AVLI GELII NOCTVM ATTICARVM COMMENTARII CAPITVLA PRIMI LIBRI.

q Vali proportione: quibuſq; collectionibus Plutarchus ratiocinatum eſſe py thagorã philſophum dixerit: de cõprehendenda corporis ꝓceritate qua fu it Hercules quũ uita ĩter hoies uiueret. Cap. i. Plutarchus

Ab Herode Attico cõſulari uiro tẽpeſtiue deprõpta in quendã iactatũ & glorioſũ adoleſcẽtẽ ſpecie tãtũ philoſophiæ ſectatorẽ: uerba Epicteti ſtoici: quibus feſtiuiter a uero ſtoico ſeiũxit uulgꝰ loq̃ciũ nebulonũ: q ſe ſtoicos nũcuparẽt. Cap. ii. Herodes

Qd Chilo lacedęmoniꝰ cõſiliũ anceps ꝓ ſalute amici cœpit. Quodq; ẽ circũſpecte & anxie cõſiderãdũ: an ꝓ utilitatibus amicoꝝ delinquẽdũ aliquãdo ſit: notataq; ini bi: & relata: quę Theophraſtus: & M. Cicero ſup ea re ſcripſerũt. Cap. iii. Chilo

Quã tenuiter curioſeq; explorauerit antonius iulianus in oratione. M. Tulli uerbi ab eo mutati argutiam. cap. iiii. antonius

Quod Demoſthenes rhetor cultu corporis: atq; ueſtitu probis obnoxio: iſamiq; mundicia fuit. quodq; itẽ Hortẽſius orator ob eiuſmodi mũdicias: geſtũq; ĩ agẽdo hiſtrionicũ Dionyſię ſaltatriculæ cognomẽto cõpellatus eſt. cap. v. Demoſthenem

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in cẽſura: quũ eũ ad uxores ducẽdas adhortaretur. eaq; oratio quã ob cauſam reprehẽſa: & quo contra modo defenſa ſit. cap. vi. Multis & eruditis

In hiſce uerbis ciceronis ex orõne q̃nta in Verrẽ hãc ſibi rẽ ſperãt pręſidio futurũ: neq; mẽdã eẽ: nec uitiũ. Errareq; iſtos qui bonos uiolãt libros: & futura ſcribunt. atq; ibi de quodã alio ciceronis uerbo dictũ. quod ꝓbe ſcriptũ perperã mutat᷑. & aſperſa pauca de modulis numeriſq; orõnis quos cicero auide ſectatus ẽ. cap. vii. In orõne

Hiſtoria in libris phocionis philoſophi repta ſup Laide meretrice: & Demoſthene rhetore. Cap. viii. Phocion

Qui modus fuerit. qs ordo diſciplinæ pythagoricę: quãtũq; tpis imperatũ obſer uatumq; ſit dicendi ſimul ac tacẽdi. Cap. ix. Ordo

Quibus uerbis compellauerit phauorinꝰ philoſophus adoleſcẽtẽ uetuſte nimis: & priſce loquentem. Cap. x. Phauorinus.

Qd Thucydides hiſtoriæ ſcriptor inclytꝰ lacedæmõios ĩ acie nõ tuba: ſed tibiis eẽ uſos dicit. Verbaq; eiꝰ ſup ea re poſita: quodq; herodotꝰ Halyaten regẽ fidicinas ĩ ꝓci ctu hũiſſe tradit. atq; ibi q̃dã notata de gracchi fiſtula cõcionatoria. ca. xi. Auctor

Virgo veſtæ qd ętatis: & ex q̃li familia: & quo ritu: qbuſq; cerimõiis: ac religiõibꝰ ac cognomie a põti. Maxi. capiat᷑. Et quo ſtatĩ iure eẽ ĩcipiat ſimul atq; capta ẽ. q̃q; ut Labeo dicit nec ĩteſtato cuiq̃: nec eius inteſtatæ quiſq̃ iure hæres ẽ. Cap. xii. Qui de

Quæſitũ in philoſophia eſt qdnã foret in recepto mãdato rectiꝰ. id ne oĩno facere quod mãdatũ eſt: an nõnunq̃ etiã cõtra ſi id ſperes ei: qui mãdauit utilius fore. ſupq; ea queſtione expoſitę diuerſę ſentẽtię. Cap. xiii. in officiis

Quid dixerit feceritq;. C. fabricius magna uir gloria: magniſq; rebus geſtis: ſed fa milię pecunięq; inops: quũ ei ſamnites tanq̃ indigenti graue aurũ donarẽt: plenũque odii. cap. xiiii. Iulius

Qd ĩportunũ uitiũ ſit futilis inaniſq; loquacitas: & q̃ multis in locis a pricipibꝰ utriuſq; linguæ uiris deteſtatione iuſta culpata ſit. cap. xv. qui ſunt

Quod uerba iſtęc q̄drigarii ex ãnali.iii.Ibi mille hoīum occidit nõ licẽtia neq; poetaꝝ figura:ſed rõne certa & ꝓba grãmaticæ diſciplię dicta ſũt.cap.xvi.Quadrigari9
Quãta cũ aĩ eq̃tate tolerauerit Socrates uxoris ĩgeniũ ĩtractabile.atq; inibi q̃d.M.Varro in quadã ſatyra de officio mariti ſcripſerit.cap.xvii.Xantippe
Quod.M.Varro in libro primo de ratione uocabuloꝝ.L.lęlium magiſtrum ſuũ ϖερι ετυμολογιαν nõnullorũ uerboꝝ falſa dixiſſe reprehẽdit.quod q̃ idem uarro in eodem libro furis ετυμολογιας falſam dicit.cap:xviii.in primo
Hiſtoria ſup libris ſibyllinis.ac de Tarquinio ſupbo rege.cap.xix.In antiquis
Quid geometræ dicãt græci:q̃buſq; oĩa iſta latinis uocabulis appellent:cap.xx.Figurarum
Quod iulius Higinus affirmatiſſime contendit legiſſe ſe primum librũ.P.uirgilii domeſticũ:in quo ſcriptũ eſſet.& ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror non q̃ uulgus legeret ſenſu torquebit amaro.cap.xxi.Verſus iſtos
An qui cauſas defendit recte latineq; dicat ſupeſſe id quod defendit.Et ſupeteſſe proprie quid ſit.cap.xxii.Irroborauit
Quis fuerit Papyrius prętextatus:quæue iſtius cauſa cognomenti ſit.Hiſtoriaq; iſta omnis ſup eodem Papyrio cognitu iocunda.cap.xxiii.Hiſtoria.
Tria epigrãmata triũ ueteꝝ poetarũ:Neuii:Plauti:Pacuuii:quæ facta ab ipſis eorũ ſepulchris inciſa ſunt.cap.xxiiii.Trium
Quibus uerbis.M.Varro inducias definierit:quęſitũq; inibi curioſius quęnã ratio ſit uocabuli induciarum.cap.xxv.Duobus modis
Quem in modũ mihi Taurus philoſophus reſponderit percontanti:an ſapiẽs iraſceretur.cap.xxvi.Interrogaui

CAPITVLA SECVNDI LIBRI.

q Vo genere ſolitus ſit philoſophus Socrates exercere patiẽtiam corporis:deque eiuſdem uiri patiẽtia.cap.i.Inter
Quæ ratio obſeruatioq; officioꝝ eſſe debeat inter patres filioſq; in diſcũbendoq; ſedendoq;:atq; id genus reb9 domi foriſque.cap.ii.Ad philoſophum
Qua rõne uerbis q̃buſdã uocabuliſq; ueteres ĩmiſerũt.h.lrę ſpũm.ca.iii.H.lrãm
Quã ob cauſam.C.Baſſus genus quoddã iudicii diuinationẽ appellari ſcripſit:& quam alii cauſam eſſe eius uocabuli dixerunt.cap.iiii.Quum de
Quã lepide deſignateq; dixerit phauorin9 philoſophus:quid interſit inter platonis & Lyſiæ orationẽ.cap.v.Phauorinus
Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius uſus eſſe dicat:& quid iis qui improbe dicunt:reſpondeatur.cap.vi.Nonnulli
De officio erga parẽtes liberoꝝ:deq; ea re ex philoſophiæ libris.in quibus ſcriptũ quæſitũq; eſt:an ſemper in omnibus patris iuſſis obſequendũ ſit.cap.vii.Queri
Quod parum æqua reprehenſio Epicuri a Plutarcho peracta ſit in ſyllogiſmi diſciplina.cap.viii.Plutarchus
Quod idẽ plutarchus euidẽti calũnia uerbũ ab epicuro dictum ĩſectatus ſit.cap.ix.In eodem libro
Quid ſint fauiſſę capitolinę.& quid ſup eo uerbo.M.uarro Seruio Sulpitio quęrenti reſcripſerit.Cap.x.Seruius Sulpitius

De Sicinio dentato egregio bellatore memoratu digna. Cap. xi. Siciniũ
Cõſiderata ppenſaq; lex quædam Solonis ſpeciem habẽs priorem iniquę: iniuſtæ
ꝗ legis ſed ad uſum & emolumẽtũ ſalubritatis penitus reptã. Cap. xii. In legibus
Liberos ĩ multitudĩs nũero etiã unũ filium filiãue ueteres dixiſſe. Cap. xiii. Antiq
Quod. M. Cato in libro qui inſcriptus ẽ cõtra Tiberiũ exulẽ ſtitiſſes uadimoniũ
per illam dicit: nõ ſteriſſes. Eiuſq; uerbi rõ reddita. Cap. xiiii. In libro uetere
Quod antiqtus ętati ſenectę potiſſimũ habiti ſint ampli honores: & cur poſtea ad
maritos & patres iidem iſti honores delati ſint: atq; ibi quędã de capite legis iuliæ ſe
ptimo. Cap. xv. Apud
Quod Ceſellius uindex a Sulpitio Apollinari reprehenſus eſt. ĩ ſenſus Virgiliani
narratione. Cap. xvi. Virgilii uerſus
Cuiuſmodi naturã eſſe quarũdã prępoſitionũ. M. cicero animaduerterit. diſcepta
tũq; ibi ſup eo ipſo quod Cicero obſeruauerat. Cap. xvii. Obſeruate
Quod phedon ſocraticus ſeruus fuit. qq; item alii cõpluſculi ſeruitutem ſeruirent.
Cap. xviii. Phedon elidenſis
Reſcire uerbũ quid ſit: & quã hẽat uerã & ꝓpriã ſignificationẽ. Cap. xix. Verbũ
Quæ uulgo dicãt̃ uiuaria: id uocabulũ ueteres dixiſſe. & qd ꝓ eo. P. Scipio ĩ orõne
ad populũ. qd poſtea. M. uarro ĩ libris de re ruſtica dixerit uſurpatũ. ca. xx. Viuaria
Sup eo ſedere quod græci αμαξαν: nos ſeptẽtriones uocam9. ac de utriuſq; uoca-
buli ratione & origine. Cap. xxi. Ab ægina
De uento iapige deq; aliorũ uentorũ uocabulis regionibuſq; accepta a Phauorini
ſermonibus. Cap. xxii. Apud menſam
Conſultatio diiudicatioq; locorum facta ex comœdia Menandri & Cæcilii: quę plo-
cium inſcripta eſt. Cap. xxiii. Comœdias
De uetere pſimonia: deq; antiqs legib9 ſumptuariis. Cap: xxiiii. Parſimonia
Quid gręci ανaλογιαν uocãt: qd cõtra ανωμαλιαν. Cap. xxv. In latino
Sermones. M. Frõtonis & phauorini phi de generib9 colorũ: uocabuliſq; eoꝝ gręcis & latinis. atq; inibi color ſpadix & cuiuſmodi ſit. Cap. xxvi. Phauorinus
Quid. T. Caſtricius exiſtimauerit ſuper Saluſtii uerbis & Demoſthenis: qbus alter philippũ deſcripſit: alter ſertoriũ. Cap. xxvii. Verba hæc
Non eſſe compertum cui deo rem diuinam fieri oporteat quum terra mouetur uiribus. Cap. xxviii. quęnam.
Apologus ęſopi phrygis memoratu non inutilis. Cap. xxix. Aeſopus.
Quid obſeruatum ſit in undarum motibus: quæ in mari alio: atq; alio mõ fiunt: auſtris flantibus: aquilonibuſq;. Cap. xxx. Hoc ſæpe

CAPITVLA TERTII LIBRI.

Vęſitũ: ac tractatũ quã ob cauſam Saluſtius auaritiã dixerit nõ animũ modo uirilẽ: ſed corpus quoq; ipſum effœminare. Cap. i. Hyeme
Quẽnã eſſe natalẽ diẽ. M. Varro dicat eoꝝ q ãte noctis horã ſextã: poſt ue eã nati ſint: atq; inibi de tpibus terminiſq; dieꝝ: qui ciuiles nominant̃: & uſquaq; gentiũ uariae obſeruant̃: & præterea qd. Q. Mutius ſcripſerit ſup ea muliere: quã maritus nõ iure uſurpauiſſet: q rõnẽ ciuilis anni nõ habuerit. Cap. ii. queri ſolitũ
De noſcẽdis explorãdiſq; plauti comœdiis. quoniã. ꝓmiſcue ueræ atq; falſę nomĩe

eius iſcriptæ ferunť. Atq; inibi ꝙ plautus in piſtrino: & neuius in carcere fabulas ſcriptitarunt. Cap. iii. Verum eſſe

Quod. P. Africano & aliis tunc uiris nobilibus ante ętatē ſenectā barbā & genas radere patrii moris fuit. Cap. iiii. In libris

Delitiaꝝ uitiū & mollicies oculorū & corporis ab archeſilao philoſopho cuidā obprobrata acerbe ſimul & feſtiuiter. cap. v. Plutarchus refert.

De ui atq; natura palmę arboris. quod lignum ex ea pōderibus impoſitis renitať Cap. vi. Perhercle

Hiſtoria ex annalibus ſūpta de. Q. ceditio tri. militū: uerbaq; ex origib9. M. catonis apposita: qbus ceditii uirtutē cū Spartano leonida equiparat. Cap. vii. Pulchrū

Litterę eximiæ conſulum. C. fabritii & Aemilii ad regē Pyrrhū a. Q. claudio ſcriptore hiſtoriarum in memoriam datę. cap. viii. Quum pyrrhus

Quis & cuiuſmodi fuerit qui in ꝓuerbio ferť equus ſeianus. & qualis color equoꝝ ſit qui ſpadices uocantur. deque iſtius uocabuli ratione. cap. ix. Baſſus

Quod eſt quędā ſeptenarii numeri uis: & facultas in multis naturæ rebus aīaduerſa. de qua. M. Varro in hebdomadibus diſſerit copioſę. cap. x. Varro in primo

Quibus & q̄ friuolis argumētis Actius in didaſcalicis utať: qbus docere nitiť Heſiodū eē q̄ Homerū natu antiquiorē. cap. xi. Super ętate

Largū atq; auidū bibēdi a. P. Nigidio doctiſſimo uiro nouo & ꝓpemodū abſurdo uocabulo biboſum dęctū. cap. xii. Bibendi auidū

Quod Demoſthenes etiā tū adoleſcens: quū platonis philoſophi diſcipulus foret audito forte caliſtrato rhetore in concione populi deſtitit a platone: & ſectatus eſt caliſtratum. cap. xiii. Hermippus

Dimidiū libꝝ legi: aut dimidiā fabulā audiui: aliaq; huiuſcemōi q dicat uitioſe dicere eiuſq; uitii cās redderē. M. uarronē. nec quēq; ueteꝝ hiſce uerƀ ita uſū eē. ca. xiiii. Di.

Extare ī lrīs: perq; hominū memorias tradi: ꝙ repēte multis mortē attulit gaudiū īgēs iſperatū īterclusa aīa: & ui magni nouiq; motus non ſuſtinēte. ca. xv. cognito

Tpis uarietas in puerperiis mulieꝝ quænā ſit a medicis & phis tradita: atq; ibi poetaꝝ quoq; ueterū ſup eadē re opīones. Multaq; alia auditu atq; memoratu digna. uerbaq; ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſūpta: q iſcriptus eſt περι τοφης. i. de alimēto. Id quoq; eē a grauiſſimis uiris memoriæ mandatum. cap. xvi. Et medici

Qđ tres libros plato philolai pythagorici: & Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt preciis fidē nō capiētibus. cap. xvii. Memoriæ

Quid ſint pedarii ſenatores: & quā ob cauſam ita appellati. quāq; habeant originē uerba hæc ex edicto tranſlatitio conſulum. Senatores quibuſq; iu ſenatu ſententiam dicere licet. Cap. xviii. Non pauci

Qua ratione. c. Baſſus ſcripſerit parcū hominē appellatū. & quam eius uocabuli cauſam putarit. & cōtra quem in modum: quibuſq; uerbis phauorinus hāc traditionem eius eluſerit. cap. xix. Apud cœnam

CAPITVLA QVARTI LIBRI.

s Ermo quidā Phauorini philoſophi cū grāmatico iactātiore factus in ſocraticū modū. atq; ibi īter ſermonē dictū qbus uerbis pœnus a. Q. ſcæuola definita ſit: ꝙq; eadem difinitio culpata: reprehenſaq; ſit. cap. i. In ueſtibulo

Quid differant: & quam uim habeant uocabula iſta in edicto ædilium: & an eunuch9 & ſteriles mulieres redhiberi poſſint: diuerſeq; ſup ea re ſnię. Cap.ii. In edicto

Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuortium Atq; inibi qui d ſit pellex. cap.iii. Memoriæ traditum

Quid Seruius Sulpitius in libro qui eſt de dotibus: ſcripſerit de iure atque more ueterum ſponſaliorum. Cap.iiii. Sponſalia

Hiſtoria narrata de perfidia aruſpicũ etruſcorum: q; ob eã rem uerſus hic a pueris Romæ urbe tota cantatus eſt. Malum cõſilium cõſultori peſſimũ. cap.v. Statua

Verba ueteris ſenatuſcõſulti iſta: qđ decretũ ẽ hoſtia maioribus expiãdo: q i ſacrariũ haſtæ martiæ mouiſſent. Atq; ibi enarratũ qd ſint hoſtiæ ſuccidaneę. qd itẽ tẽpora prędanea: & qd Capito attei9 ſerias q̃ſdã pręcidaneas appellauit. Ca.vi. Vt terrã

De epiſtola Valerii Probi grammatici ad Marcellum ſcripta: ſuper accentu nominum quorundam punicorum. cap.vii. Valerius

Quid. C. Fabritius de Cornelio Ruffino homine auaro dixerit: quem quum odiſſet inimicuſq; eſſet: deſignandum eum conſulem curauit. cap.viii. Fabritius Lucinus

Quid ſignificat ꝓprie religioſus: & in quæ diuerticula ſignificatio iſtius uocabuli flexa ſit: & uerba Nigidii figuli ex cõmentariis eius ſup ea re ſumpta. ca.ix. Nigidius

Quid obſeruatum de ordine rogandarum ſententiarum: iurgiorum quoq; in ſenatu. C. cæſaris conſulis: & M. catonis diem dicendo eximentis. cap.x. Ante legem

Quę q̃liaq; ſint: que Ariſtoxen9 q̃ſi magis cõperta đ pythagora memorię cõmẽdauit: & q̃ Plutarchus ĩ eundẽ modũ de eodẽ pythagora ſcripſerit. cap.xi. Opinio

Note & animaduerſiones cenſoriæ in ueteribus monumẽtis repertæ memoriæ dignæ. cap.xii. Siquis agrum

Qđ incẽtiões q̃dã tibiaꝝ certo mõ factæ iſchiacis mederi poſſunt. ca.xiii. Creditũ

Narratur hiſtoria de Hoſtilio mancino ædili: & manulia meretrice. uerbaque decreti tribunorum: ad quos a manulia prouocatum eſt. cap.xiiii. Quum librum

Defenſa a culpa ſententia ex hiſtoria Saluſtii: quam inimici antea cum in ſectatiõe maligne reprehenderunt. cap.xv. Elegantia

De uocabulis q̃buſdam a Varrone & Nigidio cõtra quotidiani ſermonis conſuetudinẽ declinatis: atq; inibi id genus quędã cum exẽplis ueteꝝ relata. ca.xvi. Varonẽ

De natura quarundam particularum quæ præpoſitæ uerbis intendi: atq; produci barbare atq; inſcite uidentur: exẽplis ratiõ buſq; pluſculis diſceptatũ. ca.xvii. Lucilii

De Africano ſupiore ſũpta q̃dã ex annalib9 mẽoratu digniſſima. ca.xviii. Scipio

Quid. M. Varro in longa hiſtoria ſcripſerit de moderãdo uictu puerorum impuberum. cap.xix. pueros

Notati a cẽſoribus: q audientibus iis dixerãt ioca quædam intempeſtiuiter. Ac de eius quoq; nota deliberatũ: qui ſteterat forte apud eos oſcitabũdus. cap.xx. Inter

CAPITVLA QVINTI LIBRI.

q Vod Muſonius philoſophus reprehẽdit improbauitq; laudari philoſophum differentem a uociferãtibus: & in laudãdo geſtientibus. cap.i. Auſonium.

Super equo Alexandri regis qui Bucephalas appellatus eſt. cap.ii. Equus

Quæ cauſa: quodq; initium fuiſſe dicatur: Protagoræ ad philoſophiæ litteras adeundi. cap.iii. Protagoram.

De uerbo duo & uigeſimo: quod uulgo incognitum eſt a uiris doctis multifariam in libris ſcriptum eſt. Cap. iiii. Apud

Cuiuſmodi ioco cauillatus ſit Antiochum regem pœn9 annibal. Cap. v. In libris

De coronis militaribus: quę ſit eaꝝ triumphalis: quæ obſidionalis: quę ciuica: quę muralis: quę caſtrẽſis: quæ naualis: quę oualis: quæ oleagina. Cap. vi. Militares

Perſonæ uocabulum quam lepide interpretatus: quamq; eſſe uocis eius originem dixerit. C. Baſſus. Cap. vii. Lepide

Defenſus error a Virgilii uerſibus: quos arguerat Iulius Higinus grammaticus. Et ibidem quid ſit lituus: & etymologia uocis eius. Cap. viii. Ipſe

Hiſtoria de Crœſi filio ſumpta ex Herodoti libris. Cap. ix. Filius

De argumẽtis q̃ grece αντιστρεφον appellãť: a nob̃ reciproca dici poſſint. C. x. Inter

Biantis de re uxoria ſyllogiſmum non poſſe uideri αντιστρεφοντα: ideſt reciprocum. Cap. xi. Exiſtimauit

De nominibus deorum populi romani Diiouis & Veiouis. Cap. xii. In antiquis

De officioꝝ gradu atq; ordine moribus po. romani obſeruato. Cap. xiii. Seniorũ

Quod Apion doctus homo: qui polyſthior appellatus eſt: uidiſſe ſe Romæ ſcripſit recognitionẽ ĩter ſe mutuã ex uetere amicitia hominis & leonis. Cap. xiiii. Appiõ

Corpus ne ſit uox an ασωματον. i. ĩcorporeũ uarias eſſe phõꝝ ſnías. Ca. xv. Vet9

De ui oculorum: atq; uidendi rationibus. Cap. xvi. De uidendi

Quã ob cauſã dies primi poſt calẽdas: nonas: idus: atri habeãtur: & cur diẽ quoq; q̃rtũ ante calẽdas: uel nonas: uel idus: q̃ſi religioſum pleriq; uitãt. cap. xvii. Verius

In quo & quantum differat hiſtoria ab annalibus. Superq; ea re uerba poſita ex libro rerum geſtarum Sempronii aſellionis primo. Cap. xviii. Hiſtoriam

Quid ſit adoptatio: quid item arrogatio: quãtumq; hęc inter ſe differant: uerbaq; eius: quæ qualiaq; ſint: qui in libris arrogãdis ſup ea re populũ rogat. Cap. xix. Quũ

Q̃d uocabulũ latinũ ſolœciſmo fecerit capito aſinius: quid aũt ipſum appellauerit ueteres latini: q̃buſq; uerbis ſolœciſmũ definierit idẽ Ca. aſi. Cap. xx. Solœciſmus

Pluria q̃ dicat & cõpluria & cõpluries nõ barbare dicere ſed latine. Cap. xxi. Pluria

CAPITVLA SEXTI LIBRI

q Venadmodum reſponderit Chryſippus aduerſus eos: qui prouidentiam conſiſtere negauerunt. Caput primum. Homines

Quo itidẽ modo: & uim neceſſitatẽq; fati conſtituerit: & eſſe tamen in nobis conſilii iudiciiq; noſtri arbitrium confirmarit Chryſippus. Cap. ii. Fatum

Hiſtoria ſũpta ex libris Tuberõis de ſerpẽte inuſitate lõgitudinis. Cap. iii. Tubo

Quid idẽ Tubero nouæ hiſtoriæ de Attilio regulo a carthaginẽſib9 capto memoriæ mãdauerit: q̃d etiã Tuditanus ſup eodem Regulo ſcripſerit. Cap. iiii. Q̃d ſatis

Q̃d Alphe. iuriſcõ. in uerbis ueteribus interpretandis errauerit. Cap. v. Alphen9

Temere ineptecq; reprehẽſum eẽ a Iu. Higio Virgiliũ q; prępetes dædali dixerit. atq; ibi q̃d ſint aues p̃petes: & q̃d illę ſint aues q̃s Nigi. ĩferas apellauit. Cap. vi. Dędal9

De Acca Larẽtia: & Caia Tarratia. deq; origĩe ſacerdotii fratꝝ arualiũ. ca. vii. Accę

De alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii. απωιανος

Locus exẽptus ex ãnalibus. L. piſonis hiſtoriæ & orõnis lepidiſſimę. cap. ix. Q̃d

Hiſtoria ſup Euclide ſocratico: cui9 exẽplo Taurus philoſophus adhortari adole

[...] ſuos ſolitus eſt ad philoſophiam ſectandam.cap.x.Philoſophus
Verba ex oratione.qnti Metelli Numidici:quæ libuit meminiſſe ad officium gra
uitatis dignitatiſq; uitæ ducentia:cap.xi.Cum
Quod neq; teſtamentum ſicuti Seruius Sulpitius exiſtimauerit.neq; ſacellum ſi
cuti.C.Trebatius duplicia uerba ſunt.Sed a teſtatiōe alterum productum:alterum
a ſacro dimminutum.cap.xii.Seruius
De quæſtiuncula apud taurum philoſophum in conuiuio agitatis:quæ ſympoſi
acæ uocantur.cap.xiii.Factitatum
Puniendis peccatis tris eſſe rationes a philoſophis attributas.& quamobrem Pla
to duarum ex his meminerit.cap.xiiii.Puniendis
De uerbo quieſco an e littera corripi an produci debeat.cap.xv.Amicus
Notum uerbum deprecor poeta catullo inuſitate quidem:ſed apte poſitum:& p
priedeq; ratione eius uerbi:exempliſq; ueterum ſcriptorum.cap.xvi.Quum
Quis omnium primus libros publice præbuerit legendos:quantuſq; numerus fu
erit athenis ante clades perſicas librorum in bibliothecis publicoꝝ.cap.xvii.Libros

CAPITVLA SEPTIMI LIBRI.

a Dmiranda quædam ex annalibus ſūpta de.P.Africano ſuperiore.cap.i.Qđ.
De ceſelli uindicis pudendo errore:quem offendimus in libris eius:quos īſcri
pſit lectionum antiquarum.cap.ii.Turpe
Quid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehēderit in.M.Catonis oratione:quā
rhodieſib9 ī ſenatu dixit:& qđ ad ea quę reprehēderat reſponderimus.ca.iii.Ciuitas
Cuiuſmodi ſeruos:& quam ob cauſam celi9 Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos
uenundari ſolitos ſcripſerit:& quæ mancipia ſub corona more maiorū uenerint:atq;
idipſum ſub corona quid ſit.cap.iiii.Pileatos
Hiſtoria de polo hiſtrione memoratu digna.cap.v.Hiſtrio
Quid de quorundā ſenſum naturali defectione Ariſtoteles ſcripſerit.cap.vi.Ex
An affatim quaſi admodum prima acuta pernunciandum ſit:& quædam itidem
non incurioſe tractata ſuper aliarum uocum accentibus.cap.vii.Annianus
Res ſupra fidem hita ſup amatore delphino & puero amato.cap.viii.Delphinos
Peposci:memordi:pepugi:ſpepondi:& occecuri pleroſq; ueterum dixiſſe:non uti
poſtea receptum eſt dicere:per o aut per u litteram in prima ſyllaba poſitā:ſed per e
atq; adeo græce rationis exemplo dixiſſe:Præterea notatum:q; uiri non indocti neq;
ignobiles:a uerbo deſcendo non deſcendi:ſed deſcendidi dixerunt.cap.ix.Popoſci
Vſucapio & copulate & recto uocabuli caſu dicitur:ita pignoriſcapio coniuncte:
& eadem uocabuli forma dictum eſt.cap.x.Et hæc
Neq; leuitatem neq; nequitiam ea ſignificatione eſſe:qua in uulgi ſermonibus dicū
tur.cap.xi.Leuitatem
De tunicis χειριδωτοῖς:ideſt manicatis:q; earum uſum.P.Africanus Sulp.Gal
lo obiecit.cap.xii.Tunicis
Quem claſſicum dicat.M.cato:quem infra claſſem.cap.xiii.Claſſici
De tribus dicendi generibus:ac de tribus philoſophis:qui ab athenienſibus ad ſe
natum Romam legati miſſi ſunt.cap.xiiii.Et in carmine
Quā ſeuere moribus maiorū in fures uindicatū:& quid ſcripſerit Mutius Scęuola

ſuper eo quod ſeruatum datum commodatumue ueſſet. Cap. xv. Labeo.

Locus exſcriptus e ſatyra. M. uarronis quæ περι ἐδεσματῶν: ideſt de eduliis in
ſcripea eſt: de peregrinis ſcilicet ciborum generibus: & appoſiti uerſus euripidis qui
bus delicatorum hominum luxuriantem gulam confutauit. Cap. xvi. Varro

Sermo habitus cum grāmatico inſolentiaꝝ: & imperitiarum pleno: de ſignifica
tione uocabuli: quod eſt obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii. Percunctabar

De obſeruata cuſtoditaq; apud Romanos iuſiurandum ſanctimonia: atq; inibi d
decē captiuis: quos ānibal Romā deiurio ab iis accepto legauit. Ca. xviii. Iuſiurādū

Hiſtoria ex annalibus de Tiberio Sempronio graccho ſumpta parte gracchorum
tribu. ple. atque inibi trib. ple. decreta cum ipſis uerbis relata. Cap. xix. Pulchrum.

Quod uirgilius a nolanis: ob aquam ſibi non permiſſam: ſuſtulit e uerſu ſuo nola
& poſuit ora: atq; ibi de conſonantia litterarum iocunda. Cap. xx. Scriptum.

Quoad uiuet & quoad morietur: cur idipſum temporis ſignificent: quum ex duo
bus ſint facta contrariis. Cap. xxi. Quoad

Quod cenſores equum adimere ſoliti ſint equitibus corpulentis: & prępinguibus
q̄ſituq; utꝝ ea res cū ignominia: an icolumi dignitate eqtū facta ſit. Ca. xxii. Nimis

CAPITVLA OCTAVI LIBRI

Heſterna noctu recte an cum uitio dicatur: & quænam ſuper iſtis uerbis grāmati
ca traditio ſit. Itēq; ꝙ decēuiri in. xii. tabulis nox ꝑ noctu dixerunt. Caput primum.

Quæ mihi. x. uerba dederit phauorinus quę uſurpētur qdē a grę.is: ſed ſunt adul
terina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quæ ex medio communiq; uſu lati
ne loquētium minime latina ſunt: neq; in ueteꝝ libris reperiantur. Cap. ii.

Quē in modū & q̄ ſeuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philoſophus
adoleſcētē romanū ex equeſtri familia ſtantē ſegnē apud ſe & aſſidue oſcitantē. Ca. iii

Quod Herodotus ſcriptor hiſtorię memoratiſſimus paꝝ uere dixerit unā ſolāq;
pinū arboꝝ oīum cæſam: nunq̄ denuo ex hiſdem radicibus pullulare: & ꝙ item de aq̄
pluuiali & niue rem non ſatis exploratam pro comperta poſuerit. Cap. iiii

Quid illd̄ ſit ꝙ uirgi. cælū ſtare puluere: & qd̄ lucilꝰ pectꝰ ſētibꝰ ſtare dixit. cap. v

Quum poſt offenſiunculas in gratiam redeatur: expoſtulationes fieri mutuas mi
nime utile eſſe: ſupq; ea re & ſermo Tauri expoſitꝰ: & uerba Theophraſti libro ſūpta
& ꝙ. M. cicero de amore amicitiæ ſenſerit cum ipſius uerbi aditum. Cap. vi.

Ex Ariſtotelis libro: qui inſcriptꝰ eſt: cognita acceptaq; de natura me
morię & habitu: atq; inibi de alia quędā exuberātia aut iteritu eiꝰ lecta audita. cap. vii

Quid mihi uſu uenerit interpretari & quaſi effingere uolenti iocos quoſdam plato
nicos latina oratione. Cap. viii.

Quod Theophraſtus philoſophus omniū ſuę ętatis doctiſſimus uerba pauca ad
populum athenięſem facturus: deturbata uerecūdia obticuerit ꝙq; idē hoc Demo
ſtheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit. cap. ix

Qualis mihi fuerit in oppido eleuſino diſceptatio cū grāmatico quodam pręſtigi
oſo tēpora uerboꝝ & puerilia meditamēta ignorāte: Remotaꝝ autē quęſtionū nebu
las & formidines capiēdas imperatoꝝ animis oſtentante feſtine tibi reſpōderit Xāip
pe uxori Socrates petēti ut ꝑ dionyſia largitiōe ſumptum cœnitaret. cap. x.

Quid ſignificet i ueterum libris ſcriptum Plerique omnes: & ꝙ ea uerba accepta

græcis uidentur. Caput. xi.

Qu pſone ꝙ homines afri dicunt nõ eſſe uerbum pœnicum: ſed grecũ. caput. xii

Lepidiſſima altercatio phauorini philoſophi aduerſus quẽdã intempeſtiuũ de am
biguitate uerboꝝ diſſerentẽ: atq; inibi uerba quædã ex neuio poeta: & Cneo gallo nõ
uſitate collocata: atq; ibidem a. P. nigidio origines uocabuloꝝ exploratæ. caput. xiii

Quibus modis ignomiatus tractatuſque ſit a. C. cæſare laberius poeta: atq; inibi
appoſiti uerſus ſuper eadem re eiuſdem laberii. caput. xiiii.

CAPITVLA NONI LIBRI.

q Vãobrem. Q. claudius quadrigarius ĩ duodeuiceſimo annali ſcripſerit rectio
res certioreſq; ictus fieri: ſi ſurſum quid mittas: q̃ ſi deorſum. cap. i. Claudius

Quibus uerbis notarit herodes atticus falſo quempiam cultu amictuq; nomen ha
bitumq; philolophiæ mentitum. cap. ii. Ad herodem.

Aepiſtola philippi regis ad ariſtotelem philoſophum ſuper alexandro recens na-
to. caput. ii. Philippus.

De barbarum gentium prodigioſis miraculis: deq; diris & exitioſis faſcinationib9
atq; inibi de fœminis repente uerſis in mares. cap. iiii. quum e græcia

Diuerſæ nobilium philoſophorum ſententiæ: de genere ac natura uoluptatis: uer-
baq; herodis philoſophi quibus decreta epicuri inſectatus eſt. cap: v. De uoluptate

Verbum ab eo quod eſt ago frequentatiuum in prima ſyllaba: quonam ſit modu
lo pronunciandum. cap: vi. Ab eo.

De conuerſione foliorum in arbore olea brumali: & ſolſtitiali die: deque fidibus id
temporis ictu alieno ſonantibus. cap. vii. Vulgo & ſcriptum.

Neceſſarium eſt qui multa habeat: multis indigere: deque ea re phauorini philoſo
phicum breuitate eleganti ſententia. cap. viii. Verum.

Quis modus ſit uerba uertendi in græcas ſententias: deque his Homeri uerſibus:
quos uirgilius uertiſſe: aut bene apteq; aut improſpere exiſtimatus ẽ. cap. ix. Quãdo

Quod anneus cornutus uerſus uirgilii quibus ueneris & uulcani concubitum pu
diceq; perteq; dixit: reprehenſione inſulſa: & odioſa inquinauit. Cap. x. anianus.

De ualerio coruino: & unde coruini ſit cognomentum. Cap. xi. De maximo.

De uerbis quę ĩ utrãq; partẽ ſignificatiõe reciproca & aduerſa dicũtur. cap. xii. Et

Verba ex hiſtoria claudii quadrigarii: quibus Manlii torquati nobilis adoleſcen-
tis: & hoſtis Galli prouocatoris: pugnam depinxit. Cap. xiii. Manlius

Quod idem quadrigarius: huius facies: patrio caſu: probe & latine dixit: & quędã
alia appoſita de ſimilium uocabulorum declinationibus. cap. xiiii. Quod autem.

De genere controuerſię: quod græce απορον: ideſt dubium & inexplicabile appel-
latur. Cap. xv. Cum antonio

Quod Plinium ſecundum hominem non ĩdoctum fugerit latueritq; uitium argu
menti quod αντιστρεφον. ideſt reciprocum græci dicunt. Cap. xvi. Plinius ſecundus

CAPITVLA DECIMI LIBRI.

t Ertium ne cõſul: an tertio dici oporteat: & quonammodo Cn. pompeius quũ
in theatro: quod erat dedicaturus honores ſuos inſcriberet queſtiõem ancipitẽ
illius uerbi: de conſilio ciceronis uitauerit. Caput primum. Familiari.

Quid ariſtoteles de numero puerperii memoriæ mandauerit. cap. ii. ariſtoteles.

Locoꝝ quorundā illuſtriū collatio: cōtētioqꝫ facta ex orationib9.G.gracchi: & M.catonis.Cap.iii.fortis

Q̄d.P.nigidi9 argutiſſime docuit noīa nō poſitiua eē ſed naturalia.C.iiii.Noia

A uar9 ſīplex ne uocabulū ſit an ꝯpoſitū & duplex: ſicut.P.nigidio uī.ca.v.aua9

Mulctā dictā eſſe ad ædilibus.P.appii cęci filię mulieri nobili: ꝗ locuta eēt pulantius.Cap.vi.Non in facta

Fluminū quæ ultra īperiū ro.fluūt: prima magnitudine eſſe nilū: ſecūdū iſtrū ꝓxima rhodanū: ſicut.M.uarronē memini ſcribere.Cap.vii.Oium fluminū

Inter ignominias militares: qb9 milites coercebant̄ fuiſſe ſanguinis dimiſſionē. & quænā eē uideat̄ cauſa huiuſcemodi caſtigationis.Cap.viii.Fuit hæc

Quibus modis quoqꝫ habitu acies romana inſtrui ſolita ſit. quæqꝫ eaꝝ īſtructionum ſunt uocabula.Cap.ix.Vocabula

Quę eius rei cauſa ſit: ꝗ & græci ueteres & romani anulum in eō digito geſtauerūt qui eſt in manu ſiniſtra minimo proximus.cap.x.Veteres græcos

Verbū mature q̄d ſignificat: quęqꝫ eius uocis rō ſit. & ꝗ eo uerbo uulgus hoīum īproprię utit̄.atqꝫ inibi q̄d ꝓcox declinatū pręcocis facit nō pręcoq̄s. Cap.xi.Mature

De portētis fabulaꝝ: quę Plinius ſecūdus īdigniſſime ī Democritū cōfert philoſophum. & ibidem de ſimulacro uolucri colūbæ.Cap.xii.Librum eſſe

Quum partim hominum qua ratione homines dixerint.Cap.xiii.Partim

Iniuria mihi factū itur: quali uerborū ordine Cato dixerit.Cap.xiiii.Audio

De flamīs dialis: deqꝫ flamīcę cerimōiis: uerbaqꝫ ex edicto prætoris appoſita: qb9 dicit nō coactuꝝ ſe ad iurādū: neqꝫ uirgīes ueſtę: neqꝫ diales.Cap.xv.Cerimoniæ

Quos errores Iulius Higinus in ſexto Virgilii animaduerterit in hiſtoria romana erratos Cap.xvi.Reprehendit.

Quā ob cauſam & q̄li mō Democrit9 philoſophus lumīb9 occuloꝝ ſeſe priuauerit: & ſup ea re uerſus Laberii pure admodum & uenuſte facti.Ca.xvii.Democritū

Hiſtoria de artemiſia deqꝫ eo certamīe: quod apud Mauſoli ſepulchrum a ſcriptoribus inclytis decertatum eſt.Cap.xviii.Artemiſia

Nō purgari: neqꝫ læuari peccatū: quū prætēdit̄ peccatoꝝ q̄ alii quoqꝫ peccauerūt ſimilitudo atqꝫ inibi uerba ex oratione ſub ea re Demoſthenis.Cap.xix.Inceſſabat.

Quid ſit rogatio.quid lex: quid plebiſcitum: quid priuilegium & quātum omnia iſta differant.Cap.xx.queri

Quam ob cauſam.M.Cicero his omnino uerbis nouiſſime: & nouiſſimus uti obſeruātiſſime uitarit.cap.xxi.Non

Locus exēptus ex Platonis libro: q̄ īſcribit̄ Gorgias: de falſę philoſophiæ ꝓbris: q̄bus philoſophos temere īceſſuit. q̄ emolumēta uere phię ignorant.Cap.xxii.Plato

Verba ex orōne.M.Catonis de milieꝝ ueterū uictu: & moribus: atqꝫ inibi: q̄ fuerit ius marito: & in adulterio uxorē deprehēſam necare.Cap.xxiii.Qui

Die priſtini. & die craſtini: & die quarti: & die quinti: qui elegātius locuti ſunt dixiſſe: non ut ea uulgo dicuntur nunc.Cap.xxiiii.Die

Telorū & iaculorum gladioꝝ uocabula atqꝫ inibi nauiū quoqꝫ genera.quæ ſcripta in ueterum libris reperiuntur.Cap.xxv.Telorum

Inſcite ab Aſinio pollione reprehenſum Saluſtium: ꝗ trāſfretationē trāſgreſſ

dixerit:& tranſgreſſos qui trãſfretaſſent.cap.xxvi.Aſinio Pollioni
Hiſtoria de populo Romano:deq; populo punico:ꝙ pari propemodum uigore fecerint æmuli.cap.xxvii.In libris
De ætatum finibus pueritiæ:iuuentæ:ſenectæ:ex Tuberonis hiſtoria ſumptum.cap.xxviii.Tubero.
Q̃d particula atq; nõ ꝯplexiua tãtũ ſit:ſed uim hẽat pluſculã uariãq;.ca.xxix.Atq;

CAPITVLA VNDECIMI LIBRI

d E origine uocabuli terræ italiæ:deq; ea mulcta quæ ſuprema appellatur:deq; eius nominis ratione:ac de lege aterina:& quibus uerbis ãtiquitus mulcta minima dici ſolita ſit.caput primum.Timæus
Quod elegantia apud antiquiores:non de amœniore ingenio:ſed de nitidiore cultu:atq; uictu dicebatur:quod in uitio ponebatur:cap.ii.Elegans homo
Qualis q̃taq; ſit ꝑ particulæ uarietas.deq; exẽplis eius uarietatis.cap:iii.Quãdo
Quem in modum .Q.Ennius uerſus Euripidis æmulatus ſit.cap.iiii.Euripidis
De pyrronibus philoſophis quædam:deq; academicis ſtrictim notata:deq; inter eos differentia.cap.v.Quos pyrrhonios
Q̃d mulieres Romæ ꝑ herculẽ non iurauerint:neq; uiri ꝑ caſtorem.ca.vi.In uete.
Verbis antiquiſſimis:relictiſq;:& deſitis minime utendum.cap.vii.Verbis
Quid ſenſerit:dixeritq;.M.cato de albino:qui homo Romanus græca oratione res romanas:uenia ſibi ante eius linguæ imperitiæ petita:compoſuit:cap.viii.Iuſte
Hiſtoria de legatis mileti & Demoſthene rhetore ĩ libris critolai repta. ca.ix.Cri.
Quod.C.Gracchus in oratione ſua:hiſtoriã infraſcriptam Demadi rhetori:non Demoſtheni attribuit:uerbaq; ipſius.C.Gracchi relata.cap.x.Quod in capite
Verba.P.Nigidii:quibus differre dicit mentiri:& mẽdaciũ dicere cap.xi.Verba
Quod Chriſippus philoſophus omne uerbum ambiguum:dubiumque eſſe dicit Diodorus contra nullum uerbum ambiguum eſſe putat.cap.xii.Chryſippus
Quid.T.Caſtritius:de uerbis deq; ſententia quadam.C.Gracchi exiſtimauerit:ꝙq; eſſe eam ſine ullo ſenſus emolumento docuerit.Cap.xiii.Apud
Sobria & pulcherrima Romuli reſponſio circa uini uſum.Cap.xiiii.Siplicíſſima
De ludibundo & errabundo:atq; id genus uerborum productionibus:& ꝙ Laberius ſic amorabundam dixit:ut dicitur ludibunda & errabunda:atq; inibi ꝙ Siſenna per huiuſcemodi uerbum noua figura uſus eſt.cap.xv.Laberius
Quod græcorum quorundam uerborum difficillima eſt in latinam linguam mutatio:uelut quod græce dicitur πολυπραγμοσυνη.Cap.xvi.Adiecimus
Quid ſignificat in ueteribus prætorum edictis:ꝙ flumina retanda publice redempta habent.Cap.xvii.Edicta ueterum
Qua pena Draco atheniẽſis ĩ legib9:q̃s populo atheniẽſi ſcripſit:fures afficeret:& q̃ poſtea Solõ:& itẽ decẽuiri nñi:q.xii.tabulas ſcripſerũt:atq; inibi aſcriptũ:ꝙ apud ægyptios furta licita & ꝑmiſſa ſũt:apd̃ lacedæmõios aũt cũ ſtudio quoq; affectata:& exercitio utili celebrata:ac præterea.M.Catonis de puniendis furtis digna memoria ſententia:Cap.xviii.Draco

CAPITVLA DVODECIMI LIBRI.

d Iſſertatio Phauorini philoſophi:qua ſuaſit nobili fœminæ.ut liberos quos peperiſſet:non nutricũ adhibitaq;:ſed ſuo ſibi lacte aleret.Cap.i.Nunciatum

Quod Anneus Seneca iudicans de quinto Ennio: deq; Marco Tullio leui futiliq; iudicio fuit. Cap. ii. De Anneo ſeneca
Lictoris uocabulum qua ratione conceptum ortumq; ſit. & ſuper eo diuerſæ ſententiæ ualgii Ruffi: &. T. Ciceronis liberti acceptę. Cap. iii. Valgius ruffus
Ex. Q. Ennii ſeptimi annalium uerſus: quibus depingitur finiturq; ingenium comitaſq; hominis minoris erga amicũ ſuperiorem. Cap. iiii. Deſcriptum definitumq;
Sermo Tauri philoſophi de modo: atq; ratione tolerandi doloris ſecundum ſtoicorum decreta. Cap. v. Quum delphos
Qđ gręci ænigma dicunt: latini antiqui ſcripos appellauerunt. Ca. vi. Quæ græci
Quam ob cauſam Cn. Dolobella proconſul ream mulierem ueneficii: confitentẽ q; ad areopagitas reiecerit. Cap. vii. Ad Cn.
Rediriones in gratiam nobilium uiroꝝ memoratu dignæ. Cap. viii. S. Africanus
Quę dicantur uocabula ancipitia: & quod honoris quoq; uocabulum ancipiti ſententia fuerit. Cap. ix. Eſt plurifariam
Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x. Aeditimus
Errare iſtos qui ſpe & fiducia latẽdi peccẽt: quũ latebra peccati ꝑpetua nulla ſit. Et ſup ea re Peregrini philoſophi ſermo ex ſophoclis poetę ſnia. Cap. xi. Philoſophum
Faceta reſpõſio. M. Ci. amoliẽtis a ſe crimẽ manifeſti mendacii. Ca. xii. Hęc quoq;
Intra calendas quum dicitur quid ſignificet: utrũ ante calẽdas: an calẽdis: an utrũq;. Atq; inibi quid ſit in oratione. M. Tullii intra oceanum & montem taurum: & in quadam epiſtola intra modum. Cap. xiii. Quum romæ
Saltẽ particula quã uim habeat: & quam originem. cap. xiiii. Saltem particula
Quod Siſenna in libris hiſtoriarum aduerbii huiuſcemodi ſæpenumero uſus eſt: celatim: uelitatim: ſaltuatim. cap. xv. Quum lectitaremus

CAPITVLA TERTIIDECIMI LIBRI.

i Nquiſitio uerboꝝ iſtoꝝ. M. Tullii curioſior quæ ſunt in primo antonianaꝝ libro: multa autẽ impendere uidẽtur pręter naturã & præterq; fatũ: tractatũq; an idem duo iſta ſignificent: fatũ atq; naturam: an diuerſum. Cap. primũ. M. Cicero
Sup poetaꝝ pacuuii & accii colloqo familiari in opido tarẽtino. cap. ii. Quibus
An uocabula hæc neceſſitudo & neceſſitas differẽti ſignificatione ſint. ca. iii. Riſu
Olympiadis alexãdri matris comis ac prudẽs ad filiũ reſcriptio. ca. iiii. In pleriſq;
De Ariſtotele & Theophraſto & Menedemo philoſophis: deq; eleganti uerecundia Ariſtotelis ſucceſſorem diatribiæ ſuæ eligentis. Cap. v. Ariſtoteles
Quid ueteres latini dixerunt: quas græci ϖροσωδιας: id eſt uocum moderamẽta appellant: & item q; uocabulum barbariſmi non uſurpauerint: neq; Romani antiqores: neq; attici. cap. vi. Quas græci
Diuerſum de natura leonum dixiſſe Homerum in carminibus: & Herodotum in hiſtoriis. cap. vii. Leænas
Quod Afranius poeta prudenter & lepide ſapientiam filiam eẽ uſus: & memoriæ dixit. Cap. viii. Maxime
Quid Tullius Tyro in commentariis ſcripſerit de ſuculis. & hyadibus quæ ſunt ſtellarum uocabula. Cap. ix. Tullius
Quid ſororis ετύμον: id eſt rectam interpretatiõem dixerit Labeo antiſtius & qđ

fratris Nigidius.cap:x.Labeo
Quē.M.Varro iuſtum:aptumq; eſſe numerum conuiuarū exiſtimauit:ac de mē
ſis ſecundis:& de bellariis.cap.xi.Lepidiſſimus
Tribunos plebis prehēſionem habere:uocationem nō habere.cap.xii.In quadam
Quod in libris humanarum.M.Varronis ſcriptum eſt ædiles & quæſtores popu
li Romani in ius a priuato ad prætorem uocari poſſe.cap.xiii.Cum ex
Verba ex libro Meſſale auguris:quib9 docet qui ſunt minores magiſtratus.Et cō
ſulem prætoremq; collegas eſſe:& quędam alia de auſpiciis.cap.xiiii.Pomerium
Humanitatem non id ſignificare:quod uulgus putat:ſed eo uocabulo qui ſinceri
ter locuti ſunt magis proprie eſſe uſos.cap.xv.Qui uerba
Quid apud.M.Catonem ſignificēt uerba hæc:inter os & offam.cap.xvi.Oratio
Platonem tribuere Euripidi Sophoclis uerſum.Et inueniri uerſus uerbis iiſdem:
aut paucis ſyllabis īmutatis apd̄ diuerſos poetas tpibus uariis natos.ca.xvii.Verſus
De genere atq; nominibus familiæ portiæ.cap.xviii.Quum in domus
Quod a ſcriptoribus elegantiſſimis maior ratio habita ſit ſonitus uocum atq; uer
borum iocundioris:quæ a græcis ευφωνια:ideſt uocalitas conſonantiaq; dicitur:q̄ re
gulæ diſciplinę:quæ a grammaticis reperta eſt.cap.xix.Interrogatus
Verba.T.Caſtritii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de ueſtitu atq; calciatu non
decoro.Cap.xx.Caſtritius
Cōprecationes:quę ritu romano fiūt diis:expoſitę ſunt ī libris ſacerdotū:inter q̄s
Marti Nerienē tribuūt.& qd Neriene ſeu Nerio nomē īportet.ca.xxi.Cōprecatiōes
M.Catonis conſularis & cenſorii pulcherrima probatio contra philoſophātes no
mine & non re.cap.xxii.Marcus cato
Quæſitum tractatumq; ē quid ſint manubię:atq; inibi dicta quædam de ratione
utendi uerbis pluribus idem ſignificantibus.cap.xxiii.In faſtigiis.
Verba.P.Nigidii quibus dicit in nomine Valerii in caſu uocādi primā ſillabā acu
endā eſſe.Et itē alia ex eiuſdē uerbis ad rectā ſcripturā ptinētia.cap.xxiiii.P.Nigidii
De uerſibus quos uirgili9 ſectat9 uidetur Hōeri ac Parthemii.cap.xxv.Parthēii:
Deſnia Panetii philoſophi:quam ſcripſit in libro de officiis ſecūdo:qua hortatur
ut homines ad cauēdas iniurias ī omni loco ītenti paratiq; ſint.cap.xxvi.Legebatur
Quod quadrigarius cum multis mortalibus dixit.An quid & quantum differt ſi
dixiſſet cum multis hominibus.cap.xxvii.Verba
Nō hactenus eſſe faciem qua uulgo dicitur.cap.xxviii.Animaduertere
Quid ſit in ſatyra.M.Varronis caninum prandium.cap.xxix.Laudabat

CAPITVLA QVARTIDECIMI LIBRI

d Iſſertatio Phauorini philoſophi aduerſus eos q chaldæi appellantur:& ex cœ
tu moribuſq; ſyderū & ſtelarū fata ſe hoīum dicturos pollicētur.ca.i Aduer.
Quē in modum diſſeruit phauorinus conſultus a me ſup officio iudicis.cap.ii.Quo
An æmuli infenſiq; inter ſeſe fuerint Xenophon & Plato.cap.iii.Qui de
Quod apte Chryſippus & graphicæ imaginem iuſtitiæ modulis coloribuſq; uer
borum depinxit.cap.iiii.Condigne mehercle
Lis atq; contentio grammaticorum Romæ illuſtrium enarrata ſup caſu uocatiuo
uocabuli:quod eſt egregius:cap.v.defeſſus

Cuiuſmodi ſint quæ ſpeciem doctrinarum habeant: ſed neq; delectent: neq; utilia ſint: atq; inibi đ uocabulis ſingularum urbium regionumq; ĩmutatis. cap: vi. Homo

Quod. M. Varro. Cn. Pompeio conſuli primum deſignato cõmentarium dedit: quem appellauit iſagogicum de officio ſenatus habendi. cap. vii. Cn. Pompeio

Quæſitum eſſe diſſenſumq; an præfectus latinarum cauſa creatus: ius ſenatus cõuocandi conſulendiq; habeat. cap. viii. Præfectum

CAPITVLA QVINTIDECIMI LIBRI

q Vod in. Q. Claudii annalibus ſcriptum eſt lignum a lumine oblitum non ardere. Caput primum. Declamauerat

Quod Plato in libris quos de legibus compoſuit: largiores: letioreſq; in conuiuiis inuitatiunculis uini non inutiles eſſe exiſtimauerit. cap. ii. Ex inſula

Quid. M. Cicero de particula iſta ſenſerit: ſcripſeritq;: quæ prępoſita ẽ uerbis aufugio & auſero: & an in uerbo autumo eadem iſta hæc præpoſitio eſſe uideri debeat. cap. iii. Legimus librum

Hiſtoria de ventidio Baſſo ignobili homine: quem primum de parthis triũphaſſe memoriæ traditum eſt. cap. iiii. In ſermonibus

Verbum ꝓfligo a pleriſq; dici improprie inſciteq;. cap. v. Sicut alia

In libro. M. Ciceronis de gloria ſecundo manifeſte eſt erratum in ea parte in q̃ ſcriptum eſt ſuper Hectore & Aiace. cap. vi. In libro

Obſeruatũ eſſe in ſenibus: ꝙ annũ fere ętatis tertium & ſexageſimum agant aut laboribus: aut interitu: aut clade aliqua inſignitum: Atq; inibi ſup eadem obſeruatiõe exemplum appoſitum. Epiſtolę diui Auguſti ad Caium filium. cap. vii. Obſeruatũ

Locus ex oratione phauorini ueteris oratoris de cœnaꝝ atq; luxuriæ exprobratiõe qua uſus eſt quũ legẽ liciniã de ſumptu minuendo ſuaſit. cap. viii. Quũ legeremus

Quod Cecilius poeta frontem genere uirili non poetice: ſed cum probatiõe & cum analogia appellauit. cap. ix. Vere

De uoluntario & admirando interitu uirginum mileſiarum. cap. x. Plutarchus

Verba ſe. cõ. de exigẽdis urbe Roma phiſ: Itẽ uerba edicti cẽſoꝝ: quo ĩprobati & coerciti ſũt: q diſciplinã rhetoricã inſtituere: & exercere Romę cœperãt. cap. xi. Fãnio

Locus ex oratione Gracchi de parſimonia ac de pudicitia ſua memoratiſſimus. caput. xii. Gracchus

De uerbis inopinatis: quæ utroq; uerſum dicuntur: & a grammaticis communia uocantur. cap. xiii. Vtor & uereor

Quod Metellus Numidicus figuram orationis nouam ex orationib9 græcis mutuatus eſt. cap. xiiii. Apud. Q. Metellum

Paſſis uelis: & paſſis manibus dixiſſe ueteres non a uerbo ſuo quod eſt patior: ſed ab alieno: quod eſt pando. cap. xv. Ab eo

De nouo genere interitus crotoniẽſis milonis. cap. xvi. Milo crotonienſis

Quam ob cauſam nobiles pueri athenienſium tibiis canere deſierit: quum patrium iſtum morem canendi haberent. cap. xvii. Alcibiades athenienſis

Q đ pugna belli ciuilis uictoriaq;. C. Cęſaris quã uicit ĩ pharſaliis cãpis nũciata ꝑ dictaq; ẽ ꝑ cuiuſdã Cornelii ſacerdotis uaticiniũ eodẽ ipſo die ĩ Italia pataui. C. xviii

Verba. M. Varronis memoria digna: ex ſatyra: & cætera. cap. xix. Nõ paucis

Notata quædam de Euripidis poete generẽ & cętera.cap:xx.Euripidi
Quod a poetis Iouis filii prudentiſſimi humaniſſimiq;: Neptunni autem inhumaniſſimi & ferociſſimi traduntur.cap.xxi.Præſtantiſſimos
Hiſtoria de Sertorio duce: deq; aſtu eius & cætera.cap.xxi.Sertorius
De ętatib9 hiſtoricoꝝ nobiliũ Hellanici: Hero.& Thuci.cap.xxiii.Hellanicus
Quid Vulcatius ſedigitus in libro quem de poetis ſcripſit: de comicis latinis iudicarit.cap.xxiiii.Sedigitus
De uerbis q̄buſdam nouis: quæ in Cn.Matii mimiãbis offenderam9.ca.xxv.Cn.
Quibus uerbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum eiuſq; definitiõis interpretamentum uerbis latinis factum.cap.xxvi.Ariſtoteles
Quid ſint comitia calata: quid curiata: quid centuriata: quid tributa: quid conſilium: atq; inibi quædam eiuſmodi.cap.xxvii.In libro
Quod errauit Cor.Nepos quum ſcripſit Ciceronem tres & uiginti annos natum cauſam pro.Sex.Roſcio dixiſſe.cap.xxviii.Cor.Nepos
Quali figura orõnis: & q̃ noua.L.Piſo annaliũ ſcriptor uſus ſit.cap.xxix.Duę:
Vehiculum quod petorritum appellatur cuiatis linguæ uocabulum ſit græce: an gallice.cap.xxx.Qui ab alio
Quæ uerba legauerint Rhodii ad hoſtium ducem demetrium: quũ ab eo obſiderentur ſuper illa inclyta Hylaſii imagine.cap.xxxi.Rhodum inſulam

CAPITVLA DECIMISEXI LIBRI.

u Erba Muſonii p̄hi græca digna atq; utilia audiri: obſeruariq; eiuſdẽ utilitatis ſnĩa a.M.Ca.multis ante annis numãtiæ ad eq̄tes dicta.ca.i.Adoleſcentuli.
Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiq;: & que ſit eius legis reprehenſio.cap.ii.Legem eſſe
Quanam ratione effici dixerit Eraſiſtratus medicus ſi cibus forte deerit: ut tolerari aliquantiſper inedia poſſit: & tolerari fames.verbaq; ipſa Eraſiſtrati ſuper ea re ſcripta.Cap.iii.Cum phauorino
Quo ritu q̃buſq; uerbis fecialis po.Ro.bellũ indicere ſolitus ſit iis: q̄bus po.Ro.bellũ fieri iuſſerat.Et itẽ in quæ uerba cõceptũ fuerit iuſiurandũ de furtis militaribus ſanciẽdis: & uti milites ſcripti intra pręd ictũ diẽ i loco certo frequẽtarẽt: cauſis q̄buſdam exceptis ꝓpter quas iuſiurandũ remitti equum eſſet.cap.iiii.Cincius
Veſtibulũ quid ſignificet: deq; eius uocabuli rationibus.cap.v.Pleraq; uocabula
Hoſtiæ quæ dicuntur bidentes: quid ſint: & quam ob cauſam ita appellatæ ſunt: ſuperq; ea re.P.Nigidii: & Iulii Higini ſententiæ.cap.vi.redeuntes
Quod Laberius uerba pleraq; licentius: petulantiuſq; finxit: & q̄ multis item uerbis utitur: de quibus an ſint latina quæri ſolet.cap.vii.Laberius
Quid ſignificet: & q̇d a nr̃is appellatũ ſit: quod ἀξιώματα dialectici dicunt.Et quædã alia quæ prima in diſciplina dialectica tradũtur.cap.viii.Quum in diſciplina
Quid ſignificet uerbũ ĩ libris ueteꝝ creberrime poſitũ ſuſq; deq;.cap.ix.Suſq;
Quid ſint proletarii: quid capitecenſi: quid item ſit in.xii.tabulis aſſiduus: & quæ eius uocabuli ratio ſit.cap.x.Ocium erat
Hiſtoria de Herodoti libris ſumpta: de pſyllorum interitu: qui in ſyrtibus africanis colebat.cap.xi.Gens in Italia

De his uocabuliſ quę Cloacius uerus aut ſatis cõmode: aut nimis abſurde & illepide ad origines linguę gręcæ redegit. Cap. xii. cloacius uerus

Quid ſit municipiũ. & qd a colonia differat: & quid ſint municipes: quæq; ſit eius uocabuli ratio ac proprietas & cętera. cap. xiii. Municipes & municipia

Quod. M. cato differre dixit properare & feſtinare. & q̃ commode Vertius Flaccus uerbum quod eſt feſtinat interpretatus ſit. cap. xiiii. Feſtinare

Quid Theophraſtus mirum de perdicibus ſcriptum reliquerit. Et quid Theopompus de leporibus. cap. xv. Theophraſtus

Agrippas a partus ęgri & improſperi uitio appellatos: deq; iis deabus: quę uocantur proſa & poſtuerta. cap. xvi. Quorum:

Quę ratio uocabuli ſit agri uaticani. cap. xvii. Et agrum

Lepida quædã memoratu & cognitu de parte geometrię: quę ὀπτική: ideſt perſpectiua appellatur. Et item alia quæ μετρική: ideſt dimenſiua. & tertia itidem quæ dicitur κανονική: ideſt regularis cap. xviii. Pars quænam

Sumpta ex hiſtoria Herodoti libro. i. ſuper fidicine arione cap. xix. celeri

CAPITVLA DECIMI SEPTIMI LIBRI.

q Vod gallus aſinius & lartius licinius ſententiam. M. ciceronis reprehenderũt ex oratione quam dixit pro. M. celio. & quid aduerſus homines ſtolidiſſimos pro eadem ſententia uere digneque dici poſſit. cap. i. Vt quidam

verba quędã ex. Q. clau. annalium. i. curſim in legendo notata. cap. ii. quũ libro

Verba. M. uarronis ex libro quinto & uiceſimo humanarum: quibus contra opinionem uulgariam interpretatus eſt homeri uerſum. cap. iii. adoleſcens

Quid menãder poeta philemõi poetæ dixerit. a quo ſæpe ĩdigne ĩ certamib9 comœdiarũ ſupat9 ẽ. & q̄ ſępiſſime euripides ĩ tragœdia ab ignobilib9 poetis uict9 ẽ. ca. iiii.

Nequaq̃ eẽ uerũ q̄ minutis q̄buſdã rhetoricæ artificibus uideat̃. M. ci. in libro quẽ de amicitia ſcripſit uitioſo argumẽto uſũ ἀμφισβητούμενον ἀντὶ ὁμολογουμένου. i. dubiũ p cõfeſſo poſuiſſe: totumq; id cõſideratius tractatũ exploratũq;. ca. v. Cicero

Falſum eſſe quod Verrius Flacchus in librorum. ii. quos de obſcuris. M. Catonis compoſuit de ſeruo receptitio ſcriptum reliquit. cap. vi. M. Cato

Verba hæc ex atinia lege qd ſubreptum erit eius rei ęterna auctoritas eſto. P. Nigidio: &. Q. Scęuolę uiſa eſſe non minus de pręterito q̃ de futuro cauiſſe. cap. vii. Legis

In ſermonibus apd mẽſam Tauri philoſophi quæri agitariq; eiuſmodi ſolita. Cur oleũ ſæpe & facile: uina rarius congeleſcant: acetũ haud fere unq̃. Et cur aquæ fluuiorum fontiumq; durẽtur: mare gelu nõ duretur. cap. viii. Philoſophus Taurus

De notis lrãrũ quę ĩ. C. Cęſa. epiſtolis repiũtur: deq; aliis clandeſtinis lr̃is ex ueteri hiſtoria petitis: & qd σκυτάλη. i. baculus quo epiſt. ĩuoluebat̃ ſit lacõica. ca. ix. Libri

Quid de uerſibus Virgilii Phauorinus exiſtimarit: quibus in deſcribenda flagrantia montis æthnę Pindarum poetam ſecut9 eſt: collataq; an ſuper eadem re utriuſque carmina & diiudicata. cap. x. Phauorinum philoſophum

Quod Plutarchus in libris ſympoſiacis opinionem Platonis de habitu atq; natura ſtomachi fiſtulęq; eius: quę τραχεῖα: ideſt dura dicitur: aduerſum Eraſiſtratũ medicũ tutatus eſt: auctoritate adhibita antiq medici Hippocratis. ca. xi. Et plutarchus

De materiis infamibus: quas græci ἀδόξους appellant a Phauorino exercẽdi gra

ta diſputatis. Cap. xii. Infamẽs materias:

Quin particula quot qualeſq; uarietates ſignificationis habeat: & q̄ ſæpe in ueterũ ſcriptis obſcura ſit. Cap. xiii. quum particula

Sententię ex. P. Mimis ſelectę lepidiores. Cap. xiiii. P. Mimos

Quod Carneades academicus elleboro ſtomachum purgauit. ſcriptur9 aduerſus zenonis ſtoici decreta: deq; natura medelaq; ellebori cãdidi & nigri. cap. xv. Carnea.

Anates ponticas uim habere uenenis detegendis potentem. atq; inibi de Mithridatis regis in id genus medicamẽti ſolertia. Cap. xvi. Anates

Mitridatẽ põti regẽ duarũ & uiginti gentiũ linguis locutũ. Q. q; Ennium tria corda hře ſeſe dixiſſe: q tris linguas pcalluiſſet: græcã: oſcã. latinã. Cap. xvii. Ennius

Quod. M. varro. C. Saluſtiũ hiſtoriæ ſcriptorẽ deprehenſum ab Anio milone ĩ adulterio ſcribit: & loris caſum: pecuniaq; data dimiſſum. cap. xviii. varro ĩ litteris

Quid Epictetus phũs dicere ſolitus ſit hoibus neq̄ & ĩpuris diſciplis phiæ ſtudio ſe tractãtib9. & q̄ duo uerba obſeruãda pręcepit oium reꝝ lõge ſalubria. ca. xix. Pha.

Ex ſympoſio Platonis ſũpta uerba nũeris coagmẽtiſq; uerboꝝ ſcite modulateq; & apte exercẽdi gr̃a ĩ latinã orationẽ uerſa. Cap. xx. Sympoſiũ platonis

Quibus tẽporib9 poſt romã cõditã græci: romaniq; illuſtres uiri floruerunt: ante ſecũdũ bellũ carthaginẽſiũ. cap. xxi. Vt conſpectũ

CAPITVLA DECIMIOCTAVI LIBRI.

d Iſputatiões a philoſopho ſtoico: & cõtra a peripatetico arbitro phauorino factæ. q̄ſitũq; inter eos quantũ in perficiẽda uita beata uirtus ualeret: quantũq; eſſet in iis quę dicuntur extranea. Cap. i. Familiares phauorini

Cuiuſmodi quæſtionũ certationibus ſaturnalia ludicra athenis agitari ſoliti ſum9 atq; inibi ĩſperſa quædã ſophiſmata & enigmata oblectatoria. Cap. i. ſaturnalia

Quid ęſchines rhetor ĩ orõne q̄ timarchũ de ĩpudicitia accuſauit lacedæmonios ſtatuiſſe dixerit ſup ſnĩa ꝓbatiſſima: quã ĩprobatiſſimus hõ dixiſſet. ca. iii. Aeſchines

Quod Sul. apol. prędicãtẽ quẽdã a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria ĩtelligi illuſit qõne ꝓpoſita qd uerba ĩſta apd Sa. ſignificarẽt: p ĩcertũ ſtolidior an uanior. cap. iiii. quum

Quod. Q. Ennius in. vii. annali quadrupes eques & nõ quadrupes equus: ut legũt multi ſcriptũ reliquit. Cap. v. Cum antonio

Quod Helius Meliſſus in libro titulũ fecit de loquẽdi ꝓprietate: quẽ quũ ederet: cornũ eẽ copiæ dicebat: rẽ ſcripſit: neq; dictu: neq; auditu dignã: quũ differre matronã & matrẽfamilias exiſtimauit differẽtia lõge uaniſſima. Cap. vi. Helius

Quẽ in modũ phauorin9 tractauerit intẽpeſtiuũ quẽdã de uerboꝝ ambiguitatibus querẽtẽ. atq; ibi quod ſignificationes capiat cõcio. Cap. vii. Domitio homini

ομοιοτελευτα καὶ ομοιοπτωτα. i. ſimiliter finiẽtia & ſimiliter cadẽtia. atq; alia id genus quę ornamenta orationis putantur inepta eſſe & puerilia Lucilii quoq; uerſibus declararari. Ca. viii. ομοιοτελευτα

Quid ſignificet apud. M. Catonẽ uerbũ inſecẽda. quodq; inſecenda potius legẽdũ ſit q̄ quod pleriq; exiſtimãt inſequẽda. Cap. ix. Et ſequor

Errare iſtos q ĩ explorãda febri pulſus uenaꝝ ptẽtari putãt: nõ arteriaꝝ. cap. x. In

Verba ex carminibus Futii antiatis ĩnſcite a Ceſellio uindice reprehenſa. Verſuſq; ipſi in quibus ea uerba ſunt ſubſcripti. Cap. xi. Non hercle

Morem iſtum ueteribus noſtris fuiſſe uerba patiendi mutare : ac uertere in agendi modum. cap. xii. Id quoq;

Quali talióe Dioge. phūs uſus ſit: ptētatus a dialectico &c. cap. xiii. Saturnalib9

Quid ſit numerus hemiolios: qd epitritos & cætera. cap. xiiii. Figurę

Qđ. M. Var. í herrois uerſibus obſeruauerit & cætera. cap. xv. In longis

CAPITVLA DECIMINONI LIBRI.

r Eſponſio cuiuſdam philoſophi interrogati: quam ob cauſam maris tépeſtate palluerat. cap. i. Nauigabamus

Ex qnq; corporis ſéſib9: duos eē cū belluis maxíe cóes. q̄ q; turpis & íproba é uoluptas. quæ ex auditu uiſu odoratuq; pcedit. quę uero ex guſtu tactuq; é: reꝝ oium fœdiſſima é: quū hæ duę beſtiaꝝ etiā ſint reliquæ hoium tātū. cap. ii. quinq; ſunt

Quod turpius eſt frigide laudari: q̄ acerbius uituperari. cap. iii. Turpius eſſe

Quāobrē uēter repētino tíore effluat quare ēt ignis urinā laceſſat. cap. iiii. ariſtote.

Ex ariſtotelis libris ſumptum: q̄ niuis aqua potui peſſima ſit. & q̄ ex niue chryſtallus concreatur. cap. v. In tyburte rus

Qđ pudor ſāguiné ab extra diffūdit: timor uero cōtrahit. cap. vi. In problematis

Quid ſit obeſum nónulla q; alia priſca uocabula. cap. vii. In agro

Quęſtio an arena cęlū triticū pluralia íueniant: atq; inibi de q̄drigis : inimicitiis. nónullis præterea uocabulis an ſingulari nūero cōperiantur. cap. viii. adoleſcentibus

Antonii iuliani í cōuiuio ad quoſdā gręcos lepidiſſima reſponſio. cap. ix. adoleſcés

Verba hęc pręter ppter í uſu uulgi pdita etiā Ennii fuiſſe. Cap. x. Memini

Ponit uerſus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis luſit. dum tragœdiis contendit. cap. xi. Celebrantur duo

Diſertatio herodiis attici ſup ui & natura doloris: ſuæq; opinionis affirmatio pexē plū indocti ruſtici q cū rubis fructiferas arbores præcidit. caput. xii. Herodem

Quos pumiliones dicimus: græce ΝΑΝΟΥΣ appellari. Cap. xiii. Stabant forte

Cōtéperaneos fuiſſe cęſari & ciceroni. M. Varroné: &. P. Nigidium ætatis ſuę doctiſſimos romanos: & cętera. cap. xiiii. Aetas. M. ciceronis

CAPITVLA VIGESIMI ET VLTIMI LIBRI

d Iſceptatio Sex. cecilii iuriſcōſulti: & phauorini philoſophi de legibus. xii. tabularum. cap. i. Sex. cecilius

Vocabulū ſiticinū in. M. catonis oróne: qd ſignificet. quā ob cauſam. L. acti9 poeta í grāmaticis ſiciniſtas nebuloſo noíe eē dixerit. cap. ii. Siticines ſcriptum

Artificiū ſcænicoꝝ ſtudiū: amoréq; íhoneſtū: pbroſūq; eē &c. cap. iii. comœdos

Exēpla epiſtolaꝝ alexādri regis & ariſto. phi & cętera. cap. iiii. Commentationum

Quęſitū atq; tractatū utrū ſit rectius dicere hēo curā uri an ueſtꝝ. cap. v. Percōta.

Quādiuerſę gręcoꝝ ſniæ ſup numero Niobę filiorum. cap. vi. Mira & prope

De iis quę hre συμπάθειαν. i. conſenſum uidentur & cætera. cap. vii. Anianus

Qualibus uerbis delectari ſolitus ſit antonius iulianus apſitis in mimiābis ſcripſit de inocētia ſua: quū ita dictitat: nunq̄ ueſtiméta a populo poſci. cap. viii. Delectari

Quid uocabulū iure manu conſertum ſignificet. cap. ix. Ex iure

Quid ſit ſculnæ uerbū poſitū apud. M. uarronem. cap. x. P. Lauinii

Auctoritas tāq̄ pręfatióis admóitio í opis toti9 ſūma de noctiū ordíe. Cap. xi. Att

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER PRIMVS.

QVALI Proportione: quibuſq; collectióibus Plutarchus ratiocinatũ eſſe Pythagoram philoſophum dixerit: de comprehendenda corporis proceritate qua fuit Hercules: quum uita inter homines uiueret. Caput Primum.

p LVTARCHVS IN Libro quem ὁ ποσκ ψυχῶν και σωματῶν ἀνθρωποιό περὶ ευφυιαν και αρετην Διαφορα: ideſt quantũ inter homines animi corporiſq; ingenio atq; uirtutibus interſit: conſcripſit: ſcite ſubtiliterq; ratiocinatũ Pythagorã philoſophũ dicit: in repienda: modulandaq; ſtatus longitudinis eius præſtantia. Nã quum ferre cõſtaret curriculũ ſtadii: quod eſt ipſis apud Iouẽ olympiũ: Herculem pedibus ſuis metatũ: idq; feciſſe longum pedes ducentos: cætera quoq; ſtadia in terris græciæ ab aliis poſtea inſtituta: pedũ q̃dem eſſe numero ducentoꝝ: ſed tamẽ eſſe aliq̃tulũ breuiora: facile ĩtellexit modũ: ſpatiũq; plantæ Herculis rõne ꝓportionis habita: tãto fuiſſe: q̃ alioꝝ procerius: q̃to olympicũ ſtadiũ longius eſſet: q̃ cætera. Cõprehẽſa autẽ menſura herculani pedis ſecundũ naturalẽ mẽbroꝝ oĩum inter ſe cõpetentiã modificatus eſt. Atq; ita id collegit: qđ erat conſequẽs: tanto fuiſſe Herculẽ corpore excelſiorẽ: q̃ alios: q̃to olympicũ ſtadiũ cæteris pari numero factis anteiret. Hercules

Ab Herode attico cõſulari uiro tẽpeſtiue deprõpta in quendã iactatũ & glorioſũ adoleſcẽtem: ſpecie tantũ philoſophię ſectatorẽ uerba Epicteti ſtoici: q̃bus feſtiuiter a uero ſtoico ſeiũxit uulgus loquaciũ nebulonũ: qui ſe ſtoicos nũcuparẽt. Cap. ii.

h Erodes atticus uir & gręca facũdia: & cõſulari honore prędıtus: accerſebat ſępe nos: quũ apud magiſtros athenis eſſemus: in uillas ci⁹ urbi ꝓximas me & clariſſimum uiꝝ Seruilianũ: cõpluriſq; alios noſtrates: qui Roma in græciam ad capiendũ ingenii cultũ conceſſerant. Atq; ibi tunc quũ eſſemus apud eum in uilla: cui nomẽ eſt Cephyſia: & æſtu anni: & ſidere auctunni flagrantiſſimo propulſabamus caloris incõmoda lucoꝝ umbra ingentiũ lõgis ambulacris: & mollibus ędium poſticũ refrigerãtibus lauacris nitidis: & abundis: & collucentibus: totiuſq; uillę uenuſtate aquis undiq; canoris: atq; auribus ꝑſonãte. Erat ibidẽ nobiſcũ ſimul adoleſcẽs philoſophię ſectator diſciplinę: ut ipſe dicebat ſtoicę: ſed loquacior impendio & ꝓptior. Is plerũq; in conuiuio ſermonibus: qui poſt epulas haberi ſolent: multa atq; imodica de philoſophiæ doctrinis intempeſtiue: atq; inſolite diſſerebat. Pręq; ſe uno cęteros oĩs lingue atticæ princeps: gentemq; oẽm togatam quodcũq; nomẽ latinũ: rudes eſſe: atq; agreſtes pręducabat: atq; interea uocabulis haud facile cognitis: ſyllogiſmoꝝ captionũq; dialecticaꝝ laqueis ſtrepebat κυριωγ ταϲ ϛοχαιουσας θεωριας ideſt laqueorũ adhuc ſpeculationes claudicantes. Alioſq; id genus griphos neminẽ poſſe dicens niſi ſe diſſoluere. Rem uero ethicã naturãq; humani ingenii: uirtutũq; origines: officiaq; eaꝝ confinia: aut contra morboꝝ uitiorũq; fraudes: animorũq; labes: ac peſtilentias. aſſeuerabat: nulli eſſe ulli magis ea oĩa explorata: compta: meditataq;. Cruciatibus autẽ doloribuſq; corporis & periculis mortẽ minitãtibus: habitũ ſtatũq; uitæ beatę: quã ſe adeptum eſſe putabat: neq; lædi neq; imínui exiſtimabatur. Ac ne oris quoq; & uultus ſerenitatẽ ſtoici hominis: unq̃ illa poſſe ęgritudine ob-

nubilari. Has ille inanes quũ flaret glorias: iãq; omnes finem cuperent: uerbiſq; eius
defatigati ꝑteduiſſent: tũ Herodes grȩca: cuius plurimus ei mos fuit: orone utens.
Permitte inquit philoſophoꝝ ampliſſime: quoniã reſpõdere nos tibi quos idiotas uo
cas: non quimus: recitari ex libro: quid de huiuſcemodi magniloquentia ueſtra ſenſe
rit: dixeritq; Epictetus ſtoicoꝝ maximus: iuſſitq; ꝓferri diſertationum Epicteti dige
ſtarũ ab Ariano primũ libꝝ: in quo ille uenerãdus ſenex iuuenes: q ſe ſtoicos appel
labant: neq; frugi neq; operæ probæ: ſed theorematibus tantũ nugalibus: & puerili
bus iſagogaꝝ cõmentatiõibus dilatrãtes: obiurgatiõe iuſta inceſſuit. Lecta igitur ſũt
ex libro qui ploratus eſt: ea quȩ addidit. Quibus uerbis Epictetus ſeuere ſimul ac fe
ſtiuiter ſeiunxit: atq; diuiſit a uero: atq; ſincero ſtoico: qui eſſet proculdubio: ἀκώλυ
τος: ἀνεκβίαστος: ἀπαρεμπόδιστος: ἐλεύθερος εὔπορος εὐδαίμων: ideſt non prohi
bitus inuiolatus: minime iplicitus: liber: diues: fœlix: uulgus aliud nebulonũ homi
nũ: qui ſe ſtoicos nuncuparẽt. Vltroq; uerboꝝ & argutiaꝝ fuligine ob oculos audiẽ
tiũ iacto. ſanctiſſime diſcipline nõine mentirentur. εἰπέ μοι περὶ ἀγαθῶν. καὶ κακῶν
ἀκούεις. ἰλιόθεν με φέρων ἄνεμος κικόνεσσι πέλασσεν. τῶν ὄντων τὰ μέν ἐστιν ἀγα
θά. τὰ δὲ κακά τὰ δὲ ἀδιάφορα ἀγαθὰ μὲν οὖν. ἀρεταί κακὰ τὰ μετέχοντα κακίας. ἀδι
άφορα δὲ τὰ μεταξὺ τούτων: πλοῦτος: συζυγία: ζωὴ θάνατος. ἡδονή: πόνος: πό
θεν οἶδας οὕτως ἑλλάνικος λέγει ἐν τοῖς αἰγυπτιακοῖς τί γὰρ διαφέρει τοῦτο εἰ
πεῖν ἢ ὅτι διογένης: ἐν τῇ ἠθικῇ ἢ χρύσιππος ἢ κλεάνθης: βεβασάνικας οὖν αὐτῶν
καὶ δόγμα σαυτοῦ πεποίησαι: δείκνυε πῶς εἴωθας ἐν πλοίῳ χειμάζεσθαι μέμνη
σαι ταύτης τῆς διαιρέσεως ὅταν ψοφήσῃ τὸ ἱστίον: καὶ ἀνακραυγάσῃ ἐάν σοί τις οὐ
τωπως παραστὰς εἴπῃ λέγε μοι σὺ τὰ πρώην ἔλεγες: μὴ κακία ἐστὶ τὸ ναυαγῆσαι: μὴ
τῆς κακίας μετέχον οὐκ ἄρα ξύλον ἐνσείσεις αὐτῷ τί ἡμῖν: καὶ σοὶ ἄνθρωπε. ἀπολλύ
μεθα καὶ σὺ ἐλθὼν παίζεις. ἐὰν δὲ σε ὁ καῖσαρ μεταπέμψηται κατηγορούμενον. i. de
bonis cedo: & malis audis ne illud? Ad ciconas troia referẽs me uẽtus adegit. Rerum
quȩdam bona: quȩdã mala: quȩdã indifferẽtia ſunt: Bona ſane uirtutes: quȩ uitii par
ticipant mala. Indifferentia uero illa quȩ inter hȩc media ſũt: opes: ↄiugiũ: uita: mors
uoluptas: labor: unde noſti ĩquit? Sic Hellanicus in ȩgyptiacis tradit. Quid eni re
fert ita dicã an Diogenẽ in moralibus: Chriſippumue: aut Cleanthẽ? hoc itaq; exqſi
uiſti: decretũq; feciſti tuũ. Expone quonam modo tempeſtatem in naui feras: nunqd
eius diſtinctionis memineris: ubi inſtrepit ac ſtridet uelim? ſiquis te ita alloquatur: re
pete age tu ea: quȩ modo aiebas: num ſit uitium naufragiũ facere. num particeps ui
tii ſit: an non contra iſtum baculum moueas. heus homo: quid mecum tibi. nos peri
mus: & ipſe ludis. Cȩſar quoq; ſi te delatum accerſiuerit: quid agas.

Quod Chilo lacedȩmonius conſilium anceps pro ſalute amici cepit. Quodq; eſt
circũſpecte & anxie cõſiderandũ an ꝓ utilitatibus amicoꝝ delinquẽdũ aliquãdo ſit.
Notataq; inibi: & relata quȩ Theophraſtus: &. M. Cice. ſup ea re ſcripſerũt. Ca. iii.

C Hilo prȩſtabilis homo ſapientiȩ: quonam uſq; debuerit contra legem: cõtraq;
ius pro amico progredi dubitauit. Eaq; res ĩ fine quoq; uitȩ ipſo: animum eius
auxit. Et alii deinceps multi philoſophiȩ ſectatores: ut in libris coꝝ ſcriptum
eſt: ſatis inquit ſcite: ſatiſq; ſolicite quȩſiuerunt: ut uerbis quȩ ſcripta ſunt ipſis utar:
εἰ δεῖ βοηθεῖν τῷ φίλῳ παρὰ τὸ δίκαιον. καὶ μέχρι πόσου καὶ ποῖα: ideſt nunquid
oporteat ↄtra iuſtitiã amico ſubuenire. & qua fini. & in cuiuſmodi. ea uerba ſignifica

queſiſſe eos: an nonunq̃ contra ius: contraue morẽ faciendũ ꝑ amico ſit: & in qualib9
& in quibus cauſis: & quénã aduſq; modũ. Sup hac queſtiõe quũ ab aliis ſicuti dixi:
multis tũ diligẽtiſſime a Theophraſto diſputatur: uiro ĩ philoſophia ꝑipatetica mo-
deſtiſſimo doctiſſimoq;. Eaq; diſputatio ſcripta eſt: ſi recte meminimus: in libro ei9
de amicitia primo. Eum libꝝ. M. Cicero uidet legiſſe: quũ ipſe quoq; libꝝ de amici-
tia cõponeret: & cætera qdem quæ ſumẽda a Theophraſto exiſtimauit ut ingeniũ: fa
cũdiaq; ei9 fuit: ſũpſit: & trãſpoſuit cõmodiſſime aptiſſimeq;. Hunc autem locum de
quo ſatis quæſitũ eſſe dixi: oĩum reꝝ aliaꝝ difficillimũ: ſtrictim: atq; curſim trãſgreſ
ſus eſt. Neq; ea q̃ a Theophraſto penſiculate atq; enucleate ſcripta ſunt: executus eſt.
Sed anxietate illa & quaſi moroſitate diſputationis prætermiſſa: genus ipſum rei tan
tum paucis uerbis notauit. Ea uerba Ciceronis ſi recẽſere qs uellet: appoſui. His igi-
tur finibus utẽdũ eſſe arbitror: ut cum emendati mores amicoꝝ ſũt: tum ſit inter eos
oĩum reꝝ: cõſilioꝝ: uoluntatũ ſine ulla exceptione cõitas: ut etiã ſi qua fortuna acci-
derit: ut minus iuſtæ uolũtates amicorum adiuuandæ ſint: in quibus eoꝝ aut caput
agatur: aut fama declinandũ ſit de uia: modo ne ſũma turpitudo ſequatur. Eſt enim
quatenus amicitiæ uenia dari poſſit. Quũ agetur inqt aut caput amici: aut fama de-
clinãdum eſt de uia: ut etiã nõnunq̃ uoluntatẽ illius adiuuemus. Sed cuiuſmodi de-
clinatio iſta eẽ debeat: q̃liſq; ad adiuuandũ digreſſio: & ĩ q̃ta uoluntatis amici iniqui
tate nõ dicit. Quid aũt refert ſcire in huiuſmodi periculis amicoꝝ: ſi non magna me
turpitudo inſecutura eſt: de uia recta eſſe declinãdũ. niſi id quoq; me docuerit: quam
putet magnã turpitudinẽ. & cũ deceſſero de uia: quouſq; digredi debeã. Eſt. n. inquit
quatenus dari amicitię uenia poſſit. Hoc imo ipſum eſt: qđ maxime diſcendum eſt:
quodq; ab iis: qui doceãt: minime dicitur: q̃tenus quaq; fini dari amicitiæ uenia debe
at. Chillo ille ſapiens de quo pauloante dixi: conſeruandi amici cauſa: de uia declina-
uit. Sed uideo quouſq; ꝓgreſſus eſt: falſum. n. ꝓ amici ſalute cõſiliũ dedit. Idipſũ ta-
men in fine quoq; uitę: an iure poſſit reprehẽdi: culpariq; dubitauit. Cõtra patriam
ĩquit Cicero arma ꝑ amico ſumẽda nõ ſunt: hoc ꝑfecto nemo ignorauit. & priuſquã
Theognis: ut Lucilius ait: naſceret. Sed id quęro: id deſidero: quũ ꝑ amico cõtra ius
& contra q̃ licet: ſalua tamen libertate atq; pace: faciendũ eſt: & quũ de uia (ſicut ipſe
ait) declinandũ eſt: quid: & quantũ: & in quali cauſa: & quonam uſq; id fieri debeat.
Pericles ille athenienſis egregius uir ingenio: boniſq; omnibus diſciplinis ornatus: in
una quidem ſpecie: ſed planius tamẽ: quid exiſtimaret profeſſus eſt. Nã quum ami-
cus eum rogaret: ut pro re cauſaq; eius falſum deieraret: his ad eum uerbis uſus eſt:
Δει μεσυμπραττειν τοις φιλοις αλλαμεχρι θεων. ideſt opus eſt me amicis commo
dare: ſed uſq; ad aras. Theophraſtus in eo quem dixi: libro: inquiſitus quidem ſuper
hac re ipſa & exacti9: præſſiuſq; q̃ Cicero dixerit. Sed is quoq; in docendo: nõ de uno
quoq; facto ſingulatim exiſtimat: neq; certis exemploꝝ documentis: ſed generib9 re-
rum ſummatim: uniuerſimq; utitur ad hunc ferme modum. Parua inquit & tenuis
uel turpitudo uel infamia ſubeunda eſt: ſi ea re magna utilitas amico queri põt. Re-
penditur quippe: & cõpenſatur leue damnũ delibatæ honeſtatis maiore alia grauio-
req; in adiuuando amico honeſtate. Minimaq; illa labes: & quaſi laſciuia famę immi-
nẽtis: partaꝝ amico utilitatũ ratione ſolidatur. Neq; nominibus inquit moueri nos
oportet: q; paria genere ipſo nõ ſunt: honeſtas meę famæ: & rei amici utilitas. Ponde-

ſibus hæc enim poteſtatibuſq; præſentibus: non uocabulorum appellationibus: ne
que dignitatibus generum diiudicanda ſunt. Nam quum in reb9 aut paribus: aut nō
longe ſecus: utilitas amici: & honeſtas noſtra cōſiſtit: honeſtas proculdubio prepon
derat. Quū uero amici utilitas nimio eſt amplior: honeſtatis aūt noſtræ in re non gra
ui leuis iactura eſt: tunc quod utile amico eſt: id primum illo: qđ honeſtum nobis eſt
fit plenius: ſicuti eſt magnum pōdus ęris: parua lamina auri fit ꝑcioſius. Verba ad eā
ipſa Theophraſti ſup ea re deſcripſi. ουκει τιπου τοῦ τουτω γενει τιμιωτέρον ηχ
και οτι ὀυν μερος τουτοῦ. πρὸς τοτηλικον δεθατερον συνκρινομενον αἱρετὸν εςαι
λεγω δε οἷον και χρυσιὸν τιμιωτὲρον χαλκου. και τηλικον δετου χρυσου. τωτη
λικω δε χαλκου μεγεθὸς αντιπαραβαλλομενον. πλεὸν δοξεί. αλλὰ ποι ησει τι
να τὲροπὴν. και το πληθος. και τὸ μεγετος. ideſt nō ſi quid ſuo genere alio eſt nobili9
cōtinuo quæuis quoq; pars eius: partis cuiuſlibet alterius: quo cum comparatur: col
latione eligenda ſit potius: uerbi gratia hoc modo ut & nobilius ære aurum ſit. & auri
pars quælibet portionis cuiuſlibet ęris comparatiōe: ſit pluriſ: uerum non nihil diſcri
minis: cum numerus: tum uero magnitudo efficiet. Phauorinus quoq; philoſoph9
huiuſcemodi indulgentiā gratiæ tempeſtiuius: laxato paulum: permiſſoq; ſubtili iu
ſtitię examine: his uerbis definiuit. η καλουμενη χαρης παρὰ τοις ανθρώποις τουτο
εςιν υφεσις α. κριβειας εν δεοντι. ideſt quę gratia apud homines uocatur: hoc quidem
eſt. iuris diligentioris loco & tempore imminutio. Poſt deinde idem Theophraſt9 ad
hanc ferme ſententiam diſſeruit. Has tamen inquit prauitates rerum: & magnitudies
atq; has omnis officiorum æſtimationes: alia nōnunq̄ momenta extrinſecus: atq; alia
quaſi appendices perſonarum: & cauſarum & temporum: & circunſtantię ipſius ne
ceſſitates: quas includere præcepta difficile eſt: moderantur: & regunt: & quaſi guber
nant: & nūc ratas efficiunt: nūc irrita. Hæc talia quæ Theophraſtus ſatis caute & ſo
licite & religioſe: cauſa diſcernēdi magis diſputandiq; diligentia: q̄ cum decernēdi ſen
tentia fiduciaq; diſſeruit: quoniam ꝑfecto cauſas ſcientię: corporum uarietates: diſſer
tationūq;: & differentiarum ignorantes: directum atq; perpetuum: diſtinctumq; i re
bus ſingulis pręceptum: quod ego uos ī prima tractatus iſtius parte deſiderare dixe
ram: nō capiūt. Eius autē chilonis a quo diſputatiunculę huius initium fecimus: quū
alia quędam ſūt cognitu utilia: atq; prudētia: tum id maxime exploratę utilitatis eſt:
q; duas ferociſſimas affectiones amoris: atq; odii ītra modum tatū coercuit: Hę iquit
fini ames: tāquā forte fortuna oſurus. hac itidem tenus operis: tāq̄ fortaſſe poſt ama
turus. Super hoc eodem Chilone Plutarchus philoſophus in libro περὶ ψυχης. ideſt
de anima primo uerbis ita ſcripſit. χεἰλον ο παλοιος ακουσας τἱνος λεγοντος. μη
δενα εχειν εχτρὸν. ηρωτ ησενει καὶ μηδενα φιλον εχεἰ νομιζων ἐξαναγκης επακο
λουθειν και συνεπαγεσθαι φιλιας καὶ απεχθειάς. ideſt Chilo ſenior: quum quępiam
dicētem audiſſet: nullū ſe inimicum habere: an nullum etiam amicum haberet: inter
rogauit. amicitias inimicitiaſq; inuicem conſequi & adduci neceſſe eſſe arbitratus.

Quam tenuiter curioſeq; explorauerit Antonius Iulianus in oratione Marci. Tut
uerbi ab eo mutati argutiam. Cap. iiii.

a Ntonius Iulianus rhetor perq̄ fuit honeſti: atq; ameni īgenii. Doctrina quoq;
iſta utiliore ac delectabili: ueterumq; elegantiæ cura: & memoria multa fuit.
Ad hæc ſcripta omnia antiquiora tā curioſe ſpectabat: aut uirtutes penſitabat

aut uitia rimabatur: ut iudiciū factū eſſe adamuſſim diceres. Is Iulian9 ſup eo enthymemathe: qđ eſt in orone. M. Tullii: quā pro Cn. Plāco dixit: ita æſtimauit. Sed uerba prius: de qbus iudiciū ab eo factū eſt: ipſa ponā. Quanq̄ diſſimilis pecunię debitio & gratiæ. Nā q pecuniā diſſoluit: ſtatim nō habet id qđ reddidit. Qui autem debet: æs retinet alienū. Gratiā aūt & q refert: habet: & q habet: in eo ipſo qđ habet: refert: Neq; ego nūc Plāco deſinā debere: ſi hoc ſoluero. Nec minus ei redderē uolūtate ipſa: ſi hoc moleſtiæ non accidiſſet. Criſpum ſane īquit agmen oronis: rotundūq;: ac modulo ipſo numeroꝝ uenuſtū: ſed qđ cū uenia legēdū ſit: uerbi paulū ideo īmutati: ut ſniæ fides ſalua eſſet. Namq; debitio gratiæ & pecunię collata: uerbū utrobiq; ſeruari poſſet. Ita enim recte oppoſita inter ſeſe gratiæ: pecunięq; debitio uidebitur: ſi & pecunia quidem deberi dicatur: & gratia. Sed quid eueniat ī pecunia debita ſolutaue: quid contra in gratia debita redditaue debitionis uerbo utrinque ſeruato diſſeratur. Cicero autem inquit. Quū gratię pecunięq; debitionē diſſimilē eē dixiſſet: eiuſq; ſnię rationē redderet: uerbū debet in pecunia ponit: in gr̄a habet ſubiicit: ꝓ debet. Ita. n. dicit. Gr̄am aūt & q refert: habet: & q habet: in eo ipſo qđ habet: refert. Sed id uerbū habet: cū ꝓpoſita cōparatione: nō ſatis cōuenit. Debitio enim gratię non habitio cū pecunia cōfertur. Atq; ideo ꝯſequēs qdē fuerat ſic dicere: & qui debet in eo ipſo quod debet: refert: quod abſurdū & nimis coactū foret: ſi nondū redditā gratiam: eo ipſo redditā diceret: quia debetur. īmutauit ergo inquit: & ſubdit uerbū ei uerbo: qđ omiſerat: finitimū: ut uideatur & ſenſum debitionis collatæ non reliquiſſe: & concinnitatem ſententiæ retinuiſſe. Ad hūc modum Iulianus enodabat: diiudicabatq; ueterum ſcriptorum ſententias: quas apud eum adoleſcentes lectitabant.

Quod Demoſthenes rhetor cultu corporis atq; ueſtitu probris obnoxio: īfamiq; mūdicia fuit: quodq; item Hortenſius orator ab eiuſmodi mūdicias: geſtūq; in agendo hiſtrionicū Dionyſiæ ſaltatriculæ cognomēto compellatus eſt. Cap. v.

d Emoſthenē tradūt: & ueſtitu cæteroq; cultu corporis nitido uenuſto: nimiſq; accurato fuiſſe. hic ēt κομψη illa χλαινισ και μαλακοι χιτωνισκοι: ideſt elegās illa ueſtis: & molles tuniculæ ab æmulis aduerſariiſq; ꝓbro datū: hinc etiā turpib9: īdigniſq; ī eū uerbis nō tēpatū. quū paꝝ uir: ore quoq; polluto diceref. Ad eūdē modū Hortēſi9 oībus ferme oratorib9 ętatis ſuæ: niſi. M. Tullio clarior: q multa cū mūdicia: & circū ſpecte cōpoſiteq; īdut9: & amict9 eſſet: manuſq; ei9 inter agēdū forēt argutæ admodū & geſtuoſę: maledictis cōpellatiōibuſq; ꝓbroſis iactatus eſt. multaq; in eū quaſi in hiſtrionē: in ipſis cauſis atq; iudiciis dicta ſunt. Sed quum. L. Torquatus ſub agreſti homo ingenio: & infeſtiuo: grauis acerbiuſq; apud conſilium iudicū: quū de cauſa Syllę loqueref: nō iam hiſtrione eum eſſe diceret: ſed geſticulariam Dionyſiamq; eum notiſſimę ſaltatriculę nomine appellaret. Tū uoce molli atq; demiſſa Hortenſius: Dionyſia inquit Dionyſia malo equidē eſſe: q̄ qđ tu Torquate. ἀμουσοσ ἀγροδιαιτοσ. ἀπροσιτοσ: ideſt inelegans agreſtis aditu difficilis.

Demoſthenis cultus

Hortēſius

Verba ex oratione Metelli Numidici: quam dixit ad populum in cenſura: quum eum ad uxores ducendas adhortaretur: eaq; oratio quam ob cauſā reprehēſa: & quo contra modo defenſa ſit. Cap. vi.

m Vltis & eruditis uiris audientibus legebatur oratio Metelli Numidici grauis ac diſerti uiri: quā in cenſura dixit ad populū: de ducendis uxoribus: quū eū

Metellus de uxore

ad matrimonia capeſcenda hortaretur: in ea oratiõe ita ſcriptum fuit. Si ſine uxore
poſſemus quirites eſſe. omnes ea moleſtia careremus. Sed quoniam ita natura tradi
dit: ut nec cum illis ſatis cõmode: nec ſine illis ullo modo uiui poſſit: ſaluti perpetuæ
potius q̄ breui uoluptati cõſulendũ. Videbatur quibuſdã Metellum cẽſorem cui cõ
ſilium eſſet: ad uxores ducẽdas populum hortari non oportuiſſe: nec de moleſtia in-
cõmodiſq; ꝑpetuis rei uxoriæ cõfiteri: neq; adhortari magis: q̄ diſſuadere abſterrereq;.
Sed cõtra: illud potius orationem debuiſſe ſumi dicebãt: ut & nullas plerunq; eſſe in
m̄rimoniis moleſtias aſſeueraret: & ſiq; accidere tamẽ nõnunq̄ uiderẽtur paruas & leues
facileſq; eſſe toleratu diceret: maioribuſq; eas emolumentis: & uoluptatibus oblitte-
rari. eaſdẽq; ipſas neq; oibus: neq; naturæ uitio: ſed quorundã maritoꝝ culpa & iniu-
ſtitia euenire. T. autẽ Caſtritius recte atq; condigne Metellum eſſe locutum exiſtima
bat. Aliter inquit cenſor loqui debet: aliter rhetor. Rhetori conceſſum eſt ſentẽtiis uti
falſis: audacibus: ſubdolis: captioſis: ſi modo uériſimiles ſint: & poſſint ad mouẽdos
hominũ animos qualicunq; aſtu irrepere. Propterea turpe cẽ ait rhetori: ſi quid i ma-
la cauſa deſtitutũ: atq; ĩpugnatum relinquat. Sed enim metellum inq̄t ſanctum uirũ
illa grauitate & fide præditũ: cum tanto honore: atq; dignitate uitæ: apud populum
Romanum loquentẽ nihil decuit aliud dicere: q̄ quod uerꝫ ſibi eſſe: atq; omnibus ui-
debatur: præſertim quũ ſup ea re diceret: quæ quottidiana intelligẽtia & communi p
uulgatoq; uitę uſu cõprehenderetur. De moleſtia igitur cunctis hominibus notiſſima
confeſſus: eaq; confeſſione fidem ſedulitatis: ueritatiſq; commeritus: tum deniq; faci-
le & ꝓcliuiter: quod fuit omniũ rerum ualidiſſimũ atq; ueriſſimũ perſuaſit: ciuitatem
ſaluã eſſe ſine matrimonioꝝ frequẽtia nõ poſſe. Hoc quoq; aliud: ex eadem oratione
Metelli dignũ eſſe exiſtimauimus aſſidua lectione: non hercle minus: q̄ quę a grauiſſi
mis philoſophis ſcripta ſunt. Verba Metelli hæc ſunt. Dii immortales plurimũ poſ-
ſunt ſed non plus uelle debent nobis: q̄ parentes. At parentes: ſi pergunt liberi errare:
bonis exhęredant. Quid ergo nos a diis immortalibus diutius expectemus: niſi ma-
lis rationibus finem facimus: iiſdem deos propitios eſſe ęquum eſt: qui ſibi aduerſarii
nõ ſunt. Dii immortales uirtutem approbare: non adhibere debent.

In hiſce uerbis Ciceronis ex oratione quinta in Verrem: hãc ſibi rem ſperant præſi
dio futurum: neq; mendam eſſe: nec uitium. Errareq; iſtos: qui bonos uiolant libros
& futuram ſcribunt. Atq; ibi de quodam alio Ciceronis uerbo dictum: q̄d probe ſcri-
ptum perperam mutatur. Et aſperſa pauca de modulis: numeriſq; oratiõis: quos Ci-
cero auide ſectatus eſt. Cap. vii

i N oratione Cicerõis quinta ĩ Verrem libro ſpectatę fidei: tyroniana cura: atq;
diſciplina facto: ita ſcriptũ eſt. Homines tenues obſcuro loco nati: nauigant:
adeuntq; ad ea loca: quę nunq̄ antea didicerant: neq; noti eſſent quo uenerunt: neq; ſẽ
per cum cognitoribus eſſe poſſunt. Hac una tantum fiducia ciuitatis: nõ modo apd
noſtros magiſtratus: qui & legum: & æſtimationis periculo continẽtur: neque apud
ciues ſolum romanos: qui & ſermonis: & iuris: & multarum rerum ſocietate iuncti
ſunt: fore ſe tutos arbitrãtur: ſed quocunq; uenerint: hanc ſibi rem pręſidio ſpetãt fu-
turum. Videbatur q̄pluribus in extremo uerbo menda eſſe. debuiſſe enĩ ſcribi puta-
bant: non futuꝝ: ſed futurã. neq; dubitabant: quin liber emẽdatus eſſet: ne ut i Plau
ti comœdia mœchus: ſic enim mendę ſuæ illudebant: ita in Ciceronis oratione ſolœ-

ciſmus eſſet manifeſtarius. Adeat ibi forte amicus noſter homo lectiõe multa exercitus: cui pleraq; omnia ueterũ litterarum quæſita: meditata: euigilataq; erant. Is libro inſpecto ait: nullũ eſſe in eo uerbo: neq; mendam: neq; uitium. Ciceronẽ ꝓbe ac uenuſte locutũ. Nã futurum inquit nõ refertur ad rem: ſicut legentibus temere: & incurioſe uidetur: neq; pro participio poſitum eſt: ſed uerbũ eſt indefinitũ: quod græci appellãt απάρεμφατον: neq; numeris: neq; generibus præſeruiens: ſed liberũ undiq; & impromiſcuum eſt. Quali. C. Gracchus uerbo uſus eſt in oratione: cuius titulus eſt de. Q. Popilio circum conciliabula: in qua ita ſcriptum eſt. Credo ego inimicos meos hoc dicturũ. Inimicos inquit dictuꝝ: & non dicturos. Videtur ne ea ratõe poſitum apud Gracchum dicturũ: qua eſt apud Ciceronẽ futurũ? ſicut ĩ græca oratione ſine ulla uitii ſuſpitione omnibus numeris: generibuſq; ſine diſcrimine attribuuntur huiuſmodi uerba ποιησειν ἔσεσθαι. i. futurũ: λεξειν ἔσεσθαι dicturum & ſimilia. In Q. quoq; quadrigari tertio annali libro uerba hæc eſſe dixit. Dum hi conciderentur: hoſtiũ copias ibi occupatas futurũ. In. xii. annali eiuſdem quadrigarii principium libri ſic ſcriptũ. Si pro tua bonitate & noſtra uolũtate tibi ualitudo ſuppetit: eſt quod ſperemus: deos bonis benefacturũ. Itẽ in Valerii antiatis libro. iii. &. xx. ſimili modo ſcriptũ eſſe. Si hęc res diuinę facte: recteq; perlitatæ eſſent: aruſpices dixerũt oĩa ex ſententia proceſſurum. Plautus etiam in caſina quũ de puella loqueretur: occiſurũ dixit: nõ occiſurã his uerbis. Etiam nę habet Caſina gladiũ? Sta habet. Sed duos: qbus altero te occiſuꝝ ait: altero uillicum. Itẽ Laberius ĩ Gemellis. Nõ putauit inqt hoc eam facturũ. Non ergo iſti omnes ſolœciſmus quid eſſet ignorauerunt. Sed & Gracchus dicturũ: & quadrigarius. futurũ: & benefacturũ: & Plautus occiſurum: & Antias proceſſurũ: & Laberius factuꝝ: indefinito modo dixerunt. qui modus neq; ĩ numeros: neq; in perſonam: neq; in genera diſtribuitur. Sed oĩa iſtæc una eadẽq; declinatiõe cõplectitur. Sicuti. M. Cicero dixit futurũ: nõ uirili genere: neq; neutro. ſolœciſmus enim foret plane. ſed uerbo uſus eſt ab omni neceſſitate generũ abſoluto: Idem autẽ ille amicus noſter in eiuſdem. M. T. Ciceronis oratione: quæ eſt de imperio Gn. Pompeii: ita ſcriptũ eſſe a Cicerone dicebat atq; ipſe ita lectitabat. Quũ noſtros portus. atq; eos portus: quibus uitam ac ſpiritũ ducitis: ĩ prædonum fuiſſe poteſtatem ſciatis. Neq; ſolœciſmum eſſe aiebat: ĩ poteſtatem fuiſſe: ut uulgus ſemidoctum putat: ſed ratione dictum certa & proba: contendebat: qua & græci ita uterentur & Plautus uerborũ latinoꝝ elegãtiſſimus ĩ Amphytriõe dixit. Nũc uero mihi ĩ mentẽ fuit? nõ ut dici ſolitũ ẽ ĩ mente. Sed enĩ præter Plautũ: cuiꝰ ille ĩ preſenti exẽplo uſus ẽ: multã nos quoq; apud ueteres ſcriptores locutionũ taliũ copiã offẽdimꝰ atq; his uulgo annotamentis inſperſimus. Vt rationẽ iſtam miſſã facias & auctoritates: ſonus q ευφωνια. i. uoculatio tãtũ: & poſitura ipſa uerboꝝ ſatis declarãt: id potius επιμελεστάτων λεξεων. i. uocabulorum delectui diligẽti: modulamẽtiſq; orõnis M. Tullii conueniſſe: ut quoniã utrumuis dici latine poſſet: ꝑtãtẽ dicere mallet: non ꝑtãte. Illud enĩ ſic cõpoſitũ iocundius ad aurem. compectiuſq;: inſuauius hoc imperfectiuſq; eſt: ſi modo ita explorata aure homo ſit: nõ ſurda: nec iacẽti. ſicuti eſt hercle quod explicauit dicere maluit: q̃ explicuit: quod eẽ iã uſitatius cœperat. Verba ſunt hæc ipſius in exhortatione quã de imperio Cn. Pompeii habuit. Teſtis eſt ſicilia: quã multis undiq; cinctam periculis non terrore belli: ſed conſilii celeritate explicauit.

At ſi explicuit diceret: imperfecto & debili numero uerboꝝ ſonus clauderetur?

Hiſtoria in libris Phocionis philoſophi reperta ſuper Laide meretrice: & Demoſthene rhetore. Cap. viii.

Demoſthenes Lais meretrix

p Hocion ex peripatetica diſciplina: haud ſane ignobilis uir fuit. Is libꝝ multę uarięq; hiſtorię: refertum compoſuit: eumq; iſcripſit: κέρωσ αμαλθείασ. ea uox hoc ferme ualet: tanq̄ ſi dicas cornu copię in libro ſuper Demoſthene rhetore: & Laide meretrice: hiſtoria hęc ſcripta eſt. Lais inquit corinthia ob elegantiam: uenuſtatemq; formæ grandem pecuniam demerebat. Cōuentuſq; ad eam ditiorum hominum ex omni græcia celebres erant. neq; admittebatur: niſi qui dabat: quod popoſcerat. Poſcebat autem illa nimiam quātitatem. Hic ait natum eſſe illud frequens apud græcos adagiū ου παντος ανδρος εσ κορινθον εσθ ο πλοισ: ideſt. Nō uiri cuiuſq; eſt corinthum petere: ꝙ fruſtra iret corintum ad Laidam: qui non quiret dare: quod poſceretur. Ad hanc ille Demoſthenes clāculum adit: & ut ſui copiam faceret: petit. At Lais μύριασ δραχμάσ. ideſt decem drachmarum milia popoſcit: hoc facit nūmi noſtratis denarium decem milia: tali petulantia mulieris atq; pecuniæ magnitudine ict9 expauiduſq; Demoſthenes auertitur. & diſcedens: Ego inquit pœnitere tanti nō emo Sed Græca ipſa: quę fertur dixiſſe lepidiora ſunt: ουκ ωνου μαι inquit μυριων δραχμων μεταμελειαν: ideſt non emo centum ſeſtertiis pœnitere.

Qui modus fuerit: quis ordo diſciplinæ pythagoricæ quantūq; temporis imperatum obſeruatumq; ſit. dicendi ſimul ac tacendi. Cap. ix.

Pythagorica diſciplina

o Rdo ac ratio Pythagorę: ac deinceps familiæ ſucceſſionis eius: recipiendi inſtituendiq; diſcipulos: huiuſcemodi fuiſſe traditur. Iam a principio adoleſcētes: qui ſeſe ad diſcēdum obtulerāt: εφυσιογνωμονει: ideſt per naturę īdicia penſiculabat: id uerbum ſignificat: mores: naturaſq; hominum coniectatione quadam: de otis & uultus ingenio: deq; totius corporis filo: atq; habitu ſciſcitari. Tum qui exploratus ab eo: idoneuſq; fuerat: recipi in diſciplinā ſtatim iubebat. & tempus certum tacere: nō oēs idem: ſed aliud alius tēpus: pro æſtimato captu ſolertię. Is autem qui tacebat quę dicebātur ab aliis: audiebat. Neq; ꝑcontari. ſi parū ītellexerat: neq; ꝯmētari: quę audierat: fas erat. Sed nō min9 q̄ſq̄ tacuit: q̄ biēniū. Hi prorſus appellabantur intra tempus tacēdi audiēdiq; ακουστικοί. i. auditores. Aſt ubi res didicerant reꝝ oium difficillimas tacere: audireq;. atque eſſe iam cœperant ſilentio eruditi: cui erat nomen εχεμυθια: ideſt taciturnitas: tum uerba facere & quęrere: quæq; audiſſent: ſcribere: & quę ipſi opinarentur expromere poteſtas erat. hi dicebantur in eo tempore μαθηματικοι: ideſt diſciplinis uacantes: ſcilicet ab iis artibus: quas iam diſcere atq; meditari inceptauerant: quoniā geometriam: gnomonicam: muſicam: cęteraſq; itē diſciplinas altiores μαθηματα: ideſt diſciplinas: ueteres gręci appellabāt. Vulgus autem: quos gentilico uocabulo chaldeos dicere oportet: mathematicos dicit. Ex inde his ſcientiæ ſtudiis ornati: ad perdiſcenda mundi opera: & principia naturę procedebant. At tūc deniq; noīabantur. φυσικοι: ideſt naturales. Hęc eadem ſuper Pythagora noſter Taurus quum dixiſſet: nunc autem inquit iſti: qui repente pedibus illotis ad philoſophos diuertunt: non eſt hoc ſatis: quod ſunt omnino αθεωρητοι αμουσοι αγεωμετρητοι: ideſt a contemplatiōe muſica: geometria: penitus alieni: ſed legem etiā dant: qua philoſophari diſcant. Alius ait: hoc me primum doce. Item alius: hoc uolo inq̄t diſcere

illud nolo. Hic a Sympoſio Platonis incipe geſtit: pp̄ Alcibiade cōmeſſationē. Ille a Phedro pp̄ Lyſiæ orationē. Eſt etiā inquit proh Iuppiter: q̄ Platonē legere poſtulet: non uitæ ornandæ: ſed liguæ orationiſq; comēdę gratia: nec ut modeſtior fiat: ſed lepidior. Hæc Taurus dicere ſolitus nouicios philoſopho℞ ſectatores: cum ueterib9 Pythagoricis penſitās. Sed id quoq; nō pretereundū eſt: q̄d oēs ſimul: qui a Pythagora in cohortē illā diſciplina℞ recepti erant: q̄d quiſq; familiæ pecunięq; habebāt: i medium dabāt. Et cohibebatur ſocietas inſeparabilis: tanq̄ illud fuerit antiquū cōſortiū: quod re atq; uerbo romano appellatur: κοινόβιον: ideſt contubernium.

Quibus uerbis compellauerit Phauorinus philoſophus adoleſcentem: uetuſte nimis & priſce loquentem. Cap. x.

Phauorinus philoſophus adoleſcenti uete℞ uerborum cupidiſſimo: & pleraſq; uoces nimis priſcas: & ignotiſſimas in quottidianis cōmunibuſq; ſermonibus expromenti. Curius inquit & Fabritius & Coruncanius antiquiſſimi nr̄i: & his antiquiores Horatii illi trigemini plane & dilucide cum ſuis fabulati ſunt. Neq; auruncor℞ aut ſicanorum: aut pelaſgo℞: qui primi coluiſſe Italiā dicuntur: ſed ætatis ſuæ uerbis locuti ſunt. Tu autem perinde quaſi cum matre Euandri nunc loquare ſermone multis annis iam deſito uteris: q; ſcire atq; intelligere neminē uis: quæ dicas: Nonne homo ineptæ: ut quod uis abunde conſequaris: taceres? ſed antiquitatem tibi placere ais: q; honeſta: & bona: & ſobria: & modeſta ſit. uiue ergo moribus præteritis loquere uerbis pręſentibus. Atq; id q̄d a. C. Cæſare excellentis ingenii ac prudentię uiro. In primo de analogia libro ſcriptum eſt: habe ſemper in memoria atq; in pectore: ut tanq̄ ſcopulū: ſic fugias inauditum: atq; inſolens uerbum: C. Cæſar

Quod Thucydides hiſtorię ſcriptor inclytus: lacedęmonius in acie non tuba: ſed tibiis eſſe uſos dicit. verbaq; eius ſuper ea re poſita. Quodq; Herodotus Halyaten regem fidicinas in procinctu habuiſſe tradit: atq; inibi quædam notata de Gracchi fiſtula concionaria. Cap. xi.

Auctor hiſtoriæ græcæ grauiſſimus Thucydides lacedęmonios ſummos bellatores: non cornuum tubarumue ſignis: ſed tibiarum modulis in prœliis uſos eſſe refert. Non prorſus ex aliquo ritu religionū: neq; rei diuinę gratia: neq; autem ut excitarentur: atq; euibrarentur animi: quod cornua & litui moliuntur: ſed contra ut moderatiores: modulatioreſq; fierent: quod tibicinis numeris temperatus. Nihil adeo in congrediendis hoſtibus: atq; in principiis prœlio℞ ad ſalutē uirtutemque aptius rati: q̄ ſi permulcti ſonis mitioribus non īmodice ferocitent. Quum procinctæ igitur claſſes erant. & inſtructa acies: cœptūq; in hoſtem p̄gredi: tibicines inter exercitū poſiti: canere incœptabant. Ea ibi pręcentiōe tranq̄lla & uenerabili quadā: quaſi militaris muſicæ diſciplina: uis & ĩpetus militū: ne ſparſi: diſpalatiq; prorueret: cohibebatur. Sed ipſius illius egregii ſcriptoris uti uerbis libet: quæ & dignitate: & fide grauiora ſūt. καὶ μετὰ ταῦτα ἡ ξύνοδος ἦν: ἀργεῖοι μὲν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐντόνως καὶ ὀργῇ χωροῦντες: λακεδαιμόνιοι δὲ βραδέως καὶ ὑπὸ αὐλητῶν πολλῶν ὁμοῦ ἐγκαθεστώτων. οὐ τοῦ θείου χάριν. ἀλλ᾽ ἵνα ὁμαλῶς μετὰ ῥυθμοῦ βαίνοντες προσέλθοιεν. καὶ μὴ διασπασθείη αὐτῶν ἡ τάξις ὅπερ φιλεῖ τὰ μεγάλα στρατόπεδα ἐν ταῖς προσόδοις ποιεῖν. i. poſt hæc congrediebantur argiui quidem ſociiq; acriter & impetu adorientes. Lacedęmonii cōtra ſub tibiarū pręcentione: ſtipato agmine maturātes

non adeo uoluptatis cauſa: uerum ut æquabili modulatoq; ſenſim ingreſſu conuenien-
tes pugnã capeſcerent: nec ſuos ordines diſtrahi ſinerent: quod ſemper ampliſſimas
copias agere: ubi congrediendũ eſt: nimirum decet. Cretenſes quoq; prœlia igredi ſoli-
tos memorię datũ eſt. præcinẽte ac præmoderãte cythara greſſus. Halyates autẽ rex
terrę Lydię: more atq; uſu barbarico præditus: quũ beliũ mileſiis faceret: ut Herodo-
tus in hiſtoriis tradit: concinentes habuit fiſtulatores & fidicines: atq; fœminas etiam
tibicinas in exercitu: atq; in procinctu habuit: laſciuientiũ delitias cõuiuiorum. Sed
enĩ achæos Homerus pugnã indipiſci ait: nõ fidicularum tibiarũq; concentu: uerum cõ
ſpiratu tacito nitibundos οἱ δ᾽ ἄρ᾽ ἴσαν σιγῇ μένεα πνείοντες ἀχαιοὶ ἐν θυμῷ μεμα-
ῶτες ἀλεξέμεν ἀλλήλοισιν: ideſt. Aſtibant taciti ſpirãtes robur achiui: Inq; uicem
auxilium cupida ſibi mente ferebant. Quid ille uult ardentiſſimus clamor militum
Romanorum: quẽ in cõgreſſibus prœliorum fieri ſolitũ ſcriptores annaliũ memorauere.
Contra ne inſtitutũ fiebat antiquæ diſciplinæ tam ꝓbabile. An tum etiam gradu cle-
menti: & ſilentio eſt opus: quum ad hoſtem itur in conſpectu longinquo procul di-
ſtãtem. Quum uero prope ad manus uentũ eſt: tum iam e propĩquo hoſtis & impe-
tu propulſandus: & clamore terrendus eſt. Ecce autẽ pro tibicina laconia tibię quoq;
illius concionatorię in mẽtẽ uenit: quam. C. Graccho cum populo agente præiſſe: ac
C. grac chi fiſtula
prẽmõſtraſſe modulos ferũt. Sed nequaq̃ ſic eſt: ut a uulgo dicitur canere tibia ſolitũ
qui pene eum loquentẽ ſtaret: uariiſq; modis tum demulcere animũ: actionẽq; eius:
tum intẽdere. Quid enim foret ea re ineptius. ſi ut planipedi ſaltãti: ita Graccho con
cionanti numeros & modos: & frequentamenta quędam uaria: tibicen incineret. Sed
q hoc cõpertius memoriæ tradiderũt: ſtetiſſe in circunſtantibus dicunt occultius: qui
fiſtula breui: ſenſim grauiuſculũ ſonum inſpiraret: ad deprimendũ ſedandũq; impe-
tus uocis eius. Referueſcente nãq; impulſu: & inſtinctu extraneo naturalis illa Grac-
chi uehementia indiguiſſe non (opinor) exiſtimãda eſt. M. tamen Cicero fiſtulatorem
iſtum utriq; rei adhibitũ eſſe a Graccho putat: ut ſonis tum placidis: tum citatis: aut
demiſſam iacentemq; orationẽ eius erigeret: aut ferocitatem ſæuientemq; cohiberet:
Verba ipſius Ciceronis appoſui. Itaq; idem Gracchus: quod potes audire Catule ex
Licinio cliente tuo litterato homine. quem ſeruũ ibi habuit ille ad manũ cũ eburnea
ſolitus eſt habere fiſtula: qui ſtaret poſt ipſum occulte: quũ concionaret: peritum ho-
minem q iflaret celeriter eum ſonum: q illum aut remiſſũ excitaret: aut a contentione
reuocaret. Morẽ aũt illũ ingrediẽdi ad tibicinũ modulos prœlii iſtitutum eſſe a Lace-
dęmoniis Ariſtoteles i libris ꝓblematũ ſcripſit: quo manifeſtior fieret: exploratiorq;
militũ ſecuritas: & alacritas. Nam diffidẽtię inqt & timori: cum ĩgreſſiõe huiuſcemo-
di minime conuenit: & mœſti ac formidantes ab hac tam ĩtrepida: & tam decora icen-
dendi modulatione alieni ſunt. Verba pauca Ariſtotelis ſup ea re appoſui. διότι
ἐὰν πολεμεῖν μέλλωσι. πρὸς αὐλὸν ἐμβαίνωσιν. ἵνα τοὺς δειλοὺς ἀσχημονοῦν-
τας γινώσκωσιν. ideſt quãobrem ubi commiſſuri prœlium ſint: ad tibię modulos cõ-
grediantur. ut timidos minus honeſte agentes iudicent.

Virgo Veſtę quid ętatis: & ex quali familia: & quo ritu: quibuſq; cerimoniis: ac re-
ligionibus: ac cognomĩe a pontifice maximo capiatur. Et quo ſtatim iure eſſe icipiat:
ſimulatq; capta eſt. Quodq;: ut Labeo dicit: nec inteſtato cuiq̃: nec eius inteſtatę q̃s
iure hęres eſt. Cap. xii.

Vide uirgine capienda ſcripſerũt: quoꝝ diligẽtiſſime ſcripſit Labeo Antiſtius minorẽ q̄ annos. vii. maiorẽ q̄ annos. x. natã negauerũt capi fas eẽ. Itẽ quæ nõ ſit patrima: & mr̄ima. Itẽ quæ lingua debili: ſenſuue auriũ diminuta: aliaue q̄ corporis labe inſignita ſit. Itẽ quę ipſa: aut cuiꝰ pater emãcipatꝰ ſit: etiã ſi uiuo p̄re in auipt̃ate ſit. Itẽ cuius parẽtes alter amboue ſeruitutẽ ſeruierũt: aut in negociis ſordidis diuerſãtur. Sed eã cuius ſoror ad id ſacerdociũ lecta ſit: excuſationẽ mereri aiũt: Itẽ cuius p̄r flamẽ: aut augur: aut q̄ndecimuir ſacris faciũdis: aut q ſeptẽuir epulonũ aut ſalius eſt: Spõſæ quoq; põtificis: aut tibicinis ſacroꝝ filię uacatio a ſacerdocio iſto tribui ſolet. Præterea capito Atteius ſcriptũ reliq̄t: neq; eius legẽdã filiã: q domiciliũ In Italia nõ haberet: & excuſandã eius: q liberos tris nõ haberet. Virgo aũt ueſtalis ſimul eſt capta: & in atriũ ueſtæ deducta: & põtificibꝰ tradita ẽ: eo ſtatim t̄pe ſine emãcipatione. ae ſine capitis minutione: e p̄ris poteſtate exit: & ius teſtamẽti faciundi adipiſcitur. De more autẽ: rituq; capiũdę uirginis litteræ q̄dem antiquiores nõ extant: niſi quæ capta prima eſt: a Numa rege eſſe captã. Sed papiã legem inuenimus: qua cauetur: ut pontificis maximi arbitratu uirgines e populo uiginti legãtur. Sortitioq; in cõcione ex eo numero fiat. Sed ea ſortitio ex lege papia nõ neceſſaria nũc uideri ſolet: Nã ſi quis honeſto loco natus adeat ponti. maxi. atq; offerat ad ſacerdotiũ filiã ſuã: cuius dũtaxat ſaluis religionũ obſeruationibꝰ: ratio haberi poſſit gratia popiliæ legis p ſe ratũ ſit. Capi autẽ uirgo propterea dici uidetur: q̄a pontificis maxi. manu prehenſa: ab eo parente: in cuius poteſtate eſt: ueluti bello capta abducitur. In libro primo Fabii pictoris: quæ uerba ponti. maxi. dicere oporteat: quũ uirginẽ capit: ſcriptũ eſt. Ea uerba hæc ſunt. Sacerdotẽ ueſtalẽ: quæ ſacra faciat: quæ iuſſi: & ſacerdotẽ ueſtalẽ facere p̄ po. ro. q̄ritibꝰ uti: q̄ optima lege fiat: ita te amata capio. Pleriq; ãt capi uirginẽ ſolã debere putãt. Sed flamines quoq; diales: itẽ põtifices & augures capi dicebãtur. L. Sylla reꝝ geſtaꝝ li. ii. ita ſcripſit. P. Cornelius: cui primũ cognomẽ Syllæ impoſitum eſt: flamẽ dialis Captus. M. Cato de luſitanis: quũ Ser. Galbã accuſauit: eum dicit ius põtificũ dicere noluiſſe. Ego me nũc uolo ius põtificũ optime ſcire. Iam ne ea cauſa põtifex capiat? Si uolo auguriũ optime tenere: ecquis ob eam rẽ augurẽ capiat? Prętęrea etiã in cõmẽtariis Labeonis: quæ ad. xii. tabulas ꝯpoſuit: ita ſcriptũ ẽ. Virgo Veſtalis neq; heres ẽ cuiq̄ inteſtato: neq; inteſtatæ q̄ſq̄: ſed bona eius ĩ publicum redigi aiunt. Id quo iure fiat quæritur. Amata intercapiẽdũ a pont: maxi. appellatur: quoniam quæ prima capta eſt. hoc fuiſſe nomine tradita eſt.

Quæſitum in philoſophia eſt: quidnã foret in recepto mandato rectius id ne omnino facere: quod mandatum eſt. an nõnunq̄ etiã contra ſi id ſperes ei: qui mãdauit utilius fore? Superq; ea quæſtione expoſitæ diuerſæ ſententiæ. Cap. xiii.

N officiis capiẽdis: cenſendis iudicandiſq;: quæ καθηκοντα: ideſt expediẽtia & conueniẽtia philoſophi appellãt: quæri ſolet an negocio tibi dato: & q̄cq̄d oĩno faceres: definito. contra quid facere debeas: ſi eo facto uideri poſſit res euentura proſperius: exq; utilitate eius: qui id tibi negociũ mandauit. Anceps quæſtio: & in utranq; partem a prudentibus uiris arbitrata eſt. Sunt enim non pauci qui ſententiam ſuam una in parte defixerunt. & re ſemel ſtatuta: deliberataq; ab eo: cuius negociũ id põtificiũq; eſſet: nequaq̄ putauerũt cõtra dictũ eius faciendũ: etiã ſi repẽtinꝰ aliq̄s caſus rem cõmodius agi poſſe polliceretur. Ne ſi ſpes fefelliſſet: culpa ĩpatientiæ:

& pœna indeprecabilis ſubeunda eſſet. Si res forte melius uertiſſet: diis quidē gratiā
habendā: Sed exēplū tamē intromiſſum uideretur: quo bene cōſulta cōſilia religione
mādati ſoluta corrūperent. Alii exiſtimauerūt incōmoda prius: quę metuendę eēnt
ſi res geſta aliter foret. q̃ impatū eſt: cū emolumēto ſpei penſitanda eē. Etſi ea leuiora
minoraq; at utilitas cōtra grauior & amplior: ſpe q̃tū poteſt firma oſtenderetur: tū
poſſe aduerſum mādata fieri cenſuerūt: ne oblata diuinitus rei bene gerendæ occaſio
amitteretur. Neq; timēdū exēplum nō parendi crediderunt: ſi rōnes huiuſcemodi dū
taxat nō adeſſent. Cū primis aūt reſpiciendū putauerunt ingeniū naturāq; illius cui
ea res pręceptūq; eēt ne ferox, durus: indomitus inexorabiliſq; ſic: qualia fuerint po
ſthumiana imperia: & manliana. Nā ſi tali pręceptori ratio reddēda ſit: nihil faciēdū
eſſe monuerūt aliter: q̃ præceptū eſt. Inſtructius deliberatiuſq; fore arbitramur theo
P. Craſſus rematiū hoc de mādatis huiuſcemodi aſſequēdis: ſi exemplū quoq; P. Craſſi Mutiani
clari: ac inclyti uiri appoſuerimus. Is Craſſus a Sēpronio Aſelliōe: & pleriſq; aliis hi
ſtoriæ romanę ſcriptoribꝰ traditur quiq; habuiſſe reꝝ bonarū maxima & præcipua
ꝗ eſſet ditiſſimus: ꝗ nobiliſſimus: ꝗ eloquētiſſimus: ꝗ iuriſconſultiſſimus: ꝗ pont.
maxi. Is quū in conſulatu obtineret aſiā ꝓuinciam: & circūſedere oppugnareq; Leu
cas oppidū pararet: opuſq; eſſet firma ac ꝓcera trabe: quę arietem faceret: quo muros
eius oppidi quateret: ſcripſit ad magiſtꝝ αρχιτεκτονα molis atheniēſiū: ſociorum
amicorūq; po. Ro. ut ex malis duobus: quos apud eos uidiſſet: uter maior eſſent: eū
mittēdū curaret. Tum magiſter αρχιτεκτων cōperto: q̃obrē malū deſideraret. non
uti iuſſus erāt: maiorē: ſed quē eſſe magis idoneū: aptiorēq; faciēdo arieti: faciliorēq;
portatu exiſtimabat: minorē miſit. Craſſus eū uocari iuſſit: & quū interrogaſſet: cur
nō quē iuſſerat miſiſſet cauſis rōnibus quas dictitabat: ſpretis ueſtimēta detrahi ipe
rauit. uirgiſq; multis cecidit. Corrūpi atq; diſſolui officiū oē imperātis ratus: ſi qs ad
id qd facere iuſſus ē: non obſequio debito: ſed cōſilio nō deſiderato reſpōdeat.

Quid dixerit feceritq; C. Fabritius magna uir gloria: magniſq; rebus geſtis: ſed fa
miliæ pecuniæq; inops: quum ei ſamnites tanq̃ indigenti graue aurum donarent: ple
numq; odii. Cap. xiiii.

i Vlius Iginus in libro de uita: rebuſq; illuſtriū uiroꝝ ſexto. legatos dicit a ſāni
tibus ad. C. Fabritiū impatorē po. ro. ueniſſe: & memoratis multis: magniſq;
C. fabricius rebꝰ: quæ bene & beniuole poſt redditā pacē Sānitibus feciſſet: obtuliſſe dono gran
dem pecuniā: oraſſeq; uti acciperet: uteretur q;. Atq; id facere Samnites dixiſſe: q uide
rēt multa ad ſplendorem domus atq; uictus deferri: neq; pro magnitudine dignitateq;
lautū paratumq; eſſe. Tum Fabritium planas manus ab auribus ad oculos: & infra de
inceps ad nares: & ad os: & ad gulam: atq; inde porro ad uentrem imum deduxiſſe: &
legatis ita reſpondiſſe: dum illi omnibus membris: quæ attigiſſet: obſiſtere: atq; impe
rare poſſet: nunq̃ quicq̃ defuturum. Propterea pecuniam: qua ſibi nihil eſſet uſus: ab
iis quibus eam ſciret uſui eſſe: non accipere.

Quod importunum uitium ſit futilis: inaniſq; loquacitas: & q̃ multis i locis a pri
cipibus utriuſq; linguæ uiris deteſtatione iuſta culpata ſit. Cap. xv.

Vi ſunt leues: & futiles: & importuni locutores: quiq; nullo reꝝ pondere in
q nixi uerbis humidis: & lapſantibꝰ defluūt: eoꝝ orōnē bene exiſtimatū eſt in
ore naſci: nō in pectore. Linguā aūt debere aiūt non eſſe liberā: nec uagā: ſed

uinclis de pectore imo ac de corde aptis moueri:& quaſi gubernari. Sic eni uideas quoſdā ſcatere uerbis:ſine ullo iudicii negocio cū ſecuritate multa & profunda:ut loquētes plerūq; uideantur: loqui ſeſe neſcire. Vlyxem cōtra Homerus uirū ſapiēti facundia præditū:uocē mittere ait nō ex ore:ſed ex pectore. Quo ſcilicet non ad ſonū magis habitūq; uocis:q̄ ex ſententiaꝶ penitus conceptaꝶ altitudine pertineret. Petulantiæq; uerboꝶ coercēdę uallū eſſe oppoſitū dentiū:luculēte dixit:ut loquēdi temeritas non cordis tantum cuſtodia:atq; uigilia cohibeatur:ſed ex quibuſdam quaſi excubiis in ore poſitis ſepiatur. Homerica de quibus ſupra dixi:hęc ſunt.

αλλοτε Δηοπατε μεγαλην εκςηθεοςιει.
Τεκνον εμον ποιον σε επος φυγεν ερκος ὀδοντων. ideſt: o o
Aſt ubi iam magnam fundebat pectore uocem.
Dentis clauſtra tui uox qualis nata reliquit.

M. Tullii quoq; uerba poſuit:q̄bus ſtultā & inanē dicēdi copiā grauiter & uere deteſtatus eſt. Dūmodo inq̄t hoc cōſtet:neq; īfantiā eius:qui rē norit:ſed eam explicare dicēdo nō queat:neq; īſcitiā illius:cui res nō ſuppetat:uerba nō deſint eſſe laudādam. Quoꝶ ſi alterū ſit optādū:malim eq̄dem īdiſertā prudētiā:q̄ ſtultā loq̄citatē. Itē in libro de oratore primo uerba hęc poſuit. Quid eni ē tā furioſum:q̄ uerboꝶ uel optioꝶ rū:atq; ornatiſſimoꝶ ſonitus inanis:nulla ſubiecta ſnia:nec ſcia. Cū primis autē. M. Cato atrociſſimus huiuſcemodi uitii īſectator ē. nāq; ī orōne quę īſcripta ē. Si Celius tri. ple. appellaſſet. Nunq̄ inq̄t tacet:quē morbus tenet loquēdi:tāq̄ ueternoſū uiuēdi:atq; dormiēdi. Quod ſi nō cōueniant:tamē cōuocari iubet. Ita ē cupidus orōnis:ut cōducat:qui auſcultet. Itaq; auditis nō auſcultatis tanq̄ pharmacopolā. Nam eius uerba audiunt:uerū ei ſe nemo cōmittat:ſi æger eſt. Idem Cato in eadē oratione eidē M. Celio uilitatē obprobrās:non loquēdi tantū:uerū ēt tacēdi. Fruſto inq̄t panis cōduci pōt:uel uti taceat:uel uti loquatur. Neq; non merito Homerus unū ex oibus Terſitā. α μετροεπη και ακριτομυθον. i. loquētē ſine iudicio & mō appellabat. uerba illius multa ꝙ ακοσμα. i. incōpta. ſtrepentiū ſine modo graculoꝶ ſimilia eſſe dicit. Quid eni eſt aliud α μετροεπη εκολωα:ideſt ſupra modū loquitās cōturbabat. Eupolidis quoq; uerſus de id genus hoibus conſignatiſſime factus eſt. λαλειν αριςος: αδυνατατατωσ λεγειν:ideſt blatterare optimus:dicere ieptiſſimus. Quod Saluſtius noſter imitari uolēs loquax inquit magis:q̄ facundus: Quapropter Heſiodus poetarū prudentiſſimus liguā non uulgandā ſed recondendā eē dicit:pinde ut theſaurū. Eiuſq; eē in promendo gratiā plurimā. ſi modeſta:& parca:& modulata ſit.

γλωσσης τοι θησαυρος εν ανθρωποιν αριςος
φειδωλης πλειση δε χαρις. κατα μετρον ιουσης •
Optimus eſt homini lingue theſaurus:& ingens. o
Gratia:que parcis menſurat ſingula uerbis.

Epicarmiū quoq; illud non inſcite ſe habet. ου λεγειν δεινος. αλλα σιγαν αδυνατος:ideſt non idoneus ad dicēdum:ſed ad tacendū impos. Ex quo profecto ſumptū eſt:qui quum loqui non poſſet:tacere non poterat. Phauorinū ego audiui dicere uerſus iſtos Euripidis: αχαλινων ςοματων. ανομου τε αφροσυνας το τελος δυςυχια:ideſt effrenioris:& exlegis demētię extremū infœlicitas occupat. Non de iis tantum factos accipi debere:qui impia:aut illicita dicerent:ſed uel maxime de homini-

bus quoq; poſſe dici ſtulta & immodica blatterātibus. quoꝝ lingua tam prodiga: in
freniſq; ſit: ut fluat ſemper & ęſtuet colluuione uerborū teterrima. Quod gen⁹ hoīes
a gręcis ſignificatiſſimo uocabulo λαλοῦς. i. linguaces appellatos. Valeriū Probum
Satis grāmaticū illuſtrē: ex familiari ei⁹ docto uiro cōperi Saluſtianum illud: Satis loquē
loq̄ntię tię parū: breui anteq̄ uita decederet: ſic & legere cœpiſſe: ſic a Saluſtio relictū affir-
ſapiētię maſſe. Satis loquētiæ: ſapientię parum. Quod loquētia nouatori uerboꝝ Saluſtio
parum. maxime cōgrueret: Eloquētia cum inſipiētia minime cōueniret Huiuſcemodi āt loq̄
citatē: uerborūq; turbā magnitudine inani uaſtā faceti ſſimus poeta Ariſtophanes iſi
gnibus uocabulis denotauit in his uerſibus. ανθρωπον αγριωπον αυθαδοςομον
εχοντα αχαλινον. ακρατες. απυλωτον ςομα περι λαλητον. κομποφακελορημο-
να: ideſt hoīem agreſti ferocia: ore temerario: effrenato: ꝓdigo: petulāte: loquacē: fu-
tilē: & fuſum: per uerborū cōgeriē: ac faſtū. Neq; minus īſigniter ueteres quoq; nr̄i:
hoc genus hoīes ī uerba ꝓiectos: locutuleios: & blatterones: & linguaces dixerunt.

Quod uerba iſtæc q̄drigarii: ex annali tertio ibi: Mille hominū occidit. nō licentia
neq; de poetaꝝ figura: ſed rōe certa: & ꝓba grāmaticæ diſciplinæ dicta ſūt. Cap. xvi.

Mille q: Vadrigarius ī. iii. annaliū ita ſcripſit. Ibi occidit mille hoīum: occidit īquit:
hoīum non occiduntur. Item Lucilius in. iii. ſatyrarum. Ad portum mille a porta ē
occidit exinde ſalernum. mille inquit eſt: non mille ſunt. Varro in. xviii. rerum huma
narum. Ad romuli initium plus mille & cētum annoꝝ eſt. Cato in primo originum
Inde eſt ferme mille paſſus. M. Cicero in. vi. ī Antoniū. Ita ne ianus medius ī. L. An
tonii cliētela eſt? quis unq̄ in illo iano inuētus eſt? qui. L. Antonio mille nūmum fer
ret expēſum? In his ataq; multis aliis mille numero ſingulari dictū ē: neq; hoc (ut qui
dā putāt) uetuſtati cōceſſum eſt: aut per figurarū cōcinnitatē admiſſum eſt: ſed ſic ui
detur ratio poſcere. mille enim nō pro eo ponitur: quod græce χιλοι dicitur. Sed q̄d
χιλιας: & ſicuti una χιλιας: & duę χιλιαδες: ita unū mille: & duo milia: certa atq;
directa ratione dicitur. Quāobrem id quoq; recte & probabiliter dici ſolitum: mille
denarium in arca eſt. & mille equitum in exercitu eſt. Lucilius autem pręterq̄ ſuperi-
us poſuit: alio quoq; in loco id manifeſtius demōſtrat. Nā in libro. xv. ita dicit.

Hunc mille paſſum qui uicerit: atq; duobus.
Campanus ſonipes ſucceſſor nullus ſequetur.
Maiore in ſpatio ac diuerſus iubebitur ire.

Item alio libro. viii. Mille die nūmum poteſt uno quærere cētū. Mille paſſum dixit
pro mille paſſibus. & uno mille nūmum pro unis mille nūmis. aperteq; oſtēdit: mil
le & uocabulū eſſe: & ſingulari nnmero dici. Eiuſq; pluratiuū eē milia. & caſum etiā
capere ablatiuū neq; cæteros caſus requiri oportere. quum ſint alia pleraq; uocabula
quę in ſingulos tantū caſus: quædā etiā quæ in nullum inclinētur. quapropter nihil
iam dubium eſt: quin. M. C. in oratione quam inſcripſit pro Milone. ita ſcriptum re
liquerit. Ante fundū Clodii quo in fundo: propter inſanas illas ſubſtructiōes: facile
mille hominū uerſabatur ualentium: non uerſabantur: quod in libris minus accura
tis ſcriptum eſt. Alia enim ratione mille hominū: alia mille homines dicendum eſt.

Quāta cū aī æquitate tolerauerit Socrates uxoris ingeniū ītractabile atq; inibi q̄d
M. Varro in quadam ſatyra: de officio mariti ſcripſerit. Cap. xvii.

xātippe x Anthippe Socratis philoſophi uxor moroſā admodū fuiſſe fert̄: & iurgioſā

Iratūq; & moleſtiarū mulıebrium: per diem perq; noctem ſcatebat. Has eius ītēperies in maritum Alcibiades demiratus: īterrogauit Socratem: quænam ratio eſſet: cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. Quoniam inquit Socrates: quum illam domi talem perpetior: īſueſco & exerceor: ut cæteroꝝ quoq; foris petulantiam & iniuriā facili9 feram. Secundum hanc ſententiam quoq; Varro in ſatyra menippea: quā de officio mariti ſcripſit. Vitiū īquit uxoris aut tollēdū: aut ferendū eſt. Qui tollit uitium uxorem cōmodiorem pręſtat: qui fert ſeſe meliorē facit. Hæc uerba Varronis tollere: & ferre lepide quidē cōpoſita ſunt. Sed tollere apparet dictū ꝓ corrigere. Id ēt apparet eiuſmodi uitiū uxoris ſi corrigi nō poſſit: ferēdū eſſe: Varronē cenſuiſſe quę ferri ſcilicet a uiro honeſte poſſunt. Vitia eni flagitiis leuiora ſunt.

Quod. M. varro in libro de ratiōe uocabuloꝝ primo. L. Lælium magiſtrum ſuū περὶ ετυμολογίας nonnulloꝝ uerborū falſa dixiſſe reprehendit. quodq; idē Varro ī eodem libro furis ετυμολογιαν falſam dicit. Cap. xviii.

IN primo de ratione uocabuloꝝ libro. M. Varro doctiſſimū tūc ciuitatis hominē. L. Laliū erraſſe oſtēdit: q uocabulū gręcum uetus traductū in līguā romanam pro meraco. & quaſi a ſe primitus latine fictum eſſet: reſoluit in uoces latinas: ratione etymologica falſa. Verba ipſa ſuper ea re Varronis poſuimus. In quo Lęlius noſter litteris ornatiſſim9 memoria noſtra errauit aliquotiēs. Nā aliquot uerboꝝ ātiquoꝝ gręcoꝝ: ꝓinde atq; eēnt ꝓpria noſtra reddidit cās falſas. Nō eni leporē dicimus (ut ait) qđ eſt leuipes. Sed qđ ē uocabulū antiquū gręcū. Multa. n. uetera illoꝝ ignorant qđ ꝓ iis aliis nūc uocabulis utunt. & illorū eſſe pleriq; ignorēt gręcū: qđ nūc nomināt ελληνας. Puteū eē. qđ uocāt φρεαρ leporē: quod λαγωον dicūt. In quo nō mō Lælii ingeniū nō reprehēdo: ſed induſtriā laudo. Succeſſū eni fortuna experientiā laus ſequit. Hęc uarro ī prio libro ſcripſit: de ratione uocabuloꝝ ſcitiſſime. de uſu utriuſq; linguę peritiſſime: de ipſo Lęlio clementiſſime. Sed in poſteriore eiuſdē libri pte dixit. Furē ex eo dictū q ueteres romani: furuū atrū appellauerint. & fures p noctē: quæ atra ſit: facilius furent. Nōne ſic uī uarro de fure dixiſſe: tanq̄ Lælius de lepore: Nā quod a gręcis nūc κλεπτης: ideſt fur dicitur ātiq̄ore græca lingua φωρ eſt dictū: Hinc p affinitatē litterarū: q̄ φωρ gręce eſt: latine fur. Sed ea res fugerit ne tūc uarronis memoriā: an contra aptius: & coherentius putarit: furem a furuo. i. nigro appellari in hac re de uiro tam excellentis doctrinæ non meum iudiciū eſt.

Lepus

Fur

Hiſtoria ſuper libris ſibyllinis: ac de Tarquinio ſuperbo rege. Cap. xix.

IN antiquis annalibus memoria ſup libris ſibyllinis hęc ꝓdita eſt: Anus hoſpita: atq; īcognita ad Tarquinium ſupbum regem adiit: nouem libris ferens quos eē dicebat diuina oracula. eos uelle dixit uenūdare. Tarquinius preciū percūtatus eſt. Mulier nimiā atq; immenſum popoſcit. Rex quaſi anus ætate deſiperet riſit. Tum illa foculū corā eo: cum igni appoſuit. tris libros ex nouem deurit. & ecq̄d reliquos ſex eodem precio emere uellet: regem interrogauit. ſed enim Tarquini9 id multo riſit magis. dixitq; anum iam ꝓculdubio delirare. Mulier ibidē ſtatī tris libros alios exuſſit Atq; idipſum denuo placide rogauit: tris reliquos eodem illo precio emat. Tarquinius ore iam ſerio: atq; attētiore animo fit. eam cōſtātiā confidētiāq; nō iſup habendam intelligit: & libros tris reliquos mercatur nihilo minore precio: q̄ qđ erat petitum pro omnibus. Sed eā mulierē tūc a Tarquinio degreſſā: poſtea nuſq̄

Libri ſibyllini

loci uiſam cōſtitit. Libri tres ĩ ſacrariū cōditi ſibyllini appellati. Ad eos quaſi ad oraculum quindecim uiri adeunt: quū dii immortales publicæ conſulendi ſunt.

Quid geometræ dicāt græci: q buſq; oīa iſta latinis uocabulis appellētur. Cap. xx.

f

Planū Igurarum quę σχηματα geometrę appellant genera ſunt duo: planū & ſolidum. hæc ipſi uocāt επιπεδον στερεον. Planū eſt qđ in duas partis ſolum lineas habet qua latū eſt: & qua longū. qualia ſunt triquetra: & quadrata: quæ

Solidū in area fiunt ſine altitudine. Solidū eſt: quādo non longitudines modo: & latitudines planas numeri linearū efficiunt: ſed etiā extollūt altitudines: quales ſunt ferme

Pyramides. metę trianguli quas pyramidas appellāt: uel qualia ſunt quadrata undiq; q̄ κυβους illi: nos quadrātalia dicimus. κυβος enim eſt figura ex omni latere quadrata: quales

Cubus teſſera. ſunt inquit. M. Varro teſſeræ: quibus in alueolo luditur: ex quo ipſe appellatæ κυβοι. In numeris etiā ſimiliter κυβος dicitur: quum omne latus eiuſdē numeri æqualiter ſeſe ſoluitur: ſicuti fit: quum ter terna ducuntur. Atq; idē ipſe numerus triplicatur. huius numeri cubum Pythagoras uim habere lunaris circuli dixit: q, & luna orbem ſuum

Ternio luſtret ſeptē & uiginti diebus: qui a numeris ternio: qui græce dicitur τριας tantūdē efficiat in cubo. Linea autem a noſtris dicitur: quam γραμμην græci uocant. Eā M.

Linea. Varro ita definit. Linea eſt inquit longitudo quædam ſine latitudine & altitudine. ευκλειδης autem breuius prætermiſſā altitudine γραμμη eſt inquit μηκος απλατες: ideſt longitudo illatabilis: qđ exprimere uno latine uerbo non queas: niſi audeas dicere illatabilis.

Quod Iulius Higinus affirmatiſſime contendit legiſſe ſe librū. P. Virgilii domeſticum: in quo ſcriptum eſſet: Et ora Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaror non quod uulgus legeret ſenſu torquebit amaro. Cap. xxi.

Erſus iſtos ex georgicis uergilii pleriq; oēs ſic legunt.

u At ſapor indiciū faciet manifeſtus. & ora.

Triſtia tentantum ſenſu torquebit amaro.

amaror Higinus autē non hercle ignobilis grāmaticus in cōmentariis: quæ in uirgilium fecit cōfirmat: & perſeuerat: nō hoc a uirgilio relictum. Sed quod ipſe īuenerit in libro qui fuerat ex domo: atq; familia uirgilii: Et ora Triſtia tentātū ſenſu torquebit amaror. Neq; id ſoli Higino. ſed doctis quibuſdā etiā uiris cōplacitum: quoniā uidetur abſurde dici. Sapor ſenſu amaro torquet: quum ipſe inquiunt ſapor ſenſus ſit: non alium in ſemetipſo ſenſum habeat: ac perinde ſit quaſi dicatur: ſenſus ſenſu amaro torquet. Sed enim cum Phauorino Higini commentarium legiſſem: atq; ei ſtatim diſplicita eſſet inſolentia & inſuauitas amaioris: Iouem lapideum inquid: quod ſanctiſſimum iuſiurandum eſt habitum: paratus ſum ego iurare: uirgiliū hoc nunq̄ ſcripſiſſe. Sed Higinum ego dicere uerum arbitror. Non enim primus finxit hoc uerbum uirgilius inſolenter: ſed in carminibus Lucretii inuentum: non eſt aſpernatus auctoritate poete ingenio & facundia pręcellentis. Verba ex quarto Lucretii hæc ſunt.

Deniq; in os falſi uenit humor ſæpe ſaporis:
Quum mara uerſamur propter. dilutaq; contra.
Quum tuimur miſceri abſynthia: tangit amaror:

Non uerba autem ſola: ſed uerſus prope totos: & locos quoq; Lucretii plurimos ſectatum eſſe Virgilium uidemus.

An qui cauſas defendit: recte latineq; dicat ſupereſſe id qđ defendit? & ſupereſſe proprie quid ſit. Cap. xxii.

Rroborauit iueterauitq; falſa & aliena uerbi ſignificatio: qđ dicit: hic illi ſupereſt quũ dicendũ eſt. Aduocatũ eſſe quem cuipiã: cauſamq; eius defendere. Atq; id dicit: non i compitis tantũ neq; in plæbe uulgaria: ſed in foro: in comitio: apud tribunalia. Qui integre autẽ locuti ſunt: magnã partẽ ſupereẽ ita dixerunt: ut eo uerbo ſignificarẽt ſupfluere: & ſuperuacare: atq; eſſe ſupra neceſſarium modũ: Itaq;. M. Varro in ſatyra quæ iſcripta eſt: Neſcis quid ueſper uehat: ſuperfuiſſe dicit imodice & intempeſtiue fuiſſe. Verba ex eo libro hęc ſunt. In conuiuio legi: nec oia debent: & ea potiſſimũ quæ ſimul ſint Υιωφελη. i. uitę incõmoda: & delectẽt potius: ut id quoq; nõ uideat ſuperfuiſſe. Memini ego prætoris docti hominis tribunali me fortaſſe aſſiſtere: atq; ibi aduocatũ non incelebrem ſic poſtulare: ut quã cauſam diceret: remq; quæ agebat non attigeret. Tũc prætorẽ ei cuia res erat: dixiſſe aduocatũ eum nõ habere: & quũ is qui uerba faciebat reclamaſſet: ego illi uir clariſſime ſuperſum: Reſpondiſſe pretorem feſtiuiter: Tu plane ſuperes: non ades. M. autem Cicero i libro q iſcriptus ẽ de iure ciuili i artem redigẽdo uerba hęc poſuit. Nec uero ſcia iuris maioribus ſuis. Q. Melius Tubero defuit: doctrina etiã ſuperfuit. In quo loco ſupfuit ſignificare uř ſupra fuit: & præſtitit. ſuperauitq; maiores ſuos doctrina ſua ſupfluenti tum & nimis abundãti. Diſciplinas eñi Tubero ſtoicas & dialecticas percalluerat. In libro quoq; de repu. ſecũdo: idipſum uerbũ Cicerõis nõ temere trãſeundũ. verba ex eo libro hęc ſunt. Nõ grauarer Lęli: niſi & hos uelle putarẽ: & ipſe cuperem te quoq; aliq̃ partẽ huius noſtri ſermonis attingere preſertim cũ heri ipſe dixeris te nobis nõ ẽẽ ſuperfuturũ: uerum id quidẽ fieri nõ põt: ne deſis omnes te rogamus: Exquiſite igitur & cõperte Iulius paulus dicebat: homo in noſtra memoria doctiſſimus: ſupereſſe nõ ſimplici rõne dici tam latine q̃ grece. Grecos. n. περιειναι. i. uiuere: adeſſe: uiciſſe: tã i utraq; parte ponere: uel quod ſupuacaneũ eẽt: ac nõ neceſſariũ: uel quod abundans nimis: & affluens: & exuperãs. Sic quoq; noſtros ueteres ſupereſſe alias dixiſſe: p ſupfluenti & ſuperuacuo: nec admodũ neceſſario: ita ut ſupra poſuimus Varronẽ dicere. Alias ita ut Cicero dixit: pro eo: quod copia qdẽ & facultate cęteris anteiret: tũ ſupra modũ: & largius plixiuſq; flueret: q̃ eẽt ſatis. Qui dicit ergo ſe ſupeſſe ei: quẽ defendit nihili iſtorũ uult dicere: ſed neſcio qd aliud idictũ iſcituq; dicit. Ac ne Virgilii quidẽ poterit auctoritate uti: q i georgicis ita ſcripſit.

Adeſſe ſupeſſe

Primus ego i patriã mecũ modo uita ſuperſit.

Hoc. n. i loco Virgilius ακυροτερον. i. minus pprie uerbo uſus uř: quod ſupſit dixit p lõginquius diutiuſq; adſit. Illud cõtra eiuſdẽ virgilii ẽ aliquãto pbabilius.

Florentiſq; ſecant herbas fluuioſq; miniſtrant.
Farraq; ne blando nequeant ſupereſſe labori.

Significat eñi ſupra laborem eẽ: neq; opprimi a labore. An autẽ ſupereſſe dixerit ueteres pro reſtare: & pficiendæ rei deeſſe querebamus. Nã Saluſtius in ſignificatione iſta nõ ſupereſſe: ſed ſuperare dicit. Verba eius in iugurtha. Is plerũq; a rege exercitum ductare: & oĩs res exequi ſolitus erat: quæ iugurthę feſſo: aut maioribus aſtricto ſuperauerant. Sed inuenimus in. iii. Ennii annaliũ in hoc uerſu.

Supare

Inde ſibi memorat unũ ſupeſſe laborẽ. Ideſt reliquũ eẽ & reſtare. Quod quia ideſt

diuiſe pronũciandũ ē. ut nõ una ps oratiõis eē uideat᷑: ſed duæ. Cicero ãt in. ii. antonianaꝝ: qđ ē reliquũ nõ ſupeſſe. ſed reſtare dicit. Præter hęc ſupeſſe īuenimus dictũ ꝓ ſupſtitē eē. Ita enī ſcriptũ ē ī libro epiſtolaꝝ. M. Ciceronis ad. L. Plancũ: & ī epiſtola. M. aſinii Pollionis ad Ciceronē uerbis his. Nã neq; deeſſe reip. uolo: neq; ſupeſſe. Per quod ſignificat: ſi reſp. emoriat᷑: & pcat: nolle ſe uiuere. In Plauti ãt aſinaria manifeſtius idipſum ſcriptũ ē ī his uerbis: q̃ ſũt eius comœdiæ pria. Sicut tuum uis unicũ gnatũ tuę ſupeſſe uitæ hoſpitē & ſupſtitē. Cauēda igiť ē nõ īproprietas ſola uerbi: ſed etiã prauitas oĩs: ſiquis ſe nũc ſenior aduocatus adoleſcēti ſupeſſe dicat.

Reſtaŕ

ſupeſſe

Quis fuerit Papyrius prætextatus: queue iſtius cauſa cognomēti ſit hiſtoriaq; iſta omnis ſuper eodē Papyrio cognitu iocunda. Cap. xxiii.

Papyrius.

h

Iſtoria de Papyrio prætextato dicta: ſcripta eſt a. M. Catone in oratione qua uſus ē ad milites cõtra Galbã: cũ multa qdē uenuſtate atq; luce: ac mũdicia uerboꝝ. Ea Catonis uerba: huic prorſus cõmētario īdidiſſē: ſi libri copia fuiſſet id tēporis quũ hæc dictaui. Quod ſi nõ uirtutes dignitateſq; uerboꝝ: ſed rē ipſam ſcire q̃ris: res ferme ad hũc modũ ē. Mos antea ſenatoribus romæ fuit: in curia cum prætextatis filiis introire. Tunc quidē in ſenatu res maior quæpiã conſultata: eoq; in diem poſteꝝ prolata eſt. Placuitq; ut eã rem ſuper quã tractauiſſent: nequis enũciaret: priuſq̃ decreta eſſet. Mater Papyrii pueri: qui cũ parente ſuo in curia fuerat: pcõtata eſt filium: quidnã in ſenatu patres egiſſent. Puer reſpondit tacendũ eſſe neq; id dici licere. Mulier fit audiēdi cupidior ſecretũ rei: & ſilentiũ pueri. animũ eius ad inquirendũ euerberat. Quęrit igiť cõpreſſius uiolentiuſq;. Tum puer matre urgente lepidi: atq; feſtiui mendacii conſiliũ capit. actũ in ſenatu dicit: utrum uidereť utili⁹: exq; repu. eſſe: unus ne ut duas uxores hēret: an ut una apud duos nupta eſſet. Hoc illa ut audiuit: aĩus cõpaueſcit. domo trepidans egreditur. ad cęteras matronas ꝑuenit. Ad ſenatũ poſtridie matrũfamilias caterua lachrymãtes: atq; obſecrantes orãt: una poti⁹ ut duobus nupta fieret: q̃ ut uni duę. Senatores ingredientes in curiã: quæ illa mulierũ intēperies: & qd ſibi poſtulatio illa uellet mirabantur. Puer Papyrius ī mediũ curiæ ꝓgreſſus: qd mater audire īſtitiſſet: qd ipſe matri dixiſſet: rē ſicuti fuerat denarrat. Senat⁹ fidē: atq; īgeniũ pueri exoſculatur. Cõſultũ facit: uti poſthac pueri cum parētibus in curiã ne ītroeant: niſi ille un⁹ Papyri⁹. Atq; puero poſtea cognomentũ honoris gratia īditũ Prætextat⁹ ob tacēdi loquēdiq; ī ætate prætextata prudentiam.

Prætextatus.

Tria epigrãmata triũ ueteꝝ poetaꝝ: Neuii: Plauti: Pacuuii. quæ facta ab ipſis: eorum ſepulchris inciſa ſunt Cap. xxiiii.

t

Rium poetaꝝ illuſtriũ epigrãmata Cn. Neuii: Plauti. M. Pacuuii: quę ipſi fecerũt: & īcidēda ſuo ſepulchro reliquerũt: notabilitatis eoꝝ gratia: ac uenuſtatis: ſcribēda in his cõmētariis eē duxi. Epigrãma Neuii plenũ ſupbiæ campanæ. qđ teſtimoniũ eſſe iuſtum potuiſſet: niſi ab ipſo dictum eſſet.

Neuii epigrãma.

Immortales mortales ſi foret fas flere:
Flerent diuæ camenæ Neuium poetam.
Itaq; poſtq̃ eſt orchio traditus theſauro:
Obliti ſunt Romæ lingua latina loquier.

Plauti epigrãma.

Epigramma Plauti: quod dubitaſſemus an Plauti foret: niſi a. M. Varrone poſitum eſſet in libro de poetis primo.

Poſtq̃ eſt morte captus plautus
Comœdia luget: ſcæna eſt deſerta.
Deinde riſus: ludus: iocuſq; & numeri.
Innumeri ſimul omnes collachrymarunt.
Epigrāma Pacuuii uerecundiſſimū: & puriſſimū: dignūq; eius elegātiſſima grauitate Pacuuii epigrāma
Adoleſcens tameſi properas: hoc te ſaxum rogat:
Vt ſe aſpicias: deinde quod ſcriptum eſt legas.
Hic ſunt poetæ Pacuuii marci ſita oſſa.
Hoc uolebam neſcius ne eſſes. uale.

Quibus uerbis. M. Varro inducias definierit. quęſitumq; inibi curioſius: quęnā ratio ſit uocabuli induciarum. Cap. xxv.

d Vobus modis. M. uarro in libro humanaꝝ: qui eſt de bello & pace: iducię qd ſint definit: Induciæ inqt ſunt pax caſtrenſis paucoꝝ dieꝝ: Itē alio in loco. Inducię inqt ſunt belli feriæ. Sed lepide magis atq; iocundæ breuitatis: inducię utraq; definitio: q̃ plena aut ꝓba eſſe uidetur. Nā neq; pax eſt iducię: bellū enī manet pugna ceſſat. Neq; in ſolis caſtris: neq; paucoꝝ tātum dieꝝ inducię ſunt. Quid enim dicemus ſi indiciis i menſiū aliquod factis: caſtris cōcedatur: nonne tum quoq; inducię ſunt? Aut rurſus qd eſſe id dicemus: qđ in primo annaliū quadrigarii ſcriptū eſt. C. Pōtium ſamnitē a dictatore Romano ſex horaꝝ iducias poſtulaſſe: ſi inducię paucorū tātum dieꝝ appellādę ſunt. Belli autē ferias feſtiue magis dixit: q̃ apte atq; defīnite. Gręci āc ſignificātiꝰ ꝯſignātiuſq; ceſſationē iſtā pugnæ pacticiā εκεχειαριαν. i. a manibꝰ tēperationē dixerūt exempta una littera ſonitus uaſtioris: & ſubiūcta lenioris. Nā qđ eo tpe nō pugnetur: & manus cohibeantur. εκεχειριαν. i. inducias ab abſtinēdis manibus appellarūt: Sed ꝑfecto nō id fuit uarroni negociū: ut inducias ſupſtitioſe definiret: & legibus: rōnibuſq; omnibus definitionū inſeruiret. Satis. n. uiſū eſt: eiuſmodi facere demonſtrationē. Quod genus græci τυτους. i. forma magis & υπογραφας. i. deſcriptiones: q̃ οριςμους. i. definitiones uocant. Induciaꝝ autē uocabulum: qua ſit rōne factū: iam diu eſt q; quęrimus. Sed ex multis quę iam audiuimus uel legimus ꝓbabilius: id qđ dicam uidetur. Inducias ſic dictas arbitramur: q̃ſi tu dicas inducianſā. Pactū induciaꝝ eiuſmodi eſt: ut in diē certū nō pugnetur: nihilq; icō modi detur: ſed ex eo die poſtea uti iā oia belli iure agātur. Qđ dicitur dies certꝰ pręfinitus: pactū fit: ut ante eū diē ne pugnetur: atq; is dies ubi uenit: ide uti iam pugnetur. Iccirco ex hiis qbus dixi: uocibꝰ quaſi ꝑ quendam coitū & copulā: nomē iduciarū cōnexū eſt. Aurelius aūt Opilius primo libroꝝ: quos muſam inſcripſit. Induciæ inqt dicūtur: quū hoſtes iter ſeſe utriq; ultro citroq; alteri ad alteros ipune: & ſine pugna ineūt. Inde ab eo iquit nomē eſſe factum uidetur: quaſi initus atq; itroitus. Hoc ab Aurelio ſcriptū ꝑpterea non pręterii: ne cui haꝝ noctiū ęmulo: eo tantum nomie elegantius id uideretur: tanq̃ id nos originem uerbi requirentes fugiſſet.

Quem in modum mihi Taurus hpiloſophus reſponderit percontanti: an ſapiēs iraſceretur. Cap. xxvi.

i Nterrogaui i diatriba Tauꝝ an ſapiens iraſceretur? Dabat. n. ſępe poſt quotidanas lectiones: quęrēdi: qđ quis uellet poteſtatē. Is cū grauiter & copioſe de morbo affectu ue iræ diſſeruiſſet: quæ & in ueteꝝ libris: & in ipſius cōmē-

tariis expoſita ſunt: cõuertitur ad me q interrogauerã. Et hęc ego inq̃t ſuper iraſcẽdo ſẽtio. Sed qd & Plutarchꝰ noſter uir doctiſſimꝰ: & prudẽtiſſimus ſenſerit nõ ab re ẽ: ut id quoq; audias Plutarchus inquit ſeruo ſuo nequã homini & cõtumaci: ſed libris diſputationibuſq; philoſophiæ aures ĩbutas habenti: tunicam detrahi: ob neſcio qd delictum: cædiq; cum loro iuſſit: cœperat uerberari: & obloquebatur: nõ meruiſſe ut uapulet: nihil mali: nihil ſceleris admiſiſſe. Poſtremo uociferari iter uapulãdũ incipe neq; iã querimonias aut gemitꝰ eiulatuſq; facere: ſed uerba ſeria & obiurgatoria. Nõ ita eſſe Plutarchũ: ut deceret philoſophũ iraſci turpe eſſe: ſæpe eũ de malo iræ diſſertauiſſe. librum quoq; περι ἀοργησιας: ideſt de nõ iraſcẽdo uel iraſcibilitate pulcherrimũ conſcripſiſſe. Is oĩbus: quæ in eo libro ſcripta ſunt: nequaq̃ cõuenire: q prolutꝰ: effuſuſq; in iram plurimis ſe plagis mulctaret: Tum Plutarchus lẽte & leniter: qd autem ĩquit uerbero: nũc ego tibi iraſci uideor? ex uultu ne meo: an ex uoce: an ex colore: an etiam ex uerbis correptũ eſſe me ita intelligis? Mihi qdem neq; oculi (opinor) truces ſunt: neq; os turbidũ: neq; ĩmaniter clamo: neq; in ſpumã: roboremue efferueſco. Neq; pudẽda dico: aut pœnitẽda: neq; oĩno trepido ira & geſtio: hæc enĩ omnia ſi ignoras: ſigna eſſe iraꝶ ſolent: & ſimul ad eũ q cedebat: conuerſus: interim inquit: dũ ego atq; id diſputamus: hoc tu age. Sũma autẽ totius ſñiæ Tauri hęc fuit: nõ idem ẽe exiſtimaui: ἀοργησιαν και ἀναλγησιαν. i. iniraſcentiã & indolentiã. Aliudq; eſſe nõ iracundum animũ: aliud ἀναλγητον καὶ ἀναισθητον. i. habentem ac ſtupẽtẽ. Nã alioꝶ oĩum quos latini philoſophi affectus uel affectiones græci παθη appellãt: ita huiꝰ quoq; motus animi: q cũ eſt ulciſcẽdi cauſa ſenior: ira dicitur: nõ priuationẽ eſſe utilẽ cenſuit: quã gręci στερησιν dicunt: ſed mediocritatem: quã μετριοτητα illi appellant.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER SECVNDVS.

Quo genere ſolitus ſit philoſophus Socrates exercere patientiam corporis: deque eiuſdem uiri patientia. Caput primum.

i Nter labores uolũtarios: & exercitia corporis ad fortuitas patientię uices firmamẽtũ id quoq; accepimꝰ Socratẽ facere inſueuiſſe: ſtare ſolitus Socrates dr̃ ptinaci ſtatu perdius: atq; pernox a ſũmo lucis ortu ad ſolẽ alterũ orientẽ incõueniẽs: ĩmobilis iiſdem in ueſtigiis: & ore atq; oculis eundẽ in locũ directis cogitabũdus: tanq̃ quodã ſeceſſu mẽtis: atq; aĩ facto a corpore: Quã rẽ cũ Phauorinꝰ de fortitudine eius uiri: ut pleraq; diſſerens attigiſſet πολλακις. i. ſępenumero inq̃t ἐξ ἡλιου εἰς ἡλιον εἱστηκει ἀστραβεστερος των πρεμνων: i. de ſole ad ſolẽ erectior ſtipitibꝰ arboꝶ ſteterat: Tẽperãtia quoq; eũ fuiſſe tãta traditũ ẽ: ut oĩa fere uitæ ſuæ tẽpora ualitudine inoffenſa uixerit. In illius ẽt peſtilẽtię uaſtitate: q ĩ bello pelopõneſiaco ĩprime ipſam atheniẽſiũ ciuitatẽ ĩternecino genere morbi depopulata eſt. is parcẽdi: moderãdiq; rõibꝰ dr̃: & a uoluptatũ labe cauiſſe: & ſalubritates corporis retinuiſſe: ut nequaq̃ fuerit cõmuni omnium cladi obnoxius.

Quæ ratio obſeruatioq; officioꝶ eſſe debeat inter patres: filioſq; in diſcũbendo ſedendoq;: atq; in id genus rebus: domi foriſq;. Si filii magiſtratꝰ ſunt & pr̃es priuati: ſupq; ea re Tauri philoſophi diſſertatio & exẽplũ ex hiſtoria romana petitũ. Ca. ii.

a D philoſophũ Tauꝶ athenas: uiſendi cognoſcẽdiq; eius gratia: uenerat uir clariſſimus: præſes Cretæ ꝓuinciæ: & cum eo ſimul eiuſdẽ præſidis pr̃. Tauri ſe

tatoribus cōmodū dimiſſis ſedebat ꝓ cubiculi ſui foribus: & cū aſſiſtentibus nobis ſermocinabatur. Introiuit ꝓuīciæ pręſes: & cū eo pater. Aſſurrexit placide Taurus: & poſt mutuā ſalutationē reſedit. Allata mox una ſella ē: quæ ī ꝓptu erat: atq; dum aliæ ꝑmebātur: appoſita ē. Inuitauit Taur⁹ patrē præſidis ut ſederet. Atq; ille ait: ſedeat hic poti⁹: q po. ro. magiſtrat⁹ eſt. Abſq; pręiudicio inqt Taur⁹ tu īterea ſede: dū īſpicim⁹ quęrimuſq; utrū cōueniat te ne poti⁹ ſedere: q pater es: an filiū: q magiſtrat⁹ eſt. Et cū pater aſſediſſet: appoſitūq; eēt aliud filio quoq; eius ſedile: uerba ſuper ea re Taurus facit: cū ſūma dii boni: honorū atq; officiorū perpēſatione: Eorū uerborū ſnīa hęc fuit. In publicis locis: atq; munerib⁹: atq; actionib⁹ patrū iura: cū filiorū q ī magiſtratu ſunt: poteſtatib⁹ collata īterqeſcere paululū & cōniuere. Sed quū extra rē p. in domeſtica re: atq; uita ſedeatꝰ: ambuletꝰ: ī cōuiuio quoq; familiari diſcūbatur: tū īter filiū magiſtratū: & patrē priuatū publicos honores ceſſare. naturales & genuinos exoriri. hoc igitur inqt: qd ad me ueniſtis: qd colloqmur nūc: qd de officiis diſceptam⁹: priuata actio ē. Itaq; utere apud me iis honorib⁹ prior: qbus domi quoq; ueſtrę te uti priorē decet. Hæc atq; alia ī eādē ſnīam Taur⁹ grauiter ſimul & comiter diſſeruit. Quid aūt ſup huiuſcemodi prīs atq; filii officio: apud Claudiū legerimus: nō eſſe ab re uiſū eſt: ut adſcriberemus. Poſuim⁹ igitur uerba ipſa quadrigarii ex annali ei⁹. vi. trāſcripta. Deide facti cōſules Sempronius Gracchus iterū. Q. Fabi⁹ maximus filius ei⁹: q priore anno erat cōſul: ei cōſuli pater ꝓcōſul obuiā in equo uehens uenit. Neq; deſcendere uoluit: qd pr̄ erat: & qd inter eos ſciebat maxima cōcordia cōuenire: lictores nō auſi ſunt deſcēdere iubere. Vbi iuxta uenit: tum cōſul ait deſcendere iube: qd poſteaq̄ lictor ille qui apparebat cito ītellexit. Maximū ꝓconſulē deſcendere iuſſit. Fabius īperio paret: & filiū collaudauit: quum imperium: quod populi eſſet: retineret.

Filiorū ī patres officiū

Qua rōne uerbis qbuſdā uocabuliſq; ueteres īmiſerūt. h. lr̄æ ſpiritum. Cap. iii.

h Littera: ſiue illā ſpiritū magis q̄ lr̄am dici oportet: inſerebāt eā ueteres nr̄i pleriſq; uocib⁹ uerborū firmādis roborādiſq;: ut ſonus earū eēt uiridior: uegetiorq;. Atq; id uidētur feciſſe ſtudio & exēplo linguę atticæ. ſatis notum ē atticos ἰχθυν ἱρον. i. piſcē pauperē. multa itidē alia: citra morē gētiū græciæ cæterarū inſpirātis primæ lr̄æ dixiſſe. Sic lachrymas: ſic ſepulchrū: ſic ahenū: ſic uehemēs: ſic inchoare: ſic helluari: ſic allucinari: ſic honera: ſic honuſtū dixerūt. In his uerbis oib⁹ lr̄ę ſeu ſpiric⁹ iſti⁹ nulla ratio uiſa ē: niſi ut firmitas & uigor uocis: q̄ſi qbuſdā neruis additis intēderetur. Sed quoniā aheni quoq; exēplo uſi fuim⁹: uenit nobis in memoriā: Fidū optatūq; multi nois romæ grāmaticū oſtēdiſſe mihi librū æneidos ſecūdū: mirādę uetuſtatis emptū ī ſigillaris. xx. aureis: quē ipſi⁹ uirgilii fuiſſe credebat: in quo duo iſti uerſus quū ita ſcripti forēt. Veſtibulū ante ipſum: primoq; in limine pyrrh⁹ Exultat telis: & luce coruſc⁹ aena: additā ſupra uidim⁹. h. lr̄am: & ahena factū. Sic ī illo quoq; uirg. uerſu ī optimis libris ſcriptū iuenim⁹. Aut foliis undā tepidi deſpūat aheni.

H lr̄a

lachrymæ Sepulchrum Ahenū Vehemens Inchoare Helluari Hallucinari Hōera Honuſtum

Quam ob cauſam. C. Baſſus genus quoddam iudicii diuinationem appellari ſcripſit. Et quam aliam cauſam eſſe eius uocabuli dixerunt. Cap. iiii.

q Vum de cōſtituēdo accuſatore q̄ritur: iudiciūq; ſup ea re redditur: cuinam potiſſimū ex duob⁹ pluribuſue accuſatio: ſubſcriptione in reū ꝑmittatur: ea res atq; iudicū cognitio: diuinatio appellatur. Id uocabulū quāob cauſam ita factū ſit: quæri ſolet. C. Baſſus ī tertio librorū: quos de origine uocabulorū compoſuit.

Diuina Diuinatio inqͭ iudiciũ appellatur: quoniã diuinare quodãmodo iudicẽ oportet: quã
tio ſñiam ſeſe ferre par ſit. Nimis ꝗdẽ eſt ĩ uerbis. C. Baſſi rõ imꝑfecta: uel magis ĩops &
ieiuna. Sed uidetur eũ ſignificare uelle: iccirco dici diuinatiõem: ꝙ ĩ aliis ꝗdem cauſis
iudex ea quę didicit: quæꝫ argumẽtis uel teſtibus demõſtrata ſunt ſeq ſolet: In hac aũt
re: quum eligendus accuſator eſt: parua admodum: & exilia ſunt: quibus moueri iu
dex poſſit: & propterea ꝗnam magis ad accuſandum idoneus ſit: quaſi diuinandum
ẽſt. Hæc Baſſus. Sed alii ꝗdam diuinationem eſſe appellatam putãt: quoniam quum
accuſator & reus duæ res q̃ſi cognatæ: cõiunctæꝫ ſint: neꝗ una ſine altera ↄſtare poſ
ſit: in hoc tamẽ genere cauſæ reus ꝗdem iam eſt: ſed accuſator nõdũ eſt: & iccirco qd
adhuc euſꝗ deeſt: & latet: diuinatione ſupplendũ eſt. quiſnam accuſator ſit futurus.

Quam lepide deſignateꝗ dixerit Phauorinus philoſophus: quid interſit inter Pla
tonis & Lyſiæ orationem: Cap. v.

Plato P Hauorinus de Lyſia & Platone ſolitus eſt dicere: ſi ex Platonis inquit oratio
Lyſias ne uerbum aliquod demas: muteſue: atꝗ id cõmodiſſime facias: de eleganꝫ
tia tamen detraxeris: ſi ex Lyſiæ de ſententia.

Quibus uerbis ignauiter & abiecte Virgilius uſus eſſe dicatur: & quid iis qui im
probe dicunt reſpondeatur. Cap. vi.

Cornu N Onnulli grãmatici ætatis ſuꝑioris: in quibus eſt Cornutus Anneus: haud ſa
tus An ne indocti: neꝗ ignobiles: qui cõmentaria in Virgilium compoſuerunt: repre
neus hendunt: quaſi incurioſe & abiecte uerbum poſitum in his uerſibus.

Candida ſuccinctam latrantibus inguina monſtris
Dulichias uexaſſe rates: & gurgite in alto.
At timidos nautas canibus laceraſſe marinis:

Vexaſſe. n. putãt uerbum eſſe leue: & tenuis ac parui ĩcommodi: nec tãtę atrocitati cõ
gruere: quũ hoĩes repẽte a belua ĩmaniſſima rapti: laniatiꝗ ſint. Itẽ huiuſcemodi re
prehẽdunt. Oĩa iã uulgata: ꝗs aut euryſtea durꝫ. Aut illaudati neſcit buſyridis aras:
Illaudati parꝫ idoneũ uerbũ eſſe dicũt: neꝗ id ſatis eſſe ad faciẽdã ſcelerati hoĩs dete
ſtationẽ: qui ꝙ hoſpites oĩum gẽtiũ ĩmolare ſolitus fuit: nõ laude indignus: ſed detra
ctatione execratiõeꝗ totius generis humani dignus eſſet. Itẽ aliud uerbũ culpauerũt
Per tunicã ſqualẽtẽ auro latus haurit apꝫũ: tanq̃ nõ cõuenerit dicere: auro ſqualentẽ
quoniã nitoribꝰ: ſplẽdoribuſꝗ auri ſqualloris illuuies ſit ↄtraria. Sed ꝺ uerbo uexaſ
ſe ita reſpõderi poſſe credo: uexaſſe graue uerbũ ẽ. Factũꝗ ab eo uideẽ ꝗd ẽ uehere: in
uehere quo eſt iã uis ꝗdã alieni arbitrii. Nõ. n. ſui potẽs ẽ ꝗ uehitur. Vexare aũt: ꝙ ex eo idi
uexare natũ ẽ: ui atꝗ motu diſtrahitur: is uexari ꝑprie dr̃: ſicuti taxare preſſiꝰ: crebriuſꝗ eſt:
Taxare q̃ tãgere: unde ꝓculdubio id ĩclinatũ eſt. & iactare multo fuſius: largiuſꝗ eſt: q̃ iace
Tãgere re: id unde uerbum traductum eſt. Et quaſſare: q̃ quatere grauius uiolẽtiuſꝗ ẽ. Non
Iactare igitur ꝗa uulgo dici ſolet: uexatũ eẽ quẽ fumo: aut uẽto: aut puluere: ꝓpterea debet
Iacere uis uera: atꝗ natura uerbi deperire: quę a ueteribꝰ: ꝗ ꝓprie ac ſignate locuti ſunt: ita
Quaſ ut decuit cõſeruata ẽ. M. Catõis uerba ſunt ex orõne: quã de achæis ſcripſit. Cũꝗ an
ſare nibal terrã Italiã laceraret: atꝗ uexaret. uexatã italiã dixit Cato ab Annibale: q̃ do nul
Quate lũ calamitatis: aut ſæuitię: aut imanitatis genꝰ reꝑiri queat: ꝙ ĩ eo tempore italia non
perpeſſa ſit. M. Tullii in Verrem quę ab iſto ſic ſpoliata atꝗ direpta eſt: ut nõ ab ho
ſte aliquo: qui tamen in bello religionẽ & cõſuetudinis iura retinet: ſed ut a barbaris

[..]donibus uexata eſſe uideatur. De illaudato autẽ quo uidentur reſponderi poſſe. Illaudatus
[..]ũ ẽ eiuſmodi: nemo qſq̃ tã efferis eſt moribus: quin faciat: aut dicat nõnũq̃ aliqd
[q]d laudari queat: unde hic antiquiſſimus uerſus: uice prouerbii celebratus eſt.
[πο]λλάκι καὶ κηπωρὸς ἀνὴρ μάλα καίριον εἶπεν. ideſt.
Sępe etiam eſt olitor ualde opportuna locutus
Sed enim qui omni in re: atq; omni tempore laude omni uacat: is illaudatus eſt. Iſq;
[o]mnium peſſimus deterrimuſq; eſt. Sicut omnis culpę priuatio: inculpatũ facit. In- Inculpatus
culpatus autem inſtar eſt abſolutę uirtutis. Illaudat9 quoq; finis eſt extremę maliciæ
Itaq; Homerus nõ uirtutibus appellandis: ſed uitiis detrahẽdis laudare ampliter ſo
let. hoc enim eſt ἠυ ἀλαπαντισ ἀμυμων. Et τῷ δ᾽ οὐκ ἀκοντε πετεσθην: ideſt fari icul
pabilis auſpes: & illa aut inuita uolarunt. Et item illud.
ἔνθ᾽ οὐκ ἂν βρίζοντα ἴδοις Ἀγαμέμνονα δῖον
οὐδὲ καταπτώσσοντ᾽ οὐδ᾽ οὐκ ἐθέλοντα μάχεσθαι ideſt
Tunc neque cernere erat torpentem agamemnona diuum.
Nec pauidum: uel nolentem decernere ferro.
Epicurus quoq; ſimili modo maximã uoluptatẽ: detractionẽ priuationẽq; oĩs dolo
ris definiuit his uerbis. ὅρος τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. i. hæc ẽ definitio doloris de
tractio. Eadẽ rõe idẽ Virgilius inamabilẽ dixit ſtygiã palludẽ. Nã ſicut illaudatum
κατα. i. ſecũdũ laudis στερησιν. i. priuationẽ: ita inamabilẽ κατα amoris στερησιν dete
ſtatus eſt. Altero modo illaudat9 ita defenditur. laudare ſignificat priſca lingua noĩa- Inamabilis
re: appellareq;: ſic in actionibus autẽ ciuilib9 laudari id dicitur: qđ eſt noĩatus. Illau- Laudare
datus enim eſt q̃ſi illaudabilis: qui neq; mẽtiõe aut memoria ulla dignus: neq; unquã
noĩandus eſt. Sicuti quondã a cõi conſilio aſię decretũ eſt: uti nomen eius: qui tẽplũ
Dianæ epheſię incenderat: neqs ullo in tpe noĩaret. Tertiũ reſtat ex hiis: quæ reprehẽ
ſa ſunt: q; tunicã ſqualleñtẽ auro dixit: Id aũt ſignificat copiã denſitatẽq; auri in ſqua-
maꝝ ſpeciẽ intexti. Squallere enim dictũ eſt a ſquamaꝝ crebritate: aſpitateq;: quę in Sq̃lere
ſerpentum piſciũq; coriis uiſũtur. Quã rẽ & alii: & hic quidẽ poeta locis aliquot de-
mõſtrat. Quẽ pellis inqt athenis in plumã ſquamis auro conſerta tegebat. Et alio lo
co. Iamq; adeo rutilũ thorata indutus Athenis Horrebat ſquamis. Accius in pelopo
dis ita ſcribit. Eius ſerpentis ſquamæ ſqualido auro: & purpura pretextæ. Quicquid
igitur nimis inculcatũ obſitũq; aliqua re erat & icuteret uiſentib9 facie noua horrorem Sq̃lor
id ſqualere dicebatur. Sic in corporibus incultis ſquamoſiſq; alta cõgerie ſordiũ ſqua
lor appellabatur. Cuius ſignificationis multo aſſiduoq; uſu totum id uerbũ ita cõta-
minatũ eſt: ut iam ſqualor de re alia nulla: q̃ de ſolis inquinamentis dici cœperit.

De officio erga parẽtes liberoꝝ: deq; ea re ex philoſophiæ libris: in qbus ſcriptũ q̃ſi
tumq; eſt: an ſemper in omnibus patris iuſſis obſequendum ſit. Cap. vii.

Veri ſolitũ eſt in philoſophoꝝ diſceptationibus: an ſemp inq; oĩbus iuſſis pa- Officia filioꝝ i patres
tri parendum ſit. Sup ea re grǽci: noſtriq; qui de officiis ſcripſerũt: tres ſenten-
tias eſſe: quæ ſpectãdæ cõſiderãdæq; ſint: tradiderunt. eaſq; ſubtiliſſime diiudi
cauerũt. Eaꝝ una eſt: oĩbus quæ pater iperat parendũ. Altera eſt: in qbuſdã parẽdũ:
qbuſdã nõ obſequẽdum. Tertia eſt: nihil neceſſum eſſe pr̃i obſeq: & parere. Hæc ſen
tentia quoniã primore aſpectu nimis ifamis eſt: ſup ea prius quę dicta ſunt: dicemus
Aut recte inquint iperat pater: aut perperã. Si recte imperat: nõ quia iperat: parẽdũ:

ſed quoniã id fieri ius eſt: faciendũ eſt. Si perperã nequaq̃ ſcilicet faciendũ: qđ nõ fieri
oportet. Deinde ita cõcludũt: nequaq̃ ẽ igitur pr̃i parẽdũ: quę ĩperat. Sed neq; iſtam
ſnĩam ꝓbari accepimus. Argutiola qppe hæc: ſicuti mox oſtẽdem9: friuola & inanis
eſt: Neq; aũt illa quã primo ĩ loco dixim9: uera & ꝓba uideri põt: oĩa eẽ quæ pr̃ iuſſe
rit parẽdũ. Quid. n. ſi ꝓditionẽ pr̃iæ: ſi matris necẽ: ſi alia quędã imparit turpia: aut
impia. Media igitur ſnĩa optima: atq; tutiſſima uiſa eſt. Quædã eẽ parẽdũ: quædam
nõ obſequẽdũ. Sed ea tamẽ quæ obſeq nõ oportet: leniter & uerecũde: ac ſine detesta
tione nimia: ſine obprobratiõe acerba reprehẽſiõis declinanda ſenſim: & relinquenda
eſſe dicũt: q̃ reſpuẽda. Cõcluſio uero illa: qua colligitur ſicuti ſupra dictũ ẽ: nihil pr̃i
parẽdum imperfecta eſt. Refutari ac dilui ſic põt. Oĩa quę in rebus humanis ſiũt
ſicuti docti cẽſuerunt: aut honeſta ſunt: aut turpia. Quæ ſua ui recta: aut hõeſta ſũt:
ut fidẽ colere: ut pr̃iam defendere: ut amicos diligere: ea fieri oportet: ſiue ĩperet pater
ſiue nõ imperet. Sed quæ his cõtraria: quęq; turpia & oĩno iniqua ſunt: ea ne ſi ĩperet
qdem. Quæ uero ĩ medio ſunt: & a gręcis tum αδιαφορα. i. idifferẽtia: tũ μεσα. idest
media appellãtur: ut in militiã ire: rus colere: honores capeſſere: cauſas defẽdere: uxo
rem ducere: uti iuſſum ꝓficiſci: ut accerſitũ uenire: quoniã & hæc: & his ſimilia per ſe
ſe ipſa neq; honeſta ſunt: neq; turpia: ſed ꝓinde ut a nobis aguntur: ita ipſis actionib9
aut ꝓbãda fiũt: aut reprehẽdẽda: ꝓpterea in huiuſmodi oĩum rerum generibus patri
parendũ eſſe cenſent: uelutiſi uxorẽ ducere ĩperet: aut cauſas pro reis dicere: qđ enim
utrunq; in genere ipſo: per ſeſe neq; honeſtũ. neq; turpe eſt: iccirco ſi pater iubeat obſe
quẽdũ eſt. Quid. n. ſi ĩperet uxorem dicere infamẽ: ꝓpudioſã: criminoſam? Aut pro
eo Catilina aliquo: aut. C. Bibulo: aut. P. Clodio cauſam dicere? nõ ſcilicet parẽdum
quoniã accedente aliquo turpitudinis numero deſinunt eſſe per ſeſe hæc media: atque
indifferentia. Nõ ergo integra eſt propoſitio dicenda: aut honeſta ſunt quæ ĩperat pa
ter: aut turpia. Neq; υγιες νομιμον διεζευγμενον: ideſt ſanum legitimum diſiun
ctum uideri poteſt. deeſt enim diſiunctioni iſti tertiũ: aut neq; honeſta ſunt: neq; tur
pia. qđ ſi additur: poteſt ita concludi: nonnunq̃ eſt igitur patri parendum.

Qđ pars ęq̃ reprehẽſio epicuri a plutarcho pacta ſit ĩ ſyllogiſmi diſciplina. Cap. viii.

p Lutarchus ſecũdo librorum: quos de Homero cõpoſuit: impfecte atq; praepoſte
re: atq; ĩſcite ſyllogiſmo eẽ uſum Epicurum dicit. Verbaq; ipſa Epicuri ponit.
ο θανατος ουδεν προς ημας. το γαρ διαλυθεν αναισθητει. το δε αναισθητουν
ουδεν προς ημας: ideſt mors nihil ad nos. Nã diſſolutũ non ſentit: qđ aũt non ſen
tit nihil ad nos. Nam pretermiſit inqt ꝙ in prima parte ſumere debuit ο θανατος ψυ
χης και σωματος διαλυσις. ideſt mors animæ & corporis diſſolutio. Tum deĩde eo
dẽ ipſo: qđ omiſerat: q̃ſi poſito cõceſſoq;: ad cõfirmandum aliud utitur. Progredi au
tem hic inqt ſyllogiſm9 niſi illo prius poſito nõ poteſt. Vere hoc qdẽ Plutarchus de
forma & ordine ſyllogiſmi ſcripſit. Nã ſi ut ĩ diſciplinis traditur: ita colligere & ratio
ciari uelis: ſic dici oportet: ο θανατος ψυχης και σωματος διαλυσις. το δε διαλυθεν
αναισθητει το δε αναισθητουν ουδεν προς ημας: ideſt Mors aĩæ corporiſq; eſt diſſo
Mors lutio. diſſolutũ aũt nõ ſentit. qđ uero non ſentit: nihil ad nos. Sed Epicurus cuiuſmo
di homo eſt nõ inſcitia uidetur partẽ illã ſyllogiſmi pretermiſiſſe. Neq; id ei negociũ
fuit: ſyllogiſmũ tanq̃ in ſcholis philoſophorum cum numeris oĩbus: & cũ ſuis finibus
dicere. Enim ꝓfecto qa ſeparatio animæ & corporis in morte euidens eſt: nõ eſt ratus

neceſſariā eſſe: eius admonitionē: qđ oibꝰ prorſus erat obuiū: ſicuti etiā ꝙ cōcluſionē ſyllogiſmi nō i fine poſuit: ſed i pricipio. Nā id quoq; non ipite factū: qs non uidet? Apud Platonē quoq; multis i locis repias ſylogiſmos repudiato cōciſoq; ordie iſto: q in docēdo traditur: cū elegāti quadā reprehenſionis cōtentione poſitos eſſe

Qđ idē Plutarchus euidenti calūnia uerbū ab Epicuro dictū iſectatꝰ ſit. Cap. ix.

i N eodē libro idē Plutarchꝰ eūdē epicuꝝ reprehēdit: ꝙ uerbo uſus ſit paꝝ ꝓprio & alienæ ſignificatiōis. Ita. n. ſcripſit Epicurus. ὅρος τοῦ μεγέθους τῶν ἡδονῶν. ἡ παντὸς τοῦ ἀλγοῦντος ὑπεξαίρεσις. i. definitio magnitudis uoluptatum: oīs doloris ſublatio. Non inqt παντος τοῦ ἀλγοῦντος. i. oīs dolētis: ſed παντὸς τοῦ ἀλγεινοῦ. i. oīs rei anxiæ: & triſtis dicere oportuit. Detractio eni ſignificanda eſt doloris inqt: nō dolētis. Nimis minute ac ꝑpe etiā ſubfrigide plutarchus in epicuro accuſando λέξεις θηρεῖ: ideſt dictiones rimatur: has. n. curas uocū uerborū ꝙ elegantias: non modo non ſectatur epicurus: ſed etiā inſectatur.

Quid ſint fauiſſę capitolinæ: & quid ſuper eo uerbo. M. Varro Ser. Sulpitio quærenti reſcripſerit. Cap. x.

ſ Eruius Sulpitius iuris ciuilis auctor: uir bene litteratꝰ ſcripſit ad. M. Varronē: rogauitq; ut reſcriberet qd ſignificaret uerbū qđ i cēſoriis libris ſcriptum eēt. Id erat uerbū fauiſſę capitolinę. Varro reſcripſit: i memoria ſibi eē: ꝙ Q. Catulus curator reſtituēdi capitolii dixiſſet: uoluiſſe ſe areā capitolinā deprimere: ut pluribus gradibus in eādem cōſcēderetur. Suggeſtuſq; ꝓ faſtigii magnitudine altior fieret: ſed facere id nō quiſſe: quoniā fauiſſæ ipediſſēt. Id eē cellas quaſdā & ciſternas quæ in area ſub terra eſſent: ubi reponi ſolerent ſigna uetera: quæ ex eo templo collapſa eſſent: & alia quædā religioſe donariis cōſecrata. At deide eadem epiſtola negat quidem ſe in litteris inueniſſe: cur fauiſſæ dictæ ſint. Sed. Q. Valeriū Soranū ſolitū dicere ait: quos theſauros græco noīe appellaremus: priſcos latinos flauiſſas dixiſſe: ꝙ in eas nō rude æs: argētūq;: ſed flata ſignataq; pecunia cōderetur. Cōiectare igitur ſe detractā eſſe: ex eo uerbo ſecūdā litterā: & fauiſſas eſſe dictas cellas quaſdā & ſpecus: quibus æditui capitolini uterentur ad cuſtodiendas res ueteres religioſas.

Fauiſſę capitolinæ

theſaurus

Flauiſſas

De Sicinio dentato egregio bellatore multa memoratu digna. Cap. xi.

i Vtiū Siciniū dētatū: q tri. ple. fuit. Sp. Tarpeio. Au. Thermo cōſulibus: ſcriptū eſt i libris annaliū: plus q̄ credi debeat: ſtrenuū bellatorē fuiſſe. Nomēq; ei factū ob ingentē fortitudinē: appellatūq; eē Achillē romanū. Is pugnaſſe i hoſtē dicitur centū &. xx. prœliis: Cicatricē auerſā nullam: aduerſas qnq;. &. xl. tuliſſe. Coronis eē donatus aureis octo. Obſidionali una. Muralibus tribꝰ. Ciuicis. xiiii. Torquibus tribus &. lxxx. Armillis plus cētum. lx. Haſtis duodeuigīti. Phaleris itē donatus eſt quiquieſuicieſq; populi militaria habuit multiiuga: i his ꝓuocatoria pleraq;: Triumphauit cum imperatoribus ſuis triumphos nouem.

Siciniꝰ dētatus Achilles romanus

Cōſiderata ꝑpenſaq; & quędam Solonis ſpeciē habens priorem iniquæ iniuſtęque legis: ſed ad uſum & emolumentū ſalubritatis penitus repertam. Cap. xii.

i N legibꝰ Solonis illis antiqſſimis: quæ Athenis axibus ligneis inciſę ſūt: qſq; latas ab eo Atheniēſes: ut ſēpiternę manerēt: pœnis & religionibus ſanxerunt: legē eſſe Ariſtoteles refert ſcriptā ad hanc ſniam. Si ob diſcordiā diſſenſionēq; ſeditio atq; diſceſſio populi in duas partis fieret: & ob eā cām irritatis aīs utrinq; arma

caperentur: pugnareturq̨: tū q in eo tp̄e: in eoq̨ caſu ciuilis diſcordię: nō alterutra pa
te ſeſe adiūxerit: ſed ſolitarius ſeparatuſq̨ a cōmuni malo ciuitatis ſeceſſerit: is domo
p̄ria: fortuniſq̨ oībus careto: exul extorriſq̨ eſto. Quū hāc legē Solonis ſingulari ſa
piētia prędīti legiſſemus: tenuit nos grauis q̄dam ī principio admiratio: requirentes
quā ob cauſam dignos eſſe pœna exiſtimarit: qui ſe p̄cul a ſeditione & ciuili pugnare
mouiſſent. Tum q penitus atq̨ alte uſum ac ſniam legis ītroſpexerat: nō ad augēdā
ſed ad deſinēdā ſeditionē legē hāc eſſe dicebat. & res prorſum ſe ſic habet. Nā ſi boni
hoīes q in principio coercēdæ ſeditiōis īpares fuerint: populūq̨ parcitū & amētē non
deterruerit: ad alterutrā partē diuiſi ſeſe adiūxerit: tū eueniret: ut quū ſocii partis ſe
orſū utriuſq̨ fuerit: eoq̨ partes ab hiis: ut maioris auctoritatis uiris: tēperari ac regi
cœperit: cōcordia p̄ eos potiſſimū reſtitui: cōciliariq̨ poſſit: dū & ſuos: ap̄d quos ſūt
regunt: atq̨ mitificāt: & aduerſarios ſeruatos magis cupiūt: q̄ perditoſ. Hoc idē Pha
uorinus philoſophus iter fratres quoq̨ aut amicos diſcedētis oportere fieri cenſebat:
ut qui in medio ſunt utriuſq̨ partis beniuoli: ſic in cōcordia admittēda paꝝ auctori-
tatis: quaſi ambigui amici habuerint: tū alter in alterā partē diſcedat. Ac p̄ id meritū
uiā ſibi ad utriuſq̨ cōcordiā muniāt. Nūc aūt pleraq̨ inq̄t partis utriuſq̨ amici q̄ſi p̄
be faciant: duo litigantes deſtituunt: & relinqunt. deduntq̨ eos aduocatis maliuolis
aut auaris: qui lites animaſq̨ eoꝝ inflamment: aut odii ſtudio: aut lucri.

Solōis legis ſēſus

Liberos in multitudinis numero etiā unū filiū filiāue ueteres dixiſſe. Cap. xiii.

Liberi

a

Ntiq oratores: hiſtoriæq̨: aut carminū ſcriptores: etiā unū filiū: filiamue. libe
ros multitudinis numero appellarūt. Id quoq̨ nos quū in cōplurium ueterū li
bris ſcriptū aliquotiēs aduerterem⁹: nūc quoq̨ in libro Sēpronii Aſelliōis reꝝ
geſtaꝝ q̄nto ita poſitū eē oſtēdimus. Is Aſellio ſub. P. Scipione Africano tri. militū
ad Nnmātiā fuit: Reſq̨ eas: q̄bus gerēdis ipſe īterfuit: conſcripſit. Ei⁹ uerba de Tib.
Graccho tri. ple. quo in tp̄e īterfectus in capitolio ē: hęc ſūt. Nā Gracch⁹ domo quū
p̄ficiſceretur: nunq̄ minus terna: aut quaterna milia hoīum ſequebantur. Atq̨ inde in-
fra de eodē Graccho ita ſcripſit. Orare cœpit ut ſe defenderent: liberoſq̨ ſuos: eū quē
uirilis ſexus tū in eodē tp̄e habebat p̄duci iuſſit: populoq̨ cōmendauit prope flens.

Quod. M. Cato in libro qui inſcriptus eſt contra Tib. exulē ſtitiſſes uadimoniū
per literam dicit: non ſtetiſſes. Eiuſq̨ uerbi ratio reddita. Cap. xiiii.

Stitiſ-ſes

i

N libro netere. M. Catonis: q inſcribitur contra tiberiū exulē: ſcriptū q̄dē ſic
erat. Quid ſi uadimoniū capite obuoluto ſtitiſſes? Recte ille ſtitiſſes ſcripſit.
Sed falſi & audaces emēdatores: e ſcripto p̄ libros ſtetiſſes fecerunt: tanq̄ ſti-
tiſſes uanum: & nihili uerbū eſſet: quin potius ipſi nequā & nihili ſunt: qui ignorant
ſtitiſſes dictum a Catone: quoniam ſiſteretur uadimonium non ſtaretur.

Q̄d antiq̄tus ætati ſenectę potiſſimū habiti ſint āpli honores: & cur poſtea ad ma
ritos & p̄res iidē iſti honores delati ſint: atq̨ ibi q̄dā de capite legis iuliæ. viii. Ca. xv.

a

Pud antiq̄ſſimos romanoꝝ neq̨ generi: neq̨ pecunię præſtātior honos tribui
q̄ ætati ſolitus. Maioreſq̨ natu a minoribus colebātur: ad deū prope & parē
tū uicē. Atq̨ omni in loco: inq̨ omni ſpecie honoris priores: potioreſq̨ habiti.
A cōuiuio quoq̨: ut ſcriptū ē in antiq̄tatibus: ſeniores a minoribus domū reducebā
tur eūq̨ morē accepiſſe romanos a lacedęmoniis traditū eſt: apud quos licurgi legib⁹
maior reꝝ oīum honos maiori ætati habebatur. Sed poſtq̄ ſoboles ciuitati neceſſaria

ciſa eſt: & ad plẽ populi frequẽtãdã pręmiis: atq; inuitamẽtis uſus fuit: tũ antelati q buſdã i rebꝰ: q uxores: q q; li͞bos hẽrent: ſẽioribꝰ: neq; li͞bos: neq; uxores hñtibꝰ. Sic capite. vii. legis Iuliæ priori ex coſſ. faſces ſumẽdi poteſtas ſit: nõ q pluris ãnos natꝰ ẽ ſed q pluris liberos q̃ collega: aut ĩ ſua ptãte habet: aut bello amiſit. Sed ſi par utriq; numerꝰ liberoꝝ eſt: maritꝰ: aut q in nũero maritoꝝ eſt pręfertur. Si uero ãbo & mariti: & patres totidẽ liberoꝝ ſunt. tũ ille priſtinus honos ĩſtauratus: & q maior natu eſt: prior faſces ſumit. Sup hiis aũt q aut cęlibes ambo ſunt: aut parẽ numeꝝ filiorũ habẽt aut mariti ſunt: & liberos non habẽt: nihil ſcriptũ in lege de ea ętate eſt. Solitos tamen audio: qui lego potiores eſſent: faſces primi menſis collegis concedere: aut longe ætate prioribus: aut nobilioribus multo: aut ſecundũ conſulatum ineũtibus.

Quod Ceſellius Vindex a Sulpitio Apollinari reprehenſus eſt in ſenſus Virgiliani enarratione. Cap. xvi.

Irgilii uerſus ſunt e libro ſexto.

u Ille uides pura iuuenis qui nititur haſta:
Proxima ſorte tenet lucis loca: primus ad auras
Aethereas italo commixtꝰ ſanguine ſurget
Siluius albanum nomen: tua poſthuma proles:
Quem tibi longęuo ſerum lauinia coniunx
Educet ſiluis regem: regumq; parentem
Vnde genus longa noſtrum dominabitur alba

Videbantur hęc nequaq̃ conuenire. Tua poſthuma proles.
Quem tibi longęuo ſerum lauinia coniunx
Educet ſiluis regem. Nam ſi hic Siluius ut in omnium ferme annalium monumentis ſcriptum eſt: poſt mortem patris natus eſt: ob eam cauſam pręnomen ei impoſitum hoc fuit qua ratione ſubiectum eſt. Quem tibi longęuo: ſerum lauinia cõiunx. Educet ſiluis regẽ: Hæc. n. uerba ſignificare uideri poſſunt. Aenea uiuo: & iã ſenatũ ei ſiluiũ: & educatũ. Iãq; hãc ſñiam eſſe uerboꝝ iſtoꝝ Ceſellius opinatꝰ in cõmẽtario lectionũ antiquaꝝ. Poſthuma inqt ples nõ eũ ſignificat: q pr̃e mortuo: ſed q poſtremo loco natꝰ eſt: ſicuti ſiluius: q Aenea iam ſene tardo ſeroq; partu ẽ editus: Sed huius hiſtoriæ auctorẽ nullũ idoneũ noiat. Siluiũ aũt poſt Aeneæ mortem: ſicuti diximus: natũ multi tradiderũt. Iccirco Apollinaris ſulpitius iter cętera: in qbꝰ Ceſelliũ reprehẽdit: hoc quoq; eius: q̃ſi erratũ aiaduerti. Erroriſq; iſtius: hãc eẽ cauſã dixit: ꝙ ſcriptũ ita ſit. Quẽ tibi lõgæuo: inqt non ſeni. Significatio. n. eſſet contra hiſtoriæ fidem: ſed in lõgũ iam ęuum & ꝑpetuũ recepto ĩmortaliq; facto. Anchiſes. n. q hæc dicit ad filiũ: ſciebat eum: quũ hoĩum uita diſceſſiſſet: ĩmortalem atq; indigentẽ futuꝝ & lõgo perpetuoq; æuo potiturũ. Hoc ſane Apollinaris argute. Sed aliud tamen eſt lõgum æuum: aliud perpetuum. Neq; dii lõgęui appellantur: ſed immortales.

Poſthuma proles

Siluꝰ Longæuus

Cuiuſmodi naturam eſſe quarundam prępoſitionum. M. Cicero animaduerterit? diſceptatumq; ibi ſuper eo ipſo: quod Cicero obſeruauerat. Cap. xvii.

o Bſeruate curioſeq; aiaduertit. M. Tullius: in & con præpoſitiones uerbis: aut uocabulis prępoſitas tũc ꝓduci: atq; ꝓtẽdi: quum litteræ ſequerẽtur: quæ primæ ſunt in ſapiente: atq; fœlice: In aliis aũt oĩbus correpte ꝓnũciari. Verba Ciceróis hæc ſunt. Quid uero hoc elegantius: qđ non fit natura: ſed quodam inſtituto?

In

Con

Indo-ctus · Inſan9 · Inhu-manus · Infelix · Pro · ꝓficiſci · ꝓficere · ꝓfugeꝛ · ꝓfanū · ꝓfeſtū · ꝓferre · ꝓfligaꝛ · ꝓficere · Coliga-tus · Conne-xus · Cogo

Indoctus dicimus breui prima lr̄a: inſanus producta: inhumanus breui: infœlix longa. Et ne multis: q̄bus i uerbis ea primæ litteræ ſunt: quæ i ſapiēte atq; fœlice: hæc producta dicūtur: i cæteris uero oib9 breuiter. Itē quę cōpoſuit: cōſueuit: cōcrepuit: cōfecit: cōſule ueritatē: cōprehēde: & refer ad auris: ꝓbabūt. Quare cur ita ſit dicēt: ꝓfiuuare: uoluptati aūt auriū morigerari debet orō. Māifeſta q̄dē ratio ſuauitatis ē in his uocib9: de q̄bus Cicero locut9 eſt: ſed q̄d dicemus de præpoſitiōe p̄ quę quū ꝓduci & corripi ſoleat: obſeruatiōnē hāc tamē. M. Tulii aſpnata eſt. Nō. n. ſemp ꝓducit quū ſeq̄tur ea lr̄a: quę prima ē in uerbo fœlix: quā Cicero hanc habere uim ſignificat: ut ꝓpter eā rem in & con præpoſitiones ꝓducantur. Nā ꝓficiſci: & ꝓfundere. & ꝓfugere: & ꝓfanū: & ꝓfeſtū correpte dicimus. ꝓferre autē & ꝓfligare: & ꝓficere ꝓducte: Cur igitur ea lr̄a: quā Cicero ꝓductiōis cauſam facere obſeruauit nō in oībus cōſimilibus eandē uim: aut rationis: aut ſuauitatis tenet? ſed aliā uocem ꝓduci facit: aliā corripi. Neq; uero con particula tum ſolū ꝓducitur: quū ea littera: de qua Cicero dicit: i ſequitur. Nā & Cato & Saluſtius fœnoribus inquit cooptus eſt. Præterea colligat9 & cōnexus ꝓducte dicūtur. Sed tamē uideri poteſt in iis quę poſui: ob eam cām particula hæc ꝓduci: quoniā eliditur ex ea n littera. Nā detrimentū lr̄ę productiōe ſyllabę cōpenſatur. Q̄d q̄dē etiā in eo ſeruatur: q̄d eſt cogo. Neq; repugnat ꝙ coegi correpte dicim9. Nō. n. ſalua συναιρεσει. i. coagmētatione dicitur a uerbo: quod eſt cogo.

Phedō

Q̄d phedon ſocraticus ſeru9 fuit: ꝙq; itē alii cōpluſculi ſeruitutē ſeruierūt. C. xviii.

Phedon elidēſis ex cohorte illa ſocratica fuit. Socratiq; & Platoni perfuit familiaris. Ei9 nomini Plato illū librū diuinū de imortalitate aīæ dedit. Is Phedon ſeruus fuit: forma atq; igenio liberali: & ut q̄dā ſcripſerūt: a lenōe domino puer ad merēdū coact9. Eū Cebes ſocraticus hortāte Socrate emiſſe dr̄: habuiſſeq; i philoſophię diſciplinis. Atq; is poſtea philoſoph9 illuſtris fuit. Sermoneſq; ei9 de Socrate admodū elegātes legūtur. Alii quoq; nō pauci ſerui fuerūt: q̄ poſt philoſophi clari extiterūt. Ex q̄bus ille menippus fuit: cui9 libros. M. Varro i ſatyris æmulatus eſt: q̄s alii cynicas: ipſe appellat menippeas. Sed & Theophraſti ꝑipatetici Seru9 pōpilius: & Zenonis ſtoici ſeruus: q̄ Perſe9 uocat9 eſt: & Epicuri: cui nomē Mys fuit: philoſophi nō incelebres uixerūt. Diogenes etiā cynic9 ſeruitutē ſeruiuit: ſed is ex libertate in ſeruitutē uenierat: quē quū emer uellet Xeniades corinthius: & q̄s id artificii nouiſſet ꝑcōtatus foret. Noui inq̄t Diogenes hoībus liberis iperare. Tū Xeniades reſpōſu eiuſdē mirat9 emit: & manumiſit: filioſq; ſuos ei tradēs: accipe inq̄t liberos meos: q̄bus iperes. De Epicteto aūt philoſopho nobili: ꝙ is quoq; ſeruus fuit: recētior ē memoria: q̄ ut ſcribi: q̄ſi oblr̄atū debuerit. Ei9 Epicteti etiā de ſe ſcripti duo uerſus ferūtur: ex q̄b9 latēter itelligas: nō oīs mō diis exoſos nō eē q̄ i hac uita cū erūnaꝝ uarietate luctantur: ſed eſſe arcanas cauſas: ad quas paucoꝝ potuit peruenire curioſitas.

Menippus · Mys · Dioge. cynicus · Xenia-des co-rinthi9 · Epicte-tus

Δουλος επικτητος γενομην. και σωματι πηρος
και πενιην ιρος. και φιλος αθανατοις: ideſt
Seruus epictetus fueram: qui corpore mancus:
Pauperiæ preſſus: carus eram ſuperis.

Reſcire

Reſcire uerbū quid ſit: & quā habeat uerā & propriam ſignificationē. Cap. xix.

Verbū reſcire obſeruauimus uim habere litterę ꝓpriam quandā: nō ex cōi ſignificatiōe cæteroꝝ uerborū: q̄bus eadē prępoſitio re iponitur. Neq; ut reſcribere

relegere: reſtituere: dicimus itidē reſcire. Nā q factū aliquod occultius: aut inopina-
tū inſperatūq; cognoſcit: is dr̄ ꝓprie reſcire. Cur aūt in hoc uno uerbo re particula hu
ius ſnīæ uim habeat: eq dē adhuc quęro. Aliter. n. dictū eē: reſciui aut reſcire apd̄ eos:
q diligēter locuti ſūt: nōdū inuenim⁹ q̄ ſup his rebus: q̄ aut cōſulto cōſilio latuerint:
aut cōtra ſpem opinionēue uſu uenerit: q̄q̄ ipſū ſcire d̄ oībus cōiter rebus dicatur: uel
aduerſis: uel ꝓſperis: uel iſperatis: uel expectatis. Neui⁹ i triphalo ita ſcripſit. Si unq̄
quicq̄ filiū reſciuero: argentum amoris cauſa ſūpſiſſe mutuo: exēplo illo te ducā: ubi
nō deſpuas. Claudi⁹ quadrigarius in primo annali. Ea lucani ubi reſciuerunt ſibi per
fallacias uerba data eſſe. Item Quadrigarius in eodem libro in re triſti & inopinata:
uerbo iſto ita utitur. Id ubi reſciuerūt propinqui obſidū: quos Pontio traditos ſupra
demōſtrauimus: eoꝝ parentes cum propinquis capillo paſſo in uiam prouolarunt.
M. Cato in quarto originū: Deinde dictator iubet poſtridie magiſtrū equitū accerſi.
Mittā te ſi uis inquit cum equitibus. Sero eſt inquit magiſter equitum iam reſciuere.

Quę uulgo dicunt̄ uiuaria id uocabulū ueteres nō dixiſſe: & qd pro eo. P. Scipio
i orōne ad populū: qd poſtea. M. Var. i libris de re ruſtica dixerit uſurpatū. Cap. xx.

Iuaria: quæ nūc dicunt̄ ſepta quædā loca in quibus feræ uiuæ paſcūtur. M. uiuaria
u Var. in lib. de re ruſtica. iii. dicit leporaria appellari. Verba Var. ſubieci. Vil Lepora
laticæ paſtionis genera ſunt terna: ornithones: leporaria: piſcinæ. Nūc orni- ria
thones dico oīum alitū: quæ intra parietes uillæ ſolent paſci. Leporaria te accipe uolo Orni-
nō ea quę tritaui nr̄i dicebāt: ubi ſoli lepores ſint: ſed oīa ſepta ędificia uillę: quę ſunt: thones
& habēt iclusa aīalia: q̄ paſcūtur. Is itē infra i eode libro ita ſcribit. Quū emiſti fundū
thuſculanū a. M. Piſone. in leporario apri fuerūt multi. Viuaria āt q̄ nunc uulgus di
cit quos. παραδεισουσ. i. hortos græci appellāt: quę leporaria Var. dicit: haud uſq̄ me
mini apud uetuſtiores ſcriptū. Sed qd̄ apud Scipionem omniū ætatis ſuæ puriſſime
locutū legimus: roboraria aliquot romæ doctos uiros dicere audiui id ſignificare: qd̄
nos uiuaria dicimus. Appellataq; eſſe a tabulis roboreis: quibus ſepta eſſent: qd̄ ge-
nus ſeptoꝝ uidimus in Italia locis pleriſq;. Verba ex orōne eius contra Clau. Aſelliū
qnta hęc ſunt. Vbi agros optime cultos: & uillas expollitiſſimas uidiſſet: in his regio
nibus excelſiſſimo loco muꝝ ſtatuere aiebat: īde corrigere uiā: aliis ꝑ uineas medias.
aliis ꝑ roborariū atq; piſcinā: aliis ꝑ uillam. Lacus uero & ſtagna: q̄ piſcibus uiuis co Piſcinæ
ercentur clauſa: ſuo atq; ꝓprio noīe piſcinas noīauerunt. Apiaria quoq; dici loca in q apiaria
bus ſiti ſint aluei apū. Sed neminē eoꝝ ferme q incorrupte locuti ſunt: aut ſcripſiſſe Meliſ-
memini: aut dixiſſe. M. aūt Var. de re ruſtica. iii. μελισσωνες. i. apiaria mellariaq;: ut ſones
αμπελωνεσ. i. uineas & δαφνωνεσ. i. laureta inquit ita facere oportet: q̄ qdē mellaria Mella
appellabāt. Sed hoc uerbū quo Varro uſus eſt: græcū eſt. nā meliſſones ita dicūtur. ria

Super eo ſidere quo græci αμαξαν: nos ſeptentriones uocamus: ac de utriuſq; uo-
cabuli ratione & origine. Cap. xxi.

Bægina in piræum cōpluſculi earundē diſciplinaꝝ ſectatores græci: Romani-
a q; hoīes eadē in naui tranſmittebamus: mox fuit: & clæmēs mare: & anni ęſtas
cœlūq; liqde ſerenū. ſedebamus ergo in puppi ſimul uniuerſi: & lucētia ſidera
cōſiderabamus. Tum qſpiā ex iis: qui eodem in numero græcas res eruditi erāt: quid
αμαξα. ideſt plauſtrū eſſet: quid αρκτοσ: ideſt urſa: quid βοωτησ: ideſt bootes: & quę
nam maior αρκτοσ: & quæ minor: et cur ita appellata: et quam in partem ꝓcedentis

noctis ſpatio mouerentur: & quãobrem Homerus ſolã eam nõ occidere dicat: cũ &
quędã alia ſcite: tum iſta oĩa ac perite diſſerebat: hic ego ad noſtros iuuenes conuer
tor. Quid inq̃ uos oppidici dicitis mihi: quare quod αμαξαν gręci uocant: nos ſeptẽ
Septen trionesuocamus. Non enim ſatis eſt ꝙ. vii. ſtellas uidemus: ſed quid hoc totũ quod
triones ſeptentriones dicimus ſignificat ſcire inq̃ id prolixius uolo. Tum quiſpiã ex iis qui ſe
ad litteras memoriaſq; ueteres dediderat. Vulgus inquit grãmaticoꝝ ſeptentriones a
Triões ſolo numero ſtellaꝝ dictũ putat. Triones enim per ſeſe nihil ſignificare aiunt: ſed uo
Quin- cabuli eſſe ſupplementũ: ſicut in eo quod quinquatrus dicamus ꝙ quinq; ab idibus
quatr9 dieꝝ numerus ſit atrus nihil. Sed ego quidẽ cum. L. Lælio: &. M. Varrone ſentio qui
triones ruſtico certo uocabulo boues appellatos ſcribunt quaſi quoſdã terriones: hoc
eſt arãdæ colendęq; terrę idoneos. Itaq; hoc ſidus: quod a figura poſituraq; ipſa: quia
ſimile plauſtri uidetur: antiqui gręcoꝝ αμαξαν dixerunt: noſtri quoq; ueteres a bubus
iunctis ſeptentriones appellarunt: ideſt a ſeptem ſtellis: ex qbus quaſi iuncti triones
figurantur. Pręter hanc inquit opinionẽ id quoq; Varro addit: dubitare ſeſe: an ꝓpte
rea magis hæ ſeptẽ ſtellę triones appellatæ ſint: qa ita ſunt ſitæ: ut ternę ſtellæ ꝓximę
quęq; inter ſeſe faciãt trigona. i. triquetras figuras. Ex his duabus rationibus quas il
le dixit: quod poſterius eſt: ſubtilius eleganciuſq; uiſum eſt. Intuentibus enim nobis
in illud: ita propemodum res erat: ut ea forma eſſet: ut triquetra uideretur.

De uento iapige: deq; aliorum uentorum uocabulis: regionibuſq; accepta a Pha
uorini ſermonibus. Cap. xxii.

a Pud menſam Phauorini in cõuiuio familiari legi ſolitũ erat: aut uetus carmẽ
Melit poetę: aut hiſtoria partim gręcæ linguæ: alias latinæ. Legebatur ergo
Iapix tũc ibi in carmine latino ιαπυξ uentus: q̃ſitum eſt: quis hic uentus: & quibus
ex locis ſpiraret: & q̃ tam infrequentis uocabuli ratio eſſet. Atq; etiam petebamus: ut
ſuper cęteroꝝ nominibus regionibuſq; ipſe nos docere uellet: quando uulgo neq; de
appellationibus eoꝝ: neq; de finibus: neq; de numero conueniret. Tum Phauorinus
ita fabulatus eſt. Satis inqt notũ eſt: limites regionesq; eſſe cęli quatuor: exortũ: occa
ſum: meridiem: ſeptentrionẽ. Exortus occaſus mobilia & uaria ſũt. Meridies ſepten
Vẽtoꝝ trionesq; ſtatu perpetuo ſtant: & manent. Oritur enim ſol non idem ſemper: ſed aut
deſcrip ęquinoctialis oriens dicitur. quum in circulo currit: qui appellatur ισονυκτιος: ideſt
tio equinoctialis: aut ισημερινος: ideſt ęqdialis: aut ſolſticialis: aut brumalis: quę ſunt
Apelio θεριναι τροπαι: και χειμεριναι: ideſt ęſtiua ſolſtitia & hiberna. Item cadit ſol non in
tes eundem ſemper locum: fit enim ſimiliter occaſus eius: aut æquinoctialis: aut ſolſti
Subſo alis: aut brumalis. Qui uentus igitur ab oriẽte uerno. i. equinoctiali uenit. nominatur
lanus eurus facto uocabulo: ut iſti ετυμολογικοι. i. rationẽ originis uerbi interpretando in
Aquilo dagantes aiunt αποτης εωρεων. i. ab oriente ſole fluens. Is alio quoq; a græcis nomi
Boreas απηλιοτης: a Romanis nauticis ſubſolan9 cognominatur. Sed q ab æſtiua & ſolſti
Vultur tiali oriẽtis meta uenit: latine aquilo: boreas græce dicitur: cũq; ꝓpterea qdã dicũt ab
nus Homero αιθρηγενετην ſerenitatẽ facientẽ appellatũ. Boreã aũt putant dictum απο
Euro- της βοης. i. boatu: quoniã ſit uiolẽti flatus & ſonori. Tertius uẽtus eſt: qui ab oriẽte
notus hyberno ſpirat uulturnũ Romani uocãt. Eum pleriq; gręci mixto nomine: ꝙ inter no
Eurus tũ & euꝝ ſit ευρονοτον appellãt. Hi ſunt igitur tres uẽti orientales: aquilo: uulturnus
Caurus eurus: quorum medius eurus eſt. His oppoſiti & cõtrarii ſunt alii tres occidui: cauru9

quē ſolēt gręci ἀργέστην uocare is aduerſus uulturnū flat. itē alter fauoni9: q̄ grȩce Arge-
uocat̃ ζέφυρος. is aduerſus eurū flat. Tertius africus: qui grȩce uocatur λίψ. is aduer ſtes.
ſus aq̄lonē flat. Eȩ duȩ regiones cȩli oriētis: occidētiſq; inter ſeſe aduerſȩ ſex habe- Fauoni
re uētos uidentur. Meridies āt quoniā certo: atq; fixo limite eſt: unū meridionalē uē us
tū habet. is latine auſter grȩce νότος nominatur: quoniā ē nebuloſus atq; humectus zephy-
νοτίς. n. grȩce humor nominatur. Septētriones autē habēt ob eandē cauſam unū: rus
Is obiectus directuſq; ī auſtrē latine ſeptētrionat9: grȩce ἀπαρκτίας appellatus. Ex Afric9
his octo uētis alii q̄tuor detrahūt uētos: atq; id facere ſe dicūt homero auctore: qui Libs
ſolo q̄tuor uētos nouerit: eurū: auſtrū: aq̄lonē: fauoniū. Verſus homeri ſunt. Auſter
σὺν δ᾽ εὖρός τε νότος τε πέσε ζέφυρός τε δυσαής Notus
καὶ βορέης αἰθρηγενέτης μέγα κῦμα κυλίνδων ſepten-
Cumq; euro incubuit: zephyruſq;: notuſq; furentes: trionarius.
Sudificuſq; ſimul: boreas mala plurima uoluēs. A quatuor cȩli partibus quas q̄ſi A par-
primas nominauimus: oriēte ſcilicet: atq; occidēte latioribus: atq; ſimplicibus nō tri ctias
partitis. Partim autē ſunt: qui pro octo. xii. faciūt: iter hos quatuor ī media loca īſe
rētes. cū meridie ſeptētriones eadē ratione: qua ſecūdi quatuor interſiti ſunt inter pri
mores duos apud oriētē: occidētēq;. ſūt porro alia quȩdā nomina quaſi peculiarium
uentorū: quȩ incolȩ in ſuis quiq; regionibus fecerunt: aut ex locorum uocabulis: in
quibus pollēt ex aliqua cauſa: quȩ ad faciendū uocabulū acciderat. Noſtri nāq; gal
li uentū ex ſua terra flantē: quē ſeuiſſimū patiunt̃: circiū appellāt a turbine (opinor) circius
eius: ac uertigine. ἰάπυγα ex ipſius apulię orȩ ꝓficiſcētē: quaſi finibus apuli eodem Iapix
& ipſi nomine iapigem dicūt: eū eſſe ꝓpemodū caurū exiſtimo. Nā & eſt occidētalis Caulis
& uidet̃ aduerſus eurū flare. Itaq; Virgilius Cleopatrā e nauali prœlio in ȩgyptū fu-
gientē uento iapige ferri ait. equū quoq; apulū eodē: quo uentū uocabulo iapigē ap-
pellauit. eſt etiam uentus nomine cȩcias: quē ariſtoteles ita flare dicit ut nubes nō ꝓ Cęcias
cul propellat. ſed ut ad ſe le uocet: ex quo uerſum iſtū prouerbialem factum ait κακὰ
ἐφ᾽ αὑτὸν ἕλκων ὡς ὁ καικίας νέφος. i. Mala de ſeſe attrahens: ut cęcias nubes. Prȩter
hos autē: quos dixi: ſunt alii plurifariā uēti cōmēticii ſuȩ quiſq; regionis indigenȩ: ut Atabu
Oratianus ille Atabulus: quos ipſe quoq; executurus fui. Addidiſſemq; eos: qui ete lus
ſię: & prodromi appellant̃: qui certo tempore anni: quum canis orit̃: ex alia atq; alia Eteſię
parte cęli ſpirant. rationeſq; omnium uocabulorum: quia plus paulo adhibi: effu- prodro
diſſem niſi multa iam prorſus omnibus uobis reticentibus uerba feciſſem: quaſi mi.
fieret a me ἀκρόασις ἐπιδεικτική. ideſt aſcultatio ſeſe oſtentans. In conuiuio aūt fre-
quenti loqui ſolum unum: neq; honeſtum eſt inquit: neq; cōmodū. Hȩc nobis Pha-
uorinus in eo quo dixi tempore: apud mēſam ſuā ſumma cum elegantia uerboꝝ to-
tiuſq; ſermonis comitate: atq; gratia denarrauit: Sed q̄ ait uētum q̄ ex terra gallia fla
ret: circiū appellari. M. Cato in libris originū eū uentū cerciū dicit nō circiū. Nā quū Cerci9,
de hiſpanis alpinis ſcriberet: q̄ citra hiberū colunt: uerba hęc poſuit. Sunt in his regio
nibus ferrariȩ argētifodinȩ pulcherrimȩ. Mons ex ſale mero magnus. Quantū de-
mas tantū adcreſcit. Ventus cercius: quum loquare: buccam implet: Armatū homi-
nem plauſtrum oneratum percellit. Quod ſupra autem dixi ἐτησίας: ideſt etheſias
ex alia & alia parte cȩli flare: haud ſcio an ſecutus opinionē multoꝝ temere dixerim.
P. Nigidii in ſcdo libroꝝ: quos de uēto cōpoſuit: uerba hȩc ſūt.

& auſtri anniuerſarii ſecũdo ſole flant. Cõſiderãdũ igit̃ eſt: q̃d ſit ſecũdo ſole.

Conſultatio diiudicatioq; locorũ facta ex comœdia Menandri: & Cecilii: quæ plocium inſcripta eſt. Cap. xxiii.

Omœdias lectitamus noſtroꝝ poetaꝝ ſumptas: ac uerſas de grecis Mena
c dro: & poſodio: aut Appolodoro: aut alexide: & quibuſdã itẽ aliis comicis. At qui quũ legimus eas: nihil ſane diſplicent: quin lepide quoq; & uenuſte ſcriptę uideãt̃: ꝓrſus ut meli9 poſſe fieri nihil cẽſeat: At. n. ſi cõferas: & cõponas græca ipſa unde illa uenerũt: ac ſingula cõſiderate atq; apte iũctis: & alternis lectionibus cõmittas: oppido q̃ iacere: atq; ſordere incipiũt: quæ latina ſunt. Ita græcarũ: quas ęmulari nequiuerũt: facetiis: atq; luminibus obſoleſcunt. Nuper adeo uſus hui9 rei nobis uenit: cecilii. Plociũ legebamus. haud quaq̃ mihi: & qui aderãt: diſplicebat. Li
Plociũ comœdia. bitũ eſt. Menãdri quoq; Plociũ legere: a quo iſtã comœdiã uerterat. Sed. n. poſtq̃ i man9 Menãder uẽit: a prĩcipio ſtatĩ dii boni: quãtũ ſtupere: atq; frigere: quãtũq; mutare a menãdro cecilius uiſus eſt: Diomedis hercle arma: & Glauci nõ diſpari magis ꝑcio ęſtimata ſunt. Acceſſerat dehĩc lectio ad eũ locũ ĩ quo maritus ſenex ſup uxore diuite: atq; deformi querebat̃: ꝙ ancillã ſuã nõ iſcito puellã miniſterio: & facie nõ illiberali coactus erat uenũdare. ſuſpectã uxori q̃ſi pellicẽ. Nihil dicã ego quãtũ differat uerſus utriuſq; eximius. ſit ſatis aliis ad iudiciũ faciẽdũ exponi. Menãder ſic.

επαμφοτεραν ινεπικληροση μελλειν καθευδησειν
κατεργασασα μεγα. καὶ περὶ βοιτοον ἐργον
εκτησ οἰκιασ εξεβαλε την λυπουσαν. ην ἐβουλετο.
ἰνεπι βλεπωσι παντες εις τοκρεωβυλης προσωπον.
ητευ γνωσος ειχε με γυνη δεσποινα
καὶ την οψινωγ εκτισατο ονος ἐν πιθηκοις τοι:
τολεγομενον εσιδη τουτοσιωπαν βουλομαι.
την νυκτα. την πολλων κακων αρχηγον.
οἰμοὶ κρεωβιλην λαβειν εμε. καὶ δεκα ταλαντα
γυναικων ουσα πηχεως. εἰ τεσιτοφρυαγμι.
εἰπος ανυπος ατον. δια τον ἀλυμπιον.
καὶ αθηναν ουδαμως παιδισχαριον. θεραπευτικον δε
λογου: ταχιον. απαγεσθω δετις η αραυτικα γυγην. ideſt

In aurem utranq;: quandoquidẽ dotata eſt: cubet:
Re confecta magnifica: & negocio inclyto
Domo illam exegit: cui male uoluit maxume.
Vt omnes increobulę faciem oculos conuerterent:
Tum me cunctis notum ſit faceret uxor hera.
Meoq; demoraretur in uultu: aſinus inter ſimias fierem:
Ati aiunt. Se. Quid tandem. Ma. Tacere uolo.
Noctem mali conſciam plurimi.
Me miſerum qui crobulam duxi: & talenta decem:
Nanam mulierculam. cuius ſuperbia
Adeo intolerabilis eſt. Iouem olympium
Et mineruam teſtor non ancillulam potius officioſa: dicto citius

Preſto. hanc quiſpiam abigat quæſo: at illam referat.
Cecilius autem ſic. Se. Is demum miſer eſt: qui erumnā ſuā neq̄t
Occultare. Ma. ferre ita me uxor forma & factis facit.
Si taceam: tamen indicium eſt: quę niſi dotem omnia
Quæ nolis habet. qui ſapit de me diſcet: qui quaſi
Ab hoſtis captus libere ſeruio: ſalua urbe atq; arce.
Quæ mihi quicq̄ placet: eo priuatum. uin me ſeruatum?
Dum eius mortem inhio. egomet uiuo mortuus
Inter uiuos. Ea me clam cum mea ancilla ait
Conſuetum. id me arguit. ita plorando: orando:
Inſtando: atq; obiurgando me obtudit: uti eam
Venundarem. nunc credo inter ſuas æqualis:
Et cognatas ſermones ſerit. Quæ uoſtrum fui
Integra ętatula: quę hoc itidem a uiro
Impetrarit ſuo: quod ego anus modo
Effici: pellice: ut meum priuarem uirum?
Hæc erunt concilia hodie. differor ſermone miſer:

Præter uenuſtatē autē ueꝝ atq; uerboꝝ: i duobꝰ libris nequaq̄ parē: i hoc ēquidē ſoleo animū attēdere: q̄ quæ Menāder præclare & appoſite & facete ſcripſit: ea Cecilꝰ nequaq̄ potuit & quidē conatus enarrare. Sed q̄ſi mime ꝓbāda p̄termiſit: & alia neſcio q̄ mimica iculcauit. Eſt & illud Menandri de uita hominū media ſumptū: ſimplex: & uerū: & delectabile: quod neſcio quo pacto omiſit. Idē eni ille maritꝰ ſenex: cum altero ſene uicino colloquens: & uxoris locupletis ſupbiā deprecans: hæc ait.

εχω δε πικληρον λαμιαν ουκ ειρηκα σοι.
τουτου χι κυριαν της οικιας: και των αγρων.
και παντων αντεκεινης εχομεν. απολλων καλεπων.
καλεπωτατον απασι δαργαλεα εςιν ε μοι μονω.
υιω πολυ μαλλον θυγατρι. πραγμα.
αμαχον λεγεις ευοιδα: ideſt

Lamiam hęreditariam duxi: quod non dixeram tibi.
Tum uero domus: atq; agrorum heram.
Vniuerſorūq; illius loco. Se. hei q̄ miſerum & graue?
Difficillimum immo. At omnibus moleſta eſt: nō ſoli mihi:
Filio multo magis filięq;. Se. prouinciam
Inexpugnabilem geris certo ſcio.

Cecilius uero hoc in loco ridiculus magis q̄ perſonæ iſti: quam tractabat: aptus atq; conueniens uideri maluit. ſic enim hæc corrupit.

Se. Sed tua moroſa ne uxor quęſo eſt. M. Quam rogas.
Se. Qui tandem. M. Tedet mentionis. quę mihi ubi domum
Adueni: ac ſedi: extemplo ſauium datat. Se. Ieiuna anima?
Nil peccat de ſauio: ut deuomas uolt: quod foris potaueris.

Quid de illo quoq; loco in utraq; comœdia poſito exiſtimari debeat manifeſtū eſt. Cuius loci hęc ferme ſentētia eſt. Filia hominis pauperis in peruigilio uitiata eſt. Fa

tu dicebat: & eum poſtea multi ſecuti. neq; tamẽ uincere cõſuetudinẽ potuerũt. Sed idem Varro in aliis libris multa pro αναλογια tuenda ſcripſit. Sunt hi igitur tãq̃ lo ci cõmunes contra αναλογιαν dicere: & rurſus item ꝓ ανωμαλια.

Sermones. M. Frotonis: & Phauorini philoſophi de generibus colorum: uocabuliſq; eoꝝ græcis & latinis. Atq; inibi color ſpadix: & cuiuſmodi ſit. Cap. xxvi.

p Hauorin9 philoſophus quũ ad. M. Frontonẽ cõſularẽ pedib9 ęgrũ uiſere uoluit me quoq; ad eũ ſecũ ire. Ac deinde quum ibi apud frontonẽ pleriſq; uiris doctis preſentibus ſermones de coloribus uocabuliſq; eoꝝ agitarẽtur ꝙ multiplex coloꝝ facies appellationes autẽ incertæ & exiguæ forẽt. plura inqt ſũt Phauorinus in ſenſibus oculoꝝ: q̃ in uerbis uocibuſq; coloꝝ diſcrimina. Nam ut ali as eorũ cõcinnitates omittamus: ſimplices iſti ruffi: & uirides colores ſingula quidẽ uocabula multas autẽ ſpecies differẽtes habẽt. Atq; eã uocũ inopiã in lingua magis latina uideo: q̃ gręca. Quippe qua ruffus color a rubore quidem appellatus eſt. Sed quũ aliter rubeat ignis aliter ſanguis: aliter oſtrũ: aliter crocũ: has ſingulas ruffi uari etates latina oratio ſingulis ꝓpriiſq; uocabulis nõ demõſtrat: oĩaq; iſta ſignificat una ruboris appellatione. Quũ tamẽ ex ipſis rebus uocabula coloꝝ mutuet̃: & igneum
Ruffuſ color. aliquid dicit: & flammeũ. & ſanguineum. & croceũ: & oſtrinũ: & aureũ: Ruffus enim color: & ruber nihil a uocabulo rubei differunt: neq; ꝓprietates oẽs eius declarãt ſicu
Ruber ἐος Δε καὶ ἐρυθρος. καὶ πυρρος καὶ φοινικους. i. flau9 autẽ & ruber: & rubidus: & ful uus: & puniceus. ſ. habere quaſdã diſtãtias coloris ruffi uident̃: uel augentes eũ uel remittẽtes: uel mixta quadã ſpecie tẽperantes. Tum Fronto ad Phauorinũ nõ iſi as inqt imus: quin lingua gręca quã tu uidere legiſſe: prolixior fuſiorq; ſit: q̃ noſtra. Sed in his tãmẽ coloribus quibus modo dixiſti: denominãdis: nõ ꝓinde inopes ſu mus: ut tibi uidemur. Non enim hæc ſunt ſola uocabula ruffum colorẽ demõſtrãtia: quæ tu modo dixiſti: ruffus & ruber. ſed alia quoq; habemus plura: q̃ quæ dicta abs
Fuluus te gręca ſunt. Fuluus enĩ & flauus: & rubidus: & phœniceus: & rutilus: & luteus: &
Flauus ſpadix appellationes ſunt ruffi coloris: aut acuẽtis eũ: quaſi incẽdẽtes: aut cũ colore
rubid9 uiridi miſcẽtes: aut nigro infuſcãtes: aut uirẽti ſenſim albo illuminãtes. Nã phœni
Phœniceus. ce9: quẽ tu gręce φοινικουν. i. puniceũ dixiſti nr̃ ẽ: & rutil9. & ſpadix phœnicici ſυνω νυμα. i. cognata qui factus gręce noſter eſt: exuberantiã ſplẽdorẽq; ſignificat rubo
rutilus ris. quales ſunt fructus palmæ arboris: non admodum ſole incocti: unde ſpadicis &
Leteus phœnicei nomen eſt. Spadica enim dorici uocant auulſum e palma termitem cum
ſpadix fructu. Fuluus aũt uidetur de ruffo atq; uiridi mixtus: in aliis plus uiridis: in aliis
Phœnieeus. plus ruffi habere. Sic poeta uerborum diligentiſſimus: fuluam aquilam dicit: & iaſ pidem: fuluos galeros: & fuluum aurum. & arenam fuluã: & fuluũ leonẽ. Sic. Q. Ennius in annalibus fuluo ęre dixit. Flauus cõtra uidet̃ ex uiridi: & ruffo. & albo cõ cretus. Sic flauẽtes comę. & qđ mirare quoſdã uideo: frondes oleaꝝ a Virgilio dicũt̃ flauę. Sic multo ante Pacuuius aquam flauam dixit: & flauum puluerem. cuius uer ſus (quoniam ſunt iucundiſſimi) libens commemini.

Cedo tamen pedem: lymphis flauis flauum puluerem.
Manibus iiſdem quibus ulyxi ſæpe ꝑmulſi: abluam:
Laſſitudinemq; nimiam manuum multitudine:

Rubidus. Rubidus autẽ & ruffus atrore nigrore multo mixtus. Luteus contra ruffus color ẽ

dilucidior. vnde ei quoq; nomē eſſe factū uidet̃. Non ergo īquit mi Phauorine ſpecies ruffi coloris plures apud græcos: q̄ apud nos nominant̃. Sed ne uiridis quidē color pluribus ab illis: q̄ a nobis uocabulis dicit̃. Neq; nō potuit Virgilius colorē eq significare uiridē uolēs: cæruleū magis dicere equū q̄ glaucū. Sed maluit uerbo uti notiore ꝑæco: q̄ inuſitato latino. Noſtris aūt latinis ueteribus cęſia dicta eſt: q̄ a grecis glaucopis dicitur. ut Nigidius ait de colore cæli quaſi cælia. Poſtq̄ hæc Fronto dixit: tum Phauorinus ſcientiam rerum uberem: uerborumq; eius elegātiam exoſculatus: abſq; te inquit uno: forſitan lingua ꝓfecto græca longe anteiſſet. Sed tu mi Frōto quod ī uerſu Homero eſt: id facies. glauc9 Cęſia Glaucopis.

κὰι νίκην ἐπ ταρὲ τῆσαμφηρίζον ἔτηκας. ι.

Et uirtute tua facta eſt uictoria nutās.

Sed quū oia libēs audiui q̄ pitiſſime dixiſti: tū maxime q; uarietatē flaui coloris enarraſti: feciſtiq; ut ītelligerē uerba ex ānali. xiiii. Ennii amœniſſimā: q̄ mīme ītelligebā.

Verrunt extēplo placide mare marmore flauo.

Cæruleum ſpumat mare conferta rata pulſum. Non enim uidebatur cæruleū mare: cum marmore flauo conuenire. Sed quū ſit (ita ut dixiſti) flauus color uiridi & albo mixtus: pulcherrime prorſus ſpumas uirētis maris: flauo marmore appellauit.

Quid. T. Caſtritius exiſtimauerit ſuper Saluſtii uerbis: & Demoſthenis: quibus alter Philippum deſcripſit: alter Sertorium. Cap. xxvii.

[V]Erba hæc ſunt grauia atq; illuſtria de rege Philippo Demoſthenis: ἑωρῶν Δεουτον φίλιππον πρoσὸν ην ημῖν ὁ ἀγὼν ὑπερ ἀρχῆς καὶ δυνασείας τον ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον τὴν κλεῖν κατεαγότα τὴν χεῖρα. τό σκέλος πεπηρωμένον. πᾶν ὅτιαν βούληθη μεροςη τύχη τοῦ σωμάτος παρελέσθαι τοῦτο προιεμένον ὡσετο λοίπον μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν. ideſt: uidebā etiā ipſum Philippū: quo cū certaremus pro imperio principatuq; oculo effoſſum: humero fractū: manu cureq; oblæſum: omne deniq; corporis mēbrū: quod fortuna auferre uoluiſſet: id ultro offerentē: ut de cætero uitā cū honore & gloria ageret. Hæc æmulari uolens Saluſtius: de Sertorio duce in hiſtoriis ita ſcripſit. Magna gloria tribus milibus in hiſpaniā. T. Didius imperator: magno uſu bello marſico paratu militū & armoꝝ fuit. Multaq; tum ductu eius: quę rapta primo p ignobilitatē: deinde per inuidiam ſcriptoꝝ celebrata ſunt: cominus faciem ſuā oſtētabāt: aliquot aduerſis cicatricib9 & offeſſo oculo. Quo dehoneſtamēto corporis maxime lætabatur: Neq; illis anxi9: q reliqua glorioſius retinebat. De utriuſq; his uerbis. T. Caſtritius quū penſitaret: nōne īquit ultra naturæ modū humanæ eſt: de honeſtamēto corporis lætari. Siqdē lętitia dicitur exultatio quędā animi gaudio efferuētiore euētu rerū expetitaꝝ. Quāto illud ſinceriuſq; & humanius: magiſq; omnibus cōueniēs πᾶν ὅτιαν βούληθη μεροςη τύχη τοῦ σωμάτος παρελέσθαι τοῦ τό προιεμένον: ideſt omne deniq; corporis mēbrū: quod fortuna auferre uoluiſſe id ultro offerentē: ut de cętero uitā cum honore & gloria ageret. Quibus Verbis oſtēditur īquit: Philippus nō ut Sertorius corporis dehoneſtamēto lætus: quod inquit ſolēs & īmodicū: ſed præ ſtudio laudis & honoris iacturarū damnorūq; corporis contemptor: qui ſingulos artus ſuos fortunæ producendos daret: q̄ſtu atq; compendio gloriarum. lętitia.

Nō eē cōptū cui deo rē diuinā fieri oporteat: quū terra mouetur uirib9. Ca. xxviii.

Vęnã eſſe cauſa uideat̃: quãobrẽ terręmotus fiant nõ modo his cõmunibus
b hominũ ſenſibus: opinionibuſq; cõpertũ nõ eſt: ſed ne inter phyſicas q̃dem
philoſophias ſatis cõſtitit: uentoꝝ ne ui accidãt ſpecus hiatuſq; terræ ſubeũ
tiũ: an aquarũ ſubter in terrarũ cauis undantiũ fluctibus pulſibuſue: ita ut uidet̃ ex
ſtimaſſe antiquiſſimi gręcoꝝ: qui Neptunnũ ευ νοσι Υαιον καὶ σεισαι χθονα. ideſt ter
riquaſſonẽ. & tellurimotonẽ appellauerunt: an cuius aliæ rei cauſa alteriuſue dei ui ac
numine nõdum etiã (ſicut diximus) pro certo creditũ. Propterea ueteres romani cum
in omnibus aliis uitę officiis: tũ in cõſtituẽdis religionibus atq; in diis ĩmortalibus
animaduertẽdis caſtiſſimi cautiſſimiq;. ubi terrã mouiſſe ſenſerant: nunciatũue erat
ferias eius rei cauſa edicto ĩperabãt. Sed dei nomẽ ita uti ſolet: cui ſeruari ferias opor
teret: ſtatuere & edicere quieſcebãt: ne alium ꝓ alio nominãdo falſa religione popu
lum alligarent. eas ferias ſiquis polluiſſet: piaculoq; ob hãc rem remotus eſſet hoſtiã
ſi deo: ſi deę ĩmolabat. Idq; ita ex decreto põtificũ obſeruatũ. M. Varro dicit: quo
niã & qua ui: & per quẽ deorũ dearũue terra tremeret: incertũ eſſet. Sed de lunę mo
tibꝰ: ſoliſq; defectibus: nõ minus ĩ eiꝰ rei cã reperiẽda ſeſe exercuerũt. Quippe. M.
Cato uir ĩ cognoſcẽdis rebus multi ſtudii incerta tamẽ cã & ĩcurioſa: ſup ea re opina
tus ẽ. Verba Catõis ex originũ q̃rto hæc ſũt nõ libet ſcribere quod ĩ tabula apud põ
tificẽ maximũ ẽ quotiẽs annona cara: quotiẽs lunæ aut ſolis lumini caligo: aut q̃d ob
ſtiterit: uſq; adeo paruifecit rõnes ueras ſolis & lunæ deficienti: uel ſcire uel dicere.

Apologus æſopi phrygis memoratu nõ inutilis. Cap. xxix.

Eſopus ille e phrygia fabulator haud ĩmerito ſapiẽs ęſtimatus ẽ: quũ quæ
Aeſopi apologus. a utilia monitu ſuaſuq; erant: nõ ſeuere nõ imperioſe pręcepit: & cẽſuit: ut phi
loſophis mos ẽ: ſed feſtiuos delectabileſq; apologos cõmentus res ſalubri
ter ac ꝓſpiciẽter animaduerſas ĩ mẽtes animoſq; hoĩum cũ audiẽdi q̃dã illecebra idu
it: uelut hęc eiꝰ fabula de auiculę nidulo lepide atq; iucũde præmonet ſpem fiduciãq;
rerũ quas efficere qs poſſit haud unq̃ in alios: ſed in ſemetipſo habẽdã. Auicula inq̃t
Caſſita ẽ parua: nomẽ ẽ caſſita. habitat: nidulaturq; in ſegetibꝰ: id ferme tẽporis ut appetat
meſſis: puellis iamiam plumãtibus. Ea caſſita in ſemẽtes quoq; forte cõceſſerat tem
peſtiuiores: propterea frumẽtis flaueſcẽtibus puelli ẽt tũc inuolucres erãt. Quum
igitur ipſa iret cibũ pullis quæſitũ monet eos ut ibi nouæ rei fieret: diceret utue aĩad
uerterẽt. idq; ſibi ubi rediſſet: renũciarent. Dominus poſtea ſegetũ illarũ filiũ adole
ſcentẽ uocat. & uides ne ĩq̃t hæc ematuruiſſe? & manus iam poſtulare? Iccirco die
craſtino ubi primũ dilucuIabit: fac amicos adeas: & roges ueniãt: operãq; mutuam
dent: & meſſem hanc nobis adiuuẽt. hæc ubi ille dixit diſceſſit. atq; ubi redit caſſita:
pulli trepiduli circũſtrepere: orareq; matrem: ut ſtatim iam ꝓperet: atq; aliũ in locũ
ſeſe aſportet. nã dominus inquiũt: miſit qui amicos rogaret: uti luce oriẽte ueniãt &
metãt. Mater iubet eos a metu ocioſo eſſe. Si enĩ dominus inq̃t meſſẽ ad amicos rei
cit: craſtino ſeges nõ metetur: neq; neceſſe ẽ: hodie uti uos auferã. Die igitur poſtero
mater in pabulũ uolat: dominꝰ quos rogauerat oppitur: ſol feruit: & fit. nihil. & ami
ci nulli erant. Tũ ille rurſum ad filium amici iſti ĩq̃t magnã ĩ partem ceſſatores ſunt.
Quin potius imus: & cognatos affineſq; noſtros oramꝰ: ut adſint cras tẽpori ad me
tendum? Itidẽ hoc pulli pauefacti mr̃i nũciãt: Mater hortatur: ut tũ quoq; ſine metu
ac ſine cura ſint cognatos affineſq; nullos ferme tã obſeq̃biles ait: ut ad laborem ca

peſcendũ nihil contentur: & ſtatim dicto obediant. Vos modo inquit aduertite: ſi modo quid denuo dicetur. Alia luce orta auis in paſtum profecta eſt. cognati & affines operam: quam dare rogati ſunt: ſuperſederunt: Ad poſtremum igitur dominus filio: ualeant inquit amici cum propinquis. Afferes prima luce falces duas. unã egomet mihi: & tu capies alterã. & frumentum noſmetipſi manibus noſtris cras metemus. Id ubi ex pullis dixiſſe dominũ mater audiuit: tẽpus inqt ẽ cedẽdi: & abeũdi: fiet nũc dubio ꝓcul quod futurũ dixit. In ipſo enim iã uertit̃: cuia eſt res: nõ in alio: unde petit̃: Atq; ita caſſita nidũ migrauit. & ſeges a domino demeſſa eſt. Hęc quidẽ eſt æſopi fabula de amicoꝝ: & ꝓpinquoꝝ leui plerũq; & inani fiducia. Sed qd aliud ſanctiores libri philoſophoꝝ monẽt: q̃ ut in nobis tantũ ipſis nitamur. Alia ãt oĩa quæ extra nos extraq; nr̃m aĩum ſunt: neq; ꝓ nr̃is: neq; pro nobis dicamus. Hũc ęſopiapologũ. Q. Ennius ĩ ſatyris ſcite admodũ & uenuſte uerſibus q̃dratis cõpoſuit: quoꝝ duo poſtremi iſti ſũt: quos hr̃e cordi & memorię opępreciũ eẽ hercle puto hoc erit tibi argumẽtũ ſẽp ĩ ꝓmptu ſitũ, Ne qd expectes amicos: qđ tu p te agere poſſis.

Quid obſeruatũ ſit in undarum motibus: quę in mari alio atq; alio modo fiũt auſtris flantibus aquilonibuſq;. Cap. xxx.

h Oc ſępenumero in undaꝝ motu obſeruatũ ẽ: q̃s aq̃lones uẽti: quiq; ex eadẽ cæli regione aer fluit: quaſue faciũt in mari auſtri: atq; africi. Nã fluctus: q flante aquilone maximi: ac creberrimi excitant̃: ſimulac uẽtus poſuit ſternũt̃: ac cõflacceſcũt: & mox fluctus eſſe deſinũt. . At non idẽ fit flante auſtro uel africo: quib9 iã nihil ſpirãtib9 undæ tamẽ factæ diutius tument: & a uẽto quidẽ iãdudũ tranquillã ſunt. Sed mare eſt etiã atq; etiã undabundũ. Eius rei cã eſſe cõiectatur: ꝙ uentia ſeptẽtrionibus ex altiore cęli parte in mare incidentes: dehorſum in aquarum ꝓfunda quaſi ꝑcipites deferũt̃. undaſq; faciũt nõ prorſus ipulſas: ſed ui intus commotas: quæ tantiſper erutę uoluũtur: dũ illi9 ĩfuſi deſup ſpirit9 uis manet. Auſtri uero & africi ad meridianũ orbis circulũ & ad ptẽ axis ĩfimã depreſſi: inferiores & humiles per ſuprema æquoris euntes protrudunt magis fluctus: q̃ eruũt: Et iccirco nõ deſup læſæ: ſed ꝓpulſæ in aduerſum aquæ etiã deſiſtẽte flatu retinẽt aliq̃tiſper de priſtino pulſu impetũ. Id autẽ ipſum quod dicimus: ex illis quoq; homericis uerſibus: ſiquis nõ incurioſe legat adminiculari põt: Nã de auſtri flatibus ita ſcripſit.

ἐνθαι νοτος μόντοιο κλυδῶνα εἰσ λάαν ὠθεῖ. ideſt.

Auſter ubi inſanas urget ſub ſaxa procellas.

Contra autẽ de borea: quẽ aquilonẽ appellamus. alio dicit modo.

καὶ βορεασ αἰτριγενέτης μεγακύλινδον: ideſt.

Subdificuſq; altos aquilo rotat impete fluctus.

Ab aquilonibus enĩ qui alti ſuperniq; ſunt: fluctus excitatos quaſi per prona uolui dicit. Ab auſtris autẽ iis qui humiliores ſunt maiore ui quadã ꝓpelli. rurſum atq; ſubici. Id enĩ ſignificat uerbũ λάανα ὠθεῖ. i. lapidẽ propellit. Sicut in alio loco: λάαν ἄνω ὤθει. i. ſaxũ ſurſum ꝓpellit. Id quoq; aperitiſſimis rerũ philoſophis obſeruatũ ẽ auſtris ſpirãtibus mare fieri glaucũ & cęruleũ: aquilonibus obſcurius atriuſue. Cuius rei cauſam cũ Ariſtotelis libros ꝓblematum pcerpſimus. notaui. Cur auſtro ſpirante mare cęruleũ fiat: Aquilone obſcurius atriuſq;: An propterea ꝙ aquilo minus mare ꝑturbat. Omne autẽ: quod tranquillius ẽ: atrum eſſe uidetur.

undaꝝ motus uarii

AVLII GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER TERTIVS.

Queſitum. ac tractatum quā ob cauſam Saluſtius auaritiam dixerit nō animum
modo uirilē: ſed corpus quoq; ipſum effœminare. Caput primū.

Yeme iam diſcedēte apud balneas ſitias in area ſub calido ſole cū Pha
uorino philoſopho ambulabamus: atq; ibi interambulandū legabat
h Catilina Saluſtii: quē i manu amici cōſpectū legi iuſſerat. Cūq; hæc uer
ſaluſtiꝰ ba ex eo libro lecta eēnt: Auaritia pecuniæ ſtudiū habet: quā nemo ſa
piēs cōcupiuit. ea q̄ſi uenenis malis ibuta corpus aīum uirilē effœmiat.
ſemp īfinita & inſatiabilis ē. neq; copia: neq; iopia minuit̄. Tū Phauorinꝰ me aſpi
ciēs quo iq̄t corpus hoīs auaritia effœminat? Quid. n. iſtuc ſit: ꝙ aīum uirilē ab ea ef
fœminari dixit: uideor ferme aſſeq. Sed quonā mō corpus quoq; hoīs effœminet:
nondū reperio. Et ego inq̄ lōge iādiu in eo ipſo quærēdo fui. ac niſi tu occupaſſes: ul
tro te hoc rogaſſem. uix ego hæc dixerā cōtabūdus: atq; inibi quiſpiā de ſectatoribꝰ
Phauorini: qui uidebatur eē i lr̄is ueterator. Valeriū iq̄t Probum audiui hæc dicere:
uſum eſſe Saluſtiū circūlocutiōe q̄dam poetica: & quū dicere uellet: hoīem auaritia
corrūpi: corpus & animū dixiſſe: quę duæ res hoīem demōſtrarēt. Nanq; hō ex aīa &
corpore eſt: Nūq̄ inq̄t Phauorinus qđ eq dē ſcio: tā iportuna: tāq; audaci argutia fu
it nr̄ ꝓbus: ut Saluſtiū uel ſubtiliſſimū breuitatis artificē ꝑiphraſim poetaꝝ facer̄ di
ceret. Erat tū nobiſcū in eodē ambulacro homo q̄ſpiā ſane doctus. is quoq; a Phauo
rino rogatus: ecq̄d haberet ſup ea re dicere. huiuſcemodi uerbis uſus eſt: Quos inq̄t
auaritia minuit & corrūpit: quiq; ſeſe quærēda undiq; pecunia dediderūt: eos pleroſq;
tali genere uitę occupatos uidemus: ut ſicuti alia i iis oīa prę pecunia: ita labor quoq;
uirilis: exercēdiq; corporis ſtudiū relictū ſit. Negociis ſe plerūq; umbraticis: & ſellu
lariis q̄ſtibus intētos habēt: i quibꝰ oīs coꝝ uigor aī: corporiſq; elāgueſcit. & quod
Saluſtius ait effœminatur. Tū Phauorinꝰ legi denuo uerba eadē Saluſtii iubet: atq;
ubi lecta ſūt. Quid igitur iquit dicemus: ꝙ uidere ē pecuniæ cupidos. & eoſdē tamē
eſſe corpore uegeto & ualēti. Tū ille ita reſpōdit: nō hercle iſcite. Quiſquis ē iquit
pecunię cupiēs: & corpore tamen ē benehabito & ſtrēnuo: aliarū quoq; rerū uel ſtu
dio: uel exercitio eū teneri neceſſariū ē: atq; in ſeſe colēdo nō æque eē parcū. Nā ſi aua
ritia ſola ſumma oēs hominis partes: affectioneſq; occupat: & ſi ad icuriā uſq; corpo
ris graſſetur: ut ꝑ illā unā neq; uirtutis: neq; uiriū: neq; corporis: neq; animi adſit cu
ra. Tū deniq; iis uere dici poteſt. effœminato eſſe & aīo & corpore: qui neq; ſeſe: neq;
aliud curet niſi pecuniā. Tū phauorinus aut hoc inquit: quod dixiſti ꝓbabile ē: aut
Saluſtius odio auaritię pluſq̄ potuit eā criminatus eſt.

Quemnā eſſe natalē diē. M. Varro dicat eoꝝ: qui ante noctis horā ſextā: poſtue eā
nati ſunt. Atq; inibi de tēporibus terminiſq; dierū: qui ciuiles nominantur. & uſq;
quaq; gentiū uarie obſeruātur. & præterea qđ. Q. Mutius ſcripſerit ſup ea: quā ma
ritus nō iure uſurpauiſſet: ꝙ rōnē ciuilis anni nō habuerit. Cap. ii.

Væri ſolitū ē: qui noctis hora tertia: quartaue: ſiue qua alia nati ſūt: uter di
q es natalis haberi appellariq; debeat: is ne: quē nox ea cōſecuta ē: an qui dies
noctē cōſecutus ē. M. Varro in libro rerū humanaꝝ: quē de diebꝰ ſcripſit
homines inquit: qui media nocte ad proximā mediā noctem in his horis. xxiiii. nati

ſunt: una die nati dicunť. Quibus uerbis ita uř dierũ obſeruationẽ diuiſiſſe: ut qui Dierũ
poſt ſolem occaſum ante mediã noctẽ natus ſit: is ei dies natalis ſit: a quo die ea nox obſerua
cœperit. Cõtra uero qui in ſex horis poſterioribus naſcitur: eo die uideri natum: qui tio
poſt eã noctẽ diluxerit. Atheniẽſes autẽ aliter obſeruare idẽ Varro in eodem libro
ſcripſit. eoſq; a ſole occaſo ad ſolẽ iterũ occidentẽ omne id mediũ tempus unum diẽ
eſſe dicere. Babylonios porro aliter. A ſole enim exorto ad exortũ eiuſdẽ icipientẽ: to
tum id ſpaciũ unius diei noĩe appellare: Multos uero in terra umbria unũ & eundẽ
diẽ eſſe dicere a meridie uſq; ad iſequẽtẽ meridiẽ. Quod quidẽ Varro iquit nimis ab
ſurdũ eſt. Nã qui calẽdis hora ſexta natus eſt: apud umbros dies eius natalis uideri
debebit & calendarũ dimidiaꝝ: & qui eſt poſt calẽdas dies: ante horã eiuſdẽ diei. vi.
Populũ autẽ romanum ita uti Varro dixit: dies ſingulos annumerare a media nocte
uſq; ad mediã proximã multis argumẽtis oſtẽdiť. Sacra ſunt romana parti diurna:
parti nocturna. Sed ea quæ iter noctẽ fiunt: diebus adiiciuntur non noctibus. Quæ
igiť ſex poſterioribus noctis horis fiũt: eo die fieri dicuntur: qui ꝓxim9 eã noctẽ illu
ceſcit. Ad hoc ritus quoq; & mos auſpicãdi eandẽ eſſe obſeruationẽ docet. Nã magi
ſtratus quãdo una die eis eſt auſpicandũ: & id ſup quo auſpicauerũt agẽdũ poſt me
diã noctẽ auſpicantur: & poſt meridiẽ ſole magno. Auſpicatiq; eſſe: & egiſſe ex eodẽ
die dicuntur. Pręterea tribuni plębei: quos nullũ diẽ abeſſe Roma licet: cũ poſt me
diã noctẽ ꝓficiſcũtur: & poſt primã facẽ ãte mediã ſequẽtẽ reuertũtur: nõ dicuntur
abfuiſſe unũ diẽ. quãdo ante horã noctis. vi. regreſſi: pte aliqua illius in urbe Roma
ſunt. Q. quoq; Mutiũ iuriſcõſultũ dicere ſolitũ legi: nõ eẽ uſurpatam mulierem calẽ
dis Ianuariis: quæ apud uirum cauſa matrimonii eſſe cœpiſſet. ante diem. iiii. calen
das Ianuarias ſeqñtis uſurpatũ iſſet. Nõ. n. poſſe ipleri trinoctiũ: qd abeẽ a uiro uſur
pãdi cã ex. xii. tabulis deberet. quoniã tertię noctis poſterioris ſex horæ alteri9 ãni eſ
ſent: q iciperet ex calẽdis. Iſtæc ãt oĩa de dieꝝ tpib9 & finib9 ad obſeruationẽ diſci
plinãq; iuris antiq ptinẽtia: quũ i libris ueterũ inuenirem9 nõ dubitabam9: qn Vir
giliũ quoq; id ipſum oſtẽderit: nõ expoſite: atq; apte: ſed ut hominẽ decuit poeticas
res agẽtẽ recõdita: & quaſi opta ueteris iuris ſignificatõe. Torquet iquit medios nox
humida curſus. Et me ſæuus equis oriẽs afflauit anhelis. His. n. uerſib9 oblique ſicu
ti dixi: admonere uoluit diẽ: quẽ Romãi ciuilẽ appellauerũt: a. vi. noctis hora oriri.

De noſcẽdis explorãdiſq; Plauti comœdiis quoniã ꝓmiſcue ueræ atq; falſę nomine
eius inſcriptę feruntur. Atq; inibi q; Plautus in piſtrino: & Neuius i carcere fabulas
ſcriptitarunt: Cap. iii.

u Erũ eſſe cõperior: quod quoſdã bene litteratos homines dicere audiui: q ple
raſq; Plauti comœdias curioſe: atq; contente lectitarũt: nõ iducibus Helii Plaut9
nec Claudii: nec aurelii: nec Accii: nec manilii: ſuper his fabulis: quę dicũť
ambiguæ: credituros: ſed ipſi plauto moribuſq; igenii: atq; liguæ eius. Hac enim
iudicii norma Varronẽ quoq; eſſe uſum uidemus. Nã præter illas unam & . xx. quæ
uarronianę uocãtur quas iccirco a cæteris ſegregauit: quoniã dubioſę non erant: ſed
conſenſu oĩum Plauti eſſe cenſebantur: quaſdam itẽ alias probauit adductus ſtilo
atq; facetia ſermonis Plauto cõgruẽtis. Eaſq; iam nominibus alioꝝ occupatas: Plau Boetia
to uindicauit. Sicuti iſtam quam nuperrime legebamus cui eſt nomen boetia: nam comœ
quũ in illis una: & . xx. nõ ſit: & eſſe aquilii dicať: nihil tamen Varro dubitauit quin dia.

Plauti foret: neqꝫ alius quiſquã nõ ifreq̃ues Plauti lector dubitauerit: ſi uel hos ſolos uerſus ex ea fabula cognouerit: qui quoniã ſunt: ut de illius Plauti more dicã plautiniſſimi: ꝓpterea & meminimus eos: & aſcripſimus. Paraſitus ibi exuriẽs hęc dicit.

Vt illum dii perdant: primus qui horas repperit.
Quiqꝫ adeo primus ſtatuit hic ſolarium.
Qui mihi cõminuit miſero articulatim diem.
Nam me puero uetus erat ſalarium.
Multo oĩum iſtorum optimũ: & ueriſſimũ.
Vbi ubi iſte monebat eſſe: niſi cum nihil erat.
Nunc etiã quod eſt: nõ eſtur: niſi cum ſoli Iubet.
Itaqꝫ adeo iam oppletur oppidũ ſolariis.
Maior pars populi aridi reptant fame.

Neruularia cõ. Phauorinus quoqꝫ noſter: quũ Neruulariã Plauti legerem: quę ĩter incertas eſt habita: & audiſſet ex ea comœdia uerſũ hũc. Stratæ ſcruppę de ſtrato uluæ ſordidę. Delectatus faceta uerboꝝ antiquitate: meretricũ uitia: atqꝫ deformitates ſignificantiũ: uel unus hercle inquit hic uerſus Plauti eſſe hanc fabulam ſatis poteſt fidei feciſſe. Fretũ comœdia Nos quoqꝫ ipſi nuperrime: cũ legeremus fretũ: nomen eſt id comœdiæ: quam Plauti eſſe quidã nõ putãt: haud quicq̃ dubitamus: quin Plauti foret: & omniũ maxime genuina. Ex qua duos hos uerſus exſcripſimus: ut hiſtoriã quæreremus oraculi arietini Nunc illud: eſt quod Arietini reſponſum magnis ludis dicit. Peribo ſi non fecero. Si faxo: uapulabo. M. tamẽ Varro in libris de comœdiis plautinis primo actu uerba hęc ponit. Nã nec gemini: nec leones: nec cordoliũ: nec Anus plauti: nec bis compſſa. nec boetia unq̃ fuit. Neqꝫ adeo ἄγροικος: neqꝫ cõmorietẽs: ſed. M. Accutici. In eodẽ libro. M. Varronis id quoqꝫ ſcriptũ ẽ: Plautiũ fuiſſe quempiam poetam comœdiarũ. plauti9 poeta Cui9 quoniam fabulę plauti iſcripte forent: acceptas eẽ: quaſi plautinas: quũ eẽnt nõ a Plauto plautinæ.: ſed a plautio plautianę. Feruntur aũt ſub Plauti noĩe comœdiæ circiter: centum atqꝫ. xxx. Sed hõ eruditiſſimus Lælius quinqꝫ &. xx. eẽ eius ſolas exiſtimauit. Nõ tamẽ dubiũ ẽ: quin iſta: & q̃ ſcripta a Plauto nõ uidẽt: & nomini eius adiiciuntur: ueterũ poetarũ fuerint: & ab eo retractatę & expolitæ ſint. Ac propterea recipiant dictũ plautinum. Sed enim Saturionem: & Addictum: & tertiã quandam: cuius nũc mihi nomen non ſuppetit. in priſtino eum ſcripſiſſe Varro: Molę truſatiles & pleriqꝫ alii memorię tradiderũt cũ pecunia omni quã in operis artificum ſcænicoꝝ pepererat: in mercationibus perdita inops Romã rediſſet. & ob quærendũ uictum ad circumagẽdas molas: q̃ truſatiles appellãt: operã piſtori locaſſet. Sicuti de neuio Neui9 quoqꝫ accepimus fabulas eũ in carcere duas ſcripſiſſe Laureolũ & Leontẽ: cũ ob aſſiduã maledicentiã: & probra in pricipes ciuitatis: de græcoꝝ poetaꝝ more dicta: i uincula Romę a triumuiris cõiectus eſſet: Vnde poſt a tri. ple. exẽptus eſt: cum iis quas ſupra dixi fabulis: delicta ſua: & petulãtias dictoꝝ qb9 multos ãte lęſerat: diluiſſet.

Quod. P. Africano: & aliis tunc uiris nobilibus ante ætatem ſenectam barbam: & genas radere: patrii moris fuit. Cap. iiii.

i N libris: quos de uita. P. Scipionis Africani compoſitos legimus ſcriptũ animaduertimus. P. Scipioni Pauli filio: poſtq̃ de pœnis triumphauerat: cẽſorqꝫ fuerat: eidem diẽ dictũ ad populum a Claudio Aſellio tri. ple. cui equũ in cẽ

ſura ademerat. Eūq; quū eēt reus: neq; barbā deſiſſe radi: neq; nō cādida ueſte uti: neq; fuiſſe cultu ſolito reoꝝ. Sed quū in eo tēpore Scipionē minorē. xl. annoꝝ fuiſſe cōſtaret: ꝙ de barba raſa ita ſcriptū eſſet mirabamur. Cōperim9 autē cæteros quoq; in iiſdem tēporibus nobiles uiros: barbā in eiuſmodi ętate raſitauiſſe. Iccircoq; pleraſq; imagines ueteꝝ: non admodū ſenum: ſed in medio ætatis ita factas uidemus.

Raden di barba mos

Delitiaꝝ uitium: & mollicies oculorū: & corporis. ab Archeſilao philoſopho cuidam obprobrata acerbe ſimul & feſtiuiter. Cap. v.

p Lutarchus refert Archeſilaum philoſophum uehementi uerbo uſum eſſe: de quodam nimis delicato diuite: qui incorruptus tamen: & caſtus perinteger dicebatur: Nam quum uocem eius infractam: capillumq; arte compoſitum: & oculos ludibundos atq; illecebræ uoluptatiſq; plenos uideret: nihil intereſt inquit: qbus membris cinædi ſitis poſterioribus: an prioribus.

Archeſilai uerbum

De ui atq; natura palmę arboris ꝙ lignū ex ea pōderibus īpoſitis renitat᷑. Ca. vi.

Erhercle rem mirandam Ariſto. in. vii. ꝓblematū: & Plutar. in. viii. ſymphoſiacoꝝ ſcribit. Si ſuper palmæ inquit arboris lignū magna pōdera imponas: ac tam grauiter urgeas: oneresq;: ut magnitudo honeris ſuſtineri nō queat: nō deorſum palma cędit: nec ītra flectitur: ſed aduerſus pōdus reſurgit: & rurſū nititur: recuruaturq;. Propterea inquit Plutarchus in certaminibus palmā ſignū eſſe placuit uictorię: quoniam ingenium eiuſmodi ligni eſt: ut urgentibus premētibuſq; nō cedat.

Palmæ natura

Hiſtoria ex annalibus ſumpta: de. Q. Ceditio trib. militū. uerbaq; ex originibus M. Catonis appoſita: qbus Ceditii uirtutē cū Spartano leonida æqparat. Ca. vii.

p Vlchrum dii boni facinus: græcarūq; facundiaꝝ magniloquentia cōdignum. M. Cato in libris originū de. Q. Ceditio trib. militū ſcriptū reliquit. Id ꝑfecto eſt ad hanc ferme ſniām. Imꝑator pœnus in terra ſicilia bello carthaginenſi primo: obuiam romano exercitui ꝓgreditur: colles locoſq; idoneos prior occupat. Milites Romani: uti res narrata eſt: in locum inſinuant fraudi & perniciei obnoxiū. Tribunus ad conſulē uenit. Oſtendit exitū de loci īportunitate: & hoſtium circūſtantia. Maturꝝ cenſeo inqt: ſi rem ſeruare uis: faciundū: ut. cccc. aliquos milites ad uerucam illā (ſic enim. M. Cato locū editū: aſperumq; appellat) ire iubeas. Eāq; uti occupent: imperes horteriſq;: hoſtes ꝓfecto ubi id uiderint: fortiſſimus quiſq; & promptiſſimus: ad occurſandum pugnandūq; in eos preuertentur: unoq; illo negocio ſeſe alligabunt: atq; illi oēs. cccc. ꝓculdubio obtrūcabuntur. Tu interea occupatis in ea cæde hoſtibus: tempus exercitus ex hoc loco educēdi habebis. Alia: niſi hæc ſalutis uia nulla eſt. conſul tribuno reſpōdit: conſilium quidem fidum: atq; prouidens ſibi uiderier. Sed iſtos inquit milites. cccc. ad eū locum in hoſtium cuneos: quiſnā erit: qui ducat? Si aliū inquit tribunus: neminē reperis: me licet ad hoc periculū utare. Ego hanc tibi: & reip: animam do: cōſul tribuno gratias laudeſq; agit. Tribun9 &. cccc. ad moriendū proficiſcuntur. Hoſtes eoꝝ audaciā demirantur. Quorſum ire pergant in expectando ſunt: Sed ubi apparuit: ad eandem uerrucam occupādam iter intēdere mittit aduerſum illos imperator carthaginenſis peditatumq; equitatum: quos in exercitu uiros habuit ſtrēnuiſſimos. Romani milites circunueniuntur. circunuenire repugnāt. Fit prœlium diu anceps. Tandem ſuperat multitudo. Quadringenti omnes tum una perfoſſi gladiis: aut miſſilibus operti cadunt. Conſul interibi: dū ea pugna fit: ſe

Verruca

Cedit9 tribun9

i locis tutos:atq; editos ſubducit. Sed quod illi tribuno duci militũ.cccc.diuinitꝰ
in eo prœlio uſu uenit:nõ iam noſtris ſed ipſius Catonis uerbis ſubiecimus:uerba ca
tonis:Dii immortales trib. militum fortunam ex uirtute eius dedere. Nam ita euenit
Quum ſautius multifariam ibi factus eſſet:tum uulnus capiti nullum euenit:Eũq;
inter mortuos defatigatũ uulneribus:atq; ſpirantẽ quod ſanguen defluxerat:cogno
uere:eum ſuſtulere. Iſq; conualuit. Sępeq; poſt illam operam reipu. fortem:atq; ſtre
nuam perhibuit. Illoq; facto:quod illos milites ſubduxit:exercitũ cæterum ſeruauit.

Leoni-des

Sed idem benefactum in quo loco ponas:nimium intereſt. Leonides Lacedæmonꝰ
laudatur:qui ſimile apud Thermopylas fecit. Propter eiꝰ uirtutes omnis græcia glo
riam:atq; gratiam pręcipuam claritudinis inclytiſſimę decorauere monumentis:ſi
gnis:ſtatuis:elogiis:hiſtoriis. Aliiſq; rebus gratiſſimũ id eius factũ habuere. At tri
buno militum parua laus pro factis relicta:qui idem fecerat.atq; rempublicam ſer
uauerat. Hanc.Q.Cedicii uirtutem.M.Cato tali ſuo teſtimonio decorauit. Claudiꝰ
autem Quadrigarius annali.iii.non Ceditio nomen fuiſſe refert:ſed Laberio.

Litteræ eximiæ conſulum.C.Fabricii:& Aemilii ad regem Pyrrhũ a Quinto clau
dio ſcriptore hiſtoriarum in memoriam datæ. Cap.viii.

Pyrrhꝰ thimo-chares

q Vum Pyrrhus rex in terra Italia eſſet:& unã atq; alterã pugnam proſpere pu
gnaſſet:ſatiſq; angerẽtur Romani:& pleraq; Italia ad regẽ deſciuiſſet:tũ am-
bracienſis qſpiã Thimochares Regis Pyrrhi amicus ad.C.Fabriciũ conſulẽ
furti uenit:ac premiũ petiuit:& ſi de premio conueniret:ꝓmiſit regẽ uenenis necare.

Fabriti-us

Id qđ facile factu eẽ dixit:quoniã filii ſui pocula ĩ cõuiuio regi miniſtrarẽt. Eã rem Fa
britiꝰ ad ſenatũ ſcripſit:ſenatus legatos ad regẽ miſit. Mãdauit ut de Thimochare ni
hil ꝓderẽt:ſed monerẽt:uti rex circũſpectius agerẽt:atq; a ꝓximoꝝ ĩſidiis ſalutẽ tuta
retur. hoc ita uti diximꝰ:in Valerii Antiatis hiſtoria ſcriptũ eſt. Quadrigariꝰ autẽ in

Nicias

libro.iii.nõ Thimocarẽ:ſed Niciã adiſſe ad cõſulẽ ſcripſit:Neq; legatos a ſenatu miſ-
ſos:ſed a conſulibus. Et regẽ a populo romano laudes atq; grãs ſcripſiſſe:captiuoſq;
oĩs:quos tum habuerit:reſtituiſſe:& reddidiſſe. Cõſules tũ fuerũt.C.Fabritius:& Ae
milius. Lr̃as quas ad regẽ Pyrrhũ ſup ea cauſa miſerunt:Clau. Quadrigarius ſcripſit
fuiſſe hoc exẽplo. Cõſules Romani ſalutẽ dicũt Pyrrho regi. Nos ꝓ tuis iniuriis con-
tinuo aĩo ſtrenui cõmoti inimiciciter tecũ bellare ſtudemꝰ. Sed cõmunis exẽpli:& fi-
dei ergo uiſum eſt:uti te ſaluũ uelimus:ut eſſet quẽ armis uincere poſſimus. Ad nos
uenit Nicias familiaris tuus:q ſibi præciũ a nobis peteret:ſi te clã interfeciſſet. Id nos
negauimꝰ uelle. Neue ob eã rẽ qcq̃ cõmodi expectaret:& ſimul uiſum eſt:ut te certio
rem faciemus:ne quid eiuſmodi ſi accidiſſet noſtro conſilio ciuitates putarẽt factum:
& quod nobis nõ placet præcio:aut pręmio:aut dolis pugnare. Tu niſi caueas iacebis

Quis & cuiuſmodi fuerit qui in ꝓuerbio fertur equus ſeianus:& qualis color equo
rum ſit:qui ſpadices uocantur. Deq; iſtius uocabuli ratione. Cap.ix.

b Aſſus in cõmẽtariis ſuis:itẽ Iulius modeſtus in ſecũdo quæſtionũ confuſarũ
hiſtoriã de equo ſeiano tradũt:dignã memoria:atq; admiratione. Cn. Seium

Eq Di-omedis Equus ſeianus

quẽpiam ſcribunt fuiſſe. Eũq; habuiſſe equũ natũ argis in terra gręcia de quo
fama cõſtans eſſet:tanq̃ de genere equoꝝ ꝓgenitus foret:qui Diomedis thracis fuiſ-
ſent:quos Hercules Diomede occiſo e Thracia argos perduxiſſet. Eum equum dicũt
fuiſſe magnitudine inuſitata. ceruice ardua. colore Phœniceo:flaua & comanti iuba

Omnibuſq; aliis equoꝝ laudibus quoq; longe præſtitiſſe. Sed eundē equū tali fuiſſe
fato: ſiue fortuna ferūt: ut qſquis haberet eū: poſſideretq;: is cum omni domo: familia
fortuniſq; oībus ſuis ad internitionē uſq; deperiret. Itaq; primū illū. Cn. Seiū domi-
nū eius a. M. Antonio: q poſtea triumuir reip. cōſtituēdæ fuit: capitis dānatum miſe
rando ſupplicio affectū eſſe. Eodem tēpore Cor. Dolobellam cōſulē in Syriam ꝓfici-
ſcentem fama iſtius equi adductum argos diuertiſſe. Cupidineq; habēdi eius exarſiſ-
ſe. Emiſſeq; ſeſtertiis centū milibus. Sed ipſum quoq; Dolobellā in Syria bello ciuili
obſeſſum atq; interfectum eſſe. Mox eundem equū: qui Dolobellę fuerat. C. Caſſiū:
q Dolobellā obſederat: abduxiſſe. Quū Caſſiū poſta ſatis notū eſt: uictis Parthis:
fuſoq; exercitu ſuo: miſerā mortē oppetiiſſe. Deīde Antoniū poſt interitū Caſſii par-
ta uictoria: equum illū nobilem caſſii requiſiſſe: & cum eo potitus eſſet: ipſū quoque
poſtea uictū: atq; deſertū: deteſtabili exitio iteriſſe. Hinc prouerbiū de hominib9 ca
lamitoſis ortū. diciq; ſolitū. Ille homo habet equū ſeianum. Eadem ſentētia eſt illius
quoq; ueteris prouerbii: qđ ita dictū accepimus. Auꝝ toloſanū. Nā quū opidū tolo aurum
ſanū in terra Italia. Q. Cepio cōſul diripuiſſet: multūq; auri in eius oppidi tēplis fuiſ toloſa
ſet: qſquis ex ea direptione auꝝ attigit: miſero cruciabiliq; exitu periit. Hunc equum num
C. Baſſus uidiſſe ſe argis refert: aut credibili pulchritudine: uigoreq;: & colore exupe Punice
rantiſſimo. Quē colorem nos (ſicuti dixi) puniceū: gręci partim φοινικα: alii σπαδι us co-
κα appellant: quoniā palmę termes ex arbore cū fructu auulſus ſpadix dicitur. lor

Quod eſt quædam ſeptenarii numeri uis & facultas: in multis naturæ rebus aīad ſpadix
uerſa: de qua. M. Varro in hebdomadibus diſſerit copioſe. Cap. x.

Arro in primo libroꝝ: q inſcribūtur hebdomades: uel de imaginibus ſeptena Septe-
u rii numeri: quem Græci hebdomada appellant: uirtutes. poteſtateſq; multaſ: narius
uariaſq; dicit. Is nāq; numerus inqt: ſeptētriones maiores: minoreſq; facit ī cæ nūerus
lo. Itē uergilias: quas gręci πλειάδας uocant. Facit etiā ſtellas: quas alii erraticas. P. Vergi-
Nigidius errones appellat: Circulos quoq; ait in cęlo: circum longitudinē axis ſeptē lię
eſſe: equis duos, minimos: qui axem extimum tangunt: πόλους: ideſt axes appellari Pleiads
dicit: Sed eos in ſpæra quę κρικωτὴ: ideſt ſpera pertuſa uocatur propter breuitatē nō Erróes
ineſſe. Atqui neq; ipſe zodiacus ſeptenario caret numero. Nā in ſeptimo ſigno fit ſol Zodia
ſtitiū a bruma. In ſeptimo bruma a ſolſtitio. In ſeptimo ęquinoctium ab ęquinoctio cus
Dies deinde illos: qbus halcyones hyeme anni in aqua nidulantur: eos quoq; ſeptem
eſſe dicit. Præterea ſcripſit lunę curriculum cōfici integrū quater ſeptenis diebus. Nā
duodetriceſimo luna inquit: ex quo ueſtigio profecta eſt: eodē redit. Auctoreq; opini
onis huius Ariſtidē eſſe ſamium: in qua re nō id ſolū animaduerti debere dicit: quod
quater ſeptenis. i. octo & uiginti diebus cōficeret iter luna ſuū. Sed ꝗ is numerus ſep
tenarius: ſi ab uno profectus: dum ad ſemetipſum progreditur: omnis: per quos pro
greſſus eſt: numeros cōprehendat: ipſumq; ſe addat: facit numerum octo &. xx. quot
dies ſunt curriculi lunaris. Ad homines quoq; naſcēdos uim numeri iſtius porrigi: p
tinereq; ait. Nā quū in uteꝝ inquit mulieris genitale ſemen datum eſt: primis ſeptem
diebus cōglobatur coagulaturq;. Fitq; ad capiendā figurā idoneū. Poſt deinde quar-
ta hebdomade: qđ eius uirile fœtus futurū eſt: caput & ſpina: quæ ē in dorſo informa
tur. Septima autē fere hebdomade. i. nono &. xl. die totus inquit homo ī utero abſol
uitur. Illā quoq; uim numeri huius obſeruatā refert: ꝙ ante menſem ſeptimum: neq;

maſculus: neq; fœmina ſalubriter: ac ſecundū naturā naſci poteſt. & q ii: qui iuſtiſſime in utero ſunt: poſt. cclxxx. dies: poſtq̄ ſunt cōcepti: quadrageſima deniq; hebdomade ita naſcuntur. Pericula quoq; uitę fortunarūq; hoiū: quę climateras Chaldei appellant: grauiſſima quæq; fieri affirmat ſeptenariis. Pręter hęc modū eſſe dicit ſummum adoleſcendi humani corporis ſeptem pedes: qđ eſſe magis uerum arbitramur: q̄ qđ Herodotus homo fabulator in primo hiſtoriarum inuentum eſſe ſub terra ſcripſit. Oreſti corpus cubita lōgitudinis habēs ſeptē: quæ faciūt pedes duodecim & quadrantē. Niſi ſi (ut Homerus opinatus eſt) uaſtiora: prolixioraq; fuerint corpora hominū antiquoꝝ: & nūc quaſi iam mūdo ſeneſcēte: reꝝ atq; hominum detrimenta ſūt. Dētes quoq; & in primis ſeptem menſibus: & ſeptenos ex utraq; parte gigni ait: & cadere annis ſeptenis: & genuinos annaſci annis fere bis ſeptenis. Venas etiā in hoibus: uel potius arterias: medicos muſicos dicere ait: numero moueri ſeptenario: qđ ipſi appellant την δια τεσσαρων συμφωνιαν: idest per quaternariū conſonantiā: quę fit in collatione quaternarii numeri. Diſcrimina etiā periculoꝝ in morbis maiore ui fieri putant in diebus: qui conficiūtur ex numero ſeptenarii. Eoſq; dies omniū maxime ita ut medici appellāt: κριτικους η κρισιμους: ideſt iudiciarios uel iudiciales cuiq; uideri primā hebdomadā: & ſecundā & tertiā. Necnō id etiā eſt ad uim facultateſq; eius numeri augendas: q qbus inedia mori cōſilium eſt: ſeptimo demū die mortem oppetunt. Hæc Varro de numero ſeptenario ſcripſit admodū cōquiſite. Sed alia quoq; ibidē cōgerit frigidiuſcula. Veluti ſeptē opera eſſe in orbe terraꝝ miranda: & ſapientes itē ueteres ſeptē fuiſſe: & curricula ludoꝝ circenſiū ſolēnia ſeptē eſſe. ad oppugnādas thebas duces ſeptē delectos. Tum ibi addit ſe quoq; iā duodecimā annoꝝ hebdomadā ingreſſū eſſe: & ad eū diē ſeptuaginta hebdomadas libroꝝ cōſcripſiſſe. Ex quibus aliquā diu quum proſcriptus eſſet: direptis bibliothecis ſuis non cōparuiſſe.

Climate

Herodot⁹ fabulator

Varro ſcripſit libros q.90

Quibus & q̄ friuolis argumentis Actius in didaſcalicis utatur: quibus docere nititur Heſiodum eſſe: q̄ Homerum natu antiquiorem. Cap. xi.

ſVper ætate Homeri atq; Heſiodi nō ſentitur. Alii Homerū: q̄ Heſiodū maiorē natu fuiſſe ſcripſerūt. In qbus Philochorus & Zenophanes. Alii minorē in quis. L. Actius poeta: & Ephorus hiſtorię ſcriptor. M. aūt Varro in primo de imaginibus: uter prior natus ſit: parū cōſtare dicit: Sed nō eſſe dubiū quin aliquo tempore eodē uixerint: idq; ex epigrāmate oſtendit: qđ in tripode ſcriptū eſt: q in mōte helicone ab Heſiodo poſitus traditur. Actius autem in primo didaſcalico leuibus admodū argumentis utitur: per quem oſtendit Heſiodū natu priorem. Quod Homerus inquit: quum in principio carminis Achillem eſſe filium Pelei diceret: quis eēt Peleus non addidit. Quā rem procul inquit dubio dixiſſet: niſi ab heſiodo iam dictū uideretur. De cyclope itidem inquit uel maxime q unoculus fuit: rem tam inſignē nō præteriſſet niſi æque prioris Heſiodi carminibus uulgatum eſſet. De patria quoq; homeri multo maxime diſſeſum eſt. Alii colophoniū: alii ſmyrnæū: ſunt qui Athenienſem: ſunt qui ęgiptiū dicāt fuiſſe. Ariſtoteles tradit ex inſula Io natū. M. Varro in libro de imaginibus primo Homeri imagini hoc epigramma appoſuit.

Homerus Heſiodus

Capella homeri candida hoc tumulum indicat

Quod ariete mortuo faciunt ſacra.

επτα πολεις επιδουσι περι ριζαν ομηρου.

σμυρνα ροδος κολοφων σαλαμιν ιος αργος αθηναι:
Septem urbes certant de ſtirpe inſignis Homeri.
Smyrna:rhodus.colophon:ſalamin:ius:argos:athenæ.

Largum atq; auidum bibendi a.P. Nigidio doctiſſimo uiro nouo &propemodū abſurdo uocabulo biboſum dictum. Cap.xii.

Ibendi auidū.P.Nigidius in cōmentariis grāmaticis bibacē & biboſū dici: Bibax
b Bibacē ego:ut edacē a pleriſq; aliis dictū lego. Biboſū dictū:etiā nuſq̄ rep/ Bibo-
peri:niſi apud Laberiū. Neq; aliud eſt:q̄ ſimili iclinatu dicatur. Nō.n.ſimi ſus
le eſt:ut uinoſus:aut uitioſus:ceteraq; quæ hoc modo dicuntur:quoniā a uocabulis
non a uerbo inclinata ſunt. Laberius in mimo uel primo:qui ſalinator inſcriptus eſt
uerbo hoc ita utitur. Non mammoſa:non annoſa:non biboſa:non procax.

Quod Demoſthenes etiam tum adoleſcens quum Platonis philoſophi diſcipul9 foret:audito forte Calliſtrato rhetore in concione populi:deſtitit a Platone:&ſectat9 eſt Calliſtratum. Cap.xiii.

Ermippus hoc ſcriptū reliqt:Demoſthenē admodū adoleſcētē uentitare ī aca
demiā:Platonēq; audire ſolitū. Atq; is inqt Demoſthenes domo egreſſus: ut Demo
ei mos erat:quū ad Platonē pgeret:cōpluriſq; populos currētes uideret:pcon ſthenes
taturéius rei cām. Cognoſcitq; currere eos auditū Calliſtratū. Is Calliſtratus athenis
orator in repu.fuit. Illi.δημαγωγους appellāt.uiſū eſt paulū diuertere: expeririq; an Calli-
ad digna auditu tāto pperatū ſtudio foret. Venit inqt:atq; audit Calliſtratū : nobilē ſtratus
illā την περι ωρωπου δικην.i.de oropo cauſam dicētē:Atq; ita mot9:& demulctus:
& capt9 eſt:ut Calliſtratū iam īde ſectari cœpit:academiā cū Platone reliquerit.

Dimidium librum legi:aut dimidiam fabulam audiui:aliaq; huiuſcemodi:qui dicat uitioſe dicere. Eiuſq; uitii cauſas reddere. M. Varronē nec quenq̄ ueterū iiſce uerbis ita uſum eſſe. Cap.xiiii.

Imidiū libꝝ legi:aut dimidiā fabulā audiui: uel quid aliud huiuſcemodi:&
d male & uitioſe dici exiſtimat Varro. Oportet enim inquit dicere:dimidiatū li
brū:nō dimidiū. & dimidiatā fabulā.nō dimidiam. Contra autē ſi ex ſextario
hemina fuſa eſt nō dimidiatū ſextariū fuſum dicendū eſt. Et qui quoq; ex mille num-
mum qᵈ ei debebatur:quingentos recepit:nō dimidiatū recepiſſe dicemus: ſed dimi-
diū. At ſi ſcyphus inqt argenteus mihi cū alio cōmunis in duas partes diſiectus ſit:di
midiatū meū dicere eſſe ſcyphū debeo:nō dimidium. Argēti autem:qᵈ in eo ſcypho
ineſt:dimidiū meū eſſe:nō dimidiatū:diſſerit:ac diuidit ſubtiliſſime:qᵈ dimidium di
midiato interſit:&.Q.Ennium ſcienter hoc in annalibus dixiſſe ait. Sicuti ſiqs ferat
uas uini dimidiatū. Sic pars q̄ deeſt a uaſe:nō dimidiata dicēda eſt:ſed dimidia. Oīs
aūt diſputatiōis eius:quā ſubtiliter qdē:ſed ſub obſcure explicat:ſūma hęc eſt. Dimi
diatū eſt quaſi diſmediatū:& in partis duas partes diuiſum. Dimidiatum ergo:niſi dimidi
ipſum quod diuiſum eſt:dici haud conuenit. Dimidium uero eſt : non qᵈ ipſum di atum
midiatum eſt: ſed quę ex dimidiato pars altera eſt. Quum igitur partem libri dimi- Dimi-
diam legiſſe uolumus dicere:aut partē dimidiam fabulæ audiſſe:ſi dimidiam fabulā dium
aut dimidiū libꝝ dicemus:peccabimus. Totum enim ipſum:qᵈ dimidiatum aut di
uiſum ē:dimidiū dicis. Itaq; Lucilius eadē ſecutus: uno oculo inqt pedibuſq; duob9
dimidiatus ut porcus. Et alio loco: qd ni & ſcuta qdem ut uendat. ſcutarius laudat

Perfractam ſtrigilem ſoleam improbus dimidiatam. Iam in. xx. manifeſtius dimidiā horam dicere ſtudioſe fugit. Sed pro dimidia dimidium ponit in hiſce uerſibus.

Tempeſtate ſua: atq; eodem uno tempore & horæ
Dimidio tribus confectis duntaxat eandem: & quartam.

Nā quū obuium ꝓximūq; eſſe dicere hora dimidia tribus cōfectis: uigilare: atq; ante uerbū nō probū mutauit: per q̄d ſatis apparet: ne horā q̄dem dimidiā recte dici: ſed uel dimidiatā horā: uel dimidiatā partē horę. Propterea plautus ī bachidib9 dimidiū auri dicit: nō dimidiatū auꝝ. Itē in aulularia: dimidiū obſonii: nō dimidiatū obſonii in hoc uerſu. Ei adeo obſonii hinc iuſſit dimidiū dari. In mœnæchinis aūt dimidiatū diē: non dimidiū in hoc uerſu. Dies q̄dem iā ad umbliculū dimidiatus mortuus eſt. Etiā. M. Cato in libro: quē de agricultura conſcripſit: ſemen cupreſſi ſerito crebrū: ita uti linū ſeri ſolet. eo crebro terrā īſternito: dimidiatū digitū. Iam id bene tabula: aut pedibus: aut manibus cōplanato: dimidiatū inq̄t digitū. nō dimidiū. Nam digiti q̄dē dimidiū: digitū autem ipſū dimidiatū dici oportet. Itē. M. Cato de Carthaginenſibus ita ſcripſit. Hoīes defoderūt in terrā dimidiatos: ignēq; circū poſuerūt: ita interfecerūt. Ne quiſq̄ oīum: qui probe locuti ſunt his uerbis ſecus q̄ dixi uſus eſt.

Extare in līis: perq; hoīum memorias tradi: ꝙ repēte multis mortē attulit gaudiū ingēs inſperatū: īterclusa aīa: & uim magni: nouiq; motus nō ſuſtinēte. Cap. xv.

c Ognito repēte inſperato gaudio expiraſſe aīam refert Ariſtoteles philoſoph9 Policratam nobilem fœminam e naxo inſula. Philippides quoq; comœdiaꝝ poeta: haud ignobilis ætate iam edita: cū ī certamine poetaꝝ præter ſpē uiciſſet: & lætiſſime gauderet: inter illud gaudiū repēte mortuus eſt. De rhodio etiā Diagora celebrata hiſtoria eſt: Is Diagoras tris filios adoleſcētes habuit: unū pugilē: alterum pācraſtiten: tertiū luctatorē. Eoſq; oīs uidit uicere: coronariq; eodē olympię die & quū ibi eū tres adoleſentes amplexi: coronis ſuis in caput patris poſitis ſauiarētur: cūq; populus gratulabūdus flores undiq; in eū iacerēt: ibi ī ſtadio inſpectāte populo in oculis atq; in manib9 filioꝝ aīam efflauit. Pręterea in nr̄is annalib9 ſcriptū legimus qua tēpeſtate apud cannas exercitus populi Romani cæſus eſt: anū matrē nuncio de morte filii allato luctu atq; mœrore affectā eſſe. Sed is nūcius non uerus fuit. Atq; is adoleſcēs nō diu poſt ex ea pugna in urbē redit. Anus repēte filio uiſo: copia: atq; turba: & quaſi ruina incidentis opinati gaudii oppreſſa: exanimataq; eſt.

Polycrata *Philippides* *Diagoras*

Tēporis uarietas ī puerperiis mulieꝝ: q̄nā ſit a medicis & philoſophis tradita. Atq; inibi poetaꝝ quoq; ueterū ſup eadē re opiniones. Multaq; alia auditu: atq; memoratu digna. Verbaq; ipſa Hippocratis medici ex libro illius ſumpta: q inſcriptus eſt περι τροφης. i. de alimēto. Id quoq; eē a grauiſſimis uiris memorię mādatū. Ca. xvi.

e T medici & philoſophi illuſtres de tpe humani part9 quęſiuerūt: ποσος ὁ της των ανθρώπων κυησεως χρονος. i. deſt q̄tu eſt hoīum geſtatiōis tēp9. Et multa opinio ē. Eaq; iā ꝑ uera recepta. Poſtq̄ mulieris uter9 cōcepit ſemē gigni hominē ſeptimo mēſe rarēter: nūq̄ octauo: ſæpe nono: ſæpenumero decimo mēſe. Eūq; eē hoīem gignēdi ſūmū finē: decē mēſes nō iceptos ſed exactos. Idq; plautū ueterē poetaꝝ dicere uidem9: ī comœdia ciſtellaria: his uerbis. Tū illa: quā cōpreſſerat decimo poſt mēſe exacto: hic pepit filiā. Hoc idē tradit ēt Menāder poeta uetuſtior: humanorū opinionū uel pitiſſimus. Verſus eius ſuper ea re de fabula Plocio poſui. Γυναικα

δεκάμηνος: mulier decimeſtris parit. Sed nr̃ Cecili9 cũ faceret eodẽ noĩe: & eiuſdem argumẽti comœdiã: ac pleraq; a Menãdro ſumeret: in mẽſib9 tamen genitalibus nominãdis: nõ prætermiſit octauũ: quẽ prætererat Menander. Cecilii uerſus hi ſunt.

Inſolet ne mulier decimo menſe parere?

Pol nono quoq;: ſeptimo: atq; octauo.

Eam rẽ Ceciliũ nõ incõſiderate dixiſſe: neq; temere a Menãdro: atq; a multo℞ opiniõibus deſciuiſſe. M. Varro uti credamus facit. Nã menſe nõnunq̃ octauo editum eẽ partũ in libro. xiiii. re℞ diuina℞ ſcriptũ reliq̃t. Quo in libro etiam undecimo menſe aliquãdo naſci poſſe hoĩem dicit. Eiuſq; ſniæ tam de. viii. q̃ de. xi. mẽſe Ariſtotelẽ laudat auctorem. Sed huius de mẽſe. viii. diſſenſionis cauſa cognoſci poteſt in libro Hippocratis: q inſcriptus eſt: περι τροφης de alimento: ex quo libro: uerba hæc ſunt: εςι δε καὶ οὐκ ἐςὶν ὀκτάμηνος γένησις: idest. Eſt aũt & nõ eſt octimeſtris partus. Id tam obſcure: atq; pręciſe: tãq; aduerſe dictum Sabinus medicus: q Hippocratẽ cõmodiſſime cõmentatus eſt: his uerbis enarrauit. ἐςι μὲν φαινόμενα ὡς ζῶα μετὰ τὴν ἐκτρωσιν: οὐκ ἔςι δὲ ὡς θνήσκοντα μετὰ ταυτα. καὶ ἔςιν οὖν φαντασίᾳ μὲν παραυτίκα ὄντα δυνάμει δὲ οὐκ ἔςι: Ideſt apparent q̃dem: ueluti aĩalia poſt abortum: Sed nequaq̃ ſunt: quippe quæ ſtatim uita excedant: Itaq; eſſe quidem tantiſper imaginãtur: ſed potẽtia nõ ſunt. Antiquos aũt Romanos Varro dicit nõ recepiſſe huiuſcemodi quaſi mõſtroſas raritates. Sed nono mẽſe: aut decimo: neq; pręter hos alias partionẽ mulieris ſcdm naturã fieri exiſtimaſſe. Iccirco eos noĩa parcis tribus feciſſe a pariendo: & a nono: atq; decimo mẽſe. Nã parca inquit ĩmutata littera una a partu noĩata. Itẽ nona & decima a partus tẽpeſtiui tẽpore. Ceſellius autẽ uindex in lectionibus ſuis antiquis tria inq̃t noĩa parca℞ ſunt: Nona: Decima: morta. Et uerſum hũc Liuii antiquiſſimi poetæ ponit ex ὀδυσσείᾳ. i. ulyſſea. Quãdo dies aduenict: quẽ ꝓfata morta eſt. Sed homo minime malus Ceſelius mortam q̃ſi nomẽ accepit: quũ accipe quaſi merã deberet. Præterea ego de partu humano: prætereq̃ quę ſcripta in libris legi: hoc quoq; ueniſſe uſu Romę comperi. Fœminã bonis atq; honeſtis moribus: nõ ambigua pudicitia in. xi. menſe poſt mariti mortẽ peperiſſe. Factũq; eſſe negociũ ꝓpter rationẽ tẽporis: q̃ſi marito mortuo: poſtea cõcepiſſet: quoniã decemuiri in decimo menſe gigni hoĩem: non in undecimo ſcripſiſſent. Sed diuũ Hadrianũ cauſa cognita decreuiſſe in. xi. quoq; mẽſe partũ edi poſſe. Id quoq; ipſum eius rei decretũ nos legimus. In eo decreto Hadrianus ita ſtatuere ſe dicit: req̃ſitis uete℞ philoſopho℞: & medicorum ſententiis. Hodie quoq; in ſatyra forte. M. Varronis legimus: quæ inſcribitur teſtamentum uerba hęc. Si quis mihi filius: un9: pluresue in decẽ mẽſibus gignuntur: Ii: ſi erũt ὄνοι λύρας: ideſt aſini ad lyrã exhęredes ſunto. Quod ſi qs undecimo mẽſe: κατ᾽ ἀριςοτέλη. i. ſcdm Ariſtotelẽ natus eſto: Accio idẽ: quod Titio ius eſto apud me: Per hoc uetus ꝓuerbiũ Varro ſignificat: ſicuti uulgo dici ſolitũ erat: de rebus inter ſe nihil differentibus. Idem Acci quod Titii: ita pari eodẽq; iure eſſe in. x. menſibus natos: & in. xi. Quod ſi ita: neq; ultra decimũ mẽſem fœtura mulierum protolli põt: quęri oportet cur Homerus ſcripſerit Neptunum dixiſſe puellæ a ſe recens compreſſæ:

Nona decima Morta

Hadrianus

Aſini ad lyrã

χαῖρε γύνη φιλότητι περιπλομένου δ᾽ ἐνιαυτοῦ.

τέξεις ἀγλαὰ τέκνα. ἐπεὶ οὐκ ἀποφώλιοι εὐναὶ. ἀθανάτων

Nunc gaude dilecta: aſt cum ſe euoluerit annus

Illuſtres. neq; enim diuum cubilia uana
Natos nixa dabis. Id quũ ego ad cõpluris grãmaticos attuliſſem partim eorũ diſputabãt. Homeri quoq; ętate: ſicuti Romuli: annũ fuiſſe: nõ. xii. menſiũ: ſed. x. Alii cõueniſſe Neptũno: maieſtatiq; eius dicebãt: ut lõgiore tẽpore fœtus ex eo grãdeſceret. Alii alia q̃dã nugalia. Sed Phauorin9 mihi ait περι πλωμενον ενιαυτον. ideſt uoluẽte anno: nõ cõfecto eſſe anno: ſed affecto. In qua re uſus eſt uerbo nõ uulgarię ſigni/
affecta ficationis. Affecta enim: ſicuti. M. Cicero: & ueterꝫ elegantiſſimi locuti ſũt: ea proprię dicebãtur: quę nõ ad finẽ ipſum: ſed ꝓxime fini ꝑgreſſa deductaue erant. Hoc uerbũ ad hanc ſententiam Ciceronis in orõne fuit: quã dixit de ꝓuinciis cõſularibus: Hippocrates autem in eo libro: de quo ſupra ſcripſi. quũ & numerꝫ dierꝫ: q̃bus conceptũ in utero coagulũ cõformatur: & tẽpus ipſi9 partionis nono aut decimo menſe definiſſet: neq; id tamẽ ſemp eadem eſſe fini dixiſſet: ſed alias ocius fieri: alias ſerius: hiſce ad poſtremũ uerbis uſus eſt. γινεται δε εν τουτοις και πλειω και ελασσω. και ολου. κατα μερος και ειπομεν δε. και πλειω πλειονον. και ελασσω ελασσονων. ideſt ĩ hiſce uero & plura fiunt: & pauciora: & ex toto: & per partes. Dicimus etiã plura pluribus & pauciora paucioribus: q̃bus uerbis ſignificat quod aliquãdo ocius fieret: nõ multo tamẽ fieri ocius. Neq; quod ſerius multo ſerius. Memini ego romæ accurate hoc atq; ſolicite quæſitũ: negocio nõ rei tunc paruę poſtulante: an. viii. mẽſe infans ex utero uiuus editus: & ſtatim mortuus ius triũ liberorꝫ ſuppleuiſſet: quũ abortio quibuſdã: nõ part9 uideretur mẽſis octaui intẽpeſtiuitas. Sed quoniã de Homerico ãnuo partu ac de. xi. menſe diximus quę cognoueramus: uiſum eſt nõ preterundum: q̃d in Plinii ſecũdi libro. vii. naturalis hiſtoriæ legimus. Id autẽ: quia extra fidẽ uideri poteſt: uer
Plinius ba ipſius Plinii poſuimus. Maſſurius auctorẽ. L. Papyriũ prætorẽ: ſecũdo hærede lege agẽte: bonorꝫ poſſeſſionẽ cõtra eũ dediſſe: quũ mater partũ ſe. xiii. mẽſibus tuliſſe diceret: quoniã nullũ certũ tẽpus pariẽdi: ſtatutũ ei uideret᷑. In eodẽ lib. Plinii ſecũdi uerba hæc ſcripta ſunt. Oſcitatio i nixu lętalis eſt: ſicut ſtrenuiſſe accitur abortiuum.

Quod tres libros Plato Philolai pythagorici: & Ariſtoteles pauculos Speuſippi philoſophi mercati ſunt: præciis fidem non capientibus. Cap. xvii.

Plato Memoriæ mãdatũ eſt Platonẽ philoſophũ tenui admodũ pecunia familiari fuiſſe. Atq; eũ tamẽ tres Philolai pythagorici libros decẽ milibus denariũ mercatũ. Id ei præciũ donaſſe q̃dã ſcripſerũt amicũ eius Dionem ſyracuſanũ Ariſtotelẽ quoq; traditũ libros pauculos Speuſippi philoſophi poſt mortẽ ei9 emiſſe talẽtis atticis trib9: ea ſũma fit nũmi nr̃i duo &. lxx. milia. τιμων amarulẽtus librꝫ maledicẽtiſſimũ cõſcripſit: q σιλλοι Sillus iſcribitur. In eo libro Platonẽ philoſophũ: quẽ dixeram9 admodũ tenui pecunia familiari fuiſſe cõtumelioſe appellat: q; ipẽſo ꝓcio librꝫ pythagoricæ diſciplinæ emiſſet. Exq; eo Timæũ nobilẽ illũ dialogũ concinnaſſet. Verſus ſup ea re τιμονος hi ſunt. και συ πλατων και γαρσε μαθητην οποιος εσχεν: πολλων δ αργυριων ολιγεν ηλλαξας βιβλον οθεν απαρχομενος γραφειν εδιδαχθης: ideſt: tuq; Plato. Nam diſcipulũ te dira cupido Abſtulit: exiguum redimis grandi ære libellum. Scribere per quẽ orſus: prædoctus abinde fuiſti.

Quid ſint pedarii ſenatores & quam ob cauſam ita appellati: Quãq; habeant originem uerba hęc: ex edicto tranſlatitio conſulum. Senatores: quibuſq; in ſenatu ſententiam dicere licet. Cap. xviii.

On pauci ſũt: q opinãtur pedarios ſenatores appellatos: q ſniam in ſenatu nõ uerbis dicerẽt: ſed in alienã ſniam pedibus irẽt. Quid igitur quũ ſe. con. p. diſceſſioné fiebat: nõne uniuerſi ſenatores ſniam pedib9 ferebãt? Atq hæc etiam uocabuli iſtius ratio dr: quã. C. Baſſus i cõmẽtariis ſuis ſcriptã reliqt. Senatores. n. dicit in ueteꝝ ætate: q currulẽ magiſtratũ geſſiſſent: curru ſolitos honoris gr̃a in curia uehi: in quo curru ſella eſſet: ſupra quã cõſiderẽt quæ ob eã cauſã currulis appellaret. Sed eos ſenatores: q magiſtratũ currulẽ nõdum cœperãt: pedibus itauiſſe in curiam. Propterea ſenatores nõdum maiorib9 honoribus functos pedarios noiatos. M. autẽ Varro in ſatyra Menippea: quæ ιπποκυων: Ideſt equicatella iſcripta ẽ: eqtes quoſdã dicit pedarios appellatos. Videturq; eos ſignificare: q nondũ a cẽſoribus in ſenatũ lecti: ſenatores qdem nõ erant. Sed qa honoribus populi uſi qdem erant: in ſenatũ ueniebãt: & ſniæ ius habebãt. Nã & currulibus magiſtratibus facti: q nondũ a cenſoribus in ſenatũ lecti erant: ſenatores nõ erant. Et q in poſtremis ſcripti erant: non rogabantur ſnias: ſed quas pricipes dixerãt in eas deſcendebant. Hoc ſignificabat edictũ: quo nũc quoq; cõſules: quũ ſenatores in curiã uocãt: ſeruãdæ cõſuetudinis cauſã: trãſlaticio utũtur. Verba edicti hæc ſunt. Senatores qbuſq; in ſenatu ſniam dicere licet. Verſum quoq; Labeſii: in quo id uocabulũ poſitũ eſt: notari iuſſimus: quẽ legimus i mimo: qui ſcriptor inſcriptus eſt: caput ſine lingua: pedaria ſnia eſt: hoc uocabulum a pleriſq; barbare dici animaduertimus: nam pro pedariis pedaneos appellant. Pedarii ſenatores Pedanei

Qua ratione. C. Baſſus ſcripſerit parcum hominem appellatum & quã eius uocabuli cauſam putarit: & contra quem in modum: quibuſq; uerbis Phauorinus hãc traditionem eius eluſerit. Cap. xix.

Pud Cœnã Phauorini philoſophi quũ diſcubitũ fuerat: cœptuſq; erat apponi cibus: ſeruus aſſiſtẽs mẽſæ ei9 legere iceptabat aut lr̃aꝝ quid græcaꝝ: aut nr̃atiũ: uelut eo die: quo affui ego legebatur. C. Baſſi eruditi uiri liber de origĩe uerboꝝ & uocabuloꝝ. In quo ita ſcriptũ fuit. Parcus cõpoſito uocabulo dictus eſt: q̃ſi pararcę: q̃ do ſicut in arca oĩa recõduntur: eiuſq; cuſtodia ſeruãtur: & cõtinẽtur: ita homo tenax: paruoq; cõtentus: oĩa cuſtodita: & recõdita habet: ſicuti arca: quã ob cauſã parcus: q̃ſi par arcæ noiatus eſt. Tũ Phauorinus ubi hæc audiuit: ſupſtitioſe inqt: & nimis moleſte atq; odioſe cõfabricatus: cõmolituſq; magis ẽ originẽ uocabuli. C. iſte Baſſus: q̃ enarrauit. Nã ſi licet res dicere cõmentitias: cur non ꝓbabilius uideatur: ut accipiamus parcũ ob eam cauſam dictũ: q pecuniã cõſumi: atq; ĩpendi arceat: & ꝓhibeat: q̃ſi pecuniarc9. Q nin poti9: qd̃ ſimplici9 inqt ueriuſq; ẽ id dicim9. Parcus. n. neq ab arca. neq; ab arcendo: ſed ab eo: quod eſt paꝝ: & paruũ denoiatus eſt. Parcus

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER QVARTAS.

SERmo quidam Phauorini philoſophi cũ grãmatico iactantiore factus in Socraticũ modum. Atq; ibi inter ſermonem dictũ quibus uerbis pœnus a. Q. Sceuola de ſcita ſit q̃q; eadem definitio culpata. reprehenſaq; ſit. Caput primum.

N ueſtibulo ædium palatinaꝝ oĩs fere ordinis multitudo opperientes ſalutationẽ Cęſaris cõſtiterant. Atq; ibi in circulo doctoꝝ hominũ: Phauorino philoſopho pręſente oſtẽdebat qſpiam grãmaticæ rei doctor: ſcholica quædã nugalia: de generib9 & caſib9 uocabuloꝝ diſſerens: cũ arduis

penus ſupercilijs uociſq; & uultus grauitate cōpoſita: tanq̄ interpres & arbiter ſibyllę oracu
Mūdū loꝝ. Tū aſpiciēs ad Phauorinū: q̄q̄ ei etiā nōdum ſatis notus eſſet. Penus quoq; inqt
uarijs generib9 dictū: & uariæ declinatū eſt. Nā & hoc penus: & hæc penus: & huius
peni: & peniris: & penitiris: & penoris ueteres dictauerūt. Mundū quoq; muliebrem
Lucili9 in ſatyraꝝ. xvi. nō uirili genere: ut cæteri: ſed neutro appellauit his uerſibus.

Legauit quidam uxori mundum omne: penumq;
Quod mundum: atq; penum? nam quis diiudicet iſtuc?

Atq; oīum hoꝝ & teſtimonijs: & exēplis cōſtrepebat. Cūq; nimis ocioſe ſibi placeret itercessit placite Phauorin9. & iā bone inqt magiſter: qcquid eſt nomen tibi: abunde multa docuiſti: quæ qdem ignorabamus: & ſcite haud ſane poſtulabam9. Quid. n. refert mea eiuſq; q quū loquor: quo genere penū dicā: aut in quas extremas lr̄as declinem: ſi nemo id nō nimis barbare fecerit? Sed hoc plane īdigeo adiſcere qd ſit penus: & quo ſenſu id uocabulū dicatur: ne rem quotidiani uſus: tanq̄ qui in uenalib9 latine loqui tentāt: alia q̄ oportet uoce appellē. Quæris inqt iſte rē minime obſcurā. Quis adeo ignorat penū eſſe uinū: & triticū: & oleum: & lentē: & fabā: atq; huiuſcemodi cętera. Etiā ne inqt Phauorinus: miliū: & panicū: & glans: & ordeū penus eſt? Sunt eni ꝓpemodū hæc quoq; huiuſmodi. Cūq; ille reticēs hęreret: nolo inquit hoc iam labores. an iſta quæ dixi: penus appellentur. Sed poteſne mihi: nō ſpeciem aliquā de penu dicere: ſed definire: genere ꝓpoſito: & differentijs appoſitis qd ſit pen9. Quot ſint penus genera? & quas differētias dicas: nō hercle inqt itelligo. Rem inqt Phauorin9 plane dicā. Poſtulas: qđ difficilius eſt: dici planius. Nā hoc qdem puulgatum ē: definitionē oēm: ex genere & differētia cōſiſtere. Sed ſi item mihi præmādare: qđ aiunt poſtulas: faciā ſane id quoq; honoris tui habēdi grā: atq; deinde ita exorſus eſt. Si inquit ego te nūc rogē: uti mihi dicas: & q̄ſi circūſcribas uerbis: qd homo ſit: nō opinor reſpondeas hominē eſſe te: atq; me: Hoc. n. qs homo ſit: oſtēdere eſt: nō qd homo ſit: dicere. Sed ſi inq̄ peterē: ut ipſum illud: qđ homo eſt definires: tū ꝓfecto mihi diceres hoīem eſſe mortale aīal rōnis & ſcientiæ capiens: uel quo alio modo diceres: ut eū a cęteris aīalibus oībus ſepares. Perīde igitur nūc te rogo: ut qd ſit penus dicas: nō ut aliqd ex penu nomines. Tum ille oſtētator: uoce iam molli atq; demiſſa: philoſophias inquit ego nō didici: nec diſcere appetiui. Etſi ignoro: an ordeū ex penu ſit: aut qb9 uerbis penu definiatur. nō ea re: lr̄as quoq; alias neſcio. Scire inqt ridēs iam Phauorinus qd penus ſit: nō ex noſtra magis eſt philoſophia: q̄ grāmatica tua. Meminiſti. n. credo quæri ſolitū: qd Virgili9 dixerit penū inſtruere: uel longā uel lōgo ordine. Vtrūq; enī ꝓfecto ſcis legi ſolitū. Sed ut faciā: æquiore aīo ut ſis: ne illi qdem ueteris iuris magiſtri: q ſapientes appellati ſunt: definiſſe ſatis recte exiſtimātur: qd ſit penus. Nā. Q. Scæuolā ad demōſtrandam penū his uerbis uſum audio. Penus eſt inqt: qđ eſculentum: aut poculētum eſt. Q đ. n. ipſius patris: aut liberoꝝ patriſfamilias: eiuſq; familię: quæ circū eos: aut liberos eius eſt: & opus nō facit: cauſa paratū eſt: ut Mutius ait: penus uideri debet. Nam quę ad edendū bibēdumq; in dies ſingulos prandij: aut cœnæ cauſa parātur: penus non ſunt: Sed ea potius: quę huiuſce generis lōgę uſionis grā cōtrahuntur: & reconduntur ex eo: q; nō in promptu ſint: ſed intus: & penitus habeātur: penus dicta ſunt. Hęc ego inqt: quū philoſophiæ me dediſſem: nō inſuper tamē habui diſcere: quoniam ciuibus Romanis latine loquentibus: rem non ſuo uocabulo

demōſtrare: nō minus turpe eſſet: q̄ hominem nō ſuo noīe appellare. Sic Phauorinꝰ
ſermōes in genus cōmune: a rebus paruis & frigidis abducebat ad ea: quæ eſſet magis
utile audire ac diſcere: nō allata extrīſecus: nō per oſtētationem: ſed indidem nata: ac-
ceptaq̄. Præterea de penu ad ſcribēdum hoc etiā putaui. Seruiū ſulpitium ī reprehē-
ſis Scæuolæ capitibus ſcripſiſſe: Saco helio placuiſſe: nō quę eſui tantum: & potui fo
rēt: ſed tus quoqꝫ: & cęteros in penu eſſe. Q͛d eſſet eius ferme rei cauſa cōparatū. Maſ
ſurius aūt Sabinus ī iuris ciuilis ſecūdo: etiā qd̄ iumētoꝝ cauſa apparatū eſſet: qbus
dominus uteretur penori attributū dicit. Ligna quoqꝫ: & uirgas: & carbones: qbus
cōficeretur penus: quibuſdā ait uideri eſſe in penu. ex hiis aūt quę ꝓmercalia: & uſua
ria in locis iiſdem eſſent: ea ſola eſſe penoris putat: quę ſint uſui annuo.

Quid differāt & quā uim habeāt uocabula iſta ī edicto ædilium: & an eunuchus
& ſteriles mulieres redhiberi poſſint: diuerſæqꝫ ſup ea re ſentētiæ. Cap. ii.

I N edicto ædiliū curruliū: qua parte de mācipiis uendūdis cautū eſt: ſcriptum
ſic fuit. Titulus ſeruoꝝ ſingulorꝝ: ut ſcriptus ſit: curato ita uti ītelligi recte poſ
ſit: qd morbi uitiiqꝫ cuiqꝫ ſit. Quis fugitiuꝰ: erroue ſit. Noxaue ſolutꝰ nō ſit. Erro
propterea quęſierūt iurecōſulti ueteres: qd mancipiū morboſū: qdue uitioſum recte
diceretur. Quātūqꝫ morbꝰ a uitio differret. Cecilius Sabinꝰ in libro: quem de edicto
ædiliū curruliū cōpoſuit: Labeonē refert: quid eēt morbꝰ hiſce uerbis definiſſe. Mor morbꝰ
bus ē habitꝰ cuiuſqꝫ corporis ꝯtra naturā: q uſum eiꝰ facit deteriorē. Sed morbū aliaſ
ī toto corpe accidere dicit: alias ī parte corporis. Totiꝰ corporis morbū eē: ueluti φοι- Balbus
σις. i. tabes: aut febris. Partis aūt: ueluti cæcitas: aut pedis debilitas. Balbꝰ aūt inqt: Athi-
& athiphꝰ uitioſi magis q̄ morboſi ſunt: ut equus mordax aut calcitro: uitioſus: non phus
morboſus ē: Sed cui morbꝰ ē: is uitioſus ē. Neqꝫ id tamē cōtra fit. Pōt. n. q uitioſus ē
nō morboſus eē: Quāobrē quū de hoīe morboſo ageret: nequaq̄ inqt ita diceretur: q̄
to obid uitiū minoris erit. De eunucho qdē q̄ſitū: ē an cōtra edictū ædiliū uideret ue Eunu-
nūdatꝰ: ſi ignoraſſet emptor: eū eunuchū eē. Labeonē reſpōdiſſe aiūt: rdhiberi poſſe chus
q̄ſi morboſū: Sues aūt fœminas ſi ſteriles eſſent: & uenū iſſent: ex edicto ædiliū poſſe
agi. Labeonē ſcripſiſſe. De ſterili aūt muliere: ſi natiua ſterilitate ſit. Trebatiū contra
Labeonē reſpōdiſſe dicūt. Nā quū redhiberi eā Labeo: q̄ſi minus ſanā putaſſet: non
oportere aiūt Trebatiū ex edicto appoſuiſſe: ſi ea mulier a pricipio genitali ī ſterilitate
eſſet. Ac ſi ualitudo eiꝰ offendiſſet: exqꝫ ea uitiū factū eſſet: ut cōcipe fœtꝰ non poſſet:
tum ſanā nō uideri: & eſſe in cā redhibitiōis: de mymope qui luſcioſus latine appella- Luſcio
tur: περὶ νωδοῦ. i. de edentulo quoqꝫ: diſſenſū eſt. Alii. n. redhiberi oīo oportere: Alii ſus
contra: niſi id uitiū morbo cōtractū eſſet. Eum uero cui dens deeſſet. Seruius redhi-
beri poſſe reſpōdit. Labeo in cauſa eſſe redhibendi: negauit. Nam & magna inqt pars
dente aliquo caret. Neqꝫ eo magis pleriqꝫ homines morboſi ſunt. Et abſurdum admo
dum eſt dicere: nō ſanos noſci homines: quoniam cum īfātibus nō ſimul dētes gignū
tur. Non pretereūdum id quoqꝫ in libris ueteꝝ iuriſperitoꝝ ſcriptum eſſe morbum
& uitium diſtare. Quod uitium perpetuum: morbus acceſſu: diſceſſuqꝫ ſit: Sed hoc Vitiū
ſi ita eſt: neqꝫ cæcus: neqꝫ eunuchus morboſus eſt: cōtra Labeonis: quā ſupra dixi ſen morbꝰ
tentiam. Verba Maſſurii Sabini appoſui: ex libro iuris ciuilis ſecundo. Furioſus mu
tuſue cuiue quod membrum lacerum: læſumqꝫ eſt: aut obeſt: quo ipſe minus aptus
ſit: morboſi ſint. Qui non longe uidet: tam ſanus eſt: q̄ qui tardus currit.

Quod nullæ fuerint rei uxoriæ actiones in urbe Roma ante carbilianum diuorti-
um: atq; inibi quid ſit pellex. Cap. iii.

Emoriæ traditū eſt qngentis fere annis poſt Romam cōditam nullas rei uxo-
m riæ: neq; actiōes: neq; cautiōes in urbe Roma: aut ĩ latio fuiſſe: quia profecto
nihil deſiderabatur: nullis etiam tūc matrimoniis diuertētibus. Seruius quo-
q; Sulpitius in libro quem compoſuit de dotibus. Tum primum cautiōes rei uxoriæ
Sp. car neceſſarias eſſe uiſas ſcripſit: quū: Sp. Carbilius: cui ruga cognomētum fuit: uir nobi-
bilꝰ ru lis diuortiū cū uxore fecit: qa liberi ex ea corporis uitio nō gignerētur: anno urbis cō-
ga ditæ qngenteſimo uiceſimo tertio. M. Atilio. P. ualerio cōſulibus: Atq; is Carbilius
traditur uxorē: quā dimiſit: egregie dilexiſſe: cariſſimāq; moꝝ eius gratia: habuiſſe: &
iuriſiurandi religionē animo: atq; amori præuertiſſe: q; iurare a cenſoribus coactꝰ erat
uxorē ſe liberoꝝ quærēdorum gratia habiturum. Pellicē autem appellatam probro-
ſamq; habitam eam: quæ iuncta cōſuetaq; eſſet cum eo: in cuius manu mācipioq; alia
matrimonii cauſa foret: hac antiquiſſima lege oſtēditur: quam Numæ regis fuiſſe ac-
cepimus. Pellex ædem Iunonis non tangito. Si tāgit: Iunoni crinibus dimiſſis: agnū
Pellex fœminā cædito. Pellex autem quaſi ασπαλλαξ. i. talpa. i. quaſi παλλακις: ideſt con-
cubina: ut pleraq; alia: ita hoc quoq; uocabulum de græco flexum eſt.

Quid Seruius Sulpitius in libro: qui eſt de dotibus ſcripſerit: de iure atq; more ue-
terum ſponſaliorum. Cap. iiii.

Ponſalia in ea parte Italiæ: quæ latiū appellatur: hoc more atq; iure ſolita fie-
ſ ri ſcripſit Seruius Sulpitius in libro: quē ſcripſit de dotibuſ. Qui uxorē inqt
ducturus erat: ab eo unde ducēda erat: ſtipulabatur eam in matrimoniū du-
Spon- ctū iri. q daturus erat: itidē ſpōdebat datuꝝ. Is cōtractus ſtipulationū: ſponſionūq;
ſalia dicebatur ſpōſalia. Tū quę ꝓmiſſa erat: ſpōſa appellabatur. Qui ſpōderat ducturum:
ſponſa ſpōſus. Sed ſi poſt eas ſtipulationes uxor nō dabatur: aut nō ducebatur: q ſtipulaba-
ſpōſus tur: ex ſpōſu agebat. Iudices cognoſcebāt. Iudex quā ob rem data: acceptaue nō eſſet
uxor quęrebat. Si nihil iuſtę cauſę uidebatur: litē pecunia æſtimabat. Quātiq; inter-
fuerat eā uxorē accipi: aut dari: eū q ſpopōderat: aut qui ſtipulatus erat: condēnabat.
Hoc ius ſpōſalioꝝ obſeruatū dicit Seruius ad id tempus: quo ciuitas uniuerſa Latio
lege iulia data eſt. Hæc eadem Neratius ſcripſit in libro: quem de nuptiis cōpoſuit.

Hiſtoria narrata de perfidia aruſpicum etruſcorum q̃q; ob
eam rem uerſus hic a pueris Romę urbe tota cantatus eſt
Malum conſilium conſultori peſſimum eſt. Cap. v.

Hora- Tatua Romæ in comitio poſita Horatii Coclitis fortiſſimi uiri de cęlo tacta
tiꝰ Co- ſ eſt. Ob id fulgur piaculis ludendū aruſpices ex etruria acciti inimico atq; ho-
cles ſtili in populū Romanū animo: inſtituerāt eam rem cōtrariis religiōibꝰ ꝓcu-
rare. Atq; illā ſtatuam ſuaſerunt in inferiorem locum perperam tranſponi. quem ſol
oppoſitum circumundiq; aliarum ædium nunq̃ illuſtraret. Quod quum ita fieri per-
ſuaſiſſent: delati ad populū: proditiq; ſunt. Et quum de perfidia confeſſi eſſent: necati
ſunt. Cōſtititq; eam ſtatuā perinde: ut ueræ rationes poſt cōpertæ monebāt: ĩ locum
editū ſubducēdam. Atq; ita in area Vulcani ſublimiori loco ſtatuēdam. Eaq; res be-
ne: & proſpere reip. ceſſit. Tūc igitur q; in Etruſcos aruſpices male cōſulentis animad-
uerſum: uindicatūq; fuerat: uerſus hic ſcite factus: cantatuſq; pueris urbe tota fertur.

Malum cōſilium cōſultori peſſimū ē. Ea hiſtoria de aruſpicib9: ac de uerſu iſto ſena Malū
rio ſcripta eſt in annalibus maximis libro undecimo. Et in Verrii Flacci libro primo cōſiliū
rerū memoria dignaꝝ. Videtur aūt hic uerſus de gręco illo Heſiodi uerſu expreſſus.
ηΔεκακη βοαλη τω βουλευσ αντικακιςη.
Conſultū male cōſultori peſſima res eſt.

Verba ueteris ſenatuſcōſulti: iſta: quo decretū eſt hoſtiis maioribus expiandum: q
i ſacrariū haſte martię. Atq; ibi enarratū: qd ſint hoſtię ſuccidaneę. Quid itē tpa p
cidanea. Et qd Capito Atteius ferias quaſdā pcidaneas appellauit. Cap. vi.

a T terrā mouiſſe nūciari ſolet: eaq; res procuratur: ita i ueteribus memoriis
ſcriptū legimus: nunciatū eſſe ſenatui i ſacrario: in regia haſtas martias mo
uiſſe. Eius rei cauſa ſenatuſcon. factū ē. M. Antonio Au. Poſthumio cōſu.
euiſq; exemplum hoc eſt. quod. C. Iulius. L. filius ponti. nunciauit: in ſacrario: i re
gia haſtas martias mouiſſe: de ea re ita cenſuerunt: Vt. M. Antonius con. hoſtiis ma
ioribus Ioui: & marti procuraret: q; cæteris diis: quibus uideretur placādis: uti pcu
raſſet: ſatis habendum cenſuerunt. Siquid ſuccidaneis opus eſſet: robigus accederet.
Quod ſuccidaneas hoſtias ſenatus appellauit: queri ſolet quid uerbū id ſignificet.
In Plauti quoq; comœdia quę Epidicus inſcripta ē: ſuper eodē ipſo uerbo requiri au
dio in his uerſibus Men piacularem oportet fieri ob ſtultitiam tuam: ut meū tergum
ſtultitię tuæ ſubdas ſuccidaneum. Succidaneę autem hoſtiæ dicūtur e littera per mo
rem compoſiti uocabuli in i litteram cōmutata: Nam quaſi ſuccedaneę appellatę. quo ſuccidaneæ ho
niam ſi primis hoſtiis litatum nō erat: alię poſt eaſdem ductę hoſtię cędebantur: quę ſtiæ
quaſi prioribus iam cęſis luendi piaculi gratia ſubdebantur: & ſuccedebantur: ob id
ſuccidaneæ nominatæ: littera i ſcilicet tractim pronūciata audio enim quoſdam eam
litteram in hac uoce barbare corripere. Eadem autem ratione uerbi Præcidaneę quo pręcidaneę ho
que hoſtię dicuntur: quę ante ſacrificia ſolennia pridie cæduntur. Porca etiam prę ſtiæ
cidanea appellata: quam piaculi gratia ante fruges nouas fieri cœptas immolari Ce
reri mos fuit: ſiqui familiam funeſtam aut non purgauerant: aut aliter eam rem q̄ pręcidanea porca
oportuerat procurauerant. Sed porcam & hoſtias quaſdam præcidaneas: ſicuti di
xi appellari: uulgo: notum eſt. Ferias præcidaneas dici id opinor a uulgo remotum
eſt: propterea uerba Atteii Capitonis ex quinto librorum: quos de pontificio iure pręcidaneę feriæ
compoſuit: ſcripſi: Lib. Cornucario pontifice maximo ferię pręcidaneę in atrū diem
inauguratę ſunt. Collegium decreuit: non habendum religioni: quin eo die ferię prę
cidaneę eſſent.

De epiſtola Valerii Probi grammatici ad Marcellum ſcripta: ſuper accentu nomi
num quorundam punicorum. Cap. vii.

u Alerius Probus grāmaticus inter ſuam ętatem præſtāti ſciētia fuit. Is Anni
balē: & Aſdrubalē: & Hamilcarē ita pnūciabat ut penultimā circūflecte Prob9
ret: ut teſtis ē epiſtola ei9 ſcripta ad Marcellū: i q̄ Plautū & Enniū: multoſ
q; alios ueteres eo modo pnūciaſſe affirmat. Soli9 tamē Ennii uerſū unū ponit ex li
bro: qui Scipio inſcribitur. Eū uerſum quadrato numero factum ſubiecimus: i quo
niſi tertia ſyllaba de Annibalis nomine circumflexe ponatur numerus claudus eſt.
Verſus Ennii: quem dixit: ita eſt.
Qui propter annibalis copias conſiderant.

Quid.C.Fabritius de Cornelio Rufino homine auaro dixerit. Quem quum odiſ
ſet:inimicuſq; eſſet:deſignãdũ eum cõſulem curauit. Cap.viii.

fabriti9 rufinus

f Abritius Lucinus magna gloria uir magniſq; rebus geſtis fuit. P. Cornelı9
Rufinus manu quidẽ ſtrenuus:& bellator bonus:militariſq; diſciplinę peritus
admodũ fuit. Sed furax homo & auaritia acri erat. Hũc Fabriti9 nõ pbabat
neq; amico utebat᷑. Oſuſq; eũ morũ cauſa fuit. Sed quum tẽporibus reipub. Difficil
limis cõſules creãdi forẽt:& is Rufinus peteret cõſulatũ:cõpetitoreſq; eius eſſent imbel
les quedã:& futiles ſumma ope adnixus eſt Fabriti9:uti Rufino conſulatus deferret.
Eã rẽ pleriſq; admirãtibus:ꝙ hominẽ auarũ:cui eſſet inimiciſſimus:creari conſulem
peteret:quẽ hoſtiliter oderat:Fabritius inquit:nihil eſt:quod miremini:ſi malui com
pilari:q̃ uenire. Hunc Rufinũ poſtea bis cõſulatu:& dictatura fundũ cenſor Fabri
ti9 ſenatu mouit:ob luxurię notã:ꝙ decẽ pondo argẽti factitaret. Id ãt quod ſupra
ſcripſit:Fabritius de Cor. Rufino:ut in pleraq; hiſtoria ſcriptum ẽ:dixiſſe. M.Cice
ro:nõ aliis a Fabritio.ſed ipſi Rufino gratias agẽti:ꝙ ei9 gratiã dedignatus nõ eẽt:di
ctũ eſſe refert:in libro ſecundo de oratore. Verba Ciceronis hęc ſunt. Arguta etiam ſi
gnificatio eſt.cũ parua re:& ſępe uerbo:res obſcura:& latẽs illuſtrat᷑:ut quũ.C.Fa
britio.P.Cornelius homo(ut exiſtimat᷑)auarus:& furax:ſed egregie fortis:& bonus
imperator gratias ageret:ꝙ ſi homo inimicus cõſulẽ feciſſet:bello præſertim magno
& graui:nihil eſt quo mihi gratias agas inquit:ſi malui cõpilari:q̃ uenire.

Quid ſignificat proprie religioſus:Et in quæ diuerticula ſignificatio iſtius uocabu
li flexa ſit.Et uerba Nigidii Figuli ex cõmẽtariis eius ſup ea re ſumpta. Cap.i.

nigidi9 figulus

n Igidius Figulus hõ(ut ego arbitror)iuxta.M.Varronẽ doctiſſimus:i.xi.cõ
mẽtarioꝝ grãmaticoꝝ uerſum ex antiquo carmine refert memoria hercle in
dignũ:Religẽtẽ eẽ oportet:religioſum nefas.cui9 aũt id tamẽ ſit:nõ ſcribi
At in eodẽ loco Nigidius hoc inqt inclinamẽtũ ſemp huiuſcemodi uerboꝝ:ut uino
ſus:mulieroſus:religioſus:nũmoſus:ſignificat copiã quãdã ĩmodicã rei:ſup qua di
Quo circa religioſus is appellabatur:q nimia & ſupſtitioſa religiõe ſeſe alligauerat.
Eaq; res uitio aſſignabat᷑. Sed præter iſta quæ Nigidius dicit:alio quodã diuerticu
lo ſignificationis:religioſus pro caſto:atq; obſeruãti cohibẽti & ſeſe certis legibus:fi

religioſus. religẽs religioſi dies. religioſa delubra Nefaſti dies cerimoniæ.

nibuſq; dici cœptus. Simili aũt modo:illa quoq; uocabula ab eadẽ pfecta origie:di
uerſum ſignificare uidentur:religioſi dies:& religioſa delubra. Religioſi enim dies di
cuntur triſti omine ĩfames ĩpeditiq;:ĩ qbus & res diuinas facere:& rẽ quãpiã nouã ex
ordiri temperandũ eſt:quos multitudo ĩperitorum:praue:& perperã nefaſtos appel
lant. Itaq; Marcus cicero in libro epiſtolarum.ix.ad Atticum maiores inquit nři fu
neſtiorẽ diẽ eſſe uoluerũt halienſis pugnę:q̃ urbis captę:ꝙ hoc malũ ex illo. Itaq; al
ter religioſus ẽt nũc dies:alter in uulgus ignotus.idem tamẽ.M.T.in oratione de ac
cuſatore cõſtituẽdo.religioſa delubra dicit:nõ ominoſa:nec triſtia:ſed maieſtatis ue
neratõiſq; plẽa. Maſſuri9 ãt Sabin9 ĩ cõmẽtariis.quos de idigẽis cõpoſuit:Religioſũ
inqt eſt:quod pp ſanctitatẽ aliquã remotũ:ac ſepoſitũ a nobis ẽ. Verbũ a relinquẽdo
dictũ:tanq̃ cerimoniæ a carẽdo. Scdm hãc Sabini interpretationẽ tẽpla quidẽ ac de
lubra:qa hoꝝ cumulus ĩ uituperationẽ nõ cadit:nec illoꝝ quoq; laus ĩmodeſta ẽ:q
nõ uulgo:ac temere:ſed cũ caſtitate:cerimoniaq; adeũda.& reuerẽda:& reformidãda
ſunt:magis q̃ inuulgãda. Sed dies religioſi dicti quos ex contraria cauſa pp ominis

diritatẽ relinquimus. Icçirco ait Terẽtius in eunucho. Tum quod dem: recte ẽ. Nã nihil eſſe mihi religio eſt dicere. Quod ſi (ut ait Nigidius) omnia iſtiuſmodi inclinamẽta: nimiũ ac præter modũ ſignificant: & iccirco in culpas cadũt: ut uinoſus mulieroſus: uerboſus: moroſus: famoſus: Cur ingenioſus: & formoſus: & officioſus: & ſpecioſus: quę pariter ab ingenio & forma: & officio inclinata ſunt: cur etiam diſci nomĩa
plinoſus: conſilioſus: uictorioſus: quæ. M. Cato ita effigurauit: cur itẽ facundioſa: in oſus
quod Sẽpronius Aſellio. xiii. rerũ geſtarũ ita ſcripſit: Facta ſua ſpectari oportere: dcãnõ: ſi min9 ſint facũdioſa: cur inq̃ iſta oĩa: nũq̃ ĩ culpã ſed in laudẽ dicũt: q̃q̃ hęc quoq; icremẽtũ ſui nimiũ demõſtrẽt? An ppea qa illis qdẽ q ſupra poſui adhibẽdus ẽ modus qdã neceſſari9: Nã & gratia ſi nimia qdẽ atq; ĩmodica: & mores: ſi multi atq; uarii: & uerba: ſi ppetua: atq; ĩfinita: & obtũdẽtia: & fama ſi magna: & ĩquieta: & iuidioſa ſit: neq; laudabilia: nec utilia ſunt. Iugeniũ ãt: & officiũ: & forma: & diſciplina: & cõſiliũ & uictoria & facundia: ſicut ipſę uirtutũ ãplitudines nullis finib9 cohibẽt. Sed quãto maiora: auctioraq; ſunt: & iã tãto laudatiora ſunt.

Quid obſeruatũ de ordine rogandaꝝ ſententiaꝝ: iurgioꝝq; in ſenatu. C. Cæſaris cõſulis: &. M. Catonis diem dicendo eximentis. Cap. x.

Nte legẽ: quę nũc de ſenatu habẽdo obſeruat̃: ordo rogãdi ſentẽtias uari9
a fuit. Alias primus rogabat̃: q a cẽſoribus princeps in ſenatũ lectus fuerat. Alias qui deſignati cõſules erãt. Quidã e cõſulib9: ſtudio aut neceſſitudĩe aliqua adducti: quẽ iis uiſum erat honoris gratia extra ordinẽ ſñiam primum rogabãt. Obſeruatũ tamẽ eſt: quum extra ordinẽ fieret: ne quis quenq̃ ex alio q̃ ex cõſula C. cęſai
ri loco ſentẽtiã primũ rogaret. C. Cæſar in cõſulatu quẽ cũ. M. Bibulo geſſit: quatuor ſolus extra ordinẽ rogaſſe ſentẽtiã dicitur. Ex iis quatuor prĩcipem rogabat. M. Craſſum. Sed poſtq̃ filiã Cn. Põpeio deſpõderat: primũ cœperat Pompeium rogare. Eius rei rationẽ reddidiſſe eũ ſenatui Tyro Tullius. M. Ciceronis libert9 refert. itaq; ſe ex patrono ſuo audiſſe ſcribit: idipſum Capito Atteius in libro: quẽ de offõ ſenatorio cõpoſuit: ſcriptũ reliquit. In eodẽ libro Capitonis: id quoq; ſcriptũ eſt. C. iqt cęſar cõſul. M. Catonẽ ſñiam rogauit. Cato rẽ quã cõſulebatur: quoniã nõ e repu. uide Cato
batur: pfici nolebat. Eius rei gratia ducẽdæ: longa oratione utebatur. Eximebatq; dicẽdo diẽ. erat enĩ in ſenatori: ut ſententiã rogatus diceret ante quicquid uellet: alii rei: & quoad uellet. Cæſar conſul uiatorem uocauit. eumq; quum finem non faceret. prehendi loquentem & in carcerem duci iuſſit. Senatus conſurrexit: & proſequebatur Catonem in carcerem. Hac inquit iuidia facta cæſar deſtitit: & mitti Catonẽ iuſſit.

Quæ qualiaq; ſint: quæ Ariſtoxenus: q̃ſi magis cõperta de Pythagora memoriæ. cõmẽdauit. & q̃ Plutarchus in eodẽ modũ de eodẽ. Pythagora ſcripſerit. Cap. xi.

o Pinio uetus falſa occupauit & conualuit: Pythagorã philoſophũ nõ eſtauiſſe ex aĩalibus. Itẽ abſtinuiſſe fabulo: quẽ κυαμον græci appellant. ex hac opinione callimachus poeta ſcripſit. καὶ κυαμων αποχειρας εσχεν ανιωντων ἐδεσθαι
λεγω. πυθαγορας ως εκελευε λεγω. A fabulo q; manus triſtãte amouit edẽtes. Hoc
ut Pythagoras iuſſerat ipſe loquor. ex eadẽ itẽ opinione. M. Cicero in libro de diui
natione primo: hęc uerba poſuit. iubet igitur plato ſic ad ſummũ proficiſci corpori
bus affectis: ut nihil ſit: quod errorẽ animis: pturbationẽq; afferat: Ex quo ẽt Pytha
goreis interdictũ putatur ne faba ueſcerẽtur: q res hẽt inflationem magnã. Is cibus

trã́quillitatẽ mẽtis quærẽtibus cõſtat eẽ cõtrarius. Hęc quidẽ. M. Cicero: Sed Ari-
ſtoxenus muſicus uir litterarũ ueterꝝ diligẽtiſſimus: Ariſtotelis philoſophi auditor
í libro quẽ de Pythagora reliquit nullo ſępius legumẽto Pythagorã dicit uſum q̄ fa-
bis. quoniã is cibus & ſubduceret ſenſim aluũ & leuigaret. Verba iſta Ariſtoxeni ſub
ſcripſit. πυθαγόρας λέγων ὀσπρίων. μάλισα τὸν κύαμον ἐδοκίμασε λίαν κινητι-
κόν τε γαρεῖναι: καὶ διαφορητικόν διὸ καὶ μάλις ἀκεχρηται αὐτῷ: Ideſt quum dicat
Pytagoras in legumẽtis fabã præcipue approbauit: admodũ enim genitalem eſſe &
alui diſcuſſiuã. quã ob rẽ ea maxime utit̃. Porculis quoq; minuſculis, & hædis tene-
rioribus uictitaſſe idẽ Ariſtoxenus refert. Quã rẽ uidet̃ cognouiſſe ex Xenophilo py
thagorico familiari ſuo; & ex quibuſdã aliis natu maioribus: qui ab ætate Pythago-
rę: haud multũ aberãt. Ac de animalibus Alexis etiã poeta in comœdia: quæ Pytha-
goræ uita íſcribit̃ docet. Videt̃ aũt de κυάμω. i. de faba nõ eſitato cauſam erroris fu-
iſſe: q̃a í Empedoclis carmine: q̃ diſciplinas pythagoræ ſectatus ẽ uerſus hic íuenit̃.
δειλοὶ πάνδειλοι κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι.
Ah miſeri a cyamo miſeri ſubducite dextras.
Opinati enim ſunt pleriq; κυάμων legumẽtũ uulgo dici. Sed q̃ diligentius ſcitiuſq;
carmina Empedoclis arbitrati ſunt: κυάμους hoc in loco teſticulos ſignificare dicũt:
Eoſq; more Pythagoræ opte atq; ſymbolice κυάμους appellatos q̃a ſunt: εἰς τοκυ
ειν δεινοί. καὶ αἴτιοι τοῦ κυεῖν. i. í ferẽdo utero ualidi: cauſæq; uteri ferẽdi: & genitu-
rę humanæ uim prębeãt. Iccirco Empedoclẽ uerſu iſto nõ a fabulo edendo: ſed a rei
ueneriæ proluuio uoluiſſe homines deducere. Plutarchus quoq; homo in diſciplinis
graui auctoritate í primo librorꝝ quos de Homero cõpoſuit: Ariſtotelẽ philoſophũ
ſcripſit: eadẽ ipſa de pythagoricis ſcripſiſſe: qui nõ abſtinuerũt edũdis animalib9: ni
ſi pauca carne quadã. Verba ipſa Plutarchi (quoniã res íopinata eſt) ſubſcripſi. ἀριστο-
τέλης δὲ μήτρας καὶ καρδίας καὶ ἀκαλύφης. καὶ τοιούτων τινῶν ἄλλων ἀπέχε-
σθαί φησί τοὺς πυθαγορικοὺς χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις. Ideſt Ariſtoteles a uulua:
corde & marina urtica: atq; id genus q̃buſdã aliis abſtinere pythagoricos dicit: cæ-
Vrtica terorꝝ aũt uſum habuiſſe. ἀκαλύφη aũt eſt aíal marinũ: qd' urtica appellatur. Sed &
piſcib9 nõnullis abſtinere pythagoricos Plutarchus in ſymphonicis dicit. Pythago-
rã uero ipſũ: ſicut celebre ẽ: Euphorbũ prío ſe fuiſſe: dictaſſe: ita hęc remotiora ſũt iis
quę Clearchus & Dicęarchus memoriæ tradiderũt: fuiſſe eũ poſtea Pyrandrũ: deĩde
Callidenam: deinde fœminã pulchra facie meretricẽ: cui nomẽ fuerit Alce.

Notę & animaduerſiones cenſoriæ in ueteribus monumentis repertæ memoria
dignæ. Cap. xii.

ſ Iquis agrũ ſuũ paſſus fuerat ſordeſcere: eũq; indiligẽter curabat: ac neq; ara
uerat neq; purgauerat: ſiue q̃s arborẽ ſuã uineãq; habuerat derelictui: nõ is
ſine pœna fuit. Sed erat opus cẽſoriũ. Cẽſoreſq; ęrariũ faciebãt. Itẽ ſiquis
ípolitia eques romanus equũ h̃re gracilẽtũ: aut parũ nitidũ uiſus erat: ípolitię notabatur. Id
uerbũ ſignificat: quaſi tu dicas incurię. Cuius rei utriuſq; auctoritates ſunt: &. M.
Cato id ſępenumero atteſtatus eſt.

Q d' ícẽtiones quędã tibiarũ certo mõ factę íſchiacis mederi poſſunt. Cap. xiii.

e Reditũ hoc a pleriſq; eſt: & memoriæ mãdatũ. íſchiaci quũ maxiẽ doleant.
tum ſi modulis lenibus tibicen incinat: minui dolores. Ego nup primei libro

Theophraſti ſcriptū īueni: uiperaꝝ morſibus tibicinē ſcite: modulateq; adhibitū me
deri. Refert & Democriti liber: q̄ īſcribit̄ περι λοιμων η λογικων κανων: ideſt de pe
ſtibus: aut rationaliū regula. In quo docet plurimis hominū morbis medicinam fu
iſſe incentiones tibiarum: Tanta prorſus eſt affinitas corporibus hominū: mētibuſ
q; & propterea quoq; uitiis: aut medelis animorum & corporum.

Narratur hiſtoria de Hoſtilio Mancino ędili: & Manulia meretrice. Verbaq; de
creti tribunorum ad quos a Manulia prouocatum eſt. Cap. xiiii.

q Vum librū. ix. cōiectaneoꝝ Atteii Capitonis legeremus qui īſcript9 ē de iu
diciis publicis: decretū tribunoꝝ uiſum eſt grauitatis antiquæ plenū: ꝑpte
rea id meminimus: Atqui ob eā cām: & in hāc ſententiā ſcriptū ē. A. Hoſti
lius Mācinus ędilis currulis fuit. Is Manulię meretrici diē ad populū dixit: ꝙ de am
bulacro ei9 noctu lapide ictus eēt. Vulnuſq; ex eo lapide oſtētabat. Manulia ad tri.
ple. ꝓuocauit. Apud eos dixit: Comeſatorē Mācinū ad ędes ſuas ueniſſe. Eū ſibi re
cipe nō fuiſſe ī ęde ſua. Sed quū ui irrūperet: lapidibus depulſum. Tribuni decreue
rūt ædilem ex eo loco iure deiectum: quo eum uenire cum coronario non decuiſſet.
Propterea ne cum populo ędilis ageret. interceſſerunt:

Defenſa a culpa ſententia ex hiſtoria Saluſtii: quā inimici antea cum inſectatione
maligne reprehenderunt. Cap. xv.

e Legātia orationis Saluſtii: uerboꝝ facūdia: & nouādi ſtudiū cū multa ꝓr
ſus īuidia fuit. Multi nō mediocri īgenio uiri conati ſunt reꝑhēdere pleraq;: Saluſti9
& obtrectare. In quibus plura īſcite: aut maligne uellicāt. Nōnulla tamē ui
deri poſſunt. nō īdigna reꝑhenſione. Quale illud in cateliną hiſtoria repertū ē qđ ha
beat eā ſpeciē: quaſi parū attēte dictū. Verba Saluſtii hæc ſunt. At mihi q̄dē tāetſi
haud quaq̄ par gloria ſequat̄ ſcriptorē & auctorē reꝝ tamē: ī primis arduū uidet̄ res
geſtas ſcribere. Primum: ꝙ facta dictis exæquanda ſunt. deinde quia pleriq; quæ de
licta reprehēderis: maliuolentia: & īuidia dicta putant. Vbi de magna uirtute atq;
gloria bonorum memores: quę ſibi facilia quiſq; factu putat: ęquo animo accipit. Su
pra: ueluti ficta pro falſis ducit. Propoſuit inquiunt dicturum cauſas: quamobrem
uideatur eſſe arduum res geſtas ſcribere: atq; ibi non primum cauſam: ſed querelas
dicit. Nō enī cā uideri debet: cur hiſtoriæ opus arduū ſit: ꝙ ii q̄ legāt: aut inique inter
pretant̄ quæ ſcripta ſunt: aut uera eſſe nō credāt. Obnoxiā q̄ppe: & obiectā falſis
extiſtimationibus eā rē dicēdā: magis aiunt q̄ arduā: quia quod arduum eſt: ſui o̅pis
difficultate ē arduū. nō opinionis alienæ erroribȝ. Hęc illi maliuoli reꝑhēſores dicūt.
Sed arduū Saluſti9 nō ꝓ difficili tantū: ſed ꝓ eo quoq; ponit: quod græci δυσχερες Arduū
aut χαλεπον appellāt: quod ē cū difficile: cum moleſtū quoq;: & icōmodū: & itra
ctabile. Quoꝝ uerboꝝ ſignificatio: a ſnīa Saluſtii ſupraſcripta nō abhorret.

De uocabulis quibuſdā a Varrone: & Nigidio cōtra quotidiani ſermonis conſuetu
dinē declinatis. Atq; inibi id genus quædā cū exēplis ueteꝝ relata: Cap. xvi.

u Arronē & P. Nigidium uiros romani generis doctiſſimos cōperimus non Senatu
aliter locutos eē: & ſcripſiſſe: q̄ ſenatuis: & domuis: & fluctuis q̄ ē patri9 ca is
ſus ab eo: quod ē ſenatus: domus & fluct9: huic ſenatui domui fluctui. Cę domuis
teraq; his cōſimilia pariter dixiſſe. Terētii quoq; comici uerſus ī libris ueteribus iti fluctuis
dem ſcriptus eſt: Eius anuis opinor cauſa: quæ eſt mortua. Hanc eoꝝ auctoritatē q̄ Anuis

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

dam e ueteribus grãmaticis ratione etiã firmare uoluerunt: q; omnis datius ſingula
ris littera finit9 i: ſi non ſimilis eſt genitiui ſingularis s littera addita: genitiuum ſingu
larẽ facit: ut patri patris: duci ducis: cædi cędis. Quum igitur inquiũt in caſu dandi
huic ſenatui dicamus: genitiuus ex eo ſingularis ſenatuis eſt: & nõ ſenat9. Sed nõ oẽs
cõcedũt in caſu datiuo ſenatu magis dicẽdũ: q̃ ſenatui: ſicut Lucilius in eodẽ caſu ui
ctu & anu dicit: nõ uictui & anui: in hiſce uerſibus: Quod ſumptũ atq; epulas uictu
prępoņis honeſto. Et alio in loco Anu noceo inquit. Virgilius quoq; in caſu dandi aſ
Aſpectu. pectu dicit: nõ aſpectui. Teq; aſpectu ne ſubtrahe noſtro. Et ĩ georgicis: Quod neq;
cõcubitu indulgẽt. C. autẽ Cæſar grauis auctor linguæ latinę: in anticatione unius in
quit arrogantię: ſuperbiæq; dominatuq;. Itẽ in Dolobella actionis illibuiſti: quorũ
in ædibus: faniſq; poſita: & honori erãt: & ornatu. In libris quoq; analogicis oĩa il
liuſmodi ſine i littera dicenda cenſet.

De natura quarũdã particularũ: quæ præpoſitę uerbis intẽdi: atq; produci barbare
atq; ĩſcite uident: exẽplis rationibuſq; pluſculis diſceptatũ. Cap. xvii.

Velii ex undecimo uerſus ſunt:

obiicio I Scipiade magno improbus obiiciebat aſellus
Luſtrũ: illo cẽſore: malũ infœlixq; fuiſſe. Obiiciebat o lr̃a ꝓducta multos
legere audio. Idq; eo facere dicunt: ut ratio numeri ſalua ſit. Idẽ infra: Et iam.
Coniicio Coniicere in uerſus dictum præconis uolebam.
Graii. In hac quoq; p̃ria uerbi prępoſitione ob eãdẽ cauſam ꝓducit. Itẽ q̃ntodecio:
Subiicit hinc humilẽ: & ſuffercatus poſteriorẽ. Subiicit u lr̃a lõga legunt: q̃a primã
ſyllabã breuẽ eẽ ĩ uerſu heroico nõ cõuenit. Itẽ apud Plautũ in Epidico con ſyllabã ꝓ
ductã ꝓnũciãt. Age nũc iã orna te Epidice & palliũ in collũ coniice. Apud Virgiliũ
quoq; ſubiicit uerbũ ꝓduci a pleriſq; audio. Etiã parnaſia laurus Parua ſub igẽti ma
tris ſe ſubiicit umbra. Sed neq; ob: neq; ſub prępoſitio ꝓducẽdi hẽnt naturã: neq; itẽ
con niſi quũ eã lr̃æ ſequuntur: q̃ i uerbis cõſtituit: & cõfecit: ſecũdũ eã primæ ſunt:
uel quũ eliditur ex ea n lr̃a: ſicut Saluſtius fœnoribus inq̃t cooptus. In iis autẽ quę ſu
pra poſui: & metrũ eſſe integrum poteſt: & præpoſitiones iſtæ poſſunt non barbare
protendi. Secunda enim littera in his uerbis per duo ii nõ per unum ſcribenda eſt.
Nam uerbum iſtud cui ſupradictæ particulæ præpoſitæ ſunt: non icio eſt: ſed iacio:
& præteritũ nõ icit facit: ſed iecit. Idq; ibi cõpoſitũ eſt: ex a littera in i mutatur. Sicut
fit ĩ uerbis ĩſilio: & ĩcipio: atq; ita uim cõſonãtis capit. Et iccirco ea ſyllaba producti
us: latiuſq; paulo ꝓnũciata priorẽ ſyllabã breuẽ eſſe nõ patit. Sed reddit eã poſitu lõ
gã. Proptereaq; & numerus in uerſu: & ratio in ꝓnũciatu manet: Hęc quę diximus
Iniice eo etiã cõducũt: ut quod apud Virgiliũ in. vi. poſitũ inuenimus. Eripe me his iuicte
malis: aut tu mihi terrã iniice. Sic eſſe iniice. ut ſupra: & ſcribẽdũ & legẽdum ſciam9
Niſi quis tã indocilis eſt: ut in hoc quoq; uerbo: i prępoſitionẽ metri cauſa protẽdat.
Obiicibus Quęrimus igitur in obiicibus o littera qua ratione intendatur: quũ id uocabulũ fa
ctũ ſit a uerbo obiicio: & nequaq̃ ſimile ſit: quod a uerbo moueo motus: o littera lõ
ga dicitur. Equidẽ memini Sulpitium Apollinarẽ uirũ pręſtãti litterarũ ſcia: obices
& obicibus o littera correpta dicere in Virgilio quoq; ſic eũ legere. Qua ui maria alta
Subiices tumeſcãt Obiicibus ruptis: ſed ita ut diximus i litterã: quę ĩ uocabulo quoq; gemi
na eẽ debet: paulo uberius: largiuſq; ꝓnunciabat. Cõgruẽs igitur eſt: & ſubiices etiã

qđ ꝓinde ut obiices compoſitũ eſt u lr̃a breui dici oporteat. Ennius in tragœdia: quæ Achilles iſcribit': ſubiices pro aere alto ponit: qui cælo ſubiectus eſt in his uerſibus.
Ergo deum ſublimis ſubiices: humidus.
Vnde oritur hymber: ſonitu ſęuo: & ſtrepitu. Pleroſq; oĩs tamẽ legere audias u litte ra producta. Idipſum autẽ uerbũ. M. Cato ſub alia prępoſitiõe dicit in oratiõe: quã de cõſulatu ſuo habuit. Ita hos iq̃t fert uẽtus ad priorẽ pyreneũ: quos ꝓiicit in altũ. Et Pacuuius itẽ in Anchiſe: id ꝓmontoriũ: cuius lingua ĩ altũ proiicit.

De Africano ſupiore ſumpta quædã ex annalib9 memoratu digniſſima. Cap. xviii.

[S]cipio Africanus antiqor quãta uirtutũ gloria præſtiterit: & q̃ fuerit alt9 aio atq; magnificus: & qua ſui cõſciẽtia ſubnixus: plurib9 rebus: q̃s dixerit: q̃ſq; fecerit declaratũ ẽ. Ex quibus ſunt hæc duo exẽpla ei9 fiducię ac exuperãtię ingẽtis. Quũ. M. Neuius tri. ple. accuſaret eũ ad populũ: diceretq; accepiſſe a rege Antiocho pecuniã: ut cõditionibus gratioſis: & molibus pax cũ eo: populi romani nomine fieret: Et quædã itẽ alia crimini daret: indigna tali uiro: tũ Scipio pauca pręfatus: quę dignitas uitæ ſuę: atq; gloria poſtulabat: Memoria inquit: quirites repeto diẽ eſſe hodiernũ: quo Annibalẽ pœnũ ĩperio noſtro inimiciſſimum: magno prœlio uici ĩ terra africa: paceq; & uictoriã uobis peperi iſperabilẽ. Nõ igit' ſimus aduerſum deos ingrati. Sed cẽſeo relinquamus nebulonẽ hũc: eamuſq; nũc ꝓtinus Ioui optio maximo gratulatũ. Id quũ dixiſſet: auertit & ire in capitoliũ cœpit. Tum concio uniuerſa quæ ad ſentẽtiã de Scipione ferẽdã cõuenerat: relicto tribuno: ſcipionẽ in capitoliũ comitata: atq; inde ad ædes eius cũ lętitia & gratulatione ſolẽni ꝓſecuta ẽ. Fertur etiã oratio quę uidet' eo die habita a ſcipione. & qui dicũt eã nõ uerã: nõ eũt ĩficias: qn hęc quidẽ uerba fuerint: quæ dixi ſcipionis. Itẽ aliud eſt factũ eis pręclaꝝ. Petilius qdã tri. ple. M. ut aiũt Catone inimico Scipionis cõparatus in eũ atq; imiſſus deſiderabat in ſenatu iſtãtiſſime: ut pecunię antiochenę prędęq; quę in eo bello capta erat: rõnẽ redderet. Fuerat. n. L. ſcipioni aſiatico fratri ſuo iperatori: i ea ꝓuincia legatus. Ibi ſcipio exurgit: & prolato e ſinu togæ libro: rationes in eo ſcriptas eſſe dixit omnis pecunię: omniſq; prędę. Ille tũ ut palã recitaretur: & ad ęrarium deferret': Sed enim id iam nõ faciã iquit: nec meipſe afficiã cõtumelia. eũq; librũ ſtatim corã diſcidit ſuis mãib9: & cõcerpſit: ęgre paſſus: q; cui ſal9 ac iperii reipublicę accepta ferri deberet. ab eo ratio pecunię prędacęę poſceretur. Scipio ꝓdacea

Quid. M. uarro ĩ lõga hiſtoria ſcripſerit: đ moderãdo uictu pueroꝝ ĩpubiũ. Ca. xix.

[P]ueros ĩpuberes cõpertũ ẽ: ſi plurimo cibo: nimioq; ſomno uterẽt' hebetiores fieri animaduertimuſq; hinc elici tarditatẽ. Corporaq; eoꝝ ĩprocera fieri minuſq; adoleſcer'. Idẽ pleriq; alii medicoꝝ: philoſophorũq;: &. M. Varro in longa hiſtoria ſcripſit. quæ inſcripta eſt Capis: aut de liberis educandis.

Notati a cẽſoribus: qui audiẽtibus iis dixerant ioca quædam intempeſtiuiter. ac de eius quoq; nota deliberatũ: q ſteterat forte apud eos oſcitabundus. Cap. xx.

[I]Nter cẽſorias ſeueritates tria hæc exẽpla i lr̃is ſũt: caſtigatiſſimę diſciplinæ. Vnũ eſt huiuſmodi. Cẽſor agebat de uxorib9 ſolẽne iuſiurãdũ. Verba hæc erãt ita cõcepta. et tu eẽ animi tui ſentẽtia: uxorẽ habes: Qui iurabat cauillator quidã & canicula: & nimis ridicularius fuit. is locũ eſſe ſibi ioci dicẽdi ratus: quũ ita uti mos erat: cẽſor dixiſſet & tu ex animi tui ſentẽtia uxorẽ habes: Habeo equidẽ

iqt uxorẽ: ſed nõ hercle ex aĩ tui ſnĩa. Tũ cẽſor eũ: q̃ intẽpeſtiue laſciuiſſet: ĩ ęrarios retulit. cãmq; hãc ioci ſcurrilis apud ſe dicti ſubſcripſit. Altera ſeueritas eiuſdẽ ſectę diſciplineq; ẽ: deliberatũ eſt de nota eius: q ad cẽſores ab amico aduocat9 ẽ: & in iure ſtãs: clare nimis: ac ſonore oſcitauit. Atq; inibi ꝓpe ut plecteret̃: fuit tãq̃ illud idicũ uagi aĩ foret: & hallucinãtis: & flexę: atq; apte ſecuritatis. Sed quũ ille deieraſſet: iu tiſſimũ ſeſe: & repugnãtẽ oſcitatiõe uictũ. Teneriq; eo uitio: qd oſcedo appellat̃: tũ

nſcedo note iã deſtinatę exẽpt9 ẽ. P. Scipio African9 Pauli fili9: utrãq; hiſtoriã poſuit: ĩ orõne: quã dixit ĩ cẽſura: quũ ad maioꝝ mores populũ hortaret̃. Itẽ aliud refert Sabin9 Maſſuri9: ĩ ſeptimo memorali ſeuere factũ. cẽſores iqt. P. Scipio Naſica: &. M. Põpilius: quũ equitũ cẽſum agerẽt: equũ nimis ſtrigoſum: & male hitũ: ſed equitẽ e9 uberrimũ: & habitiſſimũ uiderũt. Et cur inquiũt ita ẽ: ut tu ſcis: q̃ equus curatior. Quoniã iquit. ego me curo: equũ Statius meus ſeruus. Viſũ ẽ parũ reuerẽs eẽ reſpõ ſũ: relatuſq; ĩ ærarios: ut mos ẽ. Stati9 ãt ſeruile nomẽ fuit. pleriq; apud ueteres ſerui eo nõie fuerũt. Cecili9 quoq; ille comœdiaꝝ poeta iclyt9 ſeruus fuit: & ꝓpea nomen habuit Statius. Sed poſtea uerſum ẽ ĩ cognomẽtũ appellatuſq; ẽ Cecilius Statius.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICAꝝ COMMENTARII LIBER. V.

Quod muſonus philoſophus reprehẽdit ĩprobauitq; laudari philoſophũ diſſerẽtẽ a uociferantib9: & in laudãdo geſtientibus. Caput primum.

m Vſonũ philoſophũ ſolitũ dicere accepim9: quũ philoſoph9 iqt horta tur: monet: ſuadet: obiurgat: aliudue qd diſciplinarũ diſſerit: tũ gau diũt ſi de ſummo: & ſoluto pectore: obuias uulgataſq; laudes effutiũt ſi clamitãt ẽt ſi geſtiũt: ſi uocũ eius feſtiuitatib9: ſi modulis uerboꝝ: ſi qbuſdã q̃ſi frequẽtamẽtis oratõis mouẽt̃: exagitãt̃: & geſtiũt: tũ ſcias & q̃ audiũt fruſtra eẽ: neq; illic philoſophũ loq: ſed tibicinẽ canere. Anim9 is iqt au dietis philoſophũ: quę dicũtur utilia: ac ſalubria ſũt: & errorũ atq; uitioꝝ medicinas ferũt: laxamẽtũ atq; ociũ ꝓlixe: ꝓfuſeq; laudãdi nõ hẽt q ſqs ille ẽ: qui audit: niſi ille plane deperditus: iter ipſam philoſophi orationẽ: & perhorreſcat neceſſe ẽ: & pudeat tacitus: & pœniteat: & gaudeat: & admiretur: uarios adeo uult9. diſparileſq; ſenſus gerat peride: ut eũ conſcientiaq; eius affecerit: utrarũq; aĩ partiũ: aut ſinceraꝝ: aut ęgrarũ philoſophi ꝑtractatio. Preterea dicebat magnã laudẽ nõ abeſſe ab admiratõe. Admirationẽ aũt q maxima eſt: nõ parere uerba ſed ſilentiũ. Iccirco inqt poetaꝝ ſa piẽtiſſim9 auditores illos Vlixi labores ſuos illuſtriſſime narrãtis: ubi loquẽdi finis factus: nõ exultare: nec ſtrepere: nec uociferari facit. Sed cõſiluiſſe uniuerſos dicit. q̃ſi attonitos: & obſtupidos: delinimentis auriũ ad origines uſq; uocis ꝑmanãtibus.

Super equo Alexandri Regis: q bucephalas appellatus ẽ. Cap. ii.

Bucephalas e Quus Alexãdri Regis & capite: & nõie bucephalas fuit. Emptũ cares ſcri pſit talẽtis. xiii. & regi philippo dõatũ. ęris noſtri ſumma ẽ ſeſtertia. ccccxii. Sup hoc equo dignũ memoria uiſum: q̃ ubi ornat9 erat: armatuſq; ad prę liũ: haud unq̃ iſcẽdi ſeſe ab alio niſi a Rege paſſus ſit. Id ẽt de iſto equo memoratũ ẽ: q̃d quũ ĩ eo iſidẽs Alexãder bello idico: & facinora faciẽs fortia: ĩ hoſtiũ cuneũ nõ ſatis ſibi ꝓuidẽs: imiſiſſet: cõiectiſq; undiq; ĩ alexãdrũ telis uulnerib9 altis ĩ ceruice: atq; ĩ latere equ9 ꝑfeſſus ẽ. Moribũd9 tñ ac ꝓpe iã exanguis e mediis hoſtib9 regẽ uiuaciſ ſimo curſu rettulit. atq; ubi eũ extra tela extulerat: ilico cõcidit & dũ iã ſupſtitis ſeu

rus: q̃ſi cũ ſenſus humani ſolatio aĩam expirauit. Tũ rex Alexãder parta eiꝰ belli uictoria oppidũ in iiſdẽ locis cõdidit. atq; ob equi honores bucephalon appellauit.

Buce phalon op.

Quę cã: quodq; initiũ fuiſſe dicatur Protagorę ad philoſophiæ lr̃as adeũdi. Ca. iii.

p Rotagorã uirũ ĩ ſtudiis doctrinarũ egregiũ cuiꝰ nomẽ Plato libro ſuo illi inclyto ĩſcripſit. adoleſcẽtẽ aiunt uictus quęrẽdi gratia in mercede miſſum vecturaſq; onerũ corpore ſuo factitauiſſe. qđ genus gręci ϐαςάζοντας uocant. Latine baiulos appellamus. Is de ꝓximo rure in abderã oppidũ: cuius popularis fuit: caudices ligni plurimos funiculo breui circũdatos portabat. Tũ forte Democritus ciuitatis eiuſdẽ cuius homo ante alios uirtutis: & philoſophię gratia uenerãdꝰ quũ egrederet̃ extra urbẽ: uidet illũ cũ illo genere oneris tam ĩpedito: ac tã ĩcoĩbili: facile: atq; expedite ĩcedentẽ. Et prope accedit: & iũcturã: poſiturãq; ligni ſcite: periteq; factã cõſiderat. Petitq; ut paulũ acqeſcat. Quod ubi protagoras: uti erat petitũ fecit: atq; itidẽ Democritus aceruũ illũ: & q̃ſi orbẽ caudicũ: breui uinculo cõpreſſum rõne quadã quaſi geometrica librari: cõtineriq; aĩaduertit: ĩterrogauit quis id lignum ita cõpoſuiſſet & quũ ille a ſe cõpoſitũ dixiſſet: deſiderauit: uti ſoluere: ac denuo ĩ modũ eundũ collocaret. At poſtq̃ ille ſoluit. & ſimiliter cõpoſuit: tũ Democritus animi aciẽ: ſollertiãq; hoĩs nõ docti demiratus. Mi adoleſcens inq̃t: quũ ĩgeniũ benefaciendi habeas: ſunt maiora melioraq;: quæ facere mecũ poſſis. Abduxitq; eum ſtatim. Secũq; habuit: & ſũptũ miſtrauit: & pħias docuit. & eſſe eũ fecit: quãtꝰ poſtea fuit. Is tñ ꝓtagoras ĩſincęrꝰ q̃dẽ pħus: ſed accerrimꝰ ſophiſtaꝝ fuit. Pecũiã q̃ppe ĩgẽtẽ: quũ a diſcipulis accipet ãnuã: pollicebat̃ ſe id docere q̃nã uerboꝝ ĩduſtria cã ĩfirmior fortior fieret. Quã rẽ græce ita dicebat ὀυκ τὸν λόγον κρεἰττων ποιεῖν. i. cãm ĩferiorẽ ſupiorẽ efficere.

Protagoras.

Baiulꝰ

De uerbo duo & uiceſimo: quod uulgo ĩcognitũ ẽ: a uiris doctis multifariã in libris ſcriptũ ẽ. Cap. iiii.

a Pud ſigillaria forte in libraria ego: & . L. Paulus poeta uir memoria nr̃a doctiſſimus: cõſederamus. atq; ibi expoſiti erat Fabii annales bonæ atq; ſincęrę uetuſtatis libri. quos uẽditor ſine mẽdis eſſe cõtẽdebat. grãmaticus autẽ quiſpiã de nobilioribus ab emptore ad ſpectãdos libros adhibitus: repperiſſe unũ ĩ libro mẽdũ dicebat. Sed cõtra librarius ĩ quoduis pignꝰ uocabat: ſi ĩ una uſpiã lr̃a delictũ eẽt. Oſtẽdebat grãmaticus ita ſcriptũ in libro. iiii. Quapp tũ primũ ex plebe alter cõſul factus ẽ: duo & uiceſimo anno: poſtq̃ romã galli ceperũt Nõ inquit duo & uiceſimo: ſed duodeuiceſimo ſcribi oportuit. Quid. n. ẽ: duo & uiceſimo? alio quoq; loco hic ita ſcripſit. Mortuus eſt anno duo & uiceſimo. Rex fuit anno. xxi.

Duodeuiceſimo.

Cuiuſmodi ioco cauillatus ſit Antiochum regẽ pœnus Annibal. Cap. v.

i N libris ueterũ memoriaꝝ ſcriptũ ẽ Annibalẽ carthaginẽſẽ apud Regẽ antiochũ facetiſſimũ cauillatũ eẽ. Ea cauillatio huiuſcemodi fuit. Oñdebat ei antiochꝰ ĩ cãpo copias ĩgẽtis: q̃s bellũ populo Romano facturꝰ cõparauerat. cõuertebatq; exercitũ inſignibꝰ argẽteis: & aureis florẽtẽ. Inducebat ẽt currus cũ falcibꝰ: & elephãtos cũ turribꝰ. Equitatũq; frenis: ephippiis: monilibꝰ. phaleris ꝑfulgẽtẽ. atq; ibi rex cõtẽplatione tãti: ac tã ornati exercitꝰ gloriabũdus annibalẽ aſpicit: & putaſne inquit cõferri poſſe: ac ſatis eẽ credis romanis hęc oĩa: Tũ pœnus eludens ignauiã ĩbelliãq; militũ eiꝰ precioſe armatorũ ſatis plane ĩq̃t: ſatis eẽ credo romanis hæc oĩa: ẽtſi auariſſimi ſunt. Nihil prorſum: neq; tã lepide: neq; tã acerbe dici põt. Rex de nu

annibalis cauillatio in antiochum Antiochus.

mero exercit9 fui: ac de ęquiparãda æſtimatiõe quęſierat. Reſpõdit Annibal de ſoda.

Decoronis militaribus: quę ſit earũ triũphalis: quę obſidionalis: quę ciuica: quæ muralis: quę caſtrẽſis: quæ naualis: quæ oualis: quæ oleagina. Cap. vi.

m Ilitares coronę multifariæ ſunt. Quarũ quę nobiliſſimę ſunt has ferme eẽ accepimus: triũphalẽ: obſidionalẽ: ciuicam: muralẽ: caſtrenſem naualem. Eſt ea quoq; corona: quę oualis dicit᷑: Eſt itẽ poſtrema oleagina: qua uti ſolent: q ĩ ꝑlio nõ fuerũt: ſed triũphũ ꝓcurãt.

Triumphalis corona — Triũphales coronæ ſunt aureę q̃ ĩpatorib9 ob honorẽ triũphi mittunt᷑. Id uulgo dr̃ aurũ coronariũ. Hę ãtiqtus e lauro erãt: poſt fieri ex auro cœptę.

Obſidionalis corona — Obſidionalis ẽ: quã ii q liberati ſũt obſidione: dant ei duci: q liberauit. Ea corona graminea eſt: obſeruariq; ſolitũ ut fieret a gramĩe: qđ ĩ eo loco generatũ eẽt: ĩtra quẽ clauſi erant: q obſidebãt᷑. Hãc coronã gramĩeã. S.P.Q.R.Q. Fabio Maxĩo dedit bello pœnorũ ſecũdo ꝙ urbẽ Romã obſidione hoſtiũ liberaſſet.

Ciuica corona — Ciuica corona appellat᷑: quã ciuis ciui a quo ſeruat9 ẽ ĩ prœlio teſtẽ uitæ: ſalutiſq; percepte dat. Ea fit e fronde querna: quoniã cibus uictuſq; antiqſſim9 quercus capi ſolit9 ſit. Fit ẽt ex ilice: quod gen9 ſupiori ꝓximũ ẽ. Sicuti ſcriptũ ẽ ĩ quadã comœdia Cecilii. Aduehunt᷑ ĩquit cũ ilignea corona: & chlamyde. Dii ueſtrã fidẽ. Maſſuri9 ãt Sabin9 ĩ. xi. librorũ memoraliũ: ciuicã coronã tũ dari ſolitã dicit: cũ is: q ciuẽ ſeruauerat eodẽ tẽpore: ẽt hoſtẽ occiderat: Neq; locũ ĩ ea pugna reliq̃rat. Aliter ius ciuicę coronæ negat cõceſſũ: Tiberiũ tamẽ Cęſarẽ cõſultũ: an ciuicã coronã capere poſſet: q ciuẽ in prœlio ſeruaſſet: & hoſtis ibidẽ duos ĩterfeciſſet: ſed locũ ĩ quo pugnabat: nõ retinuiſſet: eoq; loco hoſtes potiti eẽnt reſcripſiſſe dicit: cũ quoq; ciuica dignũ uideri: ꝙ appareret: e tã iniquo loco ciuẽ ab eo ſeruatũ: ut ẽt a fortiter pugnãtib9 retineri: nõ quiuerit. Hac corona ciuica. L. Geli9 uir cẽſori9 ĩ ſenatu Ciceronẽ conſulẽ donari a rep. cẽſuit ꝙ ei9 opa eſſet atrociſſima illa Catilinę coniuratio detecta uidicataq;.

Muralis corona. — Muralis ẽ corona: q̃ donat᷑ ab ĩperatore: q prim9 murũ ſubiit: Inq; oppidũ hoſtiũ ꝑ ui aſcẽdit. Idcirco q̃ſi muri pinnis decorata ẽ.

Caſtrẽſis corona. — Caſtrẽſis ẽ corona: q̃ donat eũ ĩpator: q primus hoſtiũ caſtra pugnãs ĩtroiuit. Ea corona ĩſigne ualli hẽt.

naualis corona. — Naualis ẽ: q̃ donari ſolet maritimo prœlio q primus ĩ hoſtiũ nauẽ: ui armat9 trãſiliuit. Ea q̃ſi nauiũ roſtris ĩſignita ẽ. Et muralis aũt: & caſtrẽſis: & naualis fieri ex auro ſolẽt.

Oualis corona — Oualis uero corona myrtea eſt. ea utebant᷑ ĩperatores: q ouantes ĩtroibãt orbẽ. Ouãdi ãt ac non triumphandi cauſa eſt: quũ aut bella nõ rite ĩdicta. neq; cũ iuſto hoſte geſta ſunt: aut hoſtium nomen humile: & nõ idoneũ ẽ: ut ſeruorũ pyratarũq; aut deditiõe repente facta: ĩpulue re (ut dici ſolet) ĩn cruentaq; uictoria obuenit. Cui facilitati aptã eẽ ueneris frondem crediderũt: ꝙ nõ Martius: ſed q̃ſi Veneris qdã triũphus foret: Hãc myrteã coronam M. Craſſus: cũ bello fugitiuorũ cõfecto: ouãs rediret: inſolẽter aſpernatus eſt. Senatuſq; cõſultũ faciundũ per gratiã curauit: ut lauro: nõ myrto coronaretur. M. Cato obiecit. M. Fuluio nobiliori: ꝙ milites ꝑ ambitionẽ coronis leuiſſimis de cauſis donaſſet. de qua re uerba ipſa appoſui Catonis. Nã prĩcipio: quis uidit corona donari quenq̃: quũ oppidũ captũ nõ eſſet: aut caſtra hoſtium incenſa non eſſent: Fuluius autẽ ĩ quem hoc a Catone dictũ eſt: coronis donauerat milites: quia uallũ curauerãt: aut quia puteum ſtrenue foderãt. Prętereundũ nõ eſt: qđ ad ouationes attinet, ſuper quo diſſenſiſſe ueteres ſcriptores accipio. Partim enim ſcripſerunt: qui ouarent: introire ſolitos: equo uehentes. & Sabinus Maſſurius pedibus ingredi ouantis dicit: ſeque

tibus coſ:non militibus:ſed uniuerſo ſenatu.

Perſonæ uocabulum q̃ lepide interpretatus:quãq; eſſe uocis eius originem dixerit. C.Baſſus. Cap.vii.

Epide mehercle:& ſcite.C.Baſſus in libris:quos de origĩe uocabulorũ cõpo
l ſuit:unde appellata ꝑſona ſit:ĩterpretat̃.A perſonãdo enĩ id uocabulũ factũ pſona.
eſſe cõiectat.Nã caput inquit & os:coopertimẽto ꝑſonæ tectũ undiq;:unaq;
tñ uocis emittẽdę uia peruiũ:quoniã nõ uaga:neq; diffuſa eſt ĩ unũ tãtũmodo exi
tum collectã:coactãq; uocẽ:& magis claros:canoroſq; ſonitus facit.Quoniã igit̃ ĩ
dumẽtũ illud oris clareſcere:& reſonare uocẽ facit:ob eã cauſam ꝑſona dicta:o litte
ra propter uocabuli formã productiore.

Defenſus error a Virgilii uerſibus:quos arguerat Iulius Higinus grãmaticus.Et ibidẽ quid ſit lituus:& de etymologia uocis eius. Cap.viii.

i Pſe quirinali lituo:paruaq; ſedebat
Succinctus trabea:leuaq; ancile gerebat.

In his uerſibꝰ erraſſe Vırgiliũ Higinꝰ ſcribit:tãq̃ nõ aĩaduerterit deeſſe aliquid hiſce
uerbis:Ipſe q̃rinali lituo.nã ſi nihil ĩq̃t deeſſe aĩaduertimꝰ:uı̃ ita dictũ:ut fiat lituo:
trabea ſuccinctus:qd̃ ẽ ĩq̃t abſurdiſſimũ.Quippe quũ litus ſit uirga breuis ĩ pte:q̃
robuſtior ẽ:ĩcuruã:q̃ augures utunt̃:quõ mõ ſuccinctus lituo uideri põt?Immo Lituus
ipſe Higinꝰ parũ aĩaduertit ſic hoc eẽ dictũ:ut pleraq; dici ꝑ defectionẽ ſolẽt:ueluti
quũ dr̃.M.Cicero hõ magna eloquẽtia:atq; Roſciꝰ hiſtrio ſũma uenuſtate:nõ ple-
nũ hoc utrũq;:neq; ꝑfectũ ẽ.Sed.n.ꝓ pleno atq; ꝑfecto auditur:ut Virgiliꝰ alio ĩ lo-
co:Victorẽ buten ĩmani corpore.i.corpꝰ ĩmane habẽtẽ.Et itẽ alibi:In mediũ gemi-
nos ĩmani põdere ceſtꝰ Proiecit.Ac ſimiliter:Domꝰ ſanie:dapibuſq; cruẽtis Intꝰ opa
ca:ĩgẽs.Sic igr̃ id quoq; uideri dictũ dẽt:picꝰ q̃rinali lituo erat:ſicut dicimus:ſtatua
grãdi capite erat.& eſt aũt:& erat:& fuit plerũq; abſunt cũ elegãtia abſq; detrimẽto
ſentẽtię:Et quoniã facta litui mẽtio ẽ:nõ pretermittẽdũ ẽ:qd̃ poſſe q̃ri aĩaduertimꝰ
utrũ lituus auguralis a tuba:quæ lituus appellatur:an tuba a lituo augurũ lituus di
cta ſit?Vtrũq;.n.pari forma:& pariter ĩcuruũ ẽ.Sed ſi(ut q̃dã putãt)tuba a ſonitu
lituꝰ appellata ẽ:ex illo homerico uerſu.λίγξε βιόσ.i.ĩſonauit neruꝰ:neceſſe ẽ ita acci Tuba
pi ut uirga auguralis a tubæ ſimilitudine lituus uocetur.Vtitur autẽ uocabulo iſto
Virg.pro tuba.Et lituo pugnas ĩſignis obibat.& haſta.

Hiſtoria de Crœſi filio ſumpta ex Herodoti libris. Cap.ix.

Iliꝰ Crœſi regis:quũ iam per ętatẽ fari poſſet ĩfãs erat.& quũ iã multũ adole
f uiſſet:itẽ nihil fari q̃bat.Mutꝰ adeo & elĩguis diu hitꝰ ẽ.quũ uero ĩ patrẽ eiꝰ Filius
bello magno uictũ:& urbe:ĩ q̃ erat capta:hoſtis gladio deductũ regẽ eẽ igno crœſi
rãs ĩuaderet:diduxit adoleſcẽs hos clamare nitẽs.eoq; nixu:atq; ĩpetu ſpiritꝰ uitiũ:
nodũq; lĩguę rupit.Plãeq; & articulate locutꝰ ẽ clamãs ĩ hoſtẽ:ne rex Crœſus occide
retur.Tũ & hoſtis gladiũ reduxit & rex uita dõatꝰ ẽ.& adoleſcẽs loq ꝓrſũ deĩceps ĩ
cepit.Herodotꝰ ĩ hiſtoriis huiꝰ mẽorię ſcriptor ẽ.eiuſq; uerba ſũt:q̃ pria dixiſſe filiũ
crœſi refert.ὤνθρωπε μὴ κτεῖνε κροῖσον.i.Heus hõ nõ occide crœſũ:Sed & quiſpiã ſa
miꝰ athleta:nomẽ illi fuit αἴγλης.i.Aegles:quũ ãtea nõ loquẽs fuiſſet:ob ſimilẽ dr̃
cãm loq cœpiſſe.Nã quũ ĩ ſacro certamĩe ſorticio ĩter ipſos:& aduerſarios nõ bõa fi Aegles
de fieret:ſed ſortẽ noĩs falſã ſubiici aĩaduertiſſe:repẽte ĩ eũ q̃ id faciebat ſeſe uidere:qd

faceret: magnum inclamauit. Atq; is oris uinculo ſolutus: per omne inde uitæ tempus nō turbide: neq; adheſe locutus eſt.

Antiſtrephōta Reciproca. Protagoras euathl9

De argumētis: q̄ grecę αντιστρεφοντα appellā: a nob̄ reciproca dici pūt. Cap. x.

i Nter uitia argumētoꝝ: lōge maximū eē uitiū uideť eoꝝ. quæ αντιστρεφοντα greci dicūt. Et qdā ex nr̄is: nō hercle nimis abſurde reciproca appellauerunt. id autē uitiū accidit hoc mō: quū argumētū ꝓpoſitū referri cōtra: cōuertiq; in eū pōt: a quo dictū ē: & utrūq; pariter ualet. Quale ē ꝓuulgatū illud quo Protagorā ſophiſtarū acerrimū uſum eſſe ferunt: aduerſus Euathlum diſcipulū ſuū. Lis nāq; iter eos: & cōtrouerſia ſuper pacta mercede hęc fuit. Euathlus adoleſcens diues eloquētię diſcēdæ: cāŭq; orādi cupiēs fuit. Is in diſciplinā Protagoræ ſeſe dedit: datuŗq; ꝓmiſit mercedē: grādē pecuniā: quātā Protagoras petiuerat. Dimidiūq; eius dedit iā tūc ſtatī: priuſq̄ diſceret. Pepigitq; ut reliquū dimidiū daret quo prio die cām apd' iudices oraſſet. & uiciſſet. Poſtea quū diutule auditor aſſectatorq; protagorę fuiſſet: & in ſtudio qdē facundię abūde ꝓmouiſſet: cās tamē nō reciperet: tēpuſq; iā longū trāſcurreret: & faceř id uidereť: nec reliquū mercędis daret. capit cōſiliū Protagoras ſut tū exiſtimabat, aſtutū. Petere inſtitit ex pacto mercedē. Litē cū Euathlo cōteſtať & quū ad iudices coniiciēdæ cōſiſtēdęq; cauſæ gratia ueniſſet: tū Protagoras ſic exorſus ē. Diſce igr ſtultiſſime adoleſcēs: utroq; id mō fore uti reddas: qd' peto: ſiue cōtra te ꝓnūciatū erit: ſiue pro te. Nā ſi cōtra te lis data erit merces mihi ex ſnīa debebiť: qa ego uicero. Sin uero ſecūdū te iudicatū erit: merces mihi ex pacto debebiť: quia tu uiceris. Ad ea reſpōdit Euathlus: potui inquit huic tuę tā ancipiti captioni iſſe obuiā: ſi uerba ipſe nō facerē: atq; alio patrono uterer. Sed maius mihi in iſta uictoria ꝓludiū ē: quū te nō in cā tātū: ſed ī argumēto quoq; iſto uico. diſce igiť tu quoq; magiſter ſapiētiſſime utroq; mō fieri uti nō reddā: qd' petis: ſiue cōtra me ꝓnūciatū fuerit: ſiue ꝓ me. Nā ſi iudices ꝓ cā mea ſenſerint: nihil tibi ex ſententia debebitur: quia ego uicero. Sin contra me pronunciauerint: nihil tibi ex pacto debebo: quia ego non uicero. Tū iudices dubioſū hoc: īexplicabileq; eē: qd utriq; dicebatur rati ne ſnīa ſua utrācūq; ī ptē dicta eſſet: ipſa ſeſe reſcinderet: rē iniudicatā reliqrūt. Cāmq; ī diē lōgiſſimā diſtulerūt. ſic ab adoleſcēte diſcipulo magiſter diſciplinæ eloquētię iclytus: ſuo ſibi argumēto cōfutat9 eſt: & captiōis uerſutę excogitatę fruſtratus fuit.

Bias.

Biātis de re uxoria ſyllogiſmū nō poſſe uideri αντιστρεφυντα. i. reciprocū. Cap. xi.

e Xiſtimauit qdē ēt illud Biātis uiri ſapiētis: ac nobilis reſpōſum cōſimile eſſe: atq; eſt Protagorion illđ: de quo dixi modo αντιστρεφον. i. reciprocās. Nā quū rogatus eſſet a quodā Bias: deberet ne uxorē ducere an uitā uiuere cælibē ητοι inquit καλην αξεισ η αισχραν. και ει καλην εξεισ κοινην ει δε αισχραν εξεις ποινην εκατερον δε ουκ αγαθον: ου ληπτεον αρα. i. aut pulchrā duces: aut deformē. Si pulchrā: habebis cōmunē. Sin turpē: habebis pœnā. Neutrū autē bonū. Nō eſt igitur ducēda uxor. Sic aūt hoc reſpōſum cōuertūt: ει μεν καλην αξω: ουχ εξω ποινην ει δε αισχραν: ουχ εξω κοινην γαμητεον αρα. i. ſi formoſam ducā: nō habebo pœnā. Sin deformē: nō habebo cōmunē. Ducēda eſt ergo uxor. Sed minime hoc eē uidetur αντιστρεφον. i. reciprocū: quoniā ex altero latere cōuerſum frigidius eſt: ifirmiuſq;. Nā Bias ꝓpoſuit nō eſſe ducēdā uxorē ꝓpter alterutrū icōmodū: qđ neceſſario patiendū erit ei: qui duxerit. Qui cōuertit aūt: non ab eo ſe defendit icōmodū: qđ adeſt

ſed carere ſe altero dicit qđ nõ adeſt. Satis eſt aũt rueđæ ſniæ: quam Bias dixit: q cum qui duxit uxoré pati neceſſe eſt ex duobus incõmodis alteꝝ: ut aut κοινην.i. comuné habeat: aut ποινην.i. pœnã. Sed Phauorinus nr: quũ facta eſſet forte métio ſyllogiſmi huius: quo Bias uſus eſt: cuius prima προτασις.i. propoſitio eſt ητοι καλην αξεις η αισχραν.i. aut pulchrã duces: aut turpé: nõ ratũ id: neq; iuſtũ diſiunctum eſſe ait: q̃do non neceſſarium eſt alterum ex duobus quę diſiunguntur: qđ in ꝓloquio diſiũcti uo neceſſarium eſt. Eminentia enim quædam ſignificari formarum turpes: & pulchræ uidentur. Eſt aũt inqt tertium quoq; inter duo iſta: quæ diſiungũtur cuius rationem ꝓſpectũq; Bias nõ habuit. Inter enim pulcherrimam fœminã: & deformiſſimã: media quędam forma eſt: quę a nimiæ pulchritudinis periculo: & a ſummo deformitatis odio uacat. Qualis a. Q. Ennio in Menalippa: perq̃ elegãti uocabulo ſtata dicitur: q̃ neq; κοινη.i. communis futura ſit: neq; ποινη.i. pœna: quã formã modicam & modeſtam Phauorinus non mehercule inſcite appellabat uxoriã. Ennius aũt in iſta quã dixi tragœdia: eas fere fœminas ait incolumi pudicitia eſſe: quę ſtata forma forent. Protaſis Stata forma

De noibus deorum populi Romani: Diiouis: & Veiouis. Cap. xii.

In antiqs ſpectatioíbus noĩa hęc deoꝝ ineſſe aĩaduertimus. Diiouis & Veiouis Eſt autem ædes Veiouis Romę ĩter arcẽ & capitoliũ. Eoꝝ nominũ rõnem eſſe hãc cõperi. Ioué latini ueteres a iuuãdo appellauerũt. Eundéq; alio uocabulo iũcto patré appellauere. Nã qđ eſt in eliſis: aut imutatis qbuſdã litteris Iuppiter id plenũ atq; integꝝ eſt: Iouis pr̃. Sic & Neptũnus pater coniuncte dictus: & Saturnus pater: & Ianus pater: & Mars pater. hoc enim eſt Marſpiter. Iteq; Iouis dieſpiter appellatus.i. diei & lucis pater. Iccircoq; ſimili noíe Diiouis dictus eſt: & Lucetius: qđ nos die & luce: q̃ſi uita ipſa afficeret: & iuuaret. Lucetiũ aũt Ioué Cn. Neuius ĩ libris belli punici appellat. Quũ ioué igitur. & Diioué a iuuãdo noĩaſſent: eũ quoq; contra deũ: qui nõ iuuãdi poteſtaté ſed uim nocẽdi haberet (Nã deos quoſdã ut ꝓdeſſent celebrabãt: quoſdã ut ne obeſſent placabãt) Veioué appellauerunt: dempta atq; detracta iuuandi facultate. Væ enim particula: quæ in aliis atq; aliis uocabulis uariatim ꝑ has duas litteras cũ a lr̃a media immiſſa dicitur: duplicé ſignificatum: eundéq; ĩter ſe diuerſũ capit. Nã & augẽdę rei: & minuẽdę ualet: ſicuti alię particulę plurimæ: propter quod accidit: ut quædã uocabula: qbus particula iſta pręponitur: ambigua ſint. & utroq; uerſũ dicãtur: uęſcũ uęhemẽs: & uęgrande: de qbus alio in loco uberiore tractatu facto admonuimus. Veſanos auté: & uecordes ex una tantũ parte dici: quę priuatiua eſt: quã græci στερητικον μοριον.i. priuatiuã particulã dicunt. Simulacꝝ igitur dei Veiouis: qđ eſt in æde: de qua ſupra dixi: ſagittas tenet: quę ſunt uidelicet paratæ ad nocendum. Quapropter eum deũ pleriq; Apollinẽ eſſe dixerũt. Immolaturq; illi ritu humano capra. Eiuſq; aĩalis figmẽtum iuxta ſimulacꝝ ſtat. Propterea Virgilium quoq; aiunt multę antiqtatis hoiem ſine oſtentatiõis odio peritum: numina leua in Georgicis deprecari: ſignificanté quãdam uim eſſe huiuſcemodi deorum in lædẽdo magis q̃ in iuuando potentem. Verſus Virgilii hi ſunt. diiouis ueiouis iuppiter Neptũnus Sãturnus ianus Mars marſpiter Dieſpiter luceti9 Væ Va ſcũ Vahemens uægrãde ueſan9 uæcors numia leua

In tenui labor eſt: at tenuis non gloria: ſi quem
Numina leua ſinunt: auditq; uocatus apollo.

In his aũt diis: quos placari oportet: uti mala a nobis: uel a frugibus natis amoueantur. Arũgus quoq; habetur: & Rubig9. Arũg9 Rubigus

De officioꝝ gradu atq; ordine moribus populi Romani obſeruato. Cap. xiii.

ſ Enioꝝ hoſum: & Romę nobiliũ atq; in moꝝ diſciplinarũꝝ ueteꝝ doctrina me
moriaq; prętantiũ diſceptatio quędã fuit: pręſente: atq; audiẽte me de grado:
atq; ordie officioꝝ. Cũq; quęreretur qbus nos ea priorībꝰ: potioribuſq; facere
oporteret: ſi neceſſe eſſet ĩ opa dãdo: faciũdoq; officio: alios aliis anteferre: nõ ↄſtabat.
Cõueniebat aũt facile: cõſtabatq; ex moribus po. ro. Primũ iuxta parẽtes locũ tenere
pupillos debere: fidei tutelęq; nr̃æ creditos. Secũdũ eos ꝓximum locũ cliẽtes habere:
q ſeſe itidẽ in fidẽ patrociniũq; noſtꝝ dederũt. Tum ĩ tertio loco eſſe hoſpites: poſtea
eſſe cognatos: affineſq; huiꝰ moris obſeruatiõiſq; multa ſunt teſtimonia: atq; documẽ
ta in antiqtatibus ꝑſcripta. Ex qbus unũ hoc iterim de clientibus: cognatiſq;: qd prę
manibꝰ eſt. ponemꝰ. M. Cato in orõne quã dixit apud cẽſores ĩ Lentulũ ita ſcripſit:
ꝙ maiores ſanctiꝰ habuere defendi pupillos: q̃ clientẽ nõ fallere. Aduerſus cognatos:
ꝓ cliẽte teſtatur. Teſtimoniũ aduerſum clientẽ nemo dicit. Patrẽ primũ: poſtea pro
nũ ꝓximũ nomẽ habere. Maſſuriꝰ aũt Sabinꝰ ĩ libro iuris ciuilis tertio: antiqorẽ lo
cũ hoſpiti tribuit: q̃ clienti: uerba ex eo libro hæc ſunt. In officiis apd maiores ita ob
ſeruatũ eſt: primũ tutelę deinde hoſpiti: deĩde cliẽti: tum cognato: poſtea affini: de q̃
cauſa fœminæ uiris potiores ſunt habitæ: pupillariſq; tutela mulieri pręlata: & iã ad
uerſus: quẽ affuiſſent eius filii tutores relicti: in eadẽ cauſa pupillo aderãt. Firmũ atq;
claꝝ iſti teſtimoniũ rei ꝓhibet auctoritas. C. Cæſaris põtificis maximi: q in orõne quã
ꝓ Bithyniis dixit: hoc pricipio uſus eſt. Vel ꝓ hoſpitio regis Nicomedis: uel ꝓ horũ
neceſſitate: quoꝝ res agitur: refugere hoc munus Mumi nõ potui. Nam neq; hoium
morte memoria deleri debet: qn a ꝓximis retineatur. neq; cliẽtes ſine ſũma ĩfamia de
ſeri poſſunt: qbus & iam a ꝓpinquis noſtris auxilium ferre inſtituimus.

Quod appion doctus homo: q polyhiſtor appellatꝰ eſt: uidiſſe ſe Romę ſcripſit
recognitionẽ inter ſeſe mutuã ex uetere amicitia hominis & leonis. Cap. xiiii.

appion a Ppion. qui polyhiſtor appellatus eſt: litteris homo multis pręditus: rerũque
gręcaꝝ plurima atq; uaria ſciẽtia fuit. Eius libri nõ incelebres feruntur: qbus
oĩbus ferme: quę mirifica in ægipto uiſũtur: audiũturq; hiſtoria cõprehẽdit.
Sed in his quæ audiſſe uel legiſſe ſeſe dicit: fortaſſe a uitio ſtudioq; oſtentationis fit lo
quacior. Eſt. n. ſane q̃ in prędicandis doctrinis ſuis uendicator. Hoc autẽ qd in libro
ęgyptiacoꝝ qnto ſcripſit: neq; audiſſe: neq; legiſſe: ſed ipſum ſeſe in urbe roma uidiſ
ſe oculis ſuis cõfirmat. In circo maximo inqt uenationis ampliſſimæ pugna populo
dabat̃. Eius rei (Romę quũ forte eẽm) ſpectator inqt fui. Multę ibi ſęuiẽtes feræ: ma
gnitudines beſtiaꝝ excellẽtes: oĩumq; inuſitata: aut forma erat: aut ferocia. Sed præ
ter alia oĩa leonũ inquit ĩmanitas admiratiõi fuit. Prætereq; oĩs cęteros unus. Is unus
leo corporis ĩpetu & uaſtitudine: terrificoq; fremitu: & ſonoro: toris: comiſq; ceruicũ
fluctuãtibus aĩos oculoſq; oĩum in ſeſe cõuerterat. Introductus erat ĩter cõpluris cę
Andro dus teros ad pugnã beſtiaꝝ dacus ſeruꝰ uiri cõſularis. Ei ſeruo Androdꝰ nomẽ fuit. Hũc
ille leo ubi uidit ꝓcul. repẽte inqt q̃ſi admiratus ſtetit. Ac deinde ſenſim: atq; placide
tanq̃ noſcitabũdus ad hoĩem accedit. Tũ caudã more atq; ritu adulãtiũ canũ clemẽ
ter: & blãde mouet: hominiſq; ſeſe corpori adiũgit. Cruraq; eius & manus ꝓpe iã exa
nimati metu: lingua leniter demulcet. Homo androdus ĩter illa tã atrocis ferę blãdi
mẽta amiſſum aĩum recuperat. Paulatimq; oculos ad cõtuendũ leonẽ refert. Tũ q̃ſi
mutata recognitione facta: lætos inquit & gratulabundos uideres hoĩem & leonem.

Ea re prorſus tã admirabili. maximos populi clamores excitatos dicit. Arceſſitũq; a
Ceſare Androdũ: quæſitũq; cãm: cur ille atrociſſimꝰ leonũ uni parſiſſet. Ibi Androdꝰ
rem mirificã narrat: atq; admirabilẽ. Quũ ꝓuĩciã inqt africã ꝓ cõſulari iperio meus
dominꝰ obtineret: ego ibi iniqs eius: & quotidianis uerberibꝰ ad fugã ſũ coactꝰ: & ut
mihi a domino terrę illiꝰ pręſide tutiores latebrę forẽt: in cãpoꝝ & arenaꝝ ſolitudĩes
cõceſſi. Ac ſi defuiſſet cibus: cõſiliũ fuit mortẽ aliquo pacto quęrere. Tũ ſole inqt me
dio rapido & flagrãti: ſpecũ ꝗdã nactus remotã latebroſãq;: in eã me penetro: & recõ
do: neq; multo poſt ad eandẽ ſpecũ uenit hic leo debili uno: & cruento pede gemitus
edẽs: & murmura dolorẽ: cruciatũq; uulneris cõmiſerãtia. Atq; illic primo qdẽ ↄſpe
ctu aduenïẽtis leonis territũ ſibi & pauefactũ aĩum dixit. Sed poſtꝗ ĩtrogreſſus inqt
leo: ut ire ipſa apparuit: ĩ habitaculũ illud ſuũ uidet me ꝓcul delitеſcẽtẽ: mitis & mã
ſuetꝰ acceſſit: & ſublatũ pedẽ oſtẽdere mihi & porrigere: qſi opis petẽdę grã uiſus ẽ.
Ibi inqt ego ſtirpẽ ingẽtẽ ueſtigio pedis eiꝰ hęrentẽ reuulſi. Conceptãq; ſaniẽ uulnere
ĩtimo expreſſi. Accuratiuſq; ſine magna iã formidine ſiccaui penitus: atq; deterſi cru
orẽ: Ille tũc mea opa: & medela leuatꝰ: pede ĩ manibꝰ meis poſito recubuit & quieuit
Atq; ex eo die trienniũ totũ ego & leo in eadem ſpecu: eodemq; uictu uiximus. Nam
quas uenabatur feras: mẽbra opimiora ad ſpecũ mihi ſuggerebat: quę ego: ignis copi
am nõ habẽs: ſole meridiano torrẽs edebã. Sed ubi me inqt uitę illius ferinę iam ptę
ſum eſt: leõe ĩ uenatũ ꝓfecto reliq ſpecum: & uiã ferme tridui ꝑmenſus: a militibus ui
ſus: apprehẽſuſq; ſum. Et ad dominũ ex africa Romã deductus. Is me ſtatim rei capi
talis dãnandum: dãdũq; ad beſtias curauit. Intelligo aũt inqt hunc quoq; leonẽ: me
tũc ſeparato captũ: grãm nũc mihi beneficii: & medicinę referre. Hæc Appion dixiſſe
Androdũ tradit. Eaq; oĩa ſcripta: circũlataq; tabula populo declarat. Atq; ideo cun
ctis petẽtibus dimiſſum androdũ: & pœna ſolutũ. Leonẽq; ei ſuffragiis populi dona
tum. Poſtea inquit uidebamus androdũ: & leonẽ loro tenui reuinctum urbe tota cir-
cum tabernas ire: donari ære androdum floribus ſpargi leonem. Omneſq; fere ubiq;
obuios dicere: hic eſt leo hoſpes hominis: hic eſt homo medicus leonis.

Corpꝰ ne ſit uox: an ασωματον. i. ĩcorporeũ uarias eſſe phoꝝ ſñias. Cap. xv.

u Etus atq; ꝑpetua quęſtio ĩter nobiliſſimos philoſophoꝝ agitata eſt: corpus ne
ſit: uox: an incorporeũ. hoc. n. uocabulum qdam finxerũt ꝓ inde: q graece dici
tur ασωματον. Corpus autẽ eſt: qđ aut efficienſ eſt: aut patiẽs: id græce dicitur Corpꝰ
τὸ δρώμενον ἢ πάσχον σῶμά ἐστι. i. aut efficiens: aut patiẽs corpus eſt. Quam defi- Vox
nitionem ſignificare uolẽs Lucretius ita ſcripſit: Tangere enim aut tangi: niſi corpus
nulla poteſt res. Alio quoq; modo corpus eſſe græci dicũt: τὸ τριχῆ διαστατόν ideſt
triplici dimenſione diſtans. Sed uocem ſtoici corpus eſſe contendunt. Eãq; eẽ dicunt
ictum aera. Plato aũt non eſſe uocem corpus putat. Non enim percuſſus inquit aer:
ſed plaga ipſa: atq; percuſſio uox ẽ. οὐχ ἁπλῶς πληγὴ ἀέρος ἐστὶν ἡ φωνή. πλήττει
γὰρ τὸν ἀέρα καὶ δάκτυλος παραγόμενος. καὶ οὐδέπω ποιεῖ φωνήν. ἀλλ' ἡ πόση πλη
γὴ καὶ σφοδρὰ καὶ τόση δὲ ὥστε ἀκουστὴν γενέσθαι: ideſt non ſimpliciter plaga ae
ris uox eſt: nam digitus quoq; aerẽ ꝑcutit: nõ ita tamẽ uocẽ facit. Sed quãta plaga: &
uehemẽs: & tãta ut audibilis fiat. Democritus ac deinde Epicurus ex indiuiduis cor-
poribus uocẽ cõſtare dicunt. Eãq; ut ipſis eorum uerbis utar. ῥεῦμα λόγων: ideſt flu
men uerborum appellant: hos alioſq; tales: argutæ delectabiliſq; deſidiæ aculeos: cũ

audiremus: uel lectitaremus: neq; in his ſcrupulis: aut emolumentum aliqđ ſolidum
ad rõnem uitę ꝑtinẽs: aut finẽ ullũ quærẽdi uideremus: ennianũ. Neoptolemũ pba/
bamus: qui profecto ita ait. Philoſophandum eſt paucis: nam oĩno haud placet.

De ui uocabulorum: atq; uidendi rationibus. Cap. xvi.

E uidendi rõne: deq; cernẽdi natura diuerſas eſſe opiniones philoſophoꝝ aiad
d uertimus. Stoici cauſas eẽ uidẽdi dicũt: radioꝝ ex oculis in ea: quæ uideri que/
unt: emiſſionẽ: aeriſq; ſimul intẽtionẽ. Epicurus affluere ſemp ex oĩbus corpo
ribus ſimulacra quędã corpoꝝ ipſoꝝ: eaq; ſeſe in oculis inferre: atq; ita fieri ſẽſum ui
dendi putat. Plato exiſtimat genus quoddã ignis: luciſq; de oculis exire. idq; coniun
ctũ: cõtinuatũq; uel cũ luce ſolis: uel cũ alteriꝰ ignis lumine: ſua ui: & externa nixũ ef
ficere: ut quęcũq; offenderit: illuſtraueritq; cernamus. Sed & hic: ea quę diſſerimꝰ ima
ginandũ. Eiuſdẽq; illius Enniani neoptolemi: de quo ſupra ſcripſimus: conſilio uten
dum eſt: qui deguſtandum ex philoſophia cenſet non in eam ingurgitandum.

Quã ob cauſam dies primi poſt calẽdas: nonas: idus atri habeãtur: & cur diẽ quo
q; quartũ ante calẽdas: uel nonas: uel idus quaſi religioſum pleriq; uitãt. Cap. xvii.

Errius Flaccus in quarto de uerboꝝ ſignificatiõe dies: ꝗ ſunt poſtridie calẽdas
u nonas: idus: quos uulgus imperite nefaſtos dicit: ꝑꝑ hãc cauſam dictos habi/
Atri di es toſq; atroſq; eſſe ſcribit. Vrbe inqt a gallis ſenonibus recupata. L. Attilius in ſe
natu uerba fecit. Q. Sulpitiũ trib. militũ ad halliã aduerſus gallos pugnaturũ: rẽ di
uinã dimicãdi grã poſtridie idus feciſſe: Tũ exercitũ po. Ro. occidiõe occiſũ: & poſt
diẽ tertiũ eiꝰ diei urbẽ pręter capitoliũ captã eẽ. Cõpluresq; alii ſenatores recordanſe
ſe dixerũt: quotiẽs belli gerẽdi grã: res diuina poſtridie calẽdas: nonas: idus. a magi
ſtratu populi Ro. facta eẽt eiꝰ belli ꝓximo deinceps prœlio rẽpu. male geſtã eẽ. Tũ ſe
natꝰ eã rẽ ad põtifices reiecit: ut ipſi: qđ uideretur: ſtatuerẽt. Põtifices decreuerũt nul
lũ iis diebꝰ ſacrificiũ recte futuꝝ: ãte diẽ quoq; quartũ calẽdas: uel nonas: uel idꝰ: tãq;
inominalẽ diẽ pleriq; uitãt. Eius obſeruatiõis an religio ulla ſit tradita quæri ſolet. Ni
hil ſuper ea re ſcriptum inuenimus: niſi ꝗ Claudius annalium quinto cladem illã pu
gnę cannenſis uaſtiſſimam factam dicit ante diem quartum nonas ſextiles.

In quo & quantum differat hiſtoria ab annalibus. Superq; ea re uerba poſita ex li
bro rerum geſtarum Sempronii Aſellionis primo. Cap. xviii.

Iſtoriam ab annalibus quiddã differre eo putant: ꝗ quum utrũq; ſit rerum ge
h ſtarum narratio: earum tamen proprie rerum ſit hiſtoria quibus rebus gerẽdiſ
interfuerit is: qui narret. Eãq; eſſe opinionem quorũdam Verrius Flaccꝰ refert
in libro de ſignificatu uerboꝝ quarto. Ac ſe qdem dubitare ſup ea re dicit. Poſſe autẽ
uideri putat nõnihil eſſe rationis in ea opinione: ꝗ hiſtoria græce ſignificat rerum co
gnitionẽ præſentiũ. Sed nos audire ſoliti ſumus annales omnino id eſſe: quod hiſto/
Hiſto/ria riæ ſint. Hiſtorias non omnino eſſe id: quod ãnales ſint. Sicuti quod eſt homo: id ne
ceſſario animal eſt. quod eſt animal: nõ id neceſſe eſt hominẽ eſſe. Ita hiſtorias quidẽ
eſſe aiunt rerum geſtarum: uel expoſitionem: uel demonſtrationem: uel quo alio no
ãnales mine id dicendum eſt. Annales uero eſſe: quum res geſtæ plurium annoꝝ: obſeruato
Ephe cuiuſq; anni ordine: deinceps componuntur. Quum uero non per annos: ſed per dies
meris ſingulos res geſtæ ſcribuntur: ea hiſtoria græco uocabulo εφημερις: ideſt diarium di
Diariũ citur. Cuius latinũ interpretamentũ ſcriptũ eſt in libro Aſelliõis primo: ex quo libro

plura uerba adſcripſimus: ut ſimul ibidẽ: ꝗd ipſe īter res geſtas: & annales eẽ dixerit:
oſtẽderemꝰ. Veꝝ inter eos inꝗt: ꝙ annales relinquere uoluiſſent: & eos ꝙ res geſtas a
Romanis ꝑſcribere conati eſſent: oīum reꝝ hoc īterfuit. Annales libri tãtũmodo ꝙd
factũ quoq; anno geſtũue ſit id demõſtrabãt. Id eoꝝ ẽ: ꝙ quaſi diariũ ſcribũt. quam
græci ἐφημερίδα uocãt. Nobis nõ modo ſatis eſſe uideo: ꝗd factum eẽt id ꝓnũciare:
ſed etiã quo cõſilio: qua rõne geſta eẽnt: demõſtrare. Paulo autẽ poſt idẽ Aſellio ī eo-
dẽ libro. nã neq; alacrioris ad rẽpu. defendẽdã: neq; ſegnioris ad res ꝓperam faciũdas
annales cõmouere ꝗcq̃ poſſunt. Scribere aũt bellũ quo initiũ cõſule: & qũo confectũ
ſit: & ꝗs triũphãs ītroierit: exq; eo libro: quę ī bello geſta ſunt iterare: id fabulas eẽ ꝑ-
dicare ait: aut īterea ꝗd ſenatꝰ decreuerit: aut quę lex: rogatiõe lata ſit: neq; ꝗbus con-
ſiliis ea geſta ſũt iterare: id fabulas pueris eſt narrare nõ hiſtorias ſcribere.

Quid ſit adoptatio: ꝗd itẽ ſit arrogatio: quãtumq; hęc īter ſe differãt: uerbaq; eius
quæ qualiaq; ſint: ꝙ in liberis arrogãdis ſuper ea re populũ rogat. Cap. xix.

Vum in alienã familiã: inq; liberoꝝ locũ extranei ſumũtur: aut ꝑ prętorem fit adopta
q aut per populum. Quod ꝑ prętorẽ fit: adoptatio dicitur. Quod per populũ tio
arrogatio. Adoptãtur autẽ: quũ a parente: in cuiꝰ poteſtate ſunt: tertia manci arroga
patiõe in iure cedũtur. Atq; ab eo ꝙ adoptat: apud eũ: apud quẽ legis actio ẽ: uindicã tio
tur. Arrogãtur ii: ꝙ quũ ſui iuris ſint in alienã ſeſe poteſtatẽ tradũt. Eiuſq; rei ipſi au-
ctores fiunt. Sed arrogationes nõ temere: nec inexplorate cõmittũtur. Nã comitia ar-
bitris põtificibꝰ prębent: quę curiata appellãtur. Aetas quoq; eiꝰ: qui arrogare uult:
an liberis potius gignundis idonea ſit: bonaq; eius: ꝙ arrogatur: ne inſidioſe appetita
ſint: cõſideratur. Iuſq; iurãdum a põti. maxi. cõceptum dr̃: quod in arrogando iurare
tur. Sed arrogari nõ poteſt: niſi iam ueſticeps. Arrogatio aũt dicta: ꝗa genus hoc in
alienã familiam trãſitus per populi rogationẽ fit. Eius rogationis uerba hęc ſunt. Ve-
litis: Iubeatis: uti. L. Valerius. L. Titio tam iure: legeq; filius ſibi fiat: q̃ ſi ex eo patre
matreq; familias eius natꝰ eſſet: utiq; ei uitæ: neciſq; in eũ poteſtas fiet: uti pariendo
filio eſt. hęc ita uti dixi: ita uos ꝗrites rogo. Neq; pupillus aũt: neq; mulier: quę in pa-
rentis poteſtate eſt arrogari poteſt: quoniã & cũ fœminis nulla comitioꝝ cõmunio ẽ:
& tutoribus in pupillos tantã eſſe auctoritatẽ: poteſtatẽq; fas non eſt: ut caput liberꝝ
fidei ſuæ cõmiſſum aliene ditioni ſubiiciant. Libertinos uero ab ingenuis adoptari ꝗ-
dem iure poſſe. Maſſurius Sabinus ſcripſit: Sed id neq; ꝑmitti dicit: neq; ꝑmittẽdum
eſſe unq̃ putat: ut hoĩes libertini ordinis per adoptionẽ in iura ingenuoꝝ inuadãt. Ali
oquin inꝗt ſi iuris iſta antiquitas ſeruetur: etiã ſeruus a domino ꝑ prętorẽ dari ī ado-
ptionẽ põt. Idq; ait pleroſq; iuris ueteris auctores poſſe fieri: ſcripſiſſe. Aiaduertimꝰ
in orõne. P. Scipionis: quã cenſor habuit ad populũ de moribus: inter ea: quę reprehẽ
debat: ꝙ cõtra maioꝝ inſtituta fierent: id etiã eum culpauiſſe: ꝙ filiꝰ adoptiuus patri
adoptatori inter pręmia patrum prodeſſet. Verba ex oratiõe hęc ſunt. in alia tribu pa
trem: in alia filium ſuffragium ferre. Filium adoptiuum tam ꝓcedere: q̃ ſi ſenatũ ha-
beat abſentis cenſeri iubere: ut ad cenſum nemini neceſſe ſit uenire. ſolœciſ

Q duocabulũ latinũ ſolœciſmo fecerit Capito aſinius: ꝗd autẽ ipſum appellaue- mus
rint ueteres latini: ꝗbuſq; uerbis ſolœciſmum definierit idẽ Capito aſiniꝰ. Cap. xx. impari
ſ Olœciſmus latino uocabulo ab aſinio Capitone: eiuſdẽq; ætatis aliis īparili- litas
tas appellatus: a uetuſtioribꝰ latinis ſtribiligo dicebat̃: a uerſura uidelicet: & Stribi-
ligo

prauitate tortuoſæ orationis: tanq̄ ſterobligo quædam. Quod uitium Aſinius capi-
to in litteris: quas ad Clodiū Thuſcū dedit hiſce uerbis definit. Solœciſmus eſt inqͭ
impar & inconueniens cōpoſitura partiū orationis. Quū grǣcū aūt uocabulū ſit ſo-
Barbariſmus lœciſmus: an attici hoīes: qui elegātius locuti ſunt: uſi eo ſint quæri ſolet. Sed nos ne
q; ſolœciſmum neq; barbariſmū apud grǣcorum idoneos adhuc inuenimus. Nam ſi
Solec9 cut βαρβαρον. ideſt barbarum: ita σολοικον: ideſt ſolœcum dixerūt. Noſtri quoq; an
tiquiores ſolœcum facile: ſolœciſmum haud ſcio an unq̄ dixerint. Quod ſi ita eſt: ne
q; in græco: neq; in latino ſolœciſmus probe dicitur.

Pluria qui dicat: & cōpluria: & cōpluries non barbare dici ſed latine. Cap. xxi.

Pluria Cōpluria p Luria forte q̄s dixit ſermocinans uir apprime doctus meus amicus non hercle
ſtudio ferēs oſtētādi: neq; quo plura dicēdū nō putaret. Eſt enim doctrina ho
mo ſeria: & ad uitæ officia deuincta: ac nihil de uerbis laborāte. ſed opinor aſſi
dua ueterꝝ ſcriptorꝝ tractatione inoleuerat linguæ illius uox: quā in libris ſǣpe offen
derat. Aderat: quū ille hoc dixit: reprehēſor audaculus uerborꝝ: q̄ perpauca: eadēque
a uulgo ꝓtrita legerat. Habebatq; nōnullas diſciplinǣ grāmaticǣ inaudaciūculas: par
tim rudis: īchoataſq;: partim nō ꝓbas. Eaſq; q̄ſi puluerē ob oculos: quū adort9 quēq;
fuerat aſꝑgebat. Sicut tūc amico nr̄o barbare inqͭ dixiſti pluria. Nā neq; rōnē uerbū
hoc: neq; auctoritates habet. Ibi ille amicus ridēs: amabo te inqͭ uir bone: q̄a nūc mi
hi a magnis ſeriiſq; reb9 ociū eſt: uelim doceas nos: cur pluria: ſiue cōpluria (nihil enī
differt) nō latine: ſed barbare dixerint. M. Cato: &. Q. Claudius: Vale. Antias. L. læ
lius. P. Nigidi9. M. Varro: quos ſubſcriptores: approbatoreſq; huius uerbi habem9
Præter poetarꝝ oratorūq; ueterū multā copiā. Ad quǣ ille nimis arroganter: tibi inqͭ
habeas auctoritates iſtas: ex faunorꝝ: & aboriginū ſæculo repetitas: atq; huic rationi
reſpōdeas. Nullum. n. uocabulū neutrꝝ ꝯparatiuū: numero pluratiuo: caſu recto: an
te extremū a habet i litteram: ſicuti meliora: maiora: grauiora: ꝓinde igitur plura &
nō pluria dici cōuenit: ne cōtra formā ꝑpetuā in cōparatiuo i lr̄a ſit ante extremum a.
Tum ille amicus noſter quū hoīem cōfidentē pluribus uerbis nō dignū exiſtimaret:
Aſinii inqͭ Capitonis doctiſſimi uiri epiſtolæ ſunt: uno in libro multǣ opinor poſitæ
in tēplo pacis. Prima epiſtola ſcripta eſt ad Pacuuiū Labeonē: cui titulus pręſcriptus
eſt pluria: nō plura dici debere: in ea epiſtola rōnes grāmaticas poſuit: per quas docet
pluria latinū eſſe: plura barbarꝝ. Ad Capitonē igitur te dimittimus: Ex eo id quoq; ſi
mul diſces: ſi modo aſſeq̄ poteris: qđ in ea epiſtola ſcriptū eſt. pluria ſiue plura abſo
lutū eſt ſiue ſimplex: nō ut tibi uidetur cōparatiuū. Huius opiniōis aſinianǣ id quoq;
adiumētū eſt: ꝙ cōpluries quū dicimus: nō cōparatiue dicimus. A b eo aūt qđ eſt com
pluria: aduerbiū eſt factū cōpluries. Id quoq; quoniā minus uſitatū eſt: uerſū Plauti
ſubſcripſi ex comœdia: quǣ ꝑſa inſcribitur. Quid metuis? do. Metuo hercle uero. Sē
Cōpluries ſi ego cōpluries. Itē. M. Cato in quarto originū eodē in loco ter hoc uerbū poſuit. Cō
pluries eorum milites mercenarii inter ſeſe multi alteri alteros occidere. Compluries
multi ſimul ad hoſtis tranſfugere. Compluries in imperatorem impetū fecere.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER SEXTVS.

Quenadmodum reſponderit Chryſippus aduerſus eos: qui prouidentiam con-
ſtere negauerunt. Caput Primum.

h Omines feciſſe dr̄ tãtam uim eſſe erũnaꝝ: & maloꝝ aduerſus ea Chry-
ſippus: quũ in libro περι προνοιας. i. de ꝓuidẽtia quarto diſſereret: ni
hil ẽ pr̄ſus iſtis inq̄t nihil īpitius: q̄ opinãtur bona eſſe potuiſſe: ſi non
eẽnt itidẽ mala. Nã quũ bona malis contraria ſint: utraq; neceſſariũ eſt
oppoſita iter ſeſe: & q̄ſi mutuo aduerſoq; fulta nixu cõſiſtere. Nullum
adeo cõtrariũ ſine cõtrario altero: quo. n. pacto iuſtitię ſenſus eſſe poſſet: niſi eẽnt in-
iuriæ? Aut q̄d aliud iuſtitia ẽ: q̄ iniuſtitię priuatio? Quid itẽ fortitudo ītelligi poſſet:
niſi ex ignauię oppoſitiõe? Quid ꝯtinẽtia: niſi ex ītemꝑantię? Quo itẽ modo pruden
tia eẽt: niſi foret cõtra īprudẽtiã: Proĩde inq̄t hoĩes ſtulti: cur nõ hoc ẽt deſiderant: ut
ueritas ſit: & nõ ſit mẽdaciũ: Nãq; itidẽ ſũt bona & mala: fœlicitas & īfortunitas: do
lor & uoluptas. Alteꝝ. n. ex altero (ſicuti Plato ait) uerticib⁹ inter ſe cõtrariis deliqua
tũ ẽ. Si tuleris unũ: abſtuleris utrũq;. Idẽ Chryſipp⁹ in eodẽ libro tractat: ꝯſideratq;
dignũ eẽ id q̄ri putat: ει αι των ανθρωπων νοσοι κατα φυσιν γινονται. i. an hominum
morbi ſcd̄m naturã ꝓueniat. ideſt natura ne ipſa reꝝ: uel ꝓuidẽtia: quę cõpagem hãc
mũdi: & genus hoĩum fecit: morbos quoq;: & debilitates: & ægritudines corpoꝝ: q̄s
patiũtur hoĩes: fecerit: Exiſtimat aũt nõ fuiſſe hoc p̄cipale naturę conſiliũ: ut faceret
hoĩes morbi obnoxios. Nunq̄. n. hoc cõueniſſe naturæ auctori: parẽtiq; reꝝ oĩum bo
naꝝ: Sed quũ multa inq̄t atq; magna gigneret: pareretq; aptiſſima: & utiliſſima: alia
quoq; ſimul agnata ſunt īcõmoda iis ipſis: quę faciebat cohęrẽtia. Eaq; nõ ꝑ naturam
ſed ꝑ ſequellas quaſdã neceſſarias facta dicit: q̄d ipſe appellat: κατα παρακολουθησιν
i. ꝑſequellã. Sicut inq̄t: quũ corpora hoĩum natura fingeret: ratio ſubtilior: & utilitas
ipſa opis poſtulauit: ut tenuiſſimis minutiſq; oſſiculis caput cõpingeret. Sed hãc uti
litatẽ rei maioris: alia quędã incõmoditas extrinſecus cõſecuta eſt: ut fieret caput tenu
iter munitũ. & ictibus: offenſiõibuſq; paruis fragile. Proĩde morbi quoq; & ægritudi
nes partæ ſunt: dum ſalus paritur. Sic hercle inq̄t dum uirtus hominibus per cõſiliũ
naturæ gignitur: uitia itidem per affinitatẽ contrariam nata ſunt.

Quo itidẽ modo: & uim neceſſitatemq; fati conſtituerit: & eſſe tamen in nobis cõ
ſilii: iudiciiq; noſtri arbitrium confirmarit. Cap. ii.

Atũ: q̄d græci πεπρωμενην: uel ειμαρμενην uocãt: ad hãc ferme ſñiam Chry Fatum
f ſipp⁹ ſtoicę p̄ceps philoſophiæ definit. Fatũ eſt ĩquit ſẽpiterna quædã & ĩ-
declinabilis ſeries reꝝ: & catena uoluẽs ſemetipſa ſeſe: & īplicãs ꝑ æternos cõ
ſequẽtiæ ordĩes: ex q̄bus apta cõnexaq; eſt. Ipſa aũt uerba Chryſippi: q̄tũ ualui: me-
moria adſcripſi: ut ſicut meũ iſtud ĩterpretamẽtum uidebitur eſſe obſcuri⁹: id ipſius
uerba aĩaduertat. In libro. n. περι προνοιας. ideſt de ꝓuidẽtia q̄rto ειμαρμενην: fatũ
eẽ dicit: φυσικην τινα συνταξιν των ολων εξ αιδιου των ετερων τοις ετεροις επακο
λουθουντων και μεταπολουμενων απαραβατου ουσης της τοιαυτης συμπλοκης:
ideſt naturalẽ quẽdã ordinẽ oĩum reꝝ ex æterno aliis ad alia cõſequẽtib⁹: & ĩcõmuta
bili manẽte eiuſcemodi cõplicatione: Aliaꝝ aũt opinionũ diſciplinarũq; auctores hu
ic definitiõi ita obſtrepũt: ſi Chryſippus inquiũt fato putat oĩa moueri: & regi: nec de
clinari: trãſcendiq; poſſe agmina fati: & uolumina: peccata quoque hominũ & delicta
nõ ſubſiſtẽda: neq; cõdicenda ſunt ipſis: uolũtatibuſq; eoꝝ: ſed neceſſitati cuidam: &
inſtãtię quæ oritur ex fato: oĩumq; reꝝ domina: & arbitra: ꝑ quã neceſſe ſit fieri: q̄cq̄d
futuꝝ eſt. Et ꝓpterea nocẽtium pœnas legibus inique cõſtitutas: ſi hoĩes ad maleficia

plinā pertinēte. Sed Higinus minus hercle ineptus eſt: cū quid præpētes eſſent ſeſci
re ratus eſt. Virgiliū autē & Trimatiū doctū uirꝝ ignoraſſe: qui in ſecundo Iliadis ui
ctoriā uolucrē præpetē appellauit in hoc uerſu. Dū dat uincēti præpes uictoria pal
mā. Cur autē nō. Q. quoqꝫ Enniū reprehēdit: qui ī annalibus nō ut Virgilius pēnas
Dædali prępetes: ſed lōge diuerſius inqt. Brūduſium pulchro præcictū præpete por
tu. Et ſi uim potius naturāqꝫ uerbi cōſideraſſet: neqꝫ id ſolū: qđ augures dicerēt inſpe
xiſſet: ueniā prorſus poetis daret ſimilitudine & trāſlatiōe uerborum nō ſignificatiōe
utētibus. nam quoniam nō ipſę tātum aues: quæ proſperius præuolāt: ſed etiam loci
quos capiunt: ꝙ idonei: fœliceſqꝫ ſunt: prępetes appellātur. Iccirco Dędali pēnas prę
petes dixit: quoniā ex locis ī quibus periculum metuebat: in loca tutiora peruenerat.
Locos porro præpetes & augures appellant. & Ennius ī annalium primo dixit.
Præpetibus hilares ſeſe: pulchriſqꝫ locis dant.

Aues inferę — Auibus aūt præpetibus cōtrarias auis īferas appellari Nigidius figulus ī libro primo
augurii priuati ita dicit. Diſcrepat dextra ſiniſtræ: præpetibus inferæ. Ex quo eſt cōie
ctare prępetes appellaras: quę altius ſublimiuſqꝫ uolitēt: quū differre a prępetib9 Ni
gidius īferas dixerit. Adoleſcēs ego Romæ: tum quum etiam ad grāmaticos itarem
audiui Apollinarē Sulpitiū: quem ī primis ſectabar: quum de iure augurio quęrere
tur: & mētio prępetū auiū facta eſſet: e. L. Claro pręfecto urbis dicere prępetes ſibi ui
deri eſſe alites: quas Homerus τανυπτέρυγας: ideſt exporreptas paſſaſqꝫ & ꝑtēſas
habētes alas appellauerit. Quoniā iſtas potiſſimū augures ſpectarent: quæ ingenti
bus alis patulæ: atqꝫ porrectæ præuolarēt. Atqꝫ ibi hos Homeri uerſus dixit.

τυνη δοὶ ὠνοισι τανυπτέρυγεσι κελευεις
πέιθεσθαι τῶν ουτι μεταρέπομου δαλεγίζω.

Me tu præpetibus parere uolucribus ipſum
Mandas: quas equidem temnoqꝫ: animoqꝫ recuſo.

De Acca Larentia: & Caia Tarratia: deqꝫ origīe ſacerdotii fratꝝ Arualiū. Ca. vii.

Acca larentia Caia tarratia — Ccæ Larentiæ: & Caiæ Tarratiæ: ſiue illa ſuffetia eſt: noīa ī antiqs annalib9 ce
a lebria ſunt. Eaꝝ alteræ poſt mortē: Tarratiæ autē uiuæ ampliſſimi honores a
po. ro. habiti: & Tarratiā qdē uirginē Veſtę fuiſſe lex horatia teſtis ē: q̄ ſup ea
ad populū lata q̄ ei plurimi honores fiūt. Inter quos ius quoqꝫ teſtimōii dicēdi tribui
tur. Teſtabiliſqꝫ una oīum fœminarum ut ſit datur. Id uerbū eſt ipſi9 legis horatiæ.
Cōtrariū ē in. xii. tabulis ſcriptū. Improb9 īteſtabiliſqꝫ eſto. Pręterea ſi. lx. annos na
ta ſacerdotio abire: ac nubeř uoluiſſet: ius ei poteſtaſqꝫ exaugurādi: atqꝫ nubēdi facta
ē: munificētię & beneficii gr̄a: ꝙ cāpū tiberinū: ſiue martiū po. ro. condonaſſet. Sed
Acca Larētia corpus ī uulg9 dabat. pecuniāqꝫ emeruerat ex eo quęſtu uberē ea teſta
mēto: ut ī Antiatis hiſtoria ſcriptū ē. Romulū regē: ut qdā aūt alii tradiderūt po. ro.
bōis hæredē fecit. Ob id meritū a flamine qrinali ſacrificiū ei publice fit: & dies e noīe
eius ī faſtos addit9. Sed Sabin9 Maſſuri9 ī primo memoraliū ſecutus quoſdā hiſto
rię ſcriptores. Accā larētiam Romuli nutricē fuiſſe dicit: Ea īquit mulier ex. xii. filiis
maribus unū morte amiſit. In illi9 locū Romulus Accæ Larētiæ ſeſe filiū dedit. Seqꝫ

aruales fratres — & cęteros ei9 filios fratres aruales appellauit. Ex eo tpe collegiū māſit fratꝝ arualium
numero. xii. cuius ſacerdotii inſigne eſt ſpicea corona: & albæ infulæ.

De Alexandro: & de. P. Scipione memoratu digna. Cap. viii.

απίωνος græcus homo: qui πολυίστωρ. ideſt multiſcius eſt appellatus: faci
li atq; alacri facũdia fuit. Is quũ de Alexãdri regis laudib9 ſcriberet: uicti inqt
hoſtis uxoré facie iclyta mulieré uetuit in cõſpectũ ſuũ deduci: ut eã ne ocu-
lis ſuis qdẽ cõtingeret. Lepida igitur queſtio agitari põt: utrũ uideri cõtentiorẽ par ſit.
P. ne Africanũ ſupiorẽ: q carthagĩe ampla ciuitate i hiſpania expugnata: uirginẽ tẽpe
ſtiuã: forma egregia: nobilis uiri hiſpani filiã captã: ꝑductãq; ad ſe pr̃i inuiolatã red-
didit: an regẽ alexãdꝝ q Darii regis uxorẽ: eandẽq; eiuſdẽ ſororẽ prælio magno captã
quã eſſe audiebat exuperãti forma: uidere noluit: perduciq; ad ſe ꝓhibuit: Sed hanc
utrãq; declamatiũculã ſuper alexãdro: & Scipione celebrauerit: quibus abũde ĩgenii
& ocii: & uerboꝝ eſt. Nos ſatis habebimus: qd̃ ex hiſtoria eſt: id dicere. Scipionẽ iſtũ
& uero ne an falſo incertum fama tamẽ: quum eſſet adoleſcens: haud ſincera fuiſſe: &
propemodum cõſtitiſſe hoſce uerſus a Cn. Neuio poeta in eum ſcriptos eſſe.

Etiam qui res magnas manu ſæpe geſſit glorioſe
Cuius facta uiua nunc uigent: qui apud gentis ſolus
Præſtat: eum ſuus pater cum pallio una ab amica abduxit.

His ego uerſibus credo adductũ Valeriũ antiatẽ aduerſus oĩs cæteros ſcriptores de
Scipiõis moribus ſenſiſſe: & eã puellã captiuã nõ redditã pr̃i ſcripſiſſe: cõtra quã nos
ſupra diximus: ſed retẽtã a Scipiõe: atq; i delitiis: amoribuſq; ab eo uſurpatã.

Loc9 exẽptus ex annalibus. L. Piſonis hiſtoriç & orõnis lepidiſſimæ. Cap. ix.

Q Vod res uidebat̃ memoratu digna: quã feciſſe Cn. Flauiũ annii filiũ ædilẽ cur-
rulẽ. L. Piſo i tertio annalı ſcripſit. Eaq; res ꝑquãpure: & uenuſte narrata a Pi-
ſone: locũ iſtũ totũ huc ex Piſonis annali trãſpoſuim9. Cn. inqt Flauius pr̃e li
bertino nat9 ſcriptũ faciebat. Iſq; i eo tpe ædili curruli apparebat quo tpe ædiles ſub-
rogãtur. Eũq; ꝑ tribu ędilẽ currulẽ renũciauerũt. A c ædilis: q comitia habebat: negat
accipe. Neq; ſibi placare: q ſcriptũ faceret: eũ ædilẽ fieri. Cn. Flau9 Annii filius dr̃ ta-
bulas poſuiſſe: ſcriptu ſeſe abdicaſſe. Iſq; ædilis currulis factus ẽ. Idẽ Cn. Flauius an-
nii filius dr̃ ad collegã ueniſſe: uiſere ægrotũ: & in cõclaue poſtq̃ introiuit adoleſcẽtes
ibi complures nobiles ſedebãt. Ii contẽnentes eum aſſurgere ei nemo uoluit. Cn. Fla-
uius annii filius ædilis id arriſit. Sellã currulẽ iuſſit ſibi afferri. Eam in limine apposu
it: ne qs illoꝝ exire poſſet. Vtiq; ii oẽs inuiti uiderẽt ſeſe in ſella curruli ſedentem.

Hiſtoria ſup Euclide ſocratico: cuius exẽplo Taurus philoſophus adhortari ado
leſcentis ſuos ſolitus eſt: ad philoſophiã gnauiter ſectandam. Cap. x.

P Hiloſophus Taur9 uir memoria nr̃a in diſciplina platonica celebrat9: cũ aliis
bonis multis: ſalubribuſq; exẽplis hortabatur ad philoſophiã capeſſendã: tũ
uel maxime iſta re aĩos iuuenũ expgebat. Euclidẽ quã dicebat ſocraticũ factita
uiſſe. Decreto inqt ſuo atheniẽſes cauerãt: ut q megaris ciuis eſſet: ſi intuliſſet athenas
pedẽ prehenſus eſſet: ut ea res homini capitalis eſſet. Tãto atheniẽſes inqt odio flagra
bãt finitimoꝝ hoĩum megarẽſiũ. Tũ Euclides: q indidẽ megaris erat: qq; etiã ante id
decretũ: & eſſe athenis: & audire Socratẽ cõſueuerat: poſtq̃ id decretũ ſãxerũt: ſub no
ctẽ: priuſq̃ adueſperaſceret: tunica lõga muliebri indut9: & pallio uerſicolore amict9
& caput: & ora uelatus: e domo ſua megaris athenas ad Socratẽ cõmeabat: ut uel no
ctis aliquo tpe cõſilioꝝ: ſermonũq; eius fieret particeps. Rurſuſq; ſub lucẽ milia paſ-
ſuũ paulo amplius uiginti eadẽ ueſte illa intectus redibat. At nũc inqt uidere eſt phi

alexander
P. Scipio africanus
Cn. flauius
Euclides

loſophos ultro currere:ut doceant:ad fores iuuenum diuitũ.eoſq; ibi ſedere:atq; opperiri prope ad meridiẽ:donec diſcipuli nocturnũ omne uinum edormiant.

Verba ex oratione.Q.Metelli Numidici:quę libuit meminiſſe ad officium grauitatis dignitatiſq; uitę decentia. Cap.xi.

c

Vm inq̃natiſſimis hoibus nõ eſſe cõuitio decertãdum:neq; maledictis aduerſus ĩpudẽtis & ĩprobos uelitãdũ:quia tãtiſper ſimilis & cõpar eoꝝ fias:dũ paria & cõſimilia dicas:atq; audias:nõ minus ex oratiõe.Q.Metelli Numidici ſapiẽtis uiri cognoſci poteſt:q̃ ex libris & diſciplinis philoſophoꝝ.Verba ſũt hęc Metelli aduerſus.Cn.Mãliũ tri.ple.a quo apud populũ ĩ cõcione laceſſit9:iactatuſq; fuerat dictis petulãtib9.Nũc qd̃ ad illũ attinet q̃rites:quoniã ſe ampliorẽ putat eẽ:ſi ſe mihi inimicũ dictauerit:quẽ ego mihi neq; amicũ recipio:neq; inimicũ reſpicio ĩ eum eo nõ ſum plura dicturus.Nam eum ĩdigniſſimũ arbitror cui a uiris bonis benedicatur.Tum ne idoneũ q̃dẽ cui a probis maledicatur.Nã ſi in eo tẽpore huiuſcemodi homũculum nomines:in quo punire nõ poſſis:maiore honore:q̃ cõtumelia afficias.

Q d̃ neq; teſtamẽtũ ſicuti Serui9 Sulpiti9 exiſtimauit:neq; ſacellũ ſicuti Trebati9 duplicia uerba ſũt:ſed a teſtatiõe alteꝝ p̃ductũ:alteꝝ a ſacro dimminutũ. Cap.xii.

ſ

Teſtamentũ

Eruius Sulpitius iurecõſultus uir ætatis ſuæ doctiſſimus:ĩ libro de ſacris deteſtandis ſecũdo:qua ratiõe adductus teſtamẽtũ uerbũ eẽ duplex ſcripſerit nõ reperio.Nã cõpoſitũ dixit a mẽtis cõteſtatiõe.Quid igitur calciamẽtũ?quid paludamẽtum?qd pauimẽtum?qd ueſtimẽtum?qd alia mille per huiuſcemodi formã p̃ducta?Etiã ne iſta oĩa cõpoſita dicemus?Obrepſiſſe autẽ uidetur Seruio:uel ſi qs alius eſt:q id prior dixit:falſa q̃dẽ:ſed nõ abhorrẽs:neq; incõcinna:q̃ſi mẽtis quædam ĩ hoc uocabulo ſignificatio:ſicut hercle.C.quoq; Trebatio eadem cõcinnitas obrepſit.Nam ĩ libro de religiõib9 ſecũdo.Sacellũ eſt ĩquit:locus paruus deo ſacratus cum ara.Deide addit uerba hæc.Sacellũ ex duob9 uerbis arbitror cõpoſitum:ſacri & cellæ:quaſi ſacra cella.Hoc q̃dẽ ſcripſit Trebatius.Sed qs ignorat ſacellũ:& ſimplex uerbũ eſſe?& nõ ex ſacro:& cella cõpoſitũ:ſed ex ſacro diminutum.

ſacellũ

De quęſtiunculis apud Taurum philoſophum in conuiuio agitatis:quę ſympoſicæ uocantur. Cap.xiii.

i

Actitatũ hoc Athenis:obſeruatũq; eſt ab iis:q erãt philoſopho Tauro iũctiores:quũ domum ſuã nos uocaret:ne oĩno (ut dr̃) ĩmanes:& a ſymbolã ueniremus cõiectabamus ad cœnulã:nõ cupedias ciboꝝ:ſed argutias quęſtionum. Vnuſqſq; igitur noſtꝝ cõmẽtus paratuſq; ibat:qd̃ quæreret.Eratq; initium loquendi edundi finis.Quęrebãtur aũt nõ grauia:nec reuerẽda:ſed ἐνθυμημάτια.i.argutiolæ quædam lepida:& minuta:& florentẽ uino animũ laceſſentia.Quale hoc ferme ẽ ſubtilitatis ludicræ quod dicam.Quæſitum eſt quando moriẽs moreretur?quũ iã ĩ morte eſſet:an tum etiã quũ in uita foret.Et q̃do ſurgẽs ſurgeret:quum iam ſtaret:an tum etiã quũ ſederet?Et qui artẽ diſceret:quãdo artifex fieret:quũ iam eſſet:an tum quum etiã nõ eſſet.Vtꝝ.n.hoꝝ dicas abſurde:atq; ridiculoſe dixeris:multoq; abſurdius uidebitur:ſi aut utrũq; eſſe dicas:aut neutꝝ.Sed ea omnia:quũ captiõſes eẽ q̃dã futileſq; & inanes dicerẽt:Nolite inq̃t Taurus hęc:quaſi nugaꝝ aliquẽ ludũ aſpernari.Grauiſſimi philoſophoꝝ:ſup hac re ſerio quęſierũt.Et alii moriẽdi uerbũ:atq; momẽtum manẽte adhuc uita dici atq; fieri putauerunt.Alii nihil in eo tempore uitę reliquerũt

Totúq; illud: qđ mori dicit: morti uindicauerunt: Itē de cęteris ſimilibus in diuerſa tépora: & ī cōtrarias ſentētias diſceſſerunt. Sed Plato inqt noſter. neq; uitæ id tēpus neq; morti dedit. Idéq; in omni cōſimiliū rez diſceptatione fecit. Vidit quippe utrūq; eſſe pugnās: neq; poſſe ex duobus cōtrariis: altero manēte: alterū cōſtitui. Quæſtio néq; fieri per diuerſoz iter ſe finiū: mortis & uitæ cohærentiam & iccirco peperit ipſe: expreſſitq; aliud quoddā nouum in cōfinio tēpus: qđ uerbis ꝓpriis: atq; integris τὴν ἐξαίφνης φύσιν. i. repentinā naturā appellauit. Idipſum ita uti dico: īqt in libro cui παρμενίδης titulus eſt: ſcriptū ab eo reperietis τὸ γὰρ ἐξαίφνης τοιοῦτόν τι ἔοικε σημαίνειν. ὡς ἐξ ἐκείνου μεταβάλλον εἰς ἑκάτερον. i: repēte enim tale uidet̃ quippiam ſignificare: qđ in alterum tranſeat. Talia apud Taurū ſymbola: & alia quę erant ſecundarū menſarum: ut ipſe dicere ſolitus erat τραγήματα. i. bellaria.

Puniédis peccatis tris eſſe rationes a philoſophis attributas. Et quamobrem Plato duarum ex iis meminerit. Cap. xiiii.

p Vniédis peccatis tris eſſe debere cauſas exiſtimatū ē. Vna eſt cauſa quæ νουθεσία. i. commonitio uel κόλασις aīaduerſio ſcilicet & punitio: uel παραίνεσις. i. monitio & ſtatutio: quū pœna adhibet̃ caſtigādi atq; emēdādi gratia ut is qui fortuito deliqt: attentior fiat correctiorq;. Altera eſt: quā ii qui uocabula iſta curioſius diuiſerunt τιμωρίαν appellant. i. pœnā. Ea cā aīaduertēdi eſt: quū dignitas auctoritaſq; eius: in quē eſt peccatū: tuēda ē: ne prętermiſſa aīaduerſio: contemptū eius pariat: & honorē leuet. Iccircoq; id ei uocabulū a cōſeruatione honoris factū putant. Tertia ratio uindicandi eſt quę παράδειγμα. i. exēplum a gręcis nominatur: quū punitio ꝓpter exemplum neceſſaria ut cęteri a ſimilibus peccatis: quę prohiberi publicitus intereſt: metu cognitę pœnæ deterreant̃. Iccirco ueteres quoq; noſtri exēpla: pro maximis: grauiſſimiſq; pœnis dicebāt. quando igitur aut ſpes magna eſt: ut is qui peccauit citra pœnam ut ipſe ſeſe ultro corrigat: & ſpes cōtra nulla eſt: emendari eū poſſe: & corrigi: aut iacturā dignitatis eius: in quē peccatū eſt: metui nō neceſſe eſt: aut nō id peccatū eſt cuius exemplo neceſſario metu ſanciendū ſit. Tum quicquid ita delictū ē: nō ſane dignū eſſe imponēdę pœnę: ſtudiū uiſum eſt. Has tris ulciſcēdi rationes: & philoſophi alii plurifariā: & noſter Taurus in primo commentariorū: quos i Gorgiam Platonis cōpoſuit: ſcriptas reliquit. Plato autem ipſe uerbis apertis duas ſolas eſſe puniēdi cauſas dicit. Vnā quā primo in loco: propter corrigendū: alteram quā in tertio: propter exempli metū poſuimus. uerba ſunt hęc Platōis ī Gorgia. προσήκει δὲ παντὶ τῷ ἐν τιμωρίᾳ ὄντι ὑπ' ἄλλου ὀρθῶς τιμωρουμένου. βελτίονι γίνεσθαι. καὶ ὀνίνασθαι. ἢ παράδειγμα ἄλλοις γίνεσθαι ἵνα ἄλλοι ὁρῶντες πάσχοντα φοβούμενοι βελτίους γίνωνται. i. aūt cōueniēs: ut qui plectitur ab alio recte puniēte: melior fiat & utilitatē capiat. Aut exēplo cæteris ſit: quo uidētes alii male affectū præ metu reddant̃ mulieres. In hiſce uerbis facile ītelligas τιμωρίαν. i. ultionē & pœnā Platonem dixiſſe: nō ut ſupra ſcripſi quoſdam dicere: ſed ita ut ꝓmiſcue dici ſolet: pro omni punitione An ne autē q̄ſi oīno paruā: & cōtēptu dignā ꝑterierit pœnę ſumendæ cām: ꝓpter tuendā læſi hominis auctoritatē: An magis: q̄ſi ei quā dicebat: rei nō neceſſariā prętermiſerit: quum de pœnis nō ī uita: neq; inter homines: ſed poſt uitę tēpus capiendis ſcriberet: ego in mediū relinquo.

Punien di tres cauſæ.

De uerbo quieſco: an e littera corripi: an produci debeat. Cap. xv.

Micus noſter homo multi ſtudii: atq; in bonarũ diſciplinarũ opere frequẽs:
Quieſcit. a uerbũ qeſcit: uſitate e littera correpta dixit. alter itẽ amicus. hõi doctrinis: q̃ſi
ĩ præſtigiis mirificus: cõmuniũq; uocũ reſpuẽs nimis: & faſtidiẽs barbare eũ
dixiſſe opinatus ẽ: quoniã ꝓducere debuiſſet: nõ corripere. Nã qeſcit ita oportere di
ci prędicauit: ut caleſcit. niteſcit: ſtupeſcit: atq; alia huiuſcemodi multa. id ẽt adde
Quies bat: q; qes e ꝓducto: nõ breui diceret' noſter aũt. qua eſt oĩum rex uerecũdia: medio
critate: ne ſi helii qdẽ cincii: & ſatyri dicendũ ita cenſuiſſent: obſecuturũ ſeſe fuiſſe ait
cõtra ꝑpetuã latinæ lĩguæ cõſuetudinẽ. Neq; ſe tã inſignite locuturũ abſona aut inau
dita ut diceret. Litteras autẽ ſup hac re fecit itẽ inter hæc exercitia quędã ludicra. Et
qeſco nõ eẽ his ſimile: q̃ ſupra poſui: nec a quiete dictũ: ſed ab eo quietẽ. Græceq; uo
cis εσχον και εσχον ionice a uerbo εχω ισχω: & modũ & originẽ uerbũ iſtud hẽre de
mõſtrauit. Rationibuſq; haud ſane frigidis docuit qeſco e lra lõga dici nõ cõuenire: ut
diceret eiuſmodi qſpiã: q tumultuariis: & modicis lĩguę exercitationibus ad famam
ſe facũdiæ ꝑmiſerat: neq; orõnis latinę modos: uſurpatione ſue ullas didicerat.

Notũ uerbũ deꝑcor a poeta Catullo iuſitate qdẽ: ſed apte poſitũ: & ꝓpric: deq; rõ
ne eius uerbi: exemplíſq; ueterũ ſcriptorũ Cap. xvi.

Vũ i lycio forte ueſpa ãbularem9: uir qdã ludo ibi nob: & uoluptati fuit. Nã
deꝑcor q quũ eẽt uerbũ deꝑcor doctiuſcule poſitũ i Catulli carmie: qa id ignorabat fri
gidiſſios uerſ9 eẽ dicebat: oĩum qdẽ meo iudicio uẽuſtiſſios: quos ĩ ſcripſi.

Leſbia mi dicit ſemper male nec tacet unq̃
De me: diſpeream: me niſi Leſbia amat.
Cui ego quaſi eadem totidẽ mox deprecor illi
Aſſidue. uex diſpereã niſi amo: Deprecor hoc i loco uir bon9 ita dictũ eẽ putat ut ple
rũq; a uulgo dr: qd' ſignificat ualde ꝑcor: & oro: & ſupplico. In quo de prępoſitio ad
augẽdũ & cumulãdũ ualet. Quod ſi ita eẽt: frigidi ſane uerſus forẽt. Nũc. n. cõtra oĩ
no ẽ. Nã de præpoſitio: quõ ã ẽ ãceps: i uno eodẽq; uerbo diuerſitatẽ ſignificatiõis
capit. Sic. n. deprecor a Catullo dictũ ẽ: q̃ſi deteſtor: uel execror: uel depello: uel abo
minor. Cõtra ãt ualet: quũ Cicero ꝓ. P. Sylla ita dicit. Quã multox hic uitã a Sylla
deprecatus ẽ. Itẽ i diſſuaſiõe legis agrarię Si qd deliquero: nullę ſunt uirgines: q̃ me a
uobis deprecẽtur. ſed neq; ſol9 Catull9: ita iſto uerbo uſus ẽ. Pleni adeo ſunt libri ue
terũ ſimilis i hoc uerbo ſignificatõis. Ex qb9 unũ & alterũ: q̃ ſuppetierãt appoſui.
Q. Ennius i Erichtheo nõ lõge ſecus dixit: q̃ Catullus.
Quibus nũc inquit erumna mea libertatem paro.
Quibus ſeruitutẽ mea miſeria deprecor ſignificat abigo: & amolior: uel prece adhibi
ta: uel quo alio modo. Itẽ Ennius in creſphonte: Ego quũ meæ uitæ parcã: letũ ini
micũ deprecor. Cicero in libro quinto de repu. ita ſcripſit: qd qdẽ eo fuit maius: qa
quũ in cauſa pari collegæ eẽnt: nõ modo iuidia pari nõ erãt ſed ẽt claudii inuidiã Grac
chi caritas deprecabatur. Hic quoq; item nõ ẽ ualde precabatur: ſed quaſi propulſa
bat: & defendebat iuidiã. Quod gręci ꝓpinqua ſignificatione παραιτουμαι. Ideſt
deprecor. i. excuſo: euito: dicunt. Itẽ pro. A. Licinio ſimilter Cicero uerbo iſto uti
tur. Quid inquit huic homini facias: Nõ ne cõcedas interdũ: ut excuſatione ſummæ
ſtultitię: ſummę ꝓbitatis odiũ deprecetur. itẽ in Verrẽ actionis ſecundę proœmio
Nũc uero qd faciat hortẽſius. Auaritiæ ne crimia frugalitatis laude deprecetur: At

hoiem flagitioſiſſimũ: libidinoſiſſimũ: nequiſſimũq; defendat? Sic igit Catullus ea-
dem ſe facere dicit: quęrẽs ueniã: q & male diceret ei palam: reſpueretq;: & recuſaret:
deteſtareturq; aſſidue: & tamen eam penitus deperiret.

Quis oium primus libros publice prębuerit legẽdos. Quantuſq; numerus fuerit
athenis ante clades perſicas librorũ in bibliothecis publicorũ. Cap. xvii.

l Ibros athenis diſciplinarũ liberaliũ publice ad legendum præbẽdos: prim9
poſuiſſe dicit Piſiſtratus tyrãnus. Deĩde ſtudioſi9 accuratiuſq; ipſi atheniẽ
ſes auxerũt. Sed omnẽ illã poſtea librorũ copiã Xerxes athenarũ potit9: ur
beipſa pręter arcẽ: ĩcenſa abſtulit: aſportauitq; in pſas. Eos porro libros uniuerſos
multis poſt tẽpeſtatibus Seleucus rex: qui Nicanor appellatus ẽ: referẽdos athenas ſeleuc9
curauit. Igẽs poſtea nũer9 librorũ ĩ ęgypto a ptolemæis regib9: uel cõqſit9: uel ɔfect9 q nica-
ẽad milia ferme uoluminũ ſeptĩgẽta. Sed ea oĩa bello priore alexãdrino: dũ diripit nor.
ea ciuitas: nõ ſpõte: neq; opa cõſulta: ſed a militib9 forte auxiliariis ĩcẽſa ſunt. alexan-

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBR SEPTIMVS. drię bibliotheca.

Admirãda quædã ex annalibus ſumpta de. P. Africano ſupiore: Caput primum.

q Vod de Olympiade philippi regis uxore: Alexãdri matre in hiſtoria
græca ſcriptũ ẽ: idẽ de. P. Scipionis quoq; matre: qui prior africanus ap
pellatus eſt: memorię datum eſt. Nã & Cn. Oppius: & Iulius Higin9
aliiq; qui de uita. & rebus Africani ſcripſerũt: matrem eius diu ſterilem
exiſtimatam tradunt. P. quoq; Scipionem cũ quo nupta erat: liberos
deſperauiſſe. Poſtea in cubiculo: atq; in lecto mulieris: quũ abſente marito cubans ſo
la obdormiſſet: uiſum repente iuxta eã cubare ingẽtem anguem. Eumq; iis: qui uide
rant: territis & clamãtibus elapſum ĩueniri nõ quiſſe. Idipſum. P. Scipionem ad aru
ſpices rettuliſſe. Eos ſacrificio facto reſpondiſſe: fore ut liberi gignerẽt. Neq; multis
diebus poſtea q̃ ille anguis in lecto uiſus eſt: mulierẽ cõcepiſſe: cõcepti fœtus ſigna:
atq; ſenſum pati. Exinde menſe decimo peperiſſe. Natũq; eſſe hunc. P. Scipionẽ afri-
canũ: qui Annibalẽ & carthaginẽſes in Africa bello punico ſecũdo uicit. Sed & eum
ĩpendio magis ex rebus geſtis: q̃ ex illo oſtẽto: uirũ eſſe uirtutis diuinę creditũ ẽ. Id
etiã dicere haud piget: qđ idẽ illi: quos ſupra noiaui: litteris mãdauerint: Scipionem
hunc africanũ ſolitauiſſe noctis extremo: priuſq̃ dilucularet ĩ capitoliũ uẽtitare: ac
iubere aperiri cellã iouis: atq; ibi ſolũ diu demorari q̃ſi cõſultantẽ de repu. cum ioue.
Aedituoſq; eius tẽpli ſepe eſſe demiratos: q; ſolũ id tẽporis in capitoliũ ingrediẽtem
canes ſemper in alio ſæuientes neq; latrarẽt eũ. neq; incurrerent. Has uulgi de ſcipio
ne opiniones cõfirmare: atq; approbare uidebantur dicta: factaq; eius pleraq; admi
randa. Ex quibus eſt unum huiuſcemodi. aſſidebat: oppugnabatq; oppidũ in hiſpa
nia ſitu: mœnibuſq;: ac defenſoribus ualidũ & munitũ. Re etiam cibaria copioſum.
Nullaq; eius potiundi ſpes erat. Et quodã die ius in caſtris ſedẽs dicebat. atque ex eo
loco id oppidũ procul uidebatur. Tũ e militib9: qui in iure apud eũ ſtabãt: iterroga
bat quiſpiã ex more in quẽ diẽ locumq; uadimoniũ promitti iuberet: Et ſcipio ma-
num ad ipſam oppidi: qđ obſidebatur: arcẽ protẽdens: perendie inquit ſeſe ſiſtant il
lo in loco. atq; ita factũ. Die tertio: in quẽm uadari iuſſerat: oppidum captum eſt. Eo
dem die in arce eius oppidi ius dixit.

De Ceſelli uindicis pudendo errore: quē offendimus in libris eius: quos inſcripſit lectionum antiquarum. Cap. ii.

t Vrpe erratū offendimꝰ in illis celebratiſſimis cōmentariis lectionū antiquarū Ceſellii uindicis. hominis hercle pleraq; haud indiligētis: qđ erratū multos fugit: q̄q̄ multa in Ceſellio reprehēdēdo etiā per calūnias rimaret̃. Scripſit autē Ceſelliꝰ. Q. Enniū in. xiii. libro annaliū cor dixiſſe maſculino genere. uerba Ceſelli ſubiecta ſunt: Maſculino genere cor: ut multa alia enunciauit Ennius. Nā in. xiii. annali quē cor dixit. adſcripſit deinde uerſus Ennii duos.

Annibal audaci dum pectore dehortatur.
Ne bellū faciā. quē credidit eē meum cor?

Antiochus eſt qui hoc dixit aſię rex. Is admirat̃: & permouetur: ꝙ Annibal carthaginēſis bellū ſe facere po. ro. uolētem dehortetur. Hos autē uerſus Ceſellius ſic accipit Tanq̄ ſi Antiochus ſic dicat: Annibal me ne bellū gerā: dehortat̃: ꝙ quū facit: ęq̄le cor putat habere me ei: q̄ ſtultū eſſe me credit: quū id mihi perſuadere uult. hoc Ceſellius quidē. ſed aliud lōge Ennius. Nā tres uerſus ſunt nō duo ad hāc Ennii ſniam ptinētis. Ex quibus tertiū uerſum Ceſellius nō reſpexit.

Annibal audaci dū pectore dehortatur.
Ne bellū faciam quē credidit eſſe meum cor.
Suaſorem ſummum: & ſtudioſum robore belli.

Hoꝝ uerſuū ſenſus: atq; ordo ſic opinor ē. Annibal ille audētiſſimꝰ: atq; fortiſſimꝰ quē ego credidi. hoc. n. cor meū credidit. pinde atq; diceret: quē ego ſtultꝰ hō credidi fore ſummū ſuaſorē ad bellandū: is me dehortat̃: diſſuadet: ne bellū faciā. Ceſellius āt forte σαθυρώτερον. i. deſidioſius ῥαφῇ. i. iunctura iſta uerborū captus quē cor dictū putauit. & quē accētu acuto legit: quaſi ad cor referret̃ nō ad Annibalē. Sed nō fugit me: ſi aliqs ſit tā icōditus ſic poſſe defendi cor Ceſelli maſculinū. ut uideat̃ tertiꝰ uerſus ſeparatī: atq; diuiſim legēdus: perīde q̄ſi p̄ciſis interruptiſq; uerbis exclamet antiochus: ſuaſorē ſummū. ſed nō dignū ē eis. q hoc dixerit reſpōderi.

Quid Tullius Tyro Ciceronis libertus reprehenderit in. M. Catōis orōne: quā p rhodiēſibꝰ i ſēatu dixit. & qđ ad ea: quæ reprehenderat: reſpōderimꝰ: Cap. iii.

rhodus c Iuitas rhodiēſis: & iſulę opportunitate: & operū nobilitate: & nauigādi ſolertia: naualibuſq; uictoriis celebrata ē: ea rhodienſis ciuitas: quum amica: atq; ſocia populi romani foret: Perſa tamē Philippi filio Macedonū rege: cū quo bellū populo romano fuit amico uſa eſt. Connixiq; ſunt rhodiēſes legationibus Romā ſępe miſſis: id bellū inter eoſ cōponere. Sed ubi iſta pacificatio perpetrari nequiuit: uerba a pleriſq; rhodiēſibus i cōcionibus eorū ad populū facta ſunt: ut ſi pax nō fieret: rhodiēſes regem aduerſum populum romanū adiutarēt. Sed nullum ſuper ea re publicū decretū factum eſt. at ubi Perſes uictus: captuſq; eſt: rhodienſes ptimuere ob ea: quæ cōpluries i cœtibus populi acta dictaq; erāt. Legatoſq; romam miſerunt qui temeritatē quorūdā populariū ſuorum deprecarēt: & fidem conſilium q; publicū expurgarēt. Legati poſtq̄ Romā uenerunt: & in ſenatū intromiſſi ſunt: uerbiſq; ſuppliciter pro cauſa ſua factis: de curia exceſſerunt: ſentētię rogari cœptę: quumq; partim ſenatorū de rhodiēſibus quererentur: maleq; eos animatos fuiſſe dicerēt: bellūq; illis faciēdū cenſerēt: Tum. M. Cato exurgit: & optimos fidiſſimoſq;

Perſes.

ſocios: quoꝝ opibus diripiendis: poſſidendiſq; nō pauci ex ſummatibus uiris intēti
inſenſiq; erant defenſum conſeruatūq; pergit orōnēq; inclytā dicit. Quæ & ſeorſum
fertur. inſcriptaq; eſt ꝓ rhodienſibus. & ī quinto originū libro ſcripta eſt. Tyro aūt Tyro
Tullius. M. Ciceronis libertus: ſane ꝗ dēfuit īgenio hō elegāti & haud quaq̄ rerum Tulliꝰ
litterarūq; ueterū indoctus. Eoq; ab ineunte ætate liberaliter īſtituto adminiculatore
& quaſi admiſtratore ī ſtudiis lr̄arū Cicero uſus ē. Sed ꝓfecto plus auſus eſt: q̄ ut to-
lerari. ignoſciq; poſſit. nanq; epiſtolam cōſcripſit ad. Q. Anxiū familiarē patroni ſui
cōfidenter: & nimis callide. In qua ſibimet uiſus ē orōnē iſtā ꝓ rhodienſibꝰ acri ſub-
tiliq; ingenio: & iudicio ꝓcenſuiſſe. Ex ea epiſtola libitum forte nobis eſt reprehenſio
nes eius quaſdam attingere: maiore ſcilicet uenia reprehenſuri Tyronē. q̄ tum ille re
prehēderit Catonē. culpauit autē primū hoc: ꝙ Cato inerudite: & ἀναγωγῶς. i.
ineducate: ut ipſe ait pricipio nimis inſolenti: nimiſq; acri: & obiurgatorio uſus ſit cū
uereri ſeſe oſtēdit: ne patres gaudio: atq; lætitiæ rerum geſtarū proſpere de ſtatu mē
tis ſuæ deturbati nō ſatis conſiperent: neq; ad recte intelligēdū: cōſulendūq; cēnt ido
nei: In pricipiis autē inquit patroni qui pro reis dicunt: cōciliare ſibi: & cōplacare iu
dices debēt. Sēſuſq; eoꝝ expectatōe cauſę ſuſpēſos: rigētiſq; honorificis: uerecūdiſq;
ſentētiis commulcere. Non iniuriis: atq; iperioſis cōminationibus cōfricare. Ipſum
deniq; principiū appoſuit cuius uerba hęc ſunt. ſcio ſolere pleriſq; hominibus rebus
ſecundis: atq; prolixis atq; proſperis: animū excellentem: atq; ſupērbiam: atq; fero-
citatem augeſcere: atq; creſcere: quod nunc mihi magnæ curę eſt: ꝙ hæc res tam ſecū
de proceſſerit ne quid in conſulendo aduerſi eueniat: quod noſtras ſecundas res con-
fricet. Neue hęc lætitia nimis luxurioſe eueniat. Aduerſæ res ſe domant: & docēt ꝗd
opus ſit facto. Secundę res lętitia tranſuorſum trudere ſolent a recte cōſulēdo atq; in-
tellīgēdo. Quo maiore opere dico ſuadeoq; uti hæc res aliquot dies proferatur: dū
ex tanto gaudio in poteſtatē noſtrā redeamus. Quę deinde Cato iuxta dicit: ea in-
quit confeſſionē faciunt: non defenſionem. neq; propulſationem: tranſlationemue
criminis habent. ſed cū pluribus aliis cōmunicationē: ꝙ ſcilicet nihil ad purgandum
eſt. Atq; etiā inquit inſuper profitetur rhodiēſes. qui accuſabātur: ꝙ aduerſus po. ro.
regi magis cupiuerint: fauerintq;. Id eos cupiſſe atq; fauiſſe utilitatis ſuę gratia. nero.
Perſa quoq; rege uicto ad ſuperbiā: ferociamq; & immodicum modū inſoleſcerent.
Eaq; ipſa uerba ponit ut infra ſcriptū eſt. Atq; ego quidē arbitror rhodienſes noluiſſe
nos ita depugnare: uti depugnatū eſt. Neq; regē Perſen uiciſſe: nō rhodienſes id mo
do uoluere: ſed multos populos. ac multas nationes idē uoluiſſe arbitror. Atq; haud
ſcio: an partim eorum fuerint. qui nō noſtræ contumelię cauſa: id uoluerunt euenire.
ſed enim id metuere: ſi nemo eſſet homo: quē uereremur: quicquid liberet: faceremus
ne ſub ſolo imperio noſtro in ſeruitute noſtra eſſent libertatis ſuæ cauſa ī ea ſententia
fuiſſe arbitror. Atq; rhodienſes tamen Perſen publice nunq̄ adiuuere. Cogitate quāto
nos noſtri natiui cautius facimus. Nam unuſquiſque noſtrum: ſiquis aduerſus rem
ſuā quid fieri arbitratur. ſūma ui cōtra nitit̄: ne aduerſus illā fiat quod illi tamen per
peſſi. Sed quod ad principiū reprehēſum attinet: ſcire oportuit Tyronem: defenſos
eſſe rhodiēſes a Catone: ſed ut a ſenatore: & cōſulari: & cenſorio uiro: ꝗd quidē opti
mum eſſe publicū exiſtimabat ſuadēte nō ut a patrono ſolet cauſam pro reis dicente.
Alia namq; principia cōducunt reos apud iudices defendenti & clemētiā: miſericor

diāq; undiq; īdagāti. Alia quū ſenatus de repu. conſulitur uiro auctoritate ꝑſtāti:
ſentētiis quorūdā iniqſſimis pmoto: & ꝑ utilitatibus publicis: ac ꝑ ſalute ſociorum
grauiter & libere īdignāti ſimul: ac dolenti. Quippe recte & utiliter ī diſciplinis rhe
torū præcipit̃ iudices de capite alieno: deq; cā ad ſeſe nō ꝑtinēti: cogituros ex qua ꝑ
ter officiū iudicādi: nihil ad eos ſimul periculi uel emolumēti redundaturū ē: cōcilia
dos eſſe: ac propiciādos laudabiliter: ac placabiliter: & leniter exiſtimationi ſaluti q;
ei9: q apud eos accuſatus ē. At quū dignitas: & fides: & utilitas oīum cōis agitur: ob
eamq; rē aut ſuadēdū quid: ut fiet: aut fieri iā cœpto: differendū eſt: tum qui ſe ī huiuſ
modi prīcipiis occupat: ut beniuolos: benignoſq; ſibi auditores paret: ociosam ope
ram: in nō neceſſariis uerbis ſumit. Iamdudū. n. negocia periculaq; ipſaꝝ rerū cōmu
nia: conſiliis eos capiēdis conciliant. & ipſi poti9 ſibi expoſcūt cōſultoris beniuolētiā.
Sed qđ ait ꝯfeſſū Catonē noluiſſe rhodiēſes ita depugnarĩ uti depugnatū ē: neq; regē
Perſen a po. ro. uinci. atq; id eū dixiſſe nō rhodiēſis mō: ſed multas quoq; alias natiōes
uoluiſſe. ſed id nihil ad purgandū: extenuandumue crimen ualere: iam hoc primum
Tyro īprobe mētitur. Verba ponit Catonis. & aliis tamen eū uerbis calumniat̃. Nō
enim Cato cōfitetur rhodienſes noluiſſe uictoriā eſſe po. ro. ſed ſeſe arbitrari dixit: id
eos noluiſſe: quod erat ꝓculdubio ſuę opinionis profeſſio: nō rhodiēſium culpæ cō
feſſio. In qua re: ut meū quidē iudiciū. nō culpa tantū uacat: ſed dignus quoq; laude
admirationeq; eſt: quū & ingenue: & religioſe dicere uiſum ē cōtra rhodiēſis quod ſen
tiebat: & parta ſibi ueritatis fide ipſum illud tamē: quod cōtrariū putabat̃ flexit: &
trāſtulit: ut eos icirco uel maxime ęquū eſſet accepriores: carioreſq; fieri populo ro
mano: quod quū & utiles eſſent: & uellent regi eſſe factū: nihil tamē adiuuādi ei9 gra
tia fecerint. Poſtea uerba hæc: ex eadem oratione ponit. Ea nūc de repente tāta nos be
neficia ultro citroq; tantam amicitiam relinquimus. Quod illos dicimus uoluiſſe fa
cere: id nos priores facere occupabim9? Hoc inquit enthymema neq̃ & uitioſum eſt.
reſponderi enim potuit: occupabimus certe. Nā ſi nō occupauerimus: opprimemur
incidendūq; erit īſidias a quibus ante nos nō cauerimus: Recte īquit hoc uitio dat lu
cilius poetæ euripidi: ꝙ quum Polyphontes rex propterea ſe interfeciſſe fratrem dice
ret: ꝙ ipſe ante cōſilium de nece eius cœpiſſet. Meropa fratris uxor hiſce eum uerbis
eluſerit ει γαρ σε εμελεν: ως συφης κτεινειν: ποσις. Χρηκαι σε μελλειν ως χρονος
παρηνλθεν: ideſt nam ſi te occiſurus erat ut tu ais maritus: te quoq; occiſuꝝ eē opor
tuit: ut quando tempus interponeretur. At hoc enim inquit plane ſtultitiæ plenū eo
conſilio. atq; ea fini facere nolle aliquid: uti nunq̃ id facias: quod uelis. Sed uidelicet
Tyro animū non aduertit nō eſſe in omnibus rebus cauendis eandem cām: nō huma
nę uitę negocia: & actiones: & officia: uel occupādi: uel differendi: uel etiam ulciſcē
di. uel cauendi: ſimilia eſſe pugnæ gladiatorię. Nā gladiatori compoſito ad pugnan
dum pugnę hęc propoſita ſors eſt. aut occidere ſi occupauerit: aut occumbere: ſi ceſ
ſauerit hominum autem uita nō tam iniquis: neq; tam indomitis neceſſitatibus circum
ſcripta eſt. ut icirco prior iniuriam facere debeas: quā niſi feceris: pati poſſis. Quod
tantū aberat a populi romani manſuetudine occupare: ut ſępe iam in ſeſe factas iniu
rias ulciſci neglexerit. Poſt deinde uſum eſſe Catonem dicit: in eadem oratione argu
mentis parum honeſtis: & nimis audacibus. Ac non uiri eius: qualis fuit: ſed uafris
ac fallacioſis: & quaſi grecorum ſophiſtarum ſolertiis. Nam quum obiiceretur inquit

rhodiēſibus quod bellũ populo romano facere uoluiſſent: negauit pene. Sed ignoſci
popoſcit: quia id nõ feciſſent: & ſi maxime uoluiſſent: īduxiſſeq; eũ dicit: quã dialecti
ci επαγωγην: ideſt inductionē appellat. rē admodũ īſidioſam: & ſophiſticam: neq;
ad ueritates magis: q̄ ad captiones repertam: quũ conatus ſit exēplis decipientibus
colligere: confirmareq; neminē: q malefacere uoluit plecti æquum eē: niſi quod factũ
uoluit etiã fecerit. uerba autē ex ea oratiõe Marci Catonis hęc ſunt. Qui acerrime ad
uerſus eos dicit: ita dicit: hoſtis uoluiſſe fieri: & quis eſt tãdem noſtrorum: qui quod ad
ſe attineat: æquum cenſeat quenquam pœnas dare ob eam rē: ꝙ arguatur malefacere
uoluiſſe? Nemo opinor. Nam ego quod ad me attinet nolim. Deinde paulo infra di
cit. Quid nunc? & quæ tandem lex eſt tam acerba: quæ dicat: Siquis id facere uolue-
rit: mille nummis. dimidium familię: mulcta eſto. Siquis plus quingenta iugera
habere uoluerit: tanta pœna eſto. Siquis maiorem pecudum numerum habere uolue
rit: tantum damni eſto. Atqui nos omnia plura habere uolumus: & id nobis impune
eſt. Poſtea ita dicit: ſed ſi honorem nõ ęquum eſt haberi ob eam rem: ꝙ benefacere uo
luiſſe quis dicit: neq; fecit tantum. Rhodienſibus tale erit. nõ ꝙ malefecerũt ſed quia
uoluiſſe dicũtur. His argumētis Tyro Tullius. M. Catonē cõtēdere & cõficere dicit
rhodiēſibus quoq; īpune eē debere ꝙ hoſtes qdē po. ro. eē uoluiſſent: & qui maxime
nõ fuiſſent. Diſſimulari aũt nõ poſſe ait qn paria & ꝯſimilia nõ ſint plus qngēta iuge
ra habere uelle quod plebiſcito colonis prohibitum fuit: & bellum iniuſtũ: atq; ipiũ
po. ro. facere uelle. neq; itē īficiari poſſe: quin alia cauſa in premio ſit: alia ī pœnis. nã
beneficia īquit ꝓmiſſa opperiri oportet: neq; ante remunerari: q̄ facta ſint: iniurias
aũt imminētis præcauiſſe: iuſtum eſt magis: q̄ expectauiſſe. Summa eni ꝓfeſſio ſtul
titiæ inquit: nõ ire obuiã ſceleribus cogitatis: ſed manere: oppeririq; ut quum admiſ
ſa: & perpetrara fuerint: tum deniq; ubi: quæ facta ſunt: infecta fieri nõ poſſunt: pu-
niantur. hęc Tyro in Catonē: non minus frigide ſane: q̄ inaniter. ſed eni Cato nõ nu-
dã: nec ſolitariã: nec improtectam hãc επαγωγην facit. Sed multis eam modis præ
fulcit: multiſq; aliis argumētis conuelat. & quia non Rhodiēſib9 magis q̄ reipu. cõ-
ſulebat: nihil ſibi dictu: factuq; in ea re turbe duxit: qn omnium ſentētiarum uia ſer
uatum ire ſocios niteretur: Ac primũ ea non incallide conquiſiuit: quę nõ iure natu-
rę. aut iure gentium fieri prohibentur: ſed iure legum alicuius medendę: aut temporis
cã iuſſarũ. ſicut eſt de numero pecoris: aut de domino agri prefinito: aut eiuſmodi
aliquo: ī quib9 trib9 quod ꝓhibitũ fieri ꝑ leges quidē nõ licet uelle id tamē facere: ſi li
ceat: īhoneſtũ nõ ē: Atq; eas res cõtulit ſehorſum miſcuitq; cũ eo: quod neq; facere:
neq; uelle: ꝑ ſeſe honeſtũ tũ deīde ne diſparilitas collatiõis euidēs fieret: pluribus id ꝓ
pugnaculis defenſat. Neq; tenuis iſtas. & enucleatas uoluntatũ in rebus illicitis repre
henſionēs: qualia in philoſophorum ocio diſputãtur: magnifacit. ſed id ſolum ex ſũ
ma ope nititur: ut cauſa rhodienſium quorũ amicitiam retineri ex repu. fuit aut æqua
iudicaretur: aut quidem certe ignoſcenda. Atq; interim: neq; feciſſe rhodiēſes bellũ:
neq; facere uoluiſſe dicit. Interim autē facta ſola cenſenda dicit: atq; in iudicium uo-
cãda: ſed uoluntates nudas: inaniſq;. neq; legibus. neq; pœnis fieri obnoxias. inter- Igno-
dum tamen: quaſi deliquiſſe eos concedat: ignoſci poſtulat. & ignoſcentias utiles eſ- ſcētia
ſe rebus humanis docet. ac niſi ignoſcant. metus in republica rerum nouarum monet
ſed eni contra ſi ignoſcatur cõſeruatum iri oſtendit: popu. Romani magnitudinem.

ſuperbię quoq; crimen: quod tunc præter cętera in ſenatu Rhodienſibus obiectũ erat mirifica: & prope diuina reſpõſionis figura eluſit & eluit. Verba adeo ipſa ponemus Catonis: quoniã Tyro ea pretermiſit. Rhodiẽſes ſupbos eſſe aiunt id obiectantes: qđ mihi e liberis meis minime dici uelim. ſunt ſane ſupbi. quid id ad nos attinet: id ñe iraſcimini ſiquis ſupbior eſt: q̃ nos. Nihil prorſus hac cõpellatiõe dici poteſt: neq; grauius neq; munitius aduerſus homines ſuperbiſſimos facta: qui ſupbiã in ſeſe amarent: i aliis rephenderẽt. preterea animaduertere eſt in tota iſta Catonis orõne: oĩa diſciplinarũ rhetoricaꝝ arma atq; ſubſidia mota eſſe. ſed nõ pinde: ut i decurſibꝰ ludicris. aut ſimulacris prœlioꝝ uoluptariis fieri uidemꝰ. Nõ inq̃ diſtincte nimis ac cõpte: atq; modulate res acta eſt. ſed quaſi in ancipiti certamine quũ ſparſa acies ẽ: multiſq; locis marte uario pugnatᷣ: ſic i iſta tum cauſa Cato: quum ſupbia illa rhodienſiũ famoſiſſima multoꝝ odio: atq; iuidia flagraret: oĩbus ꝓmiſcue tuẽdi: atq; ꝓpugnãdi modis uſus eſt. & nũc ut optime meritos cõmẽdat: nũc tanq̃ ſi innocẽtes purgat. & ne bona diuitiæq; eoꝝ expectantur: obiurgat: nũc ẽt quaſi ſit erratũ deprecatᷣ. nũc ut neceſſarios reipu. oſtẽtat: nũc clæmẽtiæ: nũc mãſuetudinis maioꝝ: nũc utilitatis publicę cõmonefacit. eaq; oĩa diſtictius: numeroſiuſq;: ac cõptius fortaſſe dici potuerint. Fortius atq; uiuidius potuiſſe dici nõ uidentᷣ. Inique igitur Tyro Tullius: qui ex oĩbus facultatibꝰ tã opulentæ orõnis aptis inter ſeſe: & cohęrentibꝰ paruũ q̃ppiã nudũq; ſumpſit: qđ obtrectaret: tanq̃ nõ dignũ. M. Catone fuerit: q; dictoꝝ nõ perpetratorũ uolũtates: nõ cẽſuerit puniẽdas. Cõmodius autẽ erectiuſq; de his meis uerbis: qbꝰ Tul. Tyroni reſpõdi: mõ exiſtimauit: iudiciũq; faciet: q & orationẽ ipam Catonis totã acceperit i manus: & epiſtolã Tyronis ad Anxiũ ſcriptã reqrere & legere curauerit. Ita. n. nos ſincerius exploratiuſq; uel corrigere poterit. uel probare.

Cuiuſmodi ſeruos: & quã ob cauſam Celius Sabinus iuris ciuilis auctor pileatos uenũdari ſolitos ſcripſerit. & quæ mancipia ſub corona more maiorũ uenerint. Atq; idipſum ſub corona quid ſit. Cap. iiii.

Pileati ſerui uẽdebãtur.

Pileatos ſeruos uenũ ſolitos ire: quoꝝ nomine uẽditor nihil pręſtaret: Celiꝰ Sabinus iuriſperitus ſcriptũ reliquit cuius rei cauſam eſſe ait: q; eiuſmodi conditionis mãcipia inſignia eſſe in uẽdũdo deberẽt: ut emptores errare: & capi nõ poſſẽt. neq; lex uẽdũdi oppeiẽda eẽt: ſed oculis iã pciperẽt quodnã eẽt mãcipioꝝ genꝰ ſicuti iq̃tãtiq̃tus mãcipia iure belli capta coronis iduta ueniebãt. & icirco dicebãtur ſub coronis uenire. Nã ut ea corona ſignũ erat captiuoꝝ uenaliũ: ita Pileus ipoſitꝰ demõſtrabat eiuſmodi ſeruos uenũdari quoꝝ noĩe emptori uẽditor nihil pſtaret. Eſt aũt alia rõnis huiꝰ opinio: cur dici ſolitũ ſit captiuos ſub corona uenũdari: q milites cuſtodiæ cã: captiuoꝝ uenaliũ greges circũſtarẽt: eaq; circũſtatio militum corona appellata ſit. Sed id magis ueꝝ eſſe: quod ſupra dixi: Cato quoq; i libro: quẽ cõpoſuit de re militari docet. Verba ſunt hæc Catonis. Vt populꝰ ſua opa potiꝰ obrẽ bene geſtã coronatꝰ ſupplicatũ eat: q̃ re male geſta coronatus ueneat.

Hiſtoria de Polo hiſtrione memoratu digna. Cap. v

Hiſtrio in terra græcia fuit fama celebri: qui geſtus & uocis claritudine: & uenuſtate cæteris anteſtabat. nomen fuiſſe aiunt polum. tragœdias poetaꝝ nobilium ſcite atq; aſſeuerãte actitauit. Is Polus unice amatum filium morte amiſit

Polus hiſtrio

eum luctum: quoniam ſatis uiſus eſt luxiſſe. rediit ad queſtũ artis. i eo tẽpore Athe

nis Electram Sophoclis acturus geſtare urnã: quaſi cum Oreſtis oſſibus debebat: ita compoſitũ fabulę argumẽtũ eſt: ut ueluti fratris reliquias ferens Electra comploret commiſereaturq́ interitum eius: qui per uim extinctus exiſtimatur. Igitur Polus lugubri habitu Electræ indutus oſſa: atq́ urnã e ſepulchro tulit filii: & quaſi oreſtis amplexus oppleuit oĩa: nõ ſimulacris: neq́ imitamentis: ſed luctu atq́ lamentis ueris & ſpirãtib9. ita quũ agi fabula uideretur: dolor actitatus ẽ.

Quid de quorũdam ſenſuũ naturali defectione Ariſtoteles ſcripſerit. Cap. vi.

c X quiq́ ſenſib9: quos aĩantib9 natura tribuit: uiſu: guſtu: auditu: tactu: odoratu: quos gręci αισθησεις: ideſt ſenſus ὄψιν. ideſt uiſũ: ἀκοὴν. i. auditũ: γευσιν. i. guſtũ: αφην. i. tactũ: οσφρησιν: ideſt odoratũ appellãt: q̃dã aĩaliũ alia alio carẽt: & aut cęca natura gignunť: aut inora: ĩauritaue. nullũ ãt gigni aĩal Ariſtoteles dicit: quod aut guſtus ſenſus careat: aut tact9. uerba ex libro ei9. quẽ περι μνημης. i. de mẽoria cõpoſuit: hæc ſũt. την δε αφην και γευσιν παντα εχει επι των ατελων ζωων. i. tactũ uero: & guſtũ oĩa hẽnt: præter q̃ aĩantium imperfecta.

An afatim q̃ſi admodũ pria acuta pronũciãdũ ſit. & quędam itidẽ nõ incurioſe trãctata ſuper aliarum uocum accentibus. Cap. vii.

a Nnianus poeta præter ingenii amœnitates: litterarũ quoq́ ueterũ & rationũ in litteris oppido q̃ peritus fuit: & ſermocinabať mira q̃dã: & ſcita ſuauitate: is afatĩ. i. admodũ pria acuta: nõ media ꝓnũciabat. Atq́ ita ueteres locutos cẽſebat: itaq́ ſe audiẽte Probũ grãmaticũ hos uerſus in Plauti ciſtellaria legiſſe dicit. afatim

Potin es tu homo facinus facere ſtrẽnuum.

Aliorum eſt afatim qui faciant:

Sane ego me uolo fortem perhiberi uirum.

Cauſamq́ huic accentui dicebat: ꝙ afatim non eſſent duæ partes orõnis: ſed utraque pars in unã uocẽ coaluiſſet: ſicuti in eo quoq́ quod exaduerſum dicimus: ſecũdã ſyllabã debere acui exiſtimabat: quoniã una nõ duę eẽnt orationis partes. Atq́ ita oportere apud Terẽtiũ legi dicebat: ĩ his uerſib9. In quo hęc diſcebat ludo exaduerſũ loco: tõſtrina erat q̃dã. addebat ẽt quod ad ꝓuerbiũ tũ ferme acuereť: quũ ſignificaret ἐπίτασιν: quã ĩtẽtionẽ nos dicim9: ſicuti ad fabre: & admodũ & adprobe dicũť. Cætera q̃dẽ ſatis cõmode ãnian9. ſed hãc ꝑticulã quã ſemꝑ quũ intẽtionẽ ſignificaret: acui putauit: nõ id perpetuũ uť. Nã & adpotus quũ dicim9: & adprimus: & adprime intẽtio ĩ his uerbis demõſtrať: neq́ tamẽ ad ꝑticula ſatis cõmode accẽtu acuto ꝓnũciať Adprobus tamẽ: quod ſignificat ualde ꝓbus nõ inficias eo: ꝙ pria ſyllaba acui dẽat. Cecilius in comœdia quæ inſcribiť triũphus: uocabulo iſto utiť. Hierocles hoſpes ẽ mihi: adoleſcẽs adprobus. Nũ igitur in his uocibus quas nos nõ acui dixim9: ea cã ẽq́ ſyllaba ĩſequitur natura lõgior: q̃ nõ ferme patitur acui priorẽ: ĩ uocabulis ſyllabaꝝ pluriũ q̃ duarũ. adprimũ autẽ longe primũ. L. Liuius in odyſſea dicit ĩ hoc uerſu. Ibi deniq́ uir ſummus adprimus patroclus. Idẽ Liuius ĩ odyſſea præmodũ dicit: quaſi admodũ. Parceres ĩquit præmodũ. Quod ſignificat ſupramodũ: dictũq́ ẽ q̃ſi prætermodũ. in quo ſcilicet prima ſyllaba acui debuit.

Exad/ uerſum adfabre admo/ dum adpro/ be. adpri/ mus. adpri/ me adpro/ bus. adpri/ mum. præmo dum.

Res ſupra fidem habita ſuper amatore delphino: & puero amato. Cap. viii.

d Elphinos uenerios eſſe: & amaſios nõ modo hiſtorię ueteres ſed recẽtes quoq́ memorię declarant. Nam & ſub Cæſaribus in puteolano mari: ut Appion Delphini

ſcriptũ reliqt: & aliquot ſeculis ante apud naupactũ: ut Theophraſtus tradidit: amatores flagrãtiſſimi delphinoꝝ qdã cogniti cõpertiq; ſũt. Neq; ii amauerũt: qđ ſunt ipſi genus: ſed pueros forma liberali: in nauiculis forte aut in uadis littoꝝ cõſpectos miris & humanis modis arſerũt uerba ſubſcripſi ἀππίωνος eruditi uiri ex egyptiacoꝝ libro quĩto: qbꝰ delphini amãtis & pueri nõ abhorrẽtis cõſuetudĩes: luſus geſtatiões: aurigationes refert. eaq; oĩa ſeſe ipſum: multoſq; alios uidiſſe dicit. καὶ αὐτὸς δοῦκα δον περὶ λικαιαρ γίαν δελφῖνα ἐρῶντα παιδὸς καὶ πρὸς παιδικὴν ἐπτοημένον φωνήν. ἀτὰρ οὖν καὶ προσνηχόμενος ὁ ἰχθὺς. ἀνεδέχετο τὸν παῖδα ἐπὶ τῶν νώτων. καὶ τὰς ἀκάνθας περιστέλλων ἵνα μὴ τοῦ ποθουμένου χρῶτα ἀμύξειε καὶ ἱππηδὸν περιβεβηκότα μέχρι διακοσίων ἀνῆγε σταδίων ἐξεχεῖτο δ' ἄρα ἡ ῥώμη καὶ πᾶσα ἡ ἰταλία θεάσασθαι ἰχθὴν νηχόμενον ὑπὸ ἔρωτος: ideſt & qđẽ nos uidimꝰ apud puteolos delphinũ amantẽ mire puerũ: inclamatũ a puero acciri. Annatãs itaq; & pennę aculeos uelut uagina cõdẽs: ne dilectũ ſibi corpꝰ laceraret: ꝑbebat aſcẽſuro dorſũ receptũq; equitis mõ iſidẽtẽ per magnũ ęquor ad triginta fere paſſuũ milia deferebat. Roma igit: oĩſq; italia eo cõfiuebat: ut piſcẽ ꝑ amorẽ uenerĩu uehẽtẽ pueꝝ aſpectaret. ad hęc adiicit rẽ nõ minꝰ mirãdã. Poſtea inqt idẽ ille puer delphino amœnꝰ morbo affectus obiit ſuũ diẽ. at ille amãs: ubi ſæpe ad littus ſolitũ annauit: & puer q in primo uado aduentũ eius opperiri cõſueuerat: nuſq̃ fuit: deſiderio tabuit. exanimatuſq; ẽ: & ĩ littore iacẽs ĩuẽtꝰ ab iis q rẽ cognouerãt: ĩ ſui pueri ſepulchro humatꝰ eſt.

Popoſci. mẽordi: pepugi: ſpepõdi: & occecurri: pleroſq; ueteꝝ dixiſſe nõ uti poſtea receptũ eſt dicere: per o aut ꝑ u litterã in prĩa ſyllaba poſitã: ſed ꝑ e. atq; adeo grææ rationis exemplo dixiſſe. Pręterea notatũ: q; uiri nõ ĩdocti: neq; ignobiles a uerbo deſcendo non deſcẽdi: ſed deſcendidi dixerunt. Cap. ix.

P Oposci: momordi: pupugi: cucurri ꝓbabiliter dici uidentur. atq; ita nũc oẽs ferme doctiores huiuſcemodi uerbis utũtur. Sed. Q. Enniꝰ in ſatyris memorderit dixit ꝑ e litterã: nõ momorderit. Meũ inqt nõ eſt: at ſi me canis memorderit. Itẽ Laberiꝰ in gallis: de integro patrimonio meo cẽtũ milia nummũ memordi Itẽ idẽ laberiꝰ ĩ coloratore. Itaq; leui prĩa ꝑcoctus: ſimul ſub dẽtes mulieris ueni bis ter memordit. itẽ. P. Nigidius de animalibus libro ſecũdo: Serpẽs ſi memordit: gallina deligitur: & opponitur. itẽ Plautꝰ ĩ aulularia: Vt admemordit hoĩem Sed idem Plautꝰ ĩ trigemini: nõ præmordiſſe: neq; pręmomordiſſe dixit: ſed ꝑmorſiſſe. Ni fugiſſẽ inqt mediũ credo ꝑmorſiſſet. Itẽ accius ĩ cõciliatrice urſũ ſe memordiſſe autumat. Pepoſci quoq; nõ popoſci Valerius antias in libro annaliũ. xlv. ſcriptũ reliqt. Deĩde Licinius tri. ple. perduellionẽ ei diẽ dixit: & comitiis diẽ a: Q. Martio pratore popoſcit: Pepugero quoq; acta ĩ ędilitio dicit. Sed ſi pepugero: metuet. Heliũ quoq; Tuberonẽ libro ad. C. Oppiũ ſcripto occecurrit dixiſſe: probꝰ annotauit & hæc eꝰ uerba appoſuit. Si generalis ſpecies occecurrit: Idem Probus Valeriũ antiatẽ libro hiſtoriarũ duodecimo ſpeponderat ſcripſiſſe annotauit: uerbaꝝ eiꝰ hæc poſuit: Tiberiꝰ Gracchus: q quæſtor. C. Mãcino ĩ hiſpania fuerat: & cęteri qui pacẽ ſpepõderãt. Ratio aũt iſtaꝝ dictionũ hęc eſſe uideri põt: quoniã gręci ĩ q̃dã ſpecie pręteriti tpis: quod παρακείμενον: ideſt pręteritũ perfectũ appellãt: ſecũdã uerbi litterã in e plerumq; uertunt. γραφῶ γέγραφα: ideſt ſcribo ſcripſi: ποιῶ πεποίηκα: ideſt facio feci: λαλῶ λελάληκα. i. garrio garriui: κρατῶ κεκράτηκα. i. teneo tenui: λουῶ λελουκα

memor di.

pręmor ſiſſe.

pepoſci

pepugero.

occecurrit.

Spepõdi.

id eſt lauo laui. ſic ergo mordeo memordi: poſco popoſci: tẽdo tetẽdi: tango tetigi: pũgo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi: curro cecurri: tollo tetulli facit. ſic & M. Tulli9 & C. cæſar mordeo memordi: pungo pepugi: ſpõdeo ſpepõdi dixerũt. præterea inueni a uerbo ſcindo ſimili ratione nõ ſciderat: ſed ſeſciderat dictũ eẽ. L. Accius in ſotadicoꝝ libro primo: ſceſciderat dicit uerba eius hæc ſunt. Nõ ergo aquila ita uti prædicãt ſceſciderat pectus. Ennius quoq; & Valeri9 Antias in libro hiſtoriarum. lxxv. uerba hæc ſcripſit. Deinde funere locato ad forum deſcendidit. Laberius quoq; in Catulario ita ſcripſit. Ego mirabar quomõ mãmæ mihi deſcendiderant. Sceſiderat. Deſcendidit.

Vſuſcapio & copulate & recto uocabuli caſu dicit: ita pignoriſcapio coniũcte & eadem uocabuli forma dictũ eſt. Cap. x.

T hęc uſuſcapio dicit copulato uocabulo a littera in eo tractim pronũciata: ita pignoriſcapio iunctæ ſunt partes: & productę dicebantur. uerba Catonis ſunt ex primo epiſtolicarũ quęſtionũ. Pignoriſcapio ob æs militare: quod ęs a tribuno ęrario miles accipere debebat uocabulum ſeorſum fit: per quod ſatis dilucet hanc capionem poſſe dici: quaſi hanc captionem: & in uſu & in pignore. Vſucapio Pignoriſcapio

Neq; leuitatẽ: neq; neqtiã ea ſignificatione eẽ q̃ i uulgi ſermonib9 dicũtur. Cap. xi.

Euitatẽ plerũq; nũc ꝑ incõſtãtia: & mutabilitate dici audio: & nequitiam pro ſolertia: aſtutiaq;. ſed ueterũ hoĩum q ꝓprie: atq; ĩtegre locuti ſunt: leues dixerũt: quos uulgo nũc uiles: & nullo honore dignos dicim9 & leuitatẽ appellauerũt peride q̃ſi lenitatẽ. Et nequã hominẽ nihili: neq; rei: neq; frugis bonę. quod gen9 gręci fere ασωτον. i. ꝓdigũ: η ακολαςον. i. uel libidinoſũ: η αχρειον. i. uel iutilẽ: η αχρηςον. i. uel iutilẽ: η κακοτροπον. i. uel improbum: η μιαρον. i. uel ſceleſtũ dicũt Qui exẽpla hoꝝ uerboꝝ reqrit: ne in libris nimis remotis quęrat: inueniet ea in. M. Tullii ſecũda antonianarũ. nã quũ genus quoddã ſordidiſſimũ uitæ: atq; uict9. M. Antonii idẽ demõſtraturus eẽt: q̄ ĩ caupõa deliteſceret: q̄ ad ueſpeꝝ ꝑpotaret: q̄ ore ĩ uoluto iter faceret. ne cognoſceretur. hęc & alia huiuſcemodi: quũ ĩ eũ dictur9 eẽt. Videte inqt hoĩs leuitatẽ. tanq̃ prorſus iſta decora hoc uitio ĩ hoĩe notarẽtur. at poſtea ĩ eũdẽ antoniũ ꝓbra q̃dã alia ludibrioſa: & turpia ĩgeſſeſſet. ad extremũ hoc addidit. O hominẽ nequã. nihil. n. magis ꝓprie poſſum dicere. Sed ex eo loco. M. Tullii uerba cõpluſcula libuit ponere. at uidere leuitatẽ hoĩs. quũ hora diei decima fere ad ſaxa rubra ueniſſet: delituit in q̃dã cauponula. atq; ibi ſe occulẽs ꝑpotauit ad ueſpeꝝ. ide ciſio celeriter ad urbẽ adductus: domũ uenit ore ĩuoluto. Ianitor rogat qs es tu. A. Marco tabellari9. cõfeſtim ad eã: cui9 cã uenerat deducitur. Eiq; epiſtolã tradit. quã illa quũ legeret flens. erat. n. ſcripta amatorię. Caput ãt litterarũ hoc erat. ſibi cũ illa mima poſthac nihil futurũ omnẽ ſe amorẽ abieciſſe illius: atq; ĩ hac trãſfudiſſe. Quũ mulier fleret uberius. hõ miſericors ferre nõ potuit. Caput aperuit. in collum inuaſit. O hominem nequã. nihil enim magis proprie poſſum dicere. Ergo ut te catamitum. nec opinato. quum oſtẽdiſſes. pręter ſpem mulier aſpiceret. Icciṙco urbẽ terrore nocturno italiã multoꝝ dieꝝ metu ꝑturbaſti. Cõſimiliter quoq; Claudius in primo annaliũ. nequitiã appellauit luxũ uitæ prodigũ. effuſumq; in hiſce uerbis. Perſuadenti cuidã adoleſcẽti Lucano qui apprime ſummo genere gnatus erat. ſed luxuria & nequitia. pecuniã magnam cõſumpſerat. M. Varro in libris de lingua latina. Vt ex non & uolo inquit. nolo fit. ſic ex ne & quicq̃ media ſyllaba extrita cõponitur nequã. P. Afri Leuit9 Neqtia Leuis Nequã Nolo. Nequã

canus pro ſe cõtra Tib. Aſelliũ de mulcta ad populũ: Omnia mala probra: flagitia: quæ homines faciũt: in duabus rebus ſunt malitia atq; nequitia. utrũ defendis: maliciã an nequitiã: an utrunq; ſimul: Si nequitiã defendere uis licet. Sed tu in uno ſcorto maiorẽ pecuniã abſumpſiſti: q̃ quãti omne inſtrumẽtũ fundi Sabini incẽſum dedicauiſti. Si hoc ita eſt: qui ſpõdet mille nũmum: Sed tu plus tertia parte pecuniæ paternę perdidiſti: atq; abſumpſiſti in flagitiis. Si hoc ita eſt: qui ſpõdet mille nummum: non uis nequitiam: Age malitiã ſaltem defendas. ſed tu uerbis conceptis coniuraſti ſciẽs: ſciente animo tuo. Si hoc ita eſt: qui ſpondet mille nummum.

De tunicis χειριδωτοις: ideſt manicatis: earum uſum. P. Africanus Sul. Gallo obiecit. Cap. xii.

Vnicis uti uirũ prolixis ultra brachia: & uſq; in primores manus: ac prope in
tunicę. t digitos romę: atq; omni in latio indecorũ fuit. Eas tũicas græco uocabulo noſtri χειριδωτους. i. manicatas appellauerũt. Fœminiſq; ſolis ueſtẽ lõge: lateq; diffuſam in decorẽ exiſtimauerũt: ad ulnas cruraq; aduerſus oculos protegenda.
Toga Viri autẽ Ro. primo quidẽ ſine tunicis: toga ſola amicti fuerũt: poſtea ſubſtrictas: & breuis tũicas citra humerꝫ deſinẽtes habebãt. q̃d genꝰ greci dicũt ἐξωμίδας. i. ſubſtrictas ſine manicis tunicas. Hac ãtiq̃tate iductꝰ. P. Africanꝰ Pauli filiꝰ: uir oĩbꝰ bõis artibꝰ atq; oĩ uirtute p̃ditꝰ. P. Gallo hoĩ delicato iter pleraq; alia q̃ obiectabat id quoq; ꝓbro dedit: q; tunicis uterẽ manꝰ totas opiẽtibꝰ: uerba ſũt hæc Scipionis. Nã qui quotidie unguẽtatꝰ aduerſus ſpeculũ ornẽ: cuiꝰ ſupcilia redunẽ: q barba uulſa: fœminibuſq; ſubuulſis ambulet: q ĩ cõuiuiis adoleſcẽtulus cũ amatore. cũ cheridota tunica iferior accubuerit: q nõ mõ uinoſus: ſed uiroſus quoq; ſit eũ ne qſq̃ dubitet: quĩ idẽ fecerit: quod cinædi facere ſolẽt. Virgiliꝰ quoq; tunicas huiuſcemodi q̃ſi fœmieas ac ꝓbroſas criminaẽ. Et tunicæ manicas: & hẽnt ridimicula mitræ. Q. quoq; Enniꝰ carthaginenſium tunicatam iuuentutẽ nõ uideẽ ſiue ꝓbro dixiſſe.

Quem claſſicum dicat. M. Cato: quẽ infra claſſẽ. Cap. xiii.

claſſicꝰ Laſſici dicebanẽ non omnes: qui in claſſibus erant: ſed primæ tantum claſſis
c hominès: qui. c. &. xxv. milia æris ampliuſue cenſi erant. Infra claſſem aũt appellabanẽ: ſecũdæ claſſis: cęterarũq; omnium claſſium: qui minore ſumma
Infra claſſem æris: q̃ ſupra dixi: cẽſebantur. Hoc eo ſtrictim notaui: quoniã in. M. Catonis oratione: qua uoconiam legem ſuaſit: quæri ſolet: quid claſſicꝰ: quid infra claſſem.

De tribꝰ dicendi generibꝰ: ac de tribus philoſophis: qui ab atheniẽſibus ad ſenatũ Romam legati miſſi ſunt. Cap. xiiii.

T in carmĩe: & in ſoluta oratiõe genera dicẽdi probabilia ſunt tria: quę græci
Tria dicẽdi genera. e χαρακτῆρας formas uocant. nominaq; eis fecerunt apponi ἁδρὸν ἰσχνὸν μέσον. Noſq; quẽ primũ poſuimꝰ uberẽ uocamꝰ ſecũdũ gracilẽ: tertiũ mediocrẽ. Vberi dignitas. atq; ãplitudo eſt. gracili uenuſtas: & ſubtilitas. Medius ĩ cõfinio eſt utriuſq; modi particeps. His ſingulis oronis uirtutibus uitia agnata ſunt: pari numero quę earꝫ modũ & habitũ ſimulacris falſis emẽtiũẽ. ſic plerũq; ſufflati: atq; tumidi fallũt pro uberibus. ſqualẽtes & ieiuni dicti pro gracilibꝰ. incerti & ambigui ꝓ mediocribus. Vera aũt & ꝓpria huiuſcemodi formarũ exẽpla in latina lingua. M. Varro eſſe dicit: ubertatis Pacuuiũ: gracilitatis Luciliũ: mediocritatis Terẽtiũ. Sed ea ipſa genera dicẽdi iã antiq̃tus tradita ab Homero ſunt tria tribus. Magnificum in

Vlyxe: & uber eſt: ſubtile ĩ Menelao: & cohibitū mixtū moderatūq; ĩ Neſtore. Aiad
uerſa eadē tripartita uarietas ē in tribꝰ philoſophis: quos atheniēſes romā ad ſenatū:
populūq; Ro. legauerūt: ĩperatū uti mulctā remitterēt: quā fecerāt ꝓꝑ oropi uaſtatio
nē. ea mulcta fuerat talētū fere qngentū. erāt iſti philoſophi. Carneades ex academia Carnea
Diogenes ſtoicus. Critolaus peripateticus: & in ſenatū qdem introducti ĩterprete uſi des
ſunt Cecilio ſenatore. ſed ante ipſi ſehorſū quoq; quiſq; oſtentandi grā magno ɔuentu Dioge-
hoīum diſertauerūt. tū admiratiōi fuiſſe aiūt Rutilius & Polybius philoſophoꝝ triū nes
ſui cuiuſq; generis facūdiam. Violēta inqunt: & rapida Carneades dicebat. Scita & te Crito-
retia Critolaus. Modeſta Diogenes & ſobria: unūquodq; aūt genꝰ: ut diximus: quū laus
caſte pudiceq; ornatur: fit illuſtrius quū fucatur: atq; prẹlinitur: fit præſtigioſum.

Quia ſeuere moribus maiorum in fures uindicatū ſit. & quid ſcripſit Mutiꝰ Scę
uola ſuper eo: quod ſeruatum datum: cōmodatumue eſſet. Cap. xv.

I Abeo in libro de. xii. tabulis ſecūdo acria: & ſeuera iudicia de furtis habita eſſē
apud ueteres ſcripſit. Idq; Brutū ſolitū dicere: furti dānatū eſſe: qui iumētum Furtū
alihorſum duxerat: q̄ quo utendum acceperat. Item qui lōgius produxerat: q̄
quē in locū petierat. Itaq;. Q. Scęuola ĩ libroꝝ: quos đ iure ciuili ɔpoſuit. xvi. uerba
hæc poſuit. Quod cui ſeruandum datum eſt: ſi id uſus eſt. ſiue quod utendum accepe
rit ad aliam rem: atq; acceperat: uſus eſt forti ſe obligauit.

Locus exſcriptus e ſatyra. M. Varronis: quę περιεδεσ ματων: ideſt đ eduliis ĩſcri
pta eſt: de peregrinis ſcilicet ciboꝝ generibus: & appoſiti uerſus Euripidis: qbus deli-
catorum hominū luxuriantem gullam confutauit. Cap. xvi.

u Arro in ſatyra: quā περιεδεσματων. i. de eduliis: cibis pegrinis & lauticiis in
ſcripſit: lepide admodū & ſcite: factis uerſibꝰ cœnaꝝ ciborūq; exqſitas deliti-
as cōprehēdit. Nā pleraq; id genꝰ: q̄ helluōes iſti terra: & mari cōquirūt expo
ſuit: ĩcluſitq; ĩ numeros ſenarios & ipſos qdē uerſus: cui ociū erit: ĩ libro quo dixi: po
ſitos legat. Genera aūt: noīaq; eduliū: & domicilia ciboꝝ oībꝰ aliis prẹſtātia: q̄ ꝓfun
da ĩgluuies ueſtigauit: q̄ Varro obprobrās executꝰ eſt: hęc ſūt ferme q̄tum nobis me
morię: Pauꝰ e ſamo. Phrygia attagena. Grues mellicę. Hedus ex ambratia. Pelamis Diuer-
chalcedōia. Murena tharſeſia. Aſelli peſſimūtii. Oſtrea tarēti. Pectūculus chius. He ſi cibi
lops rhodiꝰ. Sacri cilices. Nuces thaſię. Palma ægyptia. Glās iberica. Hāc aūt pagrā
tis gulę: & ſucos ĩſuetos ĩqrentis ĩduſtriā: atq; has undiq; uorſū indagies cupediarū:
maiore deteſtatiōe dignas cēſebimꝰ: ſi uerſus Euripidi recordemur: qbus utebat̃ ſę-
piſſime Chryſippus philoſophus: tanq̄ edēdi irritatiōes quaſdā reptas eſſe: nō ꝑ uſū
uitæ neceſſariū: ſed ꝑ luxū animi parata: atq; facilia faſtidiētis ꝑ ĩprobam ſatietatis la
ſciuiā. uerſus Euripidi ad ſcribēdos putaui ἐπει τι δει βροτοισι πλην δυειν μονον
Δημητερος ακτης πωματος. υδροχοου απαρεσι και πεφυχημας τρεφειν
ων ουκ αποδει πλησμονη. τρυφη δετοι αλλων εδεσματων θηραματα. Nā qd mor
talibus ſit uſu: prẹter duo illa modo. Cereris munus: & aquę poculum: quę adſunt:
ac nos queunt alere: quoꝝ ſaties nunq̄ eſt: luxus autē ſunt cæteraꝝ epulaꝝ indagies.

Sermo habitus cum grammatico inſolentiaꝝ: & imperitiarum pleno: de ſignifica
tione uocabuli: quod eſt obnoxius: deq; eius uocis origine. Cap. xvii.

p Ercunctabar Romę quēpiā grāmaticū primę ĩ docendo celebritatis: non her-
de experiēdi. uel tētandi gratia: ſed diſcēdi magis ſtudio & cupidine: qd ſigni-

ficaret obnoxius: quęq; eius uocabuli origo: & ratio eſſet. Atq; ille aſpicit me: illudens
leuitatē queſtiōis: prauitatēq;: obſcurā inq̄t ſane rem queris: multaq; prorſus uigilia
Obnoxius īdagandā. Quis adeo tā linguæ latinæ ignarus ē: ꝗ neſciat eū didici obnoxiū: cui ꝗd
ab eo: cui eē obnoxius dicitur: incōmodari & noceri pōt: eiue ꝗ habeat aliquē noxæ .i.
culpę ſuę conſciū? Quin potius inq̄t hęc mittis nugalia: & afters ea: quæ digna quæri
tractariq; ſint. Tum uero ego ꝑmotus agendū iam oblique: ut cū homine ſtulto exi-
ſtimaui. & cętera inq̄ uir doctiſſime: grauiora: remotioraq;: ſi diſcere & ſcire debuero:
q̄do mihi uſus uenerit: tum quæram ex te: atq; diſcā. Sed .n. ꝗa dixi ſæpe obnoxius. &
ꝗd dicerē: neſciui didici ex te. & ſcire nūc cœpi: quod nō ego omniū ſolus: ut tibi ſum
uiſus ignoraui. ſed ut res eſt Plautꝰ quoq; ligueę: atq; elegātię in uerbis latinæ pīceps
ꝗd eſſet obnoxius. neſciuit. uerſus eni eſt in ſtico illius ſcriptus. Nunc ego hercle perii
plane: nō obnoxie. Qđ minime cōgruit cū iſta: quā me docuiſti ſignificatiōe. cōpoſuit
enim Plautꝰ tanquā duo iter ſe cōtraria: plane & obnoxie: qđ a tua ſignificatiōe longe
abeſt. At ille grāmaticus ſatis ridicule: quaſi obnoxius: & obnoxie: nō declinatiōe ſo-
la: ſed re atq; ſnīa differrēt: ego inq̄t dixi ꝗd eſſet obnoxius: non ꝗd obnoxie. At tunc
ego admiratus inſolētis hoīs inſcitiā: mittāmus inq̄t: ſicuti uis: ꝗ Plautus obnoxie di
xit. ſed ſi id nimis eſſe remotū putas: atq; illud quoq; pręter mittamus: quod Saluſtiꝰ
in Catillina ſcribit. Minari etiā ferro: niſi ſibi obnoxia foret. Et quod uidetur uobis ꝑ
uulgatius eſſe: id me doce. uerſus enim Virgilii ſunt notiſſimi.

Nam neq; tunc aſtris acies obtuſa uideri:
Nec fratris radiis: obnoxia ſurgere luna.

Quod tu ais: culpæ ſuæ cōſcium: alio quoq; loco Virgilius uerbo iſto utitur: a tua ſē
tentia diuerſe in his uerſibꝰ: Iuuat arua uidere. Nō raſtris hoīum: nō ulli: obnoxia cu-
ræ. Cura enim ꝓdeſſe aruis ſolet: nō nocere. qđ tu de obnoxio dixiſti. Iam uero illud ēt
Q. Ennii quo pacto cōgruere tecum poteſt? qđ ſcribit in phœnice in his uerſibus.

Sed uirum uera uirtute uiuere animatum adiecit fortiter.
Eumq; innoxium uocare: aduerſus aduerſarios:
Ea libertas eſt: qui pectus purum: & firmum geſtitat.
Aliæ res obnoxiæ nocte in obſcura latent.

At ille oſcitans: & hallucinanti ſimilis: nunc inquit mihi opere non eſt: quū ociū erit
reuiſes ad me. atq; diſces: quid in uerbo iſto Virgilius. & Saluſtiꝰ: & Plautus: & En
nius ſenſerint. Et nebulo quidem ille: ubi hoc dixit. digreſſus eſt. Si quis autem uolet
non originem ſolam uerbi iſtius: ſed ſignificationem quoq; eius: uarietatemq; recenſe
re: ut hoc etiam Plautinum ſpectet: adſcripſi uerſus ex aſinaria.

Maximas optimitas: & gaudio effertiſſimas.
Suis heris ille mecum una pariet: gnatoq; & patri.
Adeo ut ætate ambo. ambobus nobis ſint obnoxii.
Noſtro deuincti beneficio.

Qua uero ille grammaticus finitione uſus eſt. ea uidetur in uerbo tā multiplici. unā
tantummodo uſurpationem eius notaſſe. quę quidem congruit cum ſignificatu. quo
Cecilius uſus eſt in Chryſio in his uerſibus.

Quanq̄ ego mercede hic conductus tua aduenio:
Ne tibi me eſſe ob eam rem obnoxium reare.

Audibis male: ſi male dicis mihi.

De obſeruata: cuſtoditaq; apud Romanos iuſiurãdi ſanctimonia: atq; inibi de decem captiuis: quos Annibal Romam deiurio ab iis accepto legauit. Cap. xviii.

i Vſiurandũ apud romanos iuiolate: ſancteq; habitũ: ſeruatũq; eſt: id & moribus: legibuſq; multis oſtẽditur. & hoc qd dicem9 ei rei nõ tenue argumẽtũ eſſe põt. prœlio cãnẽſi Annibal carthaginẽſiũ ĩperator: ex captiuis nr̃is electos decẽ romã miſit. mãdauitq; eis: pactuſq; ẽ: ut ſi po. ro. uideretur: ꝑmutatio fieret captiuoꝝ: & ꝓ iis quos alteri pluris acciperẽt: darẽt argẽti põdo librã. ſ. & ſelibrã: hos priuſq̃ ꝓficiſcerẽtur: iureiurãdo adegit redituros eos eẽ in caſtra punica: ſi Romãi captiuos nõ ꝑmutarẽt: ueniũt romã decẽ captiui: mãdatũ pœni ĩpatoris ĩ ſenatu exponũt ꝑmutatio ſenatui nõ placita: parẽtes: cognati: affineſq; captiuoꝝ amplexi eos: poſtliminio ĩ pr̃iam rediſſe dicebãt: ſtatũq; eoꝝ ĩtegꝝ: ĩcolumẽq; eẽ: ac ne ad hoſtes redire uellẽt: orabãt. Tũc octo ex iis poſtlimiũ iuſtũ nõ eẽ ſibi reſpõderunt: quoniã deiurio uicti forẽt: ſtatiq; uti iurati erãt ad Anuibalẽ ꝓfecti ſunt: duo reliqui romę mãſerunt ſolutoſq; eẽ ſeſe: ac liberatos religione dicebãt: quoniã quũ egreſſi caſtra hoſtiũ fuiſſẽt cõmẽtitio cõſilio regreſſi eodẽ: tanq̃ ſi ob aliquã fortuitã cauſã iſſẽt: atq; ita iureiurando ſatiſfacto: rurſũ iniuriati abiſſẽt. Hæc eoꝝ fraudulẽta calliditas tã eſſe turpis æſtimata ẽ: ut cõtempti uulgo diſcerptiq; ſint: cẽſoreſq; eos poſtea omniũ notaꝝ: & dãnis: & ignominiis affecerũt: quoniã qd ſe facturos dictauerãt: nõ feciſſent: Cornelius autẽ nepos ĩ libro exẽploꝝ qnto: id quoq; lr̃is mãdauit: multis in ſenatu placuiſſe. ut iiq redire nollẽt: datis cuſtodibus: ad Annibalẽ deducerẽtur. Sed eam ſniam numero pluriũ: qbus id nõ uideretur ſupatã: eos tamẽ: q ad Annibalem nõ rediſſent: uſq; adeo inteſtabiles inuiſoſq; fuiſſe: ut tediũ uitæ cœperint: necẽq; ſibi conſciuerint.

Hiſtoria ex annalibus de Tiberio Sempronio Graccho ſumpta: patre Gracchoꝝ tri. ple. atq; inibi tri. ple. decreta cum ipſis uerbis relata: Cap. xix.

p Vlchꝝ atq; liberale: atq; magnanimũ factũ Tib. Sẽpronii gracchi: in exẽplis repoſitũ eſt: id exemplũ huiuſcemodi ẽ. L. Scipiõi Aſiatico: Scipiõis Africani ſuperioris fratri: cui. C. Minutius Augurinus tri. ple. mulctã irrogauit: eũq; ob eam cauſam prędes poſcebat: Scipio Africanus: fratris nomine: ad collegiũ tribunoꝝ prouocabat: petebatq; ut uiꝝ conſularẽ: triumphalẽq; a collegæ ui defenderent. Octo tribuni: cognita cauſa: decreuerũt eius decreti uerba: quę poſui ex annaliũ monumẽtis exſcripta ſunt. Quod. P. Scipio Africanus poſtulauit: pro. L. Scipiõe Aſiatico fratre: quũ contra leges cõtraq; moꝝ maioꝝ tri. ple. hominibus accitis per uim inauſpicato ſniam de eo tulerit. mulctãq; nullo exẽplo irrogauerit: prędeſq; eũ ob eam rem dare cogat: aut ſi nõ det: in uincula duci iubeat: ut eũ a collegæ ui prohibeamus: & q̃ cõtra collegã poſtulauit: ne ſibi intercedamus: quominus ſuapte poteſtate uti liceat: de ea re noſtꝝ ſnia omnium data eſt: ſi. L. Cornelius Scipio Aſiaticus collegæ arbitratu pedes dabit: collegæ ne eum in uincula ducat: intercedemus. ſi eius arbitratu prędes non dabit: quominus collega ſua poteſtate utatur: nõ intercedemus. Poſt hoc decretũ quum Augurinus tri. ple. L. Scipionẽ prędes nõ dantẽ prehẽdi: & ĩ carcerem duci iuſſiſſet. Tum Tiberius Sẽpronius Gracchus tri. ple. pater Tiberii: atq;. C. Gracchoꝝ: quum. P. Scipioni Africano inimicus grauis: ob pleraſq; in repub. diſſenſiones eſſet: iurauit palã in amicitiã inq; gratiã ſecũ. P. Africano non rediſſe. atq; ita decretũ

Decretum

ex tabula recitauit: eius decreti uerba hęc ſunt. Quũ. L: Cornelius Scipio Aſiaticus triũphani: hoſtiũ duces in carcerẽ cõiectauerit: alienũ uidetur eẽ a dignitate reipu. in eũ locũ imperatorẽ po. Ro. duci: in quẽ locũ ab eo coniecti ſunt duces hoſtiũ. Itaq; L. Corneliũ Scipionẽ Aſiaticũ a collegę ui prohibeo. Valerius aũt Antias contra hãc decretoꝝ memoriã: cõtraq; auctoritates ueteꝝ annaliũ: poſt Africani mortẽ: interceſſionẽ iſtã: ꝑ Scipiõe Aſiatico factã eẽ a Tiberio Graccho dixit: neq; mulctã irrogatã Scipioni: ſed dãnatũ eum peculatus ob antiochenã pecuniã: quia prædes nõ daret: in carcerem duci ceptum: atq; ita intercedente Graccho exemptum.

Quod Virgilius a Nolanis: ob aquam ſibi non permiſſam ſuſtulit e uerſu ſuo: nola: & poſuit ora: atq; ibi de conſonantia litterarum iocunda. Cap. xx.

ſ Criptum in quodam commentario repperi uerſus iſtos a Virgilio ita primum eſſe recitatos: atq; editos.

Talem diues arat capua: & uicina ueſeuo

Nola iugo Nola iugo. Poſtea Vigilium petiſſe a nolanis aquam. uti diceret ĩ propinquũ rus: nolanos beneficiũ petitũ nõ feciſſe: poetã offenſum nomẽ urbis eoꝝ: quaſi ex hominum memoria: ſic ex carmine ſuo deraſiſſe. oraq; pro nola mutaſſe: atq; ita reliquiſſe. Et uicina ueſeuo ora iugo. ea res uera ne: an falſa ſit: nõ laboro: quin tamen melius ſuauiuſq; ad auris ſit: q̃ nola: ora dubiũ id nõ eſt. nam uocalis in priore uerſu extrema eadẽq; in ſequenti prima: canoro ſimul: atq; iocũdo hiatu tractim ſonat. eſt adeo inuenire apud nobiles poetas huiuſcemodi ſuauitate multa: quę appareat nouata eſſe: non fortuita ſed pręter cæteros omnis apud Homerum plurima: uno quippe in loco tales tanquã hiatus & ſonitus in aſſiduis uocibus pluribus facit.

η Δετερι θέρει πρόρρεει εικια Χαλαζη

η Χιόνι ψυΧρη εξυΔατος κρυςαλλω. Ideſt

Grandinis eſt ſimilis: ruit æſtate altera: uel iam

Prægelidis niuibus: aut glaciei humore coactæ. Atq; item alio loco

λααν ανω θενεσκεποτι λοφον

Surſũ ille ad tumulũ ꝑpellere ſaxũ. Catulꝰ quoq; elegẽtiſſimꝰ poetaꝝ ĩ hiſce uerſibꝰ

Miniſter ueteli puer falerni

Ingere mi calices amariores

Vt lex poſthumiæ iubet magiſtræ

Ebrioſæ acinæ ebrioſioris

Quum ebrioſi dicere poſſet: & quod erat uſitatius: acinũ in neutro genere appellare amãs tamẽ hiatus illius Homerici ſuauitatẽ: ebrioſam dixit: propter cõſequẽtis litteræ cõcẽtũ. qui ebrios autẽ Catullũ dixiſſe putant: aut ebrioſos (nam id quoq; temere ſcriptum inuenitur) in libros ſcilicet de corruptis exemplaribus factos inciderunt.

Quoad uiuet: & quoad morietur: cur idipſum temporis ſignificent: quum ex duobus ſint facta contrariis. Cap. xxi.

quoad q Voad uiuet: quũ dicit̃: itẽ quoad morietur: uidẽtur ꝗdẽ duæ res dici cõtrariæ ſed idem: atq; unũ tẽpus utraq; uerba demõſtrant. Itẽ quũ dicitur quoad ſenatus habebitur: & quoad ſenatus dimittetur: tametſi haberi: atq; dimitti cõtraria ſint: unũ atq; idipſũ tamẽ utroq; ĩ uerbo oſtẽditur: tẽpora enim duo quum inter ſe oppoſita ſunt: atq; ita cohęrẽtia: ut alterꝰ finis: cum alterꝰ initio miſceatur: nõ refert

trum per extremitatem prioris: an p initiũ ſequẽtis: locus ipſe cõfinis demõſtretur.

Quod cẽſores equũ adimere ſoliti ſint equitibus corpulẽtis: & prępiguibus: quęſitũ q utrũ ea res cũ ignominia: an incolumi dignitate equitũ facta ſit. Cap. xxii.

Imis pingui homini & corpulento cenſores equum adimere ſolitos: ſcilicet mi cẽſores nus idoneũ ratos eſſe: cum tanti corporis põdere ad faciendum equitis munus. nõ enim pœna id fuit: ut quidã exiſtimãt: ſed munus ſine ignominia remitteba tur. Tamen Cato in oratione: quã de ſacrificio cõmiſſo ſcripſit: obiicit hãc rẽ crimino ſius: uti magis uideri poſſit cum ignominia fuiſſe: quod ſi ita accipias: id pfecto exiſti mandum eſt: non omnino inculpatum: neq; indeſidem uiſum eſſe: cuius corpus in tã immodicum modum luxuriaſſet: exuberaſſetq;.

A. Gelii Noctium Atticarum Liber Octauus hac ætate nõ reperitur. Sed ex uetu ſtiſſimo exemplari hæc capita exterpta ſunt.

Heſterna noctu recte an cum uitio dicatur: & quænam ſuper iſtis uerbis gramma tica traditio ſit. Itẽq; q decẽuiri in. xii. tabulis nox p noctu dixerunt. Caput primũ.

Quæ mihi. x. uerba dederit Fauorinus quę uſurpentur quidem a græcis: ſed ſunt adulterina & barbara: quæ item ad me totidem accepit: quę ex medio communiq; uſu latine loquentiũ minime latina ſũt: neq; i ueterꝫ libris repiantur. Caput ſecundum.

Quem in modum & quã ſeuere increpuerit audientibus nobis peregrinus philoſo phus adoleſcentem Romanum ex equeſtri familia ſtantem ſegnem apud ſe & aſſidue oſcitantem. Caput tertium.

Quod Herodotus ſcriptor hiſtoriæ memoratiſſimus parum uere dixerit unã ſo lamq; pinnum arborꝫ omniũ cæſam: nunq̃ denuo ex hiſdẽ radicibus pullulare: & q itẽ de aqua pluuiali & niue rem nõ ſatis exploratã p cõperta poſuerit. Cap. quartũ.

Quid illud ſit quod Virgilius cælum ſtare puluere: & q Lucillius pectus ſentibus ſtare dixit. Caput quintum.

Quum poſt offenſiunculas in gratiam redeatur: expoſtulationes fieri mutuas mi nime utile eſſe: ſupq; ea re & ſermo Tauri expoſitus: & uerba Theophraſti libro ſũpta & q. M. Cicero de amore amicitię ſenſerit cũ ipſius uerbis aditum. Cap. ſextum.

Ex Ariſtotelis libro. qui inſcriptus eſt: cognita acceptaq; de natura memoriæ & habitu: atq; inibi de alia quadam exuberantia aut interitu eius lecta audita. Caput ſeptimum.

Quid mihi uſu uenerit interpręṫari: & quaſi effingere uolẽti iocos quoſdam plato nicos latina oratione. Caput octauum.

Quod Thophraſtus philoſophus omnium ſuæ ætatis doctiſſimus uerba pauca ad populum athenienſem facturus: deturbata uerecundia obticuerit: q q; idẽ hoc De moſtheni apud Philippum regem uerba facienti euenerit. Caput nonum.

Qualis mihi fuerit in oppido eleuſino diſceptatio cum grammatico quodam prę ſtigioſo tempora uerborum & puerilia meditamenta ignorãte: Remotarum autem quæſtionum nebulas & formidines capiendas imperatorum animis oſtentare feſti ue ubi reſponderit Xantippe uxori Socrates petenti ut per Dionyſia largitione ſum ptum cœnitaret. Caput Decimum.

Quid ſignificet in ueterum libris ſcriptum pleriq; omnes: & ꝙ ea uerba accepta a græcis uidentur. Caput. xi.

Q upſones ꝙ hoies afri dicũt nõ eſſe uerbum pœnicũ: ſed græcum. Caput. xii.

L epidiſſima altercatio Fauorini philoſophi aduerſus quẽdã ĩrẽpeſtiuũ de ãbiguitate uerboꝵ diſſerentẽ: atq; inibi uerba quædã ex Neuio poeta: & Cneo. Gallo nõ uſitate collocata: atq; ibidẽ a P. Nigidio origines uocabuloꝵ exploratæ. Caput. xiii.

Q uibus modis ignomiatus: tractatuſq; ſit a. C. Cæſare Laberius poeta: atq; inibi appoſiti uerſus ſup eadem re eiuſdem Laberii. Caput. xiiii.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBR NONVS.

Quamobrẽ. Q. Claudius quadrigarius in duodeuiceſimo annali ſcripſerit rectio res certioreſq; ictus fieri: ſi ſurſum qd mittas q̃ ſi deorſum. Caput primum.

q Claudius in undeuiceſimo annali: quũ oppidum a Metello procõſule oppũgnari: cõtra ab oppidani deſup e muris ꝓpugnari deſcriberet: ita ſcripſit. Sagittarius cũ funditore utriq; ſũmo ſtudio: ſpargunt fortiſſime: ſed ſagittã atq; lapidẽ dehorſũ an ſurſum mittas: hoc ĩtereſt. Nam neutꝵ poteſt dehorſũ uerſum recte mitti: ſed ſurſum utrũq; optime: q re milites Metelli ſauciabãtur multo minus: & quod maxime opus erat: a pinnis hoſtes defendebãt facillime. Percõtabar ego Antoniũ Iulianũ rhetorem: cur hoc ita uſu ueniret: qđ quadrigarius dixiſſet: ut cõtigui magis: directioreſq; ictus fiant: ſi uel lapidem: uel ſagittã ſurſũ uerſus iacias q̃ deorſũ: Quũ ꝓcliuior: faciliorq; iactus ſit ex ſupernis in iſima: q̃ ex iſimis in ſupna. Tũ Iulianus cõprobato genere queſtionis: qđ de ſagitta inqt: & lapide dixit: hoc de omni fere miſſili telo dici poteſt. Facilior aũt iactus eſt (ſicut dixiſti) ſi deſup iacias: ſi quid iacere tantũ uelis: nõ ferire: ſed quũ modus: & ĩpetus iactus tẽperãdus dirigẽduſq; eſt: tum ſi ĩ ꝓna iacias: moderatio: atq; ratio mittẽtis: præcipitãtia ipſa: & põdere cadẽtis teli corrũpitur: at ſi ĩ editiora mittas: & adpcutiendũ ſupne aliqd: manũ & oculos cõniueas: quo modus a te datus fuerit: eo telũ ibit: quod ieceris. Ad hãc ferme ſentẽtiam Iulianus ſup. Q. Claudii uerbis nobiſcum ſermocinatus eſt. Qđ aũt ait idem. Q. Claudiꝰ a pinnis hoſtes defendebãt facillime aĩaduertẽdum eſt uſum eſſe eũ uerbo defendebãt: nõ ex uulgari cõſuetudine: ſed ad modũ ꝓprie & latine: nã defẽdere & offendere iter ſe aduerſa ſunt: quoꝵ alteꝵ ſignificat ἐμποδὼν ἔχειν: ideſt ĩcurrere in aliqd: & incidere. Alteꝵ ἐκποδὼν ποιεῖν: id eſt auertere atq; depellere: quod hoc in loco. Q. Claudio dicitur.

Quibus uerbis notarit Herodes Atticus falſo quempiã cultu amictuq; nomẽ habitumq; philoſophiam mentitum. Cap. ii.

a D Herodẽ Atticũ cõſularem uiꝵ: ingenioq; amœno: & greca facũdia celebrẽ adiit nobis pręſentibus palliatus qſpiam: & crinitus: barbaq; ꝓpe ad pubem uſq; porrecta. ac petit æs ſibi dari εἰς ἄρτους: ideſt ad panes emẽdos ſcilicet: tũ Herodes iterrogat qſnã eſſet: atq; ille uultu: ſonituq; uocis obiurgatorio philoſophũ ſeſe eſſe dicit: mirari quoq; addit: cur quęrẽdum putaſſet quod uideret. Video inquit Herodes barbã: & palliũ: philoſophum ĩquit nõ uideo. Queſo aũt ẽ te cũ bona uenia dicas mihi: qbus nos uti poſſe argumẽtis exiſtimas: ut eſſe te philoſophũ noſcitemꝰ

inceribi aliquot ex iis: q cum Herode erant: erraticũ eſſe hominem dicere: & nulli9 rei:
incoláq; eſſe ſordentiũ ganeaꝝ: ac niſi accipiat qđ petit: cõuitio turpi ſolitum ĩceſſere.
Atq; ibi Herodes: demus inqt huic aliqd æris cuiuſmodi eſt tanq̃ hoies: nõ tanq̃ ho-
mini. & iuſſit dari pręciũ panis. xxx. dieꝝ. Tum nos aſpiciẽs. q eũ ſectabamur. Mu
ſonius iquit circũſtanti cuipiã id genus & philoſophũ ſe oſtẽtãti: dari iuſſit mille nũ-
mũ. & quũ pleriq; dicerẽt: nebulonẽ eſſe hoiem malũ: & malicioſũ: & nulla re bõa di
gnum: tũ Muſoniũ ſubridẽtem dixiſſe aiũt: ἄξιος οὖν ἐστιν ἀργυρίου: ideſt dign9 igi
tur eſt argento. Sed hoc potius inqt dolori mihi & ægritudini eſt: ꝙ iſtiuſmodi aĩalia
ſpurca atq; ꝓbra nomẽ uſurpẽt ſanctiſſimũ: & philoſophi appellãtur. Maiores autẽ
mei Athenięſes noĩa iuuenũ fortiſſimoꝝ Harmodii & Ariſtogytonis: q libertatis re
cuperãdę gr̃a Hipiã tyrãnum ĩterficere adorſi erãt: ne unq̃ ſeruis indere liceret: decre-
to publico ſanxerũt: quoniã nefas ducerẽt noĩa libertati patrię deuota ſeruili cõtagio
pollui: cur ergo nos patimur nomẽ philoſophiæ illuſtriſſimũ in hoibus deterrimis ex
ordeſcere? Simili autẽ inquit exemplo: ex cõtraria ſpecie: antiquos Romanoꝝ audio
prænomina patriciorum quorundam male de repu. meritorum: & ob eam cauſã ca-
pite damnatorum cenſuiſſe: ne cui eius gentis patritio inderentur: ut uocabula quoq;
eorum defamata: atq; demortua cum ipſis uiderentur.

Epiſtola Philippi regis ad Ariſtotelẽ philoſophũ: ſr̃ Alexãdro recẽs nato. Ca. iii.

p Hilippus Amyntæ filius: terrę Macedoniæ rex: cuius uirtute induſtriaq; Ma
cedones locupletiſſimo imperio aucti gentiũ nationũ ꝑ multaꝝ potiri cœpe-
rant: & cuius uim atq; arma toti gręcię cauẽdam: metuẽdamq; iclytę illæ De-
moſthenis oratiões conciõeſq; notificãt. Is Philippus: quum omni ferme tempore ne-
gociiſq; belli: uictoriis affectus: exercituſq; eſſet: a liberali tamẽ muſa: & a ſtudiis hu-
manitatis nunq̃ abfuit: quin lepide comiterq; pleraq; & faceret & diceret. ferũtur adeo
libri epiſtolaꝝ eius: mundicię: & uenuſtatis: & prudẽtiæ plenaꝝ: uelut ſunt illæ litte-
rę: quibus Ariſtoteli philoſopho natũ eſſe ſibi Alexandꝝ nunciauit. Epiſtola quoniã
curæ diligentięq; in liberoꝝ diſciplinas hortamẽtũ eſt: exſcribẽda uiſa eſt ad cõmonẽ
dos parentũ aĩos. Exponẽda igitur eſt ad hanc ferme ſñiam. Philippus Ariſtoteli ſa- Philippi epiſtola
lutẽ dicit. Filiũ mihi gẽtiũ ſcito: qđ equidẽ diis habeo gratiam: nõ peride qa natus eſt:
q̃ pro eo: ꝙ eũ naſci cõtigit tẽporibus uitę tuæ. Spero enim fore: & educt9: eruditusq;
abs te: dignus exiſtat & nobis: & rerum iſtarũ ſucceſſione. Ipſius autẽ philippi uerba
hæc ſunt. φίλιππος ἀριστοτέλει χαίρειν. ἴσθι μοι γεγονότα υἱὸν πολλὴν οὖν τοῖς θε-
οῖς χάριν ἔχω οὐχ οὕτως. ἐπὶ τῇ γεννήσει τοῦ. παιδὸς ὡς ἐπὶ τῷ κατὰ τὴν σὴν ἡλι-
κίαν αὐτὸν γεγονέναι ἐλπίζω γὰρ αὐτὸν ὑπὸ σοῦ. τραφέντα καὶ παιδευθέντα ἄξι-
ον ἔσεσθαι καὶ ἡμῶν καὶ τῆς τῶν πραγμάτων διαδοχῆς.

Debarbaraꝝ gentium prodigioſis miraculis: deq; diris & exitioſis faſcinationib9
atq; inibi de fœminis repente uerſis in mares. Cap. iiii.

q Vum e græcia in Italiã rediremus: & Brũduſium iremus: egreſſiq; e naui in ter
ram: i portu illo iclyto ſpatiaremur, quẽ. Q. Ennius remotiore paulũ: ſed ad-
motũ ſcito uocabulo præpetẽ appellauit: faſces librorũ uenaliũ expoſitos uidemus:
atq; ego ſtatim auide pergo ad libros. erãt aũt iſti oẽs libri græci miraculorum: fabula
rumq; pleni. res inauditæ incredulę. ſcriptores ueteres nõ paruę auctoritatis. Ariſteas
Proconneſius & Iſigonus Nicæenſis & Creſias: & Oneſicritus: & Polyſtephanus: &

Hegeſias. ipſa aũt uolumina ex diutino ſitu ſquallebãt: & habitu aſpectuq; tetro erãt
acceſſi tamẽ pcõtatuſq; precium ſũ: & adduct9 mira atq; iſperata utilitate: libros pluri-
mos ære pauco emo: eoſq; oĩs duabus ꝓximis noctibus curſim trãſeo: atq; i legendo
carpſi ex ĩde quędã: & notaui mirabilia: & ſcriptoribus fere noſtris intẽtata: eaq; his cõ
mẽtariis aſperſi: ut q eos lectitabit: is ne rudis oĩno & ἀνήκοος: ideſt qui nõ audierit: i
iſtiuſmodi rerꝫ auditiõib9 repiatur: erãt igitur in illis libris ſcripta huiuſcemodi. Scy
thas illos pen tiſſimos: q ſub ipſis ſeptẽtriõib9 ætatẽ agũt: corporibus hoium uesci:
eiuſq; uict9 alimẽto uitã ducere: & ἀνθρωποφάγους: ideſt carne humana ueſcentes
noiari. Itẽ eſſe hoĩes ſub eadẽ regione cæli unũ oculũ habẽtes in frõtis medio: q appel
lãtur Arimaſpi qua facie fuiſſe κύκλωπας: ideſt cyclopas hoc eſt unoculos poetæ fe-
rũt. Alios itẽ eſſe hoĩes apud eãdem cæli plagã ſingularis uelocitatiſ: ueſtigia pedum
habẽtes retro porrecta: nõ ut cæterorꝫ hoium proſpectãtia. Preterea traditũ eſſe me
moratũq; i ultima quadã terra: quę albania dicitur: gigni hoĩes: qui in pueritia cane
ſcũt: & plus cernãt oculis p noctem q̃ inter diem. Itẽ eſſe cõpertũ & creditũ ſauroma
tas: q ultra boryſthenẽ fluuiũ lõge colũt: cibũ capere ſemp diebus tertiis medio abſti
nere. Id etiã i iiſdem libris ſcriptũ oſtẽdimus: qđ poſtea quoq; i libro Plinii ſecũdi na
turalis hiſtorię ſeptimo legi: eſſe quaſdam ĩ terra africa familias hominũ uoce: atq; lin
gua effaſcinãtium: q ſi impẽſius forte laudauerit pulchras arbores: ſegetes lætiores:
ĩfantes amœniores: egregios equos: pecudes paſtu: atq; cultu opimas: emoriantur re
pẽte hæc oĩa: nulli alii cauſæ obnoxia: oculis quoq; exitialẽ faſcinationem fieri: in iiſ li
bris ſcriptũ eſt traditumq; eſſe i Illiriis: q interimãt uidẽdo: quos diutius irati uiderit
eoſq; ipſos mares fœminaſq; q uiſũ tã nocẽti ſunt: pupillas i ſingulis oculis binas ha-
bere. Itẽ eſſe in montibus terræ indiæ homines caninis capitibus & latrãtibus: eoſq;
ueſci auium & ferarum uenatibus. Atq; itẽ eſſe alia apud ultimas oriẽtis terras mira-
Mono meri cula. Hoĩes qui Monomeri appellãtur: ſingulis cruribꝰ ſaltuatim currẽtes: uiuaciſſi
mæ pernicitatis. Quoſdã etiã eſſe nullis ceruicibus: oculos i humeris habentes. Iã ue
ro hoc egreditur oẽm modũ admirationis: q iidẽ illi ſcriptores gẽtem eſſe aiunt: apđ
extrema ĩdiæ corporibus hirtis & auiũ ritu plumãtibus: nullo cibatu ueſcẽtẽ: ſed ſpi
Pigmei ritu florꝫ naribus hauſto uictitãtem. Pymeos quoq; haud longe ab iis naſci: quorum
qui longiſſimi ſunt: nõ longiores eſſe q̃ pedes duos: & quadrãtem. Hęc atq; alia iſtiuſ
modi legimus. Sed quum ea ſcriberemus tenuit nos nõ idoneæ ſcripturæ tedium: ni-
hil ad ornãdum iuuadũq; uſum uitę pertinẽtis. Libitũ tamen eſt in loco hoc miracu-
Plinius ſecũd9 lorꝫ notare id etiã: quod Plinius ſecundus uir in tẽporibus ætatis ſuæ ingenii dignita-
tiſq; grã: auctoritate magna præditus: non audiſſe: neq; legiſſe. ſed ſcire ſeſe atq; uidiſ-
ſe: in libro naturalis hiſtoriæ: vii. ſcripſit. uerba igitur hæc: quæ infra poſui ipſius ſunt
ex eo libro ſumpta: quæ profecto faciunt. ut neq; reſpuenda: neq; ridenda ſit notiſſi-
ma illa de Cæneide & Ceneo cãtilena. Ex fœminis inquit mutari in mares nõ eſt fabu
loſum. Inuenimus in ãnalibus. Q. Licinio Craſſo. C. Caſſio Lõgino cõ. C. Aſ nii puc
rum factum ex uirgine: ſub parẽtibus: iuſſuq; aruſpicum deportatum in inſulã deſer
tã. Licinius Mutianus prodidit uiſum eſſe a ſe argis Areſcõtem: cui nomen Areſcuſæ
fuiſſet. nupſiſſe etiã mox barbã: & uirilitatẽ ꝓueniſſe. uxoreq; duxiſſe. Eiuſdẽ ſortis
& ſmyrnæ puerꝫ a ſe uiſum: ipſe in Africa uidi mutatum in marẽ die nuptiarꝫ. L. Co
ſitiũ ciuẽ tyſdritanũ. uiuebatq; quũ ꝓderem hæc. Idem Plinius i eodem libro ſcripſit

hæc. Gignuntur homines utriusq; ſexus: quos hermaphroditos uocam9: olim andro
gynos uocatos: & in prodigiis habitos: nunc uero in delitiis.

Diuerſæ nobilium philoſophorum ſententiæ de genere ac natura uoluptatis: uer-
baq; Hieroclis philoſophi: quibus decreta Epicuri inſectatus eſt. Cap. v.

E uoluptate ueteres philoſophi diuerſas ſñias tenuerunt atq; dixerũt. Epicu-
d rus uoluptatẽ ſũmum bonũ eſſe ponit: eã tamẽ ita definit: σαρκος ἐυςὸθες κα
ταςὴμα: ideſt corporis cõſtantem habitũ. Antiſthenes ſocraticus ſũmum ma
lũ dicit: eius nãq; hoc uerbũ eſt: μανείην μαλλον ἢ ἡσθείην. i. īſanirem potius: q̄ ob
lectarer. Speuſippus uetuſq; omnis academia: uoluptatẽ & dolorẽ: duo mala eſſe di Volu-
cit oppoſita iter ſeſe. bonũ autem eſſe: quod utriuſq; mediũ foret. Zeno cẽſuit uolu ptas
ptatẽ eſſe idifferẽs: ideſt neutꝝ: neq; bonũ neq; malũ: quod ipſe gręco uocabulo & Δι
αφορον appellauit. Critolaus peripateticus & malũ eſſe uoluptatẽ ait: & multa alia
mala parere ex ſeſe iniurias: deſidias: obliuiões: ignauias. Plato ãte hos omnis ita ua-
rie: multiformiterq; de uoluptate diſſeruit. ut cũctæ iſtæ ſẽtẽtię: quas ſupra poſui: ui-
deatur ex ſermonum eius fõtibus pfluxiſſe. nam peride unaquaq; utitur: ut & ipſius
uoluptatis natura fert: quæ & multiplex & cauſaꝝ: quas tractat: rerũq;: quas efficere
uult: ratio deſiderat. Taurus aũt noſter: quotiẽs facta mẽtio Epicuri eſſet i ore atq; in
lingua uerba hæc Hieroclis ſtoici uiri ſancti: & grauis. ἡδονὴ τέλος πόρνης δόγ-
μα. ουκ ἐστι πρόνοια οὐδὲ πόρνης δόγμα ideſt uoluptatis finis meretricis decretũ
eſt. Tolle fornicationem nullum meretricis erit decretum.

Verbum ab eo quod eſt ago: frequẽtatiuum i prima ſyllaba: quonam ſit modo p-
nunciandum. Cap. vi.

Beo. quod eſt ago: & egi: uerba ſũt: quæ appellãt grãmatici frequẽtatiua acti- Frequẽ
a to: & actitaui: hæc quoſdam nõ ſane idoctos uiros audio ita pronũciare: ut pri tatiua
mam ihis lr̃am corripiãt: ratiõemq; dicãt: quoniam i uerbo pricipali quod eſt actito
ago: prima lr̃a breuiter pnũciatur: cur igitur ab eo: quod edo: & ungo: i quib9 uerbis
prima lr̃a breuiter dicitur eſito: quæ ſũt eorum frequẽtatiua prima littera lõga promi
mus: & cõtra dictito: ab eo uerbo: quod eſt dico correpte dicimus: nõ ergo poti9 acti
to: & actitaui producẽda ſũt: quoniã frequẽtatiua ferme oĩa eodẽ modo i prima ſylla
ba dicũtur: quo participia præteriti tẽporis ex iis uerbis: unde ea profecta ſunt: in ea-
dem ſyllaba pnũciãtur. ſicut lego: lect9: lectito facit. ungo unct9 unctito: ſcribo ſcri-
ptus ſcriptito: moneo monitus monito: pẽdeo pẽſus pẽſito: edo eſus eſito. dico autẽ
dictus dictito facit. gero geſtus geſtito: ueho uectus uectito. rapio raptus raptito. ca
pio captus captito. facio factus factito. ſic igitur actito producte i prima ſyllaba pro
nũciandum. quoniam ex eo fit. quod eſt ago & actus.

De cõuerſione foliorum i arbore olea brumali: & ſolſtitiali die. deq; fidibus id tem
poris ictu alieno ſonãtibus. Cap. vii.

Vlgo & ſcriptũ: & creditũ eſt folia oleaꝝ arboꝝ brumali & ſolſtitiali die con- Folia
u uerti. & quę pars eoꝝ fuerat iferior atq; occultior eã ſupra fieri: atq; exponi ad oleaꝝ
oculos. & ad ſolẽ. qd nobis quoq; ſemel & iteꝝ expiri uolẽtibus ita eẽ ppemo
dũ uiſũ ẽ. Sed de fidib9 rarius dictu: & mirabilius ẽ. quã rẽ & alii docti uiri: & Sueto
nius etiã Trãqllus in libro ludicræ hiſtoriæ primo. ſatis cõpertum eſſe. ſatiſq; ſup ea neruias
re cõſtare affirmat neruias in fidibus brumali die alias digitis pelli. alias ſonare.

Neceſſarium eſt qui multa habeat: multis indigere. deq; ea re Phauorini philoſophi cum breuitate eleganti ſententia. Cap. viii.

u Ex eſt pſecto q obſeruato rex uſu ſapiẽtes uiri dixere: multis egere: qui multa habeat: magnãq; indigentiã naſci: nõ ex inopia magna: ſed ex magna copia multa enim deſiderari ad multa quę habeas tuẽda. Quiſq; igitur multa habẽs cauere: atq; pſpicere uelit: ne qd egeat: neue qd deſit: iactura opus eſſe: nõ quæſtu & nimis habẽdũ eſſe: ut minus deſit: hãc ſniam memini a Phauorino inter igẽtis oĩum clamores exornatã iclusamq; uerbis his pauciſſimis. τον καρ μύριων και πεντακιχιλίων χλαμύδων δεόμενον ούκεςι μη πλειονων δειδαιοις γαρ εχω προς δεομενος, αφελων ων εχω αρκουμαι οις εχω. i. Eniuero q decem milibus & quindeci milibꝰ ueſtimẽtox egeat: Is quominus pluriũ indigeat fieri non poteſt. quum enim plus q̃ habeam egeo: detrahens ex iis: quæ habeo in his quæ habeo: acquieſco.

Quis modus ſit uerba uertẽdi in græcas ſnias. deq; iis Homeri uerſibꝰ: quos Virgilius uertiſſe: aut bene apteq; aut improſpere exiſtimatus eſt. Cap. ix.

q Vando ex poematibus gręcis uertẽdę mutãdęq; ſunt iſignes ſoiæ: non ſemper aiũt enitẽdum: ut oĩa oĩno uerba i eum: in quem dicta ſũt modum uertamus. perdũt enim grãm pleraq;: ſi quaſi iuita & recuſãtia uiolẽtius trãſferãtur. Scite igitur & cõſiderate Virgilius: quũ aut homeri: aut Heſiodi: aut Apollõii: aut Parthenii: aut callimachi: aut theocriti: aut quorũdã aliox locos effingere: partẽ reliquit: alia expreſſit ſicut nupime apud mẽſam: quũ legerẽtur utraq; ſimul bucolica theocriti: & Virgilii: aĩaduertimus reliqſſe uirgiliũ: qd græcũ qdẽ mire q̃ ſuaue eſt: uerti aũt neq; debuit neq; potuit. ſed eni q ſubſtituit p eo qd omiſerat nõ abeſt: quũ iocũdius lepidiuſq; ſit

βαλλει καὶ μαλλοισι τον αιπολον ακλεαριςα.
τασ αιγας παρελωνται και λυτι ποππυλιασδει. ideſt
Appetitur malis caprarius ac lcariſtæ
Propellens capras: & ſuaue quid occinit illa
Malo me galathea petit laſciua puella
Et fugit ad ſalices: & ſe cupit ante uideri

Illud quoq; alio in loco aĩaduertimus caute omiſſum: qd eſt i græco uerſu dulciſſimũ

τιτυρε μιν το καλον πεφιλαμενε βοσκε τας αιγας:
καὶ ποτι ταν κρανιαν αγε τιτυρε και τον ενορχαν.
τον λιβυκον κνακωνα φυλασεο μητι κορυξη.
Paſce adamate mihi pulchre heus tityre capras
Et potum ad fontis age tityre: ſed coleatum
Hunc afrum: ruffumq; caue: ne cornua uibret.

Quo enim pacto diceret: το καλον πεφιλαμεν. ideſt pulchre adamate. uerba hercle non trãſlatitia: ſed cuiuſdã naturæ dulcedinis. hoc igitur reliquit. & cætera uertit. non infeſtiuiter: niſi q capx dixit: quẽ Theocritus ενορχαν. ideſt coleatum appellauit. auctore enim. M. Varrone is demum latine caper dicitur: qui excaſtratus eſt.

Tityre dum redeo. breuis eſt uia: paſce capellas
Et potum paſtas age tityre. & interagendum
Occurſare capro: cornu ferit ille: caueto

Et quoniam de transferẽdis ſententiis loquor: memini audiſſe me ex Valerii Probi

ſcipulis: docti hominis: & in intelligendis: penſitandiſq; ueteribus ſcriptis bene calidi ſolitum eum dicere nihil quicq̃ tam improſpere Virgilium ex Homero uertiſſe: q̃ uerſus hos amœniſſimos: quos de nauſica Homerus fecit.

οἵη δ᾽ ἄρτεμις εἶσι κατ᾽ οὔρεος ἰοχέαιρα.
ἢ κατὰ τηΰγετον περιμήκετον ἢ ἐρύμανθον
τερπομένη κάπροισι καὶ ὠκείῃς ἐλάφοισι
τῇ δέ θ᾽ ἅμα νύμφαι κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο
ἀγρονόμοι παίζουσι· γέγηθε δέ τε φρένα λητώ·
πασάων δ᾽ ὑπὲρ ἥ γε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα
ῥεῖα δ᾽ ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι
ὣς ἥ γ᾽ ἀμφιπόλοισι μετέπρεπε παρθένος ἀδμής.

Montibus it: qualis ſtudioſa Diana pharetræ:
Aut per taygeti ſpacioſa iuga: aut erymanthi.
Et nunc geſtit apro: nunc ceruo diua uolucri.
Stant circum nymphæ agreſtes ioue celite natæ.
Inq; agris ludunt: latonæ pectora gaudent.
Fronte dea ante omnis: ceruiceq; prominet alta.
Et pulchras omnis inter clariſſima fulget
Talibus in famulis uirgo intemerata decebat:
Qualis in eurotæ ripis: aut per iuga cynthi.
Exercet Diana cohors: quam mille ſecutæ
Hinc atq; hinc glomerantur oreades. illa pharetram
Fert humero: gradienſq; deas ſupereminet omnis.
Latonæ tacitum pertentant gaudia pectus.
Talis erat Dido: talem ſe læta ferebat
Per medios: inſtans operi: regniſq; futuris.

Primum oium diuerſum eſſe aiebãt dicebat Probus. q apud Homerũ qd̃ e uirgo nauſica a laudibũ da ĩter familiares puellas in locis ſolis recte: atq; cõmode cõfertur cum Diana uenãte ĩ iugis mõtium inter agreſtis deas. Nequaq̃ autẽ cõueniens Virgilium feciſſe: quoniã Dido in urbe media ingrediẽs inter tyrios principes cultu: atq; inceſſu ſerio iſtans operi: ſicut ipſe ait. regniſq; futuris: nihil eius ſimilitudinis capere poſſit: quæ luſibus atq; uenatibus Dianæ cõgruit. tum poſtea q Homerus ſtudia atq; oblectamenta in uenãdo Dianæ honeſtę aptęq; dicit. Virgilius autẽ: quũ de uenatu deę nihil dixiſſet: pharetram tamẽ facit eam ferre ĩ humero: tanq̃ ſi onus & ſarcinam: atq; illud impenſe Probũ eſſe demiratum in Virgilio dicebant: q homerica quidem λητὼ. idest Latona gaudium gaudeat genuinũ & itimum: atq; ĩ ipſo penetrali cordis & aĩæ uigens: ſiqdem nõ aliud eſt: γέγηθε δέ τε φρένα λητώ. i. Latõæ pectora gaudẽt. Ipſe autẽ imitari hoc uolẽs: gaudia fecerit pigra: & leuia: & cõtantia: & quaſi ĩ ſummo pectore ſupernantia: neſcire enim ſeſe: qd ſignificaret aliud pertentãt. pręter iſta oĩa: florem ipſius totius loci Virgiliũ uideri omiſiſſe: q hũc Homeri uerſũ exigue ſecut9 ſit. ῥεῖα δ᾽ ἀριγνώτη πέλεται καλαὶ δέ τε πᾶσαι. idest Et pulchras omnis inter clariſſima fulget. Quando nulla maior: cumulatiorq; pulchritudinis laus dici potuerit: q̃ q una omnis pulchras excelleret: una facile inter omnis noſceretur.

Quod Anneus Cornutus uerſus Virgilii: quibus Veneris & Vulcani concubitū pudice operteq; dixit: reprehenſione inſulſa: & odioſa inquinauit. Cap. x.

a Nianus poeta: & pleriq; cū eo eiuſdē muſæ uiri ſummi aſſiduiſq; laudibus hoſ Virgilii uerſus ferebant: quibus Vulcanū & uenerē iunctos mixtoſq; iure coniugii: rem lege naturæ operiendam uerecunda quadā tranſlatione uerborum: quum oſtenderet demonſtraretq; protexit. ſic enim ſcripſit. Ea uerba locutus.

Optatos dedit amplexus. placidumq; petiuit
Coniugis infuſus gremio per membra ſoporem:

Minꝰ aūt difficile eē arbitrabātur: ad iſtiuſmodi reticenda uerbis uti uno: atq; altero: breui tenuiq; ea ſigno demōſtrātibꝰ: ſ. cuti homerꝰ dixerit. παρθενιη καν ζωνην και λεκτροιο Δὲς μου και ερΥαφι λοτησια Τω μεν αρεντρητοισι κατευνασεν λεχεεσσιν. i.

Virgineum ſoluit cæſtum: & legemq; cubilis. Et munus amoris.
Inq; toris illi ſculptis cœpere ſoporem.

Tot uero & tam euidētibus: ac tam prætextatis: ſed puris honeſtiſq; uerbis uenerandum illud cōnubii pudici ſecretū neminē quenq̄ aliū dixiſſe. Sed Anneus Cornutus homo ſane pleraq; alia nō indoctus: neq; īprudēs in ſecūdo tamē librorū: quos de figuris ſētiarum cōpoſuit: egregiā totius iſtius uerecūdiæ laudem inſulſa nimis & odioſa ſcrutatione uiolauit. nā quū genus hoc figurę probaſſet: & ſatis circūſpecte factos eſſe uerſus dixiſſet: membra tamen inquit paulo incautius nominauit.

De Valerio Coruino. unde Coruini ſit cognomentum Cap. xi.

Coruinus

d E Maximo Valerio: q Coruinꝰ appellatꝰ eſt: ob auxiliū ꝓpugnationēq; Corui alitis: haud qſq̄ eſt nobiliū ſcriptorū q ſecus dixerit: ea res prorſus admiranda ſic ꝑfecto ē in libris annalibus memorata: Adoleſcēs tali genere editus. L. Furio. Cl. Appio cōſulibꝰ fit tri. militaris atq; i eo tpe copiæ gallorū ingētes agrū pōptinū inſederāt. iſtruebāturq; acies a cōſulibꝰ de ui: atq; multitudine hoſtiū ſatis agētibus. Dux iterea gallorū uaſta: & ardua ꝓceritate: armiſq; auro ꝓfulgētibꝰ: grandia īgrediēs: & manu telū reciprocās incedebat: ꝑq; cōtemptū: & ſuꝑbiā circūſpiciens: deſpiciēſq; oīa uenire iubet: & cōgredi: ſi qs pugnare ſecū ex omni Romano exercitu auderet. tū Valerius tribunus: cæteris īter metū: pudorēq; ambiguis īpetrato prius a cōſulibus: ut in gallū tam īmaniter arrogātem: pugnare ſeſe ꝑmitterent: ꝓgreditur: ītrepide: modeſteq; obuiā & cōgrediūtur: & cōſiſtunt & cōſerebātur iā manꝰ: atq; ibi uis quędā diuīa fit. Coruus repēte īprouiſus aduolat. & ſup galea tribuni īſiſtit: atq; i aduerſarii oculos pugnare īcipit: īſibilat. obturbat unguibꝰ manū laniabat: & ꝓſpectū ales arcebat: atq; ibi ſatis ſęuierat: reuolabat ī galeā tribuni: ſic tribunus ſpectāte utroq; exercitu: & ſua uirtute nixus. & opera alitis ꝓpugnatꝰ: ducē hoſtium ferociſſimū uicit: īterfecitq;. atq; ob eā cām cognomē habuit Coruinus: id factū ē anno. cccc. & v. poſt Romā cōditā: Statuā coruino iſti diuus Auguſtus ī foro ſuo ſtatuēdā curauit. ī eiꝰ ſtatuę capite Corui ſimulacrū eſt: rei pugnęq; quā diximus monumētum.

De uerbis q̄ in utrāq; partē ſignificatiōe reciproca: & aduerſa dicūtur. Cap. xii.

Noīa iosus

e T formidoloſus dici poteſt: & q formidat: & q formidatur: ut inuidioſus: & q inuidet: & cui iuidetur. ut ſuſpicioſus q ſuſpicatur: & q ſuſpectus eſt: ut ambitioſus: & q ambit: & q ambitur. ut itē gratioſus: & qui adhibet gratias: & qui admittit. ut laborioſus & qui laborat: & qui labori eſt: ut pleraq; alia huiuſcemodi

utraq; partē dicuntur. ita īfeſtus ancipiti quoq; ſignificatiōe eſt. nā & is īfeſtus ap- Infeſtꝰ
pellatur: q malū īfert cuipiā. & cōtra cui aliūde īpendet malū: is quoq; īfeſtus dicitur
Sed quod prius poſui ꝓfecto exēplis nō īdiget: ſic adeo multi loquūtur: ut īfeſtū di
cant inimicū: atq; aduerſum. Alterum autem illud ignobilius: obſcuriuſq; eſt. Quis
enim in medio facile dixerit infeſtum eſſe: cui alter infeſtus eſt? Sed & ueteres pleriq;
ita dixerūt: &. M. Tullius in oratione quam pro Cn. Planco dixit: uocabulo hoc ſic
uſus eſt Dolebam inquit iudices: & acerbe ferebā: ſi huius ſalus ob eam ipſam cauſā
eſſet infeſtior: ꝗ is meā ſalutem: atq; uitam: ſua beniuolētia prę́ſidio cuſtodiaq; texiſ
ſet. Nos igitur de origine & ratione uerbi quærebamus. atq; ita in nigidianis inueni
mus commentariis ſcriptum: infeſtum a feſtinando dictum. Nam qui inſtat inquit
alicui: eumq; properans urget: opprimereq; eum ſtudet: feſtinatque. aut contra de
alicuius periculo: & exitio feſtinatᷣ: is uterq; infeſtus dicitᷣ: ab inſtātia atq; imminētia
fraudis: quā uel facturus cuipiā: uel paſſurus eſt. Nequis autē de ſuſpicioſo: quod ſu
pra poſuimus: & de formidoloſo: in eā partē: quę minus uſitata eſt: exemplū reqrat:
inueniet de ſuſpicioſo apud. M. Catonē de re floria ita ſcriptū. Sed niſi q palā corpo
re pecuniā quæreret: aut ſe lenoni locauiſſet & ſi famuloſus & ſuſpicioſus fuiſſet: uim
in corpus liberū nō ęquū cenſuere afferri. Suſpicioſum enim hoc in loco ſuſpectū ſi-
gnificat: nō ſuſpicantem. Formidoloſum autē qui formidatᷣ. Saluſtius in Catilina ita
dicit. Igitᷣ talibus uiris nō labor īſolitus: nō locꝰ ullus aſper: aut arduus erat: nō arma
tus hoſtis formidoloſus. Itē. C. Caluus in pœmatis laborioſus dicit: nō ut uulgo dr̄
qui laborat: ſed in quo laboratᷣ. Durū iqt rus fugis: ſed laborioſum. Eadē rōne Labe
rius quoq; in ſororibus. Ecaſtor inquit multū ſomniculoſum. & Cinna in pœmatis.
Somniculoſam ut pœnus aſpidē pſillus. Metus quoq;: & iniuria: atq; alia quædā id Metus
genus ſic utroq; uerſum dici poſſunt. nā metꝰ hoſtiū recte dicitᷣ: & quū timēt hoſtes
& quū timentᷣ. Itaq; Saluſtiꝰ in hiſtoria prima: Metū. Pompeii dixit: nō ꝗ Pōpeius
metueret: qđ eſt uſitatius. ſed ꝗ metueretur. uerba hæc Saluſtii ſunt. Id bellū excita
bat metꝰ Pompeii uictoris Hiempſalē ī regnū reſtituētis. Itē alio ī loco poſtq̄ remo
to metu punico: ſimultates exercere uacuū fuit. Iniurias itidē dicimꝰ: tā illoꝝ q pa-
tiū: q̄ q faciūt: q̄rū dictionū exēpla ſunt facilia inuentu. Illud etiā dictū a Virgilio
eādē hēt formā cōicatæ ultro & citro ſignificatiōis. Et uulnere iqt tardus Vlyxi. Quū
dicere uulnꝰ nō qđ accepiſſet ulyxes: ſed qđ dediſſet Neſciꝰ quoq; dr̄ tā is q neſcitᷣ: q̄ q Neſciꝰ
neſcit. ſed ſup eo: q neſcit: frequēs huiꝰ uocabuli uſus ē. īfrequēs aūt de eo ē: q đ neſci
tur. ignarus atq; utroq; uerſum dr̄: nō tantū qui ignorat: ſed & q ignoratur. Plautꝰ ignaruſ
in rudente: Quę incolis neſcius neſcias peſſimus. Saluſtius.
More humanæ cupidinis ignara uiſendi. Virgilius.
Ignarum laurens habet ora numanta.

Verba ex hiſtoria Clau. Quadrigarii: q̄bus Manlii Torquati nobilis adoleſcētis: &
hoſtis gallis prouocatoris pugnā depinxit. Cap. xiii.

Anlius ſummo loco natus adprimeq; nobilis fuit: ei Manlio cognomētū fa-
ctū Torquato. cauſam cognomēti fuiſſe accepimꝰ: torquis ex auro induuias Torq-
quā ex hoſte: quē occiderat detractā induit. ſed quis hoſtis: & quod genꝰ: & tus
q̄ formidādæ uaſtitatis: & quantū īſolēs prouocator: & cuiuſmodi fuerit pugna de-
certatum. Q. Clau. primo annalium puriſſime: atq; illuſtriſſime. ſimpliciq; atq; in

cõpta orõnis antiquæ ſuauitate deſcripſit quẽ locũ ex eo libro Phauorinꝰ philoſophus quũ legeret: nõ minoribus quati afficiq; aĩum ſuũ motibus: pulſibuſq; dicebat q̄ ſi ipſe corã depugnãtis eos ſpectaret. Verba. Q. Claudii: q̄bus pugna iſta depicta eſt: adſcripſi. Quũ interim gallus q̄dã nudus præter ſcutũ: & gladios duos: torque: atq; armillis decoratꝰ ꝓceſſit: q & uiribꝰ: & magnitudĩe: & adoleſcẽtia: ſimulq; uirtute cęteris anteſtabat. is maxĩe prœlio cõmoto: atq; utriuſq; ſũmo ſtudio pugnantibꝰ: manu ſignificare cœpit: ut utriq; quieſcerẽt pugnare. pugnæ facta pauſa eſt. extẽplo ſilẽtio facto cũ uoce maxima ĩclamat ſiq̄s ſecũ depugnare uellet: uti ꝓdiret. Nemo audebat ꝑꝑ magnitudinẽ: & ĩmanitatẽ facies: deĩde gallꝰ irridere cœpit. atq; liguã exertare. id ſubito ꝑdolitũ ẽ cuidã. T. Mãlio ſũmo genere nato tãtũ flagitiũ ciuitati accidere: e tanto exercitu neminẽ ꝓdire. Is ut dico ꝓceſſit. neq; paſſus ẽ uirtutẽ romanã a Gallo turpiter ſpoliari. ſcuto pedeſtri: & gladio hiſpanico cinctus cõtra gallũ cõſtitit. metu magno ea cõgreſſio ĩ ipſo ponte: utroq; exercitu ĩſpectãte facta ẽ. ita ut ante dixi: cõſtiterũt: gallus ſua diſciplina: ſcuto ꝓiecto cautabũdus. Manliꝰ aĩo magis q̄ arte cõfiſus: ſcutũ ſcuto ꝑcuſſit atq; ſtatũ galli cõturbauit. dũ ſe gallꝰ iterũ eodẽ pacto cõſtituere ſtudet. Manlius iterũ ſcutũ ſcuto ꝑcutit: atq; de loco certo hoĩem iterũ deiicit. eo pacto ei: ſub gallicũ gladiũ ſucceſſit. ac hiſpanico pectus hauſit. deĩde cõtinuo humerꝫ dextrũ eodẽ cõcuſſu ĩcidit. neq; receſſit uſq̄ donec ſubuertit: ne gallꝰ ĩpetũ icti hẽret. ubi eũ euertit: caput pręcidit: torquẽ detraxit. eãq; ſanguinolẽtã ſibi in collũ ĩponit. quo ex facto ipſe: poſteriq; eiꝰ Torquati ſunt cognominati. ab hoc. T. Manlio: cuius hãc pugnã Quadrigariꝰ deſcripſit: ĩperia & aſpera: & ĩmitia Manliana dicta ſunt. quoniã poſtea bello aduerſũ latinos: quũ eẽt cõſul: filiũ ſuũ ſecuri ꝑcuſſit: q ſpeculatũ ab eo miſſꝰ ne pugnaret ĩterdcõ. hoſtẽ: a quo ꝓuocatꝰ fuerat occidit.

Quod idẽ Quadrigariꝰ: huiꝰ facies: patrio caſu probe: & latine dixit: & quædam alia appoſita de ſimiliũ uocabulorꝫ declinationibus. Cap. xiiii.

q Vod aũt ſupra ſcriptũ: in. Q. Claudii uerbis ꝓpter magnitudinẽ: & ĩmanitatẽ facies. id nos aliquot ueteribꝰ libris ĩſpectis explorauimus: atq; ita eſſe: ut ſcriptũ eſt cõperimꝰ. Sic. n. pleraq; ætas ueterum declinauit. hæc facies: huiꝰ facies: q̄d nũc ꝓpter rõnẽ grãmaticã faciei dicitur. Corruptos autẽ quoſdam libros repperi: in q̄bus faciei ſcriptũ eſt: illo quod ante ſcriptũ erat: oblitterato: meminimꝰ etiã in Tiburti bibliotheca ĩuenire nos in eodẽ Claudii libro ſcriptũ utrũq; facies: & facii: ſed facies in ordine ſcriptũ fuit. & cõtra perii geminũ facii. neq; id abeſſe a quadã cõſuetudine priſca exiſtimauimus. Nã ab eo: quod eſt hic dies tam huius dii: & ab eo quod eſt hæc fames tam huius famii dixerunt. Q. Ennius in ſextodecimo annali dies ſcripſit: pro diei in hoc uerſu. Poſtreme longinqua dies quum fecerit ętas. Ciceronẽ quoq; affirmat Ceſellius in orõne: quã pro. P. Seſtio fecit dies ſcripſiſſe: pro diei: quod ego ĩpenſa opera cõquiſitis ueteribus libris pluſculis. ita ut Ceſellius ait: ſcriptũ inueni. uerba ſunt hæc. M. Tullii. Equites uero daturos illius dies pœnas. Quocirca factum hercle eſt: ut facile iis credam: qui ſcripſerunt: idiographum librũ Virgilii ſeſe inſpexiſſe: in quo ita ſcriptum eſt: Libra dies ſomniq; pares ubi fecerit horas. Ideſt libra diei ſomniq;. Sed ſicut hoc ĩ loco dies a Virgilio ſcriptũ uidetur: ita ĩ illo uerſu nil dubiũ eſt: quin dii: ſcripſerit: pro diei: Munera lætitiãq; dii. Quod ĩperitiores dei legunt ab inſolẽtia ſcilicet uocis iſtius abhorrentes. Sic autẽ dies dii a ueteribus declina

Facies
facies

Dies dii
Fames
famii

rum eſt. ut fames famii: pernicies pernicii: progenies progenii: luxuries luxurii: acies acii. M. enim Cato in orone. quã de bello carthaginenſi cõpoſuit: ita ſcripſit. Pueri atq; mulieres extrudebant famii cauſa. Lucilius in. xii. Rugoſum atq; famii plenum. Siſena i hiſtoriarũ libro. vi. Romanos iferẽdæ pnicii cauſa ueniſſe. Pacuuius i paulo. Pater ſupreme noſtrę progenii patris.

Cn. Matius i iliadis. xxi. Altera pars acii uitaſſet flumis undas. Idẽ Mati9 i tertiodecimo. An maneat ſpecii ſimulacrũ: i morte ſilẽtũ. C. Gracchus de legib9 pmulgatis Ea luxurii cauſa: aiunt inſtitui. Et ibidem infra ita ſcriptum eſt. Non eſt ea luxuries. quę neceſſario parẽtur uitę cauſa. Propter quod apparet: eum ab eo: qd' ẽ luxuries luxurii patrio caſu dixiſſe. M. quoq; Tullius in orõne qua Sex. Roſcium defendit: pernicii ſcriptũ reliquit. Verba hęc ſunt. Quorũ nihil pnicii cauſa diuino cõſilio: ſed ui ipſa & magnitudine rerũ factum putamus. Aut facies ergo in caſu patrio: aut facii. Quadrigariũ ſcripſiſſe: exiſtimãdum ẽ: faciei autẽ in nullo ueteri libro ſcriptũ reppe ri. In caſu aut dãdi qui puriſſime locuti ſũt: nõ faciei: uti dicitur nũc: ſed facie dixerũt Lucilius i ſatyris: Et primũ inqt facie honeſtas accidit. idẽ Lucilius in libro ſeptimo.

Qui te diligit: ætati facieq; tuæ ſe.

Fautorem oſtendat. fore amicum polliceatur.

Sunt ãt nõ pauci: qui utrobiq; facii legãt. Sed. C. Cæſar in libro de analogia. ii. hui9 die: & hui9 ſpecie dicẽdũ putat. Ego quoq; i iugurtha Saluſtii ſummę fidei: & reuerẽ dę uetuſtatis libro: die caſu patrio iueni ſcriptũ. Verba hæc ita erãt. Vix decia pte die reliq. Nõ. n. puto argutiolã iſtã recipiẽdam: ut die dictũ q̃ſi ex die exiſtimem9.

De genere cõtrouerſię: qd greçe ἄπορον. i. dubiũ & iexplicabile appellat̃. Cap. xv.

c Vm Antonio Iuliano rhetore p feriaꝶ tẽp9 ęſtiuaꝶ: decedere ex urbe æſtu uolẽtes: neapolin cõceſſeram9. atq; ibi erat adoleſcẽs tũc qſpiã ex ditiorib9: cũ utriuſq; liguæ magiſtris meditãs: & exercens: ad cãs romę orãdas eloquẽtiæ latinę facultatẽ. atq; is rogat Iulianũ uti ſeſe audiat declamantẽ It auditũ iulianus: imus quoq; nos cũ eo ſimul. introit adoleſcẽs & præfatur arrogantius & elatius: q̃ ętati eius decebat. ac deĩde iubet exponi cõtrouerſias. aderat nobiſcũ ibi Iuliani ſectator iuuenis promptus. & proficiens: & oſtendẽs iam in eo qd' ille apud iuliani auris in præcipiti ſtare: & ſubitaria dictione piculũ ſui facere audebat. Exponit igitur tẽtamẽti gra cõtrouerſiã parũ cõſiſtẽtẽ: qd' gen9 græci ἄπορον. i. dubiũ uocãt. latine aũt id: nõ min9 cõmode iexplicabile dici põt. Ea controuerſia fuit huiuſcemodi. De reo ſeptẽ iudices cognoſcant. eaq; ſententia ſit rata quã plures ex eo numero dixerit. Quũ ſeptẽ iudices cognouiſſẽt: duo cẽſuerũt reũ exilio mulctãdũ: duo alii pecunia: tres reliq capite puniẽdũ. petitur ad ſuppliciũ ex ſententia triũ iudicũ. & cõtradicit. Hac ille audita: nec cõſiderata: neq; aliis: ut pponerentur: expectatis: icipit ſtati mira celeritate: in eãdẽ hãc cõtrouerſiã principia neſcio quę dicere. & inuolucra ſenſuũ uerborũ q uolumina. uocũq; turbas fundere. cęteris oib9 ex cohorte eius: qui audire eũ ſoliti erant clamore magno exultãtib9. iuliano ãt male ac miſere rubẽte: & ſudãte. Sed ubi deblatteratis uerſuũ multis milibus: finẽ aliquãdo fecit egreſſiq; ide ſum9 amici: familiareſq; ei9 iulianũ pſecuti: quidnã exiſtimaret: pcõtati ſunt. atq; ibi iulianus feſtiuiſſime. Nolite quærere inquit: quid ſentiã. adoleſcẽs hic ſine cõtrouerſia diſert9 eſt.

Quod Pliniũ ſecundum: hoiem nõ indoctũ fugerit: latueritq; uitium argumenti

quod ἀντίϛρεφον: ideſt reciprocum græci dicunt. Cap. xvi.

Pliniꝰ Linius ſecundus exiſtimatus eſt eē ętatis ſuæ doctiſſimꝰ. is libros reliquit
p quos ſtudioſoꝝ iſcripſit: haud mediuſfidius uſq̨quaq; aſpernãdos: In iis li
bris multa uarie ad oblectãdas eruditoꝝ hominum auris ponit. refert ẽtple
raſq; ſentẽtias: quas in declinandis controuerſiis lepide: arguteq; dictas putat. ſicuti
hãc quoq; ſniãm ponit: ex huiuſcemodi cõtrouerſia. Vir fortis premio: qđ optauerit
donet̃. Qui fortiter fecerat: petiit alterius uxorẽ i matrimoniũ. & accepit is deide cuius
ea uxor fuerat: fortiter fecit: repetit eandẽ. cõtradicit̃. Eleganter inquit & ꝓbabiliter
ex pte posteriores uiri fortis uxorẽ ſibi reddi poſtulãtis hoc dictũ ẽ ſi placet lex: red
de. ſi nõ placet redde. Fugit autẽ Pliniũ: ſententiolã iſtã: quã putauit eẽ argutiſſimã:
uitio nõ carere: qđ græce ἀντίϛρεφον. i. reciprocũ dr̃. & ẽ uitiũ iſidioſum & ſub falſa
laudis ſpecie latẽs. nihil. n. minus cõuerti ex cõtrario idipſum aduerſus eundẽ põt.
Atq; ita a priore illo uiro forti dici ſi placet lex. nõ reddo. ſi nõ placet nõ reddo.

Cecropias noctes doctorum exempla uirorum
Donat habere mihi nobilis cuſtochius.
Viuat. & æternum lætus bona tempora ducat.
Qui ſic dilecto tanta docenda dedit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVS.

Tertium ne cõſul: an tertio dici oporteat: Et quonã modo. Cn. Pompeius cũi thea
tro quod erat dedicaturus: honores ſuos inſcriberet q̃ſtionẽ ancipitẽ iſtius uerbi de
cõſilio Ciceronis uitauerit. Caput primum.

Amiliari meo cuipiã litteras athenis Romã miſi: in iis ſcriptũ fuit me il
li iã tertiũ ſcripſiſſe. is ad me reſcripſit: petiitq; ut rationẽ dicerẽ cur ter
f tiũ: ac nõ tertio ſcripſiſſẽ. id etiã adſcripſit: ut eadẽ: qd ſup illo quoq; mi
Tertiũ hi uideret̃: facerẽ ſe certiorẽ. tertiũ ne conſul: & quartũ: an tertio: & quar
conſul to dicendũ eſſet. quoniã Romæ doctũ uirũ dicentẽ audiſſet tertio: & q̃r
Tertio to cõſul. nõ tertiũ quartũq;. Idq; in principio libri Celiũ ſcripſiſſe. & Q. Claud. in li
conſul bro undeuiceſimo. C. Mariũ creatũ ſeptimo cõſulẽ dixiſſe. Ad hęc ego ſcripſi nihil
quartũ amplius. q̃ uerba. M. Varronis hominis opinor: q̃ fuit Claudius eũ Celio: doctio
conſul ris. qbꝰ uerbũ utrũq;: de quo ad me ſcripſerat: decideret̃. nã & Varro ſatis aperte qd
quarto dici oporteret edocuit. & ego abuerſus eũ: qui doctus eſſe dicebat̃: litẽ meam facere
conſul abſens nolui. uerba. M. Varronis ex libro diſciplinarũ quĩto hęc ſunt. aliud ẽ: quar
to prætorẽ fieri: & quartũ: q̨ q̃rto locũ adſignificat. ac tres ante factos. quartũ tẽpus
adſignificat: & ter ante factũ. igit̃ Ennius recte cõſcripſit. Quintus pater quartum fit
cõſul. Et Põpeius timide. q̨ i theatro ne abſcriberet cõſul tertiũ. aut tertio extremas
litteras nõ cõſcripſit. Quod de Põpeio Varro breuiter & ſubobſcure dixi: Tyro tul
lius Ciceronis libertus in epiſtola quadam enarratius ſcripſit ad hũc ferme modum
Quũ Põpeius iquit ędẽ uictoriæ dedicaturus foret cuius gradus uice theatri eſſent
nomenq; eius & honores iſcriberet: quæri cœptũ eſt: utrũ cõſul tertio iſcribẽdum eſ
ſet: an tertiũ: eã rẽ Põpeius exq̃ſitiſſime retulit ad doctiſſimos ciuitatis. Quũq; diſ
ſentirẽt: & ps tertio: alii tertiũ ſcribẽdũ cõtenderent: rogauit inquit Ciceronem Pom
peiꝰ: ut quod ei rectius uideret̃: ſcribi iuberet tum Ciceronẽ iudicare de uiris doctis

tertiũ eſſe: ne quorũ opinionẽ ĩprobaſſet: ipſos uideret improbaſſe. Perſuaſit igitur Põpeio: ut neq; tertiũ neq; tertio ſcriberetur: ſed ad ſecũdũ uſq;. T. fierẽt litterę. ter. ut uerbo nõ preſcriptores qdẽ demõſtraretur: ſed dictio tamẽ ambigua uerbi lateret. Id autẽ quod & Varro & Tyro dixerũt in eodẽ nunc theatro non eſt ita ſcriptum. nam quũ multis annis poſtea ſcæna: quæ ꝓciderat: refecta eſſet: numerus tertii conſulat9 non uti initio prioribus litteris tertis. ſed tribus tantum lineolis. iii. inciſis ſignificat9 eſt. In. M. autẽ Catonis quarto origine ita ſcriptũ eſt: Carthaginenſes ſextũ de fœderẽ deceſſere. Id uerbũ ſignificat: quinquies ante eos feciſſe cõtra fœdus: & tum ſextum. Græci quoq; ſignificãdis huiuſmodi rerũ numeris τριτον και τεταρτον. i. tertium & quartũ dicũt: quod cõgruit cum eo: quod latine dicit tertium quartumq;.

Quid ariſtoteles de numero puerperii memoriæ mandauerit. Cap. ii.

Riſtoteles philoſophus memoriæ tradidit: mulierẽ ĩ ęgypto uno ptu qnq; Partus quinq; puerorum.
a pueros enixam. eũq; eſſe finẽ dixit multiiuge hominũ partionis: neq; pluris unq̃ ſimul genitos cõpertũ: hunc autẽ eẽ numerũ ait rariſſimũ. Sed & diuo Auguſto iperante. qui tẽporũ eius hiſtoriã ſcripſerunt: ancillam Cæſaris Auguſti in agro laurente peperiſſe quinq; pueros dicũt: eoſq; pauculos dies uixiſſe. matrẽ quoq; eorũ nõ multo poſtq̃ peperit: mortuã monumẽtumq; ei factũ iuſſu auguſti in uia laurẽta. inq; eo ſcriptũ eſſe numerũ puerperii eius: de quo diximus.

Locorum quorundam illuſtrium collatio: contentioq; facta: ex orõnibus. C. gracchi: &. M. Catonis. Cap. iii.

f Ortis & uehemẽs orator exiſtimatur eẽ. C. Gracch9. nemo id negat: ſed qđ nõnullis uidetur ſeuerior: acrior: ampliorq; eẽ. M. Tullio ferri id q poteſt. Legebamus adeo nup orationem Gracchi de legibus promulgatis: in qua. M. Mariũ: & quoſdã ex municipiis italicis honeſtos uiros uirgis per iniuriam cęſos a magiſtratibus po. ro. quãta maxime ĩuidia poteſt: cõqueritur. Verba hęc ſũt quæ ſup ea re fecit. Nuper teanũ ſidicinũ conſul uenit. uxorẽ dixit in balneis uirilibus lauari uelle. Quęſtori ſidicino a. M. Mario datũ eſt negociũ: uti balneis exigerentur: q lauabantur. uxor renũciat uiro parũ cito ſibi balneas traditas eſſe: & parũ lautas fuiſſe. iccirco palus deſtitutus eſt in foro eoq; adductus ſuę ciuitatis nobiliſſim9 homo. M. Marius ueſtimẽta detracta ſunt: uirgis cæſus eſt. Caleni: ubi id audierũt: edixerũt neq̃s in balneis lauiſſe uellet: quũ magiſtratus romanus ibi eſſet. Ferẽtini ob eãdẽ cãm prętor noſter quęſtores arripi iuſſit. Alter ſe de muro deiecit. Alter prehẽſus: & uirgis cęſus eſt. In tam atroci re. ac tam miſera atq; mœſta: iniuriæ publicę conteſtatione: & qd eſt: qđ aut ampliter ĩſigniterq;: aut lachrymoſe: atq; miſeranter. aut multa copioſaq; ĩuidia. graui & penetrabili querimonia dixerit. breuitas ſane uenuſtas. & munditees: orõnis eſt: q̃lis haberi ferme in comœdiarũ feſtiuitatibus ſolet. Itẽ gracchus alio in loco ita dixit: Quãta libido quãtaq; intẽperãtia ſit hoium adoleſcẽtiũ: unum exẽplũ uobis oſtẽdã. his annis paucis ex Aſia miſſus eſt: qui per id tempus magiſtratũ nõ ceperat homo adoleſcẽs pro legato. is in lectica ferebatur. ei obuiã bubulcus de plebe uenuſina aduenit. & per iocũ quũ ignoraret. qui ferretur. rogauit num mortuũ ferret. ubi id audiuit. lecticã iuſſit deponi. ſtuppis qbus lectica ligata erat. uſq; adeo uerberari iuſſit dũ aĩam efflauit. Hęc qdẽ oro ſup tã uiolẽto atq; crudeli facinore nihil pfecto abeſt a quotidianis ſermonib9. at quũ in ſimili cauſa apud. M. Tul. ciues

romani inocẽtes uiri cõtra ius cõtraq; leges uirgis cędunť: aut ſupplicio extremo ne-
cantur: quę ibi tũc miſeratio: quę cõploratio: quę totius rei ſub oculos ſubiectio: qđ
& q̄le iuidiæ: atq; acerbitatis fretũ efferueſcit: A ium hercle meũ: quũ illa. M. Cicero
nis lego: imago q̄dã & ſonus uerboꝝ: & uocũ: & eiulationũ circũplectitur. uelut ſint
iſta: quę de. C. Verre dicit: quæ nos: ut in pręſens potuimus: quãtũ memoria ſuppe
ditabat: adſcripſim9. Ipſe inflãmat9 ſcelere: & furore in forum uenit: ardebant ocu
li. toto ex ore crudelitas emanabat. expectabãt oẽs: quo tandẽ progreſſurus aut qd
nam acturus eſſet quũ repente hominẽ proripi: atq; in foro medio nudari: ad diligari
& uirgas expediri iubet. Iã hæc mediuſfidius ſola uerba nudari: ac diligari: & uirgas
expediri iubet: tanti metus horroriſq; ſunt: ut nõ narrari quę geſta ſunt: ſed rem geri
prorſus uideas. Gracchus autẽ noſter: nõ querentis: neq; iplorãtis: ſed nũciãtis uice:
palus inqt in foro deſtitutus eſt. ueſtimẽta detracta ſunt. uirgis cęſus eſt. Sed enim
M. Cicero præclare: cũ diutina repreſentatione nõ cęſus eſt: ſed cædebatur inquit uir
gis in medio foro meſſanæ ciuis romanus: Quũ iterea nullus gemitus: nulla uox illi
us miſeri inter dolorẽ: crepitũq; plagarũ audiebatur: niſi hęc ciuis romanus ſum. hac
cõmemoratione ciuitatis oĩa uerbera depulſurũ: cruciatũq; a corpore deiectutũ arbi
trabatur: cõplorationẽ deinde tam acerbæ rei: & odiũ in Verrẽ deteſtationẽq; apud ci
ues romanos incenſe: atq; acriter: atq; inflãmanter facit quũ hæc dicit. O nomẽ dul
cæ libertatis. O ius eximiũ noſtrę ciuitatis. O lex portia: legeſq; ſemproniæ. O graui
ter deſiderata: & aliquãdo reddita plebi romanæ tribunitia poteſtas. huccine tandẽ
hęc oĩa reciderũt: ut ciuis romanus in ꝓuincia po. ro. in oppido fœderatoꝝ: ab eo q
beneficio po. ro. faſces ac ſecuris haberet deligat9 in foro uirgis cęderetur: qd quum
ignes ardenteſq; laminę cęteriq; cruciat9 admouebantur? Si te acerba illius implora-
tio: & uox miſerabilis nõ leniebat: ne ciuiũ romanoꝝ: qui tũ aderãt: fletu gemituq;
maximo cõmouebare? Hæc. M. Tul. atrociter grauiter: copioſe apteq; miſeratus ẽ.
Sed ſiqs eſt tã agreſti aure ac tam hiſpida: quẽ lux iſta: & amœnitas orõnis: uerborũ
q; modificatio parũ delectat: amat aũt priora iccirco: q; incõpta & breuia: & nõ ope-
roſa: ſed natiua quadã ſuauitate ſunt: q; q; iis umbra: & color q̄ſi opacę uetuſtatis eſt:
is ſiquid iudicii habet: cõſideret in cã pari. M. Catonis hoĩs antiqoris orõnẽ. Ad cui9
uim & copiã Gracchus nec aſpirauit. intelligit (opinor) Catonẽ contentũ eloquentia
ętatis ſuę nõ fuiſſe. & id iã tũ facere uoluiſſe: qđ Cicero poſtea ꝑfecit. In eo namq; li-
bro qui de falſis pugnis ſcript9 eſt: ita de. Q. Thermo cõqueſtus eſt. Dixit a decemui
ris parũ ſibi bene cibaria curata eſſe. iuſſit ueſtimẽta detrahi: atq; flagro cædi. decẽui
ros brutiani uerberauere. uidere multi mortales. Quis hanc cõtumeliã? quis hoc iperi
um? qs hanc ſeruitutẽ ferre poteſt: nemo hoc rex auſus eſt facere eã ne fieri bonis bo
nõ genere natis boni cõſulitis? Vbi ſocietas? ubi fides maiorũ. inſignitas: iniurias: pla
gas. uerbera. uibices: eos dolores: atq; carnificinas per dedecus: atq; maximã ignomi
niã inſpectãtibus popularibus ſuis. atq; multis mortalibus te facere auſum eſſe? ſed
q̄tũ luctũ q̄tũq; gemitũ. qd lachrymarũ. quãtũq; fletuũ factũ audiui. ſerui iniurias
nimis ęgre ferũt. qd illos bono genere natos. magna uirtute præditos opinamini a
mi habuiſſe atq; habituros. dum uiuent? Quod Cato dixit. brutiani uerberauere ne
qui fortaſſe de brutianis reqrat id ſignificat. Quũ Annibal pœnus cũ exercitu in Ita
lia eẽt. & aliquot pugnas popul9 ro. aduerſas pugnauiſſet. primi totius Italię bruti

ad Annibalē deſciuerūt. id Romani ægre paſſi poſtꝗ̄ Annibal Italia deceſſit: ſupera
tiq; pœni ſunt: brutios ignominiæ cauſa nō milites ſcribebāt. nec pro ſociis habebāt
ſed magiſtratibus in ꝓuīcias eūtibus parere: & præminiſtrare ſeruorū uicē iuſſerūt.
Itaq; ii ſequebant̄ magiſtratus: tāꝗ̄ in ſcænicis fabulis: qui dicebant̄ Lorarii: & quos Lorarii
erāt iuſſi uinciebant: aut uerberabāt. Quot āt ex brutis erāt: appellati ſunt brutiani. Brutia

Quod. P. Nigidius argutiſſime docuit noīa nō poſitiua eē: ſed naturalia. Cap. iiii. ni.

Omina uerbaq; nō poſitu fortuito: ſed ꝗ̄dā ui & rōne naturę facta eē. P. Nigi
a diꝰ ī grāmatici: cōmētariis docet rē ſane ī philoſophię diſertationibꝰ celebrē
ꝗ̄ri. n. ſolitū apud philoſophos φυσει τα ονοπατα η ηΔεσει. i. natura ne noīa
ſint an poſitu: in eā rē multa argumēta dicit: cur uideri poſſint uerba eē naturalia ma
gis ꝗ̄ arbitraria. ex ꝗbus hoc uiſum ē lepidū & feſtiuū. Vos iꝗt quū dicimus motu
quodā oris ꝯueniēte cū ipſius uerbi demōſtratione utimur: & labias ſenſim primores
emouemus: ac ſpiritū: atq; aīam porro uerſum: & ad eos: ꝗbus quū ſermocinamur: ī
tēdimus. at cōtra quū dicimus nos neq; profuſo ītentoq; flatu uocis: neq; ꝓiectis la-
bris ꝓnūciamus: ſed & ſpiritū: & labias: quaſi ītra noſmetipſos coercemus: hoc idē
fit in eo: qđ dicimus: tu & ego: & tibi mihi. Nā ſicuti quū annuimꝰ: & abnuimꝰ: mo
tus ꝗdam ille uel capitis: uel oculorum a natura rei: quā ſignificat nō abhorret: ita in
his uocibꝰ quaſi geſtus ꝗdā oris & ſpiritus naturalis ē. eadē rō ē ī græcis quoq; uoci-
bus: qua eſſe in noſtris animaduertimus.

Auarus ſimplex ne uocabulū ſit: an cōpoſitū & duplex: ſicut. P. Nigidio. Cap. v.

Varus nō ſimplex uocabulū: ſed iunctū copulatūq; eſſe Nigidius dicit in cō- Auarꝰ
a mentariorū undetriceſimo: Auarus inꝗt appellatur: ꝗ auidꝰ æris eſt. ſed ī ea
copula e iꝗt littera detrita ē. Itē locupletē ait dictū. ex cōpoſitis uocibꝰ: ꝗ ple
raq; loca: hoc ē ꝗ multas poſſeſſiōes tenet. Sed ꝓbabilꝰ id firmiuſq; ē: qđ de locuple
te dicit. nā de auaro ambigitur: cur. n. nō uideri poſſit ab uno ſolū uerbo iclinatū: qđ
ē aueo: eadēq; eē factura: qua ē amarus: de quo nihil dici pōt: ꝗn duplex non ſit.

Mulctam dictam eſſe ab ædilibus. P. Appii cæci filię mulieri nobili: ꝗ locuta eſſet
petulantius. Cap. vi.

Onī facta modo: ſed in uoces etiā petulātiores publice uīdicatū eſt. ita enim
n debere eſſe uiſa eſt romanæ diſciplinæ dignitas inuiolabilis. Appii nāq; illius Appii
cęci filia: a ludis quos ſpectauerat: exiens turba undiq; cōfluētis fluctuātiſq; filia
populi iactata eſt. atq; inde egreſſa: quū ſe male habitā diceret. Quid in me nūc factū
eēt iꝗt. quātoq; arctius: preſſiuſq; cōflictata eſſem: ſi Publius Claudius frater meus
nauali prœlio claſſem nauiū cū īgenti ciuiū numero nō perdidiſſet? Certe ꝗdē maioꝛ
nūc copia populi oppreſſa īcidiſſē: ſed utinā iꝗt reuiuiſcat frater: aliāq; claſſē ī ſiciliā
ducat: atq; iſtā multitudinē ꝑditū eat: ꝗ me male nūc miſerā cōuexauit. ob hęc mulie
ris uerba tā īproba: ac tā inciuilia. C. Fundanius & Tib. Sempronius ędiles plębei
mulctā dixerūt ei æris grauis. xxv. milia. Id factum eē dicit Capito Atteius ī cōmēta
rio de iudiciis publicis bello punico prīo: Fabio Licinio: &. T. Acilio Craſſo ꝯſulibꝰ

Fluminū quę ultra imperiū romanū fluunt prima magnitudine eſſe nilum: ſecū
dum iſtrū: ꝓxima rhodanū. ſicut. M. Varronem memini ſcribere. Cap. vii.

o Mniū fluminū quæ in maria qua imperiū ro. eſt: fluūt. quā græci την εισω θα
λασσαν. i. iternū mare appellāt maximū eē nilū cōſentiꝛ. ꝓxia magnitudīe Nilus.

eſſe iſtrum ſcripſit Salu. Varro autẽ quũ de parte orbis: quæ Europa dicitur. diſſere-
ret: in tribus primis eius terræ fluminibus rhodanũ eſſe ponit. per qđ uidetur eũ face-
re iſtro æmulum. iſtrus enim quoq; in europa fluit.

Rhodanus. iſtrus.

Inter ignominias militares qb9 milites coercebãtur fuiſſe ſanguinis dimiſſionem & quænã eſſe uideatur cã huiuſcemodi caſtigationis. Cap. viii.

f Vit hec quoq; ãtiqtus militaris aĩaduerſio: iubere ignominię cã militi uenã ſol-
ui: & ſanguinẽ dimitti. cuius rei rõ i lr̃is ueterib9: q̃s eqdẽ iuenire potui nõ ex-
tat. ſed opinor factũ hoc primit9 i militib9 ſtupẽtis aĩ atq; a naturali hitu de-
clinãtis: ut nõ tã pœna: q̃ medicina uideretur poſtea tamẽ ob pleraq; alia delicta idem
factitatũ eẽ credo p cõſuetudinẽ: q̃ſi min9 ſani uiderentur oẽs: q deliqrunt.

Sãguinis miſſio.

Quibus modis: quoque habitu acies romana iſtrui ſolita ſit: quæq; carũ inſtru-
ctionum ſunt uocabula. Cap. ix.

u Ocabula ſũt militaria: qb9 iſtructa certo mõ acies appellari ſolet: frõs ſbſidia
cune9: orbis: globus: forfices: ſerra: alæ: turres. hæc & quędã itẽ alia iuenire ẽ i
libris eo℞ q de militari diſciplina ſcripſerũt. tranſlata autẽ ſũt ab ipſis reb9: q̃ ita pro-
prie noĩantur: earũq; re℞ i acie iſtruẽda ſui cuiuſq; uocabuli imagines oſtẽdũtur.

Militaria uocabula

Quę eius rei cã ſit: q̄ & græci ueteres: & romani annulũ i eo digito geſtauerunt:
qui eſt in manu ſiniſtra minimo proximus. Cap. x.

u Eteres græcos annulũ habuiſſe i digito accepim9 ſiniſtræ manus qui minimo
eſt pximus. romanos quoq; oẽs aiunt ſic plerunq; annulis uſitatos. cauſam eẽ
huius rei Appion in libris ęgyptiacis hãc dicit: q̄ i ſectis aptiſq; humanis cor-
poribus: ut mos in ægypto fuit: q̃s greci ανατόμας. i. diſſectiões appellant repertũ ẽ
neruũ quẽdã tenuiſſimũ ab eo uno digito: de quo diximus: ad cor hominis pgere: ac
peruenire. ppterea nõ inſcitũ uiſum eẽ eũ digitũ potiſſimũ tali honore decorandũ: q̄
continens & quaſi cõnexus eſſe cum principatu cordis uideretur.

Annuli geſtatio

Verbũ mature qđ ſignificat: quæq; ei9 uocis rõ ſit: & q̄ eo uerbo uulgus hominũ
proprie utitur. atq; inibi q̄ præcox declinatũ pręcocis facit nõ pręcoquis. Cap. xi.

m Ature nũc ſignificat ppere: & cito cõtra ipſi9 uerbi ſniam. aliud. n. ẽ mature:
q̃ qđ dr̃ ppere. P. Nigidi9 hõ i oĩum bona℞ artiũ diſciplinis egregi9: Mature
inqt ẽ: qđ neq; citi9 ẽ: neq; ſerius. ſed mediũ qddã: & tẽperatũ ẽ. Bene atq; p-
prie Nigidi9. nã & i frugib9: & i pomis matura dicũtur: q̃ neq; cruda & imitia ſũt: ne-
q; caduca: & decocta: ſed tempore ſuo adulta: maturataq;. Quoniã autem quod nõ ſe-
gniter fiebat mature fieri dicebat: pgreſſa plurimũ uerbi ſignificatio ẽ: & nõ iã: qđ nõ
ſegni9: ſed qđ feſtinati9 fit: id fieri mature dr̃: quãdo ea: q̃ pter ſui tpis modũ pperata
ſunt: immatura ueri9 dicãtur. illud uero nidigianũ rei: atq; uerbi tẽperamẽtũ: diuus
auguſtus duob9 græcis uerbis elegãtiſſime exprimebat. nã & dicere in ſermonib9: &
ſcribere in epiſtolis ſolitũ eſſe aiunt. σπεῦδε βραδέως. i. matura. Per qđ monebat ut
ad rem agendã ſimul adhiberetur: & iduſtriæ celeritas: & diligẽtiæ tarditas. ex qbus
duob9 ↄtrariis fit maturitas. Virgili9 quoq;: ſiqs aĩum attẽdat duo iſta uerba ppare
& maturare: tanq̃ plane reſonãtia cõtraria ſcitiſſime ſeparauit in hiſce uerſibus.
Frigidus agricolam ſiquando cõtinet hymber:
Multa forent quæ mox cęlo properanda ſereno.
Maturare datur. Elegãtiſſime iſta duo uerba diuiſit. nãq; i pperatu rei ruſticę: per ſ

mature

Maturitas.

Maturare.

peſtates pluuiaſq; quādo ociū eſt: maturari poteſt per ſerenas: quādo tempꝰ inſtat: ꝓperari neceſſum eſt. quū ſignificandū autē ē coactius quid factū: & feſtinatius: tum rectius præmature factū id dicitur: q̄ mature. ſicut Afranius dixit ī togata cui titulꝰ nomē eſt: Appetis dominatū demēs præmature pręcocē. In quo uerſu aīaduertēdū eſt: ꝙ præcocē inqt: nō præcoquē eſt eni caſus eius rectus: nō pręcoquis: ſed pręcox. Pręma ture. Pręcox

De portētis fabularū: quæ Plinius ſecundus īdigniſſime in Democritū cōfert philoſophum. & ibidem de ſimulacro uolucri columbę. Cap. xii.

I Ibrū eſſe Democriti nobiliſſimi philoſophorū de ui & natura chamæleontis eūq; ſe legiſſe Plinius ſecūdus in naturalis hiſtoriæ. xxviii. refert: multaq; uana: atq; intolerāda auribus. deīde q̄ſi a Democrito ſcripta tradit: ex qbꝰ pauca hæc inuiti meminimus: quia pertęſum ē. Accipitrē auem rapidiſſimā a chamęleonte humi reptātē ſi eū forte ſupuolet: detrahi & cadere ui quadā in terrā: cęteriſq; auibꝰ laniādū ſeſe ſpōte ſua obiicere & dedere. Itē aliud ultra humanā fidē: caput & collum chamæleōtis: ſi uratur ligno: qđ appellatur robur: hymbres & tonitrua de repēte fieri: idq; ipſū uſu uenire: ſi iecur eiuſdē aīalis ī ſummis tegulis uratur. Itē aliud qđ hercle an ponerē dubitaui: ita ē deridicule uanitatis: niſi iccirco plane poſui ꝗ oportuit nos dicere qd de iſtiuſmodi admirationū fallaci illecebra ſentirēmꝰ: q̄ plerūq; capiūtur: & ad ꝑniciē elabūtur īgēia maxīe ſolertia: eaq; potiſſimū: q̄ diſcēdi cupidiora ſūt. ſed redeo ad Pliniū. ſiniſtrū pedē ait camælcontis ferro ex igni calefacto torreri: cum herba q̄ appellat᷑ eodē nomīe chamęleon: & utrūq; macerari unguēto colligiq; ī modū paſtilli atq; ī uas mitti ligneū & eū q id uas ferat: ēt ſi is ī medio palā uerſetur: a nullo uideri poſſe. His portētis atq; pręſtigiis a Plinio ſcđo ſcriptis: nō dignū ēē cognomine Democriti puto. Vel illud q̄le ē: qđ idē Pliniꝰ ī decimo libris Democritū ſcripſiſſe aſſeuerat aues q̄ſdā ēē certis uocabulis & earū auiū cōfuſo ſanguine gigni ſerpētē: eū ſiqs ederit: līguas auiū: & colloquia interpretaturū. multa āt uidētur ab hominibꝰ iſtis male ſolertibꝰ huiuſcemodi cōmenta ī Democriti nomē data nobilitatis auctoritatiſq; eiꝰ ꝑfugio utētibus. Sed id qđ Archytā pythagoricū cōmētū ēē: atq; feciſſe tradit. neq; minꝰ admirabile: neq; tamē uanū ęque uideri debet. Nā & plerīq; nobiliū græcoꝝ: & Phauorinꝰ philoſophus memoriarū ueteꝝ exequētiſſimꝰ affirmatiſſime ſcripſerūt: ſimulacrū columbæ e ligno ab Archyta rōne quadā: diſciplinaq; mechanica factū uolaſſe: ita erat ſcilicet librametis ſuſpēſum. & aura ſpiritꝰ īcluſa: atq; occulta cōcitum. libet hercle ſuper re tam abhorrenti a fide ipſius Phauorini uerba ponere αρχύτας ταραντῖνος φιλόσοφος αμακαι μηχανικος: ων εποιησε περισεραν: ξυλίνην πετομενην: ητις ειποτε καθισειεν ουκετι ανιστατο μεχρι γαρ τουτου. ideſt Archytas tarātinus philoſophus pariter & mechanicus uir colūbam ligneā fecit uolantē: quæ ſi nōnunq̄ ſubſediſſet: prӕterea nō exurgebat. hactenus enim. Came leon

Quum partim hominū: qua ratione homines dixerint. Cap. xiii.

P Artim hoīum uenerūt plerūq; dr: quod ſignificat ps hoīum uenit. i. qdā hoīes. nam partim hoc in loco aduerbiū ē. neq; in caſus inclinat᷑. ſicuti quū parti hominū dici pōt. i. cū qbuſdā hoībus: & q̄ſi cū quadā pte hoīum. M. Cato in orōne de floria ita ſcripſit. Ibi ꝓ ſcorto fuit ī cubiculū ſurrectitauit e cōuiuio: cū parti illoꝝ: iā ſæpe ad eūdē modū erat. Imperitiores autē: quū parti legūt tāq̄ declinatū ſit q̄ſi uocabulū. nō dictū: quaſi aduerbiū. Sed. Q. Claudiꝰ. xxi. ānali īſolētius paulo Partim hoium

hac figura eſt ita uſus. eum enim cum parti copiis hominũ adoleſcentiũ placentẽ ſibi
Itẽ. Q. Claudii. xiii. annali uerba hæc ſunt. Sed iccirco me feciſſe: ꝙ utrũ negligẽtia
ꝑtí magiſtratuũ. num auaritia: an calamitate populi romani: eueniſſe dicam: neſcio.

Iniuria mihi factum itur quali uerborum ordine Cato dixit. Cap. xiiii.

iniuria factum iur.

a Vdio illi iniuriã factũ iri: audio cõtumeliã dictũ iri: uulgo quoq; ita dici. & iſtam eſſe uerborũ figurã iam ĩ medio loquẽdi uſu: iccirco exẽplis ſuperſedeo Sed cõtumelia illi uel iniuria factũ itur paulo eſt remotius. Exẽplũ igitur ponemus. M. Cato pro ſe cõtra. C. Caſſiũ. Atq; euenit ita quirites ut in hac cõtumelia: quæ mihi per huiuſcemodi petulantiã factũ itur rei quoq; pub. mediſſuidius miſerear quirites. ſicut autẽ cõtumeliã factũ iri: ſignificat iri ad cõtumeliã faciẽdã. i. operam dari quo fiat cõtumelia: ita cõtumelia factum itur caſu tantũ immutato idẽ dicit.

De flaminis dialis. deq; flaminicæ cerimõiis. uerbaq; ex edicto p̃toris appoſita qb⁹ dicit: nõ coactuꝝ ſe ad iurãdũ: neq; uirgĩes. Veſtę: neq; diales. Cap. xv.

Flamen dialis:

c Erimoniæ impoſita flamini diali multę: itẽ cautus multiplices: quos in libris qui de ſacerdotibus publicis compoſiti ſunt: Itẽ ĩ Fabii pictoris libroꝝ prio ſcriptos legimus: unde hęc ferme ſunt: quę cõmeminimus. i. Equo dialẽ flaminẽ uehi religio eſt. ii. Claſſem ꝓcictam extra pomeriũ. i. exercitũ armatum uidere: iccirco rarẽter flamẽ dialis creatus cõſul eſt quũ bella cõſulibus mãdabãtur. iii. Itẽ iurare dialẽ fas nunq̃ eſt. iiii. Itẽ annulo uti: niſi puio caſſoq; fas nõ eſt. v. Ignẽ e flaminia. i. flaminis dialis domo niſi ſacꝝ efferri ius nõ eſt. vi. Vinctũ ſi ędes eius ĩtroierit: ſolui neceſſum eſt: & uícula ꝑ impluuiũ in tegulas ſubduci: atq; inde foras in uiam dimitti. vii. Nodũ in apice: neq; in cĩctu: neq; alia in parte ullũ habet. viii. Siqs ad uerberãdũ ducatur: ſi ad pedes eius ſupplex ꝓcubuerit: eo die uerberari piaculũ eſt. ix. Capillũ dialis niſi q liber homo eſt: nõ deſonet. x. Caprã & carnẽ incoctam: & ederã: & fabã: neq; tãgere diali mos eſt: neq; noĩare. xi. Propagines e uitibus altis ꝓtẽtis nõ ſuccidet. xii. Pedes lecti ĩ quo cubat: luto tenui circũlitos eſſe oportet: & de eo lecto trinoctiũ continuũ nõ decubat neq; ĩ eo lecto cubare aliũ fas eſt: neq; apud eius lecti fulcꝝ capſam eſſe cũ ſtrue: atq; ferro oportet. xiii. Vnguiũ dialis. & capilli ſegmina ſubter arborem ſilicam terra operiũtur. xiiii. Dialis quotidie feſtatus eſt. xv. Ac ſine apice ſub diuo eẽ licitũ nõ eſt: ſub tecto uti libet: & nõ pridẽ a põtificibus cõſtitutum. Maſſurius Sabinus ſcripſit & alia quędã remiſſa: gratiãq; aliquot cerimoniaꝝ factũ dicit. xvi. Farinã fermẽto imbutã attigere ei fas nõ eſt. xvii. Tunicam ĩtimã: niſi ĩ locis tectis nõ exuit: ne ſub cęlo tanq̃ ſub oculis Iouis nudus ſit. xviii. Sup flaminẽ dialem in cõuiuio: niſi Rex ſacrificulus: haud qſpiam alius accũbit. xix. Vxorẽ ſi amiſit: flamio decedit. xx. Mr̃imonium flaminis: niſi morte dirũpi nõ eſt ius. xxi. Locum ĩ quo buſtũ eſt: nunq̃ ĩgreditur. xxii. Mortuũ nunq̃ attigit: funus tamẽ exeq nõ eſt religio. Eædẽ ferme cerimonię ſũt: quas flaminicas ſacerdotiſſas dialis ſehorſũ aiunt obſeruitare. ueluti eſt. i. Q d bene nato opitur. ii. Et ꝙ uirica ſurculũ de arbore ſilica habet. iii. Et ꝙ ſcalas: quę gręce κλιμακες appellatur: eas aſcẽdere ei plus tribus gradibus religioſum ẽ: atq; ẽt iiii. Quũ it ad argeos: ꝙ neq; comit caput: neq; capillum depectit. Verba prętoris ex edicto ꝑpetuo de flamine diali & de ſacerdote Veſtæ aſcripſi. Sacerdotem ueſtalem & flaminem dialem in omni mea iuriſdictione iurare non cogam. Verba. M. Varronis ex ſecũdo reꝝ diuinaꝝ ſup flamine diali hęc ſunt. Is ſolus album habet galeꝝ

uel q maximus eſt: uel q Ioui immolata hoſtia albato fieri oporteat.

Quos errores Iuli9 Higin9 i. vi. Virgilii aiaduerterit i hiſtoria rōana erratos. Ca. xvi.

r Eprehendit Higinus Virgilium: correcturū q eum fuiſſe exiſtimat: quod in libro ſexto ſcriptum eſt. Palinurus ē apud inferos: petens ab Aenea ut ſuū corpus requirendum: & ſepeliendum curet. Is hęc dicit.

Eripe me his inuicte malis: aut tu mihi terram
Iniice (namq potes) portuſq require uelinos

Quo inqt modo aut Palinurus nouiſſe: aut noiare potuit portus uelinos: & Aeneas ex eo noie locum iuenire: quū Velia oppidū: a quo portum: qui i eo loco eſt: uelinum Velin9
dixit. Seruio Tullio regnāte Romæ poſt ānum amplius ſexcēteſimū: q̄ Aeneas i Ita portus
liā uenit: cōditum i agro lucano: & eo noie appellatū eſt. Nam q ab Harpalo iquit rēgis Cyri pręfecto ex terra phocide fugati ſūt: alii ueliam: partim maſſiliam cōdiderūt Inſcitiſſime igitur petit: ut Aeneas portū uelinū requirat: quū id nomē tpe fuerit nuſq̄ gētium: neq ſimile iquit illud uideri debet: qđ eſt in primo carmine.

Italiam fato profugus: lauinaq uenit
Littora: Aut quod æque eſt in. vi. libro.
Chalcidicaq leuis tandem ſuperaſtitit arce.

Quoniā poetæ ipſi q̄dā κατασπρολήψιν. i. p anticipationē hiſtoriæ dicere ex ſua pſona cōcedi ſolet. Quæ acta ipſe poſtea ſcire potuit. ſicut Virgilius ſciuit de lauinio oppido: & de colonia chalcidenſi. ſed palinurus qui potuit id inqt ſcire: ea quę poſt annos. dc. facta ſūt: niſi qs eū diuinaſſe apud iferos putat: pinde ut aiæ defunctoꝝ ſolēt Sed & ſi ita accipias: q̄q̄ nō ita dicit: Aeneas tamen: qui nō diuinabat. quo pacto potuit requirere portū uelinū: cui nomen tunc: ſicuti diximus: nullū uſq̄ fuit. Itē hoc quoq in eodē libro reprehendit: & correcturū fuiſſe Virgiliū putat: niſi mors occupaſſet. Nā quū Theſea inqt: inter eos nominaſſet: qui ad inferos adiſſent: ac rediſſēt: dixiſſetq. Quid theſea: magnū qd memorē Alciden: & mi gen9 ab Ioue ſūmo ē: poſtea tamē refert. Sedet æternū q ſedebit infœlix Theſeus. Qui autē inqt fieri pōt: ut æternū apud inferos ſedebat: quē ſupra cū iis nominat: q deſcēderit illuc: atq īde rurſum euaſerint: pręſertim cum ita ſit fabula de Theſeo: atq ſic Hercules eū euellerit e petra: & i lucē ad ſuperos eduxerit. in his uerſib9 erraſſe Virgilium dicit.

Eruet ille argos: agamemnoniaſq micenas.
Ipſumq ęacidem genus armipotentis achilli.
Vltus auos troiæ: templa & temerata mineruæ:

Cōfudit inquit & perſonas diuerſas & tēpora. nā neq eodē tēpore: neq eoſdē p hoies cū achęis: & cū Pyrrho bellatū eſt. Pyrrhus enim quidē dicit Aeaciden: de epiro i italiā tranſgreſſus cū romanis depūgnauit: aduerſus Maniū Curiū in eo bello ducē. Argiuū autē bellū. i. achaicum multis poſt annis a. L. Mumio imperatore geſtum eſt. Poteſt inquit igit medius exími uerſus: qui de Pyrrho importune immiſſus eſt: quē Virgilius procul dubio exempturus inquit fuit.

Quā ob cauſam: & quali modo Democritus philoſophus luminibus oculoꝝ ſeſe priuauerit. & ſup ea re uerſus Laberii pure admodū & uenuſte facti. Cap. xvii.

d Emocritū philoſophum in monumētis gręcę hiſtoriæ ſcriptū eſt. uirum præ Demo-
ter alios uenerandū: auctoritateq antiqua præditū luminibus oculorum ſua critus.

ſponte ſe priuaſſe: quia exiſtimaret cogitationes: cõmẽtationeſq; animi ſui in contem plandis naturæ rationibus uegetiores: & exactiores fore ſi eas uidendi illecebris: & oculorũ impedimentis liberaſſet id factũ eius: modũq; ipſum quo cęcitatẽ facile ſo lertia ſubtiliſſima conſciuit Laberi9 poeta in mimo: quẽ ĩſcripſit rectiorem: uerſibus q̃dẽ ſatis munde: atq; graphice factis deſcripſit: ſed cãm uolũtariæ cęcitatis finxit aliã uertitq; in eã rẽ: quã tum agebat: nõ incõcinniter. eſt enĩ pſona: quę hoc apud Labe riũ dicit diuitis auari & parci ſumptum plurimum ασωτιαντε. i. laxumq; & popina tionẽ adoleſcẽtis filii deplorantis. Verſus laberiani hi ſunt.

laberi9 poeta

Democritus abderites phyſicus philoſophus clipeum.
Conſtituit contra exortum hiperionis: oculos
Effodere ut poſſet ſplendore ęreo: ita radiis
Solis aciem effodit luminis: malis bene
Eſſe: ne uideret ciuibus. ſic ego
Fulgenti ſplendore in pecuniam uolo
Lucificare exitum ętati meæ.
Ne in re bona uideam eſſe nequam filium.

Hiſtoria de Artemiſia. deq; eo certamine: quod apud Mauſoli ſepulchrum a ſcri ptoribus inclytis decertatum eſt. Cap. xviii.

Artemiſia mauſolus.

a

Rtemiſia Mauſolũ uirum amaſſe fertur ſupra omnis amorũ fabulas: ultraq; affectionis humanæ fidẽ. Mauſolus ãt fuit ut. M. Tullius ait: rex terrę cariæ: ut q̃dã gręcaꝝ hiſtoriaꝝ ſcriptores dicũt: ꝓuicię gręcę p̃fectus: quẽ σατρα πην. i. ducẽ ac pręſidẽ gręci uocant. Is Mauſolus ubi fato pfunctus eſt: & inter lamẽ ta & manus uxoris funere magnifico ſepultus eſt: Artemeſia luctu atq; deſiderio ma riti flagrans oſſa: cinereſq; eius mixta odorib9: cõtuſaq; in pulueris faciẽ aquę indidit: ebibitq;. multaq; alia uiolenti amoris ĩdicia feciſſe dr̃. molita quoq; ẽ ĩgẽti ĩpetu opis: cõſeruãdæ mariti memorię cã: ſepulchrũ illud memoratiſſimũ: dignatũq; numerari ter ſeptẽ oĩum terrarũ ſpectacula. Id monumẽtũ Artemiſia cũ diis mãib9 ſacris Mau ſoli dicaret: agona. i. certamen laudib9 eius dicũdis facit. ponitq; p̃mia pecũiæ: aliarũ q; reꝝ bonaꝝ ampliſſima. ad eas laudes decertãdas ueniſſe dicũtur uiri nobiles ĩgẽio atq; lĩgua pręſtabili Teopompus: Theodectes: Naucrites. ſunt ẽt q̃ Iſocratẽ ipſum cũ iis certauiſſe memoriæ mandauerint. ſed eo certamine uiciſſe Theopompũ iudica tũ ẽ. is fuit iſocratis diſcipulus. extat nũc quoq; Theodecti tragœdia: quæ ĩſcribitur Mauſolus: in qua eum magis q̃ in proſa placuiſſe Higinus in exemplis refert.

Nõ purgari neq; leuari peccatũ: quũ prætẽditur peccatorũ: q̃ alii quoq; peccaue runt: ſimilitudo: atq; inibi uerba ex oꝛ̃one ſuper ea re Demoſthenis. Cap. xix.

i

Ncesſebat quempiã Taurus philoſophus ſeuera atq; uehemẽti obiurgatione adoleſcentẽ a rhetorib9 & facũdię ſtudio: ad diſciplinas philoſophię trãſgreſ ſum: q; factũ q̃ddã ab eo diceret inhoneſte & ĩprobe. at ille non ibat ĩficias fe ciſſe: ſed id ſolitũ eſſe fieri defendebat. turpitudineq; delicti: exẽplorũ uſu. & conſue tudinis uenia dep̃cabat̃. atq; ibi taur9 iſto ipſo defenſiõis genere irritatior homo inq̃t ſtulte & nihili: ſi te a malis exemplis auctoritates & rõnes philoſophię non abducũt: ne illius quidẽ Demoſthenis ueſtri ſententia tibi in mentẽ uenit? quæ quia lepidis: & uenuſtis uocum modis uincta eſt. quaſi quędã cantilena rhetorica facilius adhære

memoriæ tuæ potuit. nam ſi me inquit non fallit: q̃d quidem in primori pueritia legerim: uerba hęc ſunt Demoſthenis aduerſus eum: qui (ut tu nũc facis) peccatũ ſuum: peccatis alienis exemptum: purgatumq; ibat. συ δε μη λεγε ως γεγονεν ουτω πολλακις. αλλως αυτο προσηκει γιγνεσθαι. ου γαρ ει τι πωποτε. μη κατα τους νομους επραχθη. συ δε τουτο εμιμησω. δια τουτο αποφυγοις αν δικαιως αλλα πολλω μαλλον. αλισκοιο. ωσπερ γαρ ει τις εαλω. συ ταυτα ουκ αν. εγραψας ουτως αν συ νυν αλως αλλος ου γραφει. ideſt uerũ ne dicas ſic eſſe actum ſæpenumero: ſed hoc ſieri ſic dicere. Non enim ſi quid aliquando contra leges actum iam eſt: tuq; id ſecutus es ꝓpterea iure queas euadere: quinimo eo magis iccirco in te debeat ſtatui: ut enim ſi prius in aliquem foret aĩaduerſum: tu minime hęc ſcriberes: ita ſi ipſe in pręſentia punieris: nequaq̃ deinceps alius ſcribet. Sic Taurus oĩum ſuaſionũ: admonitionũq; genere utens ſectatores ſuos ad rationes bonę inculpatæq; indolis ducebat.

Quid ſit rogatio: quid lex: quid plebiſcitum: quid priuilegium: & quãtum omnia iſta differant. Cap. xx.

q Væri audio q̃d lex ſit: q̃d plæbiſcitũ: q̃d rogatio. q̃d priuilegiũ. Attei9 Capito publici priuatiq; iuris peritiſſimus: q̃d lex eſſet hiſce uerbis definiuit. Lex inquit eſt generale iuſſum populi: aut plębis rogãte magiſtratu. Ea definitio ſi ꝓbe facta eſt neq; de ĩperio Cn. Pompeii: neq; de reditu. M. Ciceronis: neq; de cæde P. Clodii quęſtio: neq; alia id genus populi plebiſue iuſſa leges uocari poſſunt. Non ſunt enĩ generalia iuſſa: neq; de uniuerſis ciuib9: ſed de ſingulis cõcepta: quocirca priuilegia potius uocari debent: quia ueteres priua dixerũt: quæ nos ſingula dicimus: quo uerbo Lucilius in primo ſatyrarũ libro uſus eſt. Ab domina thynni a uenientib9 priua dabo cephaleãq; carnẽ. Plębẽ aũt Capito in eadẽ definitione ſehorſum a populo diuiſit: quoniã ĩ populo oĩs pars ciuitatis: oẽſq; eius ordines cõtineãt̃. Plæbs uero ea dicit̃: in qua gẽtes ciuiũ patriciæ nõ ĩſunt: Plębiſcitũ igit̃ eſt ſecundũ eũ Capitonẽ lex: quã plæbes non populus accipit: ſed toti9 rei iuriſq;: ſiue quũ populus: ſiue quũ plębs rogat̃: ſiue q̃d ad uniuerſos ꝑtinet: caput ipſum & origo: & q̃ſi fons rogatio eſt. Iſta enĩ oĩa uocabula cẽſent̃ cõtinẽturq; rogationis pricipali genere: & noĩe. nam niſi populus: aut plębs rogat̃: nullum plębis: aut populi iuſſum fieri poteſt. Sed q̃q̃ hęc ita ſunt: in ueteribus tamẽ ſcriptis non magnam uocabulorũ iſtorũ differẽtiã eſſe animaduertimus. nam & plæbiſcita: & priuilegia tranſlato nomine leges appellauerunt eademq; confuſo & indiſtincto uocabulo rogationes dixerunt. Salu. quoq; proprietatum in uerbis retinentiſſimus conſuetudini conceſſit: & priuilegium quod de Cn. Pompeii reditu ferebatur: legem appellauit. Verba ex ſecunda eius hiſtoria hæc ſũt. Nam Syllam conſulem de reditu eius legem ferentem ex compoſito tri. ple. C. Herennius prohibuerat:

Lex — Priua — Plæbs — Plebiſcitum — Rogatio

Quam ob cauſam. M. Cicero his omnino uerbis nouiſſime & nouiſſim9 uti obſeruantiſſime uitarit. Cap. xxi.

n On paucis uerbis: quorũ frequẽs uſus ẽ nũc: & fuit. M. Ciceronẽ noluiſſe uti mãifeſtũ ẽ: ꝙ ea nõ ꝓbaret: uelut ẽ nouiſſim9: & nouiſſime. Nã quũ & . M. Cato: & Saluſti9: & alii quoq; ętatis eiuſdẽ uerbo iſto ꝓmiſcue uſitati ſint: multi ẽt nõ ĩdocti uiri in libris id ſuis ſcripſerũt: abſtinuiſſe eo tamẽ tãq̃ nõ latino uẽ. Quoniã q doctiſſim9 eorũ tẽporũ fuerat: Lælius illo ut nouo: & ĩprobo uerbo uti

Nouiſſime — Nouiſſimus

uitauerat: ꝓpterea id. M. quoqꝫ Varronis ex libro de lingua latina ad Ciceronem. vi. demonſtrandū putaui. Quod extremum īquit dicebat: eſt dici nouiſſimū cœptum uulgo: qđ mea memoria: ut Lælius: ſic ſenes alii ꝙ nimiū nouū eſſet uerbū: uitabāt: cuius origo: ut a ueterī uetuſtius & ueterrimū: ſic a nouo declinatū nouus & nouiſſimū.

Locus exēptus ex Platonis libro q̄ īſcribit̄ gorgias: de falſæ philoſophiæ ꝓbris: q̄bus philoſophos temere inceſſit: q̄ emolumēta uera: philoſophię ignorāt. Cap. xxii.

Plato

PLato ueritatis homo amiciſſimus: eiuſqꝫ omnibus exhibendæ propitiſſimus que omnino dici poſſint in deſides iſtos: ignauoſqꝫ qui obtentu philoſophiæ nominis inutile ocium: & linguæ: uiteqꝫ tenebras ſequuntur: ex perſona quidem nō graui: neqꝫ idonea. uere tamen ingenueqꝫ dixit. Nā & ſi Callices: quem dicere hæc facit: uere philoſophię ignarus: inhoneſta: indignaqꝫ in philoſophos confert: perinde tamē accipienda ſunt quę dicūtur: ut nos ſenſim moneri ītelligamus: ne ipſi quoqꝫ culpationes huiuſcemodi mereamur: neue inerti: inaniqꝫ deſidia cultum & ſtudiū philoſophi metiamur. Verba ipſa ſuper hac re Platōis ex libro: q̄ appellatur gorgias: quoniā uertere ea cōſiliū nō fuit: quum ad proprietates eorum nequāq̄ poſſit latina orō aſpirare: ac multo minus etiā mea. φιλοσοφια γαρ τοι εςιν ὦ σώκρατες χαριεν. εαν τις αὐτου μετριωσ αψηθαι. εν τη ηλικια εαν δε περαιτερω τοῦ δεοντος ενδιατριψη. διαφθορα τῶν ανορωπῶν. εαν γαρ και πανὺ εὐφυὴς η. και πορρω της ηλικιας φιλοσοφη. αναγκη πον τῶν απειρον γεγονεναι εςιν. ὧν χρη εμπειρον ειναι. τον μελλοντα καλον. καγαθον και εὐδοκιμον εσεσθαι ανδρα και γαρ τῶν νομον απειροι γιγνονται τῶν κατα την πολιν. και τῶν λογον. οις δει χρωμενον ομιλειν εν τοις συμβολαιοις τοις αντρωποις: καὶ ηδια καὶ δημοσια. και τῶν ηδονῶν τε. και επιθυμιῶν τῶν ανθρωπειῶν. καὶ συλληβδην τῶν ηθῶν παντα πασιν απειροι γιγνονται. επειδαν οὐν ελθῶσιν εις τινα ιδιαν η πολιτικην πραξιν. καταγελασοι γιγνονται. ὥσπερ γε οι μαι οι πολιτικοι επειδαν αὐ εις τας ὑμετερας διατριβας ελθῶσι. και τους λογους καταγελασοι εισι. συμβαίνει γαρ το του εὐριπιδου λαμπρος τε εςιν εκαςος εν δουτω: και επι τουτ επειγεται νεμον το πλειςον ἡμερας τουτω ινοντος αὐτοῦ τυγχανη βελτιςος ὤν. οπου δ' αν φαυλος η. εντευθεν φευγει. και λοιδορει τουτο. το δετερον επαινει εὐνοια τη εαυτου: ηγουμενος οὕτως αὐτος εαυτον επαινειν. ἄλλ οιμαι το ορτοτατον εςιν. αμφοτερων μετασχειν φιλοσοφιας μεν οσον παιδειας χαριν. καλον πετεχειν. καὶ οὐκ αισχρον μειρακιῳ οντι φιλοσοφειν. επειδαν δε η δη πρεσβυτερος ὤν ανθρωπος ετι φιλοσοφη: καταγελασον ὦ σώκρατες το χρημα γιγνεται. και εγωγε ομοιοτατον πασχω προς τους φιλοσοφοῦντας ὥσπερ προς τους ψελλιζομενους. και παιζοντας οταν μεν γαρ παιδιον ιδω. ὡ ετι προσηκει διαλεγεσθαι οὕτω ψελλιζομενον και παιζον. χαιρω τε. και χαριεν μοι φαινεται. και ελευτεριον. και πρεπον τη του παιδιου ηλικια οταν δε σαφως διαλεγομενου παιδαριου ακουσω πικροντι μοι δοκει χρημα ειναι και ανια μου τα ὦτα και μοι δοκει δουλοπρεπες τι ειναι οταν δε ανδρος ακουση τις ψελλιζομενου η παιζοντα ορα καταγελασον ον φαινεται. και ανανδρον. και πληγων αξιον. ταυτον οὖν εγωγε τουτο πασχω. και προς τους φιλοσοφουντας. περι νεω μεν γαρ μειρακιῳ ορων φιλοσοφιαν αγαμαι. και πρεπειν μοι δοκει. και ηγουμαι ελευτερον τινα ειναι τουτον τον αντρωπον. τον δε μη φιλοσοφουντα. ανελευτερον και ουδεποτε οὐδενος αξιωσοντα εαυτον. ουτε καλου ουτε γενναιου πραγματος. οταν δε δη

πρεσβύτερον ἰδῶ ἔτι φιλοσοφοῦντα καὶ μὴ ἀπαλλαττόμενον, πληγῶν μοι δοκεῖ
ἤδη δεῖσθαι ὦ σώκρατες οὗτος ὁ ἀνήρ. ὃ γὰρ νῦν δὴ ἔλεγον. ὑπάρχει τούτῳ τῷ ἀν
θρώπῳ. κἂν πάνυ εὐφυὴς ᾖ ἀνάνδρῳ γενέσθαι. φεύγοντι τὰ μέσα τῆς πόλεως καὶ
τὰς ἀγορὰς ἐν αἷς ἔφη ὁ ποιητής. τοὺς ἄνδρας ἀριπρεπεῖς γίνεσθαι. καταδεδυκό-
τι δὲ τὸν λοιπὸν βίον βιῶναι μετὰ μειρακίων ἐν γωνίᾳ τριῶν ἢ τεττάρων ψιθυρίζον
τα ἐλεύθερον δὲ καὶ μέγα καὶ ἱκανὸν. μηδέποτε φθέγξασθαι: ἐγὼ δὲ ὦ σώκρατες
πρός σε ἐπιεικῶς ἔχω καὶ φιλικῶς. κινδυνεύω οὖν πεπονθέναι νῦν ὅπερ ὁ ζῆθος πρὸς
τὸν ἀμφίωνα ὁ εὐριπίδου. οὗπερ ἐμνήσθην. καὶ γὰρ ἐμοὶ τοιαῦτ' ἄττα ἐπέρχεται
πρός σε λέγειν οἷάπερ ἐκεῖνος πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὅτι ἀμελεῖς ὦ σώκρατες ὧν δεῖ σε
ἐπιμελεῖσθαι καὶ φύσιν ψυχῆς ὧδε γενναίαν μειρακιώδει τινὶ διαπρέπεις μορ-
φώματι. καὶ οὔτ' ἂν δίκης βουλαῖσι προσθεῖ' ἂν ὀρθῶς λόγον οὔτ' εἰκὸς ἂν καὶ πιθανὸ
ν ἂν λάβοις οὔθ' ὑπὲρ ἄλλου νεανικὸν βούλευμα βουλεύσαιο: καὶ τοι ὦ φίλε σώκρα-
τες καὶ μοι μηδὲν ἀχθεσθῇς: εὐνοίᾳ γὰρ ἐρῶ τῇ σῇ οὐκ αἰσχρὸν δοκεῖ σοι εἶναι οὕτως
ἔχειν. ὥς ἐγὼ σε οἶμαι ἔχειν. καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς πόρρω ἀεὶ φιλοσοφίας ἐλαύνον
τας. νῦν γὰρ εἴ τίς σου λαβόμενος: ἢ ἄλλον ὁτουοῦν τῶν τοιούτων εἰς τὸ δεσμωτή
ριον ἀπάγοι. φάσκων ἀδικεῖν μηδὲν ἀδικοῦντα οἶσθ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ὅ τι χρήσαιο
σαυτῷ ἀλλ' ἰλιγγιῴης ἂν. καὶ χασμῷο οὐκ ἔχων ὅ τι εἴποις. καὶ εἰς τὸ δικαστήριον ἀνα
βὰς κατηγόρου τυχὼν πάνυ φαύλου καὶ μοχθηροῦ. ἀποθάνοις ἂν εἰ βούλοιτο θανά-
του σοι τιμᾶσθαι. καὶ τοι πῶς σοφὸν τοῦτό ἐστιν ὦ σώκρατες. εἴ τις εὐφυῆ λαβοῦσα
τέχνη φῶτα. ἔθηκε χείρονα. μήτε αὐτὸν αὑτῷ δυνάμενον βοηθεῖν μηδ' ἐκσῶσαι ἐκ
τῶν μεγίστων κινδύνων: μήτε ἑαυτὸν μήτε ἄλλον μηδένα. ὑπὸ δὲ τῶν ἐχθρῶν
περισυλᾶσθαι πᾶσαν τὴν οὐσίαν. ἀτεχνῶς δὲ ἄτιμον ζῆν ἐν τῇ πόλει τὸν δὲ τοιοῦτον:
εἴ καὶ ἀγροικότερον εἰρῆσθαι ἔξεστιν ἐπὶ κόρρης τύπτοντα μὴ διδόναι δίκην ἀλλ' ὠ
γαθὲ ἐμοὶ πείθου. παῦσαι δὲ ἐλέγχων. πραγμάτων δ' εὐμουσίαν ἄσκει. καὶ ὁπό
θεν δόξεις φρονεῖν. ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀφεὶς. εἴτε ληρήματα χρὴ φάναι εἴτε φλυ-
αρίας: ἐξ ὧν κενοῖσιν ἐγκατοικήσεις δόμοις. ζηλῶν οὐκ ἐλέγχοντας ἄνδρας τὰ μι
κρὰ ταῦτα. ἀλλ' οἷς ἐστι καὶ βίος καὶ δόξα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀγαθά. idest Philoſophia
ſane o Socrates res eſt elegás: ſi modice qſpiá per ætaté attigerit: at ſi ſupra modú té-
pus in ea cótriuerit: hoíum eſt corruptela. ná ſi qs uel amœno ſit acriq; īgenio: ultraq;
ætaté philoſophetur: neceſſum eſt eú rer̄ oíum eſſe īperitú: quar̄ uſu calleat oportet
qſquis honeſtus ꝓbuſq; eſt futur9. Legú. n. ciuiliú peritia & oróis uacat qbus ī actio
nibus ac cómerciis: cú hoíbus: tum priuatim: tum publice uti cóuenit. uoluptatú ité
atq; cupiditatú humanar̄: & mor̄ euadunt prorſus inſolétes. Quum itaq; in ullam
quápiam īcidunt priuatam: publicáue actioné. habétur deridiculi perinde: ac uiri ci-
uiles ipſi: ubi ueſtra adeút ſtudia: & diſputationes irridentur. Accidit iis enim illud
Euripidis. Qua in re clarus quiſq; eſt: ad eá ꝓperat: & diei parté illi plurimam impēdit
in q ipſe ſe exupet cótra ī qua ſtupidior ac nihili ſit: inde effugit: eáq; cótemnit. Alterá
uero ſui beniuolentia cómendat: arbitrás ita ſeſe laudare. Sed pręſtat (ſicuti opinor)
utriuſq; eſſe participé philoſophię inq̄: quoad illi9 honeſtas ſinit: diſciplinę gr̄a cópo-
tem fieri. neq; turpe habetur adoleſcenté philoſophari: at quú grádis iam natu piloſo
phatur: ridicula res o Socrates geritur: atq; eq̄dé ita penes philoſophátes afficior: ue-
luti erga balbutiétes: ludéteſq;. Quú. n. puerulú uideá. cui decor̄ adhuc eſt: ſic lígua
balbutienté: ac ludentem demulceor: reſq; mihi q̄dé feſtiua & liberalis uidetur: pue-

tiliq; ætati cōgruens. Quod ſi uolubiliter puerulū loquentē audiā: acerba quæpiā res
mihi oboritur. & aures meę moleſtia afficiūtur: uideturq; neſcio qd eſſe ſeruile. At ſi
qs uiꝝ audierit balbutiētē: aut ludētē uideat: res uidetur & deridēda & puerilis: & de
niq; digna uerberib9: Ita eqdē afficior ſane eoꝝ q philoſophātur ratiōe. Vbi.n.i ado
leſcēte philoſophiā aſpicio: oblector: exoſculorq;. & id mihi uidetur ꝓdecere: ingeniū
quoq; ac liberalē hūc eſſe hoīem iudico. ecōtrario ſi nō philoſophatur illiberalē & ſeſe
nunq̄ re ulla dignū uel honeſta uel īgenua arbitrātē. Veꝝ quū ſeniorē iā hoīem philo
ſophantē adhuc necdū facientē finē pſentio uerberib9 egere cōmodū uir ille mihi ui
detur. Quod.n. modo dixi: id homini iſti accidit. ut & ſi ſit admodū ingenioſus: uilis
atq; abiect9 efficiatur: quū mediā ciuitatē forūq; defugiat. In quo poetā inqt uiros ex
cellere. Abdat ſe uero & uitę reliquū quū adoleſcētulis tribus: aut quatuor degat: in
anguloꝝ aliquo cōmurmurās: ingeniū aūt quicq̄ magnū dignū haud unq̄ loquatur.
Eqdem o Socrates ꝓ mea erga te beniuolētia: atq; humanitate uideri mihi uideor affi
ci in pręſentia eodē modo quo Zetus reſpectu Amphionis apud Euripidē: cui9 mo
do mentionē feci. Etenī mihi quoq; eiuſmodi quędā tecū ut fabuler in mētem uenit:
qualia cū fratre ille. neglectui habes o Socrates ea quę debes curare animiq; naturam
tui uſq; adeo nobilē puerili quodā ornamento condecoras. neq; foro ſenatuiue orōnis
quicq̄ recte affers. neq; ꝓbabilem. aut conſentientē ullā rationem inueniſti: neq; uero
pro aliis cōſilium integꝝ cœpiſti. atqui amici Socrates: qd̄ ægre nō feras ueli. loquor
enim tua cauſa: ſumma cum beniuolētia. An tibi non turpe uideatur: ita te gerere: ut
ego te habere exiſtimo: & cæteras qui ultra iuſtū pergant philoſophari? nam ſiquis te
nūc: aut alium eiuſmodi quēlibet ad carcerē rapiat: iniuriam te qdē intuliſſe arguens.
qui culpa omnino uaces. noſti ne: te minime habituꝝ quonam te pacto tuearis. Sed
uertigine uexeris: ac cōſilii inops oſcites quid dicas: quid agas. In iudicio itē ſuggeſtū
cōſcendens ſi improbus admodū ac nequā aduerſarius tuus ſit: mori de facili queas: ſi
te ille capitali deferat crimine. Veꝝ quonam pacto Socrates hoc ſapiētis ſit ſi qua ars
aliquē pręſtantē ingenio uiꝝ nacta: deteriorē illū effecerit? qui neq; ſibiipſi auxilio eē
poſſit: periculiſq; extremis liberare neq; ſe: nec aliū quenq̄. Sed ab inimicis bonoꝝ oi
um facultate ſpoliari neceſſe ſit. & palā qdem infelicem degere. liceat enim: q̄q̄ agreſti
us: uera dicere: ſiquis in genā te ꝑcuſſerit. pœnas nō det. Sed heus uir bone mihi obtē
pera: atq; a redargutiōibus iſtis te abſtine. rerūq; elegantiam cole. & eam ſane unde re
cte ſentire uideare: aliis miſſa faciēs iſta arguta: ſiue deliramenta. ſiue nugalia deceat
appellare: quibus efficiatur ut domos inanes habites: atq; ſequens nō eos: qui exigua
iſta reprehendunt: ſed illos potius a quibus & facultates & gloria & bona alia ꝑmul
ta poſſidentur. Hęc Plato ſub perſona qdem: ſicuti dixi non proba: ſed cum ſenſu ta
men: intelligētieq; cōmunis fide: & cū quadam indiſſimulabili ueritate diſſeruit. Nō
de illa ſcilicet philoſophia: quę uirtutū omnium diſciplina eſt: quęq; ī publicis ſimul
& priuatis officiis excellit: ciuitateſq; & rempu. ſi nihil ꝓhibeat: cōſtanter & fortiter &
perite adminiſtrat: ſed de iſta futili atq; puerili meditatione argutiaꝝ: nihil ad uitā ne
q; tuendā: neq; ordinādam ꝓmouente: qua id genus hoīes conſeneſcunt male feriati:
quos philoſophos eſſe & uulgus putat: & iis putabat: ex cuius pſona hęc dicta ſunt.

Verba ex oratione. M. Catonis de mulierum ueteꝝ uictu: & moribus: atq; inibi
qd̄ fuerit ius marito in adulterio uxorem deprehenſam necare. Cap. xxiii.

Vide uictu atq; cultu po. Ro. ſcripſerũt: mulieres rõę atq; in latio ętatẽ abſte- Mulie-
q miã egiſſe: hoc ẽ uino ſp: q̄d temetũ priſca lĩgua appellabatur. abſtinuiſſe di- res ab-
cũt: iſtitutũq; ut cognatis oſculũ ferrẽt: reprehẽdẽdi cauſa: ut odor ĩdiciũ face ſtemiæ
ret ſi bibiſſent. Bibere aũt ſolitas ferũt laureã: paſſũ: murrinã. & quę id gen9 epotant: Teme-
potu dulcia. Atq; hęc q̄dẽ iis q̄bus dixi libris puulgata ſũt. Sed. M. Cato nõ ſolũ exi tum
ſtimatas: ſed mulctatas quoq; a iudice mulieres refert: nõ min9 ſi uinũ in ſe: q̄ ſi pbrũ
& adulteriũ admiſiſſẽt. verba. M. Catõis adſcripſi ex oẽone q̄ iſcribitur de dote: in q̄
id quoq; iſcriptũ ẽ. In adulterio uxores deprehẽſas ius fuiſſe maritis necare. Vir ĩquit
qũ diuortiũ facit mulieri iudex p cẽſore ẽ. Imperiũ q̄d uidetur habet. ſi q̄d puerſe te-
treq; factũ ẽ a muliere: mulctatur ſi uinũ bibit. ſi cũ alieno uiro pbri q̄d fecit: cõdẽna
tur. De iure aũt occidẽdi ita ſcriptũ eſt. In adulterio uxorẽ tuã ſi prehẽdiſſes. ſine iudi
cio ipune necares. illa te (ſi adulterares) digito nõ auderet cõtingere: neq; ius eſt.

Dię priſtini & die craſtini & die quarti & die quinti. qui elegantius locuti ſunt dixiſ
ſe: non ut ea uulgo dicuntur nunc: Cap. xxiiii.

d Ie quarto: & die q̄nto q̄d greci εις τετάρτην και πέμπτην. ideſt quartã & q̄ntã Dieq̄r-
dicũt: ab eruditis quoq; dici audio: & q aliter dicit p rudi atq; indocto deſpici- to
tur. Sed. M. Tullii ætate ac ſupra eã: nõ opinor: ita dixerũt. die quite enim & die q̄nti Diequī
pro aduerbio copulate dictũ eſt. & ſecũda ĩ ea ſyllaba correpta. Diuus etiã Auguſtus to
memoriaꝝ ueteꝝ exequẽteſſim9: lĩguæ latinæ nõ neſcius: mũdiciaꝝ pẽris ſui in ſermo Diequī
nibus ſectator: ĩ epiſtolis plurifariã ſignificatiõe iſta dieꝝ nõ aliter uſus eſt. Is aũt erit te
perpetuæ ueteꝝ cõſuetudinis demõſtrãdæ gratia: uerba ſolẽnia prętoris ponere: qui- Diequī
bus more maioꝝ ferias cõcipere ſolet: quę appellãtur compitalia. ea uerba hæc ſunt. ti
Die noni populo romano q̄ritibus cõpitalia erũt: q̄do concepta fuerint nefas. Die no- Diuus
ni pręctor dicit: non die nono: neq; pręctor ſolũ: ſed pleraq; omnis uetuſtas ſic locuta ẽ Augu-
Veni ecce illius uerſus pomponiam in mẽtem: qui ex artellana quæ metui aſcribitur. ſtus
dies hic ſextus: quum nihil egi die quarte moriar fame. Suppetit etiam Celianum illđ
ex libro hiſtoriaꝝ ſecundo. Si uis mihi ęquitatũ dare: & ipſe cũ cętero exercitu me ſeq
die quinti Romę in capitoliũ curabo tibi cœna ſit cocta. Et hiſtoriam autem & uerbũ
hoc ſumpſit Celius ex origine. M. Catonis: in quo ita ſcriptum eſt. Igitur dictatorẽ
carthaginẽſium magiſter equitũ monuit. Mitte mecũ Romã equitatum: die quinti in
capitolio tibi cœna cocta erit. Extremã huius uocis ſyllabã: cum per e: tum per i ſcri-
ptam legi. Nã ſane q̄ cõſuetum ueteribus fuerat litteris iis plerunq; uti indifferenter
ſicuti priſtini & priſtine. procliue & procliui: atq; alia item multa hoc genus uarie di-
xerunt. Die priſtini quoq; eodẽ modo dicebatur. quod ſignificabat die priſtino: ideſt
priore: q̄đ uulgo pridie dr̄: cõuerſo ꝯpoſitionis ordine. quaſi priſtino die. Atq; item ſi-
mili figura die craſtini dicebatur: ideſt craſtino die. Sacerdotes quoq; populi Roma
ni tũc quũ dicunt in diẽ tertium: die peridini dicũt. Sed ut pleriq; die priſtini. ita: M.
Cato in oẽone contra Puriũ: die pximi dixit. die quarto autẽ. Cn. Martius hõ impẽſe
doctus: in mimiãbis pręco dixit. q̄d nudiuſquartus nos dicimus in his uerſibus.
Nuper die quarto ut recordor: & certe Aquarum urceum unicum domi fregit.
Hoc igiť itererit. ut die quarto q̄dẽ de præterito dicam9. die q̄rte aut q̄rti de futuro:

Telorum & iaculorum gladiorumq; uocabula. atq; inibi nauium quoq; genera: q̄
ſcripta in ueterum libris reperiuntur. Cap. xxv.

Eloꝝ: iaculoꝝ: gladiorũq; uocabula: quę ĩ hiſtoriis uetẽribus ſcripta ſũt. Itẽ
t nauigioꝝ quoq; genera & nõia libitũ forte nobis eſt ſedẽtibꝰ ĩ rheda cõquirere
neq; itidẽ aliaꝝ ĩeptiaꝝ uacãtem ſtupẽtẽq; aĩum occupare. Quę tũ igitur ſup
petierãt: hęc ſũt. haſta: pilũ: phalarica: ſemiphalarica: ſolliferreageſa: lancea: ſpari: ru
migeſtri: faces: tragulæ: frameæ: meſãculæ: cateiæ: rhũpheæ: ſcorpius: ſcibões: ſclicet
ueruta: enſes: ſiccæ: machęræ: ſpatæ: ligulæ: pugiões: clımaculæ. De ligua quoniã eſt
minꝰ frequẽs admonẽdũ exiſtimo: ligulã ueteres dixiſſe gladiolũ oblõgũ: ĩ ſpeciẽ lin
guæ factum. cuius meminit Neuius in tragœdia heſiona. uerſum Neuii appoſui.

Si ne mihi gerere morem uidear lingua: uerum lingula

Itẽ rhumphea genus teli eſt thracæ natiõis. poſitũq; hoc uocabulũ ĩ. Q. Ennii annali
xiiii. Nauium autem: quas reminiſci tũc potuimus: appellatões hæ ſũt: gauli corbitæ
caudicæ lõgę hippagines cercuri celoces: uel ut gręci dicũt: celetis lembus oxiæ remi
culi actuariæ. quas græci ισοοπους uocant. uel επιταριλος. proſumię: uel geſcoretæ:
uel orioles: cattæ ſcaphę põtones nuctucię medię phaſelli parones mioparones litres
caupulica mareplacidæcidarum ratariæ cataſcopium.

Inſcite ab Aſinio Pollione reprehẽſum Saluſtium: ꝙ trãſfretationem trãſgreſſum
dixerit & trangreſſos qui tranſfretaſſent. Cap. xxvi.

Sinio Pollioni ĩ quadam epiſtola: quã ad plancum ſcripſit: & ꝗbuſdã aliis. C.
a Saluſtius inique dignꝰ nota uiſus eſt: ꝙ ĩ primo hiſtoriaꝝ: maris trãſitũ: trã
miſſumq; nauibꝰ factũ trãſgreſſũ appellauit: eoſq; ꝗ fretũ tranſmiſerãt: quos
trãſfretaſſe dici ſolitũ eſt trãſgreſſos dixit. uerba ipſa Saluſtii poſuit. Itaq; Sertorius
leui præſidio relicto ĩ mauritania: nactus obſcurã noctẽ æſtu ſecũdo: furtim aut cele
ritate uitare prœlium ĩ trãſgreſſu conatus eſt. ac deĩde ĩfra ita ſcripſit. Trãſgreſſos oĩs
recipit mons præceptus a luſitanis. Hoc igitur & minꝰ ꝓprie & a nullo graui auctore
dictũ aiũt. Nã trãſgreſſus ĩquit & ĩgreſſuſ a trãſgrediẽdo dicũtur idq; ipſũ ab ĩgreſſu:
& a pedum gradu appellatũ eſt. iccirco uerbũ trãſgredi cõuenire nõ putauit: neq; uo
lãtibꝰ: neq; ſerpẽtibꝰ: neq; nauigãtibꝰ: ſed iis ſolis ꝗ gradiũtur: & pedibꝰ iter emetiũ
tur: ꝓpterea negãt apud ſcriptorẽ idoneũ: ut nauiũ trãgreſſũ rep̃iri poſſe: ut ꝑ trãſfre
tatiõe trãgreſſũ, Sed quæro ego cur nõ ſicuti curſus nauiũ recte dici ſolẽt: ita trãſgreſ
ſus etiã nauibꝰ factꝰ dici poſſit: pręſertĩ cũ breuitas tã anguſti freti: q̃d terrã Africam
Hiſpaniãq; ĩterfluit. elegãtiſſimæ trãſgreſſiõis uocabulo: quaſi paucoꝝ graduũ ſpa
tiũ definita ſit. Qui auctoritatẽ autẽ requirũt & negãt dictũ ĩgredi: trãſgredi ue ĩ naui
gãtibus: uolo uti reſpõdeãt ꝗ tũ exiſtimẽt ĩtereſſe: ĩgredi atq; ambulare. atqui Cato in
libro de re ruſtica. Fũdus ĩquit eo ĩ loco habẽdus eſt: ut & oppidũ prope amplũ ſit. &
mare aut amnis qua naues ambulãt. Appetitas porro huiuſcemodi trãſlatiões: habi
taſq; eẽ ꝑ honeſtamẽtis oratiõis. Lucretius quoq; teſtimoniũ in hac eadẽ uoce dicit. In
quarto enim libro clamorẽ per arterias: & per fauces gradientem dicit. quod eſt nimio
confidentius: ꝗ illud de nauibus Saluſtianum. Verſus Lucretii hi ſunt.

Corpoream quoq; enim uocem conſtare fatendum eſt.
Et ſonitum. quoniam poſſunt impellere ſenſus.
Præter radit enim uos fauces ſæpe. facitq;.
Aſperiora foras gradiens arteria clamor.

Præterea Saluſtius ĩ eodẽ libro: nõ eos ſolum qui nauibus ueherentur: ſed & ſcaphas

quoq; nantes ꝓgreſſas dicit. uerba ipſa de ſcaphis poſui: Eaꝝ aliæ paululũ ꝓgreſſę: nimio ſimul & incerto onere: quum pauor corpora agitauerat: deprimebantur.

Hiſtoria de populo romano: deq; populo punico: q̃ pari propemodum uigore fe cerint æmuli. Cap. xxvii.

IN libris ueterib9 memoria extat: q̃ par fuit quondã uigor: & acritudo: ãplitudoq; po. ro. atq; pœni: nec imerito exiſtimatũ. Nã cũ aliis quidẽ populis de uniuſcuiuſq; reip. cũ pœnis ãt de omniũ terraꝝ iperio decertatũ ẽ. Ei9 rei ſpecimen eſt in illo utriuſq; populi uerbo factũ. Quum. Q. Fabius imperator Romanus dedit ad Carthaginenſes epiſtolam: ibi ſcriptum fuit: populum Romanũ miſiſſe ad eos haſtam & caduceum ſigna duo belli aut pacis: ex quis utrum uellent eligere. quod eligiſſent: id unum ut eſſe miſſum exiſtimarent. Carthagineſes reſponderũt neutrũ ſeſe eligere: ſed poſſe q attuliſſent: utrũ malent relinquere. quod reliquiſſent: id ſibi ꝓ lecto futuꝝ. M. Varro autẽ nõ haſtã ipſam: neq; ipſum caduceũ miſſa dicit: ſed duas teſſerulas: in quaꝝ altera caduceũ: in altera ſimulacra haſtæ fuerũt icisa.

De ętatũ finibus: pueritię: iuuẽtæ. ſenectæ ex Tuberõis hiſtoria ſũptũ. Cap. xxviii.

TVbero in hiſtoriarũ prĩo ſcripſit Seruiũ Tulliũ regẽ populi Romani: quũ illas quinq; claſſes iunioꝝ cẽſus faciẽdi gratia iſtitueret. pueros eẽ exiſtimaſſem: qui minores eſſent annis ſeptemdecim. Atq; inde ab anno ſeptimodecimo: quod idoneos iam eẽ reipu. arbitraretur: milites ſcripſiſſe. eoſq; ad annũ q̃dragẽſimũ ſextũ iuniores: ſupraq; eũ annũ ſeniores appellaſſe. Eã rem ꝓpterea notaui: ut diſcrimina: quæ fuerũt indicio: moribuſq; maiorum pueritię: iuuentę: ſenectæ ex iſta cenſione Seruii Tulli prudentiſſimi regis noſceretur.

Quod particula atq; non complexiua tantum ſit: ſed uim habeat pluſculam uariamq;. Cap. xxix.

ATq; particula a grãmaticis quidẽ cõiunctio eẽ dicitur cõnexiua. Et plerũq; ſane cõiungit uerba & cõnectit. Sed interdũ alias quaſdã poteſtates habet nõ ſatis notas: niſi in ueterũ litterarũ tractatione: atq; cura exercitatis. Nam ꝓ aduerbio ualet: quũ dicimus aliter ego feci: atq; tu. ſignificat enim aliter q̃ tu. Et geminaſi fiat auget. intenditq; rem de qua agitur: ut animaduertimus in. Q. Ennii annalibus: niſi memoria in hoc uerſu labor.

Atq; atq; accedit muros romana iuuentus:

Cui ſignificationi contrarium eſt: quod itidem a ueteribus dictum eſt. Deq; & ꝑterea pro alio quoq; aduerbio dicitur ideſt ſtatim. Quod ĩ his Virgilii uerſib9 exiſtimatur obſcure: & inſequenter particula iſta poſita. Eſt autem. Si comnia fatis.

In peius ruere: ac retro ſublapſa referri:
Non aliter: q̃ qui aduerſo uix flumine lembum
Remigiis ſubigit: ſi bracchia forte remiſit:
Atq; illum in pręceps prono rapit alueus amni.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER VNDECIMVS.

De origine uocabuli terræ Italię: deq; ea multa quę ſuprema appellatur deq; eius nominis ratione: ac de lege aterina: et quibus uerbis antiquitus mulcta minima dici ſolita ſit. Caput primum.

Imęus in hiſtoriis: quas oratiōe gręca de rebus populi Romani cōpoſuit: &. M. Varro in antiqtatibus reꝝ humanaꝝ: terrā italiā de gręco uocabulo ſcripſerūt quoniā boues gręca ueteri lingua: ιταλοι: ideſt uituli uocitati ſunt: quoꝝ in italia magna copia fuerit bucetaq; in ea terra gigni: paſciq; ſolita ſint cōplurima. Cōiectare autē ob eādē cauſam poſſumus: q̄ italia tunc eſſet armētoſiſſima. Muctāq; quæ appellať ſuprema: inſtitutā in ſingulos dies. duaꝝ ouiū trigita boum. pro copia ſcilicet boum: proq; ouiū penuria Sed quum eiuſmodi mulcta pecoris: armētiq; a magiſtratibus dicta erat: adigebāť boues oueſq;: alias pręcii parui: alias maioris. eaq; res faciebat inęqualē mulctæ pœnitiorē. Iccirco poſtea lege aretina conſtituti ſunt in oues ſingulas ęris deni: in boues ęris cēteni. Minima aūt mulcta eſt ouis unius. Suprema mulcta ē eius numeri: cuiꝰ diximus: ultra quē mulctā dicere in dies ſingulos ius nō ē. & ꝓpterea ſuprema appellatur. i. ſūma & maxīa. Quādo igitur nūc quoq; a magiſtratibꝰ po. ro. more maioꝝ mulcta dr̄: uel mīma uel ſuprema obſeruari ſolet ut oues genere uirili appelleť. atq; ita. M. Varro uerba hæc legitima: quibus minima mulcta diceretur: cōcepit. M. Terētio: quādo citatus: neq; reſpōdit: neq; excuſatꝰ ē: ego ei unū ouē mulctā dico. ac niſi eo genere diceretur: negauerūt iuſtā uideri mulctā. Vocabulū autē ipſum mulctæ idē. M. Varro in undeuiceſimo: rerū humanaꝝ: nō latinū: ſed ſabinū ēē dicit. Idq; ad ſuā memoriā māſiſſe ait in līgua Samnitiū: qui ſunt a ſabinis orti. Sed turba grāmaticoꝝ nouitia ea κατἀντιφρασιν.: ideſt per cōtrariā dictionē: ut quędam alia: ita hoc quoq; dici tradiderūt. Quū autē uſus & mos ſermonū is ſit: ut ita & nūc loquamur ut pleriq; ueteꝝ locuti ſunt: mulctā dixit: & mulcta dicta ēſt. Nō eſſe ab re putauinotare: q̄. M. Cato aliter dixit. nā in quarto originū uerba hæc ſunt. Imperator noſter: ſi qs extra ordinē depugnatū iuit ei mulctā facit. Pōt aūt uideri cōſulta elegātia uitaſſe uerbū quū ī caſtris & ī exercitu mulcta fieret: nō ī comitio: nec ad populū dicereť.

Quod elegantia apud antiquiores: nō de amœniore īgenio: ſed de nitidiore cultu: atq; uictu dicebatur: quod in uitio ponebatur. Cap. ii.

e Legās hō dicebatur cū laude: ſed id ferē uerbū ad ętatē. M. Catōis uitii nō laudis fuit. Eſt nāq; hoc animaduertere: quū in qbuſdā aliis: tū ī libro Catōis: q īſcriptꝰ ē carmē de moribꝰ. ex quo libro uerba hęc ſunt. Auaritiā oīa uitia hēre putabāt: ſumptuoſus: cupidus: elegās: uitioſus: irritus qui habebatur: laudabatur. Ex qbus uerbis apparet elegantē dictū antiqtus: nō ab ingenii elegātia. ſed q nimis læto: amœnoq; cultu uictuq; eſſet. Poſtea elegās reprehēdi quidē deſiit: ſed laude nulla dignabatur: niſi cuiꝰ elegātia erat moderatiſſima. Sic. M. Tullius. L. Craſſo: &. Q. Scęuolę: nō merā elegātiā ſed multa parſimonia mixtā laudi dedit. Craſſus iqt erat parciſſimꝰ elegātiū. Scęuola parcoꝝ elegātiſſimus. Præterea ex eodē libro Catonis: hæc ēt ſparſim: & itercīſe cōmeminimꝰ. Veſtiri inqt ī foro hōeſte: mos erat. domi qd ſatis erat: equos carius q̄ coquos emebant. Poeticę artis honos nō erat. Si qs ī ea re ſtudebat: aut ſeſe ad conuiuia applicabat: graſſator uocabatur. Illa quoq; ex eodē libro ꝑclare ueritatis ſnīa ē. Nā uita inqt hūana ꝓpe uti ferrū ē. Ferrū ſi exerceas cōteritur: ſi nō exerceas: tamē rubigo interficit. Itē homines exercēdo uidemꝰ conteri. Si nihil exerceas: inertia atq; torpedo plus detrimēti facit q̄ exercitatio.

Qualis quātaq; ſit pro particulæ uarietas. deq; exēplis eius uarietatis. Cap. iii.

Vando ab arbitriis: negociiſq; ociũ eſt: & mutãdi corporis gratia: aut ſpatia
q mur: aut uectamur: querere nõnunq̃ apud memetipſum ſoleo res eiuſmodi paruas quidẽ: minutaſq; & hominibus nõ bene eruditis aſpernabiles: ſed ad ueteꝝ ſcripta penitus noſcẽda: & ad ſciẽtiã lingue latine: cũ primis neceſſarias. uelut ẽ quod forte nuper in pręneſtino receſſu ueſpertina ambulatione: ſolus ambulans cõſiderabã. Qualis quãtaq; eſſet particulaꝝ quarũdã in oratione latina uarietas: qđ genus eſt: prępoſitio pro. Aliter enim dici uidebam põtifices pro collegio decreuiſſe. Aliter quẽpiam teſtẽ introductũ pro teſtimonio dixiſſe. Aliter. M. Catonẽ ĩ originẽ iiii. Prœliũ factũ depugnatũq; pro caſtris ſcripſiſſe. Et item in quinto. Vrbes inſulaſq; omnis propago Illyrico eſſe. Aliter etiã dici pro æde Caſtoris: aliter pro roſtris: aliter pro tribunali: aliter pro concione. atq; aliter tribunum plebis pro poteſtate interceſſiſſe. Sed has omnis dictionis qui aut omnino ſimiles: & pares: aut uſquequaq; diuerſas exiſtimaret: errare arbitrabar. Nã uarietatẽ iſtam eiuſdem quidem fontis & capitis nõ eiuſdẽ tamẽ eſſe finis putabã. Quod ꝑfecto facile ĩtelliget: ſiquis adhibeat ad meditationẽ ſuã intẽtionẽ: & hẽat ueteris orõnis uſum atq; notitiã celebriorẽ.

Quem in modũ. Q. Ennius uerſus Euripidis ęmulatus ſit. Cap. iiii.

Vripidis uerſus ſunt in Hecuba: uerbis: ſentẽtia: breuitate: ĩſignes: illuſtreſq;
e Hecuba eſt ad Vlyxem dicens.

ιοΔαξιώμακἂν κακως λεγητοσὸν.
πείσει λόγος γαρέκταδόξουν των ιών.
κακτῶν δοκουντων αυτος ουταυτονσθενει. ideſt:
Auctoritas uero: & ſi male dicat: tua
Perſuadebit. nam ab inexiſtimatis proficiens oratio:
Et ab exiſtimatis: eadem haudquaq̃ tantundẽ ualet.

Hos uerſus. Q. Ennius quum eam tragœdiam uerteret: non ſane incõmode ęmulatus eſt. Verſus totidem Enniani hi ſunt.

Hæc tu & ſi peruerſe dices: facile achiuos flexeris.
Nam cum opulenti loquuntur pariter atq; ignobiles.
Eadẽ dicta eadẽq; oratio æqua nõ ęque ualet.

Bene ſicuti dixi Enni9. Sed tamẽ ignobiles αντι αδοξουντων: ideſt pro eo quod exiſtimatis. & opulenti αντι δοκούντων: i. pro exiſtimatis: ſatiſfacere ſniæ nõ uident᷑. Nam neq; omnes ignobiles αδόξουσι: ideſt inęſtimati ſunt: neq; oẽs opulenti ευδοξουσι. ideſt exiſtimati ſunt.

De Pyrrhonibus philoſophis quædam: deq; academicis ſtrictim notata. deq; ĩter eos differentia. Cap. v.

Vos pyrrhonios philoſophos uocamus: ii græco cognomẽto σκεπτικοί: ideſt pyrrhonii philoſophi
q cõmẽtantes appellant᷑: Id ferme ſignificat: quaſi quæſtores & conſideratores. Nihil enim decernũt. nihil cõſtituũt. ſed in quærẽdo ſemp cõſiderãdoq; ſunt. quidnã ſit omniũ rerũ: de quo decerni cõſtituiq; poſſit. Ac ne uidere quoq; plane qcq̃ neq; audire ſeſe putãt: ſed ita pati: afficiq; quaſi uideãt uel audiãt: eaq; ipſa. quæ affectiones iſtas in ſeſe efficiãt: qualia & cuiuſmodi ſint: cõtant᷑: atq; inſiſtũt. Omniũq; rerũ fidẽ: ueritatẽq; mixtis: cõfuſiſq; ſignis: ueri atq; falſi ita incõprehenſibilem uideri aiũt: ut quiſquis homo eſt: nõ præceps: neq; iudicii ſui ꝓdigus his uti uerbis debeãt: q bus auctorẽ philoſophię iſtius Pyrrhonẽ uſum eſſe tradũt: ευ μαλλον ουτως εχει

το Λεηεκειηος ηου λετερως:ideſt haud magis:ſi ſe hoc:q̄ illo habet modo aut q̄ neu
tro. Iudicia enim rei cuiuſq; : & ſinceras ꝓprietates negāt poſſe noſci: & percipi id q̄ ip
ſum docere atq; oſtēdere multis modis conantur. Sup qua re phauorin9 quoq; ſub
tiliſſime argutiſſimeque decē libros cōpoſuit. quos πυρρωνιων τροπων:ideſt pyrroni
corū modoꝝ inſcribit. Vetus autem quæſtio : & a multis ſcriptorib9 græcis tractata
an quid & quantū inter porrhonios: & academicos philoſophos īterſit. Vtrique enim
σκεπτικοι εφεκτικοι απορρητικοι:ideſt cōmētantes:obligātes:ambigētes dicuntur:
quoniā utriq; nihil affirmāt:nihilq; cōprehēdi putāt. Sed ex omnibus rebus perinde
uiſa fieri dicūt:quas φαντασιασ:ideſt imaginationes uiſa appellāt nō ut rerū ipſarū
natura ēſt:ſed affectio animi corporiſue eſt eoꝝ:ad quos ea uiſa pueniūt. Itaq; omnis
omnino res quæ ſenſus hominū mouent των προστι:ideſt eoꝝ quæ ad aliquid eē di
cūt. Id uerbū ſignificat. Nihil eſſe quicq̄:qđ ex ſeſe cōſtet:nec quod habeat uim pro
priā: & naturā:ſed oīa prorſum ad aliqd referri:taliaq; uideri eē:q̄lis ſit eoꝝ ſpecies:
dū uidētur:q̄liaq; apud ſenſus nr̄os:quo puenerūt:creantur. nō apud ſeſe unde pfe
cta ſunt. Quū hęc aūt cōſimiliter : tā pyrrhonii dicāt q̄ academici:differre tamē īter
ſeſe: & pp alia q̄dā: & uel maxīe ꝓpterea exiſtimati ſunt:ꝙ academici q̄dē ipſū illud
nihil poſſe cōprehendi:q̄ſi cōprehēdūt: & nihil poſſe decerni:q̄ſi decernūt. Pyrrhoni
ne id q̄dē ullo pacto uideri uerū dicūt:ꝙ nihil eē ueꝝ uidetur:

Quod mulieres Romę p herculē nō iurauerit:neq; uiri p Caſtorē. Cap. vi.

i N ueteribus ſcriptis neq; mulieres romanæ p Herculem deierāt:neq; uiri per
Caſtorē. Sed cur illę nō iurauerūt Herculē obſcurū nō eſt. nā herculano ſa
crificio abſtinent. Cur autē uiri Caſtorē iurātes nō appellauerūt. nō facile di
ctū eſt. Nuſq̄ igitur īuenire ē apud idoneos q̄dē ſcriptores:aut me hercules fœminā
ędepol dicere:aut me caſtor uirū. A edepol autē:qđ iuſiurādū p Pollucē ē: & uiro & fœminæ
cōe ē. Sed. M. Varro aſſeuerare antiquiſſimos uiros:neq; p caſtorē:neq; p pollucē de
ierare ſolitos:ſed id iuſiurandū fuiſſe tantū fœminaꝝ ex initiis eleuſinis acceptū. Pau
latim tamē inſcitia antiq̄tatis uiros dicere ædepol cœpiſſe:factūq; eē ita dicēdi morē:
mecaſtor a uiro dici in nullo uetere ſcripto inueniri.

Verbis antiquiſſimis:relictiſq;: & deſitis minime utendum: Cap. vii.

u Erbis uti:aut nimis obſoletis exculcatiſq;:aut inſolētibus. nouitatiſq; durę &
illepidę par eſſe delictū ur̄. Sed moleſtius equidem:culpatiuſq; eſſe arbitror:
uerba noua īcognita:īaudita dicere q̄ inuulgata & ſordētia. Noua aūt uideri
dico etiā ea quę ſunt īuſitata & deſita:tametſi ſint uetuſta. Eſt adeo id uitiū plerūq; ſe
rę eruditiōis:quā græci οψιμαθιαν. i. tardidiſcētiā appellāt. ut quod nunq̄ didiceris:
diu ignoraueris:quū id ſcire aliquādo cœperis magnifacias. Quo in loco quūq; : &
quacunq; in re dicere:ueluti Romę nobis præſentibus:uetus celebratuſque homo in
cauſis:ſed repētina & quaſi tumultuaria doctrina prēditus:quū apud prēfectū urbis
uerba faceret: & dicere uellet inopi quendā:miſeroq; uictu uiuere: & furfureum panē
eſitare:uinūq; eructū: & fetidū potare: Hic inquit eques romanus apludam edit: &
floces bibit. Aſpexerūt omnes qui aderāt alius aliū:primo triſtiores turbato & requi
rente uultu:quidnā illud utriuſq; uerbi foret. Poſt deinde quaſi neſcio quid thuſce
apluda aut gallice dixiſſet uniuerſi riſerūt. Legerat autē ille apludā ueteres ruſticos frumēti
furfurem dixiſſe. Idq; a plauto in comœdia:ſi ea Plauti eſt: quę aſtraba inſcripta eſt

poſitum eſſe. Itē floces audierat priſca uoce ſignificare uini fæcem e uinaceis expreſ‐ſam: ſicuti fraces ex oleis. Idq; apud Ceciliū in polymenis legerat: eaq; ſibi duo uer‐ba ad orationum ornamenta ſeruauerat. Alter quoq; a lectionibus: id genus: paucis ἀπειρόκαλος. i. infinitus & iſolēs: & ineruditus: quū aduerſarius cauſam differri po‐ſtularet: inqt ſuccurre. Quonāuſq; nos bouinator hic demoret: atq; id uoce magna ter quaterue inclamauit Bouinator. Commurmuratio fieri cœpta eſt a pleriſq;: qui aderāt: quaſi monſtrū uerbi admirātibus. At ille iactans & geſtiens. Nō eni Luciliū inquit legiſtis: qui tergiuerſatorē bouinatorē dicit. Eſt aūt in Lucilii. xi. uerſus hic. Hic ſtrigoſus. bouinatorq; ore improbus duro. Floces uini. Fraces olei. Bouinator.

Quid ſenſerit: dixeritq;. M. Cato De albino: qui homo Roman9 græca orōne res romanas uenia ſibi ante eius linguę imperitię petita compoſuit. Cap. viii.

Iuſte uenuſteq; admodū reprehēdiſſe dicit Au. Albinū M. Cato albinus q cū. L. Lucullo conſul fuit res romanas orōne græca ſcriptitauit. In eius hiſto rię principio ſcriptū eſt ad hanc ſentētiā. Neminē ſuccenſere ſibi cōuenire ſi qd in his libris parū cōpoſite: aut minus elegāter ſcriptū foret. Nam ſum inqt homo romanus natus in latio: gręca oratio a nobis alieniſſima eſt. Ideoq; ueniam: gratiāq; malę exiſtimatiōis: ſi qd eſſet erratū poſtulauit: eam quū legiſſet. M. Cato. Ne tu in qt Aule nimiū nugator es: quū maluiſti culpā deprecari. q̄ culpa uacare. Nā petere uenā ſolemus: aut quū iprudētes errauimus: aut quum cōpulſi peccauimus. Tibi i gt oro te: quis perpulit: ut id cōmitteres: quod pri9 q̄ faceres: peteres ut ignoſceretur Scriptum eſt hoc in libro Cornelii Nepotis de illuſtribus libris. Aulus Albin9 M. cato

Hiſtoria de legatis Mileti & Demoſthene rhetore in libris Critolai repta. Cap. ix.

Critolaus ſcripſit legatos mileto publicæ rei cauſa ueniſſe athenas fortaſſe an dixerit auxilii petēdi gratia. Tum qui pro ſeſe uerba facerent quos uiſum erat aduocaſſe. Aduocatos: uti erat mādatū: uerba pro mileſiis ad populū feciſſe Demoſthenē mileſiorum poſtulatis acriter reſpondiſſe: neq; mileſios auxilio dignos neq; ex republica id eſſe cōtendiſſe. Rem in poſterū diē prolatam: legatos ad Demo ſthenē ueniſſe. magnoq; opere oraſſe uti cōtra ne diceret. Eū pecuniā petiuiſſe. & quā tum petiuerat: abſtuliſſe. Poſtridie quū res agi denuo cœpta eſſet: Demoſthenē lana multa collū. ceruiceſq; circūuolutū ad populū prodiſſe. & dixiſſe ſe συνάγχην. i. an ginā pati. Eo cōtra mileſios loqui nō quire. Tum e populo unū exclamaſſe. Nō συνάγχην. i. anginā: q; Demoſthenes pateret: ſed ἀργυράγχην. i. argētanginā eſſe. Ipſe etiā Demoſthenes: ut idē Critolaus refert. nō id poſtea cōcelauit. quin glorię quoq; ſi bi aſſignauit. Nā quū interrogaſſet Ariſtodemū actorē fabularū q̄tum mercedis uti ageret accepiſſet: & Ariſtodemus talētū reſpōdiſſet. At ego plus iqt accepi ut tacerē. Demoſthenes Ariſtodemus

Quod. C. Gracchus in oratione ſua: hiſtoriā infraſcriptā Demadi rhetori: non De moſtheni attribuit. uerbaq; ipſius. C. Gracchi relata. Cap. x.

Quod in capite ſupiore a Critolao ſcriptū eē diximus: ſup Demoſthene: id. C. gracchus in orōne: qua legem aufeiam diſſuaſit: i Demadē cōtulit uerbis hiſce Nā uos q rites: ſi uelitis ſapiētia. atq; uirtute uti: & ſi queritis: neminē noſtrū inuenietis ſine precio huc pdire. Omnes nos: qui uerba facimus: aliqd petimus. Neq; ullius rei cauſa quiſq̄ ad uos prodit: niſi ut aliqd auferat. Ego ipſe: qui apud uos uer ba facio: uti uectigalia ueſtra augeatis: quo facilius ueſtra cōmoda: & rēpublicā ad‐

miniſtrare poſſitis: nõ gratis ꝓdeo. Veꝝ peto a uobis: nõ pecuniã: ſed bonã exiſtimatione: atq; honore. Qui ꝓdeunt diſſuaſuri: ne hãc legẽ accipiatis: petũt: nõ honorẽ a uobis: uerũ a Nicomede pecuniã. Qui ſuadẽt ut accipiatis: ii quoq; petũt nõ a uobis bonã exiſtimationẽ: uerũ a mithridate rei familiaris ſuæ preciũ. & premiũ. Qui aũt ex eodẽ loco atq; ordine tacent: ii uel acerrimi ſunt: Nã ab oĩbus preciũ accipiunt: & oĩs fallũt. Vos quũ putatis eos ab his rebus remotos eſſe: ĩpartitis bonã exiſtimationẽ. Legationes aũt a regibus: quũ putãt eos ſua cauſa reticere: ſumptꝰ atq; pecunias maximas prębent uti: ut in terra gręcia. Quo in tẽpore tragœdus gloriæ ſibi ducebat: talentũ magnũ: ob unã fabulam datũ eſſe: homo eloquẽtiſſimus ciuitatis ſuę Demades ei reſpõdiſſe dicitᷣ. Mirũ tibi uidetᷣ: ſi tu eloquẽdo talentũ quęſiſti. Ego ut tacerẽ: decẽ talẽta a rege accepi. Ibidẽ nũc iſti precia maxima ob tacendũ accipiunt.

Verba. P. Nigidii: qbꝰ differre dicit: mentiri & mendaciũ dicere. Cap. xi.

u

Mẽtiri

Mẽdaciũ dicere

Erba ſunt hæc ipſa. P. Nigidii hominis in ſtudiis bonarũ artiũ pręcellentis, Quẽ. M. Cicero ingenii doctrinarũq; noĩe: ſumme reueritꝰ ẽ. Inter mendaciũ dicere: & mentiri diſtat. Qui mentitᷣ ipſe nõ fallitᷣ: ſed alterũ fallere conatur. Qui mendaciũ dicit: ipſe fallitur. Itẽ hoc addidit: qui mentitur inqt fallit quãtũ in ſeẽ. Itẽ hoc quoq; ſup eadẽ re dicit. Vir bonus ĩqt præſtare debet: ne mẽtiatur: Prudens ne mẽdaciũ dicat. Alterũ ĩcidit in hominẽ: alterũ nõ. Varie mehercle: & lepide Nigidius tot ſententias in eandem rem: q̃ſi aliud: atq; aliud diceret: diſperauit.

Quod Chryſippus philoſophus omne uerbũ ambiguũ: dubiũq; eſſe dicit. Diodorus cõtra nullũ uerbũ ambiguũ eſſe putat. Cap. xii.

c

chryſippus

Diodorus cronus

Hryſippus ait: oẽ uerbũ ambiguũ natura eẽ quoniã ex eodẽ duo uel plura accipi poſſũt. Diodorus ãt cui Crono cognomẽtũ fuit. Nullũ inqt uerbũ ambiguũ: nec quiſq̃ ambiguũ dicit: aut ſentit. Nec aliud dici uideri debet: q̃ qđ ſi dicere ſentit: is q dicit. At quũ ego ĩqt aliud ſenſi: tu aliud accepiſti obſcure magis dictũ. q̃ ambigue uideri põt. Ambigui enĩ uerbi natura illa eſſe debuit: ut qui diceret duo uel plura diceret. Nemo aũt duo uel plura dicit: q ſe ſentit unũ dicere.

Quid. T. Caſtritius de uerbis: deq; ſententia quadam. C. Gracchi exiſtimauerit. Quodq; eſſe eam ſine ullo ſenſus emolumento docuerit Cap. xiii.

a

Pud. T. Caſtritiũ diſciplinæ rhetoricæ doctorẽ graui atq; firmo iudicio uirũ legebatur oratio. C. Gracchi in. P. popiliũ. In eius orõnis principio collocata uerba ſunt accuratius: modulatiuſq; q̃ ueterũ oratorum cõſuetudo fert. Ea uerba ſicuti dixi cõpoſita hæc ſunt. Quæ uos cupide per hoſce annos appetiſtis: atq; uoluiſtis: ea ſi temere repudiaritis: abeſſe nõ poteſt: quin aut olĩ cupide appetiſſe: aut nunc temere repudiaſſe dicamini. Curſus igitur hic: & ſonus rotũdæ uolubilis ſententię: eximiæ nos & unice delectabat. Tãto id magis: quod iã tũc. C. Graccho uiro illuſtri: & ſeuero eiuſmodi cõpoſitione fuiſſe cordi uidebamus. Sed enim quũ eadem ipſa uerba ſæpius petẽtibus nobis lectitarẽtur: admoniti a Caſtritio ſumus: ut cõſideraremus: quęuis. quodue emolumẽtũ eius ſententię foret. Neq; pateremur ut aures noſtre cadẽtis apte orõnis modis eblanditæ: aĩum quoq; nobis uoluptate inani pfunderent. Cũq; nos admiratione iſta attentiores feciſſet: Inſpicite inqt penitus qd efficiãt uerba hęc: dicatq; mihi quęſo aliqs ueſtrum an ſit ulla huiuſce ſententię aut grauitas aut gratia: Quę uos cupide per hoſce annos appetiſtis atq; uoluiſtis: ea temere ſi re

pudiaritis: abeſſe nõ poteſt: quin aut olim cupide appetiſſe: aut nũc temere repudiaſſe dicamini. Cui. n. oium hominũ in mentẽ nõ uenit: id ꝑfecto uſu uenire: ut qđ cupide appetieritis: cupide appetiſſe: & qđ temere repudiaueris: temere repudiaſſe dicaris. At ſi opinor inqt: ita ſcriptũ eſſet. Quę uos ꝑ hoſce annos appetiſtis: atq; uoluiſtis: ea nũc ſi repudiaritis: abeſſe nõ poteſt: qn aut olim cupide appetiſſe: aut nũc temere repudiaſſe dicamini. Si inqt ita diceretur: grauior. ſ. ſolidiorq; fieret ſnĩa: & acciperet aliqd iuſtę in audiẽdo expectationis. Nũc aũt uerba hęc cupide & temere: in qbus uerbis oẽ momentũ rei eſt: nõ in cõcludenda ſnĩa tanũ dicũtur: ſed ſupra quoq; nondum deſiderata ponũtur. Et quę naſci: oririq; ex ipſa rei cõceptiõe debebãt: ante oĩno: q̃ res poſtulat: dicũtur. Nã qui ita dicit: ſi hoc feceris: cupide feciſſe diceris: rem dicit ſenſus alicuius rõne collectam & confectã. Qui uero ita dicit: ſi cupide feceris: cupide feciſſe diceris non longe ſecus dicit: atq; ſi dicerent ſi cupide feceris. Hæc ego inqt admonui: non ut. C. Graccho uitio darẽ. Dii enim mẽtem meliorẽ mihi. nã ſi qcquã in tam fortis facũdię uiro uitii: uel erroris eſſe dici poteſt: id omne & auctoritas eius exhauſit: & uetuſtas conſumpſit. Sed uti caueretis ne uos facile perſtringeret modulatus aliquis currẽtis facũdiæ ſonitus. Atq; ut uim ipſam rerũ uirtutẽq; uerboꝝ prius pẽſitaretis: & ſiqdem grauis atq; integra & ſincera ſnĩa diceretur: tũ ſi ita uideretur: greſſib9 quoqꝫ ipſis orõnis geſtibus plauderetis. Si uero frigidi & leues & futiles ſenſus ĩ uerba apte: numeroſeq; poſita includerentur: non eſſe id ſecus crederetis: q̃ cum hoies, inſigni deformitate: ad facienda ridicula imitantur hiſtriones: & geſtiunt.

Sobria & pulcherrima Romuli regis reſponſio circa uini caſum. Cap. xiiii.

ſ Impliciſſima ſuauitate & rei. & orõnis. L. Piſo frugi uſus eſt in primo annali: quũ de Romuli regis uita: ac uictu ſcriberet. Ea uerba: quæ ſcripſit: hæc ſunt Eundẽ Romulũ dicũt ad cœnã uocatũ ibi nõ multũ bibiſſe: quia poſtridie negociũ haberet. Ei dicũt. Romule ſi iſtuc oẽs hoies faciant: uinũ uilius ſit. Is reſpõdit: imo uero caꝝ: ſi quantum quiſq; uolet bibat. nam ego bibi quantum uolui. Romæli ſobrietas

De ludibũdo & errabũdo: atq; id genus uerboꝝ ꝓductionibus: & q; Laberius ſic amorabundam dixit. ut dicitur ludibunda & errabunda. Atq; inibi q; Siſenna per huiuſcemodi uerbum noua figura uſus eſt. Cap. xv.

l Abertus in lacu auerno mulierẽ amantẽ uerbo inuſitatius ficto amorabundã dixit. Id uerbũ Ceſellius Vindex in cõmẽtario lectionũ antiquaꝝ ex figura ſcriptũ dixit: qua ludibũda: ridibũda: & errabũda dr̃: ludens & ridens: & errans. Terẽtius aũt Scaurus diui Adriani tẽporibus: grãmaticus uel nobiliſſimus inter illa q̃ de Ceſellii erroribus cõpoſuit: in hoc quoq; uerbo erraſſe eum ſcripſit: q; idẽ eſſe putauerit: ludẽs & ludibũda: errãs & errabũda: ridẽs & ridibũda. Nã ludibũda iqt & ridibũda & errabũda ea dr̃: quæ ludẽtem: uel ridẽtem: uel errantẽ agit: aut ſimulat. Sed qua rõne Scaurus adductus ſit: ut Ceſelliũ in eo reprehẽderet: nõ hercle repiebamus. Nõ eſt. n. dubium qn hæc genere ipſo dũtaxat idẽ ſignificent: qđ ea demõſtrent a qbus ꝓducũtur. Quid eſt aũt ludentẽ agere: uel imitari: nõ intelligeř uidere maluimus: q̃ ſimulare eum tanq̃ ipſum minus intelligentẽ. Quin magis Scaurũ oportuit cõmentaria Ceſellii criminantẽ: hoc ab eo pręteritũ reqrere: qđ nõ dixerit: an quid: & q̃tulũ differret a ludibũdo ludẽs: & ridibũdo ridens: & errabũdo errãs: cęteraq; hoꝝ ſimilia? An a participialib9 uerbis paulũ aliqd diſtarent? & quã omnino uim haberet

Amorabundus: Noia ĩ būdus

particula hęc extrema eiuſmodi uocabulis addita. Hoc.n.fuit potius reqrendū i iſti
uſmodi figurę tractatu. Sicuti reqri ſolet i temulēto: & luculēto: & turbulēto: uacua
ne & inanis ſit iſtec ꝑductio: cuiuſmodi ſunt: q̄ παραγωγας.i. deductiões & deriua
tiões græci dicūt. An extrema illa particula habeat aliquid ſuæ proprię ſignificatiõis.
Quū reprehēſionē aūt illā Scauri notaremus: i memoriā nobis rediit: q̄ Siſenna i q̄r
to hiſtoriaꝝ eiuſdē figurę uerbo ita uſus ē. Populabūdus inqt agros ad oppidū pue
nit. Q̄d.ſ.ſignificat: quū agros popularetur: nō ut Scaur⁹ in cõi.milib⁹ uerbis ait: cū
populantē ageret: uel cū imitaretur. Sed inqrētibus nobis quęnā ratio & origo eēt hu
iuſcemodi figurę: populabūdus: & lętabūd⁹: & laudibūdus: & errabūdus: multorū
q̄ȝ alioꝝ id genus uerboꝝ επηβολως.i. ingenioſe & apte hercle Apollinaris noſter ſi
bi uideri ait: particulā iſtam poſtremā: in qua uerba talia exeūt: uim: & copiā: & qua
ſi abūdantiā rei: cui⁹ id uerbū eſſet demõſtrare. Vt lętabūdus is dicatur: q abūde læ
tus ſit: & errabūdus: q lõgo atq̄ȝ abundāti errore ſit. Cæteraq̄ȝ oīa ex ea figura ita dici
oſtēdit: ut ꝑductio hæc & extremitas: largā & fluentē uim: & copiā declaret.

Lætabūdus Errabūbus

Q̄d græcorum quorūdam uerboꝝ difficillima eſt in latinam linguā mutatio: ue
lut quod græce dicitur πολυπραγμοσυνη. Cap.xvi.

Diecimus ſæpe animū ad uocabula reꝝ non paucissima: quę neq̄ȝ ſingulis uer
a bis: ut a gręcis: neq̄ȝ ſi maxime pluribus eas res uerbis dicamus: tam dilucide
tamq̄ȝ apte demõſtrari latina orone poſſunt: q̄ gręci ea dicunt priuis uocibus.
Nup etiā quū allatus eſſet ad nos Plutarchi liber: & eius libri indicē legiſſem⁹: q erat
περιπολυπραγμοσυνης.i. de negociatiõe & curioſitate: ꝑcontanti cuipiā: q & lrarū:
& uocū gręcaꝝ exps fuit. Cuiuſnā liber. & q̄ de re ſcriptus eſſet. Nomē qdem ſcripto
ris ſtatim diximꝰ. Rē de qua ſcriptū fuit dicturi: hæſim⁹. Ac tū primo: quia nõ ſatis
cõmode opinabar interpretatuꝝ eſſe: ſi dicerē de negocioſitate: aliud iſtitui apud me
exqrere: qd̄ ut dr̄: uerbū de uerbo expreſſum eēt. Nihil erat prorſus qd̄ aut meminiſ
ſem legere me: aut ſi etiā uellē fingere: qd̄ nõ inſigniter aſpeꝝ: abſurdū durūq̄ȝ eſſet: ſi
ex multitudine & negocio uerbū unū cõpingerem. Sicuti multiiugia dicimus & mul
ticoloria & multiformia. Sed nõ minus illepide ita diceretur: q̄ ſi iterpretari uoce una
uelis πολυφιλιαν.i. multoꝝ amicitiā: aut πολυτροπιαν.i. multiplices ac uarios mo
res: aut πολυσαρκιαν.i. corpulentiā. Quāobrē quū diutile tacitus i cogitādo fuiſſem
reſpõdi tandē nõ uideri mihi ſignificari eā rem poſſe uno noīe. Et iccirco iuncta orone
qd uellet gręcū id uerbū parauerā dicere. Ad multas igitur res aggreſſio: earūq̄ȝ oīum
reꝝ actio πολυπραγμοσυνην in q̄ gręce dr̄: de q̄ hūc libꝝ cõpoſitū eſſe iſcriptio iſta
indicat. Tum ille opicis uerbis meis īchoatis: & incõditis abductus uirtutē qdem eſſe
πολυπραγμοσυνην.i. curioſitatē. Hortatur inqt nos ꝑfecto neſcio qs hic. Plutarch⁹
ad negocia capeſſēda: & ad res obeūdas plurimas: cū induſtria: & celeritate. Nomēq̄ȝ
ipſi⁹ uirtutis de q̄ locutur⁹ eſſet: libro ipſi: ſicuti dicis: nõ incõmode prę ſcripſit. Mini
me inq̄ uero: neq̄ȝ.n. iſta oīno uirt⁹ eſt: cuius gręco noīe argumētū hoc libri demõſtra
tūr. Neq̄ȝ id qd̄ tu opinare: aut ego me dicere ſentio: aut Plutarchus facit. Deterret eni
nos hoc qdē in libro q̄ poteſt maxime ab auaritia: ꝑmiſcuaq̄ȝ & non neceſſaria rerum
eiuſcemodi plurimaꝝ: & cogitatiõe: & petitione. Sed inq̄: tui erroris culpā eſſe intel
ligo in mea ſcilicet facundia: qui ne pluribus quidem uerbis potuerim non obſcuriſſi
me dicere: quod a gręcis perfectiſſime uno uerbo & planiſſime dicitur.

Quid ſignificat in ueteribus prætorum edictis: quod flumina retanda publice re/
dempta habent. Cap. xvii.

D Icta ueterum pretorum ſedentibus forte nobis in bibliotheca templi Traiani: & aliud quid requirētibus: quū in manus īcidiſſent legere: atq; cognoſcere libitū eſt. Tum in quodā edicto antiquiore ita ſcriptū inuenimus. Qui flumia retā da publice redēpta habēt: ſi quis eorum ad me adductus fuerit: qui dicatur: q eū ex lege locatiōis facere oportuerit: nō feciſſe. Retāda igitur qd eſſet: quærebatur. Dixit ibi qſpiam nobiſcū ſedens amicus meus in libro ſe Caii de origie uocabulorum ſeptimo legiſ/ ſe. Retas uocari arbores: quæ aut ex ripis fluminū corruerent: aut in alueis eorū exta rent. appellataſq; eſſe a retibus: qđ pretereuntes naues impedirent: & quaſi retinerent Idcirco ſeſe arbitrari: retanda flumina locari ſolita eſſe: ideſt purgāda: nequid aut mo ræ: aut periculi nauibus in ea uirgulta incidentibus fieret. Retas Retanda flamina

Qua pœna Draco athenięſis in legibus quas populo Athenienſi ſcripſit: fures affi ceret. Et qua poſtea Solon: & qua item deceūuiri noſtri: qui. xii. tabulas ſcripſerūt. At q inibi adſcriptum q apud ægyptios furta licita: & permiſſa ſunt. Apud lacedæmonios autem cū ſtudio quoq; affectata: & pro exercitio utili celebrata. Ac præterea. M. Catonis de puniendis furtis digna memoria ſententia. Cap. xviii.

D Raco athenienſis uir bonus: multaq; eſſe prudētia exiſtimatus iuriſq; diuini: & humani peritus fuit. Is draco leges: qbus athenięſes uterētur: primus oium tulit. in illis legibus furē cuiuſcunq; modi furti ſupplicio capitis puniendum eſſe: & alia pleraq; nimis ſeuere cenſuit: ſanxitq;. Eius igitur leges: quoniā uidebantur ipendio acerbiores: nō decreto: iuſſoq;: ſed tacito: illitteratoq; athenięſium cōſenſu ob litteratæ ſunt. Poſtea legibus aliis mitiorib9 a Solone cōpoſitis uſi ſunt. Is Solō ex ſe ptem illis inclytis ſapientibus fuit. Is ſua lege in fures: non ut Draco antea mortis: ſed dupli pœna uindicandū exiſtimauit. Deceūiri aūt noſtri qui poſt reges exactos leges: qbus populus Romanus uteretur: in. xii. tabulis ſcripſerunt. Neq; pari ſeueritate in puniēdis oium generum furibus: neq; remiſſa nimis lenitate uſi ſunt. Nā furē qui manifeſto furto prehenſus eſſet: tū demū occidi pmiſerūt: ſi aut quū faceret furtum: nox eſſet: aut iterdiu ſe telo: quū prehēderetur: defenderet. Ex cæteris autē manifeſtiſ furib9 liberos uerberari: addiciq; iuſſerūt ei: cui factū furtū eſſet. ſi modo id luci feciſſent: neq; ſe telo defendiſſent. ſeruos item furti manifeſti prehenſos uerberibus afficit & ex ſaxo præcipitari. ſed pueros impuberes prætoris arbitratu uerberari uoluerunt: noxāq; ab his factā ſanciri. Ea quoq; furta: quę per lancem: liciūq; cōcepta eſſent: perinde ac ſi manifeſta forēt: uidicauerūt. Sed nūc a lege illa deceūirali diſceſſum eſt. Nā ſi qs ſup manifeſto furto iure: & ordine experiri uelit: actio i quadruplū datur. Manifeſtū autem furtū eſt: ut ait Maſurius: qđ deprehēditur: dum fit. faciēdi finis eſt quū platum ē: quo ferri cœperat. Furti cōcepti: item oblati: tripli pœna eſt. Sed quod ſit oblatum: quod conceptū: & pleraq; alia ad eā rem: ex egregiis ueterū moribus accepta. neq; inutilia cognitu: neq; iniucūda: qui legere uolēt. inuenient Sabini librum: cui titulus eſt, de furtis. In quo id quoq; ſcriptū eſt: qđ uulgo inopinatum. Non hoium tantū neq; rerum mouentiū: quę auferri occulte: & ſurripi poſſunt: ſed fundi quoq; & ædium fieri furtū Cōdemnatū quoq; furti colonū: qui fundo: quē conduxerat uendito: poſſeſſione eius dominum interuertiſſet. Atq; id etiā: qđ magis inopinabile eſt. Sabinus dicit. Furem Draco legiſlator Solon

eſſe hoīs iudicatum: qui quū fugitiuis prȩter oculos domini forte iret: obtētu togȩ tā q̄ ſe amiciēs: ne uideretur a domino obſtitiſſet. Aliis deinde furis oībus: quȩ nec manifeſta appellātur: pœnā impoſuerūt dupli. Id etiā memini legere me ī libro Ariſtōis iure cōſulti: aut quaq̄ īdocti uiri: apud ueteres ægyptios: q̄d genus hoīes cōſtat in artibus reperiēdis ſolertes extitiſſe: & ī cognitiōe rex indagāda ſagaces: furta oīa fuiſſe licita: & īpunita. Apud lacedæmonios quoq; ſobrios illos: & acres uiros: cui9 rei nō adeo ut ægyptiis fides lōginqua eſt: nō pauci: neq; ignobiles ſcriptores: q moribus: legibuſq; eox memoriā cōdiderūt: ius atq; uſus fuiſſe furādi dicūt. Idq; a iuuētute eox: non ob turpia lucra: neq; ad ſumptū libidini prȩbendū cōparādamue opulentiā: ſed pro exercitio: diſciplinaq; rei bellicȩ factitatū. Q̄d & furādi ſolertia: & aſſuetudo acueret: obfirmaretq; aīos adoleſcentiū: & ad inſidiax aſtus: & ad uigilādi tolerētiā: & obrependi celeritatē. Etenim. M. Cato in orōne: quā de præda militibus diuidēda ſcripſit: uehemētibus: & illuſtribus uerbis de īpunitate peculatus: atq; licētia cōqueritur. Ea uerba quoniā nobis īpenſȩ placuerūt adſcripſim9. Fures inq̄t priuatox furtox ī neruo. atq; ī cōpedibus ætatē agunt. Fures publici in auro atq; in purpura. Quā caſte autē: & q̄ religioſe a prudētiſſimis uiris q̄d eſſet furtū: definitū ſit: prȩtereundū nō puto Neq; eū ſolū eſſe furē putet: q occulte tollit: aut clam ſurripit. Verba ſunt Sabini ex libro iuris ciuilis ſecūdo. Qui alienā rem attrectauit: quum id ſe iuito domino facere iudicare deberet: furti tenetur. Itē alio capite. Qui alienū tacens: lucri faciēdi cauſa ſuſtulit: furti abſtrīgitur: ſiue cuius ſit ſiue neſcit. Hæc quidem ſic in eo: quo nūc dixi libro Sabinus ſcripſit: de rebus furti faciendi cauſa attrectatis. Sed meminiſſe debem9 ſecūdum ea. quȩ ſupra ſcripſi: furtū ſine ulla quoq; attrectatione fieri poſſe: ſola mente: atq; aīo: ut furtū fiat: annitēte. Quo circa ne id quidem Sabinus dubitare ſe ait: qn dominus furti ſit cōdemnandus: qui ſeruo ſuo uti furtum faceret imperauit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DVODECIMVS.

Diſſertatio Phauorini philoſophi: qua ſuaſit nobili fœminȩ: ut liberos quos pepeⁱſſet: nō nutricum adhibitax: ſed ſuo ſibi lacte aleret. Caput primum.

n Vnciatū quondā eſt Phauorino philoſopho nobis prȩſentibus uxorē auditoris: ſectatoriſq; ſui paululū ante enixā. auctūq; eū eſſe nato filio Eamus inq̄t: & puerperā uiſū & patri gratulatū. Is enim erat loci ſenatorii ex familia nobiliore. Imus una & qui tum aderam9. Proſecutiq; eum ſumus ad domū: quo pergebat: & cū eo ſimul introgreſſi ſumus Tum in primis ædibus cōplexus hoīem: cōgratulatuſq; aſſedit atq; ibi pcontatus eſt q̄ diutinum puerperiū: & q̄ laborioſi nixus fuiſſent. Puellāq; defeſſam labore: ac uigilia ſonum capere cognouit: fabulari īſtituit prolixius. Et nihil inq̄t dubito: quin filiū lactæ ſuo nutritura ſit. Sed quū mater puellæ parcendum eſſe ei diceret: adhibēdaſq; puero nutrices: ne ad dolores: quos in enitēdo tuliſſet: munus quoq; nutricatiōis graue ac difficile accederet. Oro te inquit mulier ſine eam totā integrā eſſe matrē filii ſui. Q̄d eſt. n. hoc cōtra naturā impfectum: atq; dimidiatum matris genus? peperiſſe: ac ſtatim a ſeſe abieciſſe? Aluiſſe in utero ſanguine ſuo neſcio quid quod non uideret: nō alere ſuo lacte: quod uideat iam uiuentem: iam hoīem: iam matris officia īplorantem An tu quoq; inq̄t putas naturā fœminis: mamax ubera: quaſi quoſdam uenulos ad

guſtiores: non liberoꝝ alendoꝝ: ſed ornãdi pectoris cauſa dediſſe? Sic.n. qđ a uobis ſcilicet abeſt: plereq; iſtę ꝓdigioſæ mulieres: fõtem illũ ſãctiſſimũ corporis generis humani educatorẽ areſacere & extinguere cũ ꝑiculo quoq; auerſi corruptiq; lactis laborant tanq̃ pulchritudinis ſibi ĩſigna deuenuſtet. Quod qdẽ faciũt eadẽ uecordia: quã quibuſdam cõmenticiis fraudibus nituntur: ut fœtus quoq; ipſi ĩ corpore ſuo concepti aboriãtur: ne æquor illud uẽtris irrugetur: ac de grauitate oneris: & labore partus faticat. qđ quum ſit publica deteſtatiõe. cõmuniq; odio dignum in ipſis hoĩem primordiis: dum fingitur. dum aĩatur ĩter ipſas artificis naturę manus ĩterfectum ire: q̃tulũ hic abeſt. iam ꝑfectum iam genitũ: iam filiũ ꝓprii: atq; cõſueti: atq; cogniti ſanguinis alimonia priuare? Sed nihil ĩtereſt (hoc enim dicitur) dum alatur: & uiuat cuius id lacte fiat. Cur igitur iſte qui hoc dicit: ſi ĩ capeſſendis naturę ſenſibus tam obſurduit: nõ id quoq; nihil ĩtereſſe putat: cuius ĩ corpore: cuiuſq; ex ſanguine cõcretus homo: & coalitus ſit? An q a ſpiritu multo: & calore exalbuit: nõ idem ſanguis eſt nũc in uberib9 q̃ĩ utero fuit? Nõne hac quoq; in re ſolertia naturę euidens eſt: q; poſtea q̃ ſanguis ille opifex in penetralibus ſuis omne corpus hominis finxit: aduentante iam partus tempore in ſupernas ſe partis profert: & ad fouenda uitæ: atq; lucis rudimenta præſto eſt. & recens natis: notum & familiarem uictum offert? Quamobrem nõ fruſtra creditũ eſt: ſicuti ualeat ad fingendas animi: corporiſq; ſimilitudies uis: & natura ſeminis: nõ ſecus ad eandem rem: lactis quoq; ingenia & proprietates ualere. Neq; in hominibus id ſolum: ſed ĩ pecudibus quoq; animaduerſum. Nam ſi ouium lacte hædi: aut caprarum agni alerentur: conſtat ferme in his: lanam duriorem: in illis capillum gigni teneriorem. In arboribus etiam: & frugibus maior plerunq; uis: & poteſtas eſt ad earum indolem: uel detrectandam: uel augendam: aquarum atq; terraꝝ: quæ alunt. q̃ ipſi9 quod iacitur ſeminis. Ac ſæpe uideas arborem lætam: & nitentem in locum aliũ tranſpoſitam deterioris terræ ſucco deperiſſe. Quę malum igitur ratio eſt nobilitatem iſtã nati modo hominis: corpuſq; & animum: bene ingeniatis primordiis inchoatum: inſitiuo degeneriq; alimento lactis alieni corrumpere? Præſertim ſi iſta: quam ad prębẽdum lac tunc adhibebitis: aut ſerua: aut ſeruilis: & ut plerũq; ſolet. externæ: & barbarę nationis: ſi improba. ſi informis: ſi impudica: ſi temulenta eſt. Nam plerunq; ſine diſcrimine: quęcunq; id temporis lactans eſt: adhiberi ſolet. Patiemur ne igitur infantem hunc noſtrum pernitioſo contagiõ infici: & ſpiritũ ducere in animũ: atq; in corpus ſuum: ex corpore & animo deterrimo. Id hercle ipſum eſt quod ſæpenumero miramur: quoſdã pudicaꝝ mulieꝝ liberos: parentũ ſuoꝝ: neq; corporib9 neq; aĩs ſimiles exiſtere. Scite igitur & pite noſter Marro: q; quũ uerſus illos Homeri ꝯſectaretur

ου καρα σοι γε πατηρ ην ιπποτα πηλευς

ου δε θετις μητηρ γλαυκη δε σε τικτε θαλασσα

πετραι τ ηλιβατοι οτι τοι νοος εστιν απηνης. Ideſt:

Non eques ipſe pater fuerat tibi mehercule peleus

Non thetis eſt genitrix: glaucum te protulit equor

Aerięq; rupes: mens q; tibi dura: feroxq; eſt.

Haud portionem ſolã tanq̃ illam: quam ille ſequebatur: ſed alituram quoq; fęram & ſęuã criminat9 eſt. Addit enim hoc đ ſuo. Hircaneq; admorũt ubera tigres. Quoniã uidelicet ĩ morib9 ĩoleſcẽdis magnã fere partẽ ingeniũ altricis & natura lactis tenet:

Quãta uis lactis

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA

Quę iã a principio ĩbuta paterni ſeminis cõcretione: ex matris etiã corpore & aĩo recẽtẽ indolẽ cõfigurat. Et prẹter hęc autẽ: qs illud etiã negligere: aſpnariq́ poſſit: q́ q̃ partus ſuos deſerũt: ablegãtq́ a ſeſe aliis nutriẽdos dedũt. uinculũ illud coagulũq́ aĩ atq́ amoris: quo parẽtes cũ filiis natura cõſociat: ĩterſcindunt: aut certe qdẽ diluunt deterũtq́. Nã ubi infantis aliorſũ dati: facta ex oculis amolitio eſt: uigor ille maternę flagrãtiæ ſenſim atq́ paulatĩ reſtinguitur. Oĩſq́ impatiẽtiſſimæ ſolicitudinis ſtrepitus cõſileſcit. Neq́ multo minor a mãdati ad nutricẽ aliã filii: quã morte amiſſi obliuio eſt. Ipſius quoq́ infantis affectio animi: amoris: cõſuetudinis in ea ſola unde aliẽ occupatur: & pinde ut ĩ expoſitis uſu uenit: matris quæ genuit: neq́ ſenſum ullũ: neq́ deſideriũ capit: Ac pꝓpterea oblitteratis & abolitis natiuę pietatis elementis: qcq̃d ita educati liberi amare patrem & matrem uidẽtur: magnã fere partem: nõ naturalis ille amor ẽ: ſed ciuilis & opinabilis. Hęc Phauorini dicẽtẽ audiui græca oꝛõne: cuiꝰ ſñias cõis utilitatis grã: q̃tum meminiſſe potui rettuli. Amœnitates uero & copias ubertateſq́ uerboꝝ: latina oĩs facũdia uix quidem indipiſci potuerit: mea nequaq̃.

Quod Anneus Seneca iudicans de Qu. Ennio: deq́. M. Tullio leui: futiliq́ iudicio fuit. Cap. ii.

Seneca d E Anneo Seneca partim exiſtimãt: ut de ſcriptore minime utili. Cuius libros attingere: nullũ præciũ opæ ſit. Q̃d oꝛõ eiꝰ uulgaris uideatur: & ꝑtrita. Res atq́ ſñiæ: aut ut inepto: inaniq́ ĩpetu ſint: aut ut leui: & quaſi dicaci argutia. Eruditio autẽ uernacula & plebeia: nihilq́ ex ueterꝝ ſcriptis habẽs: neq́ gratiæ. neq́ dignitatis. Alii uero elegãtiæ qdẽ uerbis parꝝ eſſe nõ inficias eũt. Sed & rerꝝ quas dicat: ſñiam doctrinãq́ ei nõ deeſſe dicũt: & ĩ uitiis morꝝ obiurgãdis: ſeueritatẽ grauitatẽq́ non inuenuſtã. Mihi de omni eius ĩgenio: deq́ oĩ ſcripto iudiciũ cẽſoreq́ facere nõ neceſſum ẽ. Sed q̃d de. M. Cicerone: &. Qu. Ennio: &. P. Virgilio iudicauit: ea res cuiuſmodi ſit ad cõſiderãdũ ponemus. In libro. n. xxii. epiſtolarum moralium: quas ad Luciliũ cõ poſuit: deridiculos uerſus. Q. Enniũ de Cethego antiquo uiro feciſſe hos dicit.

Dictus tollis popularibus olim
Qui quum uiuebant homines: atq́ æuum agitabant.
Flos delibatus populis: & ſuada medulla.

Ac deĩde ſcribit de iiſdẽ uerſibus uerba hæc. Admiror eloquentiſſimos uiros & deditos Ennio ꝓ optimis ridicula laudaſſe. Cicero certe inter bonos eius uerſus: & hos refert. Atq́ id etiã de Cicerone dicit. Nõ miror inq̃t fuiſſe q̃ hos uerſus ſcriberet: quum fuerit q̃ laudaret. Niſi forte Cicero ſũmus orator agebat cãm ſuã: & uolebat hos uerſus uidere bonos. Poſtea hoc etiã addidit ĩſulſiſſime. Apud ipſum quoq́ inq̃t Ciceronem ĩuenies etiã in ꝓ̃ſa oꝛõne quędã: ex q̃bus ĩtelligas illũ nõ ꝑdidiſſe operam: q́ Enniũ legit. Ponit deĩde quæ apud Ciceronẽ reprehẽdit: q̃ſi enniana: q́ ita ſcripſerit in libris de rep. ut Menelao laconi q̃dã fuit ſuauiloquẽs iucũditas. Et q̃d alio in loco dixe

breuiloquẽcia rit. Breuiloquentiã in dicẽdo colat. Atq́ ibi nugator homo Ciceronis errores deprecatur. & nõ fuit inq̃t Ciceronis hoc uitiũ ſed tꝑis. Neceſſe erat hęc dici: quũ illa legerentur. Deinde aſcribit Ciceronẽ hęc ipſa interpoſuiſſe: ad effugiẽdam ĩfamiã nimis laſciuę oꝛõnis & nitidę. De Virgilio quoq́ in eodẽ loco uerba hæc ponit. Virgilius quoq́ noſter nõ ex alia cã duros quoſdã uerſus & enormes: & aliq̃d ſupra menſurã trahẽtis interpoſuit: q̃ ut Ennianus populus agnoſceret in nouo carmine antiquitatis aliquid.

Sed iam uerboꝝ Senecę piget. Hæc tamen inepti: & inſipidi: & inſulſi hoīs ioca nō prętereo. Quidnā ſunt inqt tā magni ſenſus. Q. Ennii: ut licet ſcripti ſint iter hircoſos: poſſunt tamē inter unguētatos placere. Et quū reprehēdiſſet uerſus quos ſupra de Cethego poſuimus: q huiuſmodi inqt uerſus amāt liceat ſibi: & eoſdē admirari: & Sotherici lectos. dign9 ſane Seneca uideatur lectiōe: ac ſtudio adoleſcētiū: q honorē colorēq; ueteris orōnis Sotheri lectis cōpararit: quaſi minime. ſ. grę & relictis iā cōtēptiſq;. Audies tamē cōmemorari: ac referri pauca quędā: quę ipſe idē ſeneca benedixerit. Quale eſt illud qd̄ in hoīem auarū & auidū: & pecunię ſitientē dixit. Quid. n. refert q̄tum habeas? multo illud plus eſt: qd̄ nō habes. Bene hoc ſane bene. Sed adoleſcētium indolē: nō tam iuuāt quę benedicta ſūt: q̄ inficiūt: quę peſſime. Multoq; magis: ſi & plura ſint: quę deteriora ſunt. Et quędam in his nō pro ενθυαηματι: ideſt cōmentatione aliqua rei paruæ ac ſimplicis: ſed in re ancipiti pro conſilio dicuntur.

Lictoris uocabulū qua ratione conceptum ortūq; ſit. & ſuper eo diuerſæ ſententię Valgi Ruffi: & Tullii Ciceronis liberti acceptæ. Cap. iii.

u Algius Ruffus in ſecūdo libroꝝ: quos inſcripſit de rebus per epiſtolā quæſitis: lictorē dicit a ligādo appellatū eſſe: q̄ quum magiſtratus populi Romani uirgis quēpiam uerberari iuſſiſſent: crura eius: & manus uincirią; a uiatore ſolita ſint. Iſq; qui ex collegio uiatoꝝ officiū ligandi haberet. lictor ſit appellatus utitur q̄ ad eam rem teſtimonio. M. Tullii uerbaq; eius refert ex oratione: quę dicta eſt pro C. Rabirio. Lictor inquit colliga manus. Hæc ita Valgius: & nos ſane cum illo ſentimus. Sed Tyro Tullius. M. Ciceronis libertus lictorem uel a lino uel a licio dictum ſcripſit: Licio enim tranſuerſo: quod linium appellatur: qui magiſtratibus inqt præminiſtrabāt: cincti erāt. Si quis autem eſt: qui propterea putet probabilius eſſe quod Tyro dixit: quoniam prima ſyllaba in lictore: ſicuti in licio producta eſt: & in eo uerbo: quod eſt litigo correpta eſt: nihil ad rem iſtam pertinet. Nam ſic a ligando lictor: ut a legendo lector: & a uincendo uictor: & a tuendo tutor: & a ſtruendo ſtructor: ꝓductis: quæ corripiebantur uocabulis dicta ſunt. Lictor

Ex. Q. Ennii ſeptimi annaliū uerſus quibus depingitur finiturq; ingenium: comitaſq; hominis minoris erga amicum ſuperiorem. Cap. iiii. i

d Eſcriptū. definitūq; eſt a. Q. Ennio in annali ſeptimo graphicę admodum: ſteq; ſub hiſtoria Gemini Seruilii uiri nobilis: quo īgenio: qua comitate: q̄ modeſtia: qua fide: q̄ līguę parſimonia: qua loquēdi opportunitate: q̄ta rerū antiquaꝝ: morūq; ueteꝝ: ac nouoꝝ ſcia: q̄taq; ſeruādi tuēdiq; ſecreti religione. Qualibus deniq; ad minuēdas uitæ moleſtias: fomētis: leuamētis: ſolatiis amicū eſſe cōueniat hoīs genere: & fortuna ſupioris. Eos uero uerſus nō minus frequēti: aſſiduoq; memoratu dignos puto: q̄ philoſophoꝝ de officiis decreta. Ad hęc odor qdā uetuſtatis i his uerſibus tā reuerēdus ē: ſuauitas tā impromiſcua: tāq; ab omni fuco remota eſt: ut mea quidem ſententia pro antiquis ſacratiſq; amicitię legibus obſeruādi: tenēdi: colēdiq; ſint. Quapropter aſcribēdos eos exiſtimaui. Siquis iam ſtatim deſideraret. Geminus ſeruilius

Hocce locutus: uocat: qui cum bene ſæpe libenter
Menſam ſermoneſq; ſuos: rerum ſuarum
Comiter impartit: magna cum lapſa diei
Pars foret: e ſummis rebus: paruiſq; regundis

Parte fuiſſet: de paruis: ſummiſq; gerendis
Conſilio: induforo: lato: ſanctoq; ſenatu
Cui res audacter magnas: paruaſq;: iocumq;.
Eloqueret: quę tincta malis: & quæ bona dicto
Euomere: ſiquid uellet tutoq; locaret.
Quo cum multa uolup. ac gaudia: clamq; palamq;
Ingenium cui nulla malum ſententia ſuadet:
Vt faceret facinus leuis: haud malus: idem
Doctis: fidelis: ſuauis homo: facundus: ſuoq;
Contentus: atq; beatus: ſcitus: ſecunda loqueres: in
Tempore commodus: & uerborum uir paucorum
Multa tenens antiqua: ſepulta & ſæpe uetuſtas
Quæ facit: & mores ueteresq;: nouoſq; tenentem.
Multorum ueterum leges: diuumque hominumque
Prudentem. qui multa loquiue: tacereue poſſet.

Hunc inter pugnas compellat ſeruilius ſic. T. Helium Scillonem dicere ſolitũ ferũt Q. Ennium de ſemetipſo hæc ſcripſiſſe: picturamque iſtam morum & ingenii ipſius Q. Ennii factam eſſe.

Sermo Tauri philoſophi de modo atq; ratione tolerandi doloris: ſecundum ſtoicorum decreta. Cap. v.

lebadia q Vum delphos ad pythia: cõuentumq; totius ferme gręciæ uiſendum philoſophus Taurus iret: noſq; ei comites eſſemus: inq; eo itinere lebadiã ueniſſemus quod eſt oppidũ atticũ: in terra boetia. Affertur ibi ad Taurũ amicũ eius quẽpiam nobilẽ in ſtoica diſciplina philoſophũ ægra ualitudine oppreſſum decumbere. Tunc omiſſo itinere: quod alio maturãdũ erat: & relictis uehiculis: pergit eum prope uidere. Noſq; de more: quẽ in locũ cũque iret: ſecuti ſumus. Et ubi ad ædes: in qbus ille ægrotus erat peruenimus: uidemus hominẽ doloribus: cruciatibuſq; allabi: quod græci χωλον: ideſt laxũ inteſtinũ dicũt: & febri ſimul adrapida afflictari: gemituſq; ex eo cõpreſſos erumpere. ſpirituſq; & anhelitus e pectore eius euadere: non dolorem magis indicantes: q̃ pugnam aduerſus dolorem. Poſt deinde quum Taurus & medicos acceſſiſſet: collocutuſq; de faciẽda medela eſſet: & eum ipſum ad retinendã patiẽtiam teſtimonio tolerantiæ: quam uidebat: perhibito: ſtabiliſſet: egreſſique deinde ad uehicula: & ad comites rediremus: Vidiſtis inquit Taurus: non ſane iucundũ ſpectaculum: ſed cognitu tamen utile congredientes: compugnanteſq; philoſophum & dolorẽ. Iacebat uis illa: & natura morbi: quod erat ſuum: diſtractionem: cruciatũq; mẽbrorum. Faciebat contra ratio: & natura animi quo erat æq; ſuum. Perpetiebatur: & cohibebat: coercebatq; intra ſeſe uiolentias effrenati doloris. Nullos eiulatus: nullas cõplorationes: ne ullas quidem uoces indecoras edebat. Signa tamen quædam (ſicut uidiſtis) exiſtebant uirtutis & corporis de poſſeſſione hominis pugnantiũ. Tum e ſectatoribus Tauri iuuenis in diſciplinis philoſophiæ non ignarus. Si tãta inq̃ doloris acerbitas eſt: ut cõtra uolũtatẽ: cõtraq; iudiciũ animi nitatur: i uitiumq; hoiem cogat ad gemendũ: confitendũq; de malo morbi ſæuiẽtis: cur dolor apud ſtoicos indifferẽs eſſe dicitur: non malũ? Cur deinde aut ſtoicus homo cogi aliquid poteſt: aut dolor co

gere: quum & dolorem ſtoici nihil cogere: & ſapiētem nihil cogi poſſe dicant? Ad ea Taurus uultu iam ꝑpemodū lætiore: delectatus enim iā uidebatur: illecebra queſtionis. Si iā amicus inq̄t hic noſter melius ualeret: gemitus eiuſmodi neceſſarios a calumnia defendiſſet: & hāc opinor tibi queſtionē diſſoluiſſet. Me aūt ſcis cum ſtoicis nō bene cōuenire: uel cū ſtoica poti9 diſciplina. Eſt enim pleraq; & ſibi & nobis īcongruens ſicuti libro quē ſup ea recōpoſuimus ḋclaratur. Sed ut tibi a me mos geratur: dicere ego indoctius ut aiūt: & apertius quę fuiſſe dictuꝝ: puto ſinuoſius: atq; ſolertiuſ: ſi quis nūc adeſſet ſtoicoꝝ. Noſti.n. credo uerbū illud uetus & peruulgatum αμαθεσεροντως ειπε. και σαφεσερων λεγε: ideſt indoctius rudiuſq; quodāmodo loquere: & apertius: ac clarius fare. atq; hic exorſus de dolore: atq; gemitu ſtoici ægrotātis ita diſſeruit. Natura inq̄t oium rerum: q̄ nos genuit induit nobis: inoleuitq; i ipſis ſtati principiis: qbus nati ſumus: amorē noſtri: & caritatē ita prorſus ut nihil qcquā eſſet cari9 penſiuſq; nobis: q̄ noſmetipſi. Atq; hoc eſſe fundamētū rata eſt cōſeruādę hoium ppetuitatis: ſi unuſqſq; noſtꝝ: ſimulatq; editus i lucē foret: harꝝ prius rerꝝ ſenſuum. affectioneq; caperet: quę a ueteribus philoſophis τα πρωτα κατα φυσιν. ideſt ſcd̄m naturam prima appellata ſunt: ut oibus ſcilicet corporis ſui cōmodis gauderet: ab cōmodis in oibus abhorreret. Poſtea p incremēta ętatis exorta a ſeminib9 ſuis ratio eſt: & utendi cōſilii reputatio: & honeſtatis utilitatiſq; uere cōtemplatio: ſubtiliorq; & exploratior cōmodorꝝ delectus: atq; ita prę cæteris oibus enituit: & prefulſit decori & honeſti dignitas. Ac ſi ei retinēdę obtinēdęue incōmodū extriſecus aliqd̄ obſtaret: cōtēptū eſt. Neq; aliud eſſe uere & ſimpliciter bonū: niſi honeſtū. Aliud quicq̄ malū: niſi qd̄ turpe eſſet exiſtimatū eſt. Reliqua oia quę in medio forēt: ac neq; honeſta eſſent: neq; turpia: neq; bona eē: neq; mala decretū eſt. Productiões tamē: & relationes ſuis quæque momētis diſtinctæ diuiſęq; ſunt. Quę προηγουμενα και αποπροιγουμενα ipſi uocant. Propterea uoluptas quoq;: & dolor: quod ad finē ipſum bene beateq; uiuendi ptinet: & in mediis relicta: & neq; in bonis neq; in malis iudicata ſunt. Sed.n. quoniam hic primis ſenſibus doloris: uoluptatiſq; ante cōſilii: & ratiōis exortū recēs natus homo imbutus eſt: & uoluptati quidā natura cōciliatus: a dolore aūt quaſi a graui quodā inimico abiūctus: alienatuſq; eſt: iccirco affectiones iſtas primitus penituſq; inditas ratio poſt addita cōuellere: obſtirpare: atq; extinguere uix poteſt. Pugnat autē cū iis ſemp: & exultantes eas opprimit: obteritq;: & parere ſibi atq; obedire cogit. Itaque uidiſtis philoſophum ratione decreti ſui nixum cum petulantia morbi: dolorisque exultantia colluctātem: nihil cedentem: nihil confitentem: neq; ut pleriq; dolentes ſolēt eiulantem: atq; lamētantē: ac miſerꝝ: ſeſe & infelicē appellātem: ſed acres tantū anhelitus & robuſtos gemitus edērem: ſigna atq; indicia nō uicti: neq; oppreſſi a dolore ſed uincere eum: atq; opprimere enitētis. Sed haud ſcio inq̄t: an dicat aliquis: ipſum illud quod pugnat: qd̄ gemit: ſi malū dolor non eſt: cur neceſſe eſt gemere & pugnare. Qd̄ enim omnia quę nō ſunt mala: moleſtia quoq; omni non caret: ſed ſunt pleraq; noxa quidā magna: & pernicie priuata: quia nō ſunt turpia. Cōtra naturę tamen manſuetudinē: lenitatemq; oppoſita ſunt & infeſta: per obſcurā quādam ipſius naturæ cōſequētiā. Hæc ergo uir ſapiens tolerare: & cōtari poteſt nō omnino ſenſum ſui amittere poteſt. αναλγησια. ideſt indolētia enim: atq; απαθεια. ideſt impaſſibilitas: non meo tantum inq̄t: ſed quorūdam etiam ex eadem porticu prudentioꝝ hominū: ſicuti iudicio

Panætii grauis atq; docti uiri improbata: abiectaq; eſt. Sed cur cōtra uolūtatem ſuā
gemitus facere cogitur philoſophus ſtoicus: quē nihil cogi poſſe dicūt. Nihil ſane po
teſt cogi uir ſapiēs: quū eſt ratiōis obtinēdę locus. Quū uero natura cogit: ratio quo
q; a natura data cogitur. Quęre etiā ſi uidetur: cur alicuius manu ad oculos ſuos repē
te agitata inuitus cōueniat? Cur fulgēte cælo a luminis iactu: nō ſua ſpōte. & caput &
oculos declinet? Cur tonitru uehemētius facto ſenſim paueſcat? Cur ſternutamentis
quatiatur? Cur aūt ī ardoribus ſolis æſtuet: aut cur in pruinis imanibus obrigeſcat?
Hęc eteni: & pleraq; alia nō uolūtas: nō conſilium nec ratio moderatur? ſed naturę ne
ceſſitatiſq; decreta ſunt. Fortitudo aūt nō ea eſt: quæ cōtra naturā mōſtri uice nititur:
ultraq; modū eius egreditur: aut ſtupore animi: aut immanitate: aut quadā miſera &
neceſſaria ī perpetiēdis doloribus exercitatiōe. Qualē fuiſſe accepimus ſęrū quēdam
in ludo Cęſaris glagiatorē: qui quū uulnera eius a medicis execabantur: ridere ſolitus
fuit. Sed ea uera: & ꝓba fortitudo eſt: quā maiores noſtri ſcientiā eſſe dixerunt: & reꝝ
tolerandaꝝ: & nō tolerādaꝝ. Per qđ apparet eſſe quędā ītolerabilia: q̄bus fortes uiri:
aut obeūdis abhorreāt: aut ſuſtinēdis. Quū hæc Taurus dixiſſet: uidereturq; in ean
dem rem plura etiā dicturus peruētum eſt ad uehicula: & conſcendimus.

Quod græci ænigma dicunt: latini antiq̄ ſcirpos appellauerunt. Cap. vi.

Aenig- ma Scirp9

q Væ græci dicunt ænigmata: hoc genus quidē ex noſtris ueteribus ſcirpos ap
pellauerunt. Quale eſt quod nuper inuenimus perhercle antiquum perq̄lepi
dum tribus uerbis ſenariis compoſitum ænigma: quo relinquimus inenarra
tum: ut legentium coniecturas in requirendo acuremus. Verſus tres hi ſunt:

Termi nus de us

Semel minuſne: an bis minus ſit: non ſat ſcio
An utrunq; eorum: ut quondam audiui: ipſi
Dicier Ioui regi uoluit concede

Hoc qui nolet diutius apud ſe quærere: inueniet quid ſit in. M. Varronis de ſermone
latino ad Marcellum ſecundo libro.

Quam ob cauſam Cn. Dolobella proconſul ream mulierem ueneficii: cōfitentēq;
ad areopagitas reiecerit. Cap. vii.

a D Cn. Dolobellā ꝓcōſulari impio ꝓuīciam Aſiam obtinētem: deducta mu
lier ſmyrnæa ē. Eadē mulier uiꝝ & filiū eodē tpe uenenis clā datis uita īterfe
cerat: atq; id feciſſe cōfitebatur: Dicebatq; habuiſſe ſe faciēdi cām: quoniā ille idē mari
tus & fili9 alteꝝ filiū mulieris ex uiro priore genitū adoleſcētē optimū: & innocētiſſi
mū exceptū inſidiis occidiſſet. Idq; ita eē factū cōtrouerſia nō erat. Dolobella rettulit
ad cōſiliū. Nemo q̄ſq̄ ex cōſilio ſn̄iam ferre ī cauſa tā ancipiti audebat: q; & cōfeſſum
ueneficiū: quo marit9 & filius necati forēt: nō admittēdum īpunitū uidebatur: & di
gna tamē pœna ī hoīes ſceleratos uindicatū fuiſſet. Dolobella eā rem Athenas ad are
opagitas: ut ad iudices grauiores exercitatioreſq; reiecit. Areopagitæ cognita cā: accu
ſatorē mulieris: & ipſā q̄ accuſabatur cēteſimo āno adeſſe iuſſerūt. Sic neq; abſolutū
mulieris ueneficiū eſt: qđ p leges nō licuit: neq; nocēs dānata punitaq; : q̄ digna uenia
fuit. Scripta hęc hiſtoria ē ī libro Valerii Maxī factoꝝ: dictorūq; memorabiliū. viii.

areopa gitaꝝ iudiciū

Scipio

Reditiones in gratiā nobilium uirorum memoratu dignę. Cap. viii.

p. Africanus ſuperior: & Ti. Gra. Tib. & C. Gracchoꝝ pater reꝝ geſtaꝝ magni
tudine: & honoꝝ atq; uitæ dignitate illuſtres uiri diſſenſerunt ſæpenumero de

Grac- chus

repub. & eã ſiue qua alia re nõ amici fuerunt. Ea ſimultas quum diu mãſiſſet: & ſolẽni die Ioui epulũ libaretur. atq; ob id ſacrificiũ ſenatꝰ in capitolio epularetur: ſors fuit ut apud eandẽ mẽſã duo illi iuncti locarẽtur. Tũc q̃ſi diis ĩmortalibus arbitris ĩ cõuiuio: iouis optimi maximi dextras eoꝝ cõducentibus: repente amiciſſimi facti: neq; ſolũ amicitia incepta: ſed affinitas ſimul ĩſtituta. Nã. P. Scipio filiã uirginẽ habens iã uiro maturam: ibi tũc eodem ĩ loco deſpõdit eã Tib. Graccho: quem ꝓbauerat: elegeratq; exploratiſſimo iudicii tẽpore dum inimicus eſt. Aemilius quoq; lepidus: & Fuluius Flaccꝰ nobili genere: ampliſſimiſq; honoribus: & ſummo loco ĩ ciuitate præditi odio iter ſe graui: & ſimultate diutina cõflictati ſunt. Poſtea populus eos ſimul cenſores facit. Atq; illi ubi uoce præconis renunciati ſunt: ibidem in campo ſtatim nõdum dimiſſa cõcione ultro uterq;: & pari uolũtate cõiuncti: complexiq; ſunt. Exque eo die & in ipſa cenſura: & poſtea iugi concordia fidiſſime: amiciſſimeque uixerunt.

Quæ dicantur uocabula ancipitia. Et q̃ honoris quoque uocabulum ancipiti ſentẽtia fuerit. Cap. ix.

St pluriſariã uidere: atq; animaduertere in ueteribus ſcriptis pleraq; uocabula quæ nũc in ſermõibus uulgi unam: certãq; rem demõſtrẽt: ita fuiſſe media & ĩ cõmuni: ut ſignificare: & capere poſſent duas ĩter ſeſe res cõtrarias: Ex quibus q̃dã ſatis nota ſunt: ut tẽpeſtas: ualitudo: facinꝰ: dolus: gratia: ĩduſtria. Hęc. n. fere iã uulgatum eſt ancipitia eſſe: & utroq; uerſus dici poſſe. Periculũ etiã: & uenenũ & contagium: nõ uti nũc dicũtur: pro malis tãtum dicta eſſe: multũ exemploꝝ eiuſmõi reperias. Sed honorẽ quoq; mediã uocẽ fuiſſe: & ita appellatũ: ut etiã malus honos diceretur: & ſignificaret iniuriã. id ꝑfecto rariſſimũ eſt. Q. autẽ Metellus Numidicus in oratione quã de triũpho ſuo dixit: his uerbis uſus eſt. Qua ĩ re quãto uniuerſi me unum antiſtatis: tãto uobis: q̃ mihi maiorẽ iniuriã atq; cõtumeliã facit q̃rites. Et q̃to ꝓbi iniuriam facilius accipiũt: q̃ alteri tradũt: tãto ille uobis: q̃ gratiã mihi: peiorẽ honorem habuit. Nã me iniuriam ferre: uos facere uult quirites: ut hic cõqueſtio: iſtic uituperatio reliquatur. Honorem ĩquit peiorem uobis habuit: q̃ gratiã mihi: cuius uerbi ſnĩa eſt: quam ipſe quoq; ſupra dicit: maiore uos affecit iniuria & contumelia q̃ me. Præter huius autem uerbi notionem ad ſcribendam eſſe hanc ſententiam ex oratiõe. Q. Metelli exiſtimaui: ut definiremus Socratis eſſe decretũ: κακιον ειναι το αδικειν του αδικεισθαι. ideſt peius eſſe iniuriam facere q̃ accipere.

Vocabula ancipitia

Honos malus

Quod æditimus uerbum latinum fuit. Cap. x.

Editimus uerbũ latinum eſt & uetus: ea forma dictũ: q̃ finitimus: & legitimꝰ Sed ꝓ eo a pleriſq; nũc æditiuus dr̃: noua & cõmenticia uſurpatione: quaſi a tuẽdis ædibus appellatus. Satis hoc eſſe potuit admonendi gratia dixiſſe: ꝓpter agreſtes quoſdã: & ĩdomitos certatores: qui niſi auctoritatibus adhibitis nõ comprimuntur. M. Varro in libro ſecundo ad Marcellum de latino ſermone æditimum dici oportere cẽſet magis: q̃ æditiuũ: q; alteꝝ ſit recẽti nouitate fictum: alteꝝ antiqua origine incorruptũ. Leuinius quoq; (ut opinor) in ꝓteſilaudomia clauſtritimũ dixit: qui clauſtri ianuæ præeſſet: eadẽ ſcilicet figura: qua æditimum dici uidebat: qui ædibꝰ præeſt. In Verrẽ. M. Tullii in exẽplaribus fideliſſimis ita inueni ſcriptum: Aeditimi cuſtodeſq; mature ſentiunt. In libris autem uulgaris æditui ſcriptum eſt. Pomponii fabula attellana eſt: quæ ita inſcripta eſt æditimus: in qua hic uerſus eſt.

Aeditimus

Clauſtritimus

Qui poſtq̃ ubi appareo:atq; æditumor in templo tuo
T.autem Lucretius in carmine ſuo pro ędituis æditűétes appellat.Oneratacq; paſſim
Cuncta cadaueribus cæleſtum templa manebant
Hoſpitibus loca:quæ complerant æedituentes.

Errare iſtos qui ſpe & fiducia latendi peccent:quum latebra pèccati perpetua nulla ſit.Et ſuper ea re peregrini philoſophi ſermo ex Sophoclis poetæ ſnia. Cap.xi.

Peregrinus

p Hiloſophű noie peregrinű:cui poſtea cognomentű Proteus factű eſt: uirum graué:atq; cőſtanté uidimus:quű athenis eſſemus:diuerſanté in quodam tugurio extra urbé.Cűq; ad eű frequéter uétitarem9:multa hercle dicere eű utiliter:& honeſte audiuim9. í quibus id fuit:quod præcipuű auditu meminimus.Virű qdem ſapiétem:nő peccaturű eſſe dicebat:etiã ſi peccaſſe eű dii:atq; hoies ignoraturi forét.Nő.n.pœnæ aut infamiæ metu non eſſe peccãdum:ſed iuſti:honeſtiq; ſtudio& officio.Si qui tamé nő eſſent tali uel ingenio uel diſciplina præditi:uti ſe uiſua:ac ſpőte facile a peccãdo tenerent.eos omnis tunc peccare procliuius exiſtimabat: quum latere poſſe id peccatű putarét:impunitatéq; ex ea latebra ſperarét.At ſi ſciant inqt homines nihil omnium rerű diutius poſſe celari:ſuppreſſius: prudentiuſq; peccabitur. Propterea uerſus iſtos Sophoclis prudétiſſimi poetarű in ore eſſe habendos dicebat.

ϖρος ταυτα κρυπτε μηδενως απανθορων.
και πανταkουων ϖαντανaπτυσσει χρονος.idest
Hic nihil occule:quando cuncta tuens
Et cuncta audiens:omnia reuelabit dies.

Veritas teporis filia

Alius quidam ueterum poetarum:cuius nomen mihi nunc memoriæ non eſt.Veritatem temporis filiam eſſe dixit.

Faceta reſpőſio.M.Ciceronis ãmoliétis a ſe crimé manifeſti médacii. Cap:xii.

h Aec quoq; diſciplina rhetorica eſt:callide & cű aſtu res crimínoſas citra periculű cőfiteri:ut ſi obiectű ſit turpe qđ negare nő queat:reſpőſione ioculari eludas & rem facias riſu magis digná:q̃ crimine.Sicut feciſſe Ciceroné ſcriptum eſt: quű id qđ inficiari nő poterat:urbano facetoq; dicto diluit.Nã quű emeŕ uellet in palatio domű:& pecuniam in pręſens non haberet.a.P.Sylla:qui tum re9 erat: mutua ſextertiű uicies tacite accepit.Ea res tamé priuſq̃ emeret:prodita: & in uulgus exiuit. Obiectűq; ei eſt:q; pecuniã domus emédæ cauſa a reo accepiſſet.Tum Cicero inopinata obprobatiőe permotus accepiſſe ſe negauit:ac domű quoq; ſe empturű negauit. Atq; adeo inqt:uerű ſit accepiſſe me pecuniã:ſi domű emero.Sed quű poſtea emiſſet: & hoc mendaciű in ſenatum ei ab inimicis obiiceretur:riſit ſatis: atque interridédum ακοινωνητοι.ideſt íciuiles:incőciliati inqt hoíes eſtis:quű ignoratis:prudétis & cauti patriſfamilias eſſe qđ emere uelit:empturű ſeſe negare ꝓpter cőpetitores emptionis.

Intra calédas quű dicitur:quid ſignificet.Vtrum ante calendas:an calédis:an utrűq;.Atq; inibi quid ſit in oratione.M.Tullii:intra oceanum: & intra montem Taurű & in quadam epiſtola:intra modum. Cap.xiii.

q Vum Romæ a cőſulibus iudex extra ordiné datus:pronunciare intra calédas iuſſus eſſem.Apollinaré Sulpitiű doctű hoiem percőtat9 ſum:an his uerbis intra calédas ipſæ quoq; calédæ tenerétur. Dixiq; ei me uidelicet datű iudicé: calédaſq; mihi productas:ut intra eű dié pronunciaré.Cur inquit me potius rogas:q̃

exiſtis aliquē peritis: ſtudioſiſq; uiris: quos adhibere in cōſiliū iudicaturi ſoletis: Tū
illi ita ego reſpōdi. Si aut de uetere inq̃ iure: aut recepto: aut cōtrouerſo: aut ambi-
guo: aut nouo: aut cōſtituto diſcēdū eſſet: iſſem plane ſcicitatum ad iſtos quos dicis.
Sed cū uerboꝝ latinoꝝ ſententia: uſus ratio exploradā ſit: ſcæuus ꝓfecto: & cęcus
ai forē: ſi quum haberē tui copiā: iſſem magis ad aliū: q̃ ad te. Audiui igiť iqt de rati
one uerbi quid exiſtimē. Sed eo tamē pacto: ut id facias: nō quod ego de proprietate
diſſeruero: ſed ꝙ in ea re omniū: pluriūue cōſenſu obſeruari cognoueris. Nō eni uer-
boꝝ tantū cōmunē uerę: atq; ꝓpriæ ſignificationes lōgiore uſu mutantur: ſed legum
quoq; ipſaꝝ iuſſa: cōſenſu tacito oblitterantur. Tū deīde diſſeruit me: & pleriſq; ali-
is audiētibus: in hūc ferme modū: Quum dies inquit ita præfinita eſt: ut iudex in ca-
lēdas ꝓnūciet: Occupauit iā hęc oēs opinio nō eſſe dubiū: quin ante calendas iure ꝓ
nūcietur. Et id tantū ambigi uideo quod tu quęras: an calēdis quoq; iure ꝓnūcietur.
Ipſum autē uerbū ſic ꝓculdubio natū ē: atq; ita ſeſe habet: ut quum dicitur intra ca-
lēdas: nō alius accipi dies debeat: q̃ ſolę calendę. Nā tres iſtæ uoces: intra: citra: ultra **Intra**
quibus certi locorū fines demonſtrantur: ſingularibꝰ apud ueteres ſyllabis appellā **calēdas**
tur: in: cis: uls. Eæ deinde particulæ: quoniā paruo: exiguoq; ſonitu obſcuriꝰ prome
bantur: addita eſt tribꝰ oībus eadē ſyllaba: & quod dicebātur: cis tiberim: & uls tibe-
rim: dici cœptū ē ītra tiberim. & ultra tiberim. Itē ꝙ erat in accedēte eadē ſyllaba in-
trafactū ē. Sunt ergo hęc omnia quaſi cōtermina iunctis inter ſe finibus cohærentia
intra oppidū: ultra oppidū: citra oppidū: ex qbus ītra ſicuti dixi in ſignificat. Nam
qui dicit intra oppidū: intra cubiculū: intra ferias: nō dicit aliud q̃ in oppido: in cubi-
culo: in feriis. Intra calēdas igitur: nō ante calēdas: ſed in calēdis: ideſt eoipſo die quo
calēdę ſunt. Itaq; ſecūdū uerbi ipſius rationē qui iuſſus eſt intra calēdas pronunciare
niſi calēdis ꝓnūciet: cōtra iuſſum uocis facit. Nā ſi ante id fiat: nō intra id ꝓnunciat:
ſed citra. Neſcio autem quo pacto recepta uulgo interpretatio eſt abſurdiſſima: ut in
tra calendas ſignificare uideatur ēt citra calendas: & uel ante calendas. nihil enī ferme
intereſt. Atq; īſup dubitať: an calēdis ꝓnūciari poſſit: quādo neq; ultra neq; citra: ſed
quod iter hæc mediū ē. ītra calēdas. i. calēdis ꝓnūciādū ſit. Sed nimirū cōſuetudo ui
cit: q̃ quū oīum domina reꝝ: tū maxie uerboꝝ ē. Ea oīa quū Apollinaris ſcite ꝑ quā:
atq; enucleate diſputauiſſet: tū ego hęc dixi. Cordi inq̃ mihi fuit: priuſq̃ ad te irē quæ-
rere: explorareq;: quonā mō ueteres nr̄i ꝑticula iſta: qua de agiť uſi ſint: atq; ita īueni-
mus Tulliū ī tertia ī Verrē ſcripſiſſe. Eſt āt mō locꝰ ītra oceanū iā nullus neq; tā lōgi
quus: neq; tā recōditꝰ: quo nō ꝑ hæc tēpora nr̄oꝝ hoīum libido: iniqtatiſq; ꝑuaſerit. in
tra oceanū dicit cōtra rationē tuā. Nā enī uult (opinor) dicere in oceano. Terras. n. de
mōſtrat oīs: quæ oceano ambiūť: ad quas a nr̄is hoībus audiri pōt: quę ſūt citra ocea
nū: nō ī oceano. Neq;. n. uideri poteſt īſulas ſignificare neſcio quas quæ penitꝰ eē ītra
æquora ipſa oceani dicūť: Tūc Sulpitiꝰ Apollinaris renidēs: nō nimis hercule īargu
te inqt: nec īcallide oppoſuiſti hoc Tullianū: ſed Cicero ītra oceanū: nō ut tu īterpre
tare citra oceanū dixit. Quid. n. pōt dici citra oceanū eē: quum undiq; oceanꝰ circum
ſcribat oīs terras: & ambiat? Nā citra quod ē: id extra ē. Qui āt pōt ītra eſſe dici: qđ
extra eſt? Sed ſi ex una tantū parte orbis oceanus foret citra oceanum eſſe dici poteſt?
uel ante oceanū. Quum uero oīs terras omnifariā & undiq; uerſum circunfluat: nihil
citra eum eſt: ſed undarū illius ambitu terris omnibus conuallatis: in medio eius ſunt

oia: quę itra oras eius iclusa sunt. Sicuti hercle sol nō citra cęlū uertitur: sed i cælo: & itra cęlū. Hęc tūc Apollinaris scite: acuteq; dicere uisus est. Sed postea in libro. M. Tullii epistolaꝝ ad Ser. Sulpitiū sic dictū eē iuenim9: itra modū ut itra calēdas dicūt: q dicere citra calēdas uolūt. Verba hęc Ciceronis sūt quę apposui. Sed tamē quoniā effugi ei9 occasionē q fortasse arbitraretur. me hāc rem iperite nō putare: si ppetuo tacere: modice hoc faciā. Aut ēt itra modū: ut & illius uolūtati: & meis studiis seruiā. Modice dixerat hoc faciā: idest cū modo æquo: & pari. Deide quasi hoc displiceret. &

Intra modū modice

corrigere id uellet addidit: Aut ēt itra modū: p q; min9 sese ostēdit id factuꝝ esse: q̄ quod fieri modice uideret. i. nō ad ipsum modū: sed retro paululū: & citra modū in oratione ēt quā p. P. Sestio scripsit intra montē taurū sic dicit. ut nō significet i mōte tauro: sed usq; ad montē tauꝝ cū ipso mōte. Verba sunt ipsi9. M. Tulli ex ea quā dixi oratione antiochū magnū illū maiores nostri magna belli cōtētione: terra mariq; supatū: itra mōtē taurū regnare iusserūt. asiā qua illū mulctarūt: Attalo. ut is i ea regnaret cōdonarūt. Intra mōtē inqt taurū regnare iusserūt: quod nō pīde ē: ut intra cubiculū dicim9: nisi uideri potest id eē itra montē: qđ ē itra regiones: quę tauri mōtis obiectu separantur. Nā sicuti q itra cubiculū ē: is nō i cubiculi parietibus: sed itra parietes ē: quibus cubiculū includit. qui tamē ipsi quoq; parietes i cubiculo sunt. Itaq regnat itra montē taurū: nō solū in mōte tauro regnat: sed i iis ēt regionib9: q̄ tauro mōte clauduntur. Nūc igitur secūdū istā uerboꝝ. M. Tullii similitudinē: qui iubet itra calēdas pnūciare: is & ante calēdas & ipsis calendis iure pnūciare pōt. Neq; id fit quasi priuilegio quodam inscite cōsuetudinis: sed certa rationis obseruatione: quū omne temp9: quod calendarū die icluditur. itra calendas esse recte dicitur.

Saltem particula quam uim habeat: & quā originem. Cap. xiiii.

s Altem particula: quā haberet pricipalē significationē: quæq; uocis istius origo esset: quærebamus. Ita enim primitus factam esse apparet: ut quæ uideat: sicutiquędā suppleméta. orōnis temere: & icōdite assūptę. Atq; erat quidicceret legisse i grāmaticis cōmētariis. P. Nigidii: saltē ex eo dictū: quod esset: si aliter. idq; ipsum dici solitū per defectionē. Nā plenā esse sentētiā: si aliter nō potest. Sed id nos in iisdē cōmentariis Nigidii: quū eos nō (opinor) incuriose legissemus nusq̄ inuenimus. Videtur aūt uerba ista: Si aliter nō pōt: a significatione quidem uoculę huiusce de qua quęrimus: nō abhorrere. Sed tot uerba tamē in paucissimas litteras cludere improbe cuiusdā subtilitati est. Fuit etiā qui diceret homo in libris: atq; i litteris assidu9

Saltem

Saltem sibi dictum uideri. u. media littera extrita. Salutem enim ante dictum: quod nos saltem diceremus. Nam quum alia quędā petita: & nō impetrata sunt: Tum solemus inquit quasi extremum aliquid petituri: quod negari minime: debeat: dicere: hoc saltem fieri aut dari: oportere tanq̄ salutem postremo petentes: q̄ & ipetrari certe & obtineri sit ęquissimū. Sed hoc itidē nō illepide quidē fictum nimis tamē esse uidetur cōmētitiū: Censuimus igitur ampli9 quærendum.

Quod Sisenna in libris historiarum aduerbii huiuscemodi sæpenumero usus ē celatim: uelitatim saltuatim. Cap. xv.

Aduerbia i im

q Vum lectitaremus historiā Sisennæ assidue huiuscemodi figurę aduerbia in orone ei9 animaduertimus: cuiuscemodi sunt hæc: cursim: pperatim: celatim: uelitatim: saltuatim ex quib9 duo prima: quæ sunt notiora exemplis nō indi

rebāt. Reliqua in hiſtoriaꝝ ſexto ſic ſcripta ſunt. Quā maxime celatī poterat in inſidiis ſuos diſponit. Itē alio in loco. Nos una æſtate in aſia: & grecia litteris geſta: iccirco cōtinētia mādauimus: ne uelitatim aut ſaltuatī ſcribēdo: lectorū aīos īpedirem9.

AVLIGELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER TERTIVSDECIMVS.

Inquiſitio uerborū iſtorū. M. Tulli curioſior que ſunt in primo antonianaꝝ libro multa autē impendere uidentur preter naturā & preterq̧ fatum: tractatuq̧ an idem duo iſta ſignificent fatū atq̧ natura. Caput primum.

Cicero in primo antonianaꝝ ita ſcriptū reliquit: Hūc igit ut ſequerer ꝓperaui: quæ preſentes nō ſunt ſecuti. Nō ut ꝓficerē aliquid (nec enim ſperabā id: nec preſtare poterā) ſed ut ſiqd mihi humanit9 accidiſſet (multa autē impēdere uidentur: ꝑter naturā ēt: præterq̧ fatum) huius diei uocē: teſtē reip. relinquerē: meæ ꝑpetue erga ſe uolūtatis. Preter naturam inquit: præterq̧ fatū. At utrūq̧ idē ualere uoluerit: Fatū: atq̧ naturā: & duas res: ϰατὰ ἑνὸς ὑποκειμένου ϖεπρωμένην. καὶ φύσιν: ideſt pro uno ſubiecto fatum: & naturā poſuerit: An uero diuiſerit: ſepararitq̧: ut alios caſus natura ferre uideatur: alios fatū cōſiderādū eqdē puto. Atq̧ id maxime requirēdū: qua rōne dixerit accidere multa humanitus poſſe preter fatū: quādo ſic ratio & ordo: & inſuperabilis quedam neceſſitas fati cōſtituitur: ut oīa ītra fatū claudēda ſint: niſi illud ſane Homeri ſecutus eſt.

ϰαὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον ἄιδος εἰσαφίκηαι: ideſt.

Neue obſtāte domum fato penetrabis auerni.

Nihil āt dubiū ē: qn uiolētā & īopinatā mortē ſignificauerit: q̄ qdē pōt recte uideri accidere: ꝑter naturā. Sed cur id quoq̧ gen9 mortis extra fatū poſuerit: neq̧ opis hui9 ē explorare: neq̧ tpis. Illud tamē nō ꝑtermittēdū ē: qđ Virgili9 quoq̧ idipſū qđ Cicero de fato opinat9 ē: quū hoc ī qrto libro dixit de Elyſa: quā mortē ꝑ uim potita eſt.

Nam quia nec fato: merita nec morte peribat.

Tanq̄ in faciēdo fine uite: que uiolēta ſunt nō uideantur e fato uenire. Demoſthenis autē uiri prudētia pari atq̧ facūdia prediti: uerba idē fere ſignificantia de natura atq̧ fato. M. C. ſecutus uidetur. Ita enim ſcriptum eſt in oratione illa egregia cui titul9 ē: περὶ ςεφάνου: ideſt ꝑ corona. ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι νομίζων μόνον γεγεννῆσθαι τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον περιμένει. ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν ἀποθνήσκειν ἐθελήσει. i. Nam qui parentibus tantū ſenatū putat: fatalē: atq̧ ſpontis ſuæ mortem manet. Qui uero etiam patrię ob id ne in ſeruitutem redactā illam uideat: occūbere preoptabit. Quod Cicero fatū. atq̧ naturā uidetur dixiſſe: id multo ante Demoſthenes τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον: ideſt fatalē: & ſpōtis ſuæ mortem appellauit αὐτόματος: ideſt ſuæ ſpontis enim. θάνατος: ideſt exceſſus quaſi naturalis & fatalis: nulla extrinſecus ui coactus uenit.

Super poetaꝝ Pacuuii: & Accii colloquio familiari. in oppido tarētino. Cap. ii.

q Vibus ociū & ſtudiū fuit uitas atq̧ ætates doctoꝝ hominū quærere: & memorię tradere: de. M. Pacuuio: &. L. Accio tragicis poetis. hiſtoriā ſcripſerūt huiuſcemodi: Quum Pacuuius inquiūt grādi iā etate: & diutino corporis morbo affectus: tarētū ex urbe roma cōceſſiſſet: Accius tūc haud paruo iunior: ꝓficiſcēs

Preter naturā Præter fatum

Paccuuius: accius.

in aſiá: quum i oppidũ ueniſſet: diuertit ad Pacuuiũ: comiterq; inuitatus: pluſculiſq;
ab eo diebus retẽtus: tragœdiá ſuá: cui Atreus nomẽ ẽ deſiderãti legit. Tum Pacui
um dixiſſe aiũt: ſonora quidẽ eſſe quę ſcripſiſſet: & grãdia. Sed uideri ea tamẽ ſibi du
riora paulũ & acerbiora. Ita ẽ inquit Accius uti dicis. Neq; id ſane me pœnitet. Me
liora enim fore ſpero: quę deinceps ſcribã. Nam quod in pomis eſt: itidẽ inquit eſſe
aiũt in ingeniis: quę dura & acerba naſcunt̃: poſt fiunt mitia & iucũda. Sed quæ gi
gnunt̃ ſtatim uieta: & mollia: atq; a principio ſunt uiuida: nõ matura mox fiunt: ſed
putria. Relinquẽdũ igitur uiſum eſt ingenio: quod dies atq; ætas mitificet.

An uocabula hęc neceſſitudo: & neceſſitas differrẽti ſignificatiõe ſint. Cap. iii.

Neceſſi tas Neceſſi tudo. u Iſu prorſus atq; ludo res digna eſt: quum pleriq; grãmaticoꝝ aſſeuerãt: neceſ
ſitudinẽ & neceſſitatẽ mutare lõge differreq;: Ideo q neceſſitas ſit uis quæpiã
premẽs & cogẽs. Neceſſitudo ãt dicat̃ ius quoddã: & uinculũ religioſæ con
iunctionis. Idq; unũ ſolitariũ ſignificet. Sicut aũt nihil quicq̃ intereſt: ſuauitudo di
cas: an ſuauitas: ſanctitudo: an ſanctitas: acerbitudo: an acerbitas: acritudo: an q ac
cius in neoptolemo ſcripſit acritas. Ita nihil rationis dici põt: qui neceſſitudo: & ne
ceſſitas ſeparent̃. Itaq; in libris ueterũ uulgo reperias neceſſitudinẽ dici pro eo quod
neceſſum eſt. Sed neceſſitas ſane pro iure officioq; obſeruãtię: affinitatiſue infrequẽs
eſt. Quanq̃ qui ob hoc ipſum ius affinitatis. familiaritatiſue cõiuncti ſunt: neceſſarii
dicũt̃. Repperi tamẽ i orõne. C. Cęſaris: q̃ plautiã rogationẽ ſuaſit: neceſſitatẽ dictã
ꝑ neceſſitudine. i. iure affinitatis. Verba hæc ſũt. Equidẽ mihi uideor ꝑ nr̃a neceſſitate
nõ labore: nõ opa. nõ iduſtria defuiſſe. Hoc ego ſcripſi de utriuſq; uocabuli idifferẽtia
admonit9 forte uerbi iſti9 quũ legerẽ Sempronii Aſellionis ueteris ſcriptoris q̃rtũ ex
hiſtoria librũ: i quo de. P. Africano Pauli filio ita ſcriptum eſt. Nam ſe patrem ſuum
audiſſe dicere. L. Aemilium Paulum: Pro non nimis bonũ iperatorẽ ſignis collatis
decertare: niſi ſũma neceſſitudo: aut ſumma ei occaſio data eſſet.

Olympiadis Alexandri matris: comis: ac prudens ad filiũ reſcriptio. Cap. iiii.

i N pleriſq; monumẽtis reꝝ ab Alexãdro geſtaꝝ. & pauloante i libro. M. Var
Olympias. ronis: q iſcript9 ẽ Oreſtes: uel de iſania: Olympiadẽ Philippi uxorẽ feſtiuiſſi
me reſcripſiſſe legim9 Alexãdro filio. Nã quũ ipſe ad mr̃em ita ſcripſiſſet: Rex
Alexãder iouis Hammonis fili9 Olympiadi mr̃i ſalutẽ dicit. Olympias ei reſcripſit
ad hãc ſniam. amabo iq̃t mi fili qeſcas: neq; deferas me: neq; criminere aduerſum Iu
nonẽ. Malũ mihi ꝓrſũ illa magnũ dabit: quũ me lr̃is tuis pellicẽ illi eẽ confiteris. Ea
mulieris ſcite atq; prudẽtis erga ferocẽ filium comitas ſenſim: & comiter admonuiſſe
eũ uiſa deponẽdã eẽ opinionẽ uanã: quã ille igentib9 uictoriis: & adulantiũ blãdimẽ
tis: & reb9 ſupra fidẽ ꝓſperis imbiberat: genitum eẽ ſeſe de ioue.

De Ariſtotele: & Theophraſto: & Menedemo philoſophis. deq; eleganti uerecũ
dia Ariſtotelis ſucceſſorẽ diatribiæ ſuę eligentis. Cap. v.

a Riſtoteles philoſophus annos iam fere natus duos & ſexaginta: corpoꝛe ægro
Ariſtoteles. affectoq;: ac ſpe: uitaq; tenui fuit. Tũc omnis eius ſectatoꝝ cohors ad eũ acce
dit: orãtes: obſecrãteſq;: ut ipſe deligeret loci ſui: & magiſterii ſucceſſorẽ. quo
poſt ſummũ eius diẽ perinde ut ipſo uterentur ad ſtudia doctrinarũ cõplẽda: excolẽ
daq;: quibus ab eo imbuti fuiſſent. Erant tunc in eius ludo boni multi. Sed præcipue
duo Theophraſt9 & Menedemus: ingenio ii atq; doctrinis cæteros pręſtabãt. Alter

inſula Leſbo fuit. Menedemus aũt rhodo. Ariſtoteles reſpõdit facturũ eſſe quod Mene-
ſſet: quum id ſibi foret tẽpeſtiuũ. Poſtea breui tẽpore quũ iidẽ illi: qui de magiſtro demus
deſignando petierãt: preſentes eſſent: Vinũ ait quod tum biberet: nõ eſſe id ex ualitu
dine ſua: ſed inſalubre eſſe: atq; aſperũ: ac ꝓpterea quæri debere exoticũ: uel rhodiũ
quod uel leſbiũ. Id ſibi utrũq; ut curarẽt petiuit. Vſurũq; eo dixit quod ſeſe ma-
ſuiſſet: Eunt: curãt. iueniũt: afferrũt. Tum Ariſtoteles rhodiũ petit. deguſtat. fir
mũ inquit hercle unũ & iucũdũ. Petit mox leſbiũ: quo itẽ deguſtato: utrũq; iquit op
do bonũ. Sed ἡδίων ὁ λέσβιος: ideſt ſuauius leſbiũ. Id ubi dixit: nemini fuit dubi
um quin lepide ſimul & uerecũde: ſucceſſorẽ illa uoce ſibi nõ uinũ delegiſſe. Is erat e
Leſbo Theophraſtus: homo ſuauitate inſigni linguę pariter: atq; uitæ. Itaq; non diu Theo-
poſt Ariſtotele uita defuncto ad Teophraſtum omnes cõceſſerunt. phraſt9

Quid ueteres latini dixerunt quas greci προσῳδίας: ideſt uocum moderamen-
ta appellant. Et item quod uocabulum barbariſmi nõ uſurpauerit: neq; romani an-
tiquiores neq; attici. Cap. vi.

Vas greci προσῳδίας: ideſt accẽtus dicũt eas ueteres docti tũ notas uocũ: tũ
moderamẽta. tũ accẽtiunculas: tũ uoculationes appellabãt. quod nũc ãt bar
bare quẽ loqui dicimus: id uitiũ ſermonis: nõ barbarũ eẽ ſed ruſticũ: & cũ eo uitio
loquẽtes: ruſtice loqui dictitabant. P. Nigidius in cõmẽtariis grãmaticis. Ruſticus Ruſti-
fit ſermo iqt: ſi aſpires ꝑperã. Itaq; id uocabulũ quod dicit̃ uulgo barbariſm9: q ãte ce loqui
diui Auguſti ætatẽ pure atq; itegre locuti ſunt: an dixerũt nõdũ equidẽ iueni. Barba-

Diuerſum de natura leonum dixiſſe Homerũ in carminibus: & Herodotum i hi riſmus
ſtoriis. Cap. vii.

Leænas inter omnẽ uitã ſemel parere: eoq; uno partu nũq̃ edere plures q̃ unũ.
Herodotus in. iii. hiſtoria. ſcriptũ reliquit. Verba ex eo libro hęc ſunt. ἡ δὲ λέ Leænæ
αινα ἐοῦσα ἰσχυρότατον καὶ θρασύτατον. ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἓν τίκτουσα· partus
γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας τὸ δὲ αἴτιον τούτου. τοῦτο ἐστιν ἐπεὰν ὁ σκύμ Hero-
νος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεύμενος ὁ δὲ ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάν dotus.
των ὀξυτάτους. ἀμύσσει τὰς μήτρας. αὐξανόμενος δὲ δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐσικνέε-
ται καταγράφων πέλας δὲ δὴ ὁ τόκος ἐστι καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐ
δὲν. ideſt. Quum aũt animalium acerrimũ ſit leæna: & audaciſſimũ: ſemel omnino
in uita: & unũ parit. Enitẽdo enim cum fœtu pariter matricem proiicit. Rei uero hu
iuſce cauſa eſt: ꝙ quum in matrice manẽs motitari icipit catulus: motus ille ungui-
culis præmunitus ferarũ longe omniũ acutiſſimis matricẽ diſcerpit: tũ in maius cõti
nuo augeſcẽs multo magis dilanians prodit inſtãte uero iam nixu: prorſũ reliquit̃ eo
rũ itegrũ & ſanũ nihil. Ho merus ãt leones ſic. n. fœmias quoq; uirili genere appellat:
quod grãmatici ἐπίκοινον: ideſt promiſcuum uocant pluris gignere. atq; educare ca
tulos dicit. Verſus quibus hoc aperte demonſtrat hi ſunt.

ἑστήκει ὥς τίς τε λέων περὶ οἷσι τέκεσσιν
ᾧ ῥά τε νήπια ἄγοντι συναντήσωνται ἐν ὕλῃ
ἄνδρες ἐπακτῆρες. Ideſt.

Vtq; leo in ſilua ſtabat ſua pignora circum:
Cui manus occurſet catulos nemus inter agenti
Venatrix accincta uirum. Item alio in loco idem ſignificat:

πυκνὰ μάλα στεν αχῶν ὥστε λὶς ηυγένειος.
ᾧ ῥα θυ πο σκυμνοὺς ελαφηβολος ἁρπασῃ ανηρ
υλης εκ πυκινης. ο δε τ αχνυται ὕστερος ελθων
πολλα. δε τ αγκέ επηλθε μετ ανερὸς ἰχνι ερευνῶν
ει ποθεν εξευροι. μαλα γαρ δριμυς χὸλὸς αἱρεῖ. Ideſt.
Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens:
Faucibus: abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſalto dolet acre: ſequenſq;
Deinde nemus uerſar: ſcrutat̃ ueſtigia: ſiquo
Verſa uiri inueniat: coquit illum bilis amara. Item alio
πακνα μαλα στεν ἀχῶν ὥστε λις ηυγενειος.
ὡρα θυ πο σκυμνους ελαφηβολος αρπας ναγηρ
υλης εκ πυκινης. ideſt
Crebra gemens nimium: tanq̃ leo uiribus ingens
Faucibus: abſenti uenator ſi catulum audax
Abripuit denſo in ſaltu. Ea nos diſſenſio atq; diuerſitas quũ agitaret inclytiſſimi poetarũ: & hiſtoricoꝝ nobiliſſimi: placuit libros Ariſtotelis philoſophi inſpici: quos de animalibus exquiſitiſſime cõpoſuit: in quibus quod ſuper iſta re ſcriptũ inuenirem9 cum ipſius Ariſtotelis uerbis in his commentariis ſcriberemus. Verba Ariſtotelis hęc ſunt ex libro de hiſtoria animaliũ ſexto. λέων λεοτι μενο χευει ὄπισθεν και εστιν ὀπισθουρητικον. ειρηται πρότερον: ὀ χευει δε και τικτει οὐ πάσαν ὥραν. κὰθεκαστον μεν τοι ενιαυτον. τίκτει μεν οὖν του ἔαρος τικτει δως επὶ το πολυ δυο τα μεν τοι πλειστα εξ. τικτει δε νιοτε και εν. ο δε λεχθεις μῦθος περι τοῦ εκβαλλειν τας υστερας τικτοντα ληρωδης εστιν. συνετετη δε εκ του σπανιους ειναι. τους λεοντας. απορουντος την αιτιαν τουτον μυθον σύνθεν τος σπανιον γαρ το γενὸς τὸ τῶν λεοντόν και ουκ εν πολλῳ γινεται τὸπο. αλλα της ευρωπης απασης εν τῷ μεταξυ του αχελωου και του νεσου ποταμῶν. τικτει δε και ὁ λεων πανυ μικρα ουτως. ως τε διμηνα οντα μολις βαδιζειν οι δε ν συρια λεοντες. τικτουσι πεντακις. το πρωτον πεντε. ει τα αει ενι ελαττονα μετα δε ταυτα ουκετι ουδεν τικτουσιν. αλλα γονοι διατελουσιν. ουκ εχει δε η λεαινα χαιτην αλλ ο αρρην δε λεων. βαλλει δε ο λεων τους κυνοδοντας καλουμενους τετταρας μονους δυο μεν ανωθεν. δυο δε κατωθεν. βαλλει δε δεκαμηνος ων την ηλικιαν: ideſt. Leonẽ auerſum coire: utinaq; retro reddere dictũ iã eſt. Coit & parit: nõ omni tẽpore. ſingulis tamẽ annis uere parit: & magna ex parte gemios. Sed quũ plurimos. ſex catulos: nõnunq̃ etiã unũ. Quod de lęena fert̃: uuluã cũ partu emittere delira fabula ẽ facta ex ea cã: q̃ raꝝ gen9 hoc aĩalis ẽ. nec rõne cur ita eẽt cõperire auctor ille fabulę poterat. Raꝝ hoc. n. ẽ: nec multis naſcitur locis: ſed europę totius ea parte ſolũ: quo iter acheloũ amnẽ & neſum ẽ. Parit leæna quoq; adeo paruos: ut uix poſt ſcd̃m mẽſem ĩcipiãt ĩgredi leones terrę ſyrię q̃ q̃es uita pariũt. primũ quinq; poſt uero ſubinde pauciores deinde ſteriles degũt. Caret leęna iuba. maris hęc ꝑpria eſt dentes cos tantũmodo mutat leo: q canini uocitur quatuor: duos ſuperius: totidemq; inferius. idq; ſexto menſe ętatis fit.

Quod Afranius poeta prudenter & læpide ſapientiam filiam eſſe uſus & memoriæ dixit. Cap. viii.

Maxime hoc atq; uerissime Afranius poeta de gignēda cōparādaq; sapiētia opinatus est: q eā filiā eē usus & memorię dixit. Eo nāq; argumēto demōstrat q sapiēs eē rerū humanarū uelit: nō libris solis neq; disciplinis rhetoricis dialecticisq; opus esse: sed oportere eū uersari quoq; exercerique in rebus cominus noscēdis: pericītādisq;. Et ea oīa acta & euēta firmiter meminisse: & pinde sapere. ac cōsulere ex iis quę pericula ipsa rerum docuerūt: nō quæ libri tātum aut magistri per quasdam inanitates uerborū & imaginum: tanq̄ mimo: aut in somnio delectauerūt. Versus. Afranii sunt in togata: cui sellę nomen est. sapiētia

Vsus me genuit: mater peperit memoria.

Sophiam uocant me grāi: uos sapientiā. Itē uersus est i eādē ferme sentētiā Pacuuii: quē Macedo philosophus uir bonus: familiaris meus scribi debere cēsebat pro foribus omnium templorū. Ego odi homines: ignaua opera: & philosophia sententia. Nihil enim fieri posse indignius: neq; intolerantius dicebat: q̄ q hoies ignaui ac desides: operti barba & pallio: mores & emolumēta philosophiæ: in linguę uerborūq; artes cōuerterēt: & uitia facūdissime accusarēt: intercutibꝰ ipsi uitiis madētes.

Quid Tullius Tyro in commentariis scripserit de suculis: & hyadibus: quę sunt stellarum uocabula. Cap. ix.

Tullius Tyro. M. Ciceronis alūnus & libertus: adiutorq; i litteris studiorū eiꝰ fuit. Is libros cōpluris de usu & rōne lĩguę latinę. itē de uariis atq; pmiscuis q̄stionibus cōposuit. In iis esse præcipui uidēt. quos greco titulo πανδέκτας. i. pmiscua & oīmoda cōtinētes libros īscripsit: tanq̄ omne rerū: atq; doctrinarū genꝰ cōtinētis. Ibi de iis stellis: quę appellantur suculæ: hoc scriptū est. Adeo īquit ueteres romani litteras græcas nesciuerūt: & rudes gręcę līguæ fuerūt: ut stellas quæ in capite tauri sunt. ppterea suculas appellarīt: q eas ὑάδας greci uocāt: tāq̄ id uerbū latinum gręci uerbi interpretamētū sit: quia gręce ὕες sues latine dicātur. Sed ὑάδας in quit οὐκ ἀπὸ τῶν ὑῶν. i. nō a suibꝰ: ita ut nostri rupici putauerūt: sed ab eo quod est ὕει: idest pluo appellarūt. Nā & quum oriuntur: & quū occidūt. tēpestates pluuias: largosq; hymbres cient. Pluere aūt græca lingua ὕειν dicitur. Hæc qdē Tyro in pādectis. Sed enim ueteres nostri: nō eousq; rupices & agrestes fuerūt: ut stellas hyadas icirco suculas nominarēt: q ὕες latine sues dicātur: sed ut quod greci ὑπὲρ nos sup dicimus: quod illi ὕπτιος nos supinꝰ: quod ὑφορβὸς nos subulcus: q̄d item illi ὕπνος: nos primo sypnus. deinde per. y. gręce latineq;. o. litteræ cognationē. somnꝰ. Sic q̄d ab illis ὑάδες a nobis primo syades: deinde suculæ appellatę. Stellę aūt istæ nō in capite tauri sunt: ut Tyro dicit. Nullū enim uidetur præter eas stellas tauri caput. sed ęe ita circulo: q zodiacus dicitur sitę locatæq; sunt: ut ex earū positu spēs quædā. & simulacrū eē uideatur tauri capitis sicuti cæterę partes: & reliq̄ imago tauri cōfirmata: & q̄si depicta ē locis: regiōibusq; earū stellarū: q̄s greci πλειάδας nos uergilias uocamꝰ Tyro suculæ hyades

Quid sororis ἔτυμον: idest rectam interpretationem dixerit Labeo Antistius. & quid fratris Nigidius. Cap. x.

Labeo Antistius iuris quidē ciuilis disciplinā pricipali studio exercuit: & cōsulētibus de iure publice respōsitauit. ceterarū quoq; bonarū artiū nō expers fuit. Et in grāmaticā sese: atq; dialecticā: litterasq; antiquiores: altioresq; penetrauerat: latinarūq; uocū origines rationesq; pcalluerat. Eaq; præcipue sciētia ad enodan

dos pleroſq; iuris laqueos utebatur. Sūt adeo libri poſt mortē ei9 editi: q poſteriores
inſcribunt̄. Quoꝝ librorū tres cōtinui trigeſimuſoctauus tregeſimuſnonus & qua-
dragesimus pleni ſunt id genus rerū ad enarrādā: & illuſtrādā liguā latinā cōducētiū
Prętерea in libris quos ad prætoris edictū ſcripſit multa poſuit pti lepide atq; argute
Soror repta: ſicuti hoc eſt: qđ in. iiii. ad edictū libro ſcriptū legim9: Soror iqt appellata ē: q,
Frater qſi ſeorſū naſcit̄. ſeparaturq; ab ea domo i qua nata ē: & i aliā familiā trāſgredit̄. Fra-
triſāt uocabulū. P. Nigidi9 homo ipenſe doctus nō min9 arguto: ſubtiliq; ετυμ:
ideſt recto interpretamēto interpretatur: frater iquit eſt dictus: quaſi fere alter.

Quē. M. Varro iuſtum aptūq; eſſe numerū cōuiuarū exiſtimarit. Ac de menſis
ſecundis; & de bellariis. Cap. xi.

Epidiſſimus liber eſt. M. Varronis ex ſatyris menippęis: q iſcribitur: Neſcis
I quid ueſper ſerus uehat. in quo diſſerit de apto cōuiuaꝝ numero: deq; ipſius
cōuiuii hitu cultuq;. Dicit aūt cōuiuarū numerū icipe oportere a gratiaꝝ nu-
mero: & ꝑgredi ad muſarū. i. ꝓficiſci a trib9: & cōſiſtere in nouē: ut quum pauciſſimi
cōuiuę ſunt nō pauciores ſint: q̄ tres: quū plurimi nō plures q̄ nouē. Nam multos iqt
eē nō cōuenit q, turba plerūq; eſt turbulēta. Et romæ qdē cōſtat: ſed athenis. nuſq̄ aut
plures cubāt. Ipſum deide cōuiuiū cōſtat iqt ex rebus q̄tuor. Et tū deniq; oībus ſuis
numeris abſolutū eſt: ſi belli homūculi collecti ſunt: ſi lectus locus: ſi tēpus lectū: ſi
apparatus nō neglectus. Nec loquaces aūt inquit cōuiuas: nec mutos legere oportet
Quia eloquētia i foro & apud ſubſellia. Silētiū uero nō in cōuiuio: ſed in cubiculo
eē debet. Sermones igitur id tpis habēdos cēſet: nō ſup reb9 anxiis: aut tortuoſis: ſed
iucūdos: atq; iuitabiles: & cū q̄dā illecebra: & uoluptate utiles: ex qbus igeniū noſtrū
uenuſti9 fiat: & amœnius. Quod ꝓfecto inqt eueniet: ſi de id genus rebus ad cōmu-
nē uitæ uſum ptinētibus cōfabulemur: de qbus in foro atq; in negociis agēdis loq nō
eſt ociū. Dominū aūt inqt cōuiuii eē oportet nō tā lautū: q̄ ſine ſordibus. Et i cōuiuio
legi nō oīa debēt ſed ea potiſſimū quę ſimul ſint βιωφελη. i. uitæ utilitatib9 conducē-
tia. & delectēt. Neq; nō de ſecūdis quoq; mēſis cuiuſmodi eſſe eas oporteat pręcipit.
His enī uerbis utitur. Bellaria iquit ea maxime ſunt mellita: quę millita nō ſūt πεμ-
bellaria μασιν. i. placētis & bellariis enī cū πεψει. i. cū panibus ſecūdæ mēſę ſocietas infida.
Quod Varro in hoc loco dixit bellaria: nequis forte in iſta uocę hæreat. Significat id
uocabulum omne menſæ ſecūdę genus: Nam quę πράγματα gręci: aut πεμμα-
τα dixers: ea ueteres noſtri bellaria appellauerūt. Vina quoq; dulcia eſt inuenire in co-
mœdiis antiquiorib9 hoc nomine appellata: dictaq; eſſe ea liberi bellaria.

Tribunos plebis prehenſionem habere: uocationē non habere. Cap. xii.

N q̄dā epiſtola Attei Capitōis ſcriptū legim9 Labeonē Antiſtiū legū atq; mo-
i rū po. ro. iuriſq; ciuilis doctū apprime fuiſſe. Sed agitabat iqt hoīem libertas
q̄dā nimia & uecors uſq; eo: ut diuo Auguſto iā principe: & rēp. obtinēte ratū
tamē: pēſūq; nihil hēret: niſi q, iuſtū ſanctūq; eē i romanis ātiqtatib9 legiſſet: ac deide
narrat qd idē Labeo p uiatorē tri. ple. uocatū reſpōdit: quū a muliere iqt q̄dā tri. ple.
aduerſum eū aditi Gellianū ad eū miſiſſent: ut ueniret: & mulieri reſpōderet. Iuſſit eū
q miſſus erat redire: & tribunis dicere ius eos nō hr̄e neq; ſe: neq; aliū quē i cā uocādi:
cū morib9 maioꝝ tri. ple. prehēſionē hēnt: uocationē nō hr̄ent. Poſſe igitur eos uēire
& prehēdi ſe iubere: ſed uocādi abſentē ius nō hēre. Quū hoc i ea Capitonis epiſtola

legiſſemꝰ ad ipſum poſtea. M. Varronis reꝝ humanarũ uno & uiceſimo libro enarra
tius ſcriptũ iuenimus. Verbaq; ipſa ſuper ea re Varronis aſcripſimꝰ. In magiſtratu i
q hẽnt alii uocationẽ: alii prehẽſionẽ: alii neutrũ: Vocationẽ ut cõſules & cæteri qui
hẽnt iperiũ. Prehẽſionẽ ut tri. ple. & alii q hẽnt uiatorẽ. Neq; uocationẽ neq; prẽhen
ſionẽ: ut quæſto res: & cæteri qui neq; lictorẽ hẽnt: neq; uictorẽ. Qui uocationẽ hẽnt
iidem prehẽdere: tenere: abducere poſſunt. & hæc oĩa: ſiue adſunt quos uocãt ſiue ac
citi iuſſerunt tri. ple. uocationẽ habẽt nullã. Neq; minus multi iperiti pinde: atq; ha-
berẽt: ea ſunt uſi. Nã quidã nõ modo priuatũ: ſed ẽt cõſulẽ in roſtra uocari iuſſerũt.
Ego triũuir uocatus a Portio tri. ple. non iui: auctoribus principibus: & uetus ius te
nui. Itẽ tribunꝰ quũ eſſẽ: uocari neminẽ iuſſi: nec uocatũ a collega parere inuitũ. Hu
ius ergo iuris: quod. M. Varro tradit: Labeonẽ arbitror uana tũc fiducia: quum pri
uatꝰ eẽt uocatũ a tribunis nõ iiſſe. Quæ malũ ãt ratio fuit uocãtibꝰ nolle obſeq quos
confiteare ius hẽre prehẽdẽdi. Nã qui iure prehẽdi: is ẽt i uicula duci põt. ſed quærẽti
bus nobis quã ob cauſam tribuni q haberẽt ſummã coercẽdi poteſtatẽ: ius uocãdi nõ
habuerint: illud occurrit: ꝙ tri. ple. antiqtus creari uidentᷣ: nõ iuri dicẽdo: nec cauſis:
querelisq; de abſentibus noſcẽdis: ſed itercesſionibus faciẽdis: qbus pſentes fuiſſent
ut iniuria: quę corã fieret: arceretur. Ac propterea ius ad ſe uocãdi ademptũ: quoniã
utuim fieri uetarẽt aſſiduitate eorũ: & præſentiũ oculis opus erat.

Quod in libris humanarũ. M. Varronis ſcriptũ eſt: ædiles: & quęſtores po. ro. in
ius: a priuato ad prętorẽ uocari poſſe. Cap. xiii.

c Vm ex angulis: ſecretiſq; libroꝝ: ac magiſtrorũ i mediũ iam hominum: & i
lucẽ fori ꝑdiſſem: quæſitũ eſſe memini in pleriſq; romę ſtationibus ius publi
ce docentiũ: aut reſpõdẽtiũ: an quęſtor po. ro. ad prætorẽ: i ius uocari poſſet:
Id aũt nõ ex ocioſa quęſtione agitabatᷣ: ſed uſus forte natę rei ita erat: ut uocãdus eẽt
i ius quæſtor. Nõ pauci igitᷣ exiſtimabãt: ius uocationis in eũ: prætori nõ eſſe: quoniã
magiſtratꝰ po. ro. proculdubio eſſet. Et neq; uocari: neq; ſi uenire nollet capi: atque
prehendi: ſalua ipſius magiſtratꝰ maieſtate poſſet. Sed ego qui tũ aſſiduꝰ i libris. M.
Varronis fui: cum hoc quęri: dubitarique animaduertiſſem: pro tuli unum & uiceſi-
mum rerũ humanarũ: in quo ita ſcriptum fuit. Qui poteſtatẽ neq; uocationis populi
uiritim hẽnt: neq; prehenſionis: eos magiſtrtꝰ a priuato i ius quoq; uocari ẽ poteſtas
M. Leuinius ędilis currulis a priuato ad prętorẽ in ius ẽ eductus. Nũc ſtipati ſeruis
publicis nõ modo prehẽdi nõ poſſunt: ſed etiã ultro ſummouent populũ. Hoc Var-
ro iea libri parte de ędilibus. Supra aũt in eodẽ libro: Quæſtores neq; uocationẽ ha
bere: neq; prehẽſionẽ dicit. Vtraq; igitᷣ libri pte recitata in Varronis oẽs ſententiã cõ-
ceſſerunt: quæſtorq; in ius ad prætorem uocatus eſt.

Verba ex libro Meſſallę auguris: qbus docet q ſint minores magiſtratꝰ: & cõſulẽ
prætorẽq; collegas eſſe. & quędã alia de auſpiciis. Cap. xiiii.

p Omeriũ qd eſſet augures po. ro. qui libros de auſpiciis ſcripſerunt iſtiuſmodi Pome-
ſnia definierũt. Pomeriũ eſt locus intra agrũ effatũ: p totiꝰ urbis circuitũ pene rium.
muros regionibꝰ certe is determinatꝰ q facit finẽ urbani auſpicii Antiqſſimũ
ãt pomeriũ: qd a Romulo iſtitutũ ẽ palatini mõtis radicibꝰ terminabatᷣ. Sed id po-
merium p icremẽtis reip. aliquotiẽs ꝑlatũ eſt & multos. editoſq; colles circũplexũ ẽ.
Hẽbat ãt ius pferẽdi pomerii: q populũ ro. agro d hoſtibꝰ capto auxerat. Propterea

queſitū ē:ac nunc ēt ī quæſtione ē:q̄ ob cām ex ſeptē urbis mōtib9:quū ceteri ſex itra
pomeriū ſint auentinus ſolū:quæ ps nō lōginqua:nec īfrequens eſt:extra pomeriū ſit.
Neq̧ id Ser. Tullius rex:neq; Sylla:q ꝓferendi pomerii titulū queſiuit:neq; poſtea
diuus Iulius:quū pomeriū ꝓferret:itra effatos urbis fines incluſerint. Huius Meſſal
la aliquot cās uideri ſcripſit. Sed prēter eas oīs ipſe unā ꝓbat:q̧ ī eo mōte Remus ur/
bis cōdendæ gratia auſpicauerit:aueſq̧ irritas habuerit:ſupatuſq̧ ī auſpicio a Romu
lo ſit. Iccirco īqt oēs q pomeriū ꝓtulerūt:montē iſtū excluſerūt:q̄ſi auibus obſcenis
ominoſum. Sed de auētino mōte prętermittēdū nō putaui:q̧ iāpridē ego ī Elidis grā
auētin9 matici ueteris cōmētario offēdi ī quo ſcriptū erat auētinū antea ſicuti diximus extra po
mons. meriū excluſū:Poſt auctore diuo Claudio receptū:& itra pomerii fines obſeruatū.
In edicto cōſulū:quo edicūt. Qui dies comitiis cēturiatis futurus ſit ſcribit. Ex uete/
re forma ꝑpetua neq; magiſtratus minor de cęlo ſeruaſſe uelit. Queri igitur ſolet:q
ſint magiſtrat9 mīores ſup hac re meis uerbis nil op9 fuit:quoniā liber. M. Meſſallæ
auguris de auſpiciis prīo:quū hęc ſcriberem9:forte affuit:ꝓpea ex eo libro uerba ipſi9
Meſſallæ ſubſcripſim9. Patriciorū auſpicia ī duas ſūt poteſtates diuiſa. Maxima ſūt
cōſulū. prætorū:cēſorū. Neq; tamē eoꝝ oīum iter ſe eadē aut eiuſdē poteſtatis:ideo
& collegę nō ſūt cēſores cōſulū:aut prętorū. prętores cōſulū ſunt. Ideo neq; conſules
aut prętores cenſoribus:neq; cenſores cōſulibus:aut prętoribus turbant:aut retinēt
auſpicia. At cēſores iter ſe:rurſus prętores cōſuleſq; iter ſe:& uitiāt:& obtinēt. ꝑtor
& ſi collegā cōſulis ē:neq; prætorē:neq; cōſulē iure rogare pōt:ut qdē nos a ſupiorib9
accepim9:aut āte hęc tꝑa ſeruatū ē. Et ut in cōmētario. xiii. C. Tuditani patet qa īpe
riū min9 prætor:maius hēt cōſul. & a minore īperio maius:aut a maiore collega roga
re iure nō pōt. Nos his tꝑib9 prætores prętore creante ueterꝝ auctoritatē ſum9 ſecuti
neq; his comitiis ī auſpicio fuim9. Cēſores æque nō eodē rogātur auſpicio. atq; cōſules
& prętores. Reliquoꝝ magiſtratuū minora ſunt auſpicia. Ideo illi minores:hi maio/
res magiſtratus appellantur. Minoribus creandis magiſtratib9:Tributis:comitiis:
magiſtrat9:ſed iuſti9 curiata datur lege maiores centuriatis comitiis fiunt. Ex his oī
bus uerbis Meſſallæ manifeſtū fit:& q ſint magiſtrat9 minores:& q̄obrē minores ap
pellētur. Sed & collegam eſſe prętorē cōſuli docet:q̧ eodē auſpicio creantur. Maiora
āt dicūtur auſpicia hēre:quia eorū auſpicia magis rata ſunt:q̄ aliorū.

Itē uerba eiuſdē Meſſallæ diſſerentis:aliud eſſe ad populū loqui:aliud cū popu/
lo agere. & qui magiſtrat9 a quibus auocent comitiatū eiuſdē capituli. xiiii. portio.

Dem Meſſalla in eodē libro de minorib9 magiſtratib9 ita ſcribit. Conſul ab
i oībus magiſtratib9:& comitiatū:& concionem auocare poteſt. Prętor:& co
mitiatum. & concionē uſq;quaq; auocare pōt niſi a cōſule. Minores magiſtra
tus nuſq̄:nec comitiatū:nec concionē auocare poſſunt. Ea re:q eorum primus uocat
ad comitiatū:is recte agit. Quia bifariā cū populo agi nō pōt. Nec auocare alius alii
poſſet:ſi concionem habere uellet:uti nec cū populo agant:q̄uis multi magiſtratus
Cū po ſimul concionē habere poſſunt. Ex his uerbis Meſſallæ manifeſtū eſt:aliud eſſe cū po
pulo pulo agere. aliud concionē habere. Nā cum populo agere:eſt rogare quid populum:
agere ad quod ſuffragiis ſuis aut iubeat:aut uetet. Concionē autē habere:eſt uerba facere
Cōcio/ ad populum ſine ulla rogatione.
nē hēre. Humanitatē non id ſignificare:quod uulgus putat. Sed eo uocabulo qui ſinceri/

tur locuti ſunt magis proprie eſſe uſos. Cap. xv.

Vi uerba latina fecerūt: quiq; iis ꝓbe uſi ſunt humanitatē nō id eē uoluerūt qd uulgus exiſtimat. Quodq; a græcis φιλανθρωπια. i. erga hoies amor dr: & ſignificat dexteritatē quandā beniuolentiāq; erga oīs hoies ꝑmixtā. Sed humanitatē appellarūt id ꝓpemodū: qd greci παιδείαν uocāt nos eruditionē iſtitutionēq; i bonas artes dicim9: q̄s q ſinceriter cupiūt: appetūtq;: ii ſūt uel maxie hūaniſſimi. huius n. ſciæ cura: & diſcipliā ex uniuerſis aiantib9 uni hoi data ē. Iccircoq; hūanitas appellata ē. ſic igr eo uerbo ueteres eē uſos. & cū primis. M. Varronē. M. q; Tulliū oēs ferme libri declarāt. Quāobrē ſatis habui unū iteri exēplū ꝓmere. Itaq; uerba poſui. Varronis e libro rerū hūanarū prio: cui9 pricipiū hoc ē Praxiteles: q pp artificiū egregiū: nemini ē paulū modo humaniori ignot9. Humaniori iquit nō ita ut uulgo dicit facili & tractabili: & beniuolo: tametſi rudis litterarū ſit (hoc eni cū ſnia nequaq̄ cōuenit) ſed erudítiori doctiorīq;: q Praxitelē qd fuerit: ex libris & hiſtoria cognouerit.

Quid apud. M. Catonē ſignificent uerba hęc: iter os: & offam. Cap. xvi.

Ratio ē. M. Catonis Cēſori de ędilib9 uitio creatis. Ex ea oratione uerba hęc ſunt. Nūc ita aiunt in ſegetibus: & in herbis bona frumēta eē. Nolite ibi nimiā ſpem habere. Sępe audiui inter os atq; offam multa interuenire poſſe. Verum inter offam atq; herbā ibi uero longum interuallū eſt. Euritius Clarus: qui pręfectus urbi: & bis cōſul fuit: uir morū: literarūq; ueterū ſtudioſiſſim9 ad Sulpitium Appolinarē ſcripſit: hoīem memoriæ noſtræ doctiſſimū: quærere ſeſe: & petere: ut ſibi reſcriberet: quænā eſſet eorū uerborū ſnia. Tum Appollinaris nobis præſentib9 (nam id tēporis ego adoleſcēs Romę ſectabar eū diſcēdi gratia) reſcripſit Claro: ut uiro erudito: breuiſſime. Vetus eē prouerbiū inter os: & offam: idem ſignificās: quod græcus ille παροιμιωδης: ideſt prouerbio tritus uerſus. inter os & offā

πολλα μεταξυ πελει κυλικος και χειλεος ακρου. ideſt

Multa cadunt inter calicem ſupremaq; labra.

Platonē tribuere Euripidi Sophoclis uerſū. Et īueniri uerſus uerbis iiſdē: aut paucis ſyllabis īmutatis apud diuerſos poetas: tēporibus uariis natos. Cap. xvii.

Verſus eſt notæ uetuſtatis ſenarius.

σοφοι τυραννοι των σοφων συνουσια. Ideſt

Sapientes tyranni ſunt cōgreſſu ſapientum.

Eum uerſum Plato in theeteto Euripidis eſſe dicit. Quod quidē nos admodum miramur. Nā ſcriptū eum legim9 in tragœdia Sophoclis: quę inſcripta eſt: αιας λοκρος: ideſt Aiax locrenſis. Prior aūt natus fuit Sophocles: q̄ Euripides. Sed etiam ille uerſus nō minus notus γερων γεροντα παιδαγωγησω γ᾽ ω: ideſt Senem ſenex ego teipſum erudiero: Et in tragœdia Sophoclis ſcriptus eſt: cui titulus eſt φιλοκτητης. i. Philocteta: & in bacchis Euripidis id quoq; aīaduertimus apud Eſchyllū εν τω πυρφορω προμηθει. i. i ignigero Prometheo: Et apud Euripidē in tragœdia: quę īſcripta eſt ινω. i. Ino: eundē eſſe uerſum. abſq; paucis ſyllabis. Eſchyllus ſic.

σιγων θ᾽ οπου δει. και λεγων τα καιρια. Ideſt

Tacenſq; ubi opus eſt: & opportuna loquens. Euripides ita.

σιγαν θ᾽ οπου δει. και λεγειν ασφαλες. ideſt

Silereq; ubi opus eſt: & tuto loqui.

Fuit autem Eſchyllus non breui antiquior.

De genere atq; nominibus familię Portię: Cap.xviii.

q Vum in domus biberianæ bibliotheca ſederemus: ego: & Apollinaris Sulpi
tius: & alii quidam mihi aut illi familiares: prolatus forte liber eſt ita inſcriptꝰ
Mar. Catonis Nepotis. Tum quæri cœptum eſt: quiſnam is fuiſſe. M. Cato
Nepos. At ibi adoleſcens quiſpiam (quod ex eius ſermone cōiectare potui) nō abhor
rens a litteris. Hic inquit eſt. m. Cato: nō cognomēto Nepos: ſed. M. Catonis cēſorii
ex filio Nepos: qui pater fuit. M. Catonis prætorii uiri: qui bello ciuili uticæ necem ſi
catonū familia bi gladio manu ſua conſciuit de cuius uita liber eſt. m. Ciceronis: qui īſcribit laus. m.
Catonis: quem in eodem libro idē Cicero pronepotem fuiſſe dicit. m. Catonis Cēſo
rii. Eius igitur quē Cicero laudauit: pr̄ hic fuit. m. Cato: cuiꝰ oratiōes ferūt īſcriptæ.
m. Catonis nepotis. Tum Apollinaris (ut mos eiꝰ in reprehēdēdo fuit) placide admo
dū: leniterq;: Laudo inqt te mi fili: ꝙ in tantula ętate ēt: ſi hūc. m. Catonē: de quo nūc
queritur: quis fuerit ignoras: auditiumcula tamē quadā de Catonis familia aſperſus
es. Nō unus āt: ſed cōplures. m. illiꝰ Catonis Cenſorii nepotes fuerūt geniti: nō eodē
patre. Duos eni. m. ille Cato: q & orator: & cēſor fuit: filios habuit: & matribꝰ diuer
ſos: & ætatibus longe diſpares. Nā iā adoleſcēte altero: matre eius amiſſa: ipſe quoq;
iā multū ſenex: Salonii clientis ſui filiam uirginem duxit in matrimoniū. Ex qua natꝰ
ē ei. m. Cato Salonianꝰ. hoc eni illi cognomentū fuit a Salonio patre matris datum.
Ex maiore autē Catonis filio: qui prætor deſignatus uiuo mortuus eſt: & egregios de
iuris diſciplina libros reliquit naſcitur hic: de quo quæritur. m. Cato. m. filius. m. Ne
pos. Is ſatis uehæmēs orator fuit: multaſq; orationes ad exemplum aui ſcriptas reli
quit. & conſul cum. Q. Martio rege fuit. Inq; eo conſulatu in africam profectum i ea
prouincia mortem obiit. Sed is: nō ita ut dixi. m. Catonis prætorii uiri qui ſe uticæ oc
cidit: & quem Cicero laudauit: pater fuit. Nec quia hic Nepos Catonis Cenſorii: ille
autem pronepos fuit propterea neceſſum eſt patrem hunc ei fuiſſe. Hic enim nepos
cuius hęc modo prolata oratio eſt: filium quidem maiorem Catonem habuit: ſed nō
eum: qui uticæ periit: ſed qui quum ędilis currulis: & prętor fuiſſet in galliam narbo
nenſem profectus: ibi uita functus eſt. Ex altero autem uiro cenſorii filio longe natu
minore: quem Salonianum eſſe appellatum dixi duo nati ſunt. L. Cato: & m. Cato
Is. m. Cato: tri. ple. fuit: & pręturā petens mortē obiit exq; eo natus eſt. m. Cato præ
torius: qui ſe bello ciuili uticæ īteremit de cuius uita laudibuſq;: quū. m. Tullius ſcri
beret. pronepotem eum catonis cenſorii dixit fuiſſe. Videtis igitur hanc partē familię
quę ex minore catonis filio progenita eſt: non ſolum generis ipſius tramitibus: ſed tē
porum quoq; ſpatio differre. Nam quia ille Salonianus: in extrema partis ętate: ſicu
ti dixi natus fuit: prognati quoq; ab eo aliquanto poſteriores fuerunt: ꝗ quia maiore
fratre eius geniti erant. Hanc quoq; temporum differentiam facile animaduertetis ex
hac ipſa oratione: quum eam legetis. Hæc Sulpitius Apollinaris: nobis audientibꝰ
dixit: quę poſtea ita eſſe uti dixerat cognouimꝰ quum & laudationes funebres & libꝝ
commentarium de familia portia legeremus.

Quod a ſcriptoribus elegātiſſimis maior ratio habita ſit ſonitus uocum: atq; uer
borum iucundioris: quæ a grecis ευφωνια: id eſt uocalitas: cōſonātiaq; dicitur: ꝗ regu
læ diſciplinę: quę a grammaticis reperta eſt. Cap.xix.

Nterrogatus eſt Probus Valerius: q̄ ex familiari eius quodā cōperi: haſne ur-
i bis: an has urbes: & hāc turrem: an hāc turrim dici oporteret. Si aut uerſum in
quit pāgis: aut orationē ſolutā ſtruis: atq; ea uerba uti dicēda ſunt: nō finitio-
nes illas prærancidas: neq; fetundinas grammaticas ſpectaueris. ſed aurem tuā inter
roga: quo quid loco cōueniat dicere. quod illa ſuaſerit: id ꝓfecto erit rectiſſimū. Tum
is q quæſierat quonāmodo īquit uis aurē meam īterrogem? Et Probū ait reſpondiſſe
quo ſuā Virgilius ꝑcontatus eſt: qui diuerſis in locis: urbes: & urbis dixit: arbitrio cō
ſilioq; uſus auris. Nam ī primo georgicorum: quem ego īquit libꝝ manu ipſius colle Vrbis
ctum legi urbis per i litteram ſcripſit. Verba e uerſibus eius hæc ſunt.
Tuq; adeo: quem mox: quæ ſint habitura deorum
Concilia incertum eſt: urbis ne inuiſere Cæſar.
Terrarūq; uelis curā. Verte. n. & muta ut urbes dicas: īſipidius neſcio quid facies: &
pinguius. Cōtra in tertio æneidis. Vrbes dixit per e lrām. Cētum urbes habitant ma-
gnas. Hic itē muta: ut urbis dicas: nimis exilis uox erit & exāguis. Tāta qppe iūctu-
ræ differētia eſt in cōſonātia uocū proximaꝝ. Preterea idē Virgilius turrim dixit non
turrē: & ſecurim nō ſecurem. Turrim ī precipiti ſtātem. Et Incertā excuſſit ceruice ſe- Turri
curim: que ſūt (opinor) iucūditas gracillitatis: q̃ ſi ſuo utrūq; loco p e lrām dicas. At Securi
ille q iterrogauerat rudis ꝓfecto: & aure agreſti homo. Cur inqt aliud alio ī loco do-
ctius rectiuſq; eē dicas: nō ſane itelligo? Tū Probꝰ iam cōmotior. Noli inqt igitur la
borare: utꝝ iſtoꝝ debeas dicere: urbis an urbes. Nā quum id genus ſis q̄d uideo: ut
ſine iactura tui pecces: nihil ꝑdes utrū dixeris. His tū uerbis Probꝰ: & hac fini homi
nē dimiſit: ut mos eius fuit erga īdociles ꝓpe iclæmēter. Nos aūt aliud quoq; poſtea
cōſimiliter a Virgilio duplici modo ſcriptū inuenimꝰ: Nā tres & tris poſuit eodē ī lo
co: ea iudicii ſubtilitate: ut ſi aliter dixeris mutaueriſq;: & aliqd tamē auris habeas: ſē-
tias ſuauitatē ſonitus diuidere. Verſus ex decimo hi ſunt. Tres quoq; threicios boreæ Tris
de gēte ſuprema. Et tris quos idas pater: & pria hiſmara mittit. tres hic: tris illic: utrū
q; pēſiculate modulateq; repies: ſuo qcq; in loco ſonare aptiſſime. Sed ī illo quoq; iti
dē Virgilii uerſu. Hæc finis Priami fatoꝝ: ſimul ut & hic finis dicas: duꝝ atq; abſonū
erit. Reſpuētq; aures: q̄d mutaueris. ſicut illud cōtra eiuſdē Virgilii inſuauius facias:
ſi mutes. Quē das finē rex magne laboꝝ? Nam ſi ita dicas: quā das finē? iniucundū
neſcio quo pacto: & laxiorē uocis ſonum feceris. Ennius itē rectos cupreſſos dixit cō-
tra receptum uocabuli genus. hoc uerſu. Capitibus nutantis pinos rectoſq; cupreſ-
ſos. Firmior ei credo: & uiridior ſonus eſſe uocis uiſus eſt rectos dicere cupreſſos: q̃ re
ctas. Contra uero idem Ennius in annali duodeuiceſimo: aere fulua dicit: non fuluo: Aere
Nō ob id ſolum: q̄d Homerus. ἀέρα βαθεῖαν. i. aerem hoc eſt caliginem: & nebulam ꝓ fulua
fundam dicit. Sed q̄ hic ſonus (opinor) uocabulior eſt uiſus: & amœnior. Sicuti etiā
M. Ciceroni mollius teretiuſq; uiſum eſt in qnta ī Verrem. fretu ſcribere q̃ freto. Perā Fretu
guſto inqt fretu diuiſa. Erat enī craſſius: uaſtiuſq;: ꝑanguſto freto dicere. Itidē ī ſecū-
da ſimili uſus modulamine. manifeſto peccatu inqt: nō peccato. hoc enim ſcriptum ī
uno: atq; in altero antiqſſime fidei libro tyroniano reppi. Verba ſunt Ciceronis hæc.
Nemo ita uiuebat: ut nullas eius uitæ pars ſummæ turpidinis eſſet expers: nemo ita ī Pecca-
mā ifeſto peccatu tenebatur: ut cū īpudēs fuiſſet ī facto: tū īpudētior uideret: ſi nega tu
re. Huius aūt uocis cū elegātior hoc in loco ſonus: tū ratio certa: & ꝓbata ē. hic enim

peccatus: quaſi peccatio: recte latineq; dicitur. Sicut hic inceſtus: non qui admiſit: ſed quod admiſſum eſt. & hic tributus: quod tributũ nos dicimus: a pleriſq; ueterũ dicta ſunt. hic quoq; allegatus: & hic arbitratus: pro allegatione: proq; arbitratione dicuntur. Qua rõne ſeruata: arbitratu & allegatu meo dicimus. Sic igitur in manifeſto peccatu dixit. ut in manifeſto inceſtu ueteres dixerunt: Nõ qn latinũ eſſet: peccato dicere ſed quia ĩ loco iſto poſitũ ſubtilius ad aurẽ: molliuſq; eſt. Lucretios æque auribus inſeruiens: funem fœminino genere appellauit: in hiſce uerſibus.

Allegatus

Nunc ut opinor enim mortalia ſæcla: ſuperne
Aurea de cælo demiſit funis in arua

Quũ dicere uſitatius: manẽte numero poſſet. Aureus e cælo demiſit funis in arua. Sacerdotes etiã fœminas. M. Cicero antiſtitas dicit: nõ ſecũdũ grãmaticã legem antiſtites: Nam quum inſolentias uerbo℞ a ueteribus dicto℞ plerunq; reſpueret: hui⁹ tamen uerbi in ea parte ſonitu delectatus. Sacerdotes inquit Cereris atq; illius fani antiſtitæ uſq; adeo in quibuſdam: neq; rationem uerbi: neq; conſuetudinẽ: ſed ſolam aurẽ ſecuti ſunt: ſuis uerba modulis penſitantem. Quod qui non ſentiunt: iquit idem ipſe M. Cicero quum de numeroſa & apta orõne diſſereret: quas auris habeant: aut quid ĩ iis hoĩs ſimile ſit neſcio. Illud uero cum primis apud Home℞ ueteres grãmatici adnotauerunt: q quum dixiſſet quodam ĩ loco. κολοιοὺς τεψιρασε. ideſt graculos ſturnoſq;. Alio in loco non ψηρῶντε. ideſt ſturnorum: ſed ψαρῶν dixit. τῶν Δοςτε ψαρῶν νεφος ερψεται ηε κολιων. ideſt: Horum ut de ſturnis nubes graculiſue. Secutus nõ cõmunem ſed propriam in quocunq; uocis ſitu iucũditatem. Nam ſi alterum ĩ alterius loco ponas: utrũq; feceris ſonitu inſuaue.

Antiſtitas

Verba. T. Caſtritii rhetoris ad diſcipulos adoleſcentes de ueſtitu: atq; calciatu non decoro. Cap. xx.

Caſtritius

c Caſtritius rhetoricæ diſciplinę doctor: q habuit Romę locum pręcipue declamãdi: & docẽdi ſumma uir auctoritate: grauitateq;: & a diuo Hadriano mores atq; litteras ſpectatus: quum me pręſente (uſus ſum enĩ eo magiſtro) diſcipulos quoſdã ſuos ſenatores uidiſſet die feriato tunicis: & lacernis indutos: & gallicis calciatos. Equidem inquit maluiſſem uos togatos eſſe. Pigitum eſt cinctos ſaltem eſſe penulatos. Sed ſi hic ueſter huiuſcemodi ueſtitus de multo iam uſu ignoſcibilis eſt ſoleatos tamẽ uos populi ro. ſenatores: per urbis uias ingredi nequaq̃ decorũ eſt. Non hercle uobis minus q̃ illi tum fuit: cui hoc. M. Tull. ꝓ turpi crimine obiectauit. Hæc me audiẽte Caſtritius: & quędã alia ad eã rem cõducẽtia romãe: & ſeuere dixit. Pleriq; autẽ ex iis qui audierãt: requirebãt: cur ſoleatos dixiſſet: qui gallicas: nõ ſoleas haberẽt? Sed Caſtritius ꝑfecto ſcite: atq; incorrupte locutus eſt: Oĩa enim ferme id genus: qbus plantarum calces tãtum in fine tegũtur: cætera prope nuda: & teretib⁹ habenis iuncta ſunt: ſoleas dixerũt. Nõnunq̃ uoce gręca crepidulas. Gallicas autem uerbum eſſe opinor nouum: nõ diu ante ętatem. M. Ciceronis uſurpari cœptum. Itaque ab eo ipſo poſitum eſt in ſecunda antonianarum. Cum gallicis inquit: & lacerna cucurriſti Neq; in ea ſignificatione id apud quenq̃ alium ſcriptum lego: grauioris duntaxat auctoritatis ſcriptorem: ſed (ut dixi) crepidas: & crepidulas: prima ſyllaba correpta id genus calciamentum appellauerunt: quod græci κρηπιδας. ideſt crepidulas. Eiuſq; Calciamenti ſutores crepidarios dixerunt. Sempronius Aſellio in libro rerum geſta

rum quartodecimo. Crepidariũ inquit cultellum rogauit a crepidario ſutore.

Cõcrepatiões: quę ritu romano fiunt diis: expoſitæ ſunt ĩ libris ſacerdotũ: inter q̃s Marti neriẽnẽ tribuũt: & quid neriene: ſeu nerio nomen ĩportet. Cap. xxi.

Omprecatiões deoꝝ inmortaliũ: quę ritu Romano diis fiunt: expoſitæ ſunt
c in libris ſacerdotũ populi Ro. & in pleriſqꝫ antiquis orõnibus. In iis ſcriptũ ē Laciã, Saturni. Salaciã Neptuni. Horã Quirini. Iurites Quiritũ. Maiã Vulcani: Nerien Iunonis. Molas Martis. Neriẽnẽ quoqꝫ Martis. Ex qbꝰ id quod poſtremum poſui: ſic pleroſqꝫ dicere audio. ut primã in eo ſyllabã ꝓducant: quo gręci modo dicũt νηρηΐδας: ideſt nereidas maris deas. Sed qui ꝓbe locuti ſunt: primã correptã dixerũt: tertiã ꝓduxerũt. Eſt. n. rectus caſus uocabuli: ſicut ĩ libris ueteꝝ ſcriptũ eſt. Nerio q̃q̃. M. Varo in ſatyra menippea: quæ inſcribitur σκιαμαχία. i. umbratilis pugna: uel κριομαχία. i. arietũ pugna: nõ nerio: ſed neriões uocatiue dicit. ĩ his uerſibus.

Theanna: & peranna: pranda: celato: pales.

Nerienes: minerua: fortuna: ac ceres.

Ex quo noiandi quoqꝫ caſum eundẽ fieri neceſſum eſt. Sed nerio a ueteribus ſic declinatur q̃ſi anio. Nã ꝑinde ut aniẽnẽ: ſic neriẽnẽ dixerũt tertia ſyllaba ꝓducta. Id aũt ſiue nerio: ſiue nerienes eſt: ſabinũ uerbũ eſt. Eoqꝫ ſignificatur uirtus: & fortitudo. itaqꝫ ex Claudiis: quos a ſabinis oriũdos accepimꝰ: qui erat egregia: atqꝫ pręſtanti fortitudine. Nero appellatus eſt. Sed id ſabini a gręcis accepiſſe uidẽtur: q uincula: & firmamẽta mẽbroꝝ νεῦρα. i. neruos dicũt. Vnde nos quoqꝫ latine neruos appellamus. Nerio igitur Martis uis. & potẽtia: & maieſtas quędã eſſe martis demonſtratur. Plautꝰ aũt in truculẽto. cõiugẽ eſſe Neriẽnẽ Martis dicit. Atqꝫ id ſub ꝑſona militis ĩ hoc uerſu. Mars peregre aduẽniẽs ſalutat neriẽnẽ uxorẽ ſuam. Super ea re audiui non incelebrem hoiem dicere nimis comice Plautũ imperito: & incõdito militi falſam nouãqꝫ opinionẽ tribuiſſe: ut Neriẽnẽ cõiugem eſſe Martis putaret. Sed id perite magis q̃ comice dictũ itelliget: qui leget Cn. Gellii annalẽ tertiũ: in quo ſcriptũ eſt. Herſiliam quũ apud. T. Tatiũ uerba faceret: pacẽqꝫ oraret: ita pręcatam eſſe. Neria Martis te obſecro pacem dare: ut liceat nuptiis ꝓpriis & ꝓſperis uti: qđ de tui cõiugis cõſilio cõtigit: uti nos itidẽ ĩtegras raperẽt: unde liberos ſibi & ſuis poſteris patrię pararẽt. De tui inq̃t cõiugis cõſilio Martẽ ſcilicet ſignificãs: per quod apparet nõ eſſe id poetice a Plauto dictũ: ſed eam quoqꝫ traditionem fuiſſe: ut Nerio a quibuſdã uxor eſſe Martis diceretur. Ibi autem animaduertendum eſt: quod Gelius neria dicit per a litteram: non nerio: neqꝫ nerienes. Præter Plautum etiam. præterqꝫ Gelium. Licinius imbrex uetus comœdiaꝝ ſcriptor in fabula quæ Neæra inſcripta eſt. ita ſcripſit.

Nolo ego neæram reuocent: ſed nerienem?

Quũ qdem Marti eſſe ĩ conubiũ data. Ita autẽ ſenarii numerus huiuſce uerſus ē: ut tertia in eo noie ſyllaba: cõtra quã ſupra dictũ eſt corripienda ſit. Cuius ſonus q̃ta apud ueteres ĩdifferẽtia ſit notiꝰ eſt: q̃ ut plura ĩ id uerba ſumẽda ſint. Enniꝰ aũt ĩ primo annali ĩ hoc uerſu. Neriẽnẽ mauortis. Et hercle: niſi qđ minime ſolet numeꝝ ſeruare primã ſyllabã tetẽdit: tertiã corripuit. Ac ne id qdẽ pręteremittendũ puto. cuiuſmodi eſt q ĩ cõmentario quodã Seruii Claudii ſcriptũ inueni. Nerio dictum quaſi neirio: hoc ē ſine ira & cũ placiditate: ut eo nomine mitem tranquillũqꝫ fieri martẽ pręcemur. Ne enim particula ut apud græcos: ita plerunqꝫ in latina quoqꝫ lingua priuatiua eſt.

Nerio nis

Liciniꝰ imbrex

Nerio

M. Catonis conſularis & cenſorii pulcherrima exprobratio contra philoſophātes nomine & non re. Cap. xxii.

Cato cōſularis & cēſorius: publicis iā priuatiſque opulētus rebus uillas ſuas m. inexcultas: & rudes: ne tectorio q̄dē prelitas fuiſſe dicit: ad annum uſq; ætatis ſue ſeptuageſimū: atq; ibi poſtea his uerbis utitur. Neq; mihi inq̄t ædificatio neq; uaſum: neq; ueſtimētū ullū in manu precioſum. Neq; precioſus ſeruus: neq; ancilla. Siq̄d eſt inq̄t quo utar: utor. Si nō ē: ego ſum. Cuiq; ꝑ me uti: atq; frui licet. Tū deīde addit: uitio uertūt: q̄a multa egeo. At ego illis: q̄a nequeūt egere. Hec mera ueritas Thuſculani hoīs: egere ſe multis reb9: & nihil tamē cupe dicētis: plus hercle, ꝓmouet ad exhortandā parſimoniā: ſuſtinēdāq; inopiā: q̄ græce iſtoꝝ præſtigiæ philoſophari ſeſe dicētiū: umbraſq; uerboꝝ inanes fingentium. Qui ſe nihil hr̄e & nihil tamē egere: ac nihil cupere dicunt: quum & habēdo & egēdo & cupiendo ardeant.

Quæſitum tractatūq; q̄d ſint manubie: atq; inibi dicta quædam de ratione utendi uerbis pluribus idem ſignificantibus. Cap. xxiii.

i N faſtigiis fori traiani ſimulacra ſunt ſita circū undiq; inaurata equoꝝ: atq; ſignoꝝ militariū: ſubſcriptūq; eſt ex manubiis. quærebat Phauorinus: quum ī area fori ambularet: & amicū ſuū cōſulē oppiretur: cauſas ꝓ tribunali cognoſcentē: noſq; tūc eū ſectaremur: querebat inq̄. Quid nobis uideretur ſignificari ꝓprie manubiaꝝ illa īſcriptio. Tū q̄ſpiā q̄ cū eo erat: homo in ſtudiis doctrinæ multi: atq; celebrati noīs. Ex manubiis inq̄t ſignificat ex præda: manubiæ enim dicūtur præda:
Manu biæ que manu capta eſt. Etiā ſi inq̄t Phauorinus. opa mihi princeps: & ꝓpe oīs in litteris: diſciplinisq; græcis ſumpta eſt: nō uſq; eo tamē infreq̄ues ſum uocū latinaꝝ: quas ſucciſiuo atq; tumultuario ſtudio colo: ut hāc interpretationē ignorē uulgariā: q̄ eſſe dicātur manubie preda. Sed quero an. M. Tullius uerboꝝ homo diligentiſſimus ī orōne quā dixit de lege agraria calēdis ianuarii contra Rullū: inani: & illepida geminatione iūxerit manubias: & prædā: ſi duo hæc uerba idē ſignificāt: neq; ulla re aliqua diſſident. Atq; ut erat Phauorinus egregia q̄dā uel diuina memoria: uerba ipſa. M. Tullii ſtatī dixit: ea nos adſcribimus hic predā: manubias: ſectionē: caſtra deniq; Cn. Pompeii ſedēte īperatore deceuiri uēdent. Et infra itidē duo hæc ſimul iuncti poſita dixit. ex præda: ex manubiis: ex auro coronario. Ac deinde ad eū cōuertit: qui manubias eē predā dixerat. Et uidetur ne tibi inq̄t utroq; in loco. M. Cicero duobus uerbis idē: ſicuti tu putas: ſignificātibus inepte & frigide eſſe uſus? Ac tali ioco dign9: quali apud Ariſtophanē facetiſſimū comicoꝝ Euripides Aeſchylū inſectatus eſt quū ait.

Δις ταυτὸν ἡμιν ειπεν ὁ σοφος αισχυλος
ηκω γαρεις. γην φησι: καὶ κατερχομαι
τὸ κατερχομαι ηκω δε ταυτονεστι:
νη τὸν Δια ὥσπερ ει τις ειποι γειτονι
χρησονσυ μακτραν ει δε βουλει καρδοπον: Ideſt.
Bis idem nobis dixit ſapiens æſchylus
Venio enim ad terram inquit: & accedo poſtliminio.
Aſt uenio idem eſt: quod accedo poſtliminio.
Ita per iouē: atq; ſiquis uicino autumet,
Accōmoda tu mactrā: uel ſi libet arcā panariā. Nequaq̄ uero inq̄t ille talia uidētur

quale eſt μάκτρα καὶ κάρδοπος. ideſt mactra & arca panaria: quę a poetis uel oratoribus grecis: noſtriſq; celebrādæ & ornādæ rei gratia: duobus eadem pluribuſue nominibus frequētātur. Quid igitur īquit Phauorinus: ualet hæc repetitio inſtauratioque eiuſdē rei: ſub alio noīe in manubiis & in preda? Num ornat: ut aliquis ſolet orōnem Num eam modulatiorem aptioréq; reddit? Num onerandi uel exprobrandi criminis cauſa: exaggerationē aliquā ſpecioſam facit? Sicut in libro eiuſdē. M. Tullii: q de cōſtituēdo accuſatore eſt: una eadēq; res pluribus uerbis uehemēter: atq; atrociter dicit. Sicilia tota. ſi una uoce loqueretur: hoc diceret. Qđ auri: quod argēti: quod ornamētoꝝ in meis urbibus ſedibus: delubris fuit. Nā quū urbes totas ſemel dixiſſet: ſedes: delubraq; addidit: quæ ſunt ipſa quoq; in urbibus. Itē in eodē libro ſimili modo. Siciliam inqt ꝓuinciam. C. Verres ꝑ trienniū depopulat⁹ eſſe: ſiculoꝝ ciuitates uaſtaſſe: domos exinaniſſe: fana ſpoliaſſe dr̄: Et qd uidetur: quū Siciliā ꝓuinciā dixerit: atque etiā inſuper ciuitates addiderit domos etiā & fana: quæ īfra poſuit: cōprehēdiſſet uerba hæc item multa: atq; uaria depopulatus eſſe: uaſtaſſe: exinaniſſe: ſpoliaſſe. Nonne unā & eādē uim in ſeſe habēt? Sane ſed quia cū dignitate orōnis: & cū graui uerborū copia dicūtur: q̄q̄ fere ſint: & ex una ſnīa cooriātur: plura tamē eſſe exiſtimātur: quoniā & aures & animū ſæpius feriunt: hoc ornatus genus in crimine uno uocibus multis atq; ſæuis extruēdo: ille iam tūc. M. Cato antiquiſſimū in oratiōibus ſuis celebrauit. Sicuti in illa quę inſcripta eſt de decē hominibus: quū Thermū accuſauit. q; decē liberos hoīes eodē tēpore īterfeciſſet: hiſce uerbis eandē rem oībus ſignificātib⁹ uſus eſt. Quæ quoniā ſunt eloquētię latinæ tūc primum exorientis lumina uerba qdē ſubluſtria: libitū eſt eam mihi ἀπομνημονεύειν: ideſt cōmemorare. Tuū nefariū facin⁹: peiore facinore operire poſtulas: ſuccidias humanas facis: decē funera facis: decē capita libera īterficis: decē hoībus uitā eripis īdicta cauſa: iniudicatis: indēnatis. Itē. M. Cato in orōnis pricipio: quā dixit ī ſenatu pro rhodienſib⁹: quū uellet res nimis ꝓſperas dicere: tribus uocabulis idē ſentiētibus dixit: Verba eius hęc ſunt. Scio ſolere pleriſq; hoībus in rebus ſecūdis: atq; prolixis: atq; proſperis animū excellere: atq; ſupbiā atq; ferociā augeſcere. Itidē Cato ex originū ſeptimo in orōne quā contra Ser. Galbā dixit: cōpluribus uocabulis ſup eadē re uſus eſt. Multa me dehortata ſunt huc ꝓdire: anni: ætas: uox: uires: ſenectus. uerū enīuero quū tātam rēpublicam agier arbitrarer. Sed ante oīs apud Homerum eiuſdem rei atq; ſentētiæ luculenta exaggeratio eſt.

Ἕκτορα δ' ἐκ βελέων ὕπαγε Ζεὺς ἔκ τε κονίης

ἔκ τ' ἀνδροκτασίης. ἔκ θ' αἵματος ἔκ τε κυδοιμοῦ.

Hectora de iaculis de puluere iupiter: & de

Cæde uirum abduxit: de ſanguine: deq; tumultu. **Item alio in uerſu:**

ὑσμῖναί τε μάχαι τε. φόνοι τ' ἀνδροκτασίαι τε. ideſt

Prœlia: cōflictus: cædes: hoīumq; necatur. Nā quū omnia iſta utrobiq; multa: & continua noīa nihil plus demōſtrent: q̄ prœliū. Huius tamen rei uaria facies delectabilitate ac decore multis uariiſq; rebus depicta eſt. Neq; non illa quoq; apud eundem poetam una in duobus uerbis ſnīa cum egregia ratione repetita eſt. Idæus enim quū inter Aiacē & Hectorem decertantes armis intercederet: his ad eos uerbis uſus eſt.

μηκέτι παῖδε φίλω πολεμίζετε μηδὲ μάχεσθον. ideſt.

Ne dulces pueri pugnate: aut cernite ferro.

In quo uerſu nõ oportet alteꝝ uideri uerbum. idẽ q̃d ſuperius ſignificãs: ſupplendi numeri cauſa: extriſecus aditũ: & cõſarcinatũ. eſt. n. hoc inane admodum & futile. Sed quũ in iuuenibꝰ glorię ſtudio flagrãtibus: ꝑuicaciã ferociãq; & cupidinẽ pugnæ leniter tamẽ & placide obiurgaret: atrocitatẽ rei & culpã ꝑſeuerãdi bis idẽ dicendo alio: atq; alio uerbo auxit: inculcauitq;. duplex eadẽ cõpellatio admonitionẽ facit inſtãtiorẽ. Ne illa quidẽ eiuſdẽ ſignificatiõis repetitio ignaua & frigida uideri debet.

μνηστῆρες ἀάατη λεμαχῳ θανατόν τε μορόν τε ἠρτυον. ideſt.

Telemachoq; porci letum: fatumq; profecto.

Condidant: q bis idẽ dixerit: θανατόν καὶ μορόν. ideſt letũ & fatũ. Indignitas eni molienḋæ tam acerbę tamq; iniuſtæ necis: miranda mortis iteratione defleta eſt. Cæterũ quis tam obtuſo ingenio eſt: quin intelligat πολεμίζετε καὶ μαχεσθον: ideſt bellate & pugnate: uerba idẽ duo ſignificantia nõ fruſtra poſita eſſe: ut illa quoq;.

βάσκιθι οὖλε ὄνειρε καὶ βάσκιθι ἶρι ταχεῖα.

Vade. I. ſomniũ agẽs: uade & ꝑge iri citata: neq; ἐκ παραλλήλου. i. ex geminatiõe: ut qdam putant: ſed hortamentum eſſe acre iuſſę: iperatęq; celeritatis. Verba quoq; illa M. Ciceróis in. L. Piſonẽ trigemina: ẽt ſi durę auris hoibus nõ placẽt: nõ uenuſtatem modo noie quęſiuere: ſed figurã ſimulationẽq; oris pluribus ſimul uocibus uerberauerũt: uultus deniq; iquit totus: q ſermo quidã tacitus mẽtis eſt hic i fraudẽ hoies ipulit. hic eos qbus erat ignotus decepit: fefellit: induxit. Quid igitur ſimile eſt inquit apud eũdem i pręda & manubiis? Nihil ꝑfecto iſtiuſmodi. Nã neq; ornatus fit additis manubiis: neq; exaggeratius: modulatiuſq;. Sed aliud oĩno pręda eſt: ut in libris reꝝ: uerborũq; ueterũ ſcriptũ eſt: aliud manubię. Nam præda dicitur corpora ipſa rerũ quę capta ſunt. Manubię uero appellatę ſunt pecunia a quęſtore ex uẽditione prædæ redacta. utrũq; ergo dixit. M. Tullius cumulãdę iuidię grã decẽuiros ablaturos: ꝑſecuturoſq; & prędã: quę nõdũ eſſet uenũdata: & pecuniã quæ ex uẽditiõe prędę ꝑcepta eſſet. Itaq; hęc iſcriptio quã uideris: Ex manubiis: nõ res corporaq; ipſa prędę demõſtrat. Nihil. n. captũ eſt hoꝝ a Traiano ex hoſtibus: ſed facta eſſe hæc: cõparataq; ex manubiis: ideſt ex pecunia prędaticia declarat. Manubiæ. n. ſunt ſicuti iã dixi: nõ præda: ſed pecunia ꝑ quæſtorẽ populi Romani ex præda uendita contracta. Q́d per quæſtorẽ aũt dixi: itelligi nunc oportet præfectũ ærario ſignificari. Nam cura ærarii a quæſtoribus ad præfectos trãſlata eſt. Eſt tamẽ nonnuſq̃ inuenire ita ſcripſiſſe quoſdam nõ ignobiles ſcriptores: ut aut temere: aut curioſe prędam ꝓ manubiis: & manubias ꝓ præda poſuerint: ut tropica quadã figura mutationẽ uocabuli facerẽt. Q́d facere cõceſſum eſt ſcite id periteq; facientibus. Sed enim qui proprie atq; ſignate locuti ſunt. ſicut in hoc loco. M. Tullius manubias pecuniam dixerunt.

Verba. P. Nigidii qbus dicit in noie Valeri i caſu uocãdi: primã ſyllabã acuendã eſſe. Et item alia ex eiuſdem uerbis ad rectam ſcripturã ꝑtinentia. Cap. xxiiii.

p. Nigidii uerba ſunt ex cõmentarioꝝ grãmaticoꝝ uiceſimoquarto hois in diſciplinis doctrinaꝝ oĩum præcellẽtis. Deinde inqt uoculatio q poterit ſeruari: ſi nõ ſciemus in noibus ut Valeri: utrũ interrogãdi aut uocãdi ſint. Nã interrogãdi ſecũda ſyllaba ſuperiore tono eſt q̃ prima. Deide nouiſſima deiicitur. At in caſu uocãdi ſummo tono eſt prima: deide gradatim deſcendũt: Sic qdẽ. P. Nigidius dici præcipit. Sed ſiquis nũc Valeriũ appellãs in caſu uocãdi: ſecũdum id præceptũ Ni-

Valeri

gidii acuerit primã:nõ aberit qn rideatur. Sũmũ aũt tonũ προσῳδίαν.i. uoculatio/nẽ acutã dicit:& quẽ accentũ nos dicim9:uoculationẽ appellat:& caſũ iterrogãdi eũ dicit.& quẽ nũc nos genitiuũ dicimus. Id quoq; i eodẽ libro nigidiano aĩaduertimus Sihui9 iqt amici:uel hui9 magni ſcribas unũ i facito extremũ. Si uero hi magnei: hi amicei caſu multitudinis recto:tũ aute i ſcribẽdũ erit e. Atq; idipſũ facies i ſimilibus. Itẽ ſi hui9 terrei ſcribas i lr̃a ſit extrema. Si huic terrę p e ſcribẽdum ẽ. Itẽ mi q ſcribit i caſu iterrogãdi:uelut quũ dicim9 mi ſtudioſus:p i unũ ſcribat nõ p e. at quũ mei:tũ p e & i ſcribẽdũ eſt:q a dãdi caſus eſt. Hęc nos anctoritate doctiſſimi hoĩs adducti:ꝑ pter eos q hay; quoq; re; ſciẽtiã quęrunt:nõ prætermittenda exiſtimauimus. Vocu-latio Caſus interro gandi

De uerſibus quos Virgilius ſectatus uidetur Homeri ac Parthemii. Cap.xxv.

P Arthemii poetæ uerſus eſt:

γλαύκῳ καὶ νηρεῖ καὶ εἰναλίῳ μελικέρτῃ

Glauco:nereiq;:atq; maris genio melicerte

Eum uerſum Virgilius æmulatus eſt. Itaq; fecit duobus uocabulis uenuſte immutatis parem. glauco & panopeæ. & inoo melicerte. Sed illi Homerico nõ ſane rem parẽ neq; ſimilem fecit. Eſſe enim uidetur Homeri ſimplicior & ſincerior. Virgilii aũt νεωτερικώτερος. ideſt audacior & iuuenilior:& quodam quaſi ferumine ĩmiſſo fucatior.

ταῦρον δ' ἀλφειῷ ταῦρον δὲ ποσειδάωνι. ideſt

Taurum autem alpheo:neptunno tum quoq; taurum.

Taurum neptunno:taurum tibi pulcher apollo.

De ſẽtẽtia Panætii philoſophi quã ſcripſit in libro ꝺ officiis ſecundo:qua hortatur ut hoĩes ad cauẽdas iniurias in omni loco intenti:paratiq; ſint. Cap.xxvi.

I Egebat Panætii philoſophi liber de officiis ſecũdus:ex tribus illis iclytis libris quos. M. Tulli9 magno cũ ſtudio:maxioq; ope æmulat9 eſt. Ibi ſcriptũ ẽ dũ multa alia ad bonã frugẽ ducẽtia:tũ uel maxime qđ eſſe hærereq; ĩ animo debet. Id aũt eſt ad hãc ferme ſnĩam. Vita inquit hominũ qui ætatem i medio rerũ agũt: ac ſibi ſuiſq; eſſe uſui uolũt:negocia periculaq; ex iprouiſo aſſidua & ꝓpe quotidiana fert. ad ea cauẽda atq; declinãda perinde eſſe oportet aĩo ſemp ꝓ̃pto:atq; intẽto: ut ſunt athlętarum:qui pãcratiæ uocãtur. Nam ſicuti illi ad certãdum uocati: proiectis alte brachiis cõſiſtunt:caputq; & os ſuũ manibus oppoſitis quaſi uallo præmuniunt: mẽbraq; eo; oĩa priuſq̃ pugna mota eſt:aut ad uitẽdos ictus cauta ſunt:aut ad faciẽ/dos parata:ita aĩus atq; mens uiri prudẽtis aduerſus uim & petulantias iniuria; oĩ in loco:atq; intẽpore ꝓſpiciens:debet eſſe erecta:ardua. ſepta:ſolide expedita: nunquã côueniens nuſq̃ aciem ſuam flectens. Cõſilia cogitationeſq; cõtra fortunæ uerbera:cõtraq; inſidias iniquorum:quaſi brachia & manus prætendens. Ne qua ĩ re:aduerſa & repentina incurſio imparatis:iprotectiſq; nobis oboriatur.

Quod Quadrigarius cum multis mortalibus dixit. an quid & quantum differt:ſi dixiſſet cum multis hominibus Cap.xxvii.

u Erba ſunt Claudii Quadrigarii ex annaliũ eius decimotertio cõcione dimiſſa Metellus ĩ capitoliũ uenit cũ multis mortalibus. Inde quũ domum ꝓficiſcere tur:tota ciuitas eũ reduxit. Cũ is liber:eaq; uerba. M. Frõtonis nobis ei:ac ple riſq; aliis aſſidẽtibus legerẽtur:& cuidã haud ſane uiro idocto:uideretur multis mortalibus ꝓ hoĩbus multis inepte frigideq; ĩ hiſtoria:nimiſq; id poetice dixiſſe. Tũ Frõto

illi cui hoc uidebatur: An tu iquit aliaꝝ homo reꝝ iudicii elegãtiſſimi: mortalib9 multis ineptũ tibi uideri & frigidũ dicis? Nil autem arbitrare cauſæ fuiſſe: ꝙ uir modeſt9 & puri atq; ꝓpe quotidiani ſermõis mortalibus maluit: q̃ hoibus dicere? Eandẽq; credit futurã fuiſſe multitudinis demõſtrationẽ: ſi cũ multis hoib9: ac nõ cũ multis mortalib9 diceret? Ego iqt qdẽ ſ cexiſtimo: niſi me ſcriptoris iſti9 oiſq; ãtiquę orõis amor atq; ueneratio cæco eſſe iudicio facit: lõge lateq; eſſe amplius ꝓlixius: fuſius in ſignificanda totius prope ciuitatis multitudine mortales q̃ hoies dixiſſe. Nãq; multoꝝ hominum appellatio ĩtra modicũ quoq; numeꝝ cohiberi: atq; includi poteſt. Multi aũt mortales neſcio quo pacto & quodã ſenſu inenarrabili omne fere genus: quod in ciuitate eſt: & ordinũ & ætatũ & ſexus ꝯprehendũt. Quod ſcilicet Quadrigarius ita (ut erat res) ingẽtem atq; ꝓmiſcuam multitudinem uolẽs oſtẽdere: cũ multis mortalib9 Metellum ĩ capitoliũ ueniſſe dixit εκφαντικώτερον: ideſt expreſſius q̃ ſi cũ multis hominibus dixiſſet. Ea nos oĩa quæ Fronto dixit: cum ita ut par erat nõ approbãtes tantum ſed admirantes quoq; audiremus. Videte tamen inqt ne exiſtimetis ſemper atq; in omni loco mortales multos: pro multis hominibus dicendum. Ne plane ne fiat gręcũ illud de Varronis ſatyra ꝓuerbiũ: τὸν ἐπὶ τῇ φακῇ μῦθον: ideſt in lente fabulam. Hoc iudiciũ Frõtonis etiã in paruis minutiſq; uocabulis non prętermittendũ putaui: ne nos forte fugeret lateretq; ſubtilior huiuſcemodi uerboꝝ conſideratio.

Mortales

Non hactenus eſſe faciem: qua uulgo dicitur. Cap. xxviii.

a Nimaduertere eſt pleraq; uerboꝝ latinorumq; ex ea ſignificatione in qua nata ſunt deceſſiſſe: uel in aliã longe: uel in ꝓximã. Eãq; deceſſionẽ factã eſſe cõſuetudine: & inſitia temere dicentiũ: quæ cuiuſmodi ſint nõ didicerit: Sicuti qdã faciẽ eſſe hoĩs putãt: os tantũ & genas & oculos: quod gręci πρόσωπον. ideſt ꝑſonam dicũt. Quãdo facies ſit forma omnis & modus: & factura quędam corporis toti9: & a faciẽdo dicta: ut ab aſpectu ſpecies: & a fingendo figura. Itaq; Pacuuius in tragœdia quæ Niptra inſcribitur: faciem dixit hominis pro corporis longitudine.

Aetate inquit integra: feroci ingenio: facie procera uirum.

Nõ ſolũ aũt in hominũ corporibus: ſed etiã in reꝝ cuiuſq; modi aliaꝝ facies dicitur. Nã mõtis & cæli & maris facies ſi tẽpeſtiue dicatur probe dicitur. Saluſtii uerba ſunt ex hiſtoria ſcda. Sardinia ĩ africo mari: facie ueſtigii humani in orientẽ: q̃ in occidentẽ latior prominet. Ecce autẽ id quoq; in mẽtẽ uenit: ꝙ etiã Plautus in penulo: faciem ꝓ totius corporis coloriſq; habitu dixit. Verba Plauti hæc ſunt.

Sed earum nutrix: qua ſit facie mihi expedi:
Statura non magna corpore aquilo eſt.
Specie uenuſta ore atq; oculis pernigris: formam quidem.

Hercle uerbis depinxit probe. Pręterea memini Quadrigarium in undeuiceſimo faciem pro fatura: totiuſq; corporis figura dixiſſe.

Quid ſit in ſatyra. M. Varronis caninum prandium. Cap. xxix.

l Audabat uendicabatq; ſe nuꝑ qſpiam in libraria ſedens: homo inepte glorioſus: tanq̃ unus eſſet ſub oĩ cœlo ſatyrarũ. M. Varronis enarrator: q̃s partim cynicas: alii menippeas appellãt. & iaciebat inde quędã nõ admodũ difficilia: ad quæ coniicienda aſpirare poſſe neminẽ dicebat. Tum forte eũ ego librũ ex iiſdẽ ſatyris ferebãt qui ὑδροκύων. i. aqua rigens inſcriptus eſt. Propius igitur acceſſi: & noſtinq́

magiſter uerbũ illud ſcilicet uetus. Egregiã muſicã: quę ſit abſcõdita: eam eſſe nulli
rei. Oro ergo te legas hos uerſus pauculos: & ꝓuerbii iſtius: ꝙ in his uerſibus eſt ſen-
tentiam dicas mihi. Lege inquit tu mihi potius: quæ nõ intelligis ut ea tibi ego enarrẽ
Quonã inꝗ pacto legere ego poſſum quę nõ aſſequor? Indiſticta nãqꝫ fient: & confu-
ſa quę legero: & tuã quoqꝫ impediẽt intẽtionẽ. Tũc alii etiã q ibi aderãt cõpluribꝰ idẽ
cõprobantibus: deſiderãtibuſqꝫ: accipit a me librꝝ ueterẽ fidei ſpectatæ luculente ſcri-
ptũ. Accipit aũt incõſtantiſſimo uultu & mœſtiſſimo. Sed qd deinde dicam? Nõ au-
deo hercle poſtulare ut id credatur mihi. Pueri ĩ ludo rudes: ſi eũ librꝝ accepiſſent: nõ
ĩ magis in legẽdo deridiculi fuiſſent. Ita & ſniam intercidebat: & uerba corrupte pro
nũciabat. Reddit igitur mihi librꝝ multis iam ridentibus. Et uides inꝗt oculos meos
ęgros: aſſiduiſqꝫ lucubrationibus prope iã ꝑditos? Vix ipſos lr̃aꝝ apices potui cõpre
hẽdere. Quũ ualebo ab oculis reuiſe ad me: & librꝝ iſtũ tibi totum legam. Recte inꝗ
ſit oculis magiſter tuis. Sed in quo illis nihil opus eſt: id rogo te dicas mihi. Caninum
prãdium ĩ hoc loco quẽ legiſti: qd ſignificat: At ille egregius nebulo: q̃ſi difficili quæ
ſtione perterritus exurgit ſtatim. Et ambiens nõ inꝗt paruam rem quæris. Talia ego
gratis nõ doceo. Eius autẽ loci in quo id ꝓuerbiũ ẽ: uerba hęc ſunt: nõ uides apd̃ Mne
ſtheũ ſcribi: tria genera eſſe uini: nigrꝝ: albũ: mediũ. Quod uocãt κιρρὸν giluũ: nouũ
uetus: mediũ: & efficere nigrꝝ uirus: albũ urinã: mediũ πεψιν. i. concoctionẽ. Nouũ
refrigerare: uetus callefacere: mediũ uero eſſe prandiũ caninũ: Quid ſignificet prãdiũ Prãdiũ
caninũ: rem leuiculã diu & anxie quæſiuimus. Prandiũ aũt abſtemiũ: in quo nihil ui- caninũ
ni potatur caninũ dicitur: quoniã canis uino caret. Quũ igitur mediũ uinũ appellaſ-
ſet: qd̃ neqꝫ nouũ: neqꝫ uetus eſſet: & plerũqꝫ hoĩes ita loquãtur: ut omne uinũ aut no-
uum eſſe dicant: aut uetus: nullã uim habere ſignificauit: neqꝫ noui neqꝫ ueteris: quod
mediũ eſſet. Iccirco ꝓ uino non habendum: quia neqꝫ refrigeraret neqꝫ calefaceret: re-
frigerare id dicit: quod grece dicitur ἀναψύξαι.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COM-
MENTARII LIBER QVARTVSDECIMVS.

Diſſertatio Phauorini philoſophi aduerſus eos: q chaldæi appellantur: & ex cœtu
motibuſqꝫ ſyderꝝ: & ſtellarꝝ fata ſe hominũ dicturos pollicentur. Caput primum.

Duerſum iſtos q ſeſe chaldæos: ſeu genethliacos appellãt: ac de motu:
deqꝫ poſitu ſtellarꝝ dicere poſſe quæ futura ſunt ꝓfitentur: audiuimus
a quondã Phauorinũ philoſophũ Romę gręce diſſerẽte egregia: atqꝫ illu
ſtri oratiõe. exercẽdi ne: aut oſtendẽdi gr̃a ingenii: an ꝙ ita ſerio iudica-
toqꝫ exiſtimaret: nõ habeo dicere. Capita aũt locorꝝ argumẽtorũqꝫ: qui
bus uſus eſt: quoad eius meminiſſe potui: egreſſus ibi ex auditione ꝓpere annotaui.
Eaqꝫ fuerũt ad hanc ferme ſniam. Diſciplinã iſtam chaldęorꝝ tantę uenuſtatis nõ eſſe:
q̃tę uideri uolũt. Neqꝫ eos prĩcipes eius: actoreſqꝫ eſſe: quos ipſi ferãt: ſed id pręſtigia
rũ: offuciarũqꝫ genꝰ cõmẽtos eſſe hoĩes eruſcatores: & cibũ: quæſtumqꝫ ex mẽdaciis
captantes. atqꝫ eos quoniã uiderent terrena quędam ĩter hoĩs ſita: cæleſtiũ rerꝝ ſenſu:
atqꝫ dictu moueri: q̃le eſt ꝙ oceanus q̃ſi lunę comes cũ ea ſimul ſeneſcit adoleſcitque:
hinc uidelicet ſibi argumẽtum ad pſuadẽdum parauiſſe: ut crederemus oĩa rerum hu
manarꝝ: & parua & maxima: tanq̃ ſtellis atqꝫ ſyderibus euincta duci: atque regi. Eſſe
autẽ nimis q̃ ineptũ: abſurdũqꝫ: ut quoniã ęſtus oceani cum lunę curriculo congruit:

negociũ quoq; alicuius qđ ei forte de aquæ ductu cũ riualibus aut de cõmuni pariete cũ uicino apud iudicẽ eſt: ut exiſtimemus id negociũ quaſi habena quadã de cælo uinctum gubernari. Qđ & ſi ui & ratiõe quapiã diuina fieri poteſt: nequaq̃ tamẽ id cenſebat in tam breui: exiguoq; uitę ſpatio: q̃touis hoĩs ĩgenio cõprehẽdi poſſe: & ꝑcipi. Sed cõiectari pauca quędã ut uerbo ipſius utar: παχυμερέστερον. i. craſſius: & pigui minerua nullo ſcientiaꝝ fundo cõcepta: ſed fuſa & uaga & arbitraria: qualis lõginqua oculoꝝ acies eſt: ꝑ interualla media caligãtium. Tolli. n. quod maximũ iter deos atq; hoĩes differt: ſi hoĩes quoq; res oĩs poſt futuras prænoſcerẽt. Ipſam deinde ſydeꝝ ſtellarũq; obſeruationẽ: quã eſſe originẽ ſciẽtiæ ſuæ prędicarent: haud q̃q̃ putabat liquide cõſiſtere. Nam ſi principes chaldæi qui in patẽtibus campis colebãt ſtellaꝝ mot9 & uias & diſceſſiones: & cœtus intuẽtes qđ ex iis efficeretur obſeruauerũt. ꝓcedat inquit hæc ſane diſciplina: ſed ſub ea modo inclinatione cæli ſub qua tũc chaldæi fuerũt Nõ enim poteſt inq̃t ratio chaldæoꝝ obſeruationis manere: ſi quis ea uti uelit ſub diuerſis cæli regiõibus. Nam q̃ta inq̃t partiũ: circulorũq; cæli: ex deuergẽtia: & cõuexionibus mũdi uarietas ſit: quis nõ uidet? Eædẽ igitur ſtellæ: per quas omnia diuina humanaq; fieri cõtendunt: ſicuti ne uſq;quaq; pruinas: aut calores cient: ſed mutãt & uariant: tẽpeſtateſq; eodẽ in tempore alibi placidas: alibi uiolẽtas mouẽt. cur nõ euenta quoq; reꝝ ac negocioꝝ: alia efficiũt in chaldæis: alia ĩ gætulis: alia apud danubiũ: alia apud Nilũ. Per. aũt inq̃t incõſequẽs ipſum qđẽ corpus & habitum tam ꝓfundi aeris ſub alio: atq; alio cæli curuamĩe nõ eundẽ manere. In hoĩum autẽ negociis ſtellas iſtas opinari idẽ ſemꝑ oſtẽdere ſi eas ex quacũq; terra cõſpexeris. Præterea mirabat̃ id cuiq; ꝓ præcepto liquere. Stellas iſtas quas quaſi a chaldæis & babylonis ſiue ægyptiis obſeruatas ferunt quas multi erraticas. Nigidius errone. uocat nõ eſſe pluris q̃ uulgo dicerentur. Poſſe enim fieri exiſtimabat: ut & alii q̃dam planetæ pari poteſtate eſſent ſine quibus recta atq; perpetua obſeruatio ꝑfici non quiret. neq; eos tamẽ cernere hoĩes poſſent ꝓpter exuperãtiam uel ſplẽdoris uel altitudinis. Nã & quædam inq̃t ſydera e q̃buſdam terris cõſpiciuntur. Earũq; terraꝝ hoĩbus nota ſunt. ſed eadem ipſa ex oĩ terra alia nõ uidẽtur & ſunt aliis oĩno ignotiſſima. Atq; ut uidemus inquit: & has tantũmodo ſtellas: & ex una parte terræ obſeruari debuiſſe: quæ tandẽ finis obſeruatiõis iſtius fuit: & quę tẽpora ſatis eſſe uiſa ſunt ad ꝑcipiendum: qđ præmõſtraret: aut cœtus ſtellaꝝ: aut circuitus: aut tranſitus. Nã ſi iſto modo cœpta fieri obſeruatio eſt: ut aĩaduerterẽtur: quo habitu: quaq; forma: quaq; poſitura ſtellarum aliq̃s naſceretur: tum deinceps ab ineunte uita fortuna eius: & mores: & ingenium: & circunſtãtia reꝝ negociorũq;: & ad poſtremũ finis etiã uitæ ſpectaretur. Eaq; oĩa: ut uſu uenerant litteris mãdarentur. Ac poſtea lõgis tẽporibus: quũ ipſe ille eodẽ ĩ loco eodem habitu forent eadẽ cæteris quoq; euẽtura exiſtimarẽtur: q̃ eodẽ illo tẽpore nati fuiſſent. Si iſto q̃dem modo obſeruari cœptũ: exq; ea obſeruatione cõpoſita quędã diſciplina eſt: nullo id pacto poteſt ꝓcedere. Dicant enim quot tandem annis: uel potius quot ſæculis orbis hic obſeruationis perfici quiuerit. Cõſtare q̃ppe inter aſtrologos dicebat ſtellas iſtas quas erraticas dicerent: quæ eſſe oĩum rerum fatales dicerẽtur: infinito prope & & innumerabili numero annoꝝ ad eundem locũ quũ eodẽ habitu ſimul oẽs profectæ ſunt: regredi: ut neq; ullus obſeruationis tenor: neq; memoria ulla effigies litteraꝝ tãto æuo potuerit edurare. Atq; illud etiã cuiuſmodi eſſet cõſiderandũ putabat: q̃ aliud

ſtellaꝝ agmen foret: quo primũ tempore conciperetur homo in utero matris aliud po
ſtea: quũ in decẽ mẽſibus proximis in lucẽ ederetur. Quęrebatq; qui cõueniret diuer
ſam ſup eodẽ fieri demõſtrationẽ: ſi ut ipſi putarẽt: alius atq; alius earũdem ſtellaꝝ ſi
tus: atq; ductus: alias & alias fortunas daret? Sed & nuptiaꝝ tẽpore ex qbus liberi q̃
rerentur: atq; ipſo etiã illo maris: & fœmine coitu iam declarari oportere dicebat cer
to quodã & neceſſario ſtellaꝝ ordine: quales qualiq; forma hoĩes gignerẽtur: ac mul
to etiã anteq̃ pater ipſe atq; mater naſcerẽtur: ex eoꝝ geniture debuiſſe iã tum ꝑſpici: q
nam oli futuri eſſent: quos ii creaturi forẽt: & ſupra longe: atq; lõge per infinitũ: ut ſi di
ſciplina iſta fundamẽto aliquo ueritatis nixa eſt: cẽteſimo uſq; ab hic ſæculo: uel ma
gis primo cæli atq; mũdi exordio: atq; inde iam deiceps cõtinua ſignificatiõe: quotiẽs
generis auctores eiuſdẽ hoĩs naſcerentur: ſtellæ iſtæ præmonſtrare debuerint: qualis
qualiq; fato futurus ſit q̃ſquis hodie natus eſt. Quo aũt inquit pacto credi poteſt uni
uſcuiuſq; ſtellaꝝ formæ & poſitiõis ſortẽ: atq; fortunã uni oĩno homini certã: deſtina
tãq; eſſe? Eamq; formã poſt lõgiſſima ſæculoꝝ ſpacia reſtitui: ſi uitæ fortunarũq; eiuſ
dẽ hominis indicia: in tam breuibus interuallis per ſingulos maioꝝ eius gradus ꝑq;
infinitũ ſucceſſionũ ordinẽ: tã ſępe: ac tam multipliciter eadẽ ipſa: nõ eadẽ ſtellaꝝ fa
cie denotãtur. Quod ſi id fieri poteſt. eaq; diuerſitas atq; uarietas admittitur: per oĩs
antiq̃tatis gradus ad ſignificãda eoꝝ hoĩum: quæ poſt naſcẽtur exordia: imparilitas
hæc turbat obſeruationẽ. Oĩſq; ratio diſciplinæ cõfunditur. iam uero id minime feren
dum cenſebat: q̃d nõ modo caſus & euenta quæ euenirẽt extrinſecus: ſed conſilia quo
q; hoĩum ipſa & arbitria: & uarias uolũtates: appetitiõeſq; & declinatiões & fortuitos
repẽtinoſq; in leuiſſimis rebus animoꝝ impetus: receſſuſq; moueri: agitariq; deſuper
e cælo putarent. Tanq̃ ſi forte ire in balneas uolueris: ac deinde nolueris: atq; id rurſũ
uolueris: nõ ex aliqua diſpari: uariaq; animi agitatione: ſed neceſſaria quadã errãtium
ſydeꝝ reciprocatione cõtigerit: ut plane homines: non quod dicitur λογικὰ ζῶα, ideſt
rationalia animalia: ſed ludrica & ridẽda quędam. νευρόσπαστα. i. neruis mouentia eẽ
uideantur: ſi nihil ſua ſponte: nihil arbitratu ſuo faciunt: ſed ducentibus ſtellis: & au
rigantibus. Ac ſi inquit potuiſſet prædici affirmant. Pyrrhus ne res: an Mannius Cu
rius prœlio uicturus eſſet. cur tandem nõ de alea quoq;: ac de calculis: & alueolo aude
ant dicere: quiſnam ibi ludẽtium uincat. An uidelicet magna ſciunt? parua neſciunt?
& minora maioribus imperceptiora ſunt. Sed ſi magnitudines rerum ſibi uindicant
magiſq; eſſe perſpicuas: & facilius comprehendi poſſe dicunt: uolo inquit mihi reſpõ
deant: quid in hac totius mundi contemplatione: præſtantis naturæ operibus in tam
paruis atq; breuibus negociis fortuniſq; hominum magnum putent. Atq; id uelim i
quit reſpondeant: ſi tam paruum: atq; rapidum eſt momentum temporis: in quo ho
mo naſcens fatum accipit: ut in eodem illo puncto ſub eodẽ circulo cæli: plures ſimul
ad eandem competentiam naſci non queant: & ſi iccirco gemin quoq; non eadem ui
tę ſorte ſunt: quoniam eodem temporis puncto editi ſunt. peto inquit reſpondeant:
curſum illum temporis tranſuolantis: qui uix cogitatione animi comprehẽdi poteſt.
quonam pacto aut conſulto aſſequi queant: aut ipſi perſpicere & deprehẽdere: quum
in tam præcipiti dieꝝ noctiũq; uertigine: minima momẽta ingẽtes facere dicant muta
tiones. Ad poſtremum autem. & quid eſſet q̃ aduerſum hoc dici poſſet req̃rebat: q̃d
homines utriuſque ſexus omniũ ætatum: diuerſis ſtellarum motibus in uitam editi:

regionibus ſub quibus geniti ſunt longe diſtantibus: omnes tamen iſti aut hiantibus
terris: aut labētibus tectis: aut oppidoꝝ expugnationibus aut eadē in naui fluctu ob
ruti: eodē genere mortis: eodemq; ictu corporis interirēt? Quod ſcilicet inqt nunquã
eueniret: ſi momēta naſcendi ſingulis attributa: ſuas unumquodq; leges haberēt: q̄ ſi
quædam inqt in hominū morte: atq; uita etiam diuerſis temporibus editoꝝ. per ſtel
larum pares quoſdam poſtea conuentus paria nōnulla & conſimilia poſſe dicunt obti
gere: cur non aliquando poſſint omnia quoq; paria uſu uenire: ut exiſtant per huiuſce
modi ſtellarum concurſiones & ſimilitudines. Socrates ſimul & Antiſthenes: & Pla
tones multi: genere: forma: ingenio: moribus: uita omni: & morte pari: quod nequaq̃
inquit prorſus fieri poteſt. Nō igitur hac cauſa probe uti queunt aduerſus hominum
impares ortus: interitus pares. Illud autē cōdonare ſe iis dicebat: quod nō id quoq; re
quirerēt: ſi uitæ mortiſq; hominū: rerumq; humanarum omnium: tempus & ratio: &
cauſa in cælo: & apud ſtellas foret: quid de muſcis: aut uermiculis: aut echinis: multiſ
q; aliis minutiſſimis: terra mariq; animantibus dicerent? An iſta quoq; iiſdem quibus
homines legibus naſcerentur: iiſdem itidem extinguerentur: ut aut ranunculis quoq;
& culicibus naſcendi fata ſint de cæleſtium ſyderum motibus attributa: aut ſi id non
putarent: nulla ratio uideretur: cur ea ſyderum uis in hominibus ualeret. deficeret in
ceteris. Hęc nos ficta & icondita: & propemodū ieiuna oratione attigimus. At Pha
uorinus. ut hominis ingenium fuit: utq; gręcę facūdię copia ſimul & uenuſtas: latius
ea & amœnius & ſplendidius: & profluentius exequebatur. Atq; identidem commo
nebat ut caueremus. ne qua nobis iſti ſycophantę ad faciendam fidem irreperent q̄ ui
dentur quędam interdum uera effutire: aut ſpargere. Non enim compræhenſa ĩquit:
neq; definita: neq; pręcepta dicunt: ſed lubrica: atq; ambagioſa coniectatione niten
tes inter falſa: atq; uera pedetentim quaſi per tenebras ingredientes eunt. Et aut mul
ta tentando incidunt repente imprudentes in ueritatem: aut ipſorum: qui eos conſu
lunt: multa credulitate ducente: perueniunt calide ad ea: quę uera ſint: & icirco uidē
tur in pręteritis rebus. q̃ futuris ueritatem facilius imitari: Iſta tamen omnia: quę aut
temere: aut aſtute uera dicunt: pręceteris inquit quę mentiuntur: pars ea non ſit mil
leſima. Hęc autem quę dicentem Phauorinum audiuimus multa etiam memini poe
tarum ueterum teſtimonia confirmare: quibus huiuſcemodi ambages fallacioſe cōfu
tantur. Ex quibus eſt Pacuuianum illud. Nam ſi qui quę euentura ſunt pręuideāt ęq
parent ioui. Item Accianum illud. Nihil inquit credo auguribus: qui aures uerbis di
uitāt alienas: ſuas ut auro locupletēt domus. Item Phauorinus deterrere uolēs & de
pellere adoleſcētes a genethliacis iſtis: & q̄buſdã aliis id genus q̄ prodigioſis artibus
futura omnia dicturos pollicentur nullo pacto adeundos eſſe: conſulendoſq; huiuſ
modi argumentis concludebat. Aut aduerſa inquit euentura dicunt: aut proſpera.
Si dicunt proſpera & fallunt miſer fies fruſtra expectando. Si aduerſa dicunt & men
tiuntur: miſer fies fruſtra timendo. Sin uera reſpondent: eaq; ſunt nō proſpera: iam
inde ex animo miſer fies: anteq̃ e fato fias. Si fœlicia promittunt: eaq; euentura ſunt:
tum plane duo erunt incommoda: & expectatio te ſpei ſuſpenſum fatigabit: & futu
rum gaudii fructum ſpes tibi iam deflorauerit. Nullo igitur pacto utendū eſt iſtiuſ
modi hominibus res futuras pręſagientibus.

Quē in modū diſſeruit Phauorinus cōſulꝰ a me ſuꝑ officio iudicis. Cap. ii.

q Vo primū tempore a prætoribus lectus in iudices ſum: ut iudicia: quę appel
lantur priuata: ſuſciperē: libros utriuſq; liguæ de officio iudicis ſcriptos con-
quiſiui: ut homo adoleſcēs a poetatū fabulis: & rhetorum epilogis: ad iudicā
das lites uocatus rem iudiciarā: quoniā uocis (ut dicitur) uiuę penuria erat ex multis
ꝗ aiūt: magiſtris cognoſcerē. Atq; ī rerum quidem diffiſionibus cōperēdinatiōibuſq;
& aliis quibuſdā legitimis rebus: ex ipſa lege iulia: & ex Sabini Maſurii: & ex quorū-
dā aliorū iuriſperitorū cōmētarii cōmoniti: & adminiculati ſumus. In his autem quæ
exiſtere ſolent: negociorū ambagibus: & ī ancipiti rationū diuerſarū circūſtātia: nihil
quicq̄ nos huiuſcemodi libri iuuerūt. Nam & ſi cōſ lia iudicibus ex præſentium cau
ſarū ſtatu capiēda ſūt: generalia tamē quædam præmonita & pręcepta ſūt: quibꝰ an
te cauſam: præmuniri iudex: præparariq; ad īcertos caſus futurarū difficultatum de-
beat: ſicut illa mihi tunc accidit inexplicabilis reperiendę ſententiæ ambiguitas. Pete
batur apud me pecunia: quæ dicebatᷣ data numerataq;: ſed qui petebat: neque tabulis
neq; teſtibus id factū docebat: & argumētis admodū exilibus nitebatur. Sed cū cōſta
bat uirum eſſe ferme bonum. notæ & expertæ fidei: & uitæ inculpatiſſimæ. Multaq;
& illuſtria exempla probitatis ſinceritatiſq; eius expromebantᷣ: illū autē unde peteba
tur hominē eē nō bonę rei: uitaq; turpi & ſordida cōuictūq; uulgo in mēdaciis: plenū
q; eſſe ꝑfidiaꝝ & fraudū oſtēdebatᷣ. Is tamē cū ſuis multis patronis clamitabat. Pro
bari apud me debere pecuniā datā conſuetis modis: expēſi latione mēſę rōnibꝰ chiro
graphi exhibitione: tabularū obſignatione: teſtiū itercesſione. Ex quibus oībꝰ ſi nul
la re ꝓbaretᷣ: dimitti iā ſane oportere & aduerſariū de calūnia dānari: Quod de utri-
uſq; autē uita: atq; factis diceretᷣ: fruſtra id fieri atq; dici. Rē enim de petenda pecunia
apud iudicē priuatū agi: nō apud cēſores de moribus. Tunc ibi amici mei quos roga-
uerā: ī cōſiliū uiri exercitati: atq; ī patrociniis & ī operis fori celebres: ſemperq; ſe circū
undiq; diſtrahentibꝰ cauſis feſtinātes: nō ſedēdū diutius: ac nihil eē dubiū dicebāt q̄n
abſoluēdus foret quē accepiſſe pecuniā: nulla ꝓbatione ſolēni docebatur. Sed enim
ego homines quum cōſiderabā alterū fidei: alterum probri plenum ſpurciſſimęque
uitę: ac defamatiſſimę. nequaq̄ adduci potui ad abſoluēdū. iuſſi igitur diē diffindi:
atque idea ſubſelliis pergo ire ad Phauorinū philoſophū: quū meo tempore Romæ
plurimum ſectabar. Ac de hoibus: quę apud me dicta fuerāt: uti res erat: narro om
nia: Ac peto: ut & ipſum illud in quo hęrebā: & cætera etiā quæ obſeruāda mihi forēt
ī officio iudicis: faceret me ut earū rerū eſſem prudētior. Tum Phauorinꝰ religiōe illa
cūctationis & ſolicitudinis noſtræ cōprobata. id quidē iquit ſuper quo nūc deliberas:
uideri poteſt ſpecie tenui paruaque eſſe. Sed ſi de oī quoque officio iudicis pręire tibi
me uis: nequaq̄ eſt uel loci huiꝰ: uel tēporis. Eſt enim diſceptatio iſta multiiugæ & ſi
nuoſę quęſtionis multaq; & anxia cura: & circūſpiciētia idigēs. Nā ut pauca tibi nūc
quæſtionū capita attingā. iam omniū primū hoc de iudicis officio quęritur. Si iudex
forte uel ſciat ſuper qua re apud eū litigatur: Eaq; res uni ei priuſq̄ agi cœpta: & in iu-
diciū deducta ſit: ex alio quodā negocio caſuq; aliquo cognita liquido & cōperta ſit.
Neq; id tamē ī agēda cauſa ꝓbatur: Oporteat ne eū ſecūdū ea quę ſciēs uenit iudicare
an ſecūdū ea quæ aguntur: id etiā inquit quæri ſolet: an deceat: an cōueniet iudicii: cā
iam cognita: ſi facultas eſſe uideatur cōponēdi negocii: offō paulīſper iudicis dilato
cōis amicitiæ & quaſi pacificatoris partes recipe. Atq; illud amplꝰ ambigi: ac dubita

ri ſcio debeat ne iudex itercognoſcēdū ea quæ dicto. quæſitoq; opus eſt dicere & quærere: etiā ſi cuius ea dici querīq; intereſt neq; dicat: neq; poſtulet. Patrocinari enī prorſus hoc eſſe aiūt non iudicare. Præter hęc ſuper ea quoq; re diſſentiū: An ex uſu exq; officio ſit iudicis rem: cauſamq; de qua cognoſcit: interlocutionibus ſuis ita exprimere: cōſignareq; ut anteq; ſentētię tēpus ex iis: quę apud eū in pręſens cōfuſe: uarieq; dicuntur: perinde ut quoq; in loco ac tēpore moueť: ſigna & indicia faciat motus atq; ſenſus ſui. Nam qui iudices inquit acres: atq; celebres uidentur: nō aliter exiſtimāt rē: q̄ de agitur indagari: cōprehēdiq; poſſe: niſi is qui iudicat crebris interrogationibus: neceſſariiſq; interlocutionibus: & ſuos ſenſus aperiat. & litigātiū deprehēdat. Cōtra āt qui ſedatiores & grauiores putantur: negāt iudicē debere ante ſentētiā: dū cā utriq; agitať: quotiēs aliq̄ re ꝓpoſita motus eſt: totiēs ſignificare quid ſentiat. Euenturum enim aiūt: ut quia ꝑ uarietate ꝓpoſitionū: argumētorūq; alius: atq; alius: motus animi patiēdus eſt: aliter. atq; aliter eadē in cauſa: eodēq; in tēpore ſentire & iterloqui uideatur. Sed de his inqt & cæteris huiuſcemodi iudicialis officii tractatib9: & nos poſt hac. quū erit ociū dicere qd ſentiamus: conabimur. & præcepta Elii Tuberonis ſup officio iudicis quę nuperrime legi recēſebim9. Quod aūt ad pecuniā ꝑtinet. quā apud iudicem peti dixiſti, ſuadeo hercle tibi utare. M. Catonis prudētiſſimi uiri cōſilio: q in oratiōe quā pro. L. Turio cōtra Cn. Geliū dixit: ita eē morib9 maiorū traditū ait: obſeruatūq; ut ſiquod inter duos actū ē: neq; tabulis: neq; teſtibus planū fieri poſſit: Tū apud iudicē q de ea re cognoſceret: uter ex iis uir melior eſſet quæreretur. Et ſi pares eſſent: ſiue boni pariter ſiue mali, tum illi unde petitur crederetur: ac ſecundum eum iudicaretur. In hac aūt cauſa de qua tu ambigis optimus eſt qui petit, Vnde petitur deterrimus. & res eſt inter duos acta ſine teſtibus Eas igitur & credas ei qui petit. Cōdēneſq; eū: de quo petitur: quoniā ſicuti dicis duo pares nō ſunt: & qui petit melior eſt. Hoc qdē mihi tum Phauorin9 ut uirū philoſophū decuit: ſuaſit. Sed maius ego altiuſq; id eē exiſtimaui: q̄ quod meæ ætati & mediocritati cōueniret: ut cognouiſſe & cōdemnaſſe de moribus: nō de ꝓbationibus rei geſtę uideret. ut abſoluerē tamē iducere in animū nō quiui. & ꝓpterea iuraui mihi nō liquere: atq; ita iudicatu illo ſolut9 ſum. uerba ex oratione. M. Catonis cuius commeminit Phauorin9: hęc ſūt. Atq; ego a maioribus memoria ſic accepi. Siquis qd alter ab altero pateret ſi ambo pares eſſent. ſiue boni: ſiue mali eſſent: q; duo res geſſiſſent uti teſtes nō intereſſent: illi unde petitur ei potius credendū eſſe. Nūc ſi ſpōſionē feciſſet Gelius cū Turio: ni uir melior eēt Geli9 q̄ Turius: nemo opinor tam īſanus eſſet: q iudicaret meliorē eē Geliū q̄ Turiū. Si nō melior eſt gelius Tario: potius oportet credi unde petitur.

An ęmuli: infenſiq; inter ſeſe fuerint Xenophon & Plato. Cap. iii.

Platonis & Xenophōtis æmulatio

Qui de Xenophontis Platoniſq; uita: & morib9 pluraq; oīa exquiſitiſſime ſcripſere: nō abfuiſſe ab eis motus quoſdā tacitos & occultos ſimultatis: & ęmulationis mutuę putauere: & eius rei argumēta quędā cōiectorie ex eoꝝ ſcriptis protulerūt. Ea ſunt ꝑfecto eiuſcemodi: quod neq; a Platone in tot numero libris mētio uſq̄ facta ſit Xenophontis: neq; itē cōtra ab eo Platonis in ſuis libris quanq̄ uterq; ac maxime Plato cōpluriū Socratis ſectatorum i ſermonib9 quo ſcripſit cōmeminit Id ēt eſſe nō ſinceræ: neq; amicę uolūtatis iudiciū credidere: q; Xenophon inclyto illi operi Platonis: quod de optimo ſtatu reipublicę ciuitatiſq; adminiſtrādę ſcriptum

eſt lectis ex eo duobus fere libris: qui primi in uulgus exiērāt: oppoſuit cōtra: conſcri pſitq; diuerſum regiæ adminiſtrationis genus: quod παιδειας κυρου: ideſt inſtituti onis Cyri inſcriptū eſt. eo facto ſcriptoq; ei9uſq; adeo ꝑmotū eē Platonē ferūt ut quo dā i libro mētione Cyri regis hita retractādi: leuādiq; ei9 opis gratia: uiꝝ qdē Cyrū nanū & ſtrenuū fuiſſe dixerit παιδειας δουκορθως ηφθαι τοπαραπαν: ideſt inſtitu tionē āt mīme recte attigiſſe. Hęc. n. uerba ſūt de Cyro Platonis: Præterea putāt id quoq; ad iſta q̄ dixi: accedere: q̄ Xenophon i libris: quos dictoꝝ ac factoꝝ ſocratis cōmētarios cōpoſuit: negat ſocratē de cęli atq; naturæ cauſis ratiōibuſq; unq̄ diſputaſ ſe. Ac ne diſciplinas qdē cęteras: q̄ μαθηματα. ideſt diſciplinas gręci appellāt. q̄ ad bene beateq; uiuendū nō ꝑgerēt: aut attigiſſe. aut comprobaſſe. Iccirco turpiter eos: mētiri dicit: q̄ diſſertationes iſtiuſmodi Socrati attribuerēt. hęc aūt iquiūt Xenophon quū ſcripſit: Platonē uidelicet notat. in cuius libris Socrates de phyſica & muſica & geometria diſſerit. Sed eni de ueris optimis & grauiſſimis: ſi credēdū hoc: aut auſpi cādū fuit: cām eādē eē arbitror nō obtrectatiōis: neq; iuidię: neq; de gloria maiore pa rēda certationis. hoc eni ꝑcul a morib9 philoſophię abſunt: i qbus illi duo oīum iu dicio excelluere. quę igit̄ ē iſti9 opinionis ratio: Hęc ꝑfecto ē: æquiparatio ipſa ple runq; & parilitas uirtutū inter ſeſe cōſimiliū: ēt ſi cōtentionis ſtudium & uolūtas ab eſt: ſpeciem tamen ęmulationis creat. Nam quum ingenia quędam magna duorum pluriumue in eiuſdem rei ſtudio illuſtrium: aut pari ſunt fama: aut proxima: oritur apud diuerſos fautores eorum induſtrię: laudiſq; æſtimandę contentio. Tum poſtea ex alieno certamine ad eos quoq; ipſos cōtagiū certationis aſpirat. Curſuſq; eorū ad eandē uirtutis calcē pergentiū: quādo eſt cōpar uel ambiguus in ęmulādi ſuſpiciones nō ſuo ſed fauentiū ſtudio delabitur. Proinde igitur & Xenophon: & Plato Socra ticę amœnitatis duo lumina: certare: ęmularique inter ſeſe exiſtimati ſunt: quia de iis apud alios uter eſſet exuperantior certabatur. Et quia duę eminentię quum ſimul iū ctę in arduum nitantur ſimulacrum quoddam contentionis æmulæ pariunt.

Quod apte Chryſippus: & graphice imaginem iuſtitię mudolis coloribuſq; uer borum depinxit. Cap. iiii.

Ondigne mehercle: & cōdecore Chryſippus in libroꝝ: qui iſcribūtur περὶ κα λου. και ηδονης: ideſt de honeſto & uoluptate primo. Os & oculos iuſtitiæ: uultūq; eius ſeueris atq; uenerādis uerboꝝ coloribus depinxit facit qppe ima ginē iuſtitię: fieriq; ſolitā eſſe dicit a pictoribus: rhetoribuſq; antiquioribus ad hunc ferme modum. Forma atq; filo originali: aſpectu uehemēti & formidabili luminib9 oculoꝝ acribus neq; humilis: neq; atroci.: ſed reuerēdę cuiuſdā triſtitię dignitate. Ex imaginis iſtius ſignificatione intelligi uoluit iudicē: qui iuſtitiæ antiſtes eſt oportere eſſe grauem: ſanctū: ſeuerū: incorruptū: inadulabilē: cōtra īprobos nocenteſq; immi ſericordē atq; inexorabilē: erectū atq; arduū: & potentē ui & maieſtate ęquitatis: ueri tatiſque terrificum. Verba ipſa Chryſippi de iuſtitia ſcripta hęc ſunt: παρθενος δε εἶναι λεγεται κατα συμβολον του αδιαφθορος εἶναι και μηδαμως ενδιδοναι τοις κακουργοις μηδε προσιεσθαι μητε τους επιεικεις λογους μητε παραιτησιν και δεησιν μητε κολακειαν μητε αλλο μηδεν των τοιουτων οις ακολουθως και κατηφης γραφεται και συνεστηκος εχουσα το προσωπον και εντονον και δεδορ κος βλεπουσα ωστε τοις μεν αδικοις φοβον εμποιειν τοις δε δικαιοις θαρσος

iuſtitię imago

τοις. μεϰῶς πρὸς φιλους. ουτος τουτοι δυτου πρόσωπον τοίς: δε ετεροις: πρὸς:
σεντους: ideſt dicit̃ uirgo eſſe indicio eã eſſe ĩcorruptã. ĩprobis nunq̃ cõcedere. nõ ſer
mones blãdos: nõ purgationẽ: nõ deprecationẽ: nõ adulationẽ: nõ deniq; quicq̃ aliud
pati. Quas ob res merito triſtis ẽt pingit̃: uultu graui: aſpectu cõtento & toruo: ut i
iuſtis terrorẽ incutiat: iuſtis fiduciã præbeat quãdo huiuſcemodi facies iuſtis grata: i
iuſtis moleſta ſit. Hæc uerba Chryſippi: eo etiã magis ponẽda exiſtimaui: ut ꝓmpta
atq; expoſita ad cõſiderãdũ iudicãdũq; ſint. quoniã legẽtib9 nobis ea delicatiores q
dã diſciplinarũ philoſophi: ſeuitiæ imaginẽ iſtã eſſe nõ iuſtitiæ dixerũt.

Lis atq; contentio grammaticorũ Romę illuſtrium enarrata ſuper caſu uocatiuo
uocabuli: quod eſt egregius. Cap. v.

Efeſſus ego quondam ex diutina commentatione laxãdi leuãdiq; animi gra
d tia in Agrippę cãpo deambulabam. Atq; ibi duos forte grammaticos conſpi
catus: non parui in urbe Roma nominis: certationi eorum acerrime affui: quũ
alter in caſu uocatiuo uir egregi dicendum contenderet: alter uir egregie. Ratio autẽ
egregi9 eius qui egregi oportere dici cenſebat huiuſcemodi fuit. quæcunq; ĩquit nomina. ſeu
uocabula recto caſu numero ſingulari: us ſyllaba finiuntur: in quibus ante ultimam
ſyllabã poſita eſt i littera ea oĩa: caſu uocatiuo i littera terminantur: ut celius celi: mo
dius modi: tertius terti: accius acci: titius titi: & ſimilia omnia: ſic igitur egregi9: quo
niã us ſyllaba in caſu nominãdi finit̃ eamq; ſyllabam pręcedit i littera: habere debe
bit in caſu uocãdi i litteram extremam: & iccirco egregi non egregie: rectius dicetur.
Nã diuus: & riuus: & cliuus: nõ us ſyllaba terminant̃: ſed ea quæ per duo u ſcribẽda
eſt. Propter cuius ſyllabę ſonum declarãdũ: repta erat noua littera. f. quæ digãma ap
pellabat̃. Hoc ubi ille alter audiuit. O ĩqt egregie grãmatice. uel ſi id mauis egregiſ
ſime: dic oro te: inſcius: & impius: & ſobrius. & ebrius: & ꝓprius: & ꝓpitius: & anxi
us: & cõtrarius: quæ us ſyllaba finiuntur: ĩ qb9 ante ultimã ſyllabã i littera eſt: quem
caſum uocandi habent. Me omni pudor & uerecundia tenet pronũciare ea ſecundum
tuã definitionẽ. Sed quũ ille pauliſper oppoſitu hoꝝ uocabulorũ cõmot9 reticuiſſet
& mox tamẽ ſe collegiſſet eandemq; illã: quã definierat: regulam retineret: & propu
gnaret: diceretq;: & propriũ: & propitiũ: & anxium: & contrarium itidẽ i caſu uoca
tiuo dicendũ: quia & aduerſarius: & extrarius ita diceretur: inciſum quoq;: & impiũ:
& ebriũ: & ſobriũ: inſolentius qdẽ paulo: ſed rectius: per i litterã nõ per ei caſu eodẽ
pronunciandũ eaq; inter eos cõtentio longius duceretur: nõ arbitrat9 ego operæpre
ciũ eſſe: eadẽ hæc iſta diuitus audire: clamãtes compugnãteſq; illos reliqui.

Cuiuſmodi ſint quæ ſpeciẽ doctrinarũ habeant. ſed neq; delectẽt: neq; utilia ſint.
atq; inibi de uocabulis ſingulariũ urbium regionumq; immutatis. Cap. vi.

Omo nobis familiaris in litterarũ cultu nõ ignobilis: magnãq; ætatis partẽ i
h libris uerſatus adiutũ inquit ornatũq; uolo ire noctes tuas: & ſimul dat mihi
librũ grandi uolumine doctrinis oĩgenis (ut ipſe dicebat) pręſcatentem: quẽ
elaboratũ ſibi eſſe ait ex multis: & uariis: & remotis lectionibus: ut ex eo ſumerẽ q̃rũ
liberet: rerũ memoria dignarũ. Accipio cupidus & libens tanq̃ ſi copiæ cornu nactus
eſſem: & recondo me penitus: ut arbitris legam. At quæ ſcripta erant: proh Iuppiter:
mera miracula. Quo nomine fuerit qui primus grãmaticus appellatus eſt. Et quot
fuerint Pythagoræ nobiles: quot Hippocrates. & cuiuſmodi Homerus dicat in Vly

domo σειρῆνες.i.ſirenes. Quã ob cauſam Thelemach⁹ cabãs iunctũ ſibi cubãtẽ ſtratũ: nõ manu attigerit: ſed pedis ictu excitarit ευρυκλαια.i. Euryclia Thelema :quo genere clauſtri incluſerit. & quapp idẽ poeta roſã nõ norit: oleũ ex roſa norit. illud ẽt ſcriptũ fuit: q noĩa fuerit ſociorũ Vlyxis: q a Sylla rapti laceratiq; ſũt: ἐν τῇ ἔσω θαλάσσῃ.i. interiore mari Vlyxes errauerit κατα αρισταρχον.i. iuxta ari archũ: an ἐν τῇ ἔξω κατ' κρατητα.i. ĩ exteriore iuxta Craterẽ. Id ẽt iſtic ſcriptũ fuit. q apud Homeꝝ uerſus ἰσόψηφοι.i. pares: & quoꝝ ibi nominũ repiant̃ παράστιχις. capita & priẽ uerſuum lrẽ. Et qs adeo uerſus ſit: q p ſingula uocabula ſingulis ſylla bis increſcat. Ac deĩde qua ratõe dicit ſingulas pecudes ĩ ſingulos ãnos terna parere. Et ex quiq; operimẽtis qbus Achillis clypeus munitus ẽ: qd factũ ex auro ẽ: ſummũ ſit an mediũ: Et preterea qb⁹ urbib⁹: regionibuſq; uocabula iam mutata ſint: Quod boetia ante appellata fuerit aonia. Quod ægyptus aeria dicta ẽ. Quod creta eodem quoq; noĩe aeria dicta ẽ. Quod attica ακτη.i. ore & acta apd' poetã. Quod corĩthus ephyre. Quod macedõis ora ἠμαθία: i. emathia. Quod theſſalia αἱμονία.i. emonia. Qd' tyrus ſarra. Quod thracia ante ſython dicta ſit. Quod ſeſtũ ποσειδώνειον.i. Neptũniũ & locus Neptũni. Hæc atq; itẽ alia multa iſtiuſmodi ſcripta ĩ eo libro fue rant. Quę quũ ſtatĩ ꝑperãs redderẽ ὀνήσεως: ideſt ꝑficiat tibi ĩnq̃ indoctiſſime ui roꝝ ταύτης πολυμαθείας: ideſt huius multiuagæ diſciplinæ gratia: & librũ hũc opu lẽtiſſimũ recipe: nil prorſus ad noſtras pauperimas litteras cõgruẽtẽ. Nã meæ noctes quas inſtructũ: ornatũq; iſti: de uno maxime illo uerſu Homeri quærũt. quẽ Socra tes pro omnibus ſemper rebus ſibi eſſe cordi dicebat. ὅττι τοι ἐν μεγάροισι κακόν τ' ἀγα θόν τε τέτυκται: ideſt ædibus in noſtris: quę recta aut parua gerant̃.

Quod. M. Varro. Cn. Pompeio conſuli primum deſignato commentarium de dit quem appellauit ipſe iſagogicum de officio ſenatus habendi. Cap. vii.

N. Põpeio cõſulatus primus cũ. M. Craſſo deſignatus ẽ. eũ magiſtratũ Põpe ius quũ initurus foret quoniã per militię tẽpora ſenatus habẽdi cõſulẽdiq; reꝝ expers humanarũ fuit. M. uarronẽ familiarẽ ſuũ rogauit: uti cõmẽtariũ face ret εἰσαγωγικόν: ideſt ĩtroductoriũ. Sic enim uarro ipſe appellat: ex quo diſceret qd facere: dicereq; deberet quũ ſenatũ cõſuleret. Eũ librũ cõmentariũ: quẽ ſup ea re Põ peio fecerat: periſſe uarro ait in litteris: quas ad Oppianũ dedit: quæ ſunt in libro epi ſtolicarũ quæſtionum .iiii. in quibus litteris quoniã quæ ante ſcripſerat non compa rebãt docet rurſum multa ad eã rẽ ducẽtia. Primum ibi ponit qui fuerint: per quos more maiorũ ſenat⁹ haberi ſoleret. eoſq; nominat: dictatorẽ: cõſules: pretores: trib. ple. interregẽ. præfectũ urbi: neq; alii præter hos ius fuiſſe dixit facere ſenatuſcõſultũ. Quotieſq; uſu ueniſſet ut oẽs iſti magiſtratus eodẽ tẽpore romę eſſent: tum quo ſu pra ordine ſcripti eſſent: qui eoꝝ prior aliis eſſet: e potiſſimũ ſenatuſcõſulẽdi ius fuiſ ſe. Addit deinde extra ordinario iure tribunos quoq; militares. qui pro cõſulibus fuiſ ſent. Itẽ decẽuiros: quibus imperiũ cõſulare tũ eſſet. itẽ triũuiros reipub. conſtituẽdæ cauſa creatos: ius cõſulẽdi ſenatũ habuiſſe. Poſtea ſcripſit de interceſſionibus. dixitq; ĩ tercedẽdi ne ſenatuſcõſultũ fieret ius fuiſſe iis ſolis: qui eadẽ poteſtate qua ii: qui ſena tuſcõſultũ facere uellẽt: maioreue eſſent. Tũ aſcripſit de locis in quibus ſenatuſcõſul tũ fieri iure poſſet: docuitq; cõfirmauitq; niſi in loco per augures cõſtituto: quod tem plũ appellaret̃ ſenatuſcõſultũ factũ eſſet: iuſtũ id nõ fuiſſe. ꝑpterea & in curia hoſti

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

lia: & in pompeia: & poſt in iulia: quum profana ea loca fuiſſent: tẽpla eſſe ꝑ augures
cõſtituta: ut in iis ſenatuſcõſulta more maiorũ iuſta fieri poſſent. Interq; id quoq; ſcri
ptũ reliquit: nõ omnis ędes ſacras tẽpla eſſe: Ac ne eadẽ quidẽ Veſtę templũ eẽ. Poſt
hęc deinceps dicit ſenatuſcõſultũ ante exortũ: aut poſt occaſum ſolẽ factũ ratũ non
fuiſſe. Opus ẽt cẽſoꝝ feciſſe exiſtimatos per quos eo tp̃e ſenatuſcõſultum factũ eſſet
Docet deinde inibi multa: quibus dieb9 haberi ſenatũ ius nõ ſit: ĩmolareq; hoſtiã pri
us. auſpicariq; debere qui ſenatum habiturus eſſet. De rebus quoq; diuinis priuſq̃ hu
manis ad ſenatũ referẽdũ eſt. Tũ porro referri oportere: aut infinite de republica: aut
de ſingulis rebus finite. Senatus quoq; conſultum fieri duobus modis. Aut ꝑ diſceſſi
onem: ſi conſentiretur: aut ſi res dubia eſſet: per ſingulorum ſententias exquiſitas. ſin
gulos autem debere conſuli gradatim. Incipitq; a conſulari gradu: ex quo gradu ſem
per quidem antea primum rogari ſolitum: qui princeps in ſenatum lectus eſſet. Tum
autem quum hęc ſcriberet: nouum morem inſtitutum refert per ambitionẽ gratiãq;
ut is primum rogaretur: quem rogare uellet: qui haberet ſenatum: dum is tamen ex
gradu conſulari eſſet. præter hæc de pignore quoq; capiẽdo diſſerit deq; mulcta dicẽ
da ſenatori: qui quũ in ſenatũ uenire deberet: nõ adeſſet. Hęc & alia quędã id genus i
libro: quo ſupra dixi. M. Varro in epiſtola ad Oppianũ ſcripta executus. Sed qđ ait
ſenatuſcõſultũ duobus modis fieri ſolere: aut conq̃ſitis ſentẽtiis: aut per diſceſſionem
parũ cõuenire uidet̃ cũ eo: qđ Atteius Capito in cõiectaneis ſcriptũ reliq̃t. Nam in li
bro. cclviiii. Tuberonẽ dicere ait nullũ ſenatuſcõſultũ fieri poſſe: non diſceſſione fa
cta. Quia in omnibus ſenatuſconſultis etiã in iis: quę per relationẽ fierent diſceſſio
eſſet neceſſaria. Idq; ipſe Capito uerum eſſe affirmat. ſed de hac omni re alio in loco
plenius accuratiuſq; nos memini ſcribere.

Quęſitũ eſſe diſſenſumq; an præfectus: latinarum cauſa creatus ius ſenatus con
uocandi. conſulendiq; habeat. Cap. viii.

p Ræfectũ urbi latinaꝝ cauſa relictũ: ſenatũ habere poſſe Mutius negat: quo
niã ne ſenator quidẽ ſit. neq; ius habeat ſentẽtię dicẽdę: quũ ex ea ętate præfe
ctus fiat. quæ non ſit ſenatoria. M. autẽ Varro in. iiii. epiſtolicarũ quæſtionũ
& Atteius Capito in coniectaneoꝝ. cclviiii. ius eſſe præfecto ſenatus habẽdi dicunt.
Deq; ea re aſſenſum Capitonẽ Tuberoni. cõtra ſentẽtiã Mutii refert. Nãq; & tribu
nis inq̃t plebis ſenatus habẽdi ius erat: q̃q̃ ſenatores nõ eſſent ante atimiũ plebiſcitũ.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER QVINTVSDECIMVS.

Quod in. Qu. Claudii annalibus ſcriptam eſt lignum a lumine oblatum non ar
dere. Caput primum.

Eclamauerat antonius Iulianus rhetor pręterq̃ ſemꝑ alias: tum uero ni
miũ q̃ delectabiliter & fœliciter ſunt enim ferme ſcholaſticę iſtę decla
d mationes: eiuſdẽ hominis eiuſdẽq; facũdiæ: non eiuſdem tamen quoti
die fœlicitatis. Nos ergo familiares eius circunfuſi undiq; eũ ꝓſequeba
ciſpius mur domũ quũ deinde ſubeuntis montẽ ciſpium cõſpicimus inſulam
mons. quandã occupatam igni multis arduiſq; tabulatis editã & ꝓpinqua iam oĩa flagrare
uaſto incẽdio. Tum quiſpiã ibi ex comitibus Iuliani: Magni inq̃t redditus urbanoꝝ
prędioꝝ: ſed pericula ſunt longe maxima. Siq̃d autẽ poſſet remedii fore: ut ne tam

aſſiduedomus romę arderet: uenũ hercle dediſſem res ruſticas: & urbicas emiſſẽ: atq; illi Iulian9 lęta: ut mos eius fuit: interfabulandũ uenuſtate. Si annalẽ inqt undeuiceſimũ. Q. Claudii legiſſes: optimi & ſinceriſſimi ſcriptoris: docuiſſet te ꝑfecto Archelaus Regis Mithridatis præfectus: q̃ medela: q̃q; ſolertia ignẽ defenderes: ut ne ulla tua ędificatio e ligno correpta: atq; iſ inuata flammis arderet. Percontat9 ego ſũ: qd eẽt illud mirũ. Quadrigarii repetit. In eo igit̃ libro ſcriptũ iueni: quũ oppugnaret. L. Sylla i terra attica: Pireũ. & cõtra Archelaus regis Mithridatis pręfectus ex eo oppido ꝓpugnaret: turrim ligneã defendendi gratia ſtructã: quũ ex oĩ latere circũple xa igni foret: ardere nõ quiſſe: quod ab Archelao a lumine oblita fuiſſet. uerba Quadrigarii ex eo libro hęc ſũt: Tũ Sylla conat9 ẽ: & tẽpore magno eduxit copias ut Archelai turrim unã: quã ille iterpoſuit: ligneã icenderet uenit. acceſſit: ligna ſubdidit: ſummouit græcos: ignẽ admouit. ſatis ſunt diu conati: nunq̃ querũt icendere. Ita Archelaus omnem materiam obliuerat a lumine. Quod Sylla atq; milites emirabãtur. & poſtq̃ non ſuccendit: reduxit copias.

Quod Plato in libris: quos de legibus cõpoſuit: largiores lętioresq; i conuiuiis inuitatiunculis uini nõ inutiles eẽ exiſtimauerit. Cap. ii.

X inſula creta quiſpiã ætatẽ athenis agẽs. Platonicũ eſſe ſe philoſophũ dicebat: & uiderier geſtiebat: Erat autẽ nihili homo & nugator: atq; i grece facundię gloria iactabundus. Præterea uini libidine aduſq; ludibria ebrioſus. Is in conuiuiis iuuenũ: quæ agitare athenis hebdomadibus lunę ſolenne nobis fuit ſimul atq; modus epulis factus & utiles delectabileſq; ſermones cœperãt: tum ſilentio ad audiendũ petito: loqui cœptabat. Atq; id gen9: uili & incõdita uerborũ caterua: hortabatur oẽs ad bibẽdũ: Idq; ſe facere ex decreto Platonico prędicabat: tanq̃ Plato i libris quos de legibus cõpoſuit: laudes ebrietatis copioſiſſime ſcripſiſſet: utilemq; eam eſſe bonis & fortibus uiris cenſuiſſet. Ac ſimul iter eiuſmodi orationẽ crebris: & ingẽtibus poculis omne ingeniũ igurgitabat. Fomitẽ eſſe quendã dicens & incitabulũ ingenii: uirtutiſq;: ſi mens & corpus hominis uino flagraret. Sed eni Plato in primo: & in ſecundo de legibus: uno ut ille nebulo opinabat̃: ebrietatẽ iſtã turpiſſimã: quæ labefacere: & minuere hoĩum mentes ſolet: laudauit. Sed hanc largiorẽ paulo iucũdiorẽq; uini inuitationẽ: quę fieret ſub qbuſdã q̃ſi arbitris: & magiſtris cõuiuioꝝ ſobriis nõ iprobauit. Nã & modicis modeſtiſq; interbibendũ remiſſionibus refici: itegrariq; aios: ad inſtaurãda ſobrietatis officia exiſtimauit. reddiq; eos ſenſim lætiores: atq; ad intẽtiones rurſum capiẽdas fieri habiliores. Et ſimul ſiqui penitus i iis affectionum cupiditatumq; errores ineſſent: quos aliquis pudor reuerẽs cõcelaret: ea oĩa ſine graui periculo libertate per uinũ data detegi: & ad corrigendũ: medẽdumq; fieri oportuniora. atq; etiam hoc Plato ibidem dicit: nõ defugiẽdas eſſe: neq; reſpuẽdas huiuſcemodi exercitatiões: aduerſum ꝓpulſandã uini uiolẽtiã. Neq; ullũ unq̃ cõtinẽtem ꝓrſus ac tẽperantẽ ſatis fideliter uiſum eſſe: cuius uita uictuſq;: nõ iter ipſa erroꝝ picula: & in mediis uoluptatũ illecebris explorata ſit. Nã cui libẽtiæ gratięq; oẽs cõuiuiorum icognitæ ſint: quiq; illarũ oĩno expers ſit. Si eũ forte ad participãdas eiuſmodi uoluptates: aut uolũtas tulerit: aut caſus iduxerit: aut neceſſitas cõpulerit: deliniri plerũq; & capi. Neq; mẽtẽ aiumq; ei9 cõſiſtere: ſed ui q̃dã noua ictũ labeſcere. Cõgrediẽdũ igit̃ fuit: & tanq̃ i acie quędam cũ uoluptariis reb9: cũq; iſta uini licẽtia cominus decer

nendũ ut aduerſum eas:nõ fuga ſimus tuti nec abſentia:ſed uigore animi:& cõſtanti præſentia:moderatoq; uſu tẽperantiã:cõtinẽtiaq; tueamur:& calefacto ſimul:refo-toq; animo:ſiq̃d in eo:uel frigidę triſtitiæ:uel torpẽtis uerecũdiæ fuerit:diluamus.

Quid.M.Cice.de ꝑticula iſta ſenſerit:ſcripſeritq; quæ ꝓpoſita ẽ uerbis aufugio & aufero.Et an in uerbo autumo:eadẽ iſta hęc præpoſitio eſſe uideri debeat. Cap.iii.

Egimus librũ Ciceronis:qui ĩſcriptus ẽ orator.In eo libro Cicero quũ dixiſſet

Aufu-gio Aufero

I uerba hęc:aufugio:& aufero:cõpoſita quidẽ eſſe ex prępoſitione ab:& ex uerbis fugio:& fero:ſed eã prępoſitionẽ:quo fieret uox ꝓnunciatu:audituq; lenior:uerſam mutatãq; eſſe in au ſyllabã:cœptũq; eſſe dici aufugio:& aufero pro abfugio:& abfero.Cũ hoc inq̃ ita dixiſſe:tum poſtea ibidẽ ſuper eadem particula ita ſcripſit.Hęc inquit prępoſitio:præter hæc duo uerba:nullo alio in uerbo reperiet̃.Inuenimus autẽ in cõmẽtario nigidiano uerbũ autumo cõpoſitum ex ab prępoſitione:& uerbo æſtimo:dictumq; interciſe:autumo:quaſi abęſtimo:quod ſignificaret totum

Autu-mo.

æſtimo:tanq̃ abnumero.Sed quod ſit cum honore multo dictũ.P.Nigidii hominis eruditiſſimi audacius hoc:argutiuſq; eſſe uidet̃:q̃ uerius:Autumo enim nõ id ſolum ſignificat:ſed & dico & opinor & cẽſeo:cũ quibus uerbis prępoſitio iſta:neq; cohærẽtia uocis:neq; ſignificatione ſententię cõuenit.Pręterea uir acerrimę in ſtudio litterarum lĩcẽtię.M.Tullius:nõ ſola eſſe hęc duo uerba dixiſſet:ſi reperiri poſſe ullũ tertium:Sed illud magis quęri ĩſpiciq; dignũ ẽ:uerſa ne ſit& mutata ab prępoſitio in au ſyllabã ꝓpter lenitatẽ uocis:an potius au particula ſua ſit ꝓpria origie:& ꝑinde ut plereq; alię præpoſitiones a gręcis:ita hæc quoq; ĩde accepta ſit.ſicuti ẽ in illo uerſu homeri.

αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν. ἄβρομοι αὐίαχοι.

Prima ſupinarunt:necuere.exuta dedere:
Pellibus .abſq; ſono.& uocum turba.

Hiſtoria de Ventidio Baſſo ignobili homine:quem primum de parthis triũphaſſe memorię traditum eſt. Cap.iiii.

I N ſermonibus nuꝑ fuit ſenioꝝ hoiũm:& eruditoꝝ multos ĩ uetere memoria altiſſimũ dignitatis gradũ aſcẽdiſſe ignobiliſſimos pri9 homines:& deſpicatiſſimos.Nihil adeo tamẽ de quoq̃ tãtæ admiratiõi fuit:quãtæ fuerũt quę de Vẽtidio Baſſo ſcripta ſunt.Eũ picẽtẽ fuiſſe genere:& loco humili:& matrẽ ei9 a Põpeio

Vẽtidius baſſus.

Strabone Põpeii magni patre bello ſociali quo aſculanos ſubegit:captã cũ ipſo eſſe.Mox triũphante Põpeio Strabone eũ quoq; puerũ ĩter cæteros ante currũ imꝑatoris ſinu matris uectũ eſſe.Poſt quũ adoleuiſſet:uictũ ſibi ægre quæſiſſe:eũq; ſordide iuueniſſe:cõparãdis mulis:& uehiculis magiſtratibus qui ſortiti ꝓuincias forẽt:præbẽda publice cõduxiſſe.In iſto quęſtu notũ eſſe cœpiſſe.C.Cęſari:& cũ eo ꝓfectũ eſſe in gallias.Tum quia in ea ꝓuincia ſatis nauiter uerſatus eſſet:& deiceps ciuili bello mãdata ſibi pleraq; impigre:& ſtrenue feciſſet:nõ modo in amicitiã Cæſaris:ſed ex ea in ampliſſimũ quoq; ordinẽ ꝑueniſſe.Mox tribunũ quoq; plębis:ac deinde pręterẽ creatũ.Atq; in eo tẽpore iudicatũ eſſe a ſenatu hoſtẽ cũ.M.Antonio.Poſt uero cõiũctis partibus:nõ priſtinã tãtũ dignitatẽ recuꝑaſſe:ſed põtificatũ:ac deĩde cõſulatũ quoq; adeptũ eẽ.Eãq; rẽ tã intolerãter tuliſſe populũ romanũ:qui Vẽtidiũ Baſſum meminerat curãdis mulis uectitaſſe:ut uulgo per uias urbis uerſiculi pręſcriberẽtur;
Concurrite omnes augures:aruſpices.

Portentum inuſitatum conflatum eſt recens.
Nam mulos qui fricabat: conſul factus eſt.

Eundē Baſſum Suetonius Trāquillus prępoſitū eſſe a. M. Antonio prouīciis orīeta libus: parthoſq; in ſyriam ītrorūpentis: tribꝰ ab eo prœliis fuſos ſcribit. Eūq; primū omniū de parthis triumphaſſe. & morte obita publico funere ſepultum eē.

Verbū profligo a pleriſq; dici improprie inſciteq;. Cap. v.

s Icut alia uerba pleraq; ignoratione & inſcitia improbe dicētiū: quę non ītelligāt: deflexa & deprauata ſunt a ratione recta & cōſuetudine: ita huiꝰ quoq; uerbi quod eſt ꝓfligo: ſignificatio uerſa & corrupta eſt. Nā quum ab affligendo: & ad perniciē interitūq; ducēdo inclinatū id tractumq; ſit: ſemperq; eo uerbo qui diligēter locuti ſunt: ita uſi ſint: ut ꝓfligare dicerēt ꝑdigere & deperdere: ꝓfligataſq; res: quaſi ꝓflictas & ꝑditas appellarint: nūc audio ædificia & tēpla: & alia fere multa quæ prope abſoluta: effectaq; ſunt: in profligato eſſe dici: ipſaq; eſſe iam profligata. Quapropter urbaniſſime reſpōdiſſe prætorē nō indoctū uirū Barbaſculo quidam: ex aduocatorū turba Sulpitius Apollinaris in quadā epiſtola ſcriptū reliquit. Nā quū ille inquit rabula audaculus ita poſtulaſſet: uerbaq; ita feciſſet oīa uir clariſſime negocia de quibus te cogniturū eſſe hodie dixiſti: diligētia & uelocitate tua ꝓfligata ſunt: unū id ſolū relictū eſt: de quo rogo audias. Tū prætor ſatis ridicule: an illa negocia d̄ quibus iā cognouiſſe me dicis: ꝓfligata ſint equidem neſcio. hoc autē negociū quod in te incidit: ꝑculdubio ſiue audiā ſiue nō audiā ꝓfligatū eſt. Quod ſignificare autem uolūt qui ꝓfligatū dicūt. ii qui latine locuti ſunt: nō ꝓfligatū ſed affectū dixerūt ſicut M. Cicero in oratione quā habuit de ꝓuinciis cōſularibus. eius uerba hæc ſunt. Bellū affectū uidemus: & uere ut dicā pene cōfectū. Itē infra. Nā ipſe Cæſar q̄d eſt q̄ ī mea prouincia cōmorari uelit niſi ut ea quæ per eū effecta ſunt: perfecta reipu. tradat. idē Cicero in œconomico: Quū uero affecta iā ꝓpe æſtate: uuas a ſole miteſcere tēpus ē.

ꝓfligo

affectꝰ

In libro. M. Ciceronis de gloria ſecundo manifeſte eſt erratum in ea parte in qua ſcriptū eſt ſuper Hectore & Aiace. Cap. vi.

N libro. M. Tullii: qui eſt ſecūdus de gloria: manifeſtꝰ error ē nō magnæ rei i Quū errorē eſſe poſſit agnoſcere nō aliquis eruditoꝝ: ſed q tātū legerit ὄαη-ρούτον. i. Homeri. η. litterā. i. librū octauū. quāobrē nō tā id mirabamur erraſſe in eā rē. M. Tulliū q̄ nō eſſe animaduerſum hoc poſtea: correctumq; uel ab ipſo uel a Tyrone liberto eius diligētiſſimo homine: & librorum patroni ſui ſtudioſiſſimo ita enim ſcriptū in codē libro eſt: Aiax cū Hectore cōgrediēs depugnādi cauſa agit: ut ſepeliatur: ſi ſit forte uictꝰ. Declaratq; ſe uelle ut ſuum tumulum; multis etiā poſt ſeculis prætereuntes ſic loquātur.

ciceróis error.

Hic ſitus eſt: uitę iampridem lumina linquens.
Qui quondam hectoreo perculſus concidit enſe.
Fabitur hoc aliquis. mea ſemper gloria uiuet.

Huius autem ſententiæ uerſus: quos Cicero in linguam latinam uertit: nō Aiax apd̄ Homerū dicit: neq; Aiax ait ut ſepeliatur: ſed Hector dicit: & Hector de ſepultura agit: priuſq̄ ſciat: an ſecum depugnādi cauſa congreſſus ſit aiax.

ἀνδρος μεν τὸ δε σῆμα παλαι κατατεθνειῶτος
ὃν ποταρησευνοντα κατεκτανε φαιδιμος εκτωρ

ὡς ποτέ τις ἐρέει τὸ δ' ἐμὸν κλέος οὔ ποτ' ὀλεῖται.
Ecce uiri tumulum. qui pridem a lumine ceſſit.
Abſtulit hunc factis præclarum ſplendidus hector.
Quondam ita quis dicet: mea nunꝗ gloria olebit.

Obſeruatum eſſe in ſenibus: ꝙ annum fere ętatis tertium & ſexageſimum agant: aut laboribus aut iteritu aut clade aliqua inſignitum. Atqꝫ inibi ſuper eadem obſeruatione exemplum appoſitum epiſtolæ diui auguſti ad Caium filium. Cap. vii.

annus ſexageſimus tertius Climatericus

o Bſeruatũ in multa hominũ memoria: expertũqꝫ eſt ſenioribus pleriſqꝫ oĩbus ſexageſimũ tertiũ uitę annũ cũ ꝑiculo & clade aliqua uenire: aut corporis morbiqꝫ grauioris: aut uitę interitus: aut animi ægritudinis. Propterea qui rerum: uerborũqꝫ iſtiuſmodi ſtudio tenent̄: eũ ætatis ãnũ appellãt κλιμακτηρικὸν. i. ſcalariũ Nocte quoqꝫ iſta ꝓxima ſuꝑiore quũ librũ epiſtolarũ diui Auguſti quas ad Caium nepotẽ ſuũ ſcripſit legeremus: duceremurqꝫ elegãtia orationis: neqꝫ moroſa: neqꝫ anxia: ſed facili hercle & ſimplici: idipſum in quadã epiſtola ſuꝑ eo ãno ſcriptũ offendimus. Eiuſqꝫ epiſtolę exẽplũ hoc eſt. viii. cal. octobris. Aue mi Cai: meus Aſellius iucũdiſſimus: quẽ ſemꝑ mediuſfidius deſidero: quũ a me abes. Sed præcipue diebus talibus qualis eſt hodiernus. oculi mei requirere meũ Caiũ: quẽ ubicũqꝫ hoc die fuiſti: ſpero lætũ & beneuolẽtẽ celebraſſe. quartũ & ſexageſimũ natalẽ meũ: nam ut uides κλιμακτῆρα. i. ſcalariũ cõmunẽ ſeniorũ omniũ tertiũ & ſexageſimũ euaſimꝰ annum. Deos autẽ oro: ut mihi quãtũcũqꝫ ſupeſt tẽporis: id ſaluis uobis traducere liceat. i ſtatu reipub. fœliciſſimo ἀνδραγαθούντων ὑμῶν καὶ διαδεχομένον. ideſt fortiter ac uiriliter agentibus uobis: atqꝫ ſuccedentibus ſuſcipientibuſqꝫ ſtationem meam.

Locus ex oratione Phauorini ueteris oratoris de cœnarum atqꝫ luxurię exprobatione: qua uſus eſt: quum legem liciniam de ſumptu minuendo ſuaſit. Cap. viii.

q Vum legeremꝰ orationẽ ueterẽ phauorini: nõ idiſerti uiri: quã orationem totã: ut meminiſſe poſſemꝰ: odio hercle iſtiuſmodi ſumptus atqꝫ uictꝰ ꝑdidicimus. Verba quę appoſuimꝰ Phauorini hæc ſunt. Præfecti popinę atqꝫ luxuriæ: negãt cœnã lautã eſſe niſi quũ libẽtiſſime edis: tũ auferat̄ & alia eſca melior atque amplior ſuccẽturiet̄. Is nũc flos cœnæ haberet̄ inter iſtos: quibus ſumptus & faſtidium pro facetiis ꝓcedit. Qui negãt ullã auẽ pręter ficedulã: totã comeſſe oportere cęterarũ auiũ: atqꝫ altiliũ: niſi tantũ apponat̄: ut a cluniculis inferiore parte ſaturi fiant: cõuiuiũ putãt inopia ſordere. Superiorẽ partẽ auiũ atqꝫ altiliũ: qui edũt: eos palatũ nõ habere. Si ꝓportione creſcit luxuria: & debere epulas creſcere. videte q̄d relinquitur: niſi ut deliberari ſibi cœnas iubeãt ne edẽdo defatigent̄: quãdo ſtratus auro: argẽto: purpura: amplior aliquot hominibus. ꝗ diis immortalibus adornantur.

Quod Cecilius poeta frontem genere uirili: nõ poeticę: ſed cum probatione & cũ analogia appellauit. Cap. ix.

u Ere ac diſerte Cecilius hoc in ſubditino ſcripſit.
Nam ii ſunt inimici peſſimi fronte hilaro.
Corde triſti: quos neqꝫ ut apprehendas: neqꝫ ut mittas: ſcias.

Hos ego uerſus quũ de quodã iſtiuſmodi homine ſermones eſſent in circulo forte iuuenũ eruditoꝝ dixi. Tũ de grãmaticoꝝ uulgo quiſpiã nobiſcũ ibi aſſiſtens non ſane ignobilis. Quãta inquit licẽtia: audaciaqꝫ Cecilius hic fuit: cũ frõte hilaro. nõ frõte hi

fronte dixit. & tam imanẽ ſolœciſmũ nihil ueritus eſt. Immo inq̃ poti⁹ nos: & q̃ auda
ces: & q̃ licẽtes ſumus: qui frõtẽ iprobe: idocteq; nõ uirili genere dicimus: quũ & ratio
proportionis: quæ analogia appellat̃: & ueterũ auctoritas nõ hãc: ſed hũc frontem de
bere dici ſuadeãt. quippe. M. Cato in quinta originum ita ſcripſit poſtridie ſignis col Fronte
latis: æquo frõte: peditatu: equitib⁹: atq; aliis cũ hoſtiũ legionibus pugnauit: Recto hilare.
quoq; fronte idẽ Cato: eodẽ in libro dicit. At ille ſemidoctus grãmaticus. Miſſas iqt
auctoritates facias quas quidẽ ut habeas poſſe fieri puto. Sed rationẽ dic quã nõ ha-
bes. Atq; ego iis eius uerbis: ut tũ ferebat ętas irritatior audi inq̃ mi magiſter rationẽ
falſam quidem: ſed quã redarguere falſam eẽ tu nõ queas. Oĩa inq̃ uocabula trib⁹ lit
teris finita quibus frons finit̃: generis maſculini ſunt ſi in genitiuo quoq; caſu eadem
ſyllaba finiantur: ut mons: pons: frons. At ille contra renitẽs. Audi inqt diſcipule plu
ra alia cõſimilia: quæ nõ ſunt generis maſculini. Petebãt ibi oẽs: ut uel unũ ſtatim di-
ceret. Sed quũ homo uultũ intorqueret: & nõ hiſceret: coloreſq; mutaret. Tũ ego iter
ceſſi: & uade inq̃ nũc: & hẽto ad reqrẽdũ. xxx. dies. Poſtq̃ iueneris repetes nos. Atq;
ita hoiem nulli rei ad indagãdũ uocabulũ quo reſcinderet functionẽ fictã dimiſimus.

De uoluntario & admirando interitu uirginum mileſiarum. Cap. x.

P Lutarchus in libro⁊ quos περιψυχης. i. de anima iſcripſit primo quũ de mo
ribus diſſereret in aios hoium incidẽtibus uirgines dixit: mileſii nominis: fer
me quot tũ in ea ciuitate erãt: repẽte ſine ulla euidẽti cauſa uoluntatẽ cœpiſſe
obeũdę mortis. Ac deinde plurimas uitã ſuſpẽdio amiſiſſe. Id quũ accediſſet idies cre
brius: neq; aĩs ea⁊ mori pſeuerantiũ medicina adhiberi quiret: decreuiſſe mileſios: ut Mileſi
uirgines: quę corporib⁹ ſuſpẽſis demortuæ forẽt: ut eæ oẽs nudę cũ eodem laqueo: uirgĩes
qui eſſent præuĩctę efferrent̃. Poſt id decretũ uirgines: uoluntariã mortem non petiſ
ſe: pudore ſolo deterritas tam inhoneſti funeris.

Verba ſenatuſcõſulti de exigẽdis urbe roma p̃his. itẽ uerba edicti cẽſo⁊: quo ipro-
bati & coerciti ſunt: q̃ diſciplinã rhetoricã iſtituere: & exercere Rõę cœperãt. Cap. xi.

Fannio Strabone. M. Valerio Meſſalla cõſulibus: ſenatuſcõſultũ de philoſo
phis & rhetoribus latinis factũ eſt. M. Põponius prętor ſenatũ cõſuluit: qd̃
uerba facta ſũt de philoſophis & rhetorib⁹: de ea re ita cẽſuerũt: ut. M. Põpo
nius prętor aĩaduerteret: curaretq; uti ei e repu. fideq; ſua uideret̃: uti romæ ne eſſent.
Aliquot deinde annis poſt id ſenatuſcõſultum Cn. Domitius ænobarbus: &. L. Li Rhetores &
cinius Craſſus cẽſores: de coercẽdis rhetorib⁹ latinis: ita edixerũt. Renũciatũ ẽ no- philoſo
bis eẽ hoies q̃ nouũ genus diſciplinę inſtituerũt. Ad quos iuuẽtus i ludum cõueniat: phi eie-
eos ſibi nomẽ impoſuiſſe latinos rhetores. Ibi hoies adoleſcẽtulos dies totos deſidere. cti.
Maiores noſtri quę liberos ſuos diſcere: & quos i ludos itare uellẽt inſtituerũt. Hæc
noua quę prẽter cõſuetudinẽ: ac morẽ maiorũ fiũt: neq; placẽt: neq; recta uidentur:
Quapropter & iis qui eos ludos habent: & iis qui eo uenire conſueuerunt: uiſum eſt
faciundum: ut oſtenderemus noſtram ſententiam: nobis non placere. Neq; illis ſolũ
temporibus nimis rudibus: necdum gręca doctrina expolitis philoſophi ex urbe ro-
ma pulſi ſunt uerum etiam Domitiano imperante: ſenatuſconſulto eiecti: atq; urbe
& italia interdicti ſunt. qua tempeſtate Epictetus quoq; philoſophus: p̃pter id ſena-
tuſcõ. nicopolim roma deceſſit.

Loc⁹ ex orõne Gracchi de pſimonia: ac de pudicitia ſua memoratiſſim⁹. Cap. xii.

Racchus quum ex Sardinia rediit: orationẽ ad populũ in cócione habuit. ea
g uerba ſunt hæc. Verſatus ſum inquit in ꝓuícia: quomodo ex uſu ueſtro exiſti
mabã eẽ: nõ quomõ ambitioni meæ cõducere arbitrabar. Nulla apud me fuit
popina: neq; pueri eximia facie ſtabãt: ſed in cõuiuio liberi ueſtri modeſtius erant: q̃
apud prĩcipẽ. Poſt deinde hæc dicit. Ita uerſatus ſum in prouĩcia: ut nemo poſſet ue
re dicere aſſem: aut eo plus in muneribus me accepiſſe. aut mea opa quẽpiã ſumptũ
feciſſe. Bienniũ fui in ꝓuincia ſi ulla meretrix domũ meã introiuit: aut cuiuſq̃ ſeruu
lus ꝓpter me ſolicitatus eſt: omniũ nationũ poſtremiſſimũ neqſſimũq; æſtimatorẽ
Quum a ſeruis eoꝝ tam caſte me habuerim: inde poteritis conſiderare: Quomodo
me putetis cũ liberis ueſtris uixiſſe atq; ibi ex ĩteruallo: Itaq; inquit quirites: quũ ro-
mam profectus ſum. zonas quas plenas argẽti extuli: eas ex prouincia inanes rettuli:
Alii uini amphoras: quas plenas tulerũt eas argẽto plenas domo reportauerunt.

Marginal note: gracchi pſimonia

De rebus inopinatis quæ utroq; uerſum dicuntur: & a grãmaticis communia uo-
cantur. Cap. xiii.

Tor & uereor & hortor & cõſolor cõmunia uerba ſũt: ac dici utroq; uerſu poſ
u ſũt: uereor te: & uereor abs te: ideſt tu me uereris: utor te & utor abs te. i. tu me
uteris. hortor te & hortor abs te. i. tu me hortaris. ꝯſolor te & cõſolor abs te: id
eſt tu me cõſolaris. teſtor quoq; & interpretor ſignificatione reciproca dicũtur: Sũt au
tẽ uerba hæc oĩa ex altera parte inuſitata: Et an dicta ſint in eã quoq; partem queri ſo
let. Afranius ĩ cõſobrinis. Hem iſte parẽtũ eſt uitabilis liberis: ubi malũt metui q̃ ue
reri ſe a ſuis. Hic uereri ex ea parte dictũ eſt: qua eſt nõ uſitatior. Nouius ĩ ligararia:
uerbũ quod eſt utitur: ex cõtraria pte dicit. Quia ſupplex multa: quæ nõ utitur: emi-
tur tamẽ. i. q̃ uſui nõ eſt. M. Cato in quinta origine: exercitũ inquit ſuũ prãſum para
tũ cohortatus eduxit foras: atq; inſtruxit. cõſolor quoq; in partẽ alterã: præterq̃ dici
ſolitũ eſt in epiſtola. Q. Metelli: quã quũ ĩ exilio eẽt ad Cn. & ad. L. Domitios dedit.
Ac quũ animũ inq̃t ueſtrũ erga me uideo uehemẽter conſolor. & fides uirtuſq; ueſtra
mihi ante oculos uerſatur: Teſtata ĩtidẽ & ĩterpretata eadẽ ratione dixit. M. Tul-
lius in primo libro de diuinatione: ut teſtor interpretorq; uerba cõmunia uideri debe
ant. Saluſtius quoq; eodẽ modo dilargitus proſcriptoꝝ bonis dicit: tanq̃ uerbũ largi
or ſit ex uerbis cõmunibus: Veritũ autẽ ſicut puditũ & pigitũ: nõ pſonaliter per ĩfini
tũ modũ dictũ eſſe: nõ a uetuſtioribus tantũ uidemꝰ: ſed a. M. quoq; Tullio in ſecũ
do de finibus. Primũ inq̃t Ariſtippi cirenaicorũq; omniũ: quos nõ eſt ueritum ĩ ea uo
luptate: quæ maxima dulcedine ſenſum moueret ſummũ bonum ponere. Dignor
quoq; & ueneror. & cõfiteor & teſtor: habita ſunt in uerbis cõmunibus ſicuti in Virgi
lio illa dicta ſunt. Coniugio anchiſa ueneris dignate ſupbo. & Curſuſq; dabit uenera
ta ſacerdos. Cõfuſio aũt æris de quo facta cõceſſio eſt: in. xii. tabulis ſcriptũ ẽ his uer
bis. Aeris cõfeſſi: rebuſq; iudicatis. xxx. dies iuſti ſunt. Itẽ ex iiſdẽ tabulis id quoq; ẽ.
Quæ ſi erit teſtatior: libripẽſue fuerit in teſtimoniũ feriatur ĩprobꝰ ĩteſtabiliſq; eſto.

Marginal note: Cõia uerba multa

Quod Metellus Numidicus figuram orationis noua: ex orationibus grecis mu
tatus eſt. Cap. xiiii.

Pud. Q. Metellũ Numidicũ in libro accuſationis in Valerium Meſſalã tertio
a noue dictũ eſſe annotauimus: Verba ex oratione eius hæc ſunt: Quũ ſeſe ſci
ret in tantũ crimẽ ueniſſe: atq; ſocios ad ſenatũ queſtũ flẽtes ueniſſe: ſeſe maxi

mas pecunias exactos eſſe. pecunias ſe maximas exactos id nobis uidebatur gręca figura dictū: Gręci. n. dicūt εις ϖραξατομεαργυριον. i. exigit a me argētum. Id ſignificat exegit me pecuniā: ꝙ ſi id dici poteſt: etiā exactus eſſe aliquis pecuniā dici poteſt. Cecilius quoq; eadem ſigura in hypobolimœo æſchino uſus uidetur: Ego illud min⁹ nihilo exigor portorium: ideſt nihilo minus exigitur de me portorium.

Paſſis uelis. & paſſis manibus dixiſſe ueteres: non a uerbo ſuo quod eſt patior: ſed ab alieno: quod eſt pando Cap. xv

B eo quod eſt pando paſſum ueteres dixerunt: nō panſum, & cum præpoſitio Păſſū a
a ne expaſſum: nō expanſum: Cecilius in ſynariſtoſis. Heri uero pſpexiſſe eū ſe pando
ex regulis. Hęc nunciaſſe & flāmeū expaſſum domi capillo quoq; eſſe mulier Expaſſum
paſſo dicitur: q̄ſi porrecto & expāſo: & paſſis manibus: & uelis paſſis dicimus. qđ ſignificat diductis: atq; diſtentis. Itaq; Plautus in milite glorioſo a littera in e mutata: p compoſiti uocabuli morem diſpeſſis dicit: pro eo quod eſt diſpaſſis. Diſpeſſis

Credo ego iſtoc exemplo tibi eſſe eundem extra.
Portam diſpeſſis manibus patibulum quum habebis.

De nouo genere interitus crotonienſis Milonis. Cap. xvi.

Ilo crotonieſis athlęta illuſtris: quē in chronicis ſcriptū eſt olympiade prima
m coronatū eſſe: exitū habuit uitę miſerādū & mirādū. Quū iam natu grādis arte athleticā deſiſſet: iterq; faceret forte ſolus ĩ locis Italiæ ſilueſtribus: quercū uidit pxime uiā patulis ĩ parte media ramis hiātē. Tū expiri credo etiā tūc uolens: an ullæ ſibi reliquę uires adeſſēt: immiſſis ĩ cauernas arboris digitis diducere & reſcidere quercū conat⁹ ē. Ac mediā qdē partē diſcidit: diuellitq;. Querc⁹ aūt in duas diducta ptes: quū ille q̄ſi pfecto: qđ erat cōnixus: man⁹ laxaſſet: ceſſante ui redit ĩ naturā: manibuſq; ei⁹ retētis ĩcluſiſq; ſtrictā denuo: & cohæſa dilacerādū hoīem feris prębuit. Milōis interit⁹

Quam ob cauſam nobiles pueri athenienſium tibiis canere deſierint: quum patrium iſtum morem canendi haberent. Cap. xvii.

Lcibiades athenienſis: quum apud auunculū Periclē puer artibus ac diſcipli- Alcibi
a nis liberalibus erudiretur: & arceſſi Pericles Antiginidā tibicinē iuſſiſſet: ut eū ades
canere tibiis qđ honeſtiſſimū tū uidebatur doceret: traditas ſibi tibias quū ad os adhibuiſſet. ĩflaſſetq;: pudefactus oris deformitate: abiecit infregitq;. Ea res quum percrebuiſſet. omniū tum Athenienſium conſenſu diſciplina tibiis canendi deſita eſt Scrimptum hoc in commentario Pamphilæ nono & uiceſimo.

Quod pugna belli ciuilis: uictoriaq;. C. Cæſaris: quā uicit in pharſaliis cāpis nunciata prędictaq; eſt per cuiuſdam Cornelii ſacerdotis uaticinium: eodem ipſo die ĩ Italia Patauii. Cap. xviii.

Vo. C. Cæſar: & Cn. Pōpeius die ciuile bellū ſignis collatis in theſſalia cōflixe Corne-
q rūt: res accidit Patauii in trāſpadana Italia memoria digna: Cornelius qdā ſa- lius ſa
cerdos & loco nobilis & ſacerdotiis religionibus uenerandus: & caſtitate uitæ cerdos
ſāct⁹ repēte mota mēte cōſpicere ſe pcul dixit pugnā acerrimā pugnari. Ac deide alios cedere: alios urgere cædē: fugā: tela uolātia: iſtaurationē pugnę: ĩpreſſionē gemit⁹ uulnera. perinde ut ſe ipſe in prœlio uerſaretur: coram uidere ſeſe uociferatus eſt. Ac poſtea ſubito exclamauit Cæſarē uiciſſe. At Cornelii ſacardotis ariolatio leuis tū qdē ui ſa eſt: & uecors. Magnæ mox admirationi fuit: ꝙ nō modo pugnę quę in theſſalia pu-

gnata eſt: neq; prœlii exitus: qui erat predict9: idẽ fuit: ſed oẽs quoq; pugnãdi recipro cæ uices: & ipſa exercituũ duo᷑ cõflictatio uaticinãtis motu atq; uerbis repſentata ẽ.

Verba. M. Varronis memoria digna ex ſatyra quæ inſcribitur περι ἐδεσματων. ideſt de eduliis. Cap. xix.

n On pauciſſimi ſunt: in quo poteſt cõuenire id qđ. M. Varro dicit in ſatyra q̃ i ſcribit᷑ περι ἐδεσματων. i. de edulis uerba hæc ſũt. Si q̃tum ope ſũpſiſti: ut tuus piſtor bonũ faceret panẽ: eius duodecimã phię dediſſes: ipſe bon9 iãpridẽ eẽs factus. Nũc illũ q norũt uolũt emere milibus cẽtũ. Tę qui nouit nemo centuſſis.

Notata q̃dã de Euripidis poetę genere. uita: morib9: deq; eiuſdẽ fine uitæ. Ca. xx.

Euripides Vripidi poetæ matrẽ Theopõpus agreſtia olera uẽdentẽ uictũ quæſiſſe dicit.
e Patri aũt eius nato illo: reſpõſum eſt a chaldeis eũ puer᷑ quũ adoleuiſſet: uictorem i certaminibus fore. Id ei puero factũ eſſe pater iterpretatus athletã debere eſſe roborato exercitatoq; filii ſui corpore olympiã certatu᷑ eum iter athletas pueros deduxit. Ac primo q̃dem i certamine p ambiguã ætatẽ receptus nõ eſt. Poſt eleuſino & theſeo certamine pugnauit: & coronatus eſt. Mox a corporis cura ad excolendi animi ſtudiũ trãgreſſus auditor fuit phyſici Anaxagoræ: & rhetoris Prodici. In morali aũt philoſophia Socratis. Tragœdiã ſcribere natus annos duodeuiginti adortus eſt. Philocorus refert in iſula ſalamine ſpelũcã eſſe tetrã & horridã: quã nos uidimus: in qua Euripides tragœdias ſcriptitauit. Mulieres fere oĩs in maiorẽ modũ exoſus fuiſſe dicitur: ſiue q; natura abhorruit a mulie᷑ cœtu: ſiue q; ſimul duas uxores habuerat: cũ id decreto ab atheniẽſibus facto ius eſſet: quarum matrimonii pertedebat. Ei9 odii in mulieres Ariſtophanes quoq; meminit: ἐντᾶις πρατεροῖς θεσμοφοριαζούσαις ideſt in prioribus theſmophoriis quum mulieres ad ſacra conueniunt eleuſina. Theſmophoria theſmophoria enim feſta ſunt Cereris in his uerſibus.

νυν ουν ἁπάσαισι παρᾶινῶ καὶ λέγω
τοῦτον κόλασαι τὸν ἀνδρα πολλῶν οὕνεκα
ἀγρια γαρ τινα ὦ γυναῖκες δρᾶ ἅτε εν ἀγρίοις
τοῖς λαχάνοις αὐτος τραφεις. ideſt.
Omnis igitur nunc admoneo. & dico
Virum huncine ulciſci: multis de cauſis.
Agreſtia etenim quędam matronæ agit: ut qui
In agreſtibus enutritus oleribus ſit.
Alexander autem ætolus hos de Euripide uerſus compoſuit.
ὁ δὲ ἀναξαγόρου τρόφιμος ἀρχαίου.
στριφνος μεν ἐμοί γε ἔοικε προσεειπεῖν
και μισογέλως και τωθάζειν. οὐδὲ παροῖνον
μεμαθηκως: ἀλλ' ὅτι γράψι τοῦταν
μέλιτος και σειρήνων ἐτετεύχει. Ideſt
At anaxagoræ alumnus ueteris ille
Durus quidem ad ſalutandum uidetur.
Et ridendi exoſus: & iocari ne ad uinum quidem
Conſuetus. uerum quicquid ſcripſerit. id.
A melle ac ſineribus pfluit: Is quũ in macedonia apud Archelaũ regẽ eſſet: uteretur q;

eo res familiariter rediẽs nocte ab eius cœna: canibus a quodã ęmulo ĩmiſſis dilacera
tus eſt: & ex iis uulneribus mors ſecuta eſt. Sepulchrũ aũt eius: & memoriã macedo-
nes eo dignati ſũt honore: ut ĩ glorię quoq; loco prædicarent. ουϖότεσον μνημα ευρι
πιδης ολετο ϖού. i. nulla ætate tua Euripides monumẽta peribũt: Q̃d egregius poe
ta morte obita ſepultus in eorum terra foret. Quamobrem quũ legati ad eos ab athe
nienſibus miſſi petiſſent ut oſſa in terram illius patriam permitterent transferri: maxi
mo conſenſu macedones in ea re deneganda perſtiterunt.

Quod a poetis Iouis filii prudentiſſimi: humaniſſimiq;: Neptũni autẽ inhumaniſ
ſimi: & ferociſſimi tradunt. Cap. xxi.

Ræſtãtiſſimos uirtute: prudẽtia: uiribus Iouis filios poetæ appellauerũt: ut Filii io-
ęacũ: minoa: & ſarpedona: ferociſſimos & ĩmanes: & alienos ab oĩ humãitate uis
tãq̃ e mari gẽitos Neptũni filios dixerũt: Cyclopa: & Cercyõa: & Leſtrygõas: Filii ne

Hiſtoria de Sertorio duce: deq; aſtu eius: cõmentitiiſq; ſimulamẽtis: q̃bus ad Bar- ptunni
baros milites cõtinendos: cõciliandoſq; ſibi utebatur. Cap. xxii.

Ertorius uir acer: egregiuſq; dux: & utẽdi regẽdiq; exercitus peritus fuit. Is in
tpĩbus difficillimis mẽtiebatur ad milites ſi mẽdaciũ prodeſſet: & litteras cõ-
poſitas ꝑ ueris legebat: & ſomniũ ſimulabat: & falſas religiones conferebat:
ſi q̃d iſtę res eũ apud militũ aĩos adiuuabãt. Illud adeo Sertorii nobile ẽ. Cerua alba Sertorii
eximiæ pulchritudinis: & uiuaciſſimę celeritatis a Luſitano ei quodã dono data ẽ: hãc aſtutia
ſibi oblatã diuinitus & inſtinctã. Dianæ numinæ: colloqui ſecũ: monereq; & docere:
quæ utilia factu eſſent: pſuadere oĩbus inſtituit. Ac ſi quid durius uidebatur q̃d ĩperã
dũ militib9 foret: a cerua ſeſe monitũ prædicabat. Id quũ dixerat uniuerſi tanq̃ ſi deo
libentes parebant. Ea cerua quodã die quũ incurſio eſſet hoſtium nunciata: feſtinatio
ne ac tumultu cõſternata: ĩ fugam ſe prorupit: atq; in palude proxima delituit. & po-
ſtea requiſita piſſe credita eſt: Neq; multis diebus poſt inuẽtam eẽ ceruã Sertorio nũ
ciatur. Tũ q̃ nũciauerat iuſſit tacere. Ac ne cui palã diceret: ĩterminatus ẽ. Prçcepitq;
ut eã poſtero die repẽte ĩ eum locũ: in quo ipſe cũ amicis eſſet: ĩmitteret. Admiſſis de
inde amicis poſtridie: uiſum ſibi eſſe ait ĩ quietẽ: ceruã quę perierat ad ſe reuerti: Et ut
prius conſueuerat: quod opus aſſet facto prædicare. Tum Sertorio quod ĩperauerat
ſignificãte cerua emiſſa in cubiculũ Sertorii ĩtrorupit. Clamor factus: & orta admira
tio eſt. Eaq; hoĩum barbaroꝝ credulitas Sertorio in magnis rebus magno uſui fuit.
Memoriæ ꝑditũ eſt ex iis nationibus: quæ cũ Sertorio faciebant quũ multis prœliis
ſupat9 eſſet. neminẽ unq̃ ab eo deſciuiſſe: q̃q̃ id genus hominũ eſſet mobiliſſimum.

De ætatibus hiſtoricoꝝ nobiliũ Hellanici: Herodoti: & Thucydides. Ca. xxiii.

Ellanicus: Herodotus: Thucydides hiſtoriæ ſcriptores in iiſdẽ tpĩb9 fere lau
de ĩgẽti floruerũt. Et nõ nimis lõge diſtãtibus fuerũt ætatibus. Nã Hellanic9 Hella-
initio belli pellopõneſiaci fuiſſe quinq; & ſexaginta ãnos nat9 uidetur: Hero- nicus
dotus tres & q̃nquagita. Thucydides quadraginta. Scriptũ hoc ĩ lib. xi. Pãphilæ. Hero-

Quid Vulcatius Sedigitus in libro quem de poetis ſcripſit d̃ comicis latinis iudi dotus
cat. Cap: xxiiii. Thucy

Egiditus in libro quem ſcripſit de poetis. quid de iis ſentiat: qui comœdias fe- dides
cerunt: & quem præſtare ex omnibus cæteris putet: ac deinceps quo quenq; in
loco & honore ponat: his uerſibus ſuis demonſtrat.

comici Multos incerto certare hanc rem uidimus
Palmam poetæ comicio cui deferant.
Eum me iudice errorem diſſoluaã tibi.
Contra ut ſiquis ſentiat: nihil ſentiat:
Cecilio palmam ſtatuo de comico.
Plautus ſecundus facile exuperat ceteros:
Dein Neuius qui ſeruet: precio in tertio eſt.
Siquid quarto detur: dabitur Licinio.
Poſt inſequi Licinium facio Attilium
In ſexto conſequitur hos Terentius
Turpilius ſeptimum: Trabea octauum obtinet.
Nono loco eſſe facile facio Luſcium
Decimum addo antiquitatis cauſa Ennium.

De uerbis qbuſdã nouis: quę i Cn. Matii Mimiiãbis offẽderamus. Cap: xxvi

Recentatur c N. Matius uir eruditiſſimus i Mimiiãbis ſuis non abſurde neq; abſone finxit recẽtatur: pro eo quod Greci dicunt ανανεουται: ideſt renouatur: ideſt denuo naſcitur: atq; iterum fit recẽs. Verſus in quibus hoc uerbum eſt: hi ſunt.

Iamiam albicaſſit phœbus: & recentatur.
Commune lumen hominibus & uoluptas.

Edulcare Idẽ Matius in iiſdẽ mimiiãbis: edulcare dicit: quod eſt dulcius reddere i his uerſib9:

Quapropter edulcare conuenit uitam.
Curaſq; acerbas ſenſibus gubernare

Quibus uerbis Ariſtoteles philoſophus definierit ſyllogiſmum: eiuſq; definitiõis interpretamentum uerbis latinis factum. Cap. xxvi.

Syllogiſmus a Riſtoteles quid ſyllogiſmus eſſet: his uerbis definit. λογος εν ῶ τεθεντων τι νων ετεροντι των κειμενου: εξαναγκης συμβαινει δια των κειμενων. ideſt oratio. i qua poſitis quibuſdam: aliud quid a poſitis: neceſſario conſequitur p ea quæ poſita ſunt. Eius definitionis nõ uidebatur habere icommode interpretatio facta hoc modo. Syllogiſmus eſt oratio in qua conſenſus quibuſdam & cõceſſis: aliud quicq̃ quæ conceſſa ſunt: per ea quæ conceſſa ſunt: neceſſario cõficitur.

Quid ſint comitia calata: quid curiata: quid centuriata: quid tributa: quid conſiliũ Atq; inibi quędam eiuſmodi. Cap. xxvii.

Cõitia calata i N libro Lælii fœlicis ad. Q. Mutium primo ſcriptum eſt: Labeõem ſcribere calata comitia eſſe: quę pro collegio pontificũ habentur: aut regis ſacrorum: aut flaminũ: i augurandorum cauſa. Eo℞ autem alia eſſe curiata: alia centuriata. Cõitia curiata Curiata per lictorem curiatim calari: ideſt conuocari. centuriata per cornicinẽ. Cõitia cẽturiata Iiſdem comitiis quæ calata appellari diximus: & ſacrorum deteſtatio: & teſtamenta fieri ſolebant. Tria enim genera teſtamentorum fuiſſe accepimus. Vnum quod calatis comitiis in concione populi fieret. Alterum in procinctu quum uiri ad prœliũ faciendũ i aciẽ uocabantur. Teſtamẽto℞ tria genera Tertiũ per familiæ emancipationem: cui æs & libra adhiberetur. In eodem Lælii fœlicis libro hæc ſcripta ſunt. Is qui nõ uniuerſum populum: ſed partẽ aliquã adeſſe iubent: non comitia ſed cõſiliũ edicere debet. Tribuni autem neq; aduocãt patricios: neq; ad eos referre de re ulla poſſunt. Ita ne leges quidnam ppric

ſed plebiſcita appellātur: quę tribunis plębis ferētibus accepta ſunt. Quibus rogatio- nibus ante patricii nō tenebātur: donec. Q. Hortenſius dictator eam legem tulit: ut eo iure quod plębes ſtatuiſſet. omnes quirites tenerētur. Item in eodem libro hoc ſcri- ptum eſt. Quum ex generibus omniū ſuffragium feratur: curiata comitia eſſe. Quū ex cēſu & ætate cēturiata. Quū ex regiōibus & locis tributa. Cēturiata autem comi- tia itra pomeriū fieri nefas eſſe: quia exercitū extra urbem imperari oporteat: itra ur- bē imperari ius nō ſit. Propterea cēturiata in campo martio haberi: exercitūq; impera ri præſidii cauſa ſolitū: quoniā populus eſſet in ſuffragiis ferendis occupatus. Plebiſcita

Quod errauit Cor. nepos quum ſcripſit Ciceronē tres & uiginti annos natum cau ſam pro Sex. Roſcio dixiſſe. Cap. xxviii.

Cor. Nepos & rerū memoriæ nō indiligēs: & M. Cicerōis: ut ꝗ maxime ami- cus familiariſq; fuit. Atq; is tamē in primo librorū quos de uita illius cōpoſuit erraſſe uidetur quū eū ſcripſit tris & uiginti ānos natū: primā cauſam iudicii publici egiſſe. Sex. q; Roſciū parricidii reū defendiſſe. Dinumeratis ꝗppe ānis a. Q. Cepione: & a. Q. Serranno: quibus cōſulibus: ante diē. iii. nonas Ianuarii. M. Cicero natus eſt: ad. M. Tulliū: &. Cn. Dolobellā ꝗbus cōſulibus cauſam priuatā pro Qui tio apud Aquiliū Gallū iudicē dixit ſex & uiginti anni reperiūtur: Neq; dubium eſt: quin poſt annū: q̄ pro Quitio dixerat. Sex. Roſciū reū parricidii defenderit: annos iā ſeptem & uigiti natus. L. Sylla Felice: &. Q. Metello Pio cōſulibus. In qua re etiā Fe neſtellā erraſſe Pedianus Aſconius aīaduertit: q; eum ſcripſerit: ſexto & uiceſimo æta tis anno pro Sexto Roſcio dixiſſe. Lōgior autem Nepotis: q̄ Feneſtellæ error eſt: niſi quis uult i aīum iducere: ſtudio amoris: & amicitiæ adductum: amplificādæ admira- tiōis gratia: quadriēnium Nepotē ſuppreſſiſſe: ut. M. Cicero oratiōem florentem di- xiſſe ꝓ Roſcio admodum adoleſcēs uideretur. Illud adeo ab utriuſq; oratoris ſtudio ſis aīaduerſum & ſcriptū eſt: q; Demoſthenes & Cicero pari ætate illuſtriſſimas orati ones i cauſis dixerint. Alter κατα ἀνδροτιώνος και κατα Τιμοκράτους. ideſt in An- drotionem & Thimocratem: & ſeptē & uigiti annos natus. alter anno minor ꝓ. Pu. Quitio: ſeptimo & uiceſimo ꝓ Sex. Roſcio. Vixerūt quoq; nō nimis numerum āno- rum diuerſum. Alter tris & ſexagita annos Demoſthenes. lx. Cor. nepotis error

Quali figura orōnis & q̄ noua. L. Piſo annaliū ſcriptor uſus ſit. Cap. xxix.

Væ iſtæ i loquēdo figuræ notę: ſatis uſitatæ ſunt. Mihi nomē eſt Iulius. & mi d hi nomē eſt Iulii. Tertiā figurā nouā hercle repperi apud Piſonē i ſecūdo an- naliū. Verba Piſōis hæc ſunt. L. Tarquiniū collegam ſuum: quia Tarqnio no mē eſſet metuere. Eumq; orat: uti ſua uolūtate Roma concedat. Quia Tarquinio in quit nomē eſſet. Hoc peride eſt: tanq̄ ſi ego dicam: mihi nomen Iulium.

Vehiculū q; petorritū appellatᷣ cuiatis liguę uocabulū ſit gręcæ an gallicę. Ca. xxx.

Vi ab alio genere uitę detriti iā & retorridi ad lr̄am diſciplinis ſerius adeunt: ſi q forte idē garruli natura: & ſubargutuli ſunt: q̄ oppido fiūt in lr̄arū oſtētatione inepti & friuoli. Quod genus ꝓfecto ille homo eſt: qui de petorritis nuper ar- gutiſſimas nugas dixit. Nā quū quæreretur petoritū quali forma uehiculū: cuiatiſq; ligue uocabulū eēt: & faciē uehiculi emētius eſt lōge alienā: falſamq;: & uocabulū gre cū eſſe dixit. Atq; id ſignificare uolucres rotas iterpretatus eſt. Comutataq; una littera petorritum petorritū eſſe dictū uolebat: quaſi petorotū. Scriptū etiā hoc eſſe a Valerio contendit

Probo. Ego quum probi multos admodũ cõmentarioꝝ libros acqſiuerim: neqꝫ ſcriptum in his inueni: nec uſqꝫ alioquin Probũ ſcripſiſſe credo. Petorritũ enim eſt non ex græca dimidiatum ſed totũ trãſalpibus factum: nã eſt uox gallica. Id ſcriptũ eſt in libro. M. Varronis quartodecimo reꝝ diuinaꝝ. Quo in loco Varro quũ de petorrito dixiſſet: eſſe id uerbũ gallicũ: lanceã quoqꝫ dixit nõ latinũ ſed hiſpanicũ uerbũ eſſe. Lancea

Quæ uerba legauerint rhodii ad hoſtium ducẽ Demetrium: quum ab eo obſiderentur ſuper illa inclyta Hyaliſi imagine. Cap. xxxi.

r Hodũ inſulã celebritatis antiqſſimæ oppidũqꝫ ĩ ea pulcherrimũ: ornatiſſimũqꝫ obſidebat oppugnabatqꝫ Demetri9 dux ętatis ſuæ ĩclyt9. Cui a peritia diſciplinaqꝫ faciẽdi obſidii: machinarũqꝫ ſolertia: ad capiẽda oppida reptaꝝ cognomentũ πολιορκητης. i. urbiũ expugnator fuit. Tũ ibi ĩ obſidiõe illa ædes quaſdã publice factas: quæ extra muros urbis cũ paruo præſidio erat aggredi: atqꝫ uaſtare: & abſumere igni parabat. In iis ædib9 erat memorãtiſſima illa imago Hyaliſi Protogenis manu facta illuſtris pictoris. Cuius opis pulchritudinẽ pręſtantiãqꝫ ira pcitus rhodiis ĩuidebat. Mittũt rhodii legatos ad Demetriũ cũ his uerbis. Quę malũ ĩquiunt ratio ẽ ut tu imaginẽ iſtã uelis ĩcendio ædiũ facto: diſpdere. Nã ſi nos oĩs ſupaueris: ac oppidũ hoc totũ cœperis: imagine quoqꝫ illa ĩtegra: & ĩcolumi p uictoriã potieris. Sin uero nos uĩcere obſidẽdo nequeris: petimus cõſideres ne turpe tibi ſit: quia nõ potueris bello rhodios uĩcere: bellum cum Protogene mortuo geſſiſſe. Hoc ubi ex legatis audiuit: oppugnatiõe deſita & imagini & ciuitati pepercit.

Hyaliſus pictor

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSSEXTVS.

Verba Muſonii philoſophi græca digna: atqꝫ utilia audiri: obſeruariqꝫ eiuſdẽ utilitatis ſñia a. M. Catone multis ante annis numantiæ ad equites dicta. Cap. primum.

a Doleſcẽtuli cũ ẽt tum ĩ ſcholis eẽmus. ἐνθυμημάτιον. i. cõmẽtariũculã hoc grecũ: quod appoſui dictum eſſe a Muſonio philoſopho audiebamus: & quoniã uere atqꝫ luculẽte dictũ uerbiſqꝫ eſt breuib9 & rotũdis ĩuĩctum: perqꝫ libẽter memineramus. ἀντὶ πρᾶξις καλὸν μετὰ πόνου ὀμὲν πόνος οἴχεται τὸ δὲ καλὸν μένει ἂν τι ποιήσῃς αἰσχρὸν μετὰ ἡδονῆς τὸ μὲν ἡδὺ οἴχεται τὸ δὲ αἰσχρὸν μένει. i. deſt ſi per laborem hõeſti quippiam ęgeris: laborabit. hõeſtum manet. Si p uoluptatẽ turpe feceris quippiam: qđ ſuaue eſt abit: quod turpe eſt manet. Poſtea iſtam ipſam ſñiam ĩ Catõis oratiõe: quam dixit numãtiæ apud equites poſitam legimus. Quæ & ſi laxioribus paulo: longioribuſqꝫ uerbis cõprehẽſa eſt: p quam illud grecum quod diximus: quoniã tamẽ prior tẽpore: antiquior eſt: uenerabilior uideri debet. Verba ex oratiõe hæc ſũt. Cogitate cum aĩs ueſtris: ſiquid per laborem recte feceritis: labor ille a uobis cito recedet: benefactũ a uobis dum uiuetis nõ abſcedet. Sed ſi qua per uoluptatẽ nequiter feceritis: uoluptas cito abibit: nequiter factum illud apud uos ſemper manebit.

Cuiuſmodi ſit lex apud dialecticos percontandi diſſerendiqꝫ: & quæ ſit eius legis reprehenſio. Cap. ii.

l Egem eſſe aiũt diſciplinæ dialecticæ: ſi de quapiã re quæratur: diſputeturque atqꝫ ibi qđ rogere ut reſpõdeas: tũ ne amplius quid dicas: qꝫ id ſolũ: quos es rogatus: aut aias. aut neges. Eamqꝫ legem qui nõ ſeruant: & aut plus: aut aliter

q̃ ſunt rogati reſpõdeant: exiſtimãtur rudes indoctiq́ʒ eſſe: diſputandiq́ʒ morem: atq́ʒ rationem nos tenere. hoc quidem quod dicunt in pleriſq́ʒ diſputationibus proculdubio fieri oportet. Indefinitus nãq́ʒ: inexplicabiliſq́ʒ ſermo fiet. niſi interrogatiõibus reſpõſionibuſq́ʒ ſimplicibus fuerit determinatus. Sed enim eſſe quędã uidentur: in quibus ſi breuiter: & ad id: quod rogatꝰ fueris reſpõdeas capiare. Nam ſiquis his uerbis interroget. poſtulo ut reſpõdeas. Deſieris ne facere adulteriũ an nõ? utcũq́ʒ dialectica lege reſpõderis: ſiue aias: ſeu neges: hęrebis in captiõe: tam ſi te dicas adulterum: q̃ ſi neges. Sed quod minus eſt in interrogatione: id eſt addendũ. Nam qui facere aliquid non deſinit: nõ id neceſſario etiã fecit. Falſa igitur eſt ſpecies iſtiꝰ captionis: & nequaq̃ ꝓcedere ad id poteſt: ut colligi: cõcludiq́ʒ poſſit eũ facere adulteriũ: q ſe negauerit facere deſiſſe. Quid aũt legis iſtius ꝓpugnatores ĩ illa captiũcula faciẽt ĩ qua hærere neceſſum eſt? ſi nihil aliud: q̃ quod interrogati eum reſpõderunt. Nã ſi ita ego iſtoꝶ aliquẽ rogem. Quicqd nõ perdidiſti: habeas ne an non habeas? poſtulo aut aias: aut neges: utcunq́ʒ breuiter reſponderit: capietur. Nã ſi nõ habere ſe negauerit: qđ non perdidit: colligetur oculos eum non habere: quos non perdidit. Sin uerò habere ſe dixerit: colligetur eum habere cornua: quæ nõ perdidit. Rectius igitur: cautiuſq́ʒ ita reſpõdebitur: qcquid habui: id habeo ſi id nõ perdidi. Sed huiuſcemodi reſponſio nõ fit ex ea lege quã diximus. Plus enim q̃ quod rogatus eſt reſpondet. Et propterea id quoq́ʒ ad eam legẽ addi ſolet: non eſſe captioſis interrogationibus reſpondendum.

Dialectice captiões

Quanã rõne effici dixerit Eraſiſtratus medicus: ſi cibus forte deerit: ut tolerari aliq̃tiſp inedia poſſit: & tolerari fames: uerbaq́ʒ ipſa Eraſiſtrati ſup ea re ſcripta. Ca. iii.

c Vm Phauorino Romę dies plerũq́ʒ totos eramꝰ. Tenebatq́ʒ aĩos noſtros homo ille fandi dulciſſimus. Atq́ʒ eum quoquo iret: quaſi ex lingua prorſum eius capti ꝑſequebamur. Ita ſermonibus uſq́ʒquaq́ʒ amœniſſimis demulcebat. tũ ad quẽdã ęgꝶ quũ iſſet uiſere: noſq́ʒ cũ eo una ĩtroiſſemꝰ: multaq́ʒ ad medicos: q tũm forte iſtic erãt: ualitudinis eius gratia: oratiõe græca dixiſſet: Ac ne hoc quidem ĩquit miꝶ uideri debet: q cũ ante hac ſemp edundi fuerit appetẽs: nũc poſt imperatã inediã tridui: oĩs eius appetitio priſtina elãguerit. Nã quod Eraſiſtratus ſcriptũ reliquit inquit propemodũ ueꝶ ẽ. Eſuritionẽ faciũt inanes patẽteſq́ʒ inteſtino fibrę & caua intꝰ uentris: & ſtomachi uacua hiantia. quæ ubi aut cibo cõplentur: aut inanitate diutina cõtrahũtur: & cõniuẽt: tũc loco ĩ quẽ cibus capitur uel ſtipato: uel adducto: uolũtas capiẽdi eius: deſiderãdiq́ʒ reſtĩguitur. Scythas quoq́ʒ ait eũdẽ Eraſiſtratũ dicere: quũ ſit uſus: ut famẽ lõgius tolerẽt: faſciis uẽtrẽ ſtrictiſſime circũligare. Ea uẽtris cõpreſſiõe eſuritionẽ poſſe depelli creditũ eſt. Hæc tũ Phauorinꝰ multaq́ʒ huiuſmodi alia affabiliſſime dicebat. Nos aũt poſtea quũ libꝶ forte Eraſiſtrati legeremus Διαιρεσεων idest diuiſionũ primũ: idipſũ in eo libro: qđ Phauorinũ audiebamꝰ dicere: ſcriptum offendimus. Verba Eraſiſtrati ad eã rem ꝑtinentia: hęc ſũt ελογιζομεθα ουν παρα τη νισχύραν σύμπτωσιν της κοίλιας. ειναι την σφοδρα ἀσιτιαν. και γαρ τοις επιπλεον ασιτουσι κατα προαιρεσιν εν τοις πρωτοις χρονις η πεινα παρακολουθει. υστερον δε ουκετι. idest. Cogitabamus itaq́ʒ propter nimiam uentris compreſſionem ſummã eſſe inediam. Nam & ii qui ſponte abſtinent cibo primis temporibus fame afficiũtur poſt ut eſt minus. Deinde paulum infra. ειοις μενοι δε ειδι καὶ οι σκυθαι οταν δια τινα καὶ ρον αναγκαιον ται ασιτειν ζωναις πλατειαις την κοιλιαν διασφιγκειν ως

esuritio

της πείνης αὐτοὺς ἧττον ἐνοχλούσης σχεδὸν δὲ καὶ ὅταν πληρὴς ἡ κοιλία ᾖ διὰ τὸ κένωμα ἐν αὐτῇ μηδὲν εἶναι διὰ τοῦτο οὐ πεινῶσιν ὅταν δὲ σφόδρα συμπεπτωκυῖα ἡ. κένωμα οὐκ ἔχει. ideſt. Scythæ etiã cõſueuerunt: ſiquãdo cuiuſpiã rei cauſa inediam ferre coguntur. latioribus faſciis uentrem cohibere: qua ita fames minus eos infeſtet uẽtre etiam fere pleno quia nulla in eo ſit inanitas: ſit ne eſuriãt. Quũ autẽ uenter cõpreſſus admodũ eſt: caret inanitate. In eodẽ libro Eraſiſtratus uim quandam famis nõ tolerabilẽ quã græci βούλιμον καὶ βουπείνην: ideſt eſuritionẽ: & anxiam edẽdi ſitim appellant in diebus frigidiſſimis multo facilꝰ accidere ait: q̃ cum ſerenũ atq; placidum eſt. Atq; eius rei cauſas: cur is morbus in eo plerũq; tẽpore oriatur nõdum ſibi eſſe cõpertas dicit. Verba quibus id dicit hæc ſunt. ἄπορον δὲ καὶ δεόμενον ἐπισκέψεως καὶ ἐπὶ τούτου καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν βουλιμιώντων διὰ τί ἐκ τοῖς ψύχεσι μᾶλλον τὸ σύμπτωμα τοῦτο γίνεται ἢ ἐν ταῖς εὐδίαις. ideſt dubium eſt indigẽſq; conſiderationis: tum in hoc: tum in cæteris famelicis: quare in frigoribus magis huiuſcemodi caſus accidat q̃ ſerenis temporibus.

Quo ritu quibuſq; uerbis fecialis populi romãi bellũ indicere ſolitus ſit iis: ꝗbus populus Romanꝰ bellũ fieri iuſſerat. Et item ĩ quæ uerba cõceptũ fuerit iuſiurãdum de furtis militaribus ſanciẽdis. & uti milites ſcripti ĩtra prędictũ diẽ: in loco certo frequẽtarẽt: cauſis ꝗbuſdã exceptis: ꝓpter q̃s iuſiurãdũ remitti æquũ eſſet. Cap. iiii.

Cincius in libro tertio de re militari fecialẽ populi Romani bellũ indicẽtẽ hoſti-
c bꝰ: telũq; in agꝝ eoꝝ iacientẽ hiſce uerbis uti ſcripſit. Qđ populus hermũdulus: hoĩeſq; populi hermũduli aduerſus populũ romanũ bellũ facere deliquere: quodq; populus romanus cũ populo hermũdulo hoĩbuſq; hermũdulis bellũ iuſſit. Ob eam rẽ ego populuſq; romanus populo hermundulo hoĩbuſq; hermundulis bellũ indico: facioq;. Itẽ in libro eiuſdẽ Cincii de re militari ꝗnto ita ſcriptũ eſt. Quũ delectus antiꝗtus fieret. & milites ſcriberentur: ĩ iuſiurandũ eos tribunꝰ militaris adigebat in uerba hæc. In magiſtratu. C. Lelii. C. filii cõſulis. L. Cornelii. P. filii cõſulis: in exercitu decẽq; milia paſſuũ ꝓpe furtũ nõ facies: dolo malo: ſolus: neq; cũ pluribꝰ: pluris nũmi argẽti: ĩ dies ſingulos. Extraq; haſtã: haſtile: ligna: põbabulũ: utrẽ: follẽ faculã: ſiquid ubi ĩueneris: ſuſtuleriſue: qđ tum nõ erit: qđ pluris nũmi argẽti erit uti tu ad. C. Leliũ. C. filium cõſulẽ. L. ue Corneliũ. P. filium cõſulẽ: ſiue ad quẽ uter eoꝝ iuſſerit: ꝓferes: aut ꝓfitebere in triduo ꝓximo: quicꝗd inueneris ſuſtuleriſue in dolo malo. Aut domino ſuo: ciuiũ id cẽſebis eſſe: reddes, uti qđ recte factũ eſſe uoles. Militibus autẽ ſcriptis dies prefiniebatur: quo die adeſſent: & ut citati cõſuli reſpõderent: Deĩde ita cõcipiebatur iuſiurãdũ: ut adeſſent: his additis exceptionibus: niſi harunce aliq̃ cauſa erit: funꝰ familiare: ferię uidemiales. Calẽdęq; quę nõ eius rei cã in eũ diem collatæ ſint: quo is eo die minus ibi eſſet. Morbus ſonticus: auſpiciũue qđ ſine piaculo pręterire nõ liceat. Sacrificiũue anniuerſariũ qđ recte fieri non poſſet: niſi ipſius eo die ibi ſit: ius: hoſteſue: ſtatus: cõdictuſue dies cum hoſte: ſi cui eoꝝ harũce quę cauſa erit: eũ ſe poſtridie q̃ ꝑ eas cauſas licebit: eo die uentuꝝ aditurũq; cũ: q eum pagũ: uicũ: oppidũue delegerit. Itẽ in eodẽ libro uerba hęc ſunt. Miles cũ die q prædictus eſt
Alę exercitus aberat: neq; excuſatus erat ĩfrequẽs dabatur. Itẽ in libro ſexto hec ſcriptũ eſt. Alæ dictę exercitus: equitũ ordines: q; circũ legiones dextra ſiniſtraq; tanq̃ alæ in auium cor-
Legio poribus locabãtur. In legione ſunt cẽturię. lx. manipuli. xxx. cohortes decem.

Veſtibulum quid ſignificet. deq; eius uocabuli rationibus. Cap. v.

P Leraq; uocabula: quibus uulgo utimur: neq; tamē liquido ſcimus quid ea ꝓprie atq; uere ſignificēt: ſed incōpertā: & uulgariā traditionē rei non explorate ſecuti: uidemur magis dicere quod uolumus q̄ dicimus. Sicuti eſt ueſtibulū uerbū in ſermonibus celebre: atq; obuiū: nō oībus tamē q̄ illo facile utuntur ſatis perſpectū. A iaduerti enim quoſdā: haud quaq̄ indoctos uiros opinari ueſtibulū eſſe partē dom⁹ primiorē: quā uulgus atriū uocat. Cecilius Gallus in libro de ſignificatione uerboꝝ: quę ad ius ciuile pertinēt: ſecūdo ueſtibulū eſſe dicit nō in ipſis ædibus: neq; ptē ędiū: ſed locū ante ianuā dom⁹ uacuū: p quē a uia aditus: acceſſuſq; ad ędis eſt: cū dextra ſiniſtraq; iter ianuā tectaq; quę ſunt uię iuncta: ſpatiū relinquitur. Atq; ipſa ianua pcul a uia eſt area uacāti iterſita. quæ porro huic uocabulo ratio ſit quæri multū ſolet. Sed quę ſcripta legi: ea ferme oīa incōcinna atq; abſurda uiſa ſunt. Q̄d Sulpitiū aūt Apollinarē memini dicere uiꝝ elegāti ſciētia ornatū huiuſcemodi eſt. Ve particula ſicuti quędā alia tū intēſionē ſignificat tū minutionē. Nā uetus & uehemens alterꝝ ab ætatis magnitudine cōpoſitum: eliſumq; eſt. Alterū a mentis ui: atq; impetu dr̄ Veſcū autē q̄d ex ue particula: & eſca copulatū eſt: utriuſq; diuerſę ſignificatiōis uim capit. Aliter. n. Lucretius ueſcū ſalē dicit ex edēdi intētione. Aliter Lucilius ueſcum appellat cū edēdi faſtidio. Qui domos igitur amplas antiq̄tus faciebāt. locū ante ianuā relinquebāt: qui iter fores domus & uiā medius eſſet. In eo loco qui dominū ei⁹ dom⁹ ſalutatū uenerāt: priuſq̄ admitterētur cōſiſtebant. & neq; in uia ſtabāt: neq; intra ædes erant. Ab illa ergo grandi loci cōſtitutiōe: & quaſi quadā ſtabulatiōe ueſtibula appellata ſunt ſpatia (ſicut diximus) grādia ante fores ædiū relicta: in q̄bus ſtarent qui ueniſſent: priuſq̄ intromitterentur. Meminiſſe aūt debebimus id uocabulū non ſemp a ueteribus ꝓprie: ſed p quaſdā trāſlationes eſſe dictū. Quę tamē ita ſunt factę: ut ab iſta de qua diximus ꝓprietate nō lōge deſciuerint. Sicut illud in. vi. Virgilii. Veſtibulum Vestibulum atrium Ve Veſcū

Veſtibulum ante ipſum: primiſq; in faucibus orci
Luctus: & ultrices poſuere cubilia curæ.

Non. n. ueſtibulū priorem partem domus infernæ eſſe dicit. Quod obrepere poteſt tanq̄ ſi ita dicatur. Sed loca duo demōſtrat extra orci fores ueſtibulū & fauces. Ex quibus & ueſtibulū appellat ante ipſam domum: & ante ipſa orci penetralia. Fauces aūt uocat iter auguſtum per quod ad ueſtibulum adiretur.

Hoſtiæ quæ dicuntur bidentes q̄d ſint: & quam ob cauſam ita appellatę ſunt: ſupq; ea re. P. Nigidii: & Iulii Higini ſententię. Cap. vi.

t Edeūtes græcia Brunduſiū nauē aduertimus. Ibi quiſpiā linguę latine litterator Roma a Brūduſinis accerſitus expiundū ſeſe uulgo dabat. Im⁹ ad eū nos quoq; oblectamēti gratia. Erat enim feſſus & lāguens aīus de æſtu maris. legebat barbare: inſciteq; Virgilii ſeptimum: in quo libro hic uerſus eſt.

Ceneum lanigeras mactabat rite bidentes.

Et iubebat rogare ſeſi quis quid omniū reꝝ uellet dicere. Tum ego idocti hominis cōfidētiam demiratus: doces ne inq̄ nos magiſter: cur bidētes dicantur. Bidentes inquit oues appellatæ: iccircoq; lanigeras dixit: ut oues planius demonſtraret. Poſthac inq̄ uidebimus: an oues ſolę (ut tu ais) bidentes dicantur. Et an Pomponius attellanarū poeta; in gallis trāſalpinis errauerit: quum hoc ſcripſit. Mars tibi uoueo facturum: ſi

unq̄ redierit: bidēti uerre. Sed nūc ego a te rogaui ecq̄ ſcias eē huiuſcemodi uocabuli rationē. Atq; ille nihil cōtat⁹: ſed nimiū q̄tū audacter. Oues iq̄t bidētes dictæ: q̄ duos tātū dētes habeāt. Vbi terrarū queſo te inq̄ duos ſolos p naturā dētes habere ouē uidiſti? Oſtentū.n.eſt: & piaculis factis pcurādū. Tū ille pmot⁹ & mihi irritat⁹. Quęre inq̄t ea potius quę a grāmatico q̄rēda ſunt. Nā de ouiū dētib⁹ opiliones pcōtātur Facetias nebulonis hois riſi & reliq. P. aūt Nigidi⁹ in libro quē de extis cōpoſuit: bidētes appellari ait: nō oues ſolas: ſed oīs bimas hoſtias: neq; tamē dixit apertius cur bidētes. Sed qđ ultro exiſtimabam⁹: id ſcriptū inuenim⁹ in cōmentariis qbuſdā ad ius pōtificū ptinētib⁹. Bidētes primo dictas lrā īmiſſa: q̄ſi bidēnes. Tū lōgo uſu loquēdi corruptā eſſe uocē: & ex bidēnibus bidētes factū: quoniā id uidebatur eē dictu facilius. Higin⁹ tamē Iulius q ius pōtificū nō uidetur ignoraſſe in quarto librorū: quos de Virgilio fecit: bidētes appellari ſcripſit hoſtias: quę p ætatē duos dētes altiores haberēt. Verba illius ipſa poſui. Quę bidēs eſt inq̄t hoſtia: oportet habeat dētes octo: ſed ex iis duos cæteris altiores: per quos appareat ex minore ætate: in maiorē trāſcendiſſe Hæc Higini opinio: an uera ſit: nō argumentis: ſed oculis iudicari poteſt.

Bidētes

Quod Laberius uerba pleraq; licentius: petulantiuſq; finxit: & q̄ multis item uerbis utitur: de quibus an ſint latina queri ſolet. Cap. vii.

l

Aberius in mimis quos ſcriptitauit oppido q̄ uerba finxit prēlicēter. Nam & mēdicimoniū dicit: & mœchimoniū: & adulterionē: adulteritatēq; p adulterio: & depudicauit p ſtuprauit: & abluuium p diluuio. & qđ in mimo ponit: quē Theophimū inſcripſit: manuatus eſt p furatus. Et itē in fullone furē manuariū appellat. Manuari inquit pudorē pdidiſti. Multaq; alia huiuſmodi nouat: neq; nō obſoleta quoq; & maculātia ex ſordidiore uulgi uſu ponit: quale eſt in ſtaminariis. Tollet bona fide uos orcus nudas in Catoniū & elutriare lintea: & labandria dicit: quę ad lauādū ſint data. & coltior inq̄t in fullonicā ecquid properas: ecquid præcurris caldonia. Itē in reſtione: calabirriū culos dicit: quos uulgus calaburriones. Itē in cōpitalib⁹ malas malaxaui. Itē in cacomenone: Hic eſt inquit ille gurdus: quem ego me abhinc duos mēſes ex africa uenietē excepiſſe tibi narraui. Itē in mimo: q inſcribitur: nata. L; Cippū dicit: & obbā: & camelliā: & pictatiū & capitiū: induis inq̄t capitiū tunicæ pictatiū. Pręterea manua pro annua: guberniū p gubernatore: & planū p ſycophāta: & nanū pro pumilioē dicit: q̄q̄ planū pro ſycophāta. M. quoq; Cicero in oratioē ſcriptū reliquit: quā p Cluētio dixit. Atq; itē in mimo: q ſaturnalia inſcriptus eſt: botulū p farcimine appellat. & hominē leucunā p leui. Item in necromātia cotionē puulgate dicit. quē ueteres arulatorē dixerunt. Verba Laberii hęc ſunt. Duas uxores: hoc hercle plus negocii eſt inquit cotio ſex ædiles uiderat. Sed enim in mimo: quē ſcripſit Alexādreā: eodē qdem modo quo uulgus: ſed pbe latineq; uſus eſt græco uocabulo Emplaſtrū enim dixit ουδετερως neutre. ſ. nō genere fœminino: ut iſti nouitii ſemidocti. uerba ex eo mimo appoſui. Quid eſt iuſiurandū? Emplaſtrum æris alieni.

Vocabula multa noua

Quid ſignificet: & quid a noſtris appellatū ſit ἀξιώματα: qđ dialectici dicūt: & quædam alia quę prima in diſciplina dialectica traduntur. Cap. viii.

q

Vum in diſciplina dialecticas induci atq; imbui uellemus: neceſſum fuit adire: atq; cognoſcere: quas uocāt dialectici εισαγωγας. i. introductiones tāquā in primo περι ἀξιωματων. i. pnunciatorū: quæ. M. varro alias profata: alias

ꝓloquia appellat. Cōmētariū de ꝓloquiis Lęlii docti hoīs: q̄ magiſter Varronis fuit ſtudioſe quęſiuimus. Eūq; in pacis bibliotheca reptum legimus. Sed in eo nihil edocētur: neq; ad inſtituēdū explanate ſcriptū eſt. Feciſſeq; uidetur eū libꝝ Lęlius ſui magis admonēdi q̄ alioꝝ docēdi gr̄a. Rediuim9 igitur neceſſario ad libros gręcos: ex q-bus accepim9 ἀξίωμα. i. ꝓnunciatū definitū eſſe his uerbis: λεκτὸν αὐτοτελὲς ἀποφαντὸν ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ. i. diſcibile p ſe pfectū enūciabile quātum ex ſemetipſo. Hoc ego ſupſedi uertere: q̄a nouis & incōditis uocibus utēdū ſit: quas pati aures p inſolētiā uix poſſent. Sed. M. uarro in libro de ligua latina ad Ciceronē q̄rto & uiceſimo expeditiſſime ita finit. Proloquum eſt ſnīa in qua nihil deſideratur. Erit aūt plani9: quid iſtud ſit exēplū eius dixerimus. ἀξίωμα igitur: ſiue id ꝓloquium dicere placet huiuſmodi eſt. Annibal pœnus fuit. Scipio numātiā deleuit. Milo cædis dānatus ē. Neq; bonū ē uoluptas neq; malū. Et oīno q̄cquid ita dicitur: plena & pfecta uerbū ſnīa: ut id neceſſe ſit: aut ueꝝ: aut falſū eſſe: id a dialecticis ἀξίωμα. i. ꝓpoſitio: ideſt oratio uerū: aut falſū plene ſignificās appellatū eſt. A. M. uarrone ſicuti dixi ꝓloquiū. A. M. aūt Cicerone ꝓnūciatū: Quo ille tamē uocabulo tātiſper uti ſe atteſtatus eſt: quoad melius inq̄t iuenero. Sed q̄d græci συνημμένον ἀξίωμα: ideſt cōnexū ꝓnunciatū dicūt: id alii noſtroꝝ adiūctū: alii cōnexum dixere. Id cōnexū tale eſt: ſi Plato ambulat Plato mouetur. Si dies eſt: ſol ſup terrā eſt. Itē q̄d illi συμπεπλεγμένον: ideſt copulatū: nos uel cōiunctū uel copulatū dicimus. q̄d eſt eiuſdē modi. P. Scipio Pauli fili9 & bis cōſul fuit: & triūphauit: & cēſura funct9 eſt: & collega in cēſura. L. Mumii fuit In omni aūt cōiuncto: ſi unū eſt mēdaciū: etiā ſi cætera uera ſunt: totū eſſe mendaciū dr̄. Nā ſi ad ea oīa quę de Scipione illo uera dixi: addidero. Et Annibalē i africa ſupauit: q̄d eſt falſum: uniuerſa quoq; illa quę cōiuncte dicta ſunt: ꝓpter hoc unū q̄d falſū acceſſerit: q̄a ſimul dicētur: uera nō erūt. Eſt itē aliud q̄d græci διεζευγμένον ἀξίωμα ideſt nos diſiunctū ꝓloquiū dicimus. Id huiuſcemodi ē. Aut malū eſt uoluptas: aut bonū. Aut neq; bonū: neq; malū eſt. Oīa aūt quæ diſiūguntur: pugnātia eē inter ſeſe oportet. Eorūq; oppoſita: ἀντικείμενα gręci dicunt. Ea quoq; ipſa inter ſeſe aduerſa eſſe. Ex oibus quę diſiungūtur unū eſſe ueꝝ debet: cætera falſa. Q̄d ſi aut nihil oīum ueꝝ: aut oīa: pluraue: q̄ unū uera erūt. Aut quę diſiuncta ſunt. nō pugnabūt: aut q̄ oppoſita eoꝝ ſunt: cōtraria iter ſe nō erunt. Tūc id diſiunctū mēdacium eſt. & appellatur παραδιεζευγμένον: ideſt uitioſe diſiūctū: ſicuti hoc eſt in quo quę oppoſita nō ſunt cōtraria. Aut curris: aut ambulas: aut ſtas. Nā ipſa quidē inter ſe aduerſa ſunt. Sed oppoſita eoꝝ nō repugnāt. Nō ambulare enim & nō ſtare & nō currere contraria inter ſeſe nō ſunt: quoniā cōtraria ea dicuntur: que ſimul uera eſſe nō queunt. Poſſis. n. ſimul eodēq; tēpore: neq; ambulare: neq; ſtare: neq; currere. Sed hoc iam breue: ex dialectica libamētū dediſſe nūc ſatis erit. Atq; id ſolū addendū: admonēdūq; eſt q̄ huius diſciplinæ ſtudiū atq; cognitio in pricipiis quidē tetra: & aſpernabilis: inſuauiſq; eſſe & inciuilis uideri ſolet. Sed ubi aliq̄tulum ꝓceſſeris: tum deniq; & emolumētum eius in aīo tuo dilucebit: & ſequetur quędam diſcēdi uoluptas inſatiabilis. Cui ſane ſi modū non feceris: periculū non mediocre erit: ne ut pleriq; alii: tu quoq; in illis dialecticæ gyris: atq; meandris: tanq̄ apud ſirenios ſcopulos conſeneſcas.

Lelius

ꝓloqū ꝓnūciatum

Quid ſignificet uerbū i libris ueteꝝ creberrime poſitū ſuſq; deq;. Cap. ix.

Vſq; deq; fero: aut ſuſq; deq; habeo (his enim oibus modis dicitur) uerbū ē ex

hominum doctorum ſermonibus: in poematis quoq; & in epiſtolis ueterum ſcriptũ
plurifariam. Sed facilius reperies q̃ id uerbũ oſtentẽt: q̃ qui intelligant. Ita pleriq; no
Suſq; dẽ ſtꝛ que remotiora uerba inuenimus: dicere ea ꝓperamus non diſcere. Significat autẽ
q; fero ſuſq; deq; ferre: æquo animo eſſe: & q̃d accidit: nõ magnipẽdere. Atq; interdũ negli
Suſq; dẽ gere & cõtẽnere: & ꝓpemodũ id ualet: q̃d dicitur: αδιαφορεῖν. ideſt indifferẽs eſſe. La
q; hẽo berius in compitalibus. Nunc tu lentus es: nunc tu ſuſq; deq; fers. Materfamilias tua
in lecto aduerſo: ſed & ſeruos ſextantis uerbis nefariis utitur. M. Varro ĩ ſiſenna: uel
de hiſtoria. Quod ſi non hoꝝ omnium ſimilia eſſent principia: ſuſq; deq; eſſet.
Lucilius in tertio. Verum hæc ludis ibi ſuſq; omnia: deq; fuere.

Suſq; & deq; fuere inq̃ omnia ludus: iocuſq;
Illud opus durum: ut ſetinum acceſſimus finem.
κἐπὶ τὸ λοιπόν. ideſt in reliquo.
Vt aiunt: montes ætnæ omnes aſpri athones.

Quid ſint proletarii: quid capitecenſi: quid item ſit in duodecim tabulis aſſiduus: & quæ eius uocabuli ratio ſit. Cap. x.

Cium erat quodam die Romę in foro a negociis: & læta quædam celebritas feriarum. legebaturq; in conceſſu forte complurium Ennii liber ex annalib9. iii. In eodem libro uerſus hi fuere.

Proletarius publicitus excubiis: ferroq;
Ornatur. ferro muros: urbemq; forumq;
Excubiis curauit. Tũ ibi quęri cœptũ eſt q̃d eſſet ꝓletarius. Atq; ego aſpiciẽs quẽpiã in eo circulo ius ciuile callentẽ familiarẽ meũ rogabã: ut id uerbũ enarraret: & quũ ille ſe iuris: nõ rei grãmaticę peritũ eſſe reſpõdiſſet: eo maxime inq̃ te dicere hoc oportet: q̃do ut prędicas iuriſperitus es. Nãq; Ennius uerbũ hoc ex duodecim tabulis ueſtris accepit. in quibus ſi recte cõmemini: ita ſcriptũ eſt. Aſſiduo uindex aſſiduus eſto. Proletario ciui quiuis uolet uindex eſto. Petimus igitur ne annalẽ hũc. Q. Ennii: ſed duodecĩ tabulas legi arbitrere. Et q̃d ſit in ea lege ꝓletarius ciuis interpretere. Ego uero inquit dicere atq; interpretari hoc deberẽ: ſi ius faunoꝝ & aboriginũ didiciſſem. Sed enim quum ꝓletarii & aſſidui: & ſanates & uades & ſubuades & uigintiquinq; aſſes: & taliones: furtorũq; quęſtiones cũ lãce: & litio euanuerint: oĩſq; illa duodecim tabularũ antiquitas: niſi in legis actionibus cẽtumuiraliũ cauſaꝝ lege ebutia lata compoſita ſit: ſtudiũ ſcientiamq; ego pręſtare debeo iuris: & legũ: uocũq; eaꝝ quibus utimur. Tũ forte quadã Iuliũ Paulũ poetã memorię noſtrę doctiſſimũ prętereũtẽ cõſpeximus. Is a nobis ſalutatus: rogatuſq; uti de ſnĩa deq; rõne iſti9 uocabuli nos doceret. Qui in plebe
inquit romana tenuiſſimi: paupimiq; erant: neq; amplius q̃ mille q̃gentũ æris incen
Proleta ſum deferebãt: ꝓletarii appellati ſunt. Qui uero nullo: aut perq̃ paruo ære cẽſebãtur
rius capitecẽſi uocabãtur. Extremus aũt cenſus capite cenſoꝝ æris fuit. ccclxxv. Sed quo
Capite niã res pecuniaq; familiaris obſidis uice: pignoriſq; eẽ apud rempublicam uidebatur:
cenſus amoriſq; in patriam fides quędã in ea: firmamentũq; erat: neq; ꝓletarii: neq; capitecẽſi milites: niſi in tumultu maximo ſcribebantur: quia familia quęuis: aut tenuis: aut nulla iis erat. Proletarioꝝ tamẽ ordo honeſtior aliquãto & re & nomine: q̃ capitecenſorũ fuit. Nam & aſperis reipu. tẽporibus. quũ iuuẽtutis inopia eẽt in militiã tumultuariã legebãtur. Armaq; iis ſumptu publico prębebantur. Et nõ capitis cẽſione: ſed

pꝛoꝑeriore uocabulo: a munere: officioq; prolis edēdę appellati ſunt: q; cum re famili‐
ari parua minus poſſent remp. iuuare: ſobolis tamē gignēdæ copia ciuitatē frequēta
rent. capitecēſos autem primꝰ. C. Marius: ut qdā ferūt: bello cimbrico difficillimis
reipu. tēporibus uel potius: ut Saluſtiꝰ ait: bello iugurthino: milites ſcripſiſſe trādit̄:
quū id factū ante: in ulla memoria extaret. Aſſiduus in duodecim tabulis: & pro locu
plete: & facile munꝰ faciēte: dictus ab aſſibus. i. ære dando: quū id tēpora reip. poſtu
larent: Aut a muneris pro familiari copia faciēdi aſſiduitate. Verba aūt Saluſtii in hi‐
ſtoria iugurthina de. C. Mario cōſule: & de capitecēſis hæc ſunt. Ipſe interea milites
ſcribere: nō more maiorū: nec ex claſſibus: ſed ut libido cuiuſq; erat capitecēſos pleroſ
q;. Id factū alii inopia bonoꝝ: alii per ambitionē cōſulis memorabāt: q; ab eo genere
celebratus: auctuſq; erat: & hoī potētiā quærēti: egētiſſimus quiſq; oportuniſſimus. aſſiduꝰ

Hiſtoria de Herodoti libris ſumpta de pſyllorum interitu: qui in ſyrtibus africa‐
nis colebant. Cap. xi.

GEns in Italia marſoꝝ orta fertur eē a Circes filio Marſo. Propterea Marſis ho
minibus: quorū dūtaxat familiæ cū externis cognationibus nōdū etiā ꝑmixtę
corruptęq; ſunt ui quadā genitali datum: ut ſerpētiū uirulentorū domitores Marſi.
ſint: & incātationibꝰ herbarūq; ſuccis faciāt medelarū miracula. Hæc eadē ui ꝑditos
eē quoſdā uidemꝰ: q pſylli uocant̄: Sup noīe quoq; & genere: quū i ueteribus lr̄is q̄
ſiſſem: in q̄rto deniq; Herodoti libro: fabulā hāc de pſyllis īuenimꝰ. Pſyllos quōdā Pſylli
fuiſſe i terra africa. cōterminos naſamonibus. Auſtrumq; in finibꝰ eorū quodā in tp̄e
ꝑq̄ualidum: ac diutinū flauiſſe. Eo flatu aquā oēm in locis i qbꝰ colebāt exaruiſſe.
Pſyllos re aquaria defectos eā iniuriā grauiter auſtro ſuccēſuiſſe: Decretūq; feciſſe uti
armis ſumptꝭ ad auſtrū: perinde quaſi ad hoſtē iure belli res repetitū proficiſcerētur
Atq; ita ꝓfectis uentū auſtrū magno ſpiritꝰ agmine ueniſſe obuiā. Eoq; uniuerſos cū
oībꝰ copiis: armiſq; cumulis mōtibuſq; arenaꝝ ſupiectis opperuiſſe. Eo facto pſyl‐
los ad unū omnis iteriſſe. Itaq; eoꝝ fines a naſamonibus occupatos.

De iis uocabulis: quę Cloatius Verus aut ſatis cōmode: aut nimis abſurde: & ille
pide: ad origines linguæ græcę redegit. Cap. xii.

CLoatius Verus in libris: quos īſcripſit: Verboꝝ a græcis tractorū: nō paucā
hercle dicit curioſe & ſagaciter i cōquiſita. neq; non tamē quędā futilia & friuo‐ Errare
la. Errare inquit dictum eſt ἀπὸ τοῦ ἔρρειν. i. a pereundo. Verſumque infert
Homeri: i quo id uerbū ē: ἔρρε κακὴ γλήνη. ideſt pereas mala pupilla oculi. & illud
ἔρρ᾽ ἐκ νήσου θᾶσσον ἐλέγχιστε ζωόντων. Ideſt.
Ocius o pereas uiuorum ex inſula abuſus.
Itē alucinari factū ſcripſit ex eo qđ dicitur græcæ ἀλύειν. i. lāguere. unde lucū quoq; Alluci‐
eſſe dictū putat g lr̄a in c cōuerſa tarditatē quādā animi & ſtuporē: qui alucinātibus nari
plerūq; uſu uenit: Itē faſcinū appellat quaſi βάσκανον. i. inuidū. & faſcinare eſſe: q̄ſi Lucus.
βασκαίνειν. i. inuidere. Cōmode hæc ſane omnia: & cōducēter. Sed in libro quarto. faſcinar̄
Fœnerator inquit appellatus eſt quaſi φαινεράτων ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἐπὶ τὸ χρηστότε‐ Fœnera
ρον. i. facile apparēs ab apparēdo: ad id, quod melius ac benignius eſt: quoniā id genꝰ tor.
hominum ſpeciē oſtētēt humanitatis: & cōmodi eſſe uideantur inopibus numos de
ſiderātibus. Idq; dixiſſe ait Hypſicratē quēpiā grāmaticū: cuius libri ſane nobiles
ſunt ſuper iis quę a græcis accepta ſunt: Siue hoc autem ipſe Cloatius: ſiue neſcio qui

alius nebulo effutiuit: nihil poteſt dici inſulſius: Fœnerator enim ſicut. M. Varro in li *Fœnus* bro tertio de ſermone latino ſcripſit a fœnore eſt nominatus. Fœnus autē dictū a fœtu: & quaſi a fœtura quadā pecuniæ parientis atq; increſcētis: & iccirco &. M. Catonē: & cæteros ætatis eius fœneratorē ſine a littera pronunciaſſe tradit: ſicuti fœtus ipſe & fœcunditas appellata.

Quid ſit municipiū: & quid a colonia differat: & quid ſint municipes: quæq; ſit eiꝰ uocabuli ratio: ac proprietas. atq; inibi q̄ diuus Hadrianus in ſenatu de iure atq; uocabulo municipum uerba fecit. Cap. xiii.

[m] Vnicipes & municipia uerba ſunt dictu facilia & uſu obuia: Et neutiq̄ repias qui hæc dicat: quin ſcire ſe plane putet quid dicat. Sed ꝓfecto aliud eſt: aliud dicit̄. Quotus enim fere noſtrū eſt qui quū ex colonia po. ro. ſit: nō & ſe municipē eſſe: & populares ſuos municipes eē dicat: quod eſt a ratione: & a ueritate lōge auerſum. Sic adeo & municipia quid: & quo iure ſint: q̄tūq; a colonia differāt ignoramus. Exiſtimamuſq; meliore cōditiōe eē colonias: q̄ municipia. de cuius opinionis tā ꝓmixtæ erroribus diuus Hadrianus in orōne quā de italicēſibus: unde ipſe ortꝰ fuit i ſenatu hūit ꝑitiſſime diſſeruit. mirariq; ſe oſtēdit q̄ & ipſi italicēſes: & q̄dā itē alia municipia āriq̄ i qbꝰ uticēſes noiat: cū ſuis moribꝰ legibuſq; uti poſſēt i ius coloniaꝝ mutari geſtiuerit. peneſtinos āt refert maxio ope a Tiberio ipatore petiſſe: oraſſeq; uti ex colonia i municipii ſtatū redigerēt̄. Id q; illis Tiberiū ꝓ referēda grā tribuiſſe: q̄ i eoꝝ *Municipes.* finibꝰ ſub ipſo oppido ex capitali morbo reualuiſſet. Municipes ergo ſūt ciues Romani ex municipiis ſuo iure: & legibꝰ ſuis utētes: muneris tātū cū populo. ro. honorarii ꝑticipes: a quo munere capeſſendo appellati uident̄: nullis aliis neceſſitatibꝰ: neq; ulla po. ro. lege aſtricti: nūq̄ populꝰ eoꝝ fundus factus eēt. Primos aūt municipes ſine ſuffragii iure: cerites eē factos accepimus: Cōceſſūq; illis: ut ciuitatis romanæ honorē q̄dē caperēt. Sed negociis tamē atq; oneribꝰ uacarēt: ꝓ ſacris bello gallico receptis: cuſtoditiſq;. Hic tabulæ cerites appellatæ uerſa uice: i q̄s cēſores referri iubebant *colonia* quos notæ cā ſuffragiis priuabāt. Sed coloniaꝝ alia neceſſitudo ē. Nō. n. ueniūt extriſecus i ciuitatē. Nec ſuis radicibꝰ nitūt̄: ſed ex ciuitate q̄ſi ꝓpagatæ ſunt. Et iura iſtituta q; oīa populi romani nō ſui arbitrii hēnt. Quæ tamē cōditio: quū ſit magis obnoxia & minꝰ libera: potior tamē & præſtabilior exiſtimat̄: ꝑp āplitudinē maieſtatēq; po. ro. cuiꝰ iſtæ coloniæ: q̄ſi effigies ꝑua: ſimulacraq; eē q̄dā uident̄: & ſimul q̄a obſcura oblitterataq; ſunt: muncipioꝝ iura qbꝰ uti iam per innoticiam non queunt.

Quod. M. Cato differre dixit ꝓperare: & feſtinare. Et q̄cōmode Verrius Flaccus uerbū: quod eſt feſtinat interpretatus ſit. Cap. xiiii.

[f] Eſtinare & ꝓperare idē ſignificare: atq; in eadē rē dici uident̄. Sed. M. Cato id differre exiſtimat. Eaq; hoc modo diuiſa uerba ſunt ipſius ex orōne: quam de *ꝓpero feſtino* ſuis uirtutibus habuit. aliud eſt ꝓperare: aliud feſtinare: Qui unū quid mature trāſigit: is ꝓperat. qui multa ſimul incipit neq; ꝑficit: is feſtinat. Verrius Flaccus rationē uolēs dicere differētiæ huius feſtinat inquit a fando dicitur: quoniā iſti ignauiores: qui nihil ꝑficere poſſūt plꝰ uerboꝝ q̄ opis hēnt: Sed id nimis coactū atq; abſurdū uidetur. Neq; tāti momēti eſſe poteſt prima in utroq; uerbo littera: ut ꝓpter eā unā tam diuerſa uerba feſtinare & fari: eadem uideri debeant. Commodius autē propriuſq; uiſum eſt feſtinare: quaſi feſſum eſſe. Nam qui multis ſimul rebus properan

dis defeſſus eſt. is iam non properat: ſed feſtinat.

Quid Theophraſtus mirum de perdicibus ſcriptũ reliquerit. & quid Theopompus de leporibus. Cap. xv.

t Heophraſtus philoſophorũ peritiſſimus omnes in paphlagonia perdices bina corba habere dicit. Theopompus in biſaltia lepores bina iecora. pdices. lepores

Agrippas a partus ægri: & ĩproſperi uitio appellatos. Deq; iis deabus: quæ uocãtur Proſa. & poſtuerta. Cap. xvi.

q Voꝶ in naſcẽdo nõ caput: ſed pedes primi extiterãt qui partus difficillimus: ęgerrimuſq; habetur: agrippę appellati uocabulo ab ægritudine & pedibus. Agrippæ
Cõfixos eſſe autẽ pueros in utero Varro dicit a capite ĩfirmo nixos ſurſum pedibus elatis nõ ut hoĩs natura ẽ: ſed ut arboris. Nã pedes cruraq; arboris appellat ramos: Caput ſtirpẽ atq; caudicẽ. Quãdo igit̃ inquit cõtra naturã forte conuerſi in pedes: brachiis plerũq; diducti retineri ſolẽt: ęgriuſq; tũc mulieres enituntur. Huius periculi deprecãdi gratia arę ſtatutę ſunt romæ duabus carmentibus: quarũ altera Poſtuerta nominata eſt. Proſa altera: a recti peruerſiq; partus & poteſtate: & nomine. Poſtuerta

Quæ ratio uocabuli ſit agri uaticani. Cap. xvii. Proſa.

e T agrũ uaticanũ: & eiuſdẽ agri deũ pręſidẽ appellatũ acceperamus: a uaticiniis: quę ui atq; inſtinctu eius dei in eo agro fieri ſolita eſſent. Sed præter hãc cauſam. M. Varro in libris diuinaꝶ: aliã eſſe tradit iſtius nominis rationẽ. nã ſicut Arius inquit deus appellatus: araq; ei ſtatuta eſt: quę eſt infima noua uia: q; eo ĩ loco diuinitus uox edita erãt: ita uaticanus deus nominatus penes quẽ eſſẽt uocis humanę initia. quoniã pueri ſimulatq; parti ſunt eã primã uocẽ edunt: quæ prima ĩ uaticano ſyllaba eſt. Iccirco uagire dicitur: exprimente uerbo ſonũ uocis recentis. uaticanus ager Vagire

Læpida quædã memoratu: & cognitu de parte geometriæ: que ὀπτικη: ideſt perſpectiua appellatur. Et item alia quę μετρικη: ideſt dimenſiua. Et tertia itidem: quæ dicitur κανονικη. ideſt regularis: Cap. xviii.

Ars quædã geometrię ὀπτικη. i. pſpectiua appellatur: q̃ ad oculos pertinet. p Pars altera quæ ad auris κανονικη. i. regularis uocatur: q̃ muſici ut fundamẽto artis ſuæ utuntur. Vtraq; harũ ſpatiis & interuallis lineaꝶ: & rõne nũeroꝶ cõſtat. ὀπτικη. i. pſpectiua facit multa demirãda: id genus: ut ĩ ſpeculo uno imagines unius rei plures appareãt. Itẽ ut ſpeculũ in loco certo poſitũ: nihil imaginet: aliorſũ trãſlatũ faciat imagines. Item ſi rectius ſpeculũ ſpectes: imago fiat tua eiuſmodi: ut caput dehorſum uideatur: pedes ſurſum. Reddit etiam cauſas ea diſciplina: cur iſtæ quoq; uiſiones fallãt: ut quę in aqua cõſpiciuntur: maiora ad oculos fiãt. Quę procul ab oculis ſunt minora. κανονικη. i. regularis aũt lõgitudines. & altitudines uocis emetitur. Lõgior mẽſura uocis ῥυθμός. i. modul⁹ nũerus ordo pedũ dicit̃. Altior μελος ideſt modulatio cãtus: Eſt & alias ſpecies κανονικης. i. regularis. quæ appellatur μετρικη. i. mẽſuraria per quã ſyllabaꝶ lõgarũ: & breuiũ: & mediocriũ iunctura & modus cõgruẽs cũ pricipiis geometrię auriũ mẽſura examinatur. Sed hęc inq̃t. M. Varro: aut omnino non diſcimus: aut prius deſiſtimus q̃ intelligam⁹ cur diſcẽda ſint. Voluptas autem inquit: uel utilitas talium diſciplinarum in poſt principiis exiſtit: quũ perfectæ abſolutęq; ſunt. In pricipiis uero ipſis ineptę & inſuaues uidentur.

Sumpta ex hiſtoria Herodoti libro primo ſuper fidicine arione. Cap. xix.

ariōnis historia

Eſeri admodū: & cohibili orōne: uocūq; filo tereti: & candido fabulā ſcripſit Herodotus ſup fidicine illo Arione. Vet9 inqt & nobilis Ario cātator fidib9 fuit. Is loco: & oppido methymnæus terra atq; iſula oī leſbius fuit. Eū arionē rex corinthi periāder amicum amatūq; habuit artis grã. Is inde a rege profic.ſcitur terras inclytas Siciliā: atq; Italiā uiſeret. Vbi eo uenit. aures oīum mētesq; ī utriuſq terræ urbibus demulſit. In quæſtibus iſtic: & uoluptatibus amorib9 hoīum fuit. Is tū poſtea grādi pecunia & re bona multa copioſus corinthū īſtituit redire. Nauē igit & nautas. ut notiores: amicioreſq; ſibi corinthios delegit. Sed eo corinthios hoīe accepto: nauiq; ī altū ꝓuecta: prædæ pecuniæq; cupidos cœpiſſe cōſiliū de necādo Arioē Tū illū ibi pnicie intellecta. pecuniā cęteraq; ſua ut hērent: dediſſe. Vitam modo ſibi ut parcerēt: orauiſſe. Nautas precū eius hactenus cōmiſeritū eſſe illatenus: ut ei necē afferre per uim ſuis manibus tēperarēt: Sed impauiſſe: ut iā ſtatim corā diſiliret pręceps in mare. Homo inqt ibi territus ſpe omni uitæ pdita: id unū poſtea orauit ut priuſq mortē appeteret induere permitterēt ſua ſibi indumēta. Et fides cape: & canere carmē caſus illius ſibi cōſolabile. Feros & immanes nauitas ꝓlubiū tū audiēdi ſubit. Quod orauerat īpetrat. Atq; ibi mox de more cīctus. amictus ornatus: ſtāſq; in ſūmæ puppis foro carmē: quod orthriū dicitur: uoce ſublatiſſima cātauit. Ad poſtrema cantus cū fidib9 ornatuq; oī ſicut ſtabat canebatq; eiecit ſeſe ꝓcul in ꝓfundū: Nautæ haud quaq̄ dubitātes quin periſſet: curſum quem facere cœpant: tenuerūt: Sed nouū & mirum: & piū facin9 cōtigit: Delphinū repēte inter undas adnauiſſe: & dorſo ſuper fluctus edito uectauiſſe. Incolumiq; eū corpore: & ornatu: tęnarū in terram laconicā deuexiſſe: Tū Arionē prorſus ex eo loco corinthū petiuiſſe. Taleq; Periādro regi: qualis delphino uectus fuerat: ſeſe obtuliſſe. Eiq; rē ſicuti acciderat: narrauiſſe. Regē iſtæc parum crediſſe. arionē quaſi falleret cuſtodiri iuſſiſſe. Nautas requiſitos: ablegato arione: diſſimulāter iterrogaſſe: ecqd audiſſent in iis locis: unde ueniſſent ſup arione: Eos dixiſſe: hominē quū inde irēt in terra italia fuiſſe. cumq; illic bene agitare. & ſtudiis delectationibuſq; urbiū florere. atq; in gratia pecuniaq; magna fortunatū eē. Tū inter hęc eorū uerba arionē cum fidib9 & indumētis: cū qbus ſe ī ſalū eiaculauerat extitiſſe. Nautas ſtupefactos: cōuictoſq; ire īficias nō quiſſe. Eam fabulā dicere leſbios & corinthios. atq; eſſe fabulæ argumentū: q ſimulacra duo ænea ad tænarum uiſerētur. Delphinus uehens: & homo inſidens.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSSEXTVS

Quod Gallus Aſinius: & Largiuſ Licinius. M. Ciceronis reprehēderūt ex oratioē quā dixit pro. M. Cælio: & quid aduerſus homines ſtudioſiſſimos pro eadem ſententia uere digneq; dici poſſit. Caput primum.

e

T quidā fuerūt mōſtra hominū: qui de diis imortalib9 impias: falſaſq opiniones pdiderūt: ita nōnulli tā pdigioſi: tāq; uecordes extiterūt: qbus ſunt Gallus Aſinius. & Lartius Licinius: cuius liber etiā fert īfando titulo Ciceromaſtix: ut ſcribere auſ. ſint. M. Ciceronē parū integre atq; īproprie. atq; incōſiderate locutū. Atq; alia qdē: quę reprehēderūt: neq; dictu: neq; auditu digna ſunt. ſed etenim in hoc: quo ſibimetipſis pręter cętera: eſſe ui ſi ſunt uerbo ꝑēſitatores ſubtiliſſimi cedo quale id ſit cōſideremus. M. Cicero pro

M.Cęlio ita ſcripſit. Nã quod obiectũ eſt de pudicitia: quod oium accuſatorũ. nõ cri
minibus: ſed uocibus. maledictiſq; celebratũ eſt: id nunq̃ tã acerbe feret. M.Cæliꝰ ut
eũ pœniteat nõ deformẽ eſſe natũ. Nõ exiſtimãt uerbo ꝓprio eſſe uſum quod ait pœ
niteat. Atq; id ꝓpe ineptũ etiã eſſe dicũt: Nã pœnitere inquiunt tũ dicere ſolemꝰ: cũ
quæ ipſi fecimus: aut quę de noſtra uolũtate: noſtroq; cõſilio facta ſunt ea nobis poſt
incipiũt diſplicere. Sententiãq; i iis noſtrã demutamꝰ: Neminẽ aũt recte ita loqui pœ
nitere ſeſe: ꝙ natus ſit: aut pœnitere ꝙ mortalis ſit: aut ꝙ ex offẽſo uulneratoq; corpo
re dolorẽ ſentiat. quãdo iſtiuſmodi rerũ: nec cõſiliũ ſit noſtrũ. nec arbitriũ. Sed ea in
gratis in corporibus noſtris ui: ac neceſſitate naturę nobis accidãt. Sicut hercle inq̃
unt: nõ uolũtariũ fuit. M.Cælio quali forma naſceret᷑. Cuius enim dixit nõ pœnite
ret tanq̃ in ea cauſa res eſſet ut rationẽ caperet pœnitẽdi: Eſt hęc quidẽ: quã dicũt uer
bi huiuſce ſentẽtia: Et pœnitere niſi in uolũtariis rebus nõ ꝓbe dicit᷑. Tãetſi ãtiquio
res uerbo ipſo: alio quoq; modo uſitati ſũt. Et pœnitet ab eo: quod eſt pene: & a penu
ria dixerũt. Sed ſi aliorſum pœnitet: atq; alio in loco diceret᷑. Nũc autẽ ſub hac eadẽ
ſignificatione. quę uulgo nota eſt: nõ modo ineptũ hoc nõ eſt: quod. M.Cicero dixit:
ſed feſtiuiſſimũ adeo & facetiſſimũ eſt. Nã quũ aduerſarii & obtrectatores. M.Cęlii
quoniã erat pulchro corpore: formã eius & faciẽ in ſuſpiciones impudiciæ accerſerẽt
illudẽs Cicero tã abſurdã criminationẽ: ꝙ formã quã natura fecerat: uitio darẽt: eo
dẽ ipſo errore: quẽ illudebat. ſciẽs uſus eſt. & nõ pœnitet iquit. M.Cęliũ nõ deformẽ
eſſe natũ. Vt uel hac ipſa re. quod ita dicebat: obprobraret aduerſariis: ac per facetias
oſtẽtaret. facere eos deridiculum: ꝙ ꝓinde Cęlio formam crimini darent quaſi arbi
trium eius fuiſſet: quali forma naſceretur.

Verba quędã ex. Q.Claudii annaliũ primo: curſim in legẽdo notata. Cap.ii.

Q Vum librũ ueteris ſcriptoris legebamꝰ: conabamur poſtea mẽorię uegetãdę
grã idipiſci aio: ac recẽſere: q̃ i eo libro ſcripta eſſent: i utraſq; æſtimatiões lau
dis aut culpæ annotamẽtis digna. Eratq; hoc ſane q̃ utile exercitũ ad cõcilian
das nobis ubi ueniſſet uſus: uerboꝝ ſniarũq; elegãtiũ recordatiões. Velut hæc uerba
ex. Q.claudii primo annali: q̃ meminiſſe potui notaui. quẽ librũ legimꝰ biduo ꝓxio
ſupiore. Arma inqt pleriq; abiciũt: atq; iermi illatebrãt ſeſe. Ibi illatebrãt uerbũ poe Illate
ticũ uiſũ ẽ: ſed nõ abſurdũ neq; aſperũ. Ea iqt dũ ſiũt latini ſubnixo aio: q̃ſi ſublimi: brant.
& ſupra nixo uerbũ pene ſignificãs & nõ fortuitũ: demõſtratq; ai fortitudinẽ: fiduciã
q; quoniã qbꝰ innitimur iis: quaſi erigimur attollimurq;. Domꝰ iqt ſuas quęq; ire iu
bet: & ſua oĩa fruiſci. Rarius qdẽ fuit i ętate. M.Tullii: ac deiceps ifra rariſſimũ. Du
bitatũq; ẽ ab impitis antiqtatis an latinũ foret. Nõ mõ aũt latinũ: ſed iocũdiꝰ amœni
uſq; ẽt uerbũ fruiſcor factũ ẽ q̃ fruor. & ut fatiſcor a fateor ita fruiſcor factũ ẽ a fruor. Fruiſci
Q.Metellus Numidicꝰ: qui caſte pureq; ligua uſus latina ur᷑: i epiſtola quã exul ad
Domitios miſit ita ſcripſit. Illi uero oĩ iure atq; honeſtate iterdicti. Ego neq; aqua ne
q; igni careo: & ſumma gloria fruiſcor. Neuius in attellana: q̃ partus iſcripta eſt: hoc
uerbo ita utit᷑. Quod magnope queſiuerũt id fruiſci nõ queũt. q nõ pſit: apud ſe frui
tꝰ ẽ. Et romani inquit multis armis & magno cõmeatu: prædaq; igẽti capiãtur. Ver
bũ caſtrẽſe eſt. nec facile id repias apud ciuiliũ cauſarũ oratores. Exq; eadẽ figura eſt:
qualignant᷑ & pabulant᷑ & aquant᷑. Sole inquit occaſo: ſole occaſo. nõ inſuaui uenu Sole oc
ſtate eſt: ſiquis autẽ habeat nõ ſordidã: nec ꝓculcatã. In duodecim autẽ tabulis uerbũ caſo.

hoc ita ſcriptũ eſt. Ante meridiẽ cauſam comicito: quũ perorãt ambo pręſentes. Poſt
meridiẽ præſenti litẽ addicito. Si ambo pręſentes: ſol occaſus ſuprema tẽpeſtas eſto.
Nos inquit in mediũ relinquemus. Vulgus ĩ medio dicit. nã uitiũ iſtuc putãt: & ſi di
cas in mediũ ponere: id quoq; eſſe σολοικον. i. ſolœciſmi uitiũ putãt. Et tamen ꝓba
bilíꝰ ſignificãtiuſq; ſic dici uidebit: ſiqs ea uerba nõ ĩcurioſe ĩtroſpiciat. Gręce quoq;
θεινοι εις μεσον. i. ponere in mediũ uitiũ id nõ eſt. Poſt q̃ nũciatũ eſt inquit ut pugna
tũ eſſet in gallos: id ciuitas grauiter tulit. In gallos mũdiꝰ ſubtiliuſq; eſt: q̃ cum gallis
Pugna tũ ĩ gal los. aut cõtra gallos: Nã pinguiora hæc obſoletioraq; ſunt: Simul ĩquit forma: factis: elo
quẽtia: dignitate: acrimonia: cõfidẽtia pariter præcellebat: ut facile intelligeretur ma
gnũ uiaticũ. Magnũ uiaticũ pro magna facultate: & paratu magno noue poſitum ẽ.
magnũ uiaticũ Videturq; gręcos ſecutus: qui εφοδιον. i. uiaticũ ſumptũ uiæ ad aliarũ quoq; rerum
apparatus traducũt. Ac ſæpe εφοδιον pro eo dicũt: quod eſt inſtitue & inſtrue. Nã
M. ĩquit Mãlius: quẽ capitoliũ ſeruaſſe a gallis ſupra oſtẽdi: cuiuſq; operã cũ. M. Fu
Cũprie rio dictatore apud gallos cũprime fortẽ atq; exupabilẽ reſpublica ſenſit. is & genere
& uirtute bellica nemini concedebat. Adprime crebrius eſt: Cumprime rarius. tradu
ctũq; ex eo eſt: quod cũ primis dicebãt: pro quo eſt in primis. Nihil ſibi inquit diuiti
as opus eſſe. Nos diuitiis dicimus: & uitiũ hoc orationis nullũ eſt. Ac ne id quidam ẽ
quod figura dici ſolet. Recta enim iſthæc oratio eſt. Et ueteres cõpluſculi ita dixere.
Nec ratio dici poteſt: cur rectius: ſit diuitiis opus eſſe: q̃ diuitias niſi qui grãmaticoꝝ
diurna re. noua inſtituta: ut τεμενων ιερα. i. ad tẽplorũ ſacra obſeruãt. Nã hęc inqt maxiẽ uer
ſatur deorũ iniquitas. ꝙ deteriores ſunt ĩcolumiores. Neq; optimũ quenq̃ inter nos
Sermo nari. ſinũt diurnare. Inuſitate dixit diurnare pro diu uiuere. Sed ex ea figura ẽ: qua dicimꝰ
perennare. Cũ iis inquit conſermonabatur. ſermonari ruſticꝰ uidetur ſed rectius. ſer
Ne id quoq; mocinari crebrius eſt ſed corruptius. Seſe inquit: ne id quoq;: quod tũ ſuaderet: factu
rũ eẽ. Ne id quoq; dixit: pro ne id quidẽ. Infrequẽs nũc in loquẽdo: ſed in libris uete
Duritu do. rũ creberrimũ. Tãta inquit ſanctitudo fani eſt ut nũq̃ quiſq̃ uiolare ſit auſus. Sancti
tas quoq; & ſanctimonia nõ minus latine dicũtur. Sed neſcio quid maioris dignitatis
arrabo eſt uerbũ ſanctitudo. Sicuti. M. Cato ĩ. L. Veuriũ: duritudinẽ: q̃ duriciẽ dicere: gra
Arra. uius putauit. Qui illius inqt impudẽtiã norat & duritudinẽ. Quũ tãtus inquit arra
Verba dedit. bo penes ſamnites populi romani eſſet: Arrabonẽ dixit. dc. obſides. & id maluit q̃ pi
gnus dicere: quoniã uis huius uocabuli in ea ſnĩa grauior acriorq; eſt. Sed nũc arrabo
in ſordidis uerbis hẽri cœptus. Ac multo rectius uidetur arra. Quãq̃ arrã quoq; uete
res ſæpe dixerint. Et cõpleriẽs inqt in laboribus miſerrimas uitas exegerũt. Et hic mo
tus ĩ ociis inqt cõſumptꝰ. Elegãtia utrobiq; ex multitudinis numero quęſita ẽ. Comi
nius inqt qua aſcẽderat: deſcẽdit: atq; uerba gallis dedit. Verbo Cominiũ dediſſe gal
lis dicit: qui nihil quicq̃: cuiq̃ dixerat. Neq; enim eũ galli: qui capitolium obſidebãt:
arbore tum aſcẽdẽtẽ aut deſcẽdẽtẽ uiderant. Sed uerba dedit. haud ſecus poſuit: q̃ ſi tu dicas la
tuit: atq; obreſit. Cõualles inqt & arboreta magna erãt: Arboreta ignobilius uerbũ ẽ:
Cõmu tatiões arbuſta celebratius. Putabãt inquit eos qui foris atq; qui in arce erãt: iter ſe cõmuta
tiones & cõſilia facere. Cõmutatiões. i. collatiões: cõmunicatiõeſq; ĩuſitate dixit. Sed
nõ hercle inſcite: nec ineleganter. Hęc ego pauca interim ſuper eo libro quorũ memo
ria poſt lectionem ſuppetierat mihi notaui in ſermonibus forte: quos de temporibꝰ
rerum ad uſus hominum repertarum agitabãmus.

Verba. M: Varronis ex libro quinto & uiceſimo humanarum: quibus contra opinionem uulgariam interpretatus eſt Homeri uerſum. Cap. iii.

Doleſcēs quiſpiā nō idoctus: ſparti quoq; uſum in terra grecia diu incognitū
a fuiſſe dixit multiſq; poſtiliū captū tēpeſtatib9 ex terra hiſpania aduectum: riſerūt hoc ad illudēdū ex is qui ibi aderāt unus. atq; alter male hoīes līati. qd' genus greci αγοραίους. i. uulgares & uiles appellāt. Atq; eū: qui id dixerat librū legiſſe Homeri aiebāt: cui uerſus hic forte deeſſet: και δη δουρα σεσηπε νεων. και σπαρτα λελυνται. i. En ligna eputrēt ratiū & ſparta in cariē ſunt. Tū ille ꝑſum irritatus. nō inqt in eo libro uerſus: ſed uobis plane magiſter defuit. ſi creditis in eo uerſu ſparta id ſignificare quod nos ſpartū dicim9. Maiorē enim uero illi riſum ſubiiciūt neq; id deſtiterūt: niſi liber ab eo ꝓlatus eſſet. M: Varronis. xxv. humanaꝝ: in quo de iſto Homeri uerſu a Varrone ita ſcriptū eſt. Ego ſparta apud Homeꝝ nō plus ſpartū ſignificare puto: q̄ σπαρτους. i. ſpartos qui dicūt̄ in agro thebano nati. In græcia ſparti copia modo cœpit eē ex hiſpania. Neq; ea ipſa facultate uſi liburni. Sed ii pleraſq; naues loris ſuebāt. Greci magis canabo & ſtuppa: cæteriſq; ſatiuis rebus: a qbus σπαρτα appellabāt. Quod quū ita Varro dicat: dubito hercle: an poſterior ſyllaba in eo uerbo quod apud Homerū eſt: acuēda ſit. niſi qa uoces huiuſcemodi: quū ex cōmuni ſignificatione in rei certe ꝓprietatem cōcedunt diuerſitate accentuum ſeparant̄.

Quid Menander poeta Philemoni poetæ dixerit: a quo ſæpe indigne in certaminibus comœdiarum ſupatus eſt: Et ꝙ ſępiſſime Euripides in tragœdia ab ignobilibus poetis uictus eſt. Cap. iiii.

Enāder a Philemone nequaq̄ pari ſcriptore in certaminibus comœdiaꝝ ambi
m tu: gratiaq; & factionibus ſæpenumero uincebatur. eū quū forte habuiſſet obuiā. Quæſo inquit Philemon: bona uenia dic mihi: quū me uincis non erubeſcis: Euripidē quoq;. M. Varro ait: quum quinque & ſeptuaginta tragœdias ſcripſerit: in quinque ſolis uiciſſe. Quū eū uincerēt aliquot poetæ ignauiſſimi. Menādrū autē alii cētū & octo partim cētū & nonē comœdias reliqſſe ferūt. Sed apollodori ſcriptoris celebratiſſimi hos de Menādro uerſus legim9 i libro. q chronica iſcriptus ē. Phile-mon. euripi-des.

κηφισιευς ως εκ διοπειθου πατρος.
προς τοις εκατον πεντε γραψας δραματα ἐξ
ελιπε πεντηκοντα και δυοιν ετων. Ideſt
Cephiſieus genere: ex diopethe patre.
Quinq; & centum. quum ſcripſit fabulas:
Fato eſt defunctus. annos duos natus: & quinquaginta. Exiſtis tamē centū & quinque oībus ſolis eū octo uiciſſe. Idē Apollodorus eodem in libro ſcripſit.

Nequaq̄ eē ueꝝ qd minutis qbuſdā rhetoricæ artificib9 uideat̄. M. Ci. i libro: quē de amicitia ſcripſit uitioſo argumēto uſum. αμφισβητουμενον αντι ομολογουμενου. i. dubiū ꝓ cōfeſſo poſuiſſe. Totūq; id cōſideratius tractatū exploratūq;. Cap. v.

Icero in dialogo: cui titulus ē: Leli9: uel de amicitia: docere uolēs amicitiā nō
c ſpe: expectationeq; utilitatis. neq; precii mercediſq; cā colendā: ſed quo ipſa per ſeſe plena uirtutis honeſtatiſq; ſit: expetendā: diligēdāq; eſſe: etiā ſi nihil opis. nihilq; emolumēti: ex ea participari queat. hac ſniā atq; his uerbis uſus ē. eaque dicere facit. C. Læliū ſapientē uirū: qui. P. Africani fuerat amiciſſimus. Quid enim

Africanus indigẽs mei? Ne ego q̄dẽ illius. Sed ego admiratione quadã uirtutis eiꝰ: il
le uiciſſim opinione fortaſſe nõnulla: quã de meis moribus habebat: me dilexit: auxit
beniuolẽtia cõſuetudo. Sed quanq̃ utilitates multę & magnę cõſecutæ ſunt: non ſunt
tamẽ ab earũ ſpe cauſę diligẽdi profectũ. Vt enim benefici liberaleſq; ſumus non ut
exigamus gratiã. neq; enim beneficiũ fœneramur: ſed natura ꝓpenſi ad liberalitatem
ſumus ſic amicitiã nõ ſpe mercedis adducti: ſed ꝙ omnis fructus in ipſo amore ineſt
expetẽdã putamꝰ. Hoc quũ legeret̃ in cœtu forte hominũ doctorũ: rhetoricus q̄dã
ſophiſta utriuſq; linguę callẽs haud ſane ignobilis: ex iſtis argutulis: & minutis do-
ctoribus: qui τεχνικοι: ideſt artificiales appellant̃ atq; in diſſerẽdo tamẽ nõ impiger
uſum eẽ exiſtimabat argumẽto. M. Tulliũ nõ probo neq; ἀποδεικτικῶ: ideſt demõ
ſtratiuo: ſed eiuſdem quæſtionis cuius eſſet ea ipſa res: de qua quęreret̃. Verbiſq; id
uitiũ grecis appellabat: ꝙ accepiſſet: αμφισβητουμενον. αντι ὁμολογουμενον. i.
dubiũ pro cõfeſſo & certo. Nã beneficos inq̄t & liberales ſumpſit ad confirmãdũ. id
quod de amicitia dicebat. quũ ipſum illud. & ſoleat quæri: & debeat quiſquis liberali
ter & benigne facit: qua mẽte: quoue cõſilio: benignus liberaliſq; ſit. Vtrũ quia mutuã
gratiã ſperet: & eum in quẽ benignus ſit: ad parẽ curã ſui ꝓuocet: quod facere pleriq;
omnes uideat̃: an quia a natura ſit beniuolus: benignitaſq; eum per ſeſe ipſa: & libe-
ralitas delectet. ſine ulla recipiẽdę gratiæ ꝓcuratione: quod ẽ omniũ ferme rariſſimũ:
argumẽta autem cenſebat: aut ꝓbabilia eſſe debere: aut perſpicua: & minime cõtro-
uerſa. Idq; ἀποδειξιν. i. expreſſionẽ & demõſtrationẽ uocari dicebat. quũ ea quę du
bia: aut obſcura ſunt per ea quę ambigua nõ ſunt illuſtrant̃. atq; ut oſtẽderet benefi-
cos: liberaleſq; ad id quod de amicitia quæreret̃: quaſi argumẽtũ exẽplũue. ſumi non
oportere. Eodẽ iq̄t ſimulacro & eadẽ rõnis imagine: amicitia iuicẽ ꝓ argumẽto ſumi
põt: ſiq̄s affirmat hoĩes beneficos: liberaleſq; eẽ debeñ: nõ ſpe aliqua cõpẽdii: ſed amo
re & ſtudio honeſtatis. Poterit enĩ cõſimiliter dicere ita. Nãq; ut amicitiã nõ ſpe utili-
tatis amplectimur: ſic benefici liberaleſq;: nõ grãæ recupandæ ſtudio eẽ debemꝰ: Po-
terit ſane inq̄t ita dicere. Sed neq; amicitia liberalitati: neq; liberalitas amicitiæ prębe
re argumẽtũ põt: quũ de utroq; pariter quęratur. Hæc ille rhetoricꝰ artifex dicereq̄-
buſdã uidebatur ꝑite & ſciẽter. Sed uidelicet eũ uocabula rerũ uera ignorauiſſe. nõ be
neficiũ & liberalẽ Cicero appellat ita ut philoſophi appellãdũ eẽ cẽſẽt. nõ eũ q ut ipſe
ait: beneficia fœdũdãte: Nõ ergo obſcuro neq; ãbiguo argumẽto uſus ẽ. ſed certo atq;
ꝑſpicuo. Siq̄dẽ q uere beneficus. liberaliſq; ẽ q̃ mẽte bene: aut liberaliter faciat nõ q̄ri
tur. aliis. n. lõge noĩbus appellãdus ẽ: ſi quũ & talia facit: ſui potiꝰ. q̃ alteriꝰ iuuãdi cã
facit. Proceſſiſſet aũt argutatori iſti fortaſſe an reprehẽſio: ſi Cicero ita dixiſſet. Eteni
bñfice liberaliterq; facimꝰ nõ ut exigamꝰ gratiã. uideretur. n. benefice facere: ẽt ĩ nõ be
neficiũ cadere poſſe: ſi id p aliquã circũſtãtiã fieret: nõ p ipſã ꝑpetuę benignitatis cõſtã
tiã. Sed quũ beneficos liberaleſq; dixerit: neq; aliuſmodi iſti ſũt: q̃ cuius eſſe eos ſupra
diximꝰ: illotis: quod aiũt pedibꝰ & uerbis reprehẽdit doctiſſimi hoĩs orõnem.

Falſum eſſe quod Verrius Flaccus in librorũ ſecundo. quos de obſcuris. M. Cato-
nis compoſuit: de ſeruo receptitio ſcriptũ reliquit. Cap. vi.

Cato uoconiã legẽ ſuadẽs uerbis hiſce uſus eſt. Prĩcipio nobis mulier magnã
m. dotẽ attulit. Tum magnam pecuniã recipit quã in uiri poteſtate nõ cõmittit
eã pecuniã mutuã dat uiro. poſtea ubi irata facta eſt: ſeruũ receptitiũ ſectari:

atq; flagitare uirũ iubet. Quærebat̃ ſeruus receptitius q̃d eẽt. Libri ſtatim quæſiti al
latiq; ſunt Verri Flacci de obſcuris Catonis in libro ſecũdo ſcriptũ inuẽtũ eſt. recepti-
tiũ ſeruũ dici nequã: & nulli precii: qui quũ uẽtũ eſſet datus redibitꝰ ob aliquod uiti
um receptuſq; ſit. Propterea inq̃t ſeruus huiuſmodi ſectari maritũ & flagitare pecuni
am iubebatur: ut eo ipſo dolor maior: & cõtumelia grauior uiro fieret: q̃ eũ ſeruꝰ nihil
petẽdæ pecuniæ cã cõpellaret. Cum pace autẽ: cũq; uenia iſtoꝝ: ſiqui ſunt qui Verri
Flacci auctoritate capiunt̃: dictũ hoc ſit. Receptitius enim ſeruus in ea re: quam dicit recepti
Cato: aliud oĩo eſt: q̃ Verrius ſcripſit. Atq; id cuius facile ĩtellectu eſt. Res enim ꝓ tiꝰ ſer-
culdubio eſt. Quãdo mulier dotẽ marito dabat: tũ quæ ex ſuis bonis retinebat: neq; uus.
ad uirũ trãmittebat: ea recipe dicebatur. Sicuti nũc quoq; in uẽditionibꝰ: quę excipiũ
tur neq; ueniũt. Quo uerbo Plautus quoq; in trinũmo uſus eſt in hoc uerſu. Poſticu
lũ hoc recepit: quũ ædis uẽdidit. particulã quãdã quæ poſt eas ædis erat: nõ uendidit
ſed retinuit: Ipſe etiã Cato mulierẽ demõſtrare locupletẽ uolẽs: Mulier inquit & ma
gnã dotẽ dat: & magnã pecuniã recipit. Hoc eſt & magnã dotẽ dat: & magnã pecuni
am retinet. Ex ea igitur re familiari: quã ſibi dote data retinuit. pecuniã uiro mutuam
dat. Eã pecuniã quũ uiro forte irata repetere ĩſtituit: apponit flagitatorẽ ſeruũ recepti
tiũ. hoc ẽ ꝓpriũ ſeruũ ſuũ: quẽ cũ pecunia reliqua recẽpat. neq; dederat doti: ſed reti-
nuerat: Nõ. n. ſeruo mariti ĩpare hoc mulierẽ fas erat: ſed ꝓprio ſuo. plura dicere q
bus hoc noſtrũ tuear: ſupſedeo. Ipſa enim ſunt per ſeſe euidẽtia. & quod a Verrio di-
citur: & quod a nobis. Vtrum ergo uidebitur cuiq; uerius eo utatur.

Verba hæc ex atinia lege. Quod ſubreptum erit eius rei ęterna auctoritas eſt. P.
Nigidio: & Q. Sceuolæ uiſa cẽ nõ minus de præterito q̃ de futuro cauiſſe. Cap. vii.

Egis ueteris atinię uerba ſunt: Quod ſubreptũ erit: eius rei æterna auctoritas
l eſto. Quis aliud putet in hiſce uerbis: q̃ de tpe tãtũ futuro legẽ loq̃? Sed. Q.
Sceuola patrẽ ſuũ: & Brutũ & Maniliũ uiros apprime doctos q̃ſiſſe ait: du-
bitaſſeq; utrũ ne in poſtfacta modo furta lex ualeret: an etiã in antefacta. quoniã q̃d
ſubreptũ erit: utrũq; tẽpꝰ uideretur oſtẽdere: tã pręteritũ q̃ futurũ. Itaq; P. Nigidiꝰ
ciuitatis romanæ doctiſſimus ſup dubitatione hac eorũ ſcripſit in. xxiiii. cõmẽtarioꝝ
grammaticoꝝ. Atq; ipſe quoq; idẽ putat ĩcertã eẽ tpis demõſtrationẽ. Sed anguſte perq̃
& obſcure diſſerit. ut ſigna rerũ ponere uideas: ad ſubſidiũ magis memorię ſuæ q̃ ad
legẽtiũ diſciplinã. uidebatur tamẽ hoc dicere: uerbũ eſſe & erit quãdo per ſeſe ponũt̃ Eſſe &
hẽnt: atq; retinẽt tẽpus ſuũ. quũ uero pręterito iũgũtur ui tpis ſui amittũt: & ĩ præ- erit.
teritũ cõtẽdũt. Quũ enim dico in cãpo eſt: in cõmitio eſt: tẽpus inſtãs ſignifico: Item
quũ dico in cãpo erit tẽpus futurũ demoſtro. At quũ dico factũ eſt: ſcriptũ eſt: ſub-
reptũ eſt: q̃q̃ eſt uerbũ: tpis ſit pręſentis: cõfunditur tamẽ cũ ꝓterito: & pręſens eſſe de
ſinit. Sic igitur ĩq̃t etiã iſtud: quod in lege eſt: ſi diuidas: ſepareſq; duo uerba hęc: ſub
reptũ & erit ut ſic audias ſubreptũ: tãq̃ certamẽ erit. aut ſacrificiũ erit. Tũc uidebitur
lex in poſt futurũ loqui. Si uero copulate permixteq; dictũ intelligas: ut ſubreptum
erit: nõ duo ſed unũ uerbũ ſit. Idq; tunica patiẽdi declinatione fit: cum hoc uerbo nõ
minus præteritum tẽpus oſtenditur q̃ futurum.

In ſermonibus apud menſam Tauri philoſophi: quęri agitarique eiuſmodi ſolita.
Cur oleũ ſępe & facile: uina rarius cõgeleſcant: acetum haud fere unq̃. & cur aquæ flu
uiorum fontiumq; durentur. mare gelu non duretur. Cap. viii.

Hiloſophus Taurus accipiebat nos athenis cœna plerũq;: ad id diei ubi iã ue
ſperauerat. id enim eſt tẽpus iſtic cœnãdi frequẽs. Eius cœnæ fundus & funda
p mẽtum oẽ erat in olla una lentis ægyptię: & cucurbitæ inibi minutim cęſę. Ea
quodã die ubi paratis: & expectãtibus nobis allata: atq; ĩpoſita mẽſæ eſt: puerũ iubet
Taurus oleũ in ollã ĩdere. erat is puer genere atticus: ad annos maxime natus. viii. fe
ſtiuiſſimus. ętatis & gẽtis argutiis ſcatẽs. Guttũ ſamiũ oretenus ĩprudẽs inanẽ: tãq;
ſi ineſſet oleũ: affert: cõuertitq; eũ: & ut ſolitũ eſt circũegit per oẽm partẽ ollæ manũ
nullũ ĩde ibat oleũ. Aſpicit puer guttũ atrocibus oculis ſtomachabũdus. & cõcuſſũ
uehemẽti9 iterũ in ollã uertit. Id quũ oẽs ſenſim: atq; ſummiſſim rideremus. Tũ pu
er græce & id quidẽ perq̃ attice. μη γελᾶτε inquit ενι τοὐλαιον αλλ᾽οὐκ ιςε οια φρικη
περι τον ὄρθρον γέγονε τη μερον και κεκρύςαλλωται. ideſt ne ridete: ineſt oleũ. Ve
rũ uos neſcitis qualis matutino diluculo hodie rigor fuerit. Itaq; gelu cõcretũ ẽ. Ver
bero inqt ridẽs Taurus: nõne is curriculo atq; oleũ petis. Sed quũ puer foras emptũ
iſſet: nihil ipſe iſta mora offẽſior. Olla inqt oleo ĩdiget: & ut uideo ĩtolerãdũ feruit co
hibeam9 manus: atq; iterea quoniã puer nũc admonuit ſolere oleũ cõgelaſcere: cõſi
deremus: cur oleũ ſæpe & facile ſtet: uina rarẽter cõgeleſcãt. Atq; aſpicit me & iubet
quod ſentiã dicere. Tũ ego reſpõdi: cõiectare me uinũ iccirco minus cito coaleſcere: q;
ſemina quędã caloris in ſeſe hr̃et: eẽtq; natura ignitus ob eãq; rẽ dictũ eẽ ab Homero
αἴθοπα οἶνον. i. calidã uinũ nõ ut alii putarẽt ꝓpter colorẽ. Eſt qdẽ Taurus ita ut dicis
nã ferme cõuenit: uinũ ubi potũ eſt. calefacere corpora. Sed nõ ſecus oleũ quoq; calo
rificũ eſt. neq; minorẽ uim in corporibus calefaciẽdis hẽt. Ad hoc ſi iſthæc quæ cali
diora ſunt difficilius gelu cogunt᷑: cõgruẽs eſt ut quę frigidiora ſunt facile cogantur.
Acetũ aũt oĩum maxĩe frigorificũ eſt. atq; id nunq̃ tamẽ cõcreſcit. Nũ igit᷑ magis cã
oleo coaguli celerioris in leuitate eſt: faciliora enim ad coeũdũ ideo uident᷑. quæ leua
tiora leuioraq; ſunt. Pręterea id quoq; ait quęri dignũ: cur fluuiorũ & fontium aquæ
gelu durentur. mare oẽ ĩcõgelabile ſit? Tãetſi Herodotus inquit hiſtorię ſcriptor ꝯtra
omniũ ferme: qui hæc quęſiuerũt: ſcribit mare boſphoricũ: quod cimeriũ appellatur
earumq; partium mare omne. quod ſcythicũ dicitur: gelu ſtringi & cõſiſtere. Dũ hęc
Taurus. interea puer uenerat. & olla deferbuerat: tempuſq; eſſe cœpat edẽdi & tacẽdi

De notis lr̃aꝝ: q̃ in. C. Cęſaris epiſtolis repiuntur. deq; aliis clãdeſtinis lr̃is ex ueteri
hiſtoria petitis. & qd σκυτάλη. i. bacul9 quo epiſtola ĩuoluebatur ſit laconica. Ca. ix.

Ibri ſunt epiſtolaꝝ. C. Cęſaris ad. C. Oppiũ. & balbũ Corneliũ: q res ei9 ab
l ſentis curabãt. In his epiſtolis quibuſdã in locis ĩueniũtur lr̃æ ſyngularię: ſine
coagmẽtis ſyllabaꝝ: quas tu putes eẽ poſitas incõdite. Nã uerba ex iis lr̃is ꝯfi
ci nulla poſſunt. Erat aũt cõuentũ inter eos clãdeſtinũ: de cõmutãdo ſitu lr̃aꝝ ut ĩſcri
pto quidẽ alia aliæ locũ: & nomen teneret. Sed in legẽdo locus cui ſuus & poteſtas re
ſtitueretur. Quęnã uero lr̃a ꝓ quo ſcriberetur: ãte iis: ſicut dixi: cõplacebat qui hanc
ſcribẽdi latebrã parabãt. Eſt adeo Probi grãmatici cõmẽtarius ſatis curioſe fact9. de
occulta lr̃arũ ſignificatione epiſtolarũ. C. Cæſaris ſcriptaꝝ. Lacedæmonii ãt ueteres:
quũ diſſimulare & occultare lr̃as publice ad ĩpatores ſuos miſſas uolebãt: ne ſi ab
hoſtibus exceptę forẽt: cõſilia ſua noſcerentur epiſtola id gen9 factas mittebãt. Sur
culi duo erant teretes oblõguli pari craſſamẽto eiuſdẽ lõgitudinis deraſi: atq; ornati
cõſimiliter. Vnus impatori in bellũ ꝓficiſcẽti dabatur. alteꝝ domi magiſtrat9 cũ iuɾ

atq; cū ſigno habebāt. Quādo uſus uenerat lr̄arū ſecretioꝝ: circū eū ſurculū loꝝ mo
dicæ tenuitatis: longū autē: quātū rei ſatis erat: cōplicabāt uolumie rotūdo ac ſimpli
ci. Ita uti ore adiūcte undiq;: & cohęrētes lori: quod plicabat̄ coirēt. Lr̄as deinde ī eo
loro per trāſuerſas iūcturaꝝ oras: uerſibus a ſummo ad imū ꝓficiſcētibus īſcribebāt.
Id loꝝ lr̄is ita pſcriptis reuolutū ex ſurculo impatori cōmēti illius cōſcio mittebāt. re
ſolutio autē lori lr̄as trūcas atq; mutilas reddebat. mēbraq; earū: & apices in partes di
uerſiſſimas ſpargebat. Propterea ſi id lorū in manibus hoſtiū inciderat nihil qcq̄ con
iectari ex eo loro quibat. Sed ubi ille ad quē erat miſſum: accepat ſurculo cōpari. quē
habebat: capto: ad finē ꝑinde ut debere fieri ſcibat: circūplicabat. atq; lr̄æ per ambitū
eundē ſurculi coaleſcētes rurſum coibāt. Integrāq; & incorruptā epiſtolā: & facilem
legi pręſtabāt. Hoc genus epiſtolę lacedęmoniis σκυταλην. i. loricatū ſurculū appel
lant. Legebamus id quoq; in uera hiſtoria rerū punicarū uirū indidē quēpiā illuſtrē ſi
ue ille Haſdrubal: ſiue qs alius eſt nō retineo: epiſtolā ſcriptā ſup rebus arcanis: hoc
modo abſcōdiſſe. Pugillaria noua: nondū etiam cęra illita accepiſſe. lr̄as in lignū īcidiſ
ſe. Poſtea tabulas uti ſolitū eſt: cæra colliuiſſe. Eaſq; tabulas tanq̄ nō ſcriptas: cui futu
rū id prędixerat: miſiſſe. Eū deīde cęrā deraſiſſe: lr̄aſq; incolumes ligno inciſas legiſſe.
Eſt & alia in monumētis rerū græcaꝝ profunda quędā & inopinabilis latebra barba-
rico aſtu excogitata Hiſtieus noīe fuit: loco natus in terra aſia nō ignobili. aſiā tūc te-
nebat impio rex Darius: is Hiſtieus quū in perſis apud Darium eſſet. Ariſtagorę cuī
pāres quaſdā occultas nūciare furtiuo ſcripto uolebat. Cōminiſcit̄ opertū hoc lr̄aꝝ
admirādū. Seruo ſuo diu oculos ægros habēti capillū ex capite omni: tanq̄ medendi
gratia: deradit. Caputq; eius leue in litterarum formas compingit. His litteris quæ uo
luerat ſcripſit. Hoīem poſtea quoad capill9 adoleſceret: domo cōtinuit. Vbi id factū
ēire ad ariſtagorā iubet. Et quū ad eū ueneris. mādaſſe me dicito ut caput tuū (ſicut
nup egomet feci) deradat. ſeruus ut ī patū erat: ad ariſtagorā uenit. Mādatūq; domi-
ni affert. atq; ille id nō eē fruſtra ratus: quod erat mādatū fecit. ita litteræ ꝑlatæ ſunt.

Quid de uerſibus Virgilii Phauorinus exiſtimarit: quib9 in deſcribēda flagrantia
montis ętnę Pindarum poetam ſecutus eſt. Collataq; ab eo ſuper eadem re utriuſq;
carmina: & diiudicata. Cap. x.

Hauorinū philoſophū: quū in hoſpitis ſui antiatē uillā ęſtu anni conceſſiſſe:
P noſq; ad eū uidēdū roma ueniſſemus: memini ſup pindaro poeta: & Virgilio
in hūc fere modū diſſerere. amici inquit familiareſq;. P. Virgilii: in iis quę de in-
genio: moribuſq; eius memorię tradiderūt: dicere eū ſolitū ferūt: parere ſe uerſus mo
re atq; ritu urſino. Nāq; ut illa beſtia fœtū edere ineffigiatū informēq;: lābēdoque id
poſtea quod edidiſſet: cōformaret: & fingeret: ꝑinde ingenii quoq; ſui partus recentes
rudi eſſe facie: & impfecta: Sed deīceps tractādo colēdoq; reddere iis ſe oris & uult9
liniamēta. Hoc uirū iudicii ſubtiliſſimi ingenue atq; uere dixiſſe. Res inquit ipſa ue-
rū indiciū facit. Nā quæ reliquit pfecta: expolitaq;: quibuſq; īpoſuit ſenſus: atq; dele-
ctus ſui ſupremā manū omni poeticę uenuſtatis laude florēt. Sed quę procraſtinata
ſunt ab eo: ut poſt recēſerent̄: & abſolui: quoniā mos præuerterat. nequerūt: nequaq̄
poetæ elegātiſſimi noīe atq; iudicio digna ſunt. Itaq; quum morbo oppreſſ9: aduēta
re mortē uideret: petiuit: orauitq; a ſuis amiciſſimis impēſe: ut ęneida q̄ nōdū ſatis eli
mauiſſet: abolerēt: in iis autē inquit quę uidētur retractari aut corrigi debuiſſe: is ma

xime locus eſt: qui de mõte ętna factus ẽ. Nã quũ Pindari ueteris poetæ carmen qđ de natura. atq; flagrãtia mõtis eius cõpoſitũ eſt: æmulari uellet: eiuſmodi ſentẽtias & uerba molitus eſt: ut Pindaro quoq; ipſo qui nimis opima: pinguiq; eſſe facũdia exiſtimatus eſt: inſolẽtior: hoc quidẽ in loco: tumidiorq; ſit. Atq; uti uoſmetipſos iquit eius. ꝙ dico arbitros faciã carmẽ pindari: quod eſt ſuꝑ mõte ętna quãtulum mihi memoriæ eſt dicã. τᾶς ερευγονται μέν ἀπλατου πυρός. αγνοταται εκ μυχων παγαι ποταμοι δε αμεραισι μεν προχεοντι ροον καπνου αιθωνα αλλεν ορφναισι φοινισσα κυλινδομενα φλοξες βαθειαν φεριποντου. πλακασυν παταγω καινους αηφαιστοιο κρουνυς ερποντας δεινο τατους αναπεμπει. τερας μενθαυμασιον προσιδεσθαι θαυμα δε κει παρεον των ακουσαι. idest: A qua ſane eructãtur inacceſſi ignis puriſſimi: ex imis fontes. Flumina uero interdiu quidẽ inundãt fluctũ feruẽtẽ fumi. Atq; noctes punicea pro glomerata flãma: ad ꝓfundũ põti ferunt ſolũ: cũ ſtrepitu illa Vulcani fluẽta ſerpẽtia emittit ſæuiſſima. Monſtrũ ꝓfecto: tũ uiſo: tũ auditu mirabile. Audite nunc inquit Virgilii uerſus. quos inchoaſſe eũ uerius dixerim: q̃ feciſſe.

Portus ab acceſſu uentorũ immotus: & ingens
Ipſe. ſed horrificis iuxte tonat ætna ruinis.
Interdumq; atram prorumpit ad ęthera nubem
Turbine fumantem piceo: & candente fauilla.
Attolitq; globo flammarum: & ſydera lambit.
Interdum ſcopulos: auulſaq; uiſcera montis
Erigit eructans: liquefactaq; ſaxa ſub auras.
Cum gemitu glomerat: fundoq; exeſtuat imo.

Iam principio inq̃t Pindarus ueritati magis obſecutꝰ. id dixit. ꝙ res erat: quodq; iſtic uſu ueniebat. quodq; oculis uidebat̃ iterdiu fumare ætnã noctu flãmigare. Virgilius autẽ dũ in ſtrepitu: ſonituq; uerboꝝ cõquirẽdo laborat utrũq; tẽpꝰ nulla diſcretiõe facta cõfũdit. Atq; ille grecꝰ qdẽ fontes imitatꝰ ignis eructari: & fluere oẽs fumi: & flãmaꝝ ꝑ fulua: & tortuoſa uolumina in plagas maris ferre. q̃ſi quoſdã igneos angues luculẽte dixit. Et hic nr̃ atrã nubẽ turbine piceo: & fauilla fumãte: ροον καπνων αιθωνα. i. fluxũ fumi calidũ iterꝑ̃tari uolẽs craſſe & imodice cõgreſſit. globos quoq; flãmarũ. qđ ille κρουνους. i. fluẽta dixerat. duriter: & ακυρως. i. iproprie trãſtulit. Itẽ qđ ait ſydera lãbit. Vacãter hoc ẽt iq̃t accumulauit: & inaniter. Neq; nõ id quoq; ierrabile eẽ ait: & ꝓpemodũ iſenſibile: qđ nubẽ atrã fumare dixit turbine piceo: & fauilla cãdẽte. Nõ. n. fumare iq̃t ſolẽt: neq; atra eſſe: q̃ ſũt cãdẽtia niſi ſi cãdẽti dixit ꝑuulgate: & iproprie: ꝓ feruẽti fauilli: nõ ꝓ ignea & relucẽti. Nã cãdẽs ſcilicet ẽ a cãdore dictũ: nõ a calore. Quod ſaxa autem ſcopulos eructari. & erigi eoſdemq; ipſos ſtatim liquefieri: & gemere atq; glomerari ſub auras dixit. hoc iquit nec a pindaro ſcriptum necunq̃ fando auditũ & omniũ quæ monſtra dicuntur: monſtruoſiſſimũ eſſe.

candẽs

Quod plutarchus in libris ſympoſiacis opinionẽ platonis: de habitu atq; natura ſtomachi: fiſtulæq; eius quæ τραχεια: idest dura dicitur aduerſum Eraſiſtratum medicũ tutatus eſt: auctoritate adhibita antiqui medici Hippocratis. Cap. xi.

T plutarchus & alii quidã docti uiri reprehẽſum eẽ ab Eraſiſtrato nobili medico platonẽ ſcripſere. ꝙ potũ dixit defluer̃ ad pulmonẽ. Eoq; ſatis humectato: dimanare per eũ: qa ſit rimoſior: & cõfluere ide i ueſicã. Erroriſq; iſtius fu

iſſe Alceũ ducẽ: qui in poematibus ſuis ſcriberet. τοντε πνεύμονα ἄοινῶ. τὸ γὰρ περι
στέλλεται. i. pulmonẽ uino. Ipſum aũt Eraſiſtratũ dicere duas eẽ quaſi caniculas q̃ſ
dã uel fiſtulas. Eaſq; ab oris faucibus ꝓficiſci deorſũ. Per earũq; alteram deduci dela-
biq; in ſtomachũ eſculẽta oĩa & poculẽta. Ex eoq; ferri in uentriculũ: q ἡ κάτω κοιλία
idest inferior uẽter. i. aluus appellatur. Atq; ibi ſubigi: digeriq;: ac deinde aridiora ex
iis recremẽta i aluũ cõuenire: quod græce κῶλον dicitur. humidiora ꝑ ..hẽs in ueſicã:
Per alterã aũt fiſtulã q̃ græce noĩatur τραχεῖα ἀρτηρία. i. aſpa arteria: ſpũm a ſummo
ore in pulmonẽ: atq; idẽ rurſum in os & in naris cõmeare. Perq; eã uiã uocis quoq; fieri
meatum. Ac ne potus cibuſq; aridior: quẽ oporteret in ſtomachũ ire: ꝓcederet ex ore
laberetur q; in eandẽ fiſtulã: per quã ſpirit⁹ reciprocatur. Eaq; offẽſiõe itercluderetur
aĩę uia: ĩpoſitã eſſe arte quadã: & ope naturę: Inde apud duo iſta foramia: quę dicitur
ἐπιγλωττίς. i. appoſita lingula: quaſi clauſtra quædã mobilia: cõniuentia uiciſſim &
reſurgẽtia. Eãq; ἐπιγλωττίδα interedẽdũ: bibẽdũq; opire: atq; ꝓtegere: τὴν τραχεῖ
αν ἀρτηρίαν. i. aſperã arteriã: ne qd ex eſca potuue ĩcideret in illud quaſi ęſtuantis aĩæ
iter. Ac ꝓpterea nihil humoris ĩfluere in pulmonẽ, ore ipſo arterię cõmunito. Hęc ait
Eraſiſtratus medicus aduerſus Platonẽ. Sed Plutarchus in libro ſympoſiacoꝝ aucto
rẽ Platonis ſententię Hippocratẽ dicit fuiſſe. Idẽq; eſſe opinatos & Philiſtiona locrũ
& Dioxippum hippocraticum ueteres medicos & nobiles. Atq; illã de qua Eraſiſtra
tus dixerit: ἐπιγλωττίδα non iccirco in eo libro conſtitutam: ne quid ex potu influe
ret in arteriam. Nam pulmoni quoq; fouendo rigandoq; neceſſarios humores uideri.
Sed appoſitã quaſi moderatricem quãdã: arbitrãq; ꝓhibẽdi admiſcẽdiue: quod ex ſa
lutis uſu foret: uti edulia quidẽ oĩa defenderet ab arteria: depelleret: quę in ſtomachũ
Potũ aũt partiretur ĩter ſtomachũ & pulmonẽ. Et qđ ex eo admitti in pulmonẽ ꝑ ar
teriam deberet: nõ rapidũ id neq; uniuerſũ: ſed quadã obice ſuſtentatũ: ac repreſſum
ſenſim paulatĩq; trãſmitteret: atq; oẽm reliquũ in alterã ſtomachi fiſtulã deriuaret.

De materiis infamibus: quas gręci ἀδόξους appellãt: a Phauorino exercendi gra-
tia diſputatis. Cap. xii.

Nfames materias: ſiue quis mauult dicere inopinabiles: quas gręci ἀδόξους
i καὶ ἀτόπους ὑποθέσεις appellant: & ueteres adorti ſunt: nõ ſophiſtę ſolũ: ſed
philoſophi quoq;. & noſter Phauorinus oppido q̃libẽs ĩ eas materias dicebat
uel igenio expgificãdo ratus idoneas: uel exercẽdis argutiis: uel edomandis uſu diffi-
cultatibus: ſicuti quũ Therſitę laudes quęſiuit: & quũ febrim quartis diebus recurrẽ
tẽ laudauit. Lepida ſane multa & nõ facilia ĩuẽtu in utrãq; cauſam dixit. eaq; ſcripta ĩ
libris reliquit. Sed in febris laudibus teſtẽ etiã Platonem ꝓduxit: quem ſcripſiſſe ait. Febris
Qui quartanã paſſus cõualuerit: uireſq; ĩtegras recuperauerit: fidelius cõſtãtiuſq; po q̃rtanæ
ſtea ualituꝝ. atq; inibi in eiſdẽ laudibus nõ hercle hac ſentẽtiola inuenuſte luſit. Ver- laus
ſus inquit eſt lõgo hominũ æuo ꝓbatus ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη. ἄλλοτε μή-
τηρ. ideſt ipſa dies quãdoq; parẽs: q̃doq; nouerca eſt. Eo uerſu ſignificatur: non omni
die bene eſſe poſſe: ſed iſto bene: atq; alio male. Quod quũ ita ſit inquit: ut in reb⁹ hu
manis bene aut male uice alterna ſit: hæc biduo medio interuallata febris: quanto eſt
fortunatior: in qua eſt μία μητρυιὰ δύο μητέρες. ideſt una nouerca duæ matres.

Quin particula: quot qualeſq; uarietates ſignificatiõis habeat: & q̃ ſępe in ueterum
ſcriptis obſcura ſit. Cap. xiii.

Quin

q Vin particula: quã grãmatici cõiunctionẽ appellãt: uariis modis ſentẽtiiſque cõnectere orõnem uidetur. Aliter enim dici putatur: quũ q̃ſi increpãtes: uel i terrogãtes: uel exhortãtes dicimus qn uenis? qui legis? quin fugis? Aliter quũ ita cõfirmamus. Nõ dubiũ eſt qn. M. Tullius oĩum ſit eloquentiſſimus. Aliter autẽ quũ ſic cõponimus: ꝗ quaſi priori uidetur cõtrariũ. Nõ iccirco cauſas Iſocrates nõ de fendit: qn id utile eſſe & honeſtũ exiſtimarit. A quo illa ſignificatio nõ abhorret: quæ eſt in tertia origine. M. Catonis. Haud eos inquit eo poſtremũ ſcribo: quin populi: & boni & ſtrenui ſient. In ſecunda quoq; origine. M. Cato nõ longe ſecus hac particu la uſus eſt. Neq; ſatis inquit habuit: qd eum in occulto uitiauerat: quin eius ſamã pro ſtitueret. Prçterea aĩaduertimus Quadrigariũ in. viii. annaliũ particula iſta uſum eſ ſe obſcuriſſime. Ipſius uerba poſuimus. Romã uenit. uix ſupat: quin triumphus de cernatur. Itẽ in. vi. annali eiuſdẽ uerba hæc ſunt. Pene factũ eſt: qn caſtra relinquerẽt atq; cederẽt hoſti. Nõ me aũt prçterit dicere aliquẽ poſſe de ſũmo pectore nihil eſſe in his uerbis negocii. Nã qn utrobiq; poſitũ ꝓ ut: planiſſimũq; eſſe: ſi ita dicas. Romã uenit: uix ſupat ut triũphus decernatur: Itẽ alio in loco: pene factũ eſt ut caſtra relin querẽt: atq; cederẽt hoſti. Sed utãtur ſane qui tã expediti ſunt ꝑfugiis cõmutationũ in uerbis: quę nõ intelligũtur: utãtur tamẽ ubi id facere poterũt uerecũdius. Hanc uero particulã de qua dicimus: niſi quis didicerit cõpoſitã copulatãq; eſſe: neq; uim tãtum cõiungẽdi habere: ſed certa quadam ſignificatione factã: nunq̃ ꝑfecto ratiões ac uarie tates iſtius cõprehẽſurus eſt. Quod quia longioris diſſertationis eſt. poterit cui ociũ eſt: reperire hoc in. P. Nigidii commentariis: qnos grammaticos inſcripſit.

Sententię ex Publii mimis ſelectæ lepidiores. Cap. xiiii.

p Vblius mimos ſcriptitauit. dignuſq; habitus ẽ: qui ſup Laberio iudicaretur. C. aũt Cçſarẽ ita Laberii maledicẽtia: & arrogãtia offendebat: ut acceptiores & ꝓbatiores ſibi eſſe Publii: q̃ Laberii mimos prædicaret. Huius Publii ſen tentię ferũtur pleręq; lepidæ: & ad cõmunem ſermonum uſum cõmodatiſſimæ. Ex q bus ſunt iſtæ ſingulis uerſibus circũſcriptæ: quas libitum hercle eſt adſcribere.

Publii ſentẽtię

Malum conſilium eſt quod mutari non poteſt.
Beneficium dando accepit: qui digno dedit.
Feras: non culpes: quod uitari non poteſt
Cui plus licet q̃ par eſt: plus uult q̃ licet.
Comes facundus in uia pro uehiculo eſt.
Frugalitas inſerta eſt rumoris boni.
Hæredis fletus ſub perſona riſus eſt.
Furor fit læſa ſæpius patientia
Improbe Neptunnum accuſat: qui iterum naufragium facit.
Ita amicum habeas: poſſe ut fieri hunc inimicum putes.
Veterem ferendo iniuriam inuitas nouam.
Nunq̃ periculum ſine periculo uincitur.
Nimium altercando ueritas altercatur
Pars beneficii eſt: quod petitur: ſi belle neges.

Qd Carneades academichus elleboro ſtomachum purgauit: ſcripturus aduerſus Zenonis ſtoĩci decreta. Deq; natura medellaq; ellebori candidi & nigri. Cap. xvi

Arneades academicus ſcripturus aduerſū ſtoici Zenonis libros: ſupiora cor/ poris elleboro cādido purgauit: ne qd ex corruptis in ſtomacho humoribus ad domicilia uſq; animi redūdaret. & inſtātiā uigorēq; mētis labefaceret: Tā cura tātoq; apparatu uir īgenio preſtāti ad refellēda que ſcripſerat Zeno aggreſſus Id quū in hiſtoria greca legiſſem qd elleboro candido ſcriptū erat: quid eſſet quæſiui: Tū cōperi duas ſpēs ellebori eē diſcerniculo coloris īſignes: candidi & nigri. Eos aūt colores nō in ſemine ellebori: neq; in uirgultis: ſed in radice dignoſci. Candido ſtoma chū & uētrem ſupiorem: uomitiōibus purgari. Nigro alluū: quę inferior uocatur: di lui. vtriuſq; eſſe hāc uim: ut humores noxios in quibus cauſę morbo℞ ſunt extrahāt Eſſe aūt periculū ne īter cauſas morbo℞ omni corporis uia patefacta: ea quoq; ipſa ī q bus cauſa uiuendi eſt: exinaniātur. A miſſoq; omni naturalis alimoniæ fundamento: homo exhauſtus intereat. Sed ellebo℞ ſumi poſſe tutiſſime in inſula anticyra. Plini9 ſecundus in libris naturalis hiſtorię ſcripſit. Propterea Liuiū Druſum: qui tribunus plebis fuit: quū morbū q comitialis dicitur: pateretur: anticyrā nauigaſſe: & in ea īſu la ellebo℞ bibiſſe ait. atq; ita morbo liberatū. Pręterea id ſcriptū legimus Gallos ī ue natibus tingere elleboro ſagittas: q; iis ictę examinatę ferę teneriores ad epulas fiant. Sed propter ellebori cōtagiū: uulnera ex ſagittis facta circuncidere latius dicūtur.

Carneades — Ellebori duas ſpecies

Anates ponticas uim habere uenenis deregēdis potentem. Atq; inibi de Mithrida tis regis in id genus medicamenti ſolertia. Cap. xvi.

a Nates pōticas dr̄ edēdis uulgo uenenis uictare. Scriptū etiā a Leneo Cn. Pō/ peii liberto Mithridatē illū pōti regē medicinę rei: & remedio℞ id gen9 ſolertē fuiſſe. Solitūq; ea℞ ſanguinē miſcere medicamētis: quę digerēdis uenenis ualēt: Eūq; ſanguinē uel potētiſſimū eē in ea cōfectiōe. Ipſū aūt regē aſſiduo taliū medelarū uſu: a clādeſtinis epula℞ īſidiis cauiſſe. Quin & ſcientē quoq; ultro: & oſtētādi gr̄a uene nū rapidū & uelox ſepenumero hauſiſſe: atq; id tamē ſine noxa fuiſſe. Quāobrem po ſteacū prœlio populi romani uictus metu ſui in ultima regni refugiſſet: & mori decre uiſſet: & uenena uiolētiſſima feſtinādę necis gr̄a: fruſtra exptus eēt: ſuo ſe ipſe gladio trāſegit. Huius regis antidotus celebratiſſima eſt: quę mithridatios uocatur.

Anates

Mithridatē ponti regē dua℞ & uigiti gētiū līguis locutū. Q. q; Enniū tria corda habere ſeſe dixiſſe: q; tris līguas percalluiſſet: grecā: oſcā: latinā. Cap. xvii.

Ennius tria corda habere ſeſe dicebat: q; loq grece & oſce & latīe ſciret. Mithri q dates aūt ponti atq; bithynię rex inclytus: qui a Cn. Pōpeio bello ſupatus eſt: dua℞ & uigīti gētiū: quas ſub ditiōe habuit: līguas pcalluit. Earūq; oīum gen tiū uiris haud unq̄ per iterpretē locutus eſt. Sed ut quemq; ab eo appellari uſus fuit: perīde lingua orōne ipſius: nō minus ſcite q̄ ſi gentilis eius eſſet: locutus eſt.

Ennius — Mithridates

Qd. M. Varro. C. Saluſtiū hiſtorię ſcriptorē deprehēſū ab Anio Milōe in adul/ terio ſcribit: & loris cęſum: pecuniaq; data dimiſſum. Cap. xviii.

Arro in litteris atq; uita: fide homo multa & grauis: in libro quem īſcripſit Pi u us: aut de pace. C. Saluſtiū ſcriptorē ſerię illius: & ſeuere oratiōis. In cuius hi/ ſtoria notiones cēſorias fieri: atq; exerceri uidemus: in adulterio deprehenſum ab Anio Milone loris bene cæſum dicit. & quum dediſſet pecuniam dimiſſum.

ſaluſti9 uirgis cæſus

Quid Epictetus philoſophus dicere ſolitus ſit hominibus nequam: & impuris di ſciplinas philoſophię ſtudioſe tractantibus. Et quę duo uerba obſeruanda præcepe/

rit: omnium rerum longe ſalubria. Cap. xix.

Epicte tus p Hauorinũ ego audiui dicere Epictetũ philoſophum dixiſſe: pleroſq; iſtos qui philoſophari uidẽtur: philoſophos eſſe huiuſcemodi ανευ του πρατ τειν μεχρι του λεγειν. Id ſignificat: factis ꝓcul: uerbis tenꝰ. Iã illud ẽ uehemẽtiꝰ qđ Arianꝰ ſolitũ eũ dictare i libris: quos de diſſertatiõibꝰ eiꝰ cõpoſuit: ſcriptũ reliquit. Nã quũ inqt aĩaduerterat hoiem pudore amiſſo: iportuna iduſtria: corruptis moribꝰ: audacẽ: cõfidẽtẽ: linguã: cęteraq; oĩa: preterq̃ aĩum ꝓcurãtẽ: iſtiuſmodi inqt hoiem quũ uiderat: ſtudia quoq; & diſciplinas philoſophię cõtractare: & phyſica adire: & meditari dialectica: multaq; id genꝰ theoremata ſuſpicari ſciſcitariq;: inclamabat deum atq; hominũ fidẽ: ac plerũq; iter clamãdũ his eum uerbis icrepabat. ανθρωπε που βαλλεις: σκεψαι ει κεκαθαρται το αγγειον αν γαρ εις την οιησιν αυταβαλλης απωλετο ηνσαπη ουρον η οξος γενοιτο αν η ιτ τουτων χειρον. id eſt. Hõ ubi nam mitis: cõſidera nun quid purgatũ uas ſit. Nã ſi ad inanẽ opinionẽ ea iuergas: ꝓrſum iteriẽrũt. Sin cõputreſcãt: i urinã aut acetũ uertentur: aut ſiqđ iis ipſis eſt deterius. Nil ꝑfecto his uerbis grauius: nil uerius qbus declarabat maximus philoſophorum lr̃as atq; doctrinas philoſophię: quũ i hoiem falſũ atq; degenerẽ: tanq̃ in uas ſpurcũ: atq; pollutũ ifluxiſſent: mutari: corrũpi: & qđ ipſe κυνικωτερον. i. magis cynicũ dixit. urinam fieri: aut ſi qđ ẽ urina ſpurciꝰ. Pręterea idẽ ille Epictetus: qđ ex eodẽ Phauorio audiuimꝰ: ſolitꝰ dicere ẽ: duo eſſe uitia multo oĩum grauiſſima ac teterrima: itollerãtiã & icontinentiã quũ aut iniurias: quę ſũt ferẽdę nõ toleramꝰ: neq; ferimꝰ: aut a qbus rebus uoluptatibuſq; nos temere debemus. nõ tenemus. Itaq; inqt ſi qs hæc duo uerba cordi habeat: eaq; ſibi iperando atq; obſeruãdo curet: is erit pleraq; impeccabilis: uitãq; uiuet tranqlliſſimam. Verba duo hęc dicebat. ανεχου και απεχου patere & abſtine.

Ex ſympoſio Platonis ſumpta uerba: numeris coagmentiſq; uerbo℞ ſcite modulateq;: & apte exercendi gratia: in latinam orationem uerſa. Cap. xx.

s Ympoſiũ Platonis apud philoſophũ Tau℞ legebatur: Verba illa pauſanię inter cõuiuas amorẽ uice ſua laudãtis: uerba ita rurſũ amauimus: aut meminiſſe etiã ſtuduerimus. Sunt adeo quę meminimus uerba hęc. πασα γαρ πραξις ωδε εχει. αυτη εφεαυτης πραττομενη ουτεκαλη. ουτε αισχρα οιον νυν ημεις ποιουμεν. η πινειν η λαλειν η διαλεγεσθαι. ουκεστι τουτων. αυτο καλον. ουδεν αλλ εν τη πραξει. ως αν πραχθη. τοιουτον απεβη. καλως μεν γαρ πραττομενον και ορθως καλον γιγνεται. μη ορθως δε αισχρον: ουτωκαι το εραν. και ο ερως: ου πας εστι καλος: ουδε αξιος εγκωμιαζεσθαι. αλλο καλως προτρεπων εραν. Ideſt. Omnis enim actio ſic ſeſe habet. Nam ipſa quantum in ſemetipſam agitur: neque honeſta: neque turpis eſt: quemadmodum ſunt quę nunc nos ipſi facimus: aut bibere: aut loqui: aut diſputare. Non enim eſt horum honeſtum per ſeipſum quicquam: ſed in actione: ut quidẽ eſt actum eiuſmodi euenit. Nam honeſte geſtũ & recte: honeſtum fit: cõtra uero turpe. Eodẽ pacto & amare ipſum: & amor: nõ omnis quidem honeſtus eſt: neq; cõmendatione oĩ dignus. uer℞ is qui amare honeſte nos adhortatur. Hęc uerba ubi lecta ſũt atq; ibi Taurus mihi. Heus inquit tu rhetoriſte. Sic enim me in principio recensi diatribã acceptũ appellitabat: exiſtimãs eloquẽtię unius exercendæ gratia athenas ueniſſe. Vides ne inqt ενθυμημα. i. cõmentũ crebrũ & coruſcũ. & connexũ breuibuſq; & rotũdis numeris: cũ quadã ęquabili circũactatiõe deuictũ? Habes ne nobis dicere in

[…]ris rhetoꝝ ueſtroꝝ tam apte:tãq; modulate cõpoſitã orõnem? Sed hos inquit ta-
[…]en numeros cẽſeo uideas αδού παρ εργον.i.ſupuacanee extra itineris propoſitum:
[…]aſi ex diuerticulo. Ad ipſa enim Platonis penetralia:ipſarũq; reꝝ põdera:& digni-
[…]ates pgendũ eſt:nõ ad uoculaꝝ eius amœnitatẽ:nec ad uerboꝝ uenuſtates diuerſitã
[…]ũ. Hæc admonitio Tauri de orationis platonicę modulis:nõ modo nõ repreſſit:ſed
[…]ſtruxit etiã nos ad elegãciã græcę orõnis uerbis latinis affectãdam. Atq; uti quædã
[…]alium parua & uilia ad imitandũ ſunt. quas res cũq; audierint:uiderintue:petulan
[…]ia:perinde nos ea quę in Platonis oratione demirabamur:nõ æmulari quidem:ſed li
[…]eas umbraſq; facere auſi fuimus:uelut ipſũ ꝙ ex iiſdem uerbis illis eius effinximus.
Omne inq̃t omnino factũ ſic ſeſe habet:nec turpe eſt quãtum in eo eſt:neq; honeſtũ
[…]elut eſt quas nunc facimus ipſi res:bibere:cãtare:diſſerẽ. Nihil nãq; hoꝝ ipſum ex
ſe honeſtũ eſt. quale quũ fieret modo. factũ eſt:tale extitit. Si recte honeſteq; factũ
[…]tum honeſtum fit:ſin paꝝ recte:turpe fit. ſic amare:ſic amor non honeſtus omnis
[…]q; ois laude dignus:ſed qui facit nos ut honeſte amemus.

Quibus temporibus poſt Romam conditam gręci romaniq; illuſtres uiri floruerunt:ante ſecundum bellum carthaginenſium. Cap. xxi.

T cõſpectũ quendã ętatũ antiquiſſimaꝝ:itẽ uiroꝝ illuſtriũ:qui in iis ætatib9
nati fuiſſent:haberemus ne in ſermonibus forte in cõſpectũ aliquid ſuper æta
te atq; uita claroꝝ hominũ temere diceremus:ſicut ſophiſta ille απαιδευτος
id eſt ineruditus:qui publice nup diſſerens. Carneadẽ plurima rege alexãdro Philippi
filio pecunia donatũ:& Panætiũ ſtoicũ cũ ſupiore Africano uixiſſe dixit:ut ab iſtiuſ-
modi inq̃ tẽpoꝝ:ætatũq; erroribus caueremus:excerpebamus ex libris:qui chronici
appellãtur:q̃bus tpibus floruiſſent gręci:ſimul atq; Romani uiri:qui uel ĩgenio:uel
imperio nobiles:inſigneſq; poſt cõditã Romã fuiſſent ante ſecundũ bellum carthaginẽ
ſium:eaſq; nũc excerptiões noſtras uariis diuerſiſq; ĩ locis factas:curſim digeſſim9. Ne
que enim id nobis negociũ fuit:ut acri atq; ſubtili cura excellẽtiũ ĩ utraq; gẽte hoĩum συγ
χρονισμούς.i.cõtẽporationes cõponeremus:ſed ut noctes iſtæ q̃dã tenus his quoq;
hiſtoriæ floſculis leuiter iniectis:aſpgerentur. Satis autẽ uiſum eſt in hoc cõmentario
de tẽporibus paucoꝝ hominum dicere:ex quoꝝ ætatibus de pluribus quoque quos
nominaremus. haud difficilis cõiectura fieri poſſet. Incipiemus.n. a Solõe claro quo Solõis
niam de Homero & Heſiodo:inter omnes fere ſcriptores cõſtitit ætatẽ eos egiſſe:uel tẽpora
iiſdem fere tpibus:uel Homeꝝ aliquãto antiquiorẽ:utrunq; tamen ante Romã con- Home
ditã uixiſſe. Siluiis albę regnãtibus:annis poſt bellũ troianũ. ut Saſſius in primo an- rus
nalium de Homero atq; Heſiodo ſcriptũ reliquit. plus. c. atq;. lx. annis. Ante romã Heſio-
aũt cõditã:ut Cornelius nepos in primo chronicoꝝ de Homero dixit annis. c. &. lx. dus
Solonẽ ergo accepimus unũ ex illo nobili numero ſapiẽtiũ:leges ſcripſiſſe atheniẽſiũ
Tarq̃nio priſco Romę regnante:anno regni eius triceſimo tertio. Seruio autẽ Tullio
regnãte: Pyſiſtrat9 athenis tyrannus fuit. Solone aũt in exiliũ uolũtariũ pfecto:quo Pyſi-
niã id ei prędicẽti nõ creditũ eſt. Poſtea Pythagoras ſamius in Italiã uenit. Tarquinii ſtratus
filio regnũ obtinẽte:cui cognomẽtũ ſupbus fuit. Iiſdẽq; tẽporibus occiſus eſt Athe- pytha-
nis ab Harmodio:& Ariſtogitone Hipparcus Pyſiſtrati filius Hippę tyranni frater goras
Archilochũ autẽ Nepos Cornelius tradit Tullio Hoſtilio Romę regnãte:iã tũc fuiſ Archi-
ſe poematis claꝝ & nobilẽ. Ducẽteſimo deinde &. lx. anno poſt romã cõditã:aut nõ lochus

lõge amplius: uictos eſſe ab atheniẽſibus pſas: memoriæ traditũ eſt. Pugnã illã incly
tã marothoniã Miltiade duce: q poſt eã uictoriã dãnatus a populo atheniẽſi in uicu
æſchil9 lis publicis mortẽ obiit. Tũ Aeſchilus athenis tragœdiaꝝ poeta celebris fuit. Roma
ædiles aũt ferme iſtis tpibus tribunos & ædiles tum primũ p ſeditiõem ſibi plebes creauit:
Ac nõ diu poſt Cn. Martius Cornelius exagitatus: uexatuſq; a trib. ple. ad uolſcos: q
Themi tũ hoſtes erãt: a rep. deſciuit: bellũq; populo romano fecit. Poſt deinde paucis annis:
ſtocles Xerſes rex ab atheniẽſib9 & pleraq; græcia Themiſtocle duce: nauali prœlio: quod
Fabii ad ſalamina factũ eſt: uictus fugatuſq; eſt. Atq; ide anno fere quarto. Menenio Agrip
Decem pa: Marco Horatio Puluillo cõſulibus bello ueiẽte apud fluuiũ cremerã: ab iis ſex
uiri & trecẽti patricii fabii: cũ familiis ſuis: uniuerſi ab hoſtibus circunuenti periere. Iuxta
Torq- ea tpa Empedocles agrigẽtinus in philoſophiæ naturalis ſtudio floruit. Romæ autem
tus p eas tẽpeſtates decem uiros legibus ſcribẽdis creatos cõſtitit. Tabulaſq; ab iis primo
Sopho decẽ cõſcriptas: mox alias duas additas. Bellũ deinde in terra græcia maximũ pelopõ
cles neſiacũ: qd Thucydides memoriæ mãdauit cœptũ eſt: circa annũ fere poſt cõditam
euripi- Romã cccxxix. Qua tẽpeſtate. A. Poſthumius Torquat9 dictator romæ fuit. Qui
des filium ſuum q contra ſuum dictum in hoſtem pugnauerat: ſecuri necauit. Hoſtes tũ
Hippo populi Romani fuerãt fidenates. Itaq; q inter hæc tẽpora nobiles celebreſq; erant So-
crates phocles: ac deĩde Euripides tragici poetæ: & Hippocrates medic9: & Democritus phi
Demo loſophus: quibus Socrates atheniẽſis natu quidẽ poſterior fuit: ſed quibuſdã tempo
critus ribus iiſdẽ uixerunt. Iam deinde tribunis militaribus cõſulari imperio rẽpublicã Ro-
Socra- mæ regẽtibus ad annũ fere cõditæ urbis. cccxlvii. Trigita illi tyranni præpoſiti ſunt a
tes lacedemoniis atheniẽſibus: & in Sicilia Dionyſius ſupior tyrãnidẽ tenuit. Paucifq;
Diony annis poſt Socrates athenis capitis dãnatus eſt. & in carcere ueneno necat9. Ea fere tẽ
ſius peſtate romæ. M. Furius Camillus dictator fuit. & ueios cepit. Ac poſt nõ lõgo tẽpo
Camil- re bellũ ſenonicũ fuit. Tũ galli romã præter capitoliũ cœperunt. Neq; multo poſtea
lus Eudoxus aſtrologus in terra græcia nobilitatus eſt. Lacedæmoniiq; ab athenienſibus
eudo apud corinthũ ſupati duce Phormione. Et. M. Manlius romæ. qui gallos in obſidiõe
xus capitolii obrepẽtis per ardua depulerat: cõuictus eſt: cõſiliũ de regno occupãdo iniſ-
m. mã- ſe: dãnatuſq; capitis e ſaxo tarpeio: ut. M. Varro ait: præceps datus ẽ: ut Cor. aũt ne-
lius pos ſcriptũ reliqt: uerberãdo necatus eſt. eoque ipſo ãno: q erat poſt recuperatã urbẽ
ariſtote ſeptim9 Ariſtotelẽ philoſophũ natũ eſſe memoriæ mãdatũ eſt. Aliquot deinde annis
les poſt bellũ ſenonicũ thebani lacedemonio duce epaminõda apud leuctra ſuperauerũt
cõſules Ac breui poſt tẽpore i urbe roma lege licinii Stolõis cõſules creati: & iam ex plebe cœ
Philip- pti: quũ antea ius nõ eſſet niſi ex patriciis gẽtibus fieri cõſulẽ. Circa annũ deĩde urbis
pus cõditæ quadringẽteſimũ Philippus amyntæ filius alexãdri pater: regnũ macedoniæ
alexan- adeptus eſt. Inq; eo tpe alexãder natus eſt. Paucifq; inde annis poſt Plato philoſoph9
der ad Dionyſiũ ſiciliæ tyrãnũ poſteriorẽ pfectus eſt. Poſt deĩde aliquãto tẽpore: philip
Plato pus apud cheroneã prœlio magno atheniẽſis uicit: Tũ Demoſthenes orator ex eo p-
Demo lio ſalutẽ fuga quæſiuit. Cunque id ei qd fugerat pbroſe obiiceretur: uerſu illo notiſſi-
ſthenes mo illuſit ανηρ inq̃t ο φευγων και παλιν μαχεσεται. i. uir fugiẽs & denuo pugnabit:
alexan- Poſtea philipp9 ex inſidiis occiditur: & alexãder regnũ adept9: ad ſubigẽdos Perſas in
der mo aſiã atque i oriẽtẽ trãſgreſſus eſt. Alter aũt alexãder: cui cognomentũ moloſſo fuit:
loſſus in Italiã uenit: bellũ populo Romano facturus. Iam enim fama utriuſque fœlicitatis

romanę: apud exteras gẽtes eniteſcere ĩcœptabat. Sed priuſq̃ bellũ faceret: uita deceſſit. Eũ Molloſſũ quũ in Italiã trãſiret: dixiſſe accepimus. Se qdẽ ad romanos ire: q̃ſi in andronitẽ macedonẽ iſſe ad perſas: quaſi in gynæconiten. Poſtea macedo Alexander pleraq; parte oriẽtali ſubacta: quũ annos regnauiſſet. xi. obiit mortis diẽ. Neque ita lõge poſt Ariſtoteles philoſophus. & poſt aliq̃to Demoſthenes. uita functi ſunt. Iiſdẽq; ferme tẽpeſtatibus populus romanus graui & diutino ſamnitũ bello cõflictatus eſt. Cõſuleſq; T. Veturius & Spurius Poſthumius: in locis iniquis apud caudiũ a ſãnitibus circũuallati: ac ſub iugũ miſſi: turpi fœdere facto diſceſſerũt. Ob eã cauſã populi iuſſu ſamnitibus ꝑ feciales dediti recepti nõ ſunt. Poſt annũ deinde urbis conditę. cccc. fere &. lxx. bellũ cũ rege Pyrrho ſumptũ eſt. Ea tẽpeſtate Epicurus atheniẽſis: & Zeno citiẽſis philoſophi celebres erãt. Eodemq; tpe. C. Fabritius Luſcinus: & Q. Aemilius Pappus cẽſores romę fuerũt. &. P. Corneliũ Ruffinũ qui bis conſul & dictator fuerat ſenatu mouerũt. Cauſãq; iſti notę ſubſcripſerũt q eũ cõperiſſent argẽti facti cœnę gratia decẽ põdo habere. Anno deinde poſt romã conditã. cccc. ferme & lxxxx. cõſulibus Appio Claudio: cui cognomẽtũ Caudex fuit: Appii illius cæci fratre: & Marco Fuluio Flacco: bellũ aduerſus pœnos primũ cœptũ eſt. Neq; diu poſt Callimachus poeta cyrinẽſis alexãdriæ: apud Ptolemæũ regem celebratꝰ eſt. Annis deinde poſtea paulo pluribus: q̃. xx. cũ pœnis pace facta: cõſulibus Claudio Cẽtone Appii cæci filio: &. M. Sẽpronio Tuditano: primus oĩum. L. Liuius poeta fabulas docere Romę cœpit: poſt Sophoclis & Euripidis mortẽ annis plus fere. c. &. lx. poſt Menãdri: annis circiter quinquagintaduobus. Claudiũ & Tutidanũ cõſules ſequũtur Q. Valeriꝰ: &. C. Manilius: qbus natũ eſſe. Q. Enniũ poetã. M. Varro in primo de poetis libro ſcripſit: eũq; quũ ſeptimũ & ſexageſimũ annũ ageret: duodecimũ annalẽ ſcripſiſſe. Idq; ipſum Enniũ in eodẽ libro dicere. Anno deinde poſt Romã conditã qngenteſimo undeuiceſimo Spurius Caruilius Ruga: primus Romę de amicoꝝ ſententia: diuortiũ cũ uxore fecit q ſterilis eſſet. Iuraſſetq; apud cẽſores uxorẽ ſe liberꝝ quęrendoꝝ cauſa hr̃e. Eodẽq; anno. C. Neuiꝰ poeta fabulas apud populũ dedit. Quem M. Varro in libro de poetis primo ſtipẽdia feciſſe ait bello punico primo. Idq; ipſum Neuiũ dicere in eo carmine: qđ de eodẽ bello ſcripſit. Portiũ aũt Liciniũ Seruiꝰ poeticã Romę cœpiſſe dicit: in his uerſibus. Punico bello ſecundo muſa penato gradu. Intulit in ſeſe bellicoſam i Romuli gentẽ ferã. Ac deinde annis fere poſt. xv. bellũ aduerſum pœnos ſumptũ eſt. Atq; nõ nimiũ longe. M. Cato orator i ciuitate. & Plautꝰ poeta in ſcæna floruerũt. Iiſdẽ tpibus Diogenes ſtoicus: & Carneades academicus: & Critolaus peripateticus ab atheniẽſibus ad ſenatũ populi Romãi negocii publici gr̃a legati ſunt. Neq; magno iteruallo poſtea. Q. Ennius: & iuxta Cecilius & Terentius: ac ſubinde pacuuius: & pacuuio iam ſene Accius: clariorq; tũc in poematis eoꝝ obtrectãdis: Lucilius fuit. Sed ꝓgreſſi longius ſumus: quum finem propoſuerimus annotatiunculis iſtis bellum pœnoꝝ ſecundum.

alexandri mors · Epicurus · Zeno · callimachus · L. liuiꝰ · Ennius · Neuiꝰ · m. cato · plautꝰ · Diogenes · Carneades · Critolaus · Q. Ennius · Ceciliꝰ · terẽtius · pacuuius · accius · Luciliꝰ

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSOCTAVVS.

Diſputationes a philoſopho ſtoico: & contra a peripatetico arbitro phauorino factæ: quæſitumq; inter eos quantum in perficienda uita beata uirtus ualeret: quantũq; eſſet in his quæ dicuntur extranea. Caput primum.

f Amiliares Phauorini duo erãt q̃dam nõ incelebres in urbe roma philoſophi. Eoꝝ fuit unꝰ ꝑipateticæ diſciplinę ſectator: alter ſtoicę. Iis quódã ego acriter atq; cõtẽte: ꝓ ſuis utriq; decretis ꝓpugnãtibus: quũ eſſemus una oſtiæ oẽs cũ Phauorino: interfui. Ambulabamus aũt ĩ littore quũ iã adueſperaſceret æſtate anni noui. Atq; ibi ſtoicꝰ cẽſebat: & uitã beatã in hoĩum uirtute aĩ ſola: & miſeriã ſummã malicia ſola poſſe effici: etiam ſi cætera bona oĩa quę corporalia & externa appellarẽtur: uirtuti deeſſent: malicię adeſſet. Ille cõtra ꝑipateticus: miſerã q̃dem uitã uitiis animi: & malicia fieri concedebat. Sed ad cõplẽdos oĩs uitę beatę numeros: uirtutẽ ſolã nequaq̃ ſatis eẽ exiſtimabat quoniã & corporis ĩtegritas: ſanitaſq; & honeſtus modus formę. & pecunia familiaris: & bõa æſtimatio: cæteraq; oĩa corporis & fortunę bona neceſſaria uiderẽtur ꝑficiendę beatæ uitę. Reclamabat hoc ĩ loco ſtoicus. & tanq̃ ille duas res diuerſas poneret mirabatur Q̃d quũ eẽnt malicia & uirtus duo cõtraria: uita miſera & beata quoq; ęque contraria nõ ſeruaret in utriſq; uim & naturã cõtrarii. Et ad miſeriã quidem uitæ cõficiendã. ſatis ualere maliciã ſolã putaret. ad pręſtãdã uero uitã beatã nõ ſatis ſolã eſſe uirtutem diceret. Atq; id maxime diſſedere: neq; cõuenire dicebat: q; qui profiteretur uitã nullo pacto beatã effici poſſe: ſi uirtus ſola abeſſet: idẽ cõtra negaret beatã fieri uitã: quũ ſola uirtus adeſſet & quẽ daret haberetq; abſenti uirtuti honorẽ: eũdẽ peteti atq; pſẽti adimeret. Tũ ꝑipateticꝰ ꝑq̃ hercle feſtiue: rogo te ĩquit bona uenia reſpondeas: an exiſtimes eẽ uini amphorã: quũ abeſt ab ea unꝰ cõgiꝰ. Hęc ubi accepit ſtoicꝰ minime inq̃t una ãphora dici põt. ex q̃ abeſt cõgiꝰ. Hoc ubi accepit ꝑipateticꝰ: unꝰ igit̃ cõgius amphorã facere dici debebit quoniã quũ deeſt illi unꝰ nõ fit uini amphora: & quũ acceſſit: fit amphora. Q̃d ſi id dicere abſurdũ ẽ: uno cõgio ſolo fieri amphorã. Itidẽ abſurdũ ẽ una ſola uirtute uitã fieri beatã dicere: quoniã quũ uirtꝰ abeſt. beata eẽ uita nũq̃ põt. Tũ Phauorinꝰ aſpiciẽs ꝑipateticũ. Eſt q̃dẽ ĩq̃t argutiola hęc qua de cõgio uini uſus eſt expoſita ĩ libris. Sed (ut ſcis) captio magis lepida q̃ ꝓbũ aut ſimile argumentũ uideri debet: Cõgius. n. quũ deeſt efficit q̃dẽ ne ſit iuſtę mẽſurę amphorã. Sed quũ accedit & addit̃: nõ ille unꝰ facit amphorã: ſed ſupplet: Virtus aũt (ut iſti dicũt) non acceſſio: neq; ſupplementũ: ſed ſola ipſa uitę beate ĩſtar eſt: & ꝓpterea uitã beatã ipſa ſola una quũ adeſt facit: Hęc atq; alia q̃dã minuta magis & nodoſa: tãq̃ apd arbitrũ Phauorinũ: ĩ ſuã uterq; ſniam cõferebãt. Sed quũ iã prima fax noctis: & dẽſiores eſſe tenebrę cœpiſſent: ꝓſecuti Phauorinũ ĩ domũ in quã diuertebãt: diſceſſimus.

Vita beata

Cuiuſmodi queſtionũ certatioĩbꝰ ſaturnalia ludicra athenis agitari ſoliti ſumꝰ atq; inibi iſperſa quędam ſophiſmata: & ænigmata oblectatoria. Cap. ii.

s Aturnalia athenis agitabamꝰ: hylare proſum ac modeſte: non ut dr̃: remittẽtes animũ. Nã remittere inq̃t Muſonius: animũ quaſi amittere eſt: ſed demulcẽtes eũ paulũ atq; laxãtes iucũdis: atq; honeſtis ſermonũ illectatioĩbus. Cõueniebamus aũt ad eandẽ cœnã cõpluſculi: q̃ romani in græciã ueneramus: quiq; eaſdẽ auditiones: eoſdẽq; doctores colebamus. Tũ qui & cœnulã ordine ſuo curabat: præmiũ ſoluẽdæ queſtionis ponebat: librũ ueteris ſcriptoris: uel græcũ: uel latinũ: & coronã e lauro plexã. Totidẽq; res quærebat: quot hoĩes iſtic eramus. Cũq; eas oĩs expoſuerat rem locũq; dicẽdi ſors dabat. Queſtione igitur ſoluta: corona & premio donabatur: nõ ſoluta aũt trãſmittebatur: ad eũ q̃ ſortio ſucceſſerat. Idq; ĩ orbẽ uice pari ſeruaba

Remittere animum

tur. Si nemo diſſoluebat queſtiōis eius nodū: premiū ipſū: & corona deo cuius id fe-
ſtū erat: dicabatur. Querebātur autē res huiuſcemodi: aut ſnīa poetæ ueteris lepide
obſcura: nō anxie: aut hiſtorie antiqioris reqſitio: aut decreti cuiuſpiā ex philoſophia
pperā iuulgati purgatio: aut captiōis ſophiſtice ſolutio: aut inopinati rarioriſq; uerbi
indagatio: aut tēpus itē in uerbo pſpicuo obſcuriſſimū. Itaq; nup queſita eſſe memini
numero ſeptē: quorū prima fuit enarratio horū uerſuum qui ſunt in ſatyris. Q. Ennii:
uno multifariam uerbo concinniter implicati. quorū exemplum hoc eſt.
Nam qui lepide poſtulat alterum fruſtrari. Fruſtra
Quem fruſtratur: fruſtra eum dicit: fruſtra eſſe. ri
Nam qui ſeſe fruſtrari: qui fruſtra ſentit.
Qui fruſtratur: is fruſtra eſt: ſi nō ille ē fruſtra. Secūda queſtio fuit: quonā modo au
diri: atq; accipi deberet. qđ Plato in ciuitate: quā in libris ſuis cōdidit: της πολιτείας
i. reipublicæ fingebat. κοίνας τας γυναικας. i. cōmunes uxores eſſe cēſuit. & præmia
uiris fortibus ſummiſq; bellatoribus poſuit ſauiationes puerorū & puellarū. Tertio in Vxores
loco hoc queſitū eſt. In qbus uerbis captionū iſtarū fraus eſſet: & quo pacto diſtigui cōes
reſoluiq; poſſent. Qđ nō perdidiſti habes: cornua non perdidiſti: habes igitur cornua
Itē altera captio. Quod ego ſū: id tu nō es: homo igitur tu nō es. Queſitū id quoque
ibi eſt: que eſſet huius quoq; ſophiſmatis reſolutio. Quū mētior & metiri medico mē
tior: an uerū dico? Poſtea queſtio iſtec fuit. Quā ob cauſam patricii megalenſib⁹ mo
titare ſoliti ſint: plebs cerealibus? Secūdū ea queſitū hoc eſt. Verbū uerat quod ſigni Verant
ficat: uera dicunt: quis nā ueterū poetarū dixerit? Sexta queſtio fuit: aſphodelum cu-
iuſmodi herba ſit. quod Heſiodus in iſto uerſu poſuerit.
νηπιοι οὐδ ἴσασιν ὅσω πλέον ἥμισυ παντός.
οὐδ ὅσον ἐν μαλάχῃ τε και ἀσφοδέλω μεγ ὄνειαρ. ideſt
Ignorant ſtolidi q̄ toto ſit medium plus
Ac quāta utilitas in malua: atq; aſphodelo ſit. Et qdē itē Heſiodus dicer̄ ſentiat: quū
dimidiū plus eē toto dicit. Poſtrema queſtionū oīum hec fuit. Scripſerim: ueneri: le-
gerim: cuius tēporis uerba ſint preteriti an futuri: an utriuſq;: Hec ubi ordine quo di
xi pppoſita: atq; ſingulis ſorte ductis diſputata: explanataq; ſunt: libris coroniſq; oēs
donati ſumus: niſi ob unā queſtionē que fuit de uerbo uerāt. Nemo enim tū cōmemi
nerat dictū eſſe a. Q. Ennio id uerbū in. xiii. annaliū in iſto uerſu. Satin uates uerant
ætate in agunda. Corona igitur huius queſtionis deo feriarū iſtarū Saturno data eſt.

Quid æſchines rhetor in orone: qua Timarchū de ipudicitia accuſauit: lacedemo-
nios ſtatuiſſe dixerit: ſup ſnīa pbatiſſima: quā iprobatiſſimus homo dixiſſet: C. iii.

Eſchines uel acerrimus prudētiſſimuſq; oratorū: q apud cōciones athenienſiū
a floruerūt: in orone illa ſera criminoſaq; & uirulēta. qua Timarchū de ipudici-
tia grauiter iſigniterq; accuſauit: nobile & illuſtre cōſiliū lacedemoniis dediſ-
ſe dicit: uirū ididē: ciuitatis eiuſdē principē: uirtute atq; ætate magna præditū. Popu-
lus inqt lacedæmonius de ſumma repu. ſua qdnā eēt utile & honeſtū deliberabat. Tū
exurgit ſnīe dicēdæ gr̄a: homo qſpiā turpitudine priſtinæ uitæ defamatiſſimus. Sed
lingua tunc atq; facūdia nimiū quāto preſtabilis. cōſiliū quod dabat: quodq; oporte
re fieri ſuadebat: acceptū ab uniuerſis: & cōplacitū eſt. Futurūq; erat ex ei⁹ ſnīa popu
li decretū. Ibi un⁹ ex illo pricipiū ordine: quos lacedemonii ætatis dignitatiſq; maie-

ſtate tanꝗ arbitros & magiſtros diſciplinę publicę uerebātur:cōmoto iratoq; aīo exi
lit. Et quęnā inqt lacedęmonii ratio. aut quę tādē ſpes erit urbē hāc:& hāc rēpublicā
ſaluā inexpugnabileq; eē diutius poſſe:ſi huiuſcemodi anteactæ uitæ hoibus cōſilia-
riis utemur? ꝙ ſi ꝓba iſtęc & honeſta ſnīa eſt:quęſo uos:nō ſinamus eādem đhoneſta-
ri turpiſſimi auctoris contagione: At ubi hoc dixit:elegit uiꝝ fortitudine atq; iuſtitia
præter alios pręſtantē:ſed inopi lingua & infacūdū: Iuſſitq; eū conſenſu petituq; oī-
um eādē illā ſnīam diſerti uiri:cuiuſmōi poſſet uerbis dicere:ut nulla prioris mentiōe
hīta. ſcitū atq; decretū populi ex ei9 uni9 noīe fieret:qđ ipſum denuo dixerat. Atq; ita
ut ſuaſerat prudētiſſim9 ſenex factū eſt. Sic bōa ſnīa māſit. Turpis auctor mutat9 ē.

Qđ Sulpitius Apollinaris pręđicantē quendam a ſeſe uno Saluſtii hiſtoria intelli
gi illuſit quęſtione propoſita. quid uerba iſta apud Saluſtium ſignificarent. Per incer
tum ſtolidior an uanior. Cap. iiii.

q Vum iā adoleſcētuli Romę prætextā:& puerilē togā mutaſſemus:magr̄oſq;
tūc nobiſmetipſis exploratores quererem9:ī ſandaliario forte apud librarios
fuim9. Quū ibi in multoꝝ hoium cœtu Apollinaris Sulpiti9 uir ī memoria
nr̄a pręter alios doct9 iactatorē quēpiā & uēditatorē ſaluſtianæ lectionis irriſit:illu-
ſitq; genere illo facetiſſimę diſſimulatiōis qua Socrates ad ſophiſtas utebatur. Nam
quū ille ſe unū & unicū lectorē eſſe:enarratorēq; Saluſtii diceret:neq; primā tantū cu
tē:ac ſinnaꝝ ſpeciē:ſed ſanguinē quoq; ipſū. ac medullā uerboꝝ ei9 eruere:atq; ītro-
ſpicere penitus pręđicaret. Tū Apollinaris amplecti uenerariq; ſe doctrinas illius di-
cēs. Periquit magiſter optime exoptatus mihi nūc uenis:cū ſanguine & medula. Sa-
luſtii uerboꝝ. Heſterno. n. die quærebatur ex me:qdnā uerba eius hęc ī quarto hiſto
riaꝝ libro de Cn. Lētulo ſcripta ſignificēt:de quo ꝑ incertum fuiſſe ait:ſtolidior ne eſ
ſet an uanior. Eaq; ipſa uerba uti ſunt a Saluſtio ſcripta dixit. At Cn. Lētul9 patriciæ
gētis collega ei9:cui cognomētū Clodiano fuit: ꝑ incertū ſtolidior:an uanior legē de
pecunia:quā ſylla emptoribus bonoꝝ remiſerat:exigēda ꝓmulgauit. Quæſitū ergo
ex ſe Apollinaris:neq; id ſe diſſoluere potuiſſe aſſeuerabat:quid eſſet uanior:quid ſto
lidior:quoniā Saluſtius ſic ea ſeparaſſe atq; oppoſuiſſe inter ſe uideretur tanꝗ diuerſa
ac diſſimilia:nec eiuſdē utraq; uitii forēt. Ac ꝓpterea petebat:uti ſe doceret:ſignifica-
tiōes utriuſq; uocis & origines. Tū ille rictu oris labiorūq; ductu cōtēni a ſe oſtendēs
& rē de qua quęreretur. & hoīem ipſum ꝗ quęreret. Priſcoꝝ inqt & remotoꝝ ego uer
boꝝ medullas & ſanguinē (ſicuti dixi) ꝑſpicere & elicere ſoleo:nō iſtoꝝ quæ ꝑculcata
uulgo & ꝓtrita ſunt. Ipſo illo quippe Cn. Lētulo ſtolidior eſt & uanior ꝗ ignorat eiuſ
dē ſtultitię eſſe uanitatē & ſtoliditatē. Sed ubi hoc dixit:media ipſa ſermonū reliquit
& abire cœpit. Nos deīde eū tenebamus:urgebamuſq;. & cōprimis Apollinaris ut đ
uocabuloꝝ iſtoꝝ uel differētia:uel ſi ea ita uideretur:ſimilitudine pleni9 aptiuſq; diſ
ſereret. & nt ne ſibi īuideret diſcere uolētibus orabat. Atq; ille ſe iam plene illudi rat9:
Vanus negociū ſibi eē auſatur:& digreditur. Nos aūt poſtea ex Apollinari didicim9:uanos
ꝓprie dici:nō ut uulgus diceret:deſipiētis. aut hebetes:aut ineptos:ſed ut ueteꝝ do-
ctiſſimi dixiſſent:mēdaces:& infidos:& leuia inaniaq; pro grauibus & ueris aſtutiſſi
ſtolid9 me ꝯponētes. Stolidos āt uocari nō tāſtultos & excordes:ꝗ tetros & moleſtos & ille
pidos:quos græci μοχθηρους και φορτικους. ideſt īprobos atq; īportunos dicerēt. Et
unāquanq; haꝝ uocū origines ſcriptas eſſe dicebat in libris nigidianis:quos egoq;

ſitos & repertos cũ primarũ ſignificationũ exẽplis: ut cõmentariis harũ noctiũ inferrẽ notaui. Et intuliſſe iã me aliquo in loco commentationibus iſtis exiſtimo.

Q đ. Q. Ennius in ſeptimo annali quadrupes eques: & non quadrupes equus: ut legunt multi: ſcriptum reliquit. Cap. v.

c Vm Antonio Iuliano rhetore uiro hercle bono: & facũdię florẽtis complures adoleſcẽtuli familiares eius: puteolis æſtiuarũ ludũ & iocũ in lr̃is amœniorib⁹ & in uoluptatibus publicis honeſtiſq; agitabam⁹. Atq; ibi tũc Iuliano nũciatur ἀναγνώστην. i. pręlectorẽ quẽdã nõ idoctũ hoiem uoce admodũ ſcita & canora Ennii annales legere ad populũ ĩ theatro. Eam⁹ inqt auditũ neſcio quẽ iſtum ennianiſtã. Hoc. n. ſe ille noĩe appellari uolebat. Quẽ quũ iam ĩter ĩgẽtes clamores legentẽ inueniſſemus. legebat autem librum ex annalibus Ennii. vii.

Hos eũ primum uerſus perperam pronunciantem audiuimus.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephanti
Proiiciunt ſeſe: Neq; poſtea mutis uerſibus additis: celebrãtibus eum laudãtibuſque oibus diſceſſit. Tum Iulianus egrediens e theatro: quid uobis inquid de hoc ἀναγνώστῃ: ideſt lectore & quadrupede equo uidetur? Sic enim profecto legit.

Deniq; ui magna quadrupes equus atq; elephãti Proiiciũt ſeſe. Ecq đ putatis ſi magiſtrũ prelectorẽq; habuiſſet alicuius æris: quadrupes equus dictũrũ fuiſſe: ac non quadrupes eques? quod ab Ennio ita ſcriptũ relictũq; eſſe nemo unus litterarũ ueterũ diligens dubitauit. Cũq; aliquot eorũ qui aderãt: quadrupes equus apud ſuũ q̃ſq; grãmaticũ legiſſe ſe dicerẽt: & mirarẽtur q đnã eſſet quadrupes eques. Vellem uos inqt optimi iuuenes tã accurate. Q. Enniũ legiſſe: q̃. P. Virgilius legerat: qui hũc ei⁹ uerſum ſecutus in georgicis ſuis: equitem pro equo poſuit in his uerſibus.

Frena peletronii: laphite gyroſq; dedere
Impoſiti dorſo: atq; equitem docuere ſub armis
Inſultare ſolo: & greſſus glomerare ſupbos. In quo loco eqtẽ ſiqs modo nõ ĩſcite inepteq; argutior ſit: nil põt accipi aliud niſi equũ. Pleraq; enim ueterũ ætas: & hominem equo inſidentẽ: & equũ q inſideretur: equitẽ dixerũt. Propterea eqtare etiã ꝓ uerbum ex uocabulo equitis inclinatũ eſt: & homo equo utẽs: & equus ſub homine gradiẽs dicebatur. Lucilius adeo uir apprime lingue latinæ ſciẽs equũ eqtare dicit his uerſibus.

Quem hinc currere equũ nos atq; equitare uidemus. Et
His equitat curritq;. oculis equitare uidemus Et illud
Ergo oculis equitat. Sed enim contentus inquit ego his non fui.

Et ut nõ turbidæ fidei: nec ambiguæ: ſed ut pure liquẽtiſq; eẽt: equus ne an eques Enn⁹ ſcriptũ reliqſſet: librũ ſũmę atq; reuerẽdę uetuſtatis: quẽ fere cõſtabat Lãpadiõis manu emẽdatũ ſtudio ꝑcioq; multo: uni⁹ uerſus ĩſpiciẽdi gratia cõduxi & eques non equus ſcriptũ in eo uerſu inueni. Hęc tum nobis Iulianus: & multa alia erudite ſimul & affabiliter dixit. Sed eadẽ ipſa poſt etiam ĩ puulgatis cõmẽtariis ſcripta offendim⁹.

Eques ꝓ equo

Q đ Helius meliſſus in libro: cui titulũ fecit de loquẽdi ꝓprietate: quẽ quũ ederet cornũ eẽ copię dicebat: rem ſcripſit neq; dictu neq; auditu dignã: quũ differre matronã: & matrẽfamilias exiſtimauit differẽtia lõge uaniſſima: Cap. vi.

h Elius Meliſſus in noſtra memoria fuit Romę ſummi qdem loci inter grãmaticos & tẽporis: ſed maiore in litteris erat iactãtia. & σοφιστείᾳ: ideſt elatione: q̃

opera. Is pręter alia quę ſcripſit cõpluria: librũ cõpoſuit ut tum uidebatur: cũ eſt editus: doctrinę inclytę. Ei libro titulus eſt ingẽtis cuiuſdã illecebre ad legẽdũ. Scripꝰ qppe eſt de loquẽdi ꝓprietate. Quis adeo exiſtimet loq ſe recte atq; proprie poſſe: niſi illas Meliſſi ꝓprietates ꝑdidicerit? ex eo libro hęc uerba ſũt. Matrona eſt quæ ſemel
Porcetra peperit: quę ſępius mr̃familias ſicuti ſus: quę ſemel pepit porcetra: quę ſępius: ſcrofa
Vtrũ aũt hoc de matrona ac de mr̃efamilias. Meliſſus excogitauerit ipſe & cõiectauerit: an ſcriptũ ab aliquo legerit: ariolis ꝑfecto eſt opus. Nã de porcetra habet ſane au
Scropha ctoré. Põponiũ in attellana quę hoc eodẽ uocabulo inſcripta eſt. Sed matronã nõ eſſe appellatã: niſi quę ſemel peperit. neq; matrẽfamilias: niſi quę ſępius: nullius ueterum ſcriptorũ auctoribꝰ cõfirmare poteſt. Eniuero illud cõpẽdio ꝓbabilius eſt: qđ idonei
Mr̃ona uocũ antiquaꝝ enarratores tradiderũt. Matronã dictã eſſe ꝓprie quę in matrimoniũ cũ uiro cõueniſſet: ꝙ ĩ eo mr̃imonio maneret etiã ſi ibi liberi nõdũ nati forẽt: dictãq; eẽ ita a matris noĩe nõ adepto: iam: ſed cũ ſpe & omne mox adipiſcẽdo unde ipſũ quo
Mr̃familias que mr̃imonium dr̃. Matrẽ autẽ familias appellatã eẽ eã ſolã: quę ĩ mariti manu mãcipioq; aut in eius ĩ cuius maritus manu mãcipioq; eſſet: quoniã nõ in matrimonium tantũ: ſed in familiã quoq; mariti: & in ſui hæredis locũ ueniſſet.

Quẽ in modũ Phauorinus tractauerit intẽpeſtiuũ quẽdã de uerboꝝ ambiguitatibus quærentẽ. atq; ibi quot ſignificationes capiat cõcio. Cap. vii.

Domitius iſanus Domitio homini docto celebriq; in urbe Rroma grãmatico: cui cognomẽtum ĩſano factũ eſt: quoniã erat natura ĩtractabilior & moroſior. Ei Domitio Phauorinus nr̃ quũ forte apud phanũ Carmẽtis obuiã ueniſſet: atq; ego cum Phauorino eſſem. Quęſo iaqt te magiſter dicas mihi: nũ errraui: ꝙ quũ uellẽ δημηγορίας latine dicere: cõciones dixi? dubito qppe & reqro: an ueteꝝ eoꝝ qui electius locuti ſunt pro uerbis & orationẽ. dixerit quis cõcionem? Tũ Domitiꝰ uoce atq; uultu atrociore. Nulla inqt prorſus bone ſalutis ſpes reliqua eſt: quũ uos quoq; philoſophorũ illuſtriſſimi: nihil iã aliud q̃ uerba: auctoritateſq; uerboꝝ cordi habeatis. Mittã aũt librũ tibi: ĩ quo id repias: qđ quęris. Ego. n. grãmaticus uitæ iam atq; moꝝ diſciplinas quęro. Vos philoſophi mera: eſtis: ut. M. Cato ait: mortuaria gloſſaria. Nã qui collegiſti & lectitaſti res terras: & inanes & friuolas: tanq̃ mulieꝝ uoces prę̃ficaꝝ. Atq; utinã inqt muti oẽs hoĩes eſſemus: minus ĩprobitas inſtrumẽti haberet: Cũq; digreſſi eſſemus: nõ tẽpeſtiue inqt Phauorinus hũc hominẽ acceſſimus. Videtur enim mihi ἐπιμαίνεσθαι. i. furere & inſanire. Scitote tamẽ ĩtemperiẽ iſtã: quæ μελαγχολία idest atrabilis dicitur: nõ paruis nec abiectis ingeniis accidere. ἀλλὰ εἶναι σχεδόν τι τὸ πάθος τοῦτο ἡρωικόν: ideſt ſed affectionem fere hanc heroicam eſſe: & ueritates plerũq; fortiter dicere: ſed reſpectũ non habere μήτε καιροῦ μήτε μέτρου. ideſt neq; temporis neq; modi. Vel ipſum hoc q̃le hoc exiſtimatis: qđ nũc de philoſophis dixit. Nonne & ſi Antiſthenes: aut diogenes dixiſſet: dignũ memoria uiſum eſſet. Miſit ãt paulopoſt Phauorino libꝝ quem ꝓmiſerat. Verrii opinor Flacci erat: in quo ſcripta ad hoc genus
Senatꝰ quæſtiõis ꝑtinentia hęc fuerũt. Senatũ dici & ꝓ loco: & ꝓ hoĩbus. Ciuitatem & pro
Ciuitas loco: & ꝓ oppido: & pro iure quoq; omniũ: & ꝓ hominũ multitudine. Tribus quoq;
Tribus & decurias dici & pro loco: & pro iure: & ꝓ hoĩbus. Concionẽ aũt tria ſignificare: lo
Concio cũ ſuggeſtũq; unde uerba fierẽt: itẽ ſignificare cœtũ populi aſſiſtẽtis: itẽ orõnẽ ipſã q̃ ad populũ diceretur. Sicut. M. Tulliꝰ ĩ orõne quæ ĩſcripta eſt: cõtra cõcionẽ. Q. Me

ſelli: Eſſendi inqͭ in cōcione cōcurſus eſt populi factus. Sicuti idē. M. Tulliꝰ i orato
re ait. Cōciones ſępe exclamare uidi: quū apte uerba cecidiſſent. Etenim expectāt au
res: ut ex uerbis colligetur ſnia. Exēpla in eo libro ſcripta nō erāt: ſed nos poſtea Pha
uorino deſiderāti harū omniū: ſignificationū monumēta: & apud Ciceronē ſicut ſu
pra ſcripſi: & apud elegātiſſimos ueterū reperta exhibuimus. Id autē potiſſimū expe
ctabat: concionē eſſe dictā pro uerbis & oratione docuit titulꝰ tulliani libri qui a. M.
Cicerone inſcriptus eſt: Cōtra cōcionē: Q. Metelli: quo nihil ꝓfecto ſignificat aliud
ꝗ̄ ipſa quę a Metello dicta eſt oratio.

Ομοιοτέλευτα: καὶ ὁμοιόπτωτα. i. ſimiliter finiētia & ſimiliter cadentia. Atque
alia id genus: quę ornamēta orōnis putantur inepta eſſe & puerili Lucilii quoq; uerſi
bus declarari. Cap. viii.

ὁμοιοτέλευτα καὶ ἰσοκατάληκτα: καὶ πάρισα καὶ ὁμοιόπτωτα: ideſt ſimpliciter
finiētia: & ęqualiter deſinētia: & cōparia & ſimiliter cadentia. Cęteraq; huiuſ
modi ſcitamēta: quę iſti ἀπειρόκαλοι: ideſt inhoneſti & ſordidi: qui ſe inſocra
ticos uideri uolunt: in collocandis uerbis immodice faciunt & rancide: ꝗ̄ ſint iſipida
& inertia. & puerilia facetiſſima hercle ſignificat in quinto ſatyrarū Lucilius. Nā ubi
eſt cū amico conqueſtus: quod ad ſe ęgrotū non uiſeret: hęc ibidem addit feſtiuiter.

Quo me habeam pacto tametſi non quęris: docebo.
Quando in eo numero manſi quo in maxima nō eſt
Par hominum ut periſſet uelis. quem nolueris: cum
Debueris: hoc nolueris: & debueris: te
Si minus delectat. ꝗ ἄτεχνον iſocraticum hoc eſt.
ὀχληρῶδες quę ſimul totum καὶ συμμειρακιῶδης:
Non operam perdo. Si tu huc.

Quid ſignificet apud. M. Catonem uerbum inſecenda. ꝗq; inſecenda potiꝰ legē
dū ſit: ꝗ̄ ꝗ pleriq; exiſtimāt: inſequenda: Cap. ix.

[I]T ſequor & itē ſecta: ꝗ ſecutio cōſuetudine loquēdi diſſerūt: ſed qui penitꝰ in
ſpexerit: origo & ratio utriuſq; una eſt. Doctores quoq; & iterpretes uocū grę iſecēda
carū ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα. i. Dic mihi muſa uirū. καὶ Ἔσπετε νῦν μοι
μοῦσαι. i. Pādite nūc muſę mihi: dictū putāt: quod latine inſequi dicitur. Nāq; i alte
ro. n. geminū: in altero ſcilicet eſſe trāſlatū dicūt. Sed etiā ipſum illud ἔπη: ideſt car
mina: quod ſignificat uerba aut uerſus nō aliūde eē dictū tradūt ꝗ̄ ἀπὸ τοῦ ἕπεσθαι
καὶ εἰπεῖν: ideſt ab eo quod eſt ſequi & dicere. eadem ergo rōne antiqui noſtri narratio
nes ſermoneſq; inſectiones appellitauerunt. inſectio nes.

Errare iſtos qui in explorāda febri pulſus uenaꝝ ꝑtētari putāt: nō arteriarū. Ca. x.

[I]N herodis. Cl. V. uillā: quę eſt in agro attico loco ꝗ appellatur cephyſię: aqs
& lucis & nemoribus frequētē: ęſtu anni medio cōceſſerā. Ibi aluo mihi cita:
& accedēte febri rapida decubuerā: eo caluiſiꝰ Taurꝰ philoſophꝰ: & alii qdā
ſectatores eius: quū athenis uiſendi mei gr̄a ueniſſent: medicus qui tū in iis locis rep
tus aſſedebat mihi: narrare Tauro cœpat: qd incōmodi paterer. & qbus modulis: ꝗ
buſq; iteruallis accederet febris: decederetq;. Tū in eo ſermone quū iam me ſinceriore
corpuſculo factū diceret: Potes inqͭ Taure tu quoq; idipſum cōprehēdere ἐὰν ἅψῃ
αὐτοῦ τῆς φλεβός. i. ſi attrectaris uenā eiꝰ. Quod noſtris uerbis ꝓfecto ita dicit. Si

attigeris uenã illius. Hãc loquẽdi ĩperitiã: ꝙ uenã pro arteria dixiſſet: quũ in eo docti
hoĩes qui cũ Tauro erãt: tãq̃ mĩme utili medico offẽdiſſent: atq; id murmure & uul
tu oſtẽderẽt. Tũ ibi Taurus ut mos eius fuit: ſatis leuiter: certi inquit ſum⁹ uir bone:
Vena nõ ignorare te qd uena appellet̃: & qd arteria. qđ uenæ qdẽ ſuapte ui ĩmobiles ſint &
ſanguinis tãtũ demittẽdi grã explorent̃. Arteriæ aũt motu atq; pulſu ſuo hitũ & mo
arteria. dũ febriũ demõſtrẽt. Sed ut uideo peruulgate magis q̃ inſcite locutus es. Nõ eni te
ſolũ: ſed alios quoq; itidem errantis audiui: uenã pro arteria dicere. Fac igitur ut expe
riamur elegantiorẽ eſſe te in medẽdo q̃ in dicẽdo: & cũ diis beneuolẽtibus opera tua
ſiſtas hunc nobis ſanum: atq; ualidũ q̃ citiſſime. Hoc ego poſtea quũ in medico repre
hẽſum eſſe meminiſſem: exiſtimaui nõ medico ſoli: ſed oĩbus quoq; hominibus libe
ris: liberaliterq; inſtitutis: turpe eſſe: ne ea quidẽ cognouiſſe ad noticiã corporis noſtri
pertinẽtia: quę nõ altius occultiuſq; remota ſunt: & quę natura nobis tuẽdę ualitudi
nis cauſa: & in promptu eſſe: & ĩ ꝓpatulo uoluerit. Ac ꝓpterea quãtũ habui tẽporis
ſubſiciui: medicinę quoq; diſciplinę libros attigi. quos arbitrabar eſſe idoneos ad do
cẽdũ. Et ex iis cũ alia pleraq; ab iſto hũanitatis uſu nõ aliena. tũ de uenis quoq; & ar
Vena teriis didiciſſe uideor ad hũc ferme modũ. Vena ẽ cõceptaculũ ſanguis: qđ αγγειον.
arteria i. uas & cõceptaculũ medici uocãt: mixti cõfuſiq; cũ ſpiritu naturali: ĩ quo ſãguis ẽ: mi
n⁹ ſpirit⁹. Arteria ẽ cõceptaculũ ſpirit⁹ naturalis: mixti cõfuſiq; cũ ſanguie. ĩ quo pl⁹
ſpirit⁹ ẽ min⁹ ſanguis. σφυγμος. i. pulſus ãt ẽ ĩtẽtio mot⁹: & remiſſio ĩ corde: & ĩ ar
teria naturalis: nõ arbitrarii. a medicis ãt ueterib⁹: orone græca ita definit⁹ ẽ: σφυγ
μος εςι διαςολη: και σύςολη αδιάρετος αρτηριας και καρδιας. i. pulſus ẽ diſperatio
& cõtractio ĩdiuiſibilis arterię & cordis. Vel σφυγμός εςι πάλμός. η ζεσις. φλεβος.
η αρτιριας. i. pulſus ẽ ſubſultio & palpitatio: uel ebulitio uenę & arteriæ.

Verba ex carminibus Furii antiatis inſcite a Ceſellio uindice reprehenſa. uerſuſq;
ipſi in quibus ea uerba ſunt: ſubſcripti. Cap. xi.

n On hercle idem ſentio cũ Ceſellio Vindice grãmatico. ut mea opinio ẽ: haud
quaq̃ inerudito: ve℞ hoc tamẽ petulãter inſciteq; ꝙ Furiũ ueterẽ poetã dede
coraſſe linguã latinã ſcripſit huiuſcemodi uocũ fictiõib⁹: quę mihi qdẽ neque
abhorrere a poetica facultate uiſæ ſunt: neq; dictu ꝓfatuq; ipſo terræ an: inſuaues eẽ:
Luteſce Sicuti ſunt quædã alia ab illuſtrib⁹ poetis ficta dure & rãcide. quę reprehẽdit autem
re. Ceſellius furiana hæc ſunt. quod terrã in lutũ uerſam luteſcere dixerit: Et tenebras in
Nocte noctis modũ factas nocteſcere Et priſtias recipe uires uireſcere: Et ꝙ uẽtus mare cæ
ſcere. ruleũ criſpicãs: niteſcere facit purpurat dixerit. Et opulentũ fieri opuleſcere. Verſus
purpu autẽ ex poematis furianis: in quibus hæc uerba ſunt ſubdidi.
rat. Sanguine diluitur tellus: caua terra luteſcit.
Opule Omnia noteſcunt tenebris caliginis atræ
ſcere. Increſcunt animi uireſcit uulnere uirtus.
Sicut fulica leuis uolitat ſup equora claſſis:
Spiritus eurorum uirides cum purpurat undas.
Quo magis in patriis poſſunt opuleſcere campis.

Morã iſtũ ueterib⁹ nr̃is fuiſſe uerba patiẽdi mutarĩ ac uertere ĩ agẽdi modũ. Ca. xii.

i D quoq; hitũ eſt in orone faciẽda elegãtię genus ut pro uerbis hñtibus patien
di figurã: agẽtia ponerẽt: ac deinde hęc iter ſeſe mutua ĩuerterẽt. Terẽti⁹ i co

comœdia: Palliũ inq̃t Flacci: ut ſplẽdeat. Non e hoc ĩpẽdio uenuſtius gratiuſq; eſt: q̃ſi diceret: ne maculet̃. Plautus etiã nõ diſſimiliter. Quid eſt hoc: rogat palliũ. Amict9 non ſum commode. Itidem. Plautus pulueret dicit nõ q; puluere impleat: ſed q; ipſum pulueris plenum ſit. Exii tu Daue. age ſparge. Mũdum eſſe hoc ueſtibulũ uolo. Venus uentura eſt noſtra: nolo hoc pulueret. In Aſinaria quoq; contemples dicit ꝓ cõtẽpleris. Meũ caput cõtẽples: ſiqdẽ e re cõſultes tua. Cn. Velli9 ĩ annalibus. poſtq̃ tẽpeſtas ſedauit: Atherbal taurũ ĩmolauit. M. Cato in originibus: Eodẽ noĩe cõplures ex agro acceſſitauere: eo res eoꝝ auxit. uarro in libris quos ad Marcellũ de lingua latina fecit: In priore uerbo graues ꝓſodię: quæ fuerũt manẽt: reliquæ mutant inquit elegãtiſſime pro mutant̃. Poteſt etiã id quoq; ab eodẽ Varrone: in. viii. diuinarũ ſimiliter dictũ uideri. Inter duas filias regũ quid mutet inter Antigonã & Tulliã: eſt enim aduertere. Verba aũt patiẽdi ꝓ agẽtibus in omnibus ferme ueterũ ſcriptis reperiuntur. Ex quibus ſunt pauca iſta quæ nũc meminimus. Muneror te pro munero: & ſignificor ꝓ ſignifico: & ſacrificor pro ſacrifico: & aſſentior ꝓ aſſentio: & fœneror pro fœnero. & pigneror pro pignero. & alia iſtiuſmodi pleraq; perinde ut in legendo fuerint obuia notabuntur.

Pulueret. Cõtemples. Muneror. Significor. Sacrificor. aſſẽtior

Quali talione Diogenes philoſophus uſus ſit: pertentatus a dialectico quodã ſophiſmatico impudenti. Cap. xiii.

s

Aturnalibus athenis alea quadã feſtiua: & honeſta luxitabamus huiuſcemodi ubi cõueneramus cõpluſculi eiuſdẽ ſtudii homines: ad leuãdũ tẽpus captiões quæ ſophiſmata appellant̃: mẽte agitabamus. Eaſq; q̃ſi talos. aut teſſerulas in mediũ uice ſua quiſquis iaciebamus. Captionis ſolutæ: aut parũ intellectæ præmiũ pœna ue erat: nũmus un9 ſeſterti9. Hoc ære collecto quaſi manuario cœnula pabat̃ oĩb9 q cũ luſum luſeram9. erãt aũt captiones ad hoc fere exẽplũ: tãetſi latina orõne nõ ſatis ſcite: ac pene ẽt illepide exponũt̃. Quod nix ẽ: hoc grãdo nõ ẽ. nix aũt alba ẽ: grãdo igit̃ alba nõ ẽ. Itẽ aliud nõ diſſimile. Quod hõ ẽ hoc nõ ẽ equus homo aũt aĩal ẽ equus ergo aĩal nõ eſt. Dicere ergo debebat q ad ſophiſma diluẽdũ: ac refellẽdũ ritu aleatorio uocat9 erat: ĩ qua parte quoq; in uerbo captio foret. Quid dari cõcediq; nõ oporteret: niſi dixerat nũmo ſingulo multabatur. ea mulcta cœnã iuuabat. Libet ãt dicere q̃ facer̃ Diogenes ſophiſma id gen9. quod ſupra dixi: a quodã dialectico ex Platonis diatriba p cõtumeliã ꝓpoſitũ remunerat9 ſit. Nã quũ ita rogaſſet dialecticus: Quod ego ſum tu nõ es: & Diogenes annuiſſet: atq; ille addidiſſet. Homo autẽ ego ſum. quũ id quoq; aſſenſus eſſet: & cõtra dialecticus ita cõcluſiſſet. hõ igitur tu nõ es. Hoc quidẽ inquit Diogenes falſum eſt & ſi ueꝝ id fieri uis. a me incipe.

Diogenes.

Quid ſit numerus hemiolios: quid epitritos. & q; uocabula iſta nõ facile noſtri auſi ſunt uertere in linguam latinam. Cap. xiiii.

f

Igurę quædã numerorũ: quas gręci certis noĩbus appellãt uocabula in lĩgua latina nõ habẽt. Sed q de numeris latine ſcripſerũt gręca ipſa dixerũt. fingere aũt nr̃a (quoniã id abſurde futuꝝ erat) noluerũt. Quale enim fieri nomen poſſet hemiolio numero: aut epitrito: eſt aũt hemiolios qui numerũ aliquẽ totũ in ſe habet: dimidiũq; habet eius ut tres ad duo quindecim ad decẽ: triginta ad uiginti. Epitritos aũt eſt qui habet totũ aliquẽ numerũ & eiuſdẽ partẽ tertiã: ut quatuor ad tres: duodecim ad nouem: quadraginta ad triginta. Hęc autem notare. atq; meminiſſe nõ

hemiolios. Epitritos.

ab re uiſum eſt: quoniam uocabula iſta numerorum niſi intelliguntur: rationes quædam ſubtiliſſimæ in libris philoſophorum ſcriptę percipi nō queunt.

Quod. M. Varro in herrois uerſibus obſeruauerit rem nimis anxię & curioſæ obſeruationis. Cap. xv.

i N longis uerſibus qui hexametri uocant᷑: itē in ſenariis aiaduerterūt metrici duos primos pedes: item extremos duos habere ſingulas poſſe integras partes orationis. medios haud unq̄ poſſe. Sed cōſtare eos ſemper uerbis aut diuiſis. aut mixtis: atq; cōfuſis. M. etiā Varro in libris diſciplinarū ſcripſit obſeruaſſe ſe i uerſu hexametro: ꝙ omni modo quintus ſemipes uerbū finiret: & ꝙ priores quinq; ſemipedes æque magnam uim haberent in efficiendo uerſum: atq; alii poſteriores ſeptem. Idq; ipſum ratione quadam geometrica fieri diſſerit.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER DECIMVSNONVS.

Reſponſio cuiuſdam philoſophi interrogati quam ob cauſam maris tempeſtate pulluerat. Caput primum.

n Auigabamꝰ a caſſiopia ad brūduſiū mare ioniū uiolētū: & uaſtū: & iactabūdū. Nox deinde quæ diē primū ſecuta ē: in ea fere tota uētꝰ a latere ſęuiēs nauē undis cōpleuerat. Tū poſtea quū plorātibus omnibꝰ nr̄is atq; in ſentina ſatis agētibus. dies quidē tandē illuxit. Sed nihil de pi̱culo: de ſęuiciaue remiſſū. Quin turbines ēt crebriores: & cælū atrū: & fumigātes globi: & figurę quædā nubiū metuēdæ: quas typhonas uocabāt: impendere iminereq; ac depreſſurę nauē uidebantur. In eadē fuit philoſophus in diſciplia ſtoica celebratus: quē ego athenis cognouerā: nō parua uirū auctoritate. ſatiſq; attēte diſcipulos iuuenes cōtinētē. Eū tūc in tātis periculis: inq; illo tumultu cæli mariſq; requirebā oculis: ſcire cupiēs quonā ſtatu animi: & an itrepidus iterrituſq; eēt: Atq; ibi hominē cōſpicimus impauidū & extrilidū: ploratus quidē nullos: ſicut cęteri oēs: nec illa: eiuſmodi uoces ſciētē: ſed coloris & uultus turbatione: nō multū a cęteris differētē. At ubi cęlū enituit & deferbuit mare: & ardor ille pi̱culi deflagrauit: accedit ad ſtoicū græcus qſpiā diues ex aſia: magno (ut uidebamꝰ) cultu: paratuq; rerū & familiæ atq; ipſe erat multis corporis animiq; delitiis diffluēs. Is quaſi illudens. Quid hoc eſt inquit o philoſophe: ꝙ quū in pi̱culis eſſemꝰ: timuiſti tu & palluiſti: Ego neq; timui nec pallui. Et philoſophus aliquātulū cōtatus: an reſpōdere ei cōueniret: Si qd ego inquit in tāta uiolētia tēpeſtatū uideor paulū pauefactus: nō tu iſtius rei ratione audiēda dignus es. Sed tibi ſane ariſtippus ille diſcipulus pro me reſpōderit q quū in ſimili tēpore a ſimillimo tui hoīe interrogatꝰ: quare philoſophus timere: quum ille cōtra nihil metueret: Nō eandē eē cauſam ſibi atq; illi reſpōdit. quoniā is quidē eſſet non magnope ſolicitus pro aīa nequiſſimi nebulonis. Ipſum āt pro Ariſtippi aīa timere. His tūc uerbis ſtoicus diuitē illū aſiaticū a ſeſe amolitus ē: Sed poſtea quū brūduſiū aduētaremus mollitiq; eſſent uēti maris: pcōtatus eū ſum: quenā illa ratio eſſet pauoris ſui: quā dicere ei ſupſediſſet: a quo fuerat nō ſatis digna compellatus. Atq; ille mihi placide & cōmuniter. quoniā inqt audiēdi cupidus es: audi quid ſup iſto breui quidē ſed neceſſario & naturali pauore: maioris noſtri cōditores ſectæ ſtoicæ ſenſerint: uel potius inqt lege. Nā & facilꝰ credideris ſi legas. & memineris magis. Atq; ibi corā eſ

[sar]cinula ſua libꝝ ꝑtulit Epicteti philoſophi quītū Διαλεξεων.i.diſputationū q̃s ab Ariano digeſtas cōgruere ſcriptis ζηνωνος.i.Zenonis & Chryſippi nō dubiū ē. In eo libro.ſ.græca orōne ſcriptū ad hāc ſniam legim9. Vires ai:q̃s φαντασιας.i. imagies philoſophi appellāt:qbus mēs hoīs pria ſtatim ſpē accidētis ad oīum rei pellit: non uolūtatis ſunt neq; arbitrii:ſed ui qdā īferūt ſeſe hoībus. Noſcitādę ꝓbatōes autē:q̃s συγκαταθεσεις:ideſt aſſentiōes uocāt:qbus eadē uiſa naſcūtur:ac diiudicāt:uolūtarię ſunt.fiūt hoīum arbitratu. Propterea quū ſon9 aliqs formidabilis:aut e cælo:aut ex ruina:aut repētinus neſcius periculi nuncius:uel quid aliud eiuſmodi factū eſt:ſapiētis quoq; aīum pauliſper moueri:& cōtrahi:& palleſcere:neceſſum eſt nō opinioē alicui9 mali præcepta.ſed qbuſdā motibus rapidis & inconſultis officiū mētis atq; rōnis puertētibus. Mox tamē ille ſapiēs ibidē τας τοι τας φαντασιας.i.eiuſmodi imagines uiſa iſthæc aī ſui terrifica nō approbat:hoc ē:ου συγκατατιθεται ου δε προσεπιδοξαζει.i.nō aſſentit:neq; coopinat:ſed abiicit reſpuitq;.nec ei mutuēdū eē ī iis qcq̃ uidetur.atq; hoc īter īſipiētis:ſapiētiſq; aīum differre dicūt. Qd īſipiēs q̃lia ſibi eē primo aī ſui pulſu uiſa ſūt:ſęua & aſpa:talia uere eē putat:& eadē īcepta tāq̃ ſi iure metuēda ſint:ſua quoq; aſſēſiōe approbat και προσεπιδοξαζει.i.coopinatur. Hoc.n.uerbo ſtoici quū ſup iſta re diſſerūt utuntur. Sapiēs āt quū breuiter ac ſtrictī colore atq; uultu mot9 ē:ου συγκατατιθεται.i.nō approbat:ſed ſtatū:uigoreq; ſniæ ſuæ retiet:quā de huiuſcemodi uiſis ſemp hūit.ut de mīme metuēdis:ſed frōte falſa & formidie īani territātibus. Hęc Epictetū phūm ē.decretis ſtoicoꝝ ſenſiſſe atq; dixiſſe ī eo quo dixi libro egim9.annotādaq; eē iccirco exiſtimauim9:ut reb9 forte id gen9 qbus dixi abortis.paueſcere ſenſim & q̃ſi albeſcere:nō īſipiētis eē hoīs neq; ignari putem9. Et ī eo tamē breui motu naturali magis īfirmitati cedam9:q̃ ꝙ eē ea q̃lia uiſa ſūt cēſeamus.

Ex quīq; corporis ſenſib9 duos eē cū beluis maxīe cōmunes:q̃q; turpis & īproba ē uoluptas:quę ex auditu:uiſu:odoratuq; ꝓcedit:quę uero ex guſtu tactuq; eſt:rerū oīum fœdiſſima eſt:quū hæ duę beſtiaꝝ etiā ſint:reliquæ hominū tātū. Cap.ii.

q

Vinq; ſunt hoīum ſenſus:quos gręci αισθησεις.i.ſenſus appellāt ꝑ quos uoluptas aīo:aut corpori quęri uidetur.guſtus:tactus:odorat9:uiſus:audit9: Ex his omnibus quę immodice uoluptas capitur:ea turpis atq; īproba exiſtimatur:Sed enim quæ nimia ex guſtu atq; tactu eſt.Ea uoluptas ſicuti ſapiētes uiri cēſēt omniū rerū fœdiſſima eſt.Eoſq; maxīe q duab9 iſtis beluinis uoluptatibus ſe ſe dediderūt.grauiſſimi uitii uocabulis græci appellāt.ακολαςους.i. libidinoſos & intēperātes.uel ακρατεις.i.incōtinētes. Nos eos uel incōtinētes dicimus:uel intēperātes.ακολαςους enim.i.incaſtigatos ſi interpretari coactus uelis:nimis id uerbū inſoleſcerit. Iſtę aūt uoluptates duę guſtus atq; tactus.i.libidies in cibos:atq; ī uenerē ꝓdigæ:ſolę ſunt hoībus cōmunes cū beſtiis.& iccirco in pecudū ferorūq; animaliū numero.habetur quiſquis eſt.his ferinis uoluptatibus præuinctus. Cęterę ex tribus aliis ſenſibus proficiſcētes:hominū eſſe tantū ꝓpriæ uidentur. Verba ſup hac re ariſtotelis philoſophi ſcripſit:ut uel auctoritas clari atq; inclyti uiri tam infamib9 nos uoluptatibus deterreret. Διατι οι κατα την της αφης.η γευσεως ηδονην.η γινομενην αν υπερβαλλωσιν:ακρατεις λεγονται.οιτε γαρ περι τα αφροδισια ακολαςοι οιτε περι τας της τροφης απολαυσεις.των δε κατα την τροφην.απενιων μεν:εντη γλωττη την ηδονην:απενιων δε εν τω λαρυγγι.διο και φιλοξενος γερανου λαρυγγα

guſt9 & tactus.

ευχετο εχειν οι δε κατα την οψιν και την ακοην. ουκετι: η δια το τας απο τουτων γινομενας ηδονας κοινας ειναι ημιν. και τοις αλλοις ζωοις ατε ουν ουσαι κοιναι ατιμοταται εισι και μαλιςα η μοναι επονει λιςοι ως τετον υποτου τον ηττωμενον ψεγομεν. και ακρατη και ακολαςον λεγομεν. Δια του υπο των χειριςων ηδονων ηττασθαι. ουσων δε των αισθησεων πεντε. τα αλλα ζωα απο δυο μονων των προειρημενων ηδεται: κατα δε τας αλλας: ολως ουχ ηδεται. η κατα συμβεβηκος τουτο πασχει. ορων μεν γαρ ο λεων. η οσφραινομενον χαιρει. οτι απολαυει και οταν πληρωθη. ουδε τα τοιαυτα ηδεα αυτω ωσπερ ουδε ημιν η του ταριχους οδμη οταν αδην εψωμεν του φαγειν: οταν δε ενδεεις ωμεν ηδεια. η δε του ροδου αει ηδεια: Ideſt. Cur incontinentes eos appellare ſolemus: qui uoluptate contractandi: aut guſtandi exuperantur. Nam qui immodice re utuntur uenerea: & qui luxu delectantur ciborum incontinentes uocamus. Ciborum tamen non eadem ratio eſt: ſed partim gulam: ſua mouent ſuauitate: Vnde philoxenus gruis collum a diis immortalibus ſibi dari optabat. At uero q̄ in uidendo audiendoue modum excedunt: non eodem uocabulo ſignificamus. An quoniam uoluptates ſenſibus hiſce accommodatas: communes cum cæteris animantibus habemus. Ergo ut communes ſpernimus & notamus: ſolaſq; omnium aut maxime probro damus. Itaq; hominē iis deditum reprehendimus: & incontinentem intēperātēq; appellamus. q uict9 a teterrimo uoluptatum genere ducitur. Sed quū ſentiēdi genera qnq; ſint: cętera aīalia duobus tantū quæ modo dixi uoluptatē ſibi acquirūt. cæteris uel nihil oīno delectant̄: uel per accidens ita afficiunt̄: Quod enī uidet: aut olfacit: tātiſper gaudet. quoad guſtus tactuſue fruiſcat̄. Cūq; genus idipſum cōcupiſcēdi expleuit. illoꝝ quoq; ſuauitas deſiit: ut nobis ſalſamēti odor: quū indigemus: ſuauis eſt: ubi ſatiati repletiq; ſumus ampli9 ſuauis nō eſt. Roſę aūt odor ſemp ſuauis eſt. Quis igit̄ habēs aliqd humani pudoris uoluptatibus iſtis duabus cocūdi atq; comedēdi: quæ ſunt hoī cū ſue atq; aſino cōmunes gaudeat: Socrates quidē dicebat: multos hoīes ꝓpter ea uelle uiuere: ut ederēt: & biberēt. ſeſe bibere atq; eſſe: ut uiueret. Hippocrates aūt diuina uir ſciētia: de coitu uenereo ita exiſtimabat: partē eſſe quādā morbi teterrimi: quem noſtri comitialē dixere. Nanq; ipſius uerba hæc traduntur. την συνουσιαν ειναι μικραν επιληψιαν: ideſt Coitum: morbum eſſe comitialem leuiorem.

Quod turpius eſt frigide laudari: q̄ acerbius uituperari. Cap. iii.

t Vrpius eē dicebat phauorinus philoſophus exigue atq; frigide laudari: q̄ iſectāter & grauiter uitupari. Quoniā inqt q maledicit. uitupat: quāto id acerbius facit: tā maxima mole pro iniquo & inimico ducit̄. & plerūq; ꝓpterea fidē nō capit. Sed infœcūde atq; ieiune laudat deſtitui a cauſa uidet̄. & amicus quidem creditur eius: quem laudare uult: ſed nihil poſſe reperire: quod iure laudet.

Quāobrē uēter repētino timore effluat: quare ēt ignis urinā laceſſat. Cap. iiii.

a Riſtotelis libri ſunt: qui ꝓblemata phyſica inſcribūtur. lepidiſſimi & elegātiarū omnegenus referti. in his quærit: Quā ob cām eueniat: ut quibus inuaſit repētinus rei magnæ timor. plerūq; aluo ſtatim cita fiāt. itē quærit: Cur accidat: ut eū qui ꝓpter ignē diutius ſtetit: libido urinæ laceſſat. ac de aluo quidem intertimēdū ꝓna atq; præcipiti cauſam eſſe dicit: quod timor oībus ſit algificus: quē ille appellat ψυχροποιητικην. i. frigore laborātē: quę uis frigoris ſanguinem caldoremq;

gēt:de ſumma corporis cute cogat penitus: & depellat: faciatq; ſimul uti ii qui timēt ſanguine ex ore decedēte palleſcāt. Is aūt inquit ſanguis & caldor ī intimea coactus: mouet pleruncq; aluū & incitat. De urina crebra ex igni proximo facta: uerba hæc poſuit. Το δὲ πῦρ διαχαλᾶτο πεπηγός, ὡσπερ ἥλιος τὴν χιόνα. ideſt Ignis autē concretū reſoluit & gelu conſtrictū: ut niuē ſol.

Ex Ariſtotelis libris ſumptū: ꝙ niuis aqua potui peſſima ſit: & ꝙ ex niue chryſtallus concreatur. Cap. v.

N tyburte rus cōceſſeramus. hominis amici diuitis: æſtate āni flagrātiſſima: ego & quidā alii æquales & familiares mei: eloquētię & philoſophię ſectatores erat nobiſcū uir bonus ex ꝑipatetica diſciplina bene doct9: & Ariſt. unice ſtudioſiſſimus. Is nos aquā multā ex diluta niue bibentis coercebat ſeueriuſq; increpabat. adhibeat nobis auctoritates nobiliū medicorū: & cū primis Ariſtotelis philoſophi rei omnis humanæ ꝑitiſſimi. qui aquā niualē frugibus ſane & arboribus fœcūdā diceret: ſed hominibus potu nimio inſalubrē eſſe: tabēq; & morbos ſenſim: atque diē longā uiſcerib9 inſeminare. Hæc quidē ille ad nos prudēter & beniuole. & aſſidue dictitabat. Sed quū bibēdę niuis pauſa fieret nulla: ꝓmit e bibliotheca Tyburti: quæ tūc in Herculis tēplo ſatis cōmode īſtructa libris erat: Ariſtotelis librū: eūq; ad nos affert. Et huius ſaltem uiri ſapiētiſſimi inqt uerbis credite: ac deſinite ualitudinē ueſtrā ꝓfligare. In eo libro ſcriptū fuit: Deterrimā eſſe potui aquā e niue. Itēq; ſolidius latiuſq; cōcretā eē eā: quā χρυσαλλον græci appellāt. Cauſaq; ibi adſcripta eſt huiuſcemodi: quoniā quū aqua frigore aeris duraꝉ & coit: neceſſum eſt fieri uaporationē & quādā quaſi aurā tenuiſſimā exprimi ex ea: & emanare. Id autē inqt in ea leuiſſimū eſt quod euaporaꝉ: Manet aūt quod eſt grauius: & ſordidius: & inſalubri9: atq; id pulſu aeris uerberatū: in modū colorēq; ſpumę cādidæ oriꝉ. Sed aliquātū quod ē ſalubrius difflari: atq; euaporari ex niue: indicium illud eſt: ꝙ mior fit illa quæ āte fuerat: q̄ cōcreſceret. Verba ipſa Ariſtotelis ex eo libro. pauca ſumpſi: & adſcripſi. Διατὶ τὰ ἀπὸ χιόνος καὶ χρυσάλλων ὕδατα φοῦλα ἐςὶν ὅτι παντὸς ἄδοττος πηγνυμένου. τὸ λεπτότατον διαπνεῖται. καὶ κουφότατον ἐξατμίζει: σημεῖον δὲ ὅτι ἔλαττον γίνεται. ἢ πρότερον ὅταν τακῇ παγέν. ἀπεληλυθότος οὖν τοῦ ὑγιεινοτάτος. ἀναγκη τὸ καταλειπόμενον χεῖρον εἶναι. i. Cur aquę ex niue glatieue liquatæ ſint uitioſæ. An quia cū aqua quęuis gelo cōcreſci tēpus tenuiſſima difflatur: & leuiſſima euaporaꝉ. Indiciū illud eſt: ꝙ deliquata fit minor: q̄ ante fuerit: q̄ concreſceret. Cū itaq; quod ſalubrius eſt: deguerit: deterius ſit quod relinquiꝉ neceſſe eſt. Hoc ibi legimus: placuit honorē doctiſſimo uiro haberi Ariſtoteli. atq; ita poſtea ego bellum & odiū niui indixi. Alii inducias cum ea uarie factitabant.

Quod pudor ſanguinē ab extra diffundit timor uera cōtrahit. Cap. vi.

N ꝓblematis ariſtotelis philoſophi ita ſcriptū eſt. Διατὶ οἱ μὲν αἰσχυνόμενοι ἐρυθριῶσιν. οἱ δὲ φοβούμενοι. ὠφριῶσιν παραπλησων τῶν παθων ὄντων ὅτι τῶν μὲν αἰσχυνομένων διαχεῖται τὸ αἷμα ἐκ τῆς καρδίας εἰς ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ σώματος. ὥς τε ἐπιπολάζειν. τοῖς δὲ φοβηθεῖσι συντρίχει εἰς τὴν καρδίαν ὥστε ἐκλείπειν ἐκ τῶν ἄλλων μερῶν: ideſt quam ob cauſam erubeſcūt quos puduit: pallent qui metuunt: quum iſtę affectiones ſimiles inter ſe ſint. An quoniam pudefactis ſanguis de corde in omnes corporis partes diffundiꝉ: ita ut ſuꝑficiē occu

pet: Metu uero ꝑculſis cõtrahit̃ ad cor. ita ut cęteris partibus defiat. Hoc ego athenis
cũ Tauro noſtro legiſſẽ: ꝑcũtatuſq; eſſem: qd de rõne iſta reddita ſentiret: Dixit qdẽ
inqt ꝓbe & uere qd accideret: diffuſo ſanguie: aut cõtracto: Sed cur ita fieret nõ dixit
Adhuc enim quæri poteſt: quã ob cauſam pudor ſanguinẽ diffundat timor cõtrahat:
quũ ſit pudor ſpecies timoris: atq; ita definiatur. Pudor eſt timor iuſtæ reprehẽſionis
Ita enim philoſophi definiunt. αισχυνη ἐστὶ φοβος δικαιου ψογου. ideſt pudor iuſtæ
uituperationis eſt timor.

Quid ſit obeſum: nonnullaq; alia priſca uocabula. Cap. vii.

i N agro uaticano Iulius Paulus poeta uir bonus: & rerum litterarumq; ueterum impenſe doctus prędiolum tenue poſſidebat. Eo ſæpe nos ad ſeſe uocabat: & oluſculis pomiſq; ſatis comiter copioſeq; iuitabat. Atq; ita molli quodam tempeſtatis autumnæ die: ego & iulius Celſinus: quũ ad eum cœnaſſemus: & apud menſam eius audiſſemus legi Neuii Alceſtin: rediremuſq; in urbẽ ſole iá fere occiduo figuras habituſq; uerborum noue: aut inſigniter dictorum in Neuiano illo carmine ruminabamur. & ut quæq; uox indidem animaduerti digna ſubuenerat: quas nos quoq; poſſem⁹ uti memoriæ mãdabamus. Erant autẽ uerba: quę tũc ſuppetebãt huiuſcemodi. Corpore inquit pectoreq; undiq; obeſo: ac mẽte exſenſa: tardi gemulo ſenio oppreſſum. Obeſum hic notauimus ꝓprie magis q̃ uſitate dictũ: pro exili atq;
obeſus. gracilẽto: ἀκύρως ἢ κατα ἀντίφρασιν. i. improprię: uel per oblocutionẽ obeſum propiq;
oblitterã atq; uberi dicitur. Item notauimus quod ob litteram gentem pro oblitterata dixit. itẽ
q; hoſtis qui fœdera frangerent: fœdi fragos: nõ fœderifragos dicit. itẽ q; rubẽtẽ auro
Fœdifragus. ram. pudoricolorem appellauit & memnonẽ nocticolorẽ. itẽ qd forte dubitanter. &
ab eo quod eſt ſileo: ſilẽta loca dixit: & puluerulẽta: & peſtilẽta: & carendum tui ẽ ꝑ
Fortefcere. te. quoq; magno ĩpete pro impetu. item quod forteſcere poſuit pro fortẽ fieri. quodq;
dolẽtiam pro dolore & auens pro libens itẽ curis intolerantibus pro intolerãdis: q;q;
dolẽtia mãciolis inquit tene illis pro manibus: & quieſcam ſiliceo: & fiere inquit impendio i
Mãciolæ. fit: ideſt impenſe fieri incipit. q;q; accipitret poſuit: pro iaceret. His nos inter uiã uerborum neuianorum annotaciunculis oblectabamus. Cætera enim quæ uidebantur nimium poetica exploſæ orationis uſu alieniora prętermiſſimus: ueluti q; ſic de Neſtore ait. triſęcli ſenex & dulciori loquus. Itemque tumidis magniſque fluctibus inquit multigrumis. & flumina gelu concreta tegmine eſſe onychino dixit & quę multi
Vituperones. plici ludens compoſuit. Quale illud eſt: q; uituperones ſuos ſubducti ſupercilii carptores appellauit.

Quęſtio an arena: cęlũ triticũ pluralia inueniantur: atq; inibi de quadrigis inimicitiis: nõnullis pręterea uocabulis: an ſingulari numero compiantur. Cap. viii.

a Doleſcẽtulus romæ priuſq̃ athenas cõcederẽ: quãdo erat a magiſtris auditionibuſq; obeũdis ociũ: ad Frontonẽ Corneliũ uiſendi gratia pergebã. Sermonibuſq; eius puriſſimis bonarũq; doctrinaꝝ plenis fruebar. Nec unq̃ factũ eſt: quotiẽs eũ uidim⁹ loquẽtemq; audiuimus: qui rediremus fere cultiores doctioreſq;. Veluti fuit illa quodã die ſermoci natio illius leui quidẽ de re: ſed a latinæ tamẽ liguæ ſtudio nõ abhorrens. Nã quũ quiſpiã familiaris eius: bene erudit⁹ homo: & tũ poeta illuſtris: liberatũ ſe eẽ aquę itercutis morbo diceret. q; arenis calẽtib⁹ eſſet uſus: Tũ alludens Fronto: morbo quidem inqt cares: ſi uerbi uitio nõ cares. Cn. Cęſar ille ꝑpe

mus dictator.Cn.Pōpeii ſocer:a quo familia & appellatio Cæſarũ deinceps ꝓpagata fuit ingenii præcellentis: ſermonis præter alios ſuæ ætatis caſtiſſimi: in libris quos ad M.Ciceronem de analogia,conſcripſit: arenas uitioſe dici exiſtimabat: ꝙ arena nũ q̃ multitudinis numero appellanda ſit: ſicuti neq; cęlum neq; triticum. Contra autem quadrigas etiam ſi currus unus equorum quatuor iunctorum agmen unum ſit: pluratiuo ſemper numero dicendas putat: ſicut arma & mœnia: & comitia: & inimicitias ni quid contra ea dicis poetarum pulcherrime: quo & te purges: & non eſſe id uitium demonſtres. De cælo inquit ille & tritico non īficias eo: q̄n ſingulo ſemper numero dicenda ſint: neq; de armis: & de mœniis: & comitiis quin figura multitudinis perpetua cenſeantur. Videbimus autem poſt de inimicitiis & quadrigis. ac fortaſſe an de quadrigis ueterũ auctoritati conceſſero. Inimicitiã tamen ſicut inſcitiam & impotentiam & iniuriam quę ratio eſt: quãobrem. C. Cęſar uel dictã eſſe a ueteribus: uel dicendã a nobis nõ putat. Quãdo Plautus linguę latinæ decus: deliciam quoq; ἑνικῶς. i. ſingulariter dixit pro delitiis: Mea inquit uoluptas: mea delicia. inimicitiam autẽ. Q. Ennius ĩ illo memoratiſſimo libro dixit. Eo inq̄t ĩgenio natꝰ ſum amicitiã atq; inimicitiam in fronte prōptã gero. Sed enim arenas parũ latine dici quis (oro te) aut alius ſcripſit. aut dixit. Ac ꝓpterea peto: ut ſi. C. Cęſaris liber pro manibus eſt: promi iubeas: ut q̃ cõfidenter hoc dicat: eſtimari a te poſſit. Tũ prolato libro de analogia prio uerba hęc ex eo pauca memoriæ mãdaui. Nã quũ ſupra dixiſſet neq; cælũ triticũue: neq; arenã multitudinis ſignificationẽ pati. Nũ tu inq̄t harũ rerũ natura accidere arbitraris: ꝙ unã terrã: & pluris terras: & urbẽ & urbes: & imperiũ & imperia dicamꝰ: Neq; q̄drigas in unã nominis figurã redigere: neq; arenã in multitudinis appellationem conuertere poſſimus. His deinde uerbis lectis Fronto ad illlũ poetã: Videtur ne tibi inq̄t. C. cęſarẽ de ſtatu uerbi cõtra te ſatis aperte ſatiſq; cõſtãter ꝓnũciaſſe: Tunc permotus auctoritate libri poeta: Si a Cęſare ĩquit ius ꝓuocãdi foret: ego nũc ab hoc cæſaris libro ꝓuocaſſem. Sed quoniam ipſe rationẽ ſentẽtię ſuę reddere ſupſedit nos tenũc rogamꝰ: ut dicas quã eſſe cauſam uitii putes: & in quadriga dicẽda. & ĩ arena. Tum Frõto ita reſpõdit. Quadrigę ſemp: & ſi multiiugæ nõ ſunt: multitudinis tamẽ tenẽtur numero: quoniã quatuor ſimul equi iũcti. q̄drigæ q̃ſi q̄dtiagæ uocãt̃. Neq; debet ꝓrſus appellatio equoꝝ pluriũ ĩcludi in ſingularis numeri unitatẽ. Eãdẽ quoq; de arena rationẽ habẽdã: ſed ĩ ſpecie diſpari. Nã quũ arena ſingulari numero dicta: multitudinẽ tamẽ & copiã ſignificet minimaꝝ: ex quibus cõſtat: partiũ: ĩdocte & ĩſcite arenæ dici uidẽtur: tãq̃ id uocabulũ ĩdigeat numeri amplitudĩe: quũ ei ſingulariter dici ĩgenita ſit naturalis ſui multitudo. Sed hæc ego ĩquit dixi: nõ ut huius ſnię legiſq; fũdꝰ ſubſcriptorq; fierẽ: ſed ut ne Cęſaris uiri docti opinionẽ: ἀπαραμύθητον: ideſt abſq; cõſolatiõe deſtituerem. Nam quum cęlum ſemper ἑνικῶς. ideſt ſingulariter dicatur: mare & terra non ſemper: & puluis. & uentus: & fumus non ſemper cur inducias & cerimonias ſcriptores ueteres nonnunq̃ ſingulari numero appellauerunt ferias & nundinas & inferias & exequias nunq̃: Cur mel & uinum atque id genus cætera: multitudinis numeꝝ capiunt: lac nõ capiat: Quæri inq̃ iſta omnia & enucleari & excudi ab hoibus negocioſis: ĩ ciuitate tam occupata nõ queũt. quĩ iis quoque ipſis quæ iam dixit: demoratos uos eſſe uideo: alcui (opinor) negocio deſtinatos. Itẽ ergo nũc: & quãdo forte erit ociũ: querite an quadrigam & arenas dixerit e cohorte illa

arena.

Delicia

Inimicitia.

quadrige.

duntaxat antiquiore: uel oratorꝝ aliquis uel poetarꝝ: ideſt claſſicus aſſiduuſq; aliquis ſcriptor nō proletarius. Hæc quidem Fronto requirere nos iuſſit uocabula non care (opinor) q; ſcripta eſſe in ullis ueterum libris exiſtimaret: ſed ut nobis ſtudium lectitandi in quęrēdis rariorib9 uerbis exerceret. Quod unum ergo rariſſimum uidebat: inuenimus quadrigam numero ſingulari dictam: i libro ſatyrarū. M. Varronis: qui inſcriptus eſt: exdemetricus: Arenas autem πληθυντικῶς. ideſt pluratiue dictas minore ſtudio quærimus: quia præter. C. Cæſarem: quod equidem meminerim: nemo hoc doctorum hominum dedit:

quadriga.

Antonii Iuliani in cōuiuio ad quoſdā græcos lepidiſſima reſponſio: Cap. ix.

a Doleſcens e terra aſia de equeſtri loco: lætę idolis: moribuſq; & fortuna bene ornatus: & ad muſicā facili ingenio ac liberi cœnā dabat amicis ac magiſtris i ruſculo celebrandę lucis annuæ: quam ſibi principem uitę habuerit. Venerat tum nobiſcum ad eam cœnam Antonius Iulianus rhetor docendis publice iuuenibus magiſter hiſpano ore: florentiſq; homo facundię: & rerum litterarumque ueterū peritus. Is ubi eduliis finis & poculis mox ſermonibuſque tempus fuit: deſiderauit ex hiberi: quos habere eū adoleſcentem ſciebat ſcitiſſimos utriuſq; ſexus: qui canerent: uoce & qui pſallerent: Ac poſteaquam introducti pueri puellæque ſunt. iucundum q; immodum ἀνακρεόντεια: i ſeſt anacreontea hoc eſt anacreontis uerſus pleraque & ſapphica: & poetarum quoq; recentium ἐλεγεῖα: id eſt elegos: hoc eſt lugubria carmina: quędam ἐρωτικά: ideſt amatoria dulcia & uenuſta cecinerunt. Oblectati autem ſumus pręter multa alia uerſiculis lepidiſſimis Anacreontis ſenis: quos equidem ſcripſi: ut interea labor hic uigiliarum: & inquies ſuauitate pauliſper uocum atq; modulorum acquieſceret.

τὸν ἄργυρον τορεύσας ἥφαιστέ μοι ποίησον.
πανοπλίας μὲν οὐχί τι γὰρ μάχαισι κἀμοί.
ποτήριον δὲ κοῖλον ὅσον δύνῃ βαθῦνον.
καὶ μι ποίει κατ' αὐτό μήτε ἄστρα: μὴ ταμαξας.
τί πλειάδων μέλλει μοι: τί δ' ἀστέρος βοώτεω.
ποίησον ἀμπέλους μοι. καὶ βότρυας κατ' αὐτό
καὶ χρυσέους πατοῦντας ὁμοῦ κακῶς λυαίῳ.
ἔρωτα καὶ βαθινόν. Ideſt
Argentum tornans fabrica uulcane mihi.
Non hominem armatum. quid enim cum bellis mihi.
Sed cauum poculum cude: quantum uales maxime.
Inq; eo neq; aſtra: nec plauſtra facias.
Nam quid cum pleiadibus: quid cum boote mihi.
Tites fabrica queſo intus: & racemos pariter
Aureoſq; pluchre calcātis comites lyæi.
Amoremq; pofundum ſimul.

Iulian9 hiſpanus rhetor.

Tum græci pluſculi qui in eo conuiuio erant: homines amœni: & noſtras quoq; litteras haud incurioſe docti. Iulianum rhetorem laceſſere: inſectariq; adorti ſunt: tanq; prorſus barbarum & agreſtem: qui ortus terra hiſpania foret. Clamatorq; tantum: & facundia rabida: iurgioſaque eſſet: Eiuſque linguæ exercitationes doceret: quę nullas

uoluptates:nullāq; mulcedinē ueneris atq; muſæ haberet. Sępeq; eum percuntabatᷣ: quid de Anacreōte cæteriſq; id genus poetis ſentiret. Et ecq̄s noſtrū poetaꝝ tā fluētes carminum delicias feciſſet: Niſi Catullus īquiūt forte pauca: & Caluus itidē pauca. Nā Neuius īplicata: & Hortēſius iuenuſta: & Cinna illepida: & Mēmi9 dura ac dei cepsoēs rudia fecerūt atq; abſona. Tū ille ꝓ līgua patria: tāq̄ ꝓ aeris: & focis aīo irritato idignabūdus: Cedere eq̄dem inq̄t uobis debui: ut ī tali ασωτιᾳ. i. luxu prodigalitate: atq; neq̄tia artiū nos uinceretis. Et ſicut in uoluptatib9 cult9 atq; uictus: ita in cātilenarū quoq; multis anteiretis: Sed ne nos: ideſt nomē latinū: tanq̄ ꝓfecto uaſtos quoſdam & in ſubdidos ανεφροδισιας: ideſt iuenuſtatis cōdēnetis: permittite mihi queſo opire pallio caput: quod quadā paꝝ pudica oratione Socratē feciſſe aiūt. Et audite ac diſcite noſtros quoq; antiq̄ores ante eos quos nominaſtis: poetas amaſios: ac uenerios fuiſſe. Tū reſupin9 capite cōuelato uoce admodū q̄ ſuaui uerſus cecinit Valerii Aeditui ueteris poetæ: item Porcii Licinii: &. Q. Catuli: q̄bus mūdius: uenuſti9 limatius: preſſius grecū latinūue nihil quicq̄ reperiri puto. Verſus Aeditui.

Dicere cum conor curam tibi pamphila cordis.
Quid mihi abs te quęram: membra labris abeunt.
Per pectus miſerum manat mihi ſubito ſudor.
Si tacitus ſubidus: duplo ideo pereo:

Atq; item alios uerſus eiuſdem addidi: non hercle minus dulcis q̄ priores.

Quid faculam præfers phileros: qua nihil opus nobis:
Ibimus: hic lucet pectore flamina ſatis.
Iſtam non potis eſt uis ſęua extinguere uenti.
Aut hymber cælo cōdidus pręcipitans.
At contra hunc ignem ueneris: niſi uenus ipſa:
Nulla eſt quæ poſſit uis alia opprimere.

Item dixit uerſus porcii Licinii hoſce.

Cuſtodes ouium uidere propaginis agnum.
Quæritis ignem: ite huc. quæritis: ignis homo eſt:
Si digito attigero: incendam ſiluam ſimul omnem.
Omne pecus flamma eſt: omnia quę uideo.

Q. Catuli uerſus illi fuerunt.

Aufugit mi animus: credo (ut ſolet) ad theotimum
Deuenit. ſic eſt: perfugium illud habet.
Quid ſi non interdixiſſem ne illud fugitiuum
Mitteret ad ſe intro: ſed magis eiiceret.
Ibimus quęſitum uerbum: ne ipſi teneamur:
Formido. quid ago. da uenus conſilium.

Verba hęc præter propter: in uſu uulgi prodita etiam Ennii fuiſſe. Cap: xi

Emini me quondā & Celſinū iulianū Numidā ad Frōtonē Corneliū: pedes m tūc grauiter ęgrū ire uiſere. atq; ibi qui ītroducti ſumus: offendimus eū cubātē in ſymphodio gręciēſi: circū undiq; ſedētibus multis: doctrina: aut generē aut fortuna nobilibus uiris. aſſiſtebat fabri ędiū complures balneis nouis moliēdis adhibiti. oſtēdebātq; depictas in mēbranulis uarias ſpecies balneaꝝ. Ex q̄b9 quū ele

giſſet unā formā:ſpecieq; ueris:interrogauit:quãtus eēt pecuniæ cōſpectus ad id totū opus abſoluēdū. Cumq; architectus dixiſſet neceſſaria uideri eſſe ſeſtertia ferme.ccc.

Præter ꝑpter. unus ex amicis Frōtonis: & pręter propter inquit alia quīquagita. Tū frōto dilatis ſermonibus quos habere de balnearū ſumptu inſtituerat:aſpiciēs ad eū amicū:qui dixerat qnquaginta eſſe alia præter propter. at ille amicus non meū inqt hoc uerbum eſt: ſed multorū hominū:quos loquētis id audias. Quid āt id uerbū ſignificet: nō ex me ſed ex grāmatico quærēdū eſt. ac ſimul digito demōſtrat grāmaticum haud incelebri nomine romæ docētē:ſedētē. Tū grāmaticus uſitati peruulgatiq; uerbi obſcuritate motus: Quærimus inqt:quod honore quæſtionis minime dignū ē. Nā neſcio quid hoc pręnimis plæbeiū eſt: & inopificū ſermonibus q̃ notius. at enī Frōto iā uoce atq; uultu intētiore: ita ne iqt magiſter dehoneſtū tibi:deculpatumq; hoc uerbū uidetur quo. &. M. Cato. &. M. Varro & pleraq; ætas ſuperior ut neceſſario & latino uſi ſūt: At ibi iulius Celſinus admonuit in tragœdia quoque. Q. Ennii: quæ Iphigenia inſcripta eſt:idipſum de quo quęrebať: ſcriptū eſſe: & a grāmaticis cōtaminari magis ſolitū: q̃ enarrari. Quo circa ſtatim ꝓferri Iphigeniam. Q. Ennii iubet. in eius tragœdię choro inſcriptos eſſe hos uerſus legimus.

Ocio qui neſcit uti: plus negocii habet:
Quam quum eſt negocium in negocio.
Nam cui quid agat: inſtiturū eſt: nullo negocio
Id agit ſtudet ibi. mentem atq; animum delectat ſuum
Ocioſo initio animus neſcit. quid uelit.
Hoc idem eſt enim neq; domi nunc nos. nec militiæ ſumus.
Imus huc: hinc illuc: quum illuc uentum eſt. ire illinc iubet.
Incerte errat animus: præter propter uitam uiuitur.

Hoc ubi lectū eſt. tum deinde Frōto ad grāmaticū iā labētē: audiſti ne inqt magiſter optime Ennium tuū dixit pręter propter: & cū ſententia qdem tali quali ſeueriſſimę philoſophorū eſſe obiurgationes ſolēt. Petimus igiť dicas (quoniā de Enniano iam uerbo quæriť) quid ſit notus eiuſce uerſus ſenſus. incerte errat aīus: pręter ꝑpter uitā uiuitur. Et grāmaticus ſudans multū ac rubēs multū: quū id pleriq; prolixiꝰ riderēt exurgit. Et abiens. Tibi inquit fronto poſtea uni dicā: ne inſcitiores audiāt ac diſcāt. atq; ita omnes relicta ibi quęſtione uerbi conſurreximus.

Ponit uerſus Platonis amatorios: quos admodum iuuenis luſit: dum tragœdiis contendit. Cap. xi.

c Elebrantur duo iſti græci uerſiculi: multorūq; doctoꝝ hominū memoria dignāť: q; ſint lepidiſſimi & uenuſtiſſimæ breuitatis. Neq; adeo pauci ſunt ueteres ſcriptores: qui eos Platonis eſſe philoſophi affirmant: quibus ille adoleſcens luſerit: cū tragœdiis quoq; eodem tempore faciendis pręluderet.

Την ψυχην αγαθωνα φιλων επιχει λεσιν εσχον.
ηλθε γαρ η τλημων: ως διαβησομενη. id eſt
Sauia dans agathoni animam ipſe in labra tenebam.
Aegra etenim ꝓperās: tanq̃ habitura fuit. Amicus meus ουκ αμουσος. i. nō inelegās adoleſcens: in plures uerſiculos l centius liberiuſq; uertit: qui quoniam mihi quidem uiſi ſunt non eſſe memoratu indigni: ſubdidi.

Dum ſemhiulco ſauio meum puellum ſauior:
Dulcemq; florem ſpiritus duco ex aperto tramite:
Anima ægra & ſaucia cucurrit ad labias mihi.
Rictumq; oris peruium: & labra pueri mollia
Rimata itineri tranſitus: ut tranſiliret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ fuiſſet in cœtu oculi:
Amoris igni percita tranſiſſet: & me linqueret.
Et mira prorſum res maneret: ut ad me fierem
Mortuus: ad puerum intus uiuerem.

Diſertatio Herodis attici ſuꝑ ui & natura doloris: Suęq; opinionis affirmatio per exēplum indocti ruſtici: qui cum rubis fructiferas arbores præcidit. Cap. xii.

Erodē atticū cōſularem uiꝝ athenis diſſerentem audiui gręca orōne: in qua ſe
h re omnis memoriæ noſtrę uniuerſos grauitate atq; copia: & elegantia uocum
longe præſtitit. Diſſeruit autē cōtra ατωαθιαν. ideſt trāqllitatē ſtoicoꝝ laceſſi-
tus a quodā ſtoico: tanq̄ minus ſapiēter: & paꝝ uiriliter dolorē ferret: ex more pueri:
quē amauerat. In ea diſertiōe q̄tulū memini: huiuſcemodi ſenſus eſt: ꝙ nullus uſq̄ ho
mo q ſecundū naturā ſentiret: & ſaperet: affectionibus iſtis animi: quas ωαθη. i. paſſi
ones appellabāt ægritudinis: cupiditatis: timoris: iræ: uoluptatis carere: & uacare to
tis poſſet: & oīno nō doelre. Atq; ſi poſſet etiā obniti ut totis careret: nō ex re id eē me
lius: quoniā lāgueret aīus: & torperet affectionū quarundā adminiculis ut neceſſario
plurimū impio priuatus. Dicebat. n. ſenſus iſtos motuſq; animi: q quū imoderatio-
res ſunt: uitia fiūt: inexos implicatoſq; eſſe uigoribus qbuſdam mētiū & alacritatibꝰ
Ac ꝓpterea ſi oīno omnis eos impitius cōuellamus periculū eſſe. ne eis adhęrētes bo-
nas quoq; & utiles aī indoles amittamus. Moderandos eſſe igitur & ſcite cōſiderateq;
purgādos cēſebat. ut ea tātum quę aliena ſunt: cōtraq; naturā uiderentur: & cū ꝑnicie
agnata ſunt: detrahātur. Ne ꝑfecto id accidat: quod cuipiā Thracio inſipienti & ru-
di in agro: quē emerat: ꝓ curādo ueniſſe uſu fabula eſt. Homo Thracius inqt ex ulti-
ma barbaria ruris colēdi inſolēs: quū in terras cultiores humanioris uitę cupidine cō-
migraſſet: fundū mercatus eſt olea atq; uitę cōſitū: qui quia nihil admodū ſuper uitæ
aut arbore colēda ſciret: uidet forte uicinū rubos late atq; alte ab hortos excidētē. Fra-
xinos ad ſummū ꝓpe uerticē deputantē. Suboles uitium e radicibꝰ caudicum ſuper
terrā fuſas reuelētē. Stolōes in pomis: aut ī oleis ꝓceros: atq; decerptos amputantem
Acciditq; ꝓpe: & cur tantā ligni atq; frondiū cædē faceret: ꝑcōtatus eſt. Et uicinꝰ ita
reſpōdit: ut ager inqt mūdus puruſq; fiat: eiuſq; arbor atq; uitis fœcūdior. Diſcedit il
le a uicino grās agēs: & lętꝰ tanq̄ adeptus rei ruſticę diſciplinā. Tum falcē ibi ac ſecu-
rim capit: atq; ibi homo miſer iperitus: uites ſuas ſibi oīs & oleas detrūcat. Comaſq;
arboꝝ lætiſſimas: uberrimoſq; uitū palmites decidit. & fructeta atq; uirgulta ſimul
omnia pomis frugibuſq; gignēdis fœlicia: cū ſentibus & rubis: purificādi agri gratia
cōuellit: mala mercede doctus: audaciā: fiduciāq; peccandi imitatione falſa eruditus.
Sic inqt iſti apathiæ ſectatores: qui uideri ſe eē tranqllos: & itrepidos: & imobiles uo
lūtdū nihil cupiunt: nihil dolēt: nihil iraſcūtur: nihil gaudent: oībus uehemētioribꝰ
animi officiis amputatis: in corpore ignauæ & quaſi eneruatæ uitæ conſeneſcunt.

Quos pumiliones dicimus: græce ναννους appellari. Cap. xiii.

Tabāt forte una in ueſtibulo palatii fabulātes Fronto Cornelius: & Feſtꝰ Po
s ſthu. & Apolli. Sulpitius. Atq; ibi ego aſſiſtēs cū qbuſdā aliis ſermōes eoꝝ:
quos de litterarum diſciplinis habebant: curioſius captabā. Tū Fronto Apol
linari. Fac me inquit magiſter ut ſim certus: an recte ſuperſederim nanos dicere: par
ua nimis ſtatura homines: maluerimq; eos pumiliōes appellarẽ: quoniā hoc ſcriptum
eſſe in libris ueteꝝ meminerā. Nanos autē ſordidū eſſe uerbū & barbaꝝ credebā. Eſt
inqt hoc Apollinaris in cōſuetudine imperiti uulgi frequēs. ſed barbaꝝ non eſt: cenſe
Nanus turq; linguæ græcę origine. Nανους enim græci uocauerunt breui atq; humili corpo
re homines: paulū ſupra terrā extantes. Idq; ita dixerunt adhibita quadā ratione ety
mologiæ cum ſnia uocabuli competente. Etſi memoria inqt mihi nō labat ſcriptum
hoc eſt in comœdia Ariſtophāis: cui nomē eſt ακλαννης. ideſt minime plorās. Fuiſſet
autē uerbū hoc a te ciuitate donatū: aut ī latinā coloniā deductū: ſi tu eo uti dignatꝰ
fores. Eſſetq; in impendio ꝓbabilius: q̄ quæ a Laberio ignobilia nimis & ſordentia in
uſum linguę latinæ intromiſſa ſunt. Tū Feſtus Poſthumiꝰ grāmatico cuipiam latio
Frontonis familiari. Docuit inqt nos Apollinaris nanos uerbū græcū eſſe. Tu nos do
ce in quo de mulis aut equuleis humilioribꝰ uulgo dicitur: an ne latinum ſit: & apud
quē ſcriptū reꝑiatur. Atq; ille grāmaticus: homo ſane ꝑq̄ in noſcendis ueteribꝰ ſcri
ptis exercitus. Si piaculū inqt nō committitur præſente Apollinare: quid de uoce illa
gręca latinaue ſentiā dicere audeo tibi Feſte quærēti reſpōdere eſſe hoc uerbū latinum
Scriptūq; inueniri in poematis Heluii cinnæ nō ignobilis neq; indocti poetæ. Verſuſ
eius ipſos dixit: quos quoniam memorię mihi aderant: adſcripſi.

At nunc me genii nana per ſalicta
Bigis rheda rapit citata nauis

Contemporaneos fuiſſe Cæſari & Ciceroni. M. Varronē &. P. Nigidiū ætatis ſuæ
doctiſſimos romanos. Et q; Nigidii commentatiōes propter eaꝝ obſcuritates: ſubti
litatemq; in uulgus non exeunt. Cap. xiiii.

Etas. M. Ciceronis. &. C. Cæſaris præſtāti facūdia uiros paucos habuit. Do
M. Cicero a ctrinaꝝ autē multiformiū uariarūq; artiū qbus humanitas erudita ē: culmi
na habuit. M. Varronē &. P. Nigidiū. Sed Varrōis quidem monumēta reꝝ
C. Cęſar ac diſciplinaꝝ: quæ per litteras cōdidit in ꝑpatulo frequētiq; uſu ferūtur. Nigidianæ
autē cōmentationes non perinde in uulgus exeūt: & obſcuritas ſubtilitaſq; eaꝝ tanq̄
M. uarro paꝝ utilis derelicta eſt. Sicuti ſunt quæ pauloante legimus in commētariis eiꝰ: quos
grāmaticos īſcripſit. E quibus quędā ad demōſtrādū ſcripturæ genus exēpligrā ſum
P. Nigidius pſi. Nā qū de natura atq; ordine lr̄aꝝ diſſereret: quas grāmatici uocales appellant:
uerba hæc ſcripſit. Quæ relinqmus inenarrata ad exercēdā legētiū ītētionē. a & o ſē
per principes ſunt. i & u ſemp ſubditæ. e & ſubdit & pręit. In euripo pręit: & ſubdit
in ęmilio. Siqs putat præire u in his uerbis ualerii: Vēnoni: uoluſi. Aut i in his iāpri
dē: iecur: iocū: iucūdū: errabit q; heæ lr̄ę qū præūt: ne uocales qdem ſunt. Itē ex eodē
libro uerba hęc ſunt. Inter lr̄am n & g eſt alia uis: ut ī noīe anguis: & angaria: & ancho
ræ: & īcrepat: & īcurrit: & īgenuus. In oībus. n. his non ueꝝ n ſed adulterinū ponitur
Nā n nō eſſe: lingua indicio eſt. Nā ſi ea littera eſſet lingua palatū tāgeret. Alio deinde
i loco eſt ſcriptum. Gręcos nō tātę inſcitię arceſſo qui ου ex o & u ſcripſerūt: quātæ qui
ei ex e & i. Illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re ſubacti.

AVLI GELII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII LIBER VIGESIMVS.

Diſceptatio Sexti Cecilii iureconſulti: & Phauorini philoſophi de legibus duodecim tabularum. Caput primum.

s Ex. Cecilius in diſcipliua iuris atq; legibus po. Romani noſcẽdis: interpretãdiſq; ſciẽtia uſu auctoritateq; illuſtri fuit. Ad eũ forte ĩ area palatina quũ ſalutationẽ Cęſaris opperiremur: philoſophus Phauorinus acceſſit. Collocutuſq; ẽ nobis multiſq; aliis pręſentibꝰ. In illis tũc ſermonibus. orta mẽtio eſt deceuiraliũ: quas decẽuiri eiꝰ rei grã a populo creati compoſuerũt. Inq; duodecim tabulas cõſcripſerũt. eas leges quũ Sex. Ceciliꝰ inquiſitis exploratiſq; multaꝝ urbiũ legibus: elegãti atq; abſoluta breuitate uerborum ſcriptas diceret. Sic inqt hoc Phauorinus in pleraq; eaꝝ legũ parte ita uti dicis. Nõ enim minus cupide tabulas iſtas. xii. legi: q̃ illos decẽ libros Platonis de legibꝰ. Sed quędã iſtic aĩaduertũtur: aut obſcuriſſima aut leuia: cõtra dura nimis & remiſſa: aut nequaq̃ ita ut ſcriptum eſt conſiſtentia. Obſcuritates inquit Sex. Cecilius: non aſſignemꝰ culpę ſcribentiũ: ſed inſcitiæ non aſſequẽtiũ: quanq̃ ii quoq; ipſi qui quæ ſcripta ſunt minus percipiũt: culpa uacãt. Nam longa ætas uerba atq; mores ueteres oblitterauit. quibus uerbis moribuſq; ſñia legum cõprehenſa eſt. Trecẽteſimo nãq; anno poſt Romã conditã tabulæ cõpoſitæ ſcriptęq; ſunt. A quo tẽpore ad hunc diẽ anni eſſe non longe minus. dcc. uidẽtur: Dure aũt ſcriptũ eſſe in iſtis legibus: qui exiſtimari poteſt? Niſi durã eſſe legẽ putas: quæ iudicẽ arbitrũue iure datũ: qui ob rem dicendam pecuniam accepiſſe cõuictus eſt: capite ponit: Aut quæ furẽ manifeſtũ: ei cui furtũ factum eſt in ſeruitutẽ tradit. Nocturnũ aũt furẽ ius occidẽdi tribuit. Dic enĩ quæſo: dic uir ſapientiæ ſtudioſiſſime: an tu aut iudicis illius pfidiã cõtra oĩa iura diuĩa atq; humana iuſiurãdũ ſuũ pecunia uẽdẽtis: aut furis manifeſti intolerãdã audaciã: aut nocturni graſſatoris ĩſidioſam uiolẽtiã: nõ dignã eſſe capitis pœnæ exiſtimas. Noli inqt Phauorinus ex me quęrere qd ego exiſtimẽ. Scis enim ſolitũ eſſe me pro diſciplina ſectæ quã colo inqrere potius: q̃ decernere. Sed nõ leuis æſtimator: neq; aſpernabilis eſt populꝰ Romanus: cui delicta quidem iſtæc uindicanda pœnæ tamen huiuſcemodi nimis duræ eſſe uiſæ ſunt. Paſſus eſt enim leges iſtas de tam ĩmodico iudicio. ſitu atq; ſenio emori. Sicut illud quoq; nõ humaniter ſcriptũ ĩprobauit: q; ſi homo ĩ ius uocatus morbo aut ætate ęger ad ingrediẽdũ ĩualidus eſt: arcera non ſternitur: ſed ipſe aufertur. & iumẽto ĩponitur: atq; ex domo ſua ad pretorẽ ĩ comitiũ noua funeris facie efferẽ. Quã enĩ ob cauſã morbo affectus: & ad reſpõdendũ ꝓ ſeſe idoneus iumẽto adherens in ius aduerſario deportatur. Qđ uero dixi uideri quædã eſſe ĩpendio molliora: nonne tibi quoq; uidetur eẽ dilutũ: qđ ita de iniuria punienda ſcriptum eſt. Si iniuria alteri faxit xxv. æris pœnę ſunto. Quis enim erit tam inops: quem ab iniurię faciendę. xxv. aſſes deterreãt. Itaq; quũ eam legẽ. Q. quoq; Labeo ueſter ĩ libris: quos ad. xii. tabulas cõſcripſit: non probaret: inqt. L. Neratius fuit egregie homo improbus: atq; ĩmani uecordia. Is pro delectamento habebat os hoĩs liberi: manꝰ ſuæ palma uerberare. Eum ſeruꝰ ſequebatur crumenẽ plenã aſſium portitans: & quẽcunq; depalmauerat numerari ſtatim ſecũdũ. xii. tabulas. v. &. xx. aſſes iubebat. Propterea inqt pretores poſtea

L. Neratius

hanc aboleſcere & relinqui cenſuerunt. iniuriiſq; æſtimãdis recuperatores ſe daturos
edixerũt. Nonnulla auté in iſtis legibus: nec cõſiſtere quidem: ſicuti dixi uiſa ſũt. Ve-
lut illa lex talionis: cuius uerba: niſi memoria me fallit: hæc ſunt. Si membrum rupit
meum e pacto talio eſto. Pręter enim ulciſcendi acerbitatem: ne ꝓcedere quoq; execu-
tio iuſta talionis poteſt. Nam cui membꝝ ab alio ruptum eſt: ſi ipſi itidem rũpere ꝑ
taliõem uelit quęro an efficere poſſit rũpendi pariter mẽbri æquilibriũ? In qua re pri-
mum ea difficultas eſt inexplicabilis. Quin ſi mẽbrum inqt alter imprudẽs ruperit.
Qđ enim per imprudentiam factum eſt: retaliari per imprudẽtiam debet. Ictꝰ quip-
pe fortuitus: & conſultus: non cadunt ſub eiuſdem talionis ſimilitudinem. Quoniã
igitur modo imprudẽtem poterit imitari: qui in exequẽda talione nõ licẽtiæ ius habet
ſed imprudẽtię. Sed & ſi prudens ruperit: nequaq̃ patietur: aut altius ſe ledi: aut latiꝰ
quod cuiuſmodi libra atq; menſura caueri poſſit nõ reperio. Quin etiã ſi qd plus erit
aliterue cõmiſſum: res fiet ridiculæ atrocitatis: ut contraria actio mutuę talionis oria-
tur: & adoleſcat infinita quædam reciprocatio talionũ. Nam de ĩmanitate illa ſecandi
parciendiq; humani corporis: ſi unus ob pecuniam debitam addiudicatꝰ: addictuſq;
ſit pluribus: nõ libet meminiſſe: & piget dicere. Quid enim uideri poteſt effrenatius:
quid ab hominis ingenio diuerſius: q̃ q; membra & artus inopis debitoris: breuiſſimo
laniatur diſtrahãtur: ſicut nũc bona uenum diſtrahũtur. Tum Sex. Cecilius ample-
xus utraq; manu Phauorinũ: Tu es inqnit unus profecto in noſtra memoria: non gra
iæ modo: ſed & romanæ rei peritiſſimus. Quis enim philoſophorũ diſciplinæ ſuæ le-
ges: iam ſcite atq; docte callet: q̃ leges tu noſtras decemuirales percalluiſti. Sed queſo
te: quũ tamẽ digrediare pauliſper e curriculis iſtis diſputationũ ueſtrarũ academicis:
omiſſoq; ſtudio quicquid libitum eſt arguẽdi tuẽdiq; conſideres grauius cuiuſmodi
ſint ea quę reprehẽdiſti. Nec ideo cõtemnas legum iſtarum antiqtates: q; pleriſq; ipſis
iam po. Ro. deſiuerit: Non enim ꝓfecto ignoras legum opportunitates: & medelas
ꝓ tempoꝝ moribus: & pro rerum publicaꝝ generibꝰ: & pro utilitatũ pręſentiũ ratio
nibus: proq; uitioꝝ quibus medendũ eſt feruoribꝰ mutari: atq; flecti. Neq; uno ſtatu
cõſiſtere: qn ut facies cæli & maris: ita reꝝ atq; fortunæ tempeſtatibus uariẽtur. Quid
ſalubrius uiſum eſt rogatione illa Stolonis iugeꝝ de numero præfinito? Quid utili-
us plebiſcito uoconio de coercẽdis mulieꝝ hæreditatibus? Quid tam neceſſariũ æſti
matũ eſt ꝓpulſandæ ciuiũ luxuriæ: q̃ lex licinia & fannia: aliæq; itẽ leges ſumptuariæ
Oĩa tamẽ hæc oblitterata & operta ſunt ciuitatis opulentia: quaſi quibuſdã fluctibꝰ
exæſtuãtis. Sed cur tibi uiſa eſt inhumana omniũ mea qdem ſententia humaniſſima
quæ iumentũ dari iubet ægro: aut ſeni in ius uocato? Verba ſunt hæc de lege. Si in ius
uocat: ſi morbꝰ euitaſue uitiũ extitit. qui in ius uocabit: iumẽtũ dato. Si nolet arcerã
ne ſternito. At tu forte morbũ appellari hic putas: ægrotationẽ grauẽ cũ febri rapida
& quercera? Iumẽtũq; dici pecus aliquod unicũ tergo uehẽs. Ac ꝓpterea minus fuiſſe
humanũ exiſtimas ęgrotũ domi ſuæ cubãtẽ: iumẽto ĩpoſitũ in ius rapi: Hoc mi Pha
uorine nequaq̃ ita eſt. Nã morbus in lege iſta non febriculoſus neq; nimiũ grauis: ſed
uitiũ aliquod imbecillitatis atq; inualẽtiæ demõſtratur: nõ periculum uitæ oſtẽditur
Cætero qui morbũ uehemẽtiorẽ uim grauiter nocendi habentẽ: legũ iſtaꝝ ſcriptores
morbꝰ alio in loco non per ſe morbum: ſed morbũ ſonticũ appellant. Iumentum quoq; non
ſonticꝰ id ſolũ ſignificat: quod nunc dicitur: ſed uectabulum etiam: quod a iunctis pecoribꝰ

trahebatur. Veteres enim noſtri iumentum a iungendo dixerunt. Arcera autem uoca Imẽtũ
batur ploſtrum tectum undiq; & munitum: quaſi arca quędam magna ueſtimentis arecra
inſtrata: qua nimis ægri aut ſenes portari cubantes ſolebant. Quænam ibi igitur acer
bitas eſſe uiſa eſt: quod in ius uocato pauperrimo homini uel inopi: qui aut pedibus
forte ægris eſſet: aut quo alio caſu ingredi non quiret: ploſtrum eſſe dandum cenſue-
runt: neque inſtrui tamen delicate arceram iuſſerunt: quoniam ſatis eſſet inualido cui
modi uectaculum. Atque id fecerunt ne accuſatio iſta ægri corporis perpetuam uaca
tionem daret fide tractantibus: iuriſq; actiones declinantibus. Sed enim ipſum uide
q̃ in iniurias factas: v. &. xx. aſſibus ſanxerunt non omnino omnis mi Phauorine iniu
rias ære iſto pauco diluerunt. Tametſi hęc ipſa paucitas aſſium graue pondus ęris fu
it. Nam librariis aſſibus in ea tempeſtate populus uſus eſt: ſed iniurias atrocioris: ut
de oſſe facto non liberis modo uerumetiam ſeruis factas impenſiore dãno uindicaue
runt. Quibuſdã autem iniuriis talionẽ quoq; appoſuerũt. Quã q̃dem tu talionẽ uir
optime iniquus paulo ĩſectatus es. Ac ne cõſiſtere q̃dem dixiſti: lepida quadã ſolertia
uerboꝝ: quoniã talioni par nõ ſit talio: neq; rũpi mẽbꝝ facile poſſit: ad alteriꝰ ruptu
re (ut ais tu) æquabilium. Veſtꝝ eſt mi Phauorine talionẽ rariſſimũ fieri difficillime.
Sed decẽuiri minuere atq; extinguere uolẽtes huiuſcemodi uiolentiã pulſandi atq; lę-
dendi talione: eo quoq; metu coercẽdos eẽ hoĩes putauerũt. Neq; eius qui mẽbꝝ alte
ri rupiſſet: & paciſci tamẽ de talione redimẽda nollet: tantã eſſe habẽdi rationem ar-
bitrati ſunt: ut an prudẽs imprudẽſue rupiſſet: ſpectandũ putarent. Aut talionẽ ĩ eo
uel adamuſſim æquipararẽt: uel in librili perpenderẽt. Sed potius eundẽ animũ: eun
demq; impetũ: ĩ eadẽ parte corporis rumpẽdi: nõ eundẽ quoq; caſum exigi uoluerũt.
Quoniã modus uolũtatis præſtare poſſet: caſus ictus non poſſet. Quod ſi ita eſt: ut
dico: & ut ipſe æq̃tatis habitus demõſtrat: taliones illę tuæ reciprocæ argutiores pro
fecto q̃ ueriores fuerunt: Sed quoniam acerbum quoq; eſſe hoc genus pœnæ putas.
Quæ obſecro te: iſta acerbitas eſt: ſi idem fiat in te: quod tute in alio feceris? Præſer- Talio
tim quum habeas facultatem paciſcendi: & non neceſſe ſit pati talionẽ: niſi eam tu ele
geris? Quod edictũ autem prętorium de æſtimandis iniuriis probabilius eſſe his po
teſt? Nolo hoc ignores hanc quoque ipſam talionem ad æſtimationem iudicis redigi
neceſſario ſolitam. Nam ſi reus qui depaciſci noluerat: iudici talionem imperanti nõ
parebat: æſtimata lite iudex hominẽ pecuniæ damnabat. atque ita ſi reo & pactio gra
uis & acerba talio uiſa fuerat: ſeueritas legis ad pecuniæ mulctam reddibat. Reſtat ut
ei quod de ſectione pactioneq; corporis immaniſſimum eſſe tibi uiſum eſt: reſponde
am. Omnibus quidem uirtutum generibus exercendis: colendiſque populus Roma
nus e parua origine ad tantæ amplitudinis inſtar emicuit. Sed omnium maxime atq;
præcipue fidem coluit: ſanctamq; habuit: tam priuatim: q̃ publice. Sic conſules cla-
riſſimos uiros hoſtibus cõfirmandæ fidei publicę cauſa dedit. Sic clientem in fidem
acceptum cariorem haberi: q̃ propinquos: tuendumque eſſe contra cognatos cenſuit
Neq; prius ullum facinus æſtimatum eſt: q̃ ſicut probaretur clientem diuiſui habuiſ
ſe. Hanc autem fidem maiores noſtri non modo in officioꝝ uicibus: ſed in negocioꝝ
quoq; contractibus ſanxerunt: maximeq; in pecuniæ mutuaticæ uſu atq; commercio
Adimi enim putauerũt ſubſidiũ hoc inopię tẽporarię: quo cõmunis hoĩum uita indi-
geret: ſi pfidia debitoꝝ ſine graui pena eluderet. Cõfeſſi igiť ęris ac debiti iudicatis. xxx

Dies iu ſti — dies ſunt dati cõquirẽdę pecuniæ cauſa: quã diſſoluerẽt. Eoſq; dies decẽuiri iuſtos appellauerũt: uelut quoddã iuſtitiũ. i. iuris ĩter eos quaſi interſtitionẽ quãdã & ceſſationẽ: qbus diebus nihil cũ iis agi iure poſſet. Poſt deinde niſi diſſoluerãt ad prętorẽ uocabãtur. & ab eo qbus erãt iudicati adicebãtur. Neruo quoq; aut cõpedibus uinciebãtur. Sic. n. ſunt opinor uerba legis. Aeris cõfeſſi: rebuſq; iure iudicatis. xxx. dies iuſti ſunto. Poſt deinde manus iniectio eſto. in ius ducito. ni iudicatũ facit: aut qui pſeudo eo in iure: uim dicit: ſecũ ducito. uincito aut neruo: aut cõpedibus. xv. põdo: ne minore: aut ſi uolet: maiore uincito. Si nolet ſuo uiuito. Ni ſuo uiuit: qui eum uictũ habebit: libras farri in dies dato. Si uolet plus: dato. Erat aũt ius interea paciſcẽdi. Ac niſi pacti forẽt: habebãtur ĩ uinculis dies. lx. Inter eos dies trinis nũdinis cõtinuis ad prætorẽ ĩ comitiũ ꝓducebãtur: q̃taeq; pecunię iudicati eſſent. prædicabatur. Tertiis autẽ nũdinis capite pœnas dabãt. Aut trãs tyberim pgere uenũ ibant. Sed eã capitis pœnã ſanciẽdę ſicuti dixi: fidei gr̃a. horrificã atrocitatis oſtentu. nouiſq; terroribus metuendã reddiderũt. Nã ſi plures forẽt: qbus reus eſſet iudicatus: ſecare ſi uellẽt atq; partiri corpus addicti ſibi hoĩs pmiſerũt. Et qdẽ uerba ipſa legis dicã: ne exiſtimes inuidiam me iſtã forte formidare. Tertiis inqt nũdinis: partis ſecanto. ſi plus minuſue ſecuerũt ſe fraude eſto. Nihil ꝓfecto imitius: nihil ĩmani9: niſi ut re ipſa apparet: eo cõſilio tãta ĩmanitas pœnæ denunciata eſt: ne ad eam unq̃ perueniretur. Addici nãq; nũc & uinciri multos uidem9: qa uinculoꝝ pœnã deterrimi hoĩes cõtemnunt. Diſſectũ eſſe antiqtus neminẽ equidẽ neq; legi: neq; audiui: quoniã ſæuicia iſta pœnæ cõtẽni non quita eſt. An putas Phauorine ſi nõ illa etiã ex. xii. tabulis de teſtimoniis falſis pœna aboleuiſſet: & ſi nũc quoq; ut antea q falſum teſtimonium dixiſſe cõuictus eſſet: e ſaxo tarpeio deiiceretur: mẽtituros fuiſſe ꝑ teſtimonio tam multos: q̃ uidem9? Acerbitas plerũq; ulciſcẽdi maleficii: bene atq; caute uiuẽdi diſciplina eſt. Hiſtoria de Metio Suſetio albano nobis quoq; nõ admodũ numero iſtiuſmodi libros lectitantib9 ignota nõ eſt. Qui quoniã pactũ atq; cõdictũ cũ rege po. Ro. pfide rupat: binis quadrigis euinctus: in diuerſa nitẽtibus laceratus ẽ. Nouũ atq; aſperũ ſuppliciũ quis negat. Sed qd elegantiſſimus poeta dicat: uide. At tu dictis albane maneres: Hęc atq; alia ubi Sex. Cecilius oĩbus qui aderant. ipſo quoq; Phauorino approbãte: atq; laudãte diſſeruit: nunciatum eſt Cæſarem iam ſalutari: & ſeparati ſumus.

Vocabulũ ſiticinũ in. M. Catonis oratiõe quid ſignificet. Quã ob cauſam. L. Accius poeta in grãmaticis ſiciniſtas nebuloſo nomine eſſe dixerit. Cap. ii.

s Iticines ſcriptũ eſt in orõne. M. Catonis: quæ inſcribitur: Ne iperium ſit ueteri ubi nouus uenerit. Siticines inquit & liticines & tubicines. Sed Ceſelli9 Videx in cõmẽtariis lectionũ antiquaꝝ: ſcite qdem ſe ait: liticines lituo cantare: & tubicines tuba. Quid iſtuc autem ſit: q; ſiticines cantant homo ingenuæ ueritatis ſcire ſe negat. Nos aũt in Capitonis Atteii cõiectaneis inuenimus ſiticines appellatoſ q apud ſitos canere ſoliti eſſent: hoc eſt uita functos: & finitos: & ſepultos. Eoſque habuiſſe ꝓprium genus tubæ: qua canerent: a cæterorum tubicinũ ꝓprietate differens: quos ſiciniſtas uulgus dicit. Qui rectius locuti ſunt: ſicinniſtas littera n gemina dixerunt. Sicinniũ. n. genus ueteris ſaltationis fuit. Saltabũdi autẽ canebant quę nunc ſtantes canunt. Poſuit hoc uerbũ. L. Accius poeta in pragmaticis. Appellariq; ſicinitas ait nebuloſo noĩe: credo ꝓpterea nebuloſo: q; ſicinniũ cur diceretur obſcuꝝ eſſet.

Siticines

Sicinũ

Artificiũ ſcænicorũ ſtudiũ: amorẽq; inhoneſtũ: ꝓbroſũq; eſſe. Et ſup ea re uerba Ariſtotelis philoſophi adſcripta. Cap. iii.

Comœdos qſpiã & tragœdos: & tibicines diues adoleſcens Tauri philoſophi diſcipulus liberos homines: in deliciis atq; in delectamentis habebat. Id gen9 aũt artifices græce appellãtur οι περι τον Διονυσον τεχνιται. i. Liberi patris artifices. Eum adoleſcentem Taurus ſodalitatibus cõuictuq; hoium ſcænicorũ abducere uolens: miſit ei uerba ex Ariſtotelis libro exſcripta: qui προβληματα εγκυκλια. idest queſtiones circulares inſcript9 eſt. Iuſſitq; uti ea quotidie lectitaret. Διατι οι Διονυσιακοι τεχνιται ως επι το πολυ πονηροι εισιν οτι ηκιστα λογου και φιλοσοφιας κοινωνουσι. Δια το περι τας αναγκαιας τεχνας το πολυ μερος του βιου ειναι και οτι εν ακρασιαις τον πολυν χρονον εισιν. ουδε εν αποριαις αμφοτερα δε φαυλοτητος παρασκευαστικα. idest. Cur genus id hominum qd̃ dionyſiacos technitas. idest artifices bacchanales appellamus: improbis eſſe moribus magna ex parte conſueuerunt? An quia minime ſeſe ſtudio ſapientiæ dedunt? eo ſcilicet q; in artibus neceſſariis magnam partem ætatis ſuæ conſumunt: uitam plurimum traducũt incõtinẽter: partim etiam cum inopia: quod quidem utrunq; uitia & gignit & auget.

Exempla epiſtolarum alexandri regis: & ariſtotelis philoſophi: ita uti ſunt edita: eaq; in linguam latinam uerſa. Cap. iiii.

Commẽtationũ ſuarũ artiũq;: quas diſcipulis tradebat ariſtoteles philoſoph9 regis alexandri magiſter duas ſpecies habuiſſe dr̃. Alia erant quę nominabat εξωτερικα. i. extraria uel extriſeca. Alia quę appellabat ακροαματικα: idest auſcultatoria. εξωτερικα dicebãtur: quę ad rhetoricas meditationes: facultatẽ argutiarũ: ciuiliũq; rerũ noticiã cõducebãt. ακροαματικα aũt uocabãtur in quibus philoſophia remotior ſubtiliorq; agitabatur: quęq; ad naturę cõtẽplationes: diſceptatiõeſue dialecticas ptinebãt. Huic diſciplinę quã dixi ακροαματικην. i. auſcultatoriã: tẽpus exercẽdę dabat i lycio matutinũ. Nec ad eã quenq̃ temere admittebat: niſi quorũ ante ĩgeniũ & eruditiõis elemẽta: atq; in diſcẽdo ſtudiũ laborẽq; exploraſſet. Illas uero εξωτερικας. i. extrarias auditiones: exercitiũq; dicẽdi: eodẽ in loco ueſpi faciebat. Eaſq; uulgo iuuenib9 ſine delectu dabat. Atq; eũ δειλινον περιπατον. i. poſt meridiariã ambulationẽ appellabat. Illũ alterũ ſupra εωθινον. i. dilucularia: utroq; enim tpe ambulãs diſſerebat περιπατων. i. deãbulationẽ. Libroſq; ſuos earũ oium cõmẽtarios ſeorſum diuiſit: ut alii εξωτερικοι. i. extrarii dicerẽtur: partim ακροαματικοι. i. auſcultatorii. Quos quum in uulgus ab eo editos rex alexander cognouiſſet: atq; ea tempeſtate armis exercituq; omnem prope aſiam teneret: regemq; ipſum Dariũ prœliis & uictoriis urgeret: in illis tamen tantis negociis litteras ad ariſtotelem miſit. Non eum recte feciſſe: q; diſciplinas ακροαματικας: idest auſcultatorias: quibus ab eo ipſe erudit9 foret libris foras editis inuulgaſſet. Nã qua inquit alia re præſtare cæteris poterimus: ſi ea quæ ex te accepimus: omniũ prorſus fiẽt cõmunia? Quippe ego doctrina anteire malim: q̃ copiis: atq; opulẽtiis. Reſcripſit ei ariſtoteles ad hanc ſentẽtiam ακροαματικους: idest auſcultatorios libros: quos editos quęris: & nõ pide ut archana abſcõditos neq; editos ſcito eẽ neq; nõ editos: quoniã iis ſolis q nos audiũt: cognobiles erũt. Exẽpla utrarũq; litterarũ ſumpta ex andronici philoſophi libro ſubdidi. Amaui aũt prorſus in utriuſq; epiſtola breuitatis elegãtiſſimę filiũ tenuiſſimũ. αλεξανδρος αριστοτε-

λει εὖ πράττειν. οὐκ ὀρθῶς ἐποίησας ἐκδοὺς τοὺς ἀκροαματικοὺς τῶν λόγων. τίνι γὰρ ἔτι διοισομεν ἡμεῖς τῶν ἄλλων. εἰ καθοὺς ἐπαιδεύθημεν λόγους: οὗτοι πάντων ἔσονται κοινοὶ ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν ταῖς περὶ τὰ ἀριςα ἐμπειρίαις. ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν: ἔρρωσο ἀριστοτέλης βασιλεῖ ἀλεξάνδρῳ εὖ πράττειν. ἔγραψας μοι περὶ τῶν ἀκροαματικῶν λόγων οἰόμενος δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀπορρήτοις. ἴσθι οὖν αὐτοὺς καὶ ἐκδεδομένους: καὶ μὴ ἐκδεδομένους. ξυνετοὶ γάρ εἰσι μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀκούσασιν ἔρρωσο. i. Alexander Ariſtoteli ſalutẽ. Haud recte feciſti: ꝙ auſcultatorios libros edideris. In qua enim re a cæteris nos itẽ pręſtabimus: ſi diſciplinę in quibus eruditi ſumus. omniũ omnino ſint cõmunes: Equidem malim in rerum uſu optimaꝝ: q̃ in facultatibus anteire. vale. Ariſtoteles regi Alexandro ſalutem. Scripſiſti ad me de libris auſcultatoriis ĩter arcana illos cõdi putãs oportere. Sed tu eos & eſſe editos: & minime editos ſcito. cognobiles enim iis tantũ erunt: qui nos audierint. Vale. Hoc ego uerbũ ξυνετοὶ γάρ εἰσι quærens uno itidem uerbo dicere: aliud non repperi q̃ quod ſcriptum eſt a. M. Catone in. vi. origine. Itaq; ego iqt cognobiliorem cognitionem eſſe arbitror.

alexandri epiſtola: Ariſt. epiſtola.

Quæſitũ atq; tractatũ utrũ ſit rectiꝰ dicere: habeo curã ueſtri: an ueſtrũ. Cap. v.

Percontabar Apollinarẽ Sulpitiũ: quũ eũ romæ adoleſcẽtulus ſectarer: qua ratione diceret̃: habeo curã ueſtri: aut miſereor ueſtri. Et iſte caſus ueſtri ĩ eo loco quẽ uideret̃ habere caſum rectũ. Iſtic mihi ita reſpondit. Quęris inquit ex me quod mihi quoq; eſt iãdiu in perpetua quæſtione. Videt̃ enim nõ ueſtri oportere dici: ſed ueſtrũ ſicut græci loquuntur ἐπιμέλου μαι ὑμῶν. καὶ κήδομαι ὑμῶν. id eſt habeo curã ueſtrũ: & cõſulo rebus ueſtris. quo in loco ὑμῶν aptius ueſtrũ dicitur q̃ ueſtri: & habet caſum nominãdi quẽ tu rectũ appellaſti. Inuenio tamẽ ĩquit nõ paucis in locis noſtri atq; ueſtri dictũ: nõ noſtrũ aut ueſtrũ. L. Sylla rerũ geſtarũ libro ſecũdo. quo ſi fieri poteſt: ut etiã nũc noſtri uobis in mentẽ ueniat. Nos magis dignos creditis: quibus ciuibus q̃ hoſtibus utamini: quiq; pro uobis potius: q̃ cõtra uos pugnemus: neq; noſtra neq; maiorũ noſtroꝝ merito nobis id cõtinget. Terẽtius in Phormione: Ita pleriq; ingenio ſumus oẽs: noſtri noſmet pœnitet. Afranius in togata. neſcio qui noſtri miſeritus tãdẽ deus. & Laberius in necromãtia: Dum diutius detinet̃ noſtri oblitus eſt. Dubiũ porro inquit nõ eſt: qui eodẽ hæc oĩa caſu dicãtur noſtri oblitus eſt: noſtri miſeritus eſt: quo dicit̃ mei oblitus eſt: mei miſeritus eſt. Mei ãt caſus interrogãdi eſt: quẽ genitiuũ grãmatici uocant. & ab eo declinatur: quod ẽ ego. huiꝰ deinde pluratiuũ ẽ nos. Tui æque declinatur ab eo quod ẽ tu. huius itidẽ pluratiuũ ẽ uos. Sic nanq; Plautus declinauit in pſeudulo in hiſce uerſibus.

nostri. uestri.

Si ex te tacente fieri poſſem certior here:
Quę miſeriæ te tam miſere macerent.
Duorũ labori ego hominum parciſſem lubens:
Mei te rogandi: & tui reſpondendi mihi.

Mei enim Plautus hoc in loco nõ ab eo dixit quod eſt meus: ſed ab eo quod eſt ego. Itaq; ſi dicere uelis patrẽ mei ꝓ patrem meum quod græci modo τὸν πατέρα μου dicũt ĩuſitate quidẽ: ſed recte ꝑfecto. eaq; rõne dices: qua Plautus dixit labori mei: pro labori meo. Hęc aũt ipſa ratio ẽ in numero pluratiuo: qua Gracchus miſerere ueſtrũ dixit. & qua. M. Cicero cõtẽtio ueſtꝝ: & cõtẽtio noſtrũ dixit. Quaq; itẽ rõne Quadrigarius in annali. xix. uerba hęc poſuit. G. Mari

q̄uādo te noſtrꝝ: & reipub. miſerebitur? Cur igitur Terentius pœnitet noſtri: & nō
noſtrꝝ: & Afranius noſtri miſeritus: nō noſtrꝝ? Nihil hercle inqt mihi de iſta re in mē
tē uenit: niſi auctoritas quędā uetuſtatis non nimis anxię: neq; ſupſtitioſe loquentis.
Nā ſicuti multifariā ſcriptū eſt ueſtrorꝝ p ueſtrꝝ: ut ī Plauti muſtellaria in hoc uerſu
Verꝝ illiceſſe maxima par ueſtrorꝝ ītelligit: quū uellet maxima pars dicere ueſtrꝝ. Ita
nōnunq̄ ueſtri quoq; dictum eſt ueſtrꝝ. Sed ꝓculdubio qui rectiſſime loqui uolet: ue
ſtrum potius dixerit q̄ ueſtri. Et iccirco īportuniſſime inqt fecerūt: q in pleriſq; Salu-
ſtii exemplaribus ſcripturā iſtā ſinceriſſimam corruperūt. Nam quū ita in Catilina
ſcriptū eſſet. Sæpe maiores ueſtrꝝ miſerti plebis romanæ: ueſtrꝝ aboleuerūt: & ueſtri
ſubſcripſerunt. ex quo in pluris libros mendæ iſtius indoles inoleuit. Hęc memini mi
hi Apollinarē dicere: eaq; tunc ipſa ita ut dicta fuerant notaui.

Quā diuerſę græcorꝝ ſententiæ ſuper numero Niobæ filiorꝝ. Cap. vi.

Ita & ꝓpe adeo ridicula diuerſitas fabulæ apud gręcos poetas deprehēditur:
m ſup numero Niobæ filiorꝝ. Nam Homerus pueros puellaſq; eius ſenos dicit Niobæ
fuiſſe. Euripides bis ſeptenos. Sapho bis nouenos. Bacchilides & Pindarꝰ bis filii
denos. Quidam alii ſcriptores tres fuiſſe ſolos dixerunt.

De iis quæ habere συμπαθειαν: ideſt conſenſum uidentur: cum luna augeſcente ac
ſeneſcente. Cap. vii.

a Nnianus poeta fundo ſuo quē in agro Faliſco poſſidebat: agitare erat ſolitus
uindemiā hilare atq; amœniter. Ad eos dies me & quoſdā itē alios familiares
uocauit. Ibi tū cœnantibus nobis magnus oſtrearum numerꝰ Roma miſſus ē. Quę
quū appoſitæ fuiſſent: & multæ quidem: ſed inuberes macreq; eſſent. Luna inqt An-
nianus nūc uidelicet ſeneſcit: ea re oſtrea quoq; ſicuti alia quædā tenuis exuctaq; eſt.
Quū quæreremus quę alia ſeneſcēte luna tabeſcerēt. Nōne Luciliū inqt nr̄m memi-
niſtis dicere. Luna alit oſtrea: īplet & echinos: muribus fibras: & pecu addit. Eadē āt
ipſa quę creſcēte luna gliſcūt deficiēte cōtra luna defiunt. Aelurorꝝ quoq; oculi ad eaſ Aeluri
dē uices lunæ: aut ampliores fiūt: aut minores. Id etiā īquit multo mirādū eſt magis
quod apud Plutarchū in. iiii. in Heſiodū cōmentario legi. Cepe enim reuireſcit: & cō-
germinat decedēte luna: cōtra aūt inareſcit adoleſcēte. Eam cauſam eſſe dicunt ſacer-
dotes ægyptii cur peluſiotæ cepe non edāt: quia ſolum olerꝝ omniū contra lunæ au-
cta: atq; damna uices minuendi & augendi habeat contrarias.

Qualibus uerbis delectari ſolitus ſit antonius Iulianus: poſitis in mimiābis: ſcri-
pſit de innocētia ſua: quū ita dictitat: nunq̄ ueſtimēta a populo poſci. Cap. viii.

Electari mulceriq; aures ſuas dicebat antonius Iulianus figmētis uerborꝝ no-
d uis Cn. Martii hoīs eruditi: qualia hęc quoq; eſſent: quę ſcripta ab eo in mimiā
bis memorabat. Sinuq; amicā recipere frigidam caldo. Columbatim labra cō
ferens labris. Item id quoq; iocunde lepideq; fictum dictitabat.
Iam tonſiles tapetes ebrii fuco:
Quos concha purpura imbuens uenenauit:

Quid uocabulum iure manu conſertum ſignificet. Cap. ix.

X iure manu cōſertū: uerba ſunt ex antiquis actiōībus: quę cum lege agitur: &
e uidictę contentur. dici nūc quoq; apud pretorē ſolēt. Rogaui ego Romæ grā
maticū celebri hoīem fama & multo nomine: quid hæc uerba eſſent. Tum ille

me deſpiciēs: aut terras inquit adoleſcēs: aut ludis. Rem enim doceo grammaticam
non ius reſpondeo. Siquid igitur ex Virgilio Plauto Ennio quærere habes: quæras li
cet. Ex Ennio ego inq̄ eſt magiſter, quod quæro. Ennius enī uerbis hiſce uſus eſt. Cū
ꝙ ille demiratus aliena hæc eſſe a poetis: & haud uſquā inueniri ī carminibus Ennii di
ceret: tum ego hos uerſus ex octauo annali abſentis dixi. Nam forte eos tanquā inſi
gniter præter alios factos memineram.

Pellitur e medio ſapientia. ui geritur res
Spernitur orator bonus. horridis miles amatur.
Haud doctis dictis certantes. nec maledictis
Miſcent inter ſeſe inimicitias agitantes.
Non ex iure manu conſertum: ſed magis errore
Res repetunt. regnumq; petunt. uadunt ſolida ui.

Quum hos uerſus ennianos dixiſſem. Credo inquit grāmaticus iam tibi. Sed tu ueli
credas mihi. Q. Ennium didiciſſe hoc nō ex poetice litteris: ſed ex iuris aliquo perito.
Eas igitur tu quoq; inqt & diſcas unde Ennius didicit. Vſus cōſilio ſum magiſtri: qd
docere me debuerat: a quo diſcerē prætermōſtrātis. Itaq; id quod ex iurecōſultis: ex li
Ex iure bris quoq; eoꝝ didici inſerendū his cōmentariis exiſtimaui. Quoniā in medio rerū &
manu hominū uitā qui colūt: ignorare nō oportet uerba actionū ciuiliū celebriora manum
cōſertū cōſerere. Nā de qua re diſceptabatur ī iure præſenti: ſiue ager: ſiue quid aliud eſt cū ad
uerſario ſimul manu prehendere. In ea re oībus uerbis indicare: ideſt uindicia corre
ptio manus in re atq; in loco præſenti apud pretorem ex. xii. tabulis fiebat. In quibus
ita ſcriptū eſt. Sicui in iure manū cōſerunt. Sed poſtq̄ prætores ꝓpagatis italiæ finibꝰ
datis iuriſditionibus: negociis occupati: paciſci uindiciaꝝ dicēdaꝝ cauſa longinquas
res grauabātur: inſtitutū eſt cōtra. xii. tabulas tacito ſenſu: ut litigātes nō ex iure apd
pretorē manū cōſererēt: ſed ex iure manu cōſertū uocarēt. Ideſt alter alteꝝ ex iure ad
cōſerēdā manū in rē de qua ageretur uocaret. Atq; ꝑfecto ſimul ī agꝝ de quo litigaba
tur: terrę aliquid ex eo uti unā glebā in ius in urbē ad pretorē deferrent. & in ea gleba
tanq̄ in toto agro uindicarēt. Iccirco Ennius ſignificare uolēs bellū: nō ad pretorē ſo
litum eſt legitimis actiōibus: neq; ex iure manu cōſertum. ſed bello ferroq;: & uera ui
atq; ſolida: quod uidetur dixiſſe conferens uim illā ciuilē & feſtucariā: quæ uerbo di
ceretur non quæ manu fieret cum ui bellica & cruenta.

Quid ſit ſculnæ uerbum poſitum apud. M. Varronem. Cap. x.

Lauinii liber eſt non incurioſe factus. Is inſcriptus eſt de uerbis ſordidis. In eo
ſcripſit ſculnā uulgo dici quaſi ſequulnā: quē qui elegātius inquit loquūtur ſe
Sculna queſtrē appellāt. Verū q; uocabulū a ſequēdo factū eſt: ꝙ eius qui electus ſit
Sque ſter utraq; pars fidē ſequatur. Sculnā sūt ſcriptū eē in hiſtorico. M. Varrōis q̄ iſcribitur
Catus. Idem Lauinius in eodē libro admonet. Sed quod apud ſequeſtrem depoſitū
erat: ſequeſtro poſitum per aduerbium dicebatur. Cato in Ptolemæo cōtra Thermū
Per deum immortalem nolite uos ſequeſtro ponere

Auctoritas tanq̄ pręfationis admonitio ī opis totiꝰ ſūma: de noctiū ordīe. Ca. xi.

T qui iocūdiora alia reqri queūt. Ipſe aūt ad hoc ſcripſi: ut liberis quoq; meis
n parate iſtiuſmodi remiſſiones eēnt: q̄do animus eoꝝ interſtitiōe aliqua nego
cioꝝ data laxari īdulgeriq; potuiſſet. Vſi autē ſumus ordine reꝝ. fortuito: quē

antea in excerpēdo feceramus. Nā ꝑinde ut librū quēq̄ in man⁹ ceperā: ſeu gręcum:
ſeu latinū: uel qd memoratu dignū audierā: itaq; libitū erat: cuius generis cūq; erat i
diſtīcte atq; ꝑmiſcue annotabā. eaq; mihi ad ſubſidiū memorię quaſi quoddā lrarū
penus recōdebā. Vt quādo uſus ueniſſet: aut rei: aut uerbi: cuius me forte repēs obli
uio tenuiſſet: & libri ex qbus ea ſumpſerā: nō adeſſent: facile īde nobis iuētu: atq; de
promptu foret. Facta igit̄ eſt in his quoq; cōmētariis eadē rerū diſparilitas: quæ fuit ī
illis annotationibus priſtinis: quas breuiter & īdigeſte & īcōdite annotatiōib⁹ tracta
tionibus lectionibuſq; uariis feceram⁹. Sed quoniā longinquis per hyemē noctibus
in agro (ſicuti dixi) terrę atticę cōmētationes haſce ludere: ac facere exorſi ſumus: ic
circo ea īſcripſimus noctiū eē atticaꝝ. nihil imitati feſtiuitates īſcriptionū: quas ple- noctes
riq; alii utriuſq; linguæ ſcriptores: in id genus libris fecerunt. Nā qa uiā & miſcellā. atticę.
& quaſi cōfuſaneā doctrinā ꝯquiſiuerāt: eo titulos quoq; ad eā ſniam exqſitiſſimos ī
diderūt. Nāq; alii muſaꝝ īſcripſerūt: alii ſiluaꝝ: Ille κηριον. i. fauū. Ali⁹ κερας ἀμαλ
θειας. i. copiæ cornu. Quidā lectionis ſuæ. Alius antiquarū lectionū. Atq; ali⁹ πινα
κιδιον. i. catinulū. & itē ali⁹ ἐγχειριδιον. i. pugionē aut tabellā. Sūt ēt q pādectas
i. oīum receptacula īſcripſerūt. Sūt aūt qui διατριβας. i. exercitationes & ſtudia: ſūt
adeo qui de diſciplina & de regia philoſophia: & de natura humana. & epiſtolicarum
quæſtionū. Eſt qui memoriales titulos fecerit. Eſt qui ſtudioſoꝝ: & de rediculis. &
Eſt qui hiſtoriæ naturalis. Eſt Eſt præterea q pratū. Eſt itidē qui
Eſt qui ſcripſit. Sūt itē multi qui cōiectanea. Neq; itē deſunt: qui ī
dices libris ſuis fecerūt. aut epiſtolaꝝ moraliū: aut epiſtolicaꝝ quęſtionū. aut cōfuſa
rū. Et quædā alia īſcripta nimis lepida: multaſq; ꝓrſus cocinnitates redolētia. nos ue
ro ut cœptus nr̄ eſt īcurioſe: & īmediate: ac ꝓpe ēt ſubruſtice: ex ipſo loco ac tpe hy-
bernarū uigiliaꝝ: atticas noctes īſcripſimus: tātū cęteris oībus: ī ipſi⁹ quoq; ſcriptio
nis laude cedētes quātū ceſſimus in cura & elegātia ſcriptionis. Sed ne cōſiliū qdē in
excerpēdis: notādiſq; rebus idē mihi: quod pleriſq; illis fuit. Nāq; illi omnes & eorū
maxime græci multa & uaria lectitātes: in qua res cunq; inciderāt: alba ut dicit̄ linea
ſine cura diſcriminis: ſolā copiā ſectati cōuertebāt: qbus in legēdis ante anim⁹ ſenio
aut tedio lāguebit: q̄ unū alterūue reppererit: quod ſit aut uoluntati legere: aut cultui
legiſſe: aut uſui meminiſſe. Ego uero quū illud Heracliti epheſii uiri ſumme nobilis
uerbū cordi haberē: quod ꝓfecto ita eſt. Ipſe quidē
uoluēdis trāſeūdiſq; multis admodū uoluminibus ꝑ oīa ſemꝑ negocioꝝ interualla.
in qbus furari ociū potui exercitus defeſſuſq; ſum. Sed modica ex iis eaq; ſola accepi:
quæ aut ingenia prompta expeditaq; ad honeſtę eruditionis cupidinem: utiliūq; arti
um cōtēplationem celeri faciliq; cōpēdio ducarēt: aut homines aliis iam uitę negociis
occupatos: a turpi certe agreſtiq; reꝝ atq; uerboꝝ impitia uīdicarēt. Quæ erūt aūt ī
his cōmētariis pauca quędā ſcrupuloſa: & anxia: uel ex grāmatica: uel ex dialectica:
uel etiā ex geometria: quęq; erūt itē paucula remotiora ſuꝑ augurio: & iure pōtificio:
nō oportet ea defugere. quaſi aut cognitu nō utilia: aut ꝑceptu difficilia. Nō enim feci
mus altos nimis: & obſcuros ī his rebus quæſtionū ſinus: ſed primitias quaſdā: & q̄ſi
libamēta ingenuaꝝ artiū dedim⁹: quæ uirū ciuiliter eruditū neq; audiſſe unq̄: neque
attigiſſe: ſi nō utile: haud qdē certe indecoꝝ. ab his igit̄: ſicui forte nonnūq̄ tēpus uo
luptaſq; erit lucubraciūculas iſtas cognoſcere: petitū impetratūq; uolum⁹: ut ī legē-

BIBLIOTECA UNIVERSITARIA SEVILLA

do quæ pridē ſcierint: nō aſpernent quaſi nota īuulgataq;. Nā & quid iā remotū i
litteris eſt: quin id tamē cōpluſculi ſciāt. Et ſatis hoc blādū eſt: nō eē hęc neq; i ſcho
lis decātata: neq; in cōmētariis protrita. Quæ porro noua ſibi ignotaq; offenderint:
ęquū eſſe puto: ut ſine uano obtrectatu cōſiderēt: ac minutæ iſtę admonitiones pau
xillulę nequaq̄ tamē ſint: uel ad alendū ſtudiū honeſtæ: uel ad oblectādū frigidę fo
uendūq; animū. Sed eius ſeminis generiſq; ſint: ex quo facile adoleſcāt aut īgenia ho
minū uegetiora: aut memoria adminiculatior: aut oratio ſolertior: aut ſermo īcorru
ptior: aut delectatior motio: aut in ludo liberalior. Quæ aūt parū plana uidebuntur
aut minus plena īſtructaq;. patimus inq̄ ut ea nō docēdi magis q̄ admonēdi grā ſcri
pta exiſtimēt. & quaſi demōſtratiōe ueſtigioꝝ cōtēti pſequātur ea poſt: ſi libebit: uel
libris reptis. uel magiſtris. Quæ uero putauerint reprehēdēda iis ſi audebūt: ſuccēſe
ant: unde ea nos accepimꝰ. Sed enim quę aliter apud aliū ſcripta legerint: ne iam ſta
tim tpe obſtrepāt: ſed tractiones rerū: & auctoritates hominū pēſitēt: quos illi: quoſ
q; nos ſecuti ſumus. Erit aūt id lōge optimū: ut qui ī lectitādo: ſcribēdo: cōmētādo:
nūq̄ uoluptates: nūq̄ labores cœperūt: nullas hoc genꝰ uigilias uigilarūt. neq; ullis
īter eiuſdē muſæ ęmulos certationibus: diſceptationibuſq; elimati ſunt: ſed ītēperiaꝝ
negociorūq; pleni ſunt: abeāt pcōtādo: ſcribēdo a noctibꝰ his ꝓcul. atq; alia ſibi ob
lectamēta quęrāt. Vetus adagiū eſt: Nihil cū fidibꝰ graculo: nihil cū amaricino ſui.
Atqui etiā quo ſit quorūdā maledoctoꝝ hominū ſeuitas: & inuidentia irritatior: mu
tuabor ex Ariſtophanis coronopeſta pauca. Et quā ille homo feſtiuiſſimus fabulæ
ſuę ſpectādę legē dedit eādē ego cōmētariis his legendis dabo ut ea ne attingat: neue
adeat ꝓfeſtū & ꝓfanū uulgus a ludo muſico diuerſum. Verſus legis datę hi ſunt.

Volumina cōmētariorū ad hūc diē. xx. iam facta ſunt. Quātū aūt uitæ mihi de
inceps deū uolūtate erit: quātū a cura publica: & a re familiari: ꝓcurādoq; cultu libe
roꝝ meoꝝ dabitur: ea oīa ſucceſſiua: & ſubſecūdaria tempora ad colligēdas huiuſce
modi memoriaꝝ diſceptatiūculas conferā. Progredietur igitur numerus libroꝝ diis
bene iuuātibus cū ipſius uitę quātuli quiq; fuerint ꝓgreſſibus. Neq; lōgiora mihi da
ri ſpatia uiuēdi uolo: q̄ dū ero ad hāc quoq; facultatē ſcribēdi cōmētādiq; idoneꝰ. Ca
pita reꝝ quæ cuiq; cōmētario inſunt expoſuimus hic uniuerſa: ut iam ſtatim declare
tur: quid quod in libro quæri inueniriq; poſſit.

A. Gellii Noctium Atticarum libri Vigeſimi ac ultimi. Finis.

Venetiis Impreſſum per Chriſtophoꝝ de Quaietis de Antegnago & Martinū de
Lazaronibus de Rouado. ſocios. M.CCCCLXXXXIII. Die. XVII. Iulii.

Regiſtrum. Omnes ſunt terni præter. B. et. u. qui ſunt duerni.

[illegible]

A. Gellii Noctium Atticarum libri Vigeſimi ac ultimi. Finis.

Venetiis [illegible] per Chriſtophorum de Quaietis [illegible] Anno [illegible] M.CCCC.LXXXIII. Die XVII. [illegible]

Regiſtrum [illegible]